Andrei URSU, Roland O. THOMASSON
în colaborare cu Mădălin HODOR

TRĂGĂTORI ȘI MISTIFICATORI

Contrarevoluția Securității în decembrie 1989

POLIROM

Andrei URSU, Roland O. THOMASSON
în colaborare cu Mădălin HODOR

TRĂGĂTORI ȘI MISTIFICATORI

Contrarevoluția Securității în decembrie 1989

Prefață de Dennis Deletant

POLIROM
2019

© 2019 by Editura Polirom

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53

ISBN ePub: 978-973-46-8174-7
ISBN PDF: 978-973-46-8175-4
ISBN print: 978-973-46-8019-1

Coperta: Radu Răileanu
Pe copertă: © alptraum/Depositphotos.com; © Funniefarm5/Depositphotos.com (colaj)

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

ANDREI URSU este inginer de software în SUA, cercetător asociat la CNSAS, membru fondator al Fundaţiei „Gheorghe Ursu”. A publicat seria „Cosmetizarea «patriotică» a unui criminal” (contributors.ro, 2017) şi studiile „Cine a tras în noi după 22. Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989” (în colab., Noua Revistă de Drepturile Omului, 2018) şi „«Discernământul politic şi juridic» al Securităţii. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceauşescu” (Noua Revistă de Drepturile Omului, 2018). Este interesat de problematica istoriei represiunii din perioada comunistă şi a Revoluţiei. A fost distins cu Premiul Noii Reviste de Drepturile Omului (2017) şi Premiul GDS (2000).

ROLAND O. THOMASSON este cercetător independent în Statele Unite ale Americii. Deţine un doctorat în ştiinţe politice. Poate fi contactat pentru comentarii şi întrebări la rolandothomasson@gmail.com.

MĂDĂLIN HODOR este istoric, absolvent al Facultăţii de Istorie, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi. A publicat studiile „Ce nu cuprinde un dosar de Securitate” (CNSAS, Totalitarism şi rezistenţă, teroare şi represiune în România comunistă, 2001), „Cine a tras în noi după 22. Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989” (în colab., Noua Revistă de Drepturile Omului, 2018) ş.a. A fost distins cu Premiul Revistei de Istorie Socială din Iaşi (1999), Premiul Societăţii Timişoara (2017).

Prefaţă

„Cine controlează trecutul controlează viitorul. Cine controlează prezentul controlează trecutul.” Acest studiu criminalistic este o ilustrare perfectă a valabilităţii afirmaţiei lui Orwell. Este un dosar de probe credibile prezentate pentru a înlătura vălul de mistificare ce acoperă evenimentele din timpul Revoluţiei, a examina rolul pe care l-a avut în Revoluţie principalul instrument al dictaturii lui Ceauşescu – Securitatea – şi a le reda istoriei pe victimele regimului şi a le face dreptate, după 30 de ani lungi de aşteptare. El caută de asemenea să răspundă la întrebarea „Cine au fost teroriştii?”. Iar oferind un răspuns la această întrebare, autorii, Andrei Ursu, Roland O. Thomasson şi Mădălin Hodor, contestă afirmaţiile procurorilor militari care, în rechizitoriul lor din Dosarul Revoluţiei, a cărui versiune completă a fost postată online pe 19 iulie 2019, încearcă să disculpe Securitatea.

Caracterul controversat al evenimentelor din timpul Revoluţiei se reflectă în istoriografia lor. Iată câteva opinii:

> Cineva întreba: dar putem să numim asta revoluţie? La urma urmei, o revoluţie presupune violenţă… De fapt, trebuie întotdeauna să-i adăugăm un calificativ; o numim

„de catifea”, o numim „paşnică”, o numim „evolutivă”. Eu o numesc „refoluţie” – o combinaţie de revoluţie şi reformă. În mod surprinzător, momentul în care occidentalii au avut în sfârşit convingerea că este vorba de o revoluţie a fost atunci când au văzut la televizor imagini din România: mulţimi, tancuri, focuri de armă, sânge pe străzi. Şi atunci au spus: „Aia chiar că e revoluţie” şi, bineînţeles, ironia face că tocmai acestea au fost singurele evenimente care nu au reprezentat o revoluţie[1].

Revoluţia Română din Decembrie 1989 este un moment controversat al istoriei noastre. Disputele privesc atât aprecierea sintetică a evenimentului (a fost revoluţie, revoltă populară sau lovitură de stat?), cât şi reconstituirea unora dintre aspectele sale particulare şi, mai ales, rolul jucat de participanţi, fie ei indivizi sau instituţii. [...] Acest fapt se datorează nesiguranţei ce pluteşte asupra agenţilor provocatori, asupra cauzelor şi efectelor politice ale evenimentelor majore din decembrie 1989. Ruxandra Cesereanu [în volumul *Decembrie ’89. Deconstrucţia unei revoluţii*[2]] a încercat să încadreze diferitele povestiri despre Revoluţie în trei categorii: prima categorie – a celor ce cred în forma pură a unei mase care s-a revoltat cu succes împotriva dictaturii; a doua – a celor care cred în existenţa unei lovituri de stat duse la îndeplinire de forţe din interior sau exterior; a treia – a celor care cred într-o formă întreţesută a acestor doi poli opuşi[3].

Revoluţia din 1989 a avut un caracter pronunţat anticomunist manifestat prin următoarele: scandarea lozincilor anticomuniste, distrugerea steagurilor comuniste (steagurile roşii cu „secera şi ciocanul”),

arborarea simbolică a drapelului naţional din care a fost decupată stema comunistă a ţării (în majoritatea covârşitoare a localităţilor României), eliminarea atributului „comunist”/„socialist” în înscrisurile publice, eliminarea din spaţiile publice a statuilor şi a monumentelor comuniste româneşti sau sovietice, eliminarea numelor proprii de activişti comunişti sau a lozincilor comuniste din denumirile publice etc… În perioada care a urmat imediat după 22 decembrie 1989, grupul care a preluat puterea a deturnat caracterul pronunţat anticomunist al revoluţiei, prin subminarea demonstraţiilor spontane populare anticomuniste, prin cenzurarea mesajelor anticomuniste în cadrul emisiunilor televiziunii, care devenise „cartierul general” al unei „telerevoluţii” în premieră mondială. Prin televiziune s-au făcut majoritatea diversiunilor, cea mai eficientă fiind reprezentată de „pericolul de moarte” omniprezent întruchipat de „teroriştii fideli dictatorului Ceauşescu”. […] Pericolul părea total credibil, întrucât în perioada 22-27 decembrie au fost înregistraţi 942 de morţi şi mii de răniţi. […] Ulterior nu a fost acuzat şi judecat nici un terorist[4].

Întrebările ridicate de punctele de vedere redate mai sus au rămas fără răspuns ca urmare a confuziei din jurul unei serii de evenimente devenite neclare din pricina fabricilor de zvonuri care, pe lângă Securitate, au fost singurele instituţii ce au lucrat ore suplimentare în timpul lui Ceauşescu. Lucrurile deveniseră încâlcite şi din cauza unui şir de scriitori care au inventat teorii ale conspiraţiei, fără ca acestea să poată fi susţinute de dovezi solide. Sentimentul multora că au fost

înşelaţi, că sacrificiul celor ce au murit în decembrie 1989 a fost inutil a fost agravat de suspiciunea că luptele din Bucureşti, după fuga lui Ceauşescu, au fost o diversiune pentru a da impresia unei revoluţii, care să sprijine legitimitatea Frontului Salvării Naţionale, ce a apărut după prăbuşirea dictatorului.

În 13 aprilie 2018, preşedintele Klaus Iohannis a dat aviz favorabil cererii procurorilor de urmărire penală pe numele fostului preşedinte Ion Iliescu, ale lui Petre Roman şi Gelu Voican Voiculescu şi patru zile mai târziu Secţia Parchetelor Militare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie i-au pus sub acuzare. Comunicatul Parchetului General preciza:

> Ca iniţiator şi coordonator al comandamentului unic de conducere (organism politico-militar), iar mai apoi, în calitate de preşedinte al CCFSN (care şi-a subordonat Consiliul Militar Superior), Iliescu Ion a acceptat şi oficializat măsuri cu caracter militar, dintre care unele au avut un evident caracter diversionist. Prin exercitarea autorităţii depline, Iliescu Ion ar fi putut interveni pentru stoparea fenomenului diversionist, însă nu a acţionat în acest sens. Psihoza teroristă, ce a atins cote paroxistice în rândurile militarilor şi civililor înarmaţi, coroborată cu multe ordine militare ce au prezentat caracter diversionist (deplasări de trupe ale unor unităţi militare, ordonate în general pe timpul nopţii), au avut drept rezultat numeroase situaţii de foc fratricid şi de deschidere a focului asupra unor persoane ce nu desfăşurau activităţi potrivnice mişcării revoluţionare[5].

Conform Parchetului, Iliescu, în calitate de preşedinte al Consiliului Frontului Salvării Naţionale începând din 22 decembrie 1989, „a exercitat puterea executivă şi legislativă centrală până la apariţia Decretului-Lege nr. 2 din 27 decembrie 1989, când a primit rolul de şef al statului”[6].

Pe 21 decembrie 2018, Parchetul General anunţa într-un comunicat că procurorii militari au dispus punerea în mişcare a acţiunii penale faţă de inculpaţii Ion Iliescu, preşedinte al Consiliului Frontului Salvării Naţionale, Gelu Voican Voiculescu, membru al Consiliului Frontului Salvării Naţionale şi fost viceprim-ministru al guvernului României, Iosif Rus, fost comandant al Aviaţiei Militare, şi Emil (Cico) Dumitrescu, fost membru al Consiliului Frontului Salvării Naţionale, sub aspectul săvârşirii „infracţiunilor contra umanităţii” prin rolul lor în evenimentele sângeroase care au urmat revoltei populare din 1989 ce a răsturnat regimul Ceauşescu[7]. Cercetările Parchetului stabiliseră

> situaţia de fapt în ceea ce priveşte exercitarea directă a prerogativelor puterii de stat şi a luării deciziilor cu caracter politic şi militar de către grupul de decizie politico-militară al Consiliului Frontului Salvării Naţionale (CFSN), format din *Ion Iliescu*, *Silviu Brucan*, generalul-locotenent *Victor Atanasie Stănculescu*, generalul-maior (r) *Nicolae Militaru* (reactivat ulterior, înaintat în grad militar şi numit ministru al Apărării) şi *Gelu Voican Voiculescu*. Probatoriul administrat a relevat că întreaga forţă militară a României, Ministerul Apărării Naţionale, Ministerul de Interne – Departamentul Securităţii Statului, precum şi Gărzile Patriotice, începând cu data de 22.12.1989, ora 16:00, s-au

pus la dispoziţia Consiliului Frontului Salvării Naţionale şi conducerii acestuia. Din acelaşi moment, grupul de decizie politico-militară al CFSN a luat deciziile importante cu caracter politic şi militar, urmărind accederea la puterea politică a unui grup preconstituit şi legitimarea politică în faţa poporului român. Pentru atingerea acestor scopuri, începând cu seara zilei de 22.12.1989, ar fi fost lansată o amplă şi complexă activitate de inducere în eroare (diversiuni şi dezinformări), coordonată de unii componenţi ai Consiliului Militar Superior (structură aflată în subordinea CFSN), acceptată şi asumată de factorii decizionali ai CFSN. Din Consiliul Militar Superior au făcut parte generalul-locotenent *Atanasie Victor Stănculescu*, generalul de armată *Nicolae Militaru* şi şefi de direcţii militare. La rândul lor, cei patru inculpaţi ar fi participat în mod direct la exercitarea de diversiuni şi dezinformări[8].

Iliescu şi Voiculescu „ar fi dezinformat în mod direct prin apariţiile televizate şi emiterea de comunicate de presă (contribuind astfel la instaurarea unei psihoze generalizate)”, susţinea acuzarea. Acţiunile şi declaraţiile lor ar fi crescut cu intenţie riscul de a se crea „numeroase situaţii de foc fratricid, trageri haotice, ordine militare contradictorii”. Acţiunile acuzaţilor au creat de asemenea condiţiile „condamnării şi execuţiei cuplului prezidenţial Ceauşescu printr-un proces penal simulat”, afirmau procurorii[9].

Totodată, inculpatul Iosif Rus, în calitate de comandant al Aviaţiei Militare, ar fi intervenit în noaptea de 22/23.12.1989, fără drept şi în deplină cunoştinţă de cauză, asupra planului de apărare a Aeroportului Internaţional Otopeni şi ar fi

contribuit astfel la moartea a 48 de persoane (40 de militari şi 8 civili), precum şi la rănirea gravă a altor 15 persoane. La 23.12.1989 a emis ordinul diversionist de schimbare a cocardelor tricolore ale elicopterelor aparţinând Regimentului 61 Boteni, fapt ce ar fi dus la deschiderea focului fratricid, implicit la rănirea unor persoane. A emis şi alte ordine militare, conduite care în afara rezultatelor concrete enunţate ar fi contribuit la agravarea psihozei teroriste. De asemenea, inculpatul Emil (Cico) Dumitrescu, prin apariţiile sale televizate din 22 decembrie 1989, precum şi prin activitatea de conducere şi coordonare în cadrul Comandamentului militar instaurat la etajul XI al Televiziunii Române începând cu data de 22 decembrie 1989, ar fi contribuit în mod direct la manifestarea fenomenului diversionist existent în intervalul 22-30 decembrie 1989[10].

La scurt timp după aceea a apărut un studiu conţinând o critică şi un comentariu detaliate ale comunicatului emis de Parchet. Acesta avea la bază cercetarea realizată de trei analişti cu autoritate, Andrei Ursu, Mădălin Hodor şi Roland O. Thomasson, şi începea aşa:

Recent, un comunicat al Parchetului General cu privire la stadiul cercetărilor invocă doar un „fenomen diversionist” şi o „psihoză teroristă” ca principali factori pentru victimele de la Revoluţie, făcând abstracţie în cvasitotalitate atât de prezenţa teroriştilor, cât şi de implicarea Securităţii ceauşiste în evenimentele de după 22 decembrie. Există însă un bogat material istoric şi suficiente probe juridice

(documente şi mărturii), multe incluse chiar în dosarele de anchetă aflate pe masa procurorilor, care dovedesc că revoluţia nu a fost chiar atât de încâlcită. Prin acest studiu încercăm să lansăm în spaţiul public un material documentar care a fost în parte muşamalizat sau pur şi simplu înecat într-o masivă campanie de dezinformare. E vorba atât de mărturiile uitate ale participanţilor direcţi, cât şi de documente descoperite recent în arhivele Securităţii de la CNSAS. Credem că materialul prezentat în cele ce urmează oferă o cu totul altă înţelegere, una clară şi logică, a responsabilităţilor pentru crimele împotriva umanităţii comise la Revoluţie decât lasă să se înţeleagă comunicatul Parchetului. Este lăudabil că justiţia română acceptă, în sfârşit, încadrarea juridică a crimelor împotriva umanităţii. Ar fi însă tragic dacă magistraţii ar accepta mistificările securiste şi ar disculpa, astfel, principala instituţie de represiune a regimului Ceauşescu. Un procuror militar ne-a spus recent că domnia sa nu poate dovedi decât „adevărul juridic", nu şi pe cel „istoric", invocând o presupusă „lipsă de probe". Studiul prezent arată că probele există. Chiar covârşitoare. Adevărul juridic este la îndemână, suprapunându-se adevărului istoric şi memoriei colective. Pentru a-l asuma este nevoie de curaj şi profesionalism, aşa cum magistraţii au dovedit în cazurile Vişinescu, Ficior, ale asasinilor lui Gheorghe Ursu şi mai târziu în cazul Mineriadei. Diferenţa este că Revoluţia română a făcut peste 1.100 de victime şi mii de răniţi. De aceea şi forţele desfăşurate pentru a disculpa vinovaţii prin intoxicarea mass-mediei – şi prin ea şi pe unii oameni ai legii – au fost redutabile. Pe lângă morţii Revoluţiei, Securitatea, prin

aparatul ei de „legendare”, a reuşit să lase până acum încă o pată umilitoare pe conştiinţa poporului român: aceea de a nu şti nici măcar „cine a tras în noi după 22”. Procurorii militari au astăzi misiunea de a face dreptate victimelor şi totodată de a repara o ruşine istorică[11].

Experienţa mea din timpul Revoluţiei, chiar şi aşa, limitată, cum a fost, mi-a permis, cu toate acestea, să simt impactul „teroriştilor”, trăgătorilor şi lunetiştilor. În calitate de consultant pentru BBC, am ajuns la Bucureşti pe 31 decembrie 1989 şi m-am întâlnit cu John Simpson, redactorul principal pentru Afaceri Externe de la Televiziunea BBC, la Hotelul Intercontinental. Două dintre ferestrele din camera mea de la etajul XI aveau găuri de gloanţe. John m-a sfătuit să nu stau lângă ele, să trag perdelele noaptea şi să aprind doar lămpile de pe birou, pentru că încă se trăgea. Frica de lunetişti îi făcea pe bucureşteni să nu se aventureze noaptea pe străzi. Omniprezenţa lor a dat naştere la o mulţime de zvonuri despre scopul şi loialitatea lor. Pe stradă şi în presă lunetiştii erau în general numiţi „terorişti”. Unii români îi considerau securişti, în timp ce alţii, mai informaţi, spuneau că ar aparţine Unităţii Speciale de Luptă Antiteroristă (USLA), o unitate antiteroristă a Securităţii care până la execuţia lui Ceauşescu, în ziua de Crăciun, a luptat pentru revenirea dictatorului la putere, dar după moartea lui s-a retras treptat în umbră. Un grup de trei sau patru persoane, care au intrat cu forţa în reşedinţa ambasadorului britanic, vizavi de Televiziunea Română, pe strada Emil Pangratti, şi au instalat o mitralieră pe acoperiş, corespundeau tuturor descrierilor de mai sus. Au tras în clădirea Televiziunii mai bine de o oră, până când tancurile au

făcut scrum locuinţa cu pricina. Ambasadorul, Michael Atkinson, nu era acasă – doar soţia şi copiii lui. Când au pătruns trăgătorii în casă, aceştia s-au ascuns la subsol şi au petrecut acolo vreo două ore înspăimântătoare până ce au încetat împuşcăturile. Au scăpat fără să fie răniţi şi au fost salvaţi în dimineaţa următoare de consilierul vest-german care locuia în apropiere, dar erau atât de traumatizaţi, încât ambasadorul i-a trimis la Sofia. Locotenent-colonelul Bill Chesshyre, ataşatul militar de la Ambasada Marii Britanii la Bucureşti, s-a ocupat de evacuarea lor şi a personalului mai puţin important pe şoseaua până la Giurgiu, unde au fost întâmpinaţi de reprezentanţi ai ambasadei britanice din Sofia[12].

La aproape trei ani după acest eveniment, ambasadorul mi-a relatat el însuşi incidentul:

> Eu eram blocat la birou, unde am rămas toată noaptea încercând să aflu ce se întâmplă în oraş şi în jurul Televiziunii. Linia telefonică cu reşedinţa [locuinţa ambasadorului] era întreruptă şi după aceea nu am mai reuşit să aflu nimic în afară de ceea ce mi-a spus ataşatul militar francez, şi anume că acolo situaţia era „cum nu se poate mai gravă”.
> Familia mea mi-a povestit mai târziu că până şi reşedinţa noastră fusese atacată direct în dimineaţa zilei de 22. Au fost sparte ferestre şi sticlele unor fotografii înrămate şi clădirea s-a cutremurat mai tare decât în noaptea precedentă. Soţia şi copiii mei s-au ascuns la subsol, dar şi-au dat seama că sus nişte persoane pătrunseseră în casă, de unde trăgeau asupra revoluţionarilor aflaţi la Televiziune. Trebuie să fi fost de la Securitate sau forţele speciale cei care au intrat în locuinţa

noastră pe furiş[13].

Trăgătorii nu au fost prinşi niciodată. Am relatat acest incident ca să sugerez atmosfera care domnea în Bucureşti imediat după înlăturarea lui Ceauşescu. Paranoia, neîncredere, nesiguranţă în ce priveşte viitorul, o mulţime de arme de foc puse în circulaţie, unele ajunse în mâinile unor tineri care trăgeau din teribilism şi care nu prea ştiau cum se mânuieşte o puşcă sau o armă automată. Ba mulţi dintre soldaţii proaspăt înrolaţi, pe care i-am văzut ripostând contra lunetiştilor, ţinteau pe deasupra capetelor civililor, punându-i pe aceştia din urmă în bătaia focului adversarului. Astfel de erori elementare de pregătire militară au avut ca rezultat la Bucureşti multe victime doborâte chiar de cei care le apărau. Am simţit pe pielea mea pericolul reprezentat de lunetişti. În seara de 7 ianuarie 1990, mă aflam pe o stradă întunecată din centrul oraşului şi mă îndreptam spre locuinţa unui prieten de familie, când, păşind în lumina unui felinar stradal, am auzit brusc o pocnitură şi apoi un zgomot metalic dinspre zidul jos al unei case prin faţa căreia treceam. Pe trotuar, în faţa mea, am văzut un glonţ. Când m-am aplecat să mă uit la el, un miliţian cu puşca în mână a alergat spre mine şi mi-a strigat să ies din lumina felinarului. Am lăsat glonţul şi m-am ghemuit lângă o maşină, la adăpostul întunericului. După câteva minute, miliţianul, care se adăpostise şi el după altă maşină, s-a furişat către mine, a luat glonţul şi mi l-a dat. Era cald încă[14]. „Ţine”, mi-a spus, „ai fost la un pas de moarte. Trage cineva din blocul de vizavi şi încercăm să-l eliminăm”. M-a întrebat ce fac pe stradă la ora aia şi i-am explicat că vizitez un prieten. A întrebat care este numele prietenului şi numărul casei şi şi-a dat seama, după accentul

meu, că nu sunt român. Când i-am spus că sunt britanic, şi-a făcut cruce şi a exclamat: „Dumnezeu te-a avut în pază în noaptea asta”. Din fericire, mă aflam la câţiva paşi de destinaţia mea. Miliţianul m-a însoţit până la poartă şi apoi a dispărut în întuneric. I-am strigat de departe „mulţumesc”.

Detalii complete privind capetele de acuzare formulate împotriva lui Iliescu şi a acoliţilor lui au fost furnizate într-un rechizitoriu, datat 5 aprilie 2019 şi semnat de procurorul militar col. Cătălin Ranco Piţu, şeful Biroului de urmărire penală din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie – Secţia Parchetelor Militare. Iliescu era acuzat, alături de fostul viceprim-ministru Gelu Voican Voiculescu, fostul comandant al Aviaţiei Militare Iosif Rus şi amiralul Emil (Cico) Dumitrescu, decedat pe 17 ianuarie 2019, de „infracţiuni contra umanităţii” pentru rolul său în evenimentele care au urmat revoltei violente ce l-a răsturnat de la putere pe Ceauşescu. Rechizitoriul îi acuza pe Iliescu şi pe Voiculescu că „ar fi dezinformat în mod direct, prin apariţiile televizate şi emiterea de comunicate de presă, contribuind astfel la instaurarea unei psihoze generalizate”. Potrivit rechizitoriului, declaraţiile lor au crescut riscul de a se crea „situaţii de foc fratricid, trageri haotice, ordine militare contradictorii”. Acţiunile lor sunt incriminate şi pentru simulacrul de proces urmat de execuţia sumară a lui Ceauşescu şi a soţiei sale, Elena, pe 25 decembrie 1989. Comandantul Aviaţiei Militare Rus a fost acuzat că a ordonat unui regiment al forţelor aeriene să schimbe cocardele tricolore, fapt ce ar fi dus la deschiderea focului fratricid în urma căruia au fost ucişi 40 de soldaţi şi opt civili la Aeroportul Internaţional Otopeni[15]. Procurorul general Augustin Lazăr a ţinut o conferinţă de presă

pe 8 aprilie în care declara că dosarul cuprinde 3.330 de volume, dintre care 2.030 au fost instrumentate după iunie 2016, data numirii sale în funcţie. Se dispunea clasarea cauzei cu privire la conduita fostului prim-ministru Petre Roman, deoarece nu există probe concludente cu privire la săvârşirea „infracţiunilor contra umanităţii”[16].

Concluziile formulate în rechizitoriu arătau clar că procurorii, ignorând dovezile prezentate de Ursu, Hodor şi Thomasson, încercau să exonereze Securitatea de rolul ei represiv în timpul Revoluţiei:

> Nu prezumtivii terorişti au dezinformat prin apariţiile publice radio-televizate şi prin comunicatele redactate şi ulterior transmise prin mass-media, iar prin aceste conduite sistematice au generat şi amplificat psihoza terorist-securistă, cauza principală a deceselor, rănirilor, distrugerilor, lipsirilor grave de libertate şi suferinţelor psihice. *Iliescu Ion şi Voiculescu Voican Gelu au făcut-o*[17].
> Nu prezumtivii terorişti au pregătit şi coordonat *ampla inducere în eroare* prin care, alături de dezinformările grave ale liderilor CFSN, au creat aparenţa existenţei celor două tabere duşmane, factori esenţiali de declanşare a focului fratricid pe întregul teritoriu al României. *Factorii decizionali ai MApN au făcut-o*, cu scopul sustragerii de la răspunderea penală pentru implicarea în represiunea de dinainte de 22 decembrie 1989, scop atins prin complicitatea noii puteri politice a ţării. *În mod tragic, pentru atingerea acestui scop au murit sau au fost răniţi foarte mulţi români nevinovaţi.*
> Nu prezumtivii terorişti au acceptat *inducerea în eroare*, fără

să intervină pentru stoparea fenomenului. *Factorii de decizie ai CFSN au făcut-o.* Nu prezumtivii terorişti au dezinformat şi au exercitat diversiuni pentru a se crea o conjunctură falsă care a permis judecarea (*fără respectarea legii*) a fostului preşedinte şi a soţiei acestuia, cu scopul ascunderii filosovietismului noii puteri şi al legitimării acesteia. *Factorii de decizie din CFSN şi din MApN au făcut-o.*

În fine, nu prezumtivii terorişti, prin toate aceste conduite, au pus în pericol grav viaţa şi integritatea fizică ale populaţiei civile şi ale militarilor din marile oraşe ale României. *Liderii CFSN şi cadrele superioare ale MApN au făcut-o.*

Pentru toate acestea, este cu atât mai imperios necesară tragerea la răspundere penală a persoanelor vinovate.

Cuvintele care contează aici sunt *persoanele vinovate*. Concluziile formulate de Ursu şi colaboratorii săi resping principalul argument al rechizitoriului:

Eludarea vinovăţiilor instituţionale şi individuale ale Securităţii şi ale cadrelor sale, care se profilează din comunicatul SPM cu care am început acest studiu, ar perpetua una din mistificările întreţinute chiar de securişti şi adepţii lor. O mistificare propagată timp de 28 de ani de principala instituţie a represiunii ceauşiste, care ar fi trecut în acel moment, pe 22 decembrie la prânz, instantaneu, de partea celor care scandau „Jos Ceauşescu!”. Iar cei 1.166 de morţi şi miile de răniţi ai Revoluţiei ar fi fost în întregime victimele unei diversiuni imputate tocmai… armatei române, adică acelei instituţii care pactizase cu populaţia încă din dimineaţa zilei de 22, refuzând să tragă în

manifestanţi, iar în după-amiaza aceleiaşi zile a arestat, la Târgovişte, cuplul dictatorial.

Comunicatul Parchetului General părea că mizează pe amnezia generală a poporului român, scoţându-i din ecuaţie, într-un mod misterios, tocmai pe *terorişti*, respectiv pe cei care au tras în masele răzvrătite împotriva dictaturii ceauşiste. Or, conform unui număr covârşitor de probe existente atât în dosarele Revoluţiei, cât şi în spaţiul public, respectiv depoziţiile martorilor, sutele de relatări ale celor prezenţi sau participanţi la evenimente, mărturii preluate în presa acelor ani, declaraţiile unor factori de răspundere (inclusiv cea din 1990 a ultimului şef al Securităţii, generalul Iulian Vlad), concluziile mai multor comisii senatoriale, imaginile filmate şi transmise în acele zile de televiziunea eliberată de cenzură comunistă şi rămase în conştiinţa colectivă a societăţii româneşti – probe din care am prezentat mai sus doar o mică parte –, terorişti totuşi au existat.

Reluând observaţia de la început[ul rechizitoriului], dacă „Iliescu Ion *a acceptat şi oficializat* măsuri cu caracter *militar*, dintre care *unele au avut un evident caracter diversionist*”, decurge că trebuie să fi existat şi cei care i-au propus, eventual *„neoficial”*, spre *„acceptare” acele „măsuri cu caracter militar”*. Şi, tot pe cale logică, trebuie să fi existat şi executanţii acelor măsuri: trăgătorii, cei care au montat simulatoarele, diversionişti şi terorişti. Care, în lumina probelor prezentate în acest studiu, rezultă că au fost cadre ale Securităţii sau afiliate acesteia. Fără cercetarea şi inculparea acestora din urmă, rechizitoriul ar fi încă o tragedie pentru victimele de la Revoluţie, încă o lovitură

dată supravieţuitorilor şi urmaşilor celor căzuţi pentru libertatea noastră. A celor răniţi, arestaţi şi bătuţi pentru „propagandă împotriva orânduirii socialiste”, de fapt pentru ideea de dreptate. A celor căzuţi şi pentru ca Secţia Parchetelor Militare şi Parchetul General să-şi poată face astăzi datoria în cadrul unui stat de drept, pe baza faptelor şi-a legii, neaservită conducerii politice sau ingerinţelor organizaţiilor represive.

Consider potrivit să-mi închei observaţiile reproducând această concluzie a lui Andrei Ursu şi Roland O. Thomasson:

Un rechizitoriu în care principalii sau chiar singurii inculpaţi rămân grupul conducător CFSN şi câţiva ofiţeri ai armatei române ar fi o ruşine pentru memoria revoluţionarilor ucişi şi pentru demnitatea naţională: o mistificare juridică şi istorică cu profunde implicaţii pentru capacitatea noastră de a ne face dreptate, de a ne gestiona propria justiţie. Ar fi un semnal pentru viitoarele generaţii că, până şi în condiţiile în care magistraţii români au acceptat jurisprudenţa internaţională cu privire la drepturile omului şi infracţiunile împotriva umanităţii, adevăraţii vinovaţi – Securitatea – vor fi scăpat de pedepse. Mai mult, caracterul esenţialmente represiv al instituţiei ar urma să fie eludat[18].

Dennis Deletant

1. Timothy Garton-Ash, „Conclusions”, în Sorin Antohi şi Vladimir Tismăneanu (eds.), *Between the Past and Future:*

The Revolutions of 1989 and Their Aftermath, Central European University Press, Budapesta, 2000, p. 395.

2. Polirom, Iaşi, 2009.

3. Bogdan Murgescu, *Revoluţia Română din decembrie 1989. Istorie şi memorie*, Polirom, Iaşi, 2007, pp. 11, 105.

4. Vladimir Tismăneanu, Dorin Dobrincu, Cristian Vasile (eds.), *Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România. Raport Final*, Humanitas, Bucureşti, 2007, p. 454.

5. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989”, *Noua Revistă de Drepturile Omului*, nr. 4, 2018, http://revistadrepturileomului.ro/sumar_4_2018.html, p. 2.

6. *Ibidem*.

7. Textul complet al comunicatului poate fi găsit la https://www.g4media.ro/ion-iliescu-si-gelu-voican-voiculescu-au-fost-inculpati-pentru-crime-contra-umanitatii-in-dosarul-revolutiei.html, accesat la 14.07.2019.

8. *Ibidem*.

9. *Ibidem*.

10. *Ibidem*.

11. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, art. cit., p. 1.

12. Informaţii comunicate personal autorului de locotenent-colonelul Chesshyre, 14 august 2018 şi 25 iulie 2019.

13. Ambasadorul mi-a povestit toate acestea acasă la el, în sudul Angliei, în 1993. Relatarea apare într-o formă mai completă la https://blogs.fco.gov.uk/paulbrummell/2014/12/16/romanian-revolution-through-british-

eyesmichael-atkinson-bucharest-during-the-1989-revolution.

14. Îl am şi acum.
15. România, Ministerul Public, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Secţia Parchetelor Militare, dosar 11/P/2014, pp. 1-3.
16. https://www.romania-insider.com/romania-1989-revolution-case-court-augustin-lazar, accesat la 7.07.2019.
17. Toate sublinierile sunt în original.
18. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, art. cit., p. 128.

Mulţumiri

Autorii doresc să le mulţumească pe această cale colegilor de la CNSAS care i-au asistat, cu migală şi modestie, în identificarea unor dosare relevante pentru subiectul tratat şi care au dorit să rămână anonimi.

De asemenea, le mulţumim domnilor generali (r) Ioan Dan (justiţie) şi Mihai Floca (armată), care ne-au oferit timp, amintiri şi documente nepreţuite legate de Revoluţie.

Ne arătăm recunoştinţa faţă de Teodor Mărieş, de la Asociaţia 21 Decembrie, şi faţă de Asociaţia Civică Banat, care au obţinut (cu mari eforturi), copiat şi, respectiv, pus la dispoziţia publicului dosarele Revoluţiei de la Timişoara; şi faţă de domnul Marius Mioc, erou al Revoluţiei din Timişoara, care de mai mulţi ani a pus la dispoziţia publicului, pe blogul domniei sale, documente şi articole relevante pentru studiul evenimentelor din decembrie 1989.

Dorim să le mulţumim locatarilor blocurilor A1 şi A2 de pe strada Drumul Taberei din Bucureşti, aflate în faţa clădirilor MApN, care ne-au oferit mărturii directe, pentru curajul lor. *Deşi, în mod suspect, ei nu au fost niciodată audiaţi în dosarul Revoluţiei de către procurorii militari*, nouă ne-au relatat cum în nopţile de 22-24 decembrie 1989, în zona blocurilor unde

locuiesc, au văzut teroriştii în combinezoane negre trăgând spre clădirile Ministerului Apărării, confirmând de altfel numeroase alte mărturii pe care le vom expune în paginile ce urmează. Mulţumiri li se cuvin şi altor doi martori care ne-au dat de asemenea mărturii relevante: domnului Eduard Ursache – rănit în Revoluţie de un glonţ tras din vila unui ofiţer de Securitate din Arad – şi domnului B.C., care ne-a relatat cum pe data de 23 decembrie s-a deschis focul către un grup de civili din zona Drumul Taberei, în apropierea MApN, dintr-o maşină Dacia, de către civili înarmaţi.

În sfârşit, ţinem să mulţumim Editurii Polirom pentru încrederea şi răbdarea pe care ni le-au acordat în această primă experienţă de a scrie o carte. Roland şi Andrei îi sunt recunoscători domnului Gabriel Andreescu pentru găzduirea oferită primului nostru studiu pe această temă în *Noua Revistă de Drepturile Omului* (*NRDO*) şi pentru sugestiile la text.

Vrem să credem că toţi cei de mai sus au fost animaţi de acelaşi sentiment ca noi: dorinţa de a aduce adevărul la lumină şi de a face un pas spre rectificarea unei cumplite nedreptăţi ce li s-a făcut, de 30 de ani încoace, victimelor Revoluţiei.

Introducere

Acest volum este în primul rând un dosar cu probe care să ducă la aflarea adevărului. Este în acelaşi timp un exerciţiu de memorie: despre terorişti de la Revoluţie (care, în pofida naraţiunilor revizioniste propagate în special de fosta Securitate, au existat şi au fost securişti), despre dictatura ceauşistă şi instrumentul ei principal de represiune, Securitatea, despre frica pe care aceasta din urmă a insuflat-o şi despre victimele pe care le-a lăsat în urmă. Cartea de faţă este un studiu istoric, dar şi un semnal de alarmă. Pentru că eroilor care au murit pentru noi în ’89 nu li s-a făcut dreptate. De 30 de ani, ei sunt, în fiecare decembrie, ucişi din nou.

În mijlocul memorialelor şi pioaselor jerbe de flori, uităm, de fiecare dată, că dreptatea pentru eroii martiri înseamnă pedepsirea celor care i-au împuşcat. Or, revoluţionarii şi militarii nu s-au împuşcat între ei „ca proştii”, n-au fost doar victimele „focului fratricid”[1]. Aşa cum n-au fost nici victimele „turiştilor sovietici” sau ale unei nebuloase conspiraţii KGB-isto-„filo-sovietice”[2].

Au fost ultimele victime ale Securităţii ceauşiste.

În aceste pagini vă invităm la (re)examinarea faptelor, aşa cum rezultă din mărturii şi documente. Unele mai vechi, ce au

fost uitate sau acoperite de propagandă pentru dezvinovăţirea foştilor agenţi ai Securităţii, altele găsite recent în arhivele CNSAS. Veţi avea, probabil, şi destule surprize, aşa cum am avut şi noi, în unele cazuri, când le-am descoperit[3].

Vă invităm să punem cap la cap probele înfăţişate. Este suficient pentru a trage concluzia logică, o concluzie care în 1990 era evidentă, dar care de-a lungul anilor, sub asaltul dezinformării securiste, s-a deformat uneori până la absurd. Ne-am dori ca împreună, autori şi cititori, folosind mai cu seamă raţiunea şi mai puţin parti-pris-uri ideologice sau prejudecăţi naţionaliste, să ajungem mai aproape de adevăr. Atât de cel istoric, cât şi de cel juridic.

La sfârşitul acestei cărţi, vă mai invităm la un demers, de data aceasta de datorie civică: să cerem, împreună, dreptatea adevărată pentru cei care acum 30 de ani s-au jertfit pentru libertatea noastră.

De ce acum?

Rechizitoriul Secţiei Parchetelor Militare (SPM)[4], anunţat cu fanfară în aprilie 2019, pretinde că a „finalizat” dosarul Revoluţiei din decembrie 1989. Actul de acuzare în 12 tomuri (dintr-o documentaţie de „peste 3.300 de volume”) a trimis în judecată trei (3) inculpaţi, printre care pe Ion Iliescu. Pe scurt, procurorii „au constatat că întreaga forţă militară a României începând cu 22 decembrie 1989, ora 16:00, s-a pus la dispoziţia Consiliului FSN”.

Şi totuşi, majoritatea probelor credibile pe care le-am consultat (unii dintre noi, de mai bine de 20 de ani) dovedesc contrariul. Nu „întreaga forţă militară a României” s-a pus la dispoziţia Revoluţiei. În realitate, prin acţiuni teroriste, de diversiune şi de comando, formaţiuni ale Securităţii pregătite pentru lupta „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”[5] au declanşat o veritabilă contra-revoluţie disimulată. Autorii acestei cărţi au publicat un studiu[6] în care au expus deja o sinteză a probelor avute la dispoziţie. Vom prezenta mai multe şi mai pe larg în paginile ce urmează. După cum se va vedea, multe dintre aceste probe sunt accesibile oricui, inclusiv procurorilor, de mai mulţi ani. În decembrie 2018 am pus la dispoziţia SPM-ului studiul nostru. Procurorii militari au ignorat cu obstinaţie tot acest probatoriu.

Ne-am adresat, cu îngrijorare, mai întâi opiniei publice (a se vedea articolele lui Mădălin Hodor din revista *22*), căutând să readucem în conştiinţa publică adevărul despre rolul Securităţii la Revoluţie. Pe 30 ianuarie 2019 am formulat o petiţie către SPM cu peste 1.000 de semnături, în care ceream să fie anchetaţi adevăraţii vinovaţi. Pe 10 aprilie 2019 i-am trimis Parchetului General o scrisoare deschisă semnată de mai multe personalităţi publice, în care întrebam de ce lipsesc din dosarul Revoluţiei, trimis recent la instanţă, tocmai securiştii care au tras în mulţime în decembrie ’89. Toate aceste demersuri au rămas fără răspuns.

Rechizitoriul SPM pare intoxicat de naraţiunea dezinformării securiste. E vorba de „versiuni” (în sensul folosit de Securitate, de „versiuni de dezinformare” plasate „în mod diversificat şi nuanţat”[7]) menite să disculpe principala instituţie represivă a dictaturii comuniste, variante care prin repetare s-

au încetăţenit la nivelul unei părţi a mass-mediei şi opiniei publice româneşti. Speculând abil prejudecăţi mai vechi, aceste variante au luat locul dovezilor, mărturiilor şi memoriei colective.

Însă probele, deşi obliterate sub praful gros al ignoranţei şi uitării, spun totuşi nişte adevăruri. Românii nu au suferit de o psihoză colectivă. Teroriştii au existat, au fost văzuţi, fotografiaţi, unii arestaţi sau chiar ucişi de Armată, au făcut parte dintr-o reţea a Securităţii, au acţionat conform unui plan şi au avut motive bine stabilite, au făcut atât victime directe, cât şi indirecte, prin acte de diversiune. Iar Securitatea a încercat (în mare parte cu succes) să şteargă urmele încercării de contrarevoluţie camuflată, acreditând ulterior, pe scară largă, o realitate paralelă, disculpantă pentru sine, a istoriei – însângerate şi eroice – a Revoluţiei române.

Cum s-a ajuns aici?

Deşi s-a scris destul de mult despre Revoluţie, aceasta rămâne şi astăzi „încâlcită”. Motivul este simplu: cel mai mult au scris chiar foştii ofiţeri de Securitate (precum Aurel Rogojan, Vasile Mălureanu, Cristian Troncotă, Mihai Pelin, Pavel Coruţ, Corvin Lupu) şi foste „surse” ale acesteia (din sfera pseudoacademică, precum Alex Mihai Stoenescu, sau din presă, cum sunt Sorin Roşca Stănescu, Ion Cristoiu[8]). Acestora li s-au adăugat jurnalişti care au preluat lejer, din oportunism sau credulitate, dar, în orice caz, facil, „variantele” Securităţii (cum ar fi Grigore Cartianu).

Nu cunoaştem motivele pentru care procurorii militari au ajuns să dea crezare acestor „legende” (cum numeau securiştii variantele narative de dezinformare puse în circulaţie prin Serviciul D al DSS). Cert este că tezele (şi chiar formulări) din rechizitoriu – după cum vom arăta în capitolul dedicat acestui document – *urmăresc cu fidelitate cel puţin una dintre „versiunile de dezinformare”* (publicate în revista *Vitralii*[9] şi alte cărţi ale unor foşti securişti) *cu privire la Revoluţie.*

Este posibil ca rechizitoriul – aparent scos în pripă, într-un context dificil pentru procurorul general de atunci – să fi fost un expedient. În pofida prolificităţii procurorilor, a fost evident şi *soluţia cea mai simplă*: acuzarea vârfurilor FSN-ului şi *pretinsa inexistenţă a teroriştilor au degrevat magistraţii militari de o sarcină mai anevoioasă.* E vorba de găsirea, pe teren, a celor care de fapt *au ucis şi au rănit cu intenţie*; pe cei care *au creat actele de diversiune soldate cu foc fratricid*; pe cei care *au plănuit şi coordonat aceste acţiuni specifice luptei de gherilă urbană*; pe cei care au încercat să *şteargă urmele şi să-i acopere sau să-i favorizeze pe criminali*[10].

Simplitatea investigativă a soluţiei s-a nimerit să fie şi, într-o anumită măsură, populară. Ea a fost digerată uşor de o mare parte a analiştilor şi comentatorilor din ţară: eventuala dezamăgire de a avea doar trei vinovaţi pentru cele 1.290 de victime a fost compensată de satisfacţia acuzării lui Ion Iliescu. Ura faţă de acesta, de altfel justificată (este suficient să ne amintim de indulgenţa postrevoluţionară a şefului FSN faţă de Securitate şi de abjectele Mineriade), l-a transformat pe Iliescu în „acuzatul favorit” al multora. Şi astfel, „soluţia” Parchetului a fost, cel puţin în presă, acceptată în general ca „un pas pozitiv”.

La fel de important, Parchetul a mizat cu siguranţă şi pe

faptul că obsesia complotului filosovietic din rechizitoriu îşi va găsi un auditoriu propice într-o parte a publicului de la noi. (Reacţia scontată ar putea fi rezumată astfel: „N-au fost acuzaţi securiştii, dar măcar vânzătorii de neam filosovietici”.) Nimeni nu cunoştea filonul antirusesc din mentalul colectiv românesc mai bine decât Ceauşescu însuşi şi Direcţia Securităţii Statului. Şi iată că procurorii militari români au ajuns să speculeze în anul 2019 exact aceleaşi metode populist-propagandistice ale aparatului represiv ale cărui crime din urmă cu 30 de ani ar fi trebuit să le ancheteze!

Rămâne şi posibilitatea, mai îngrijorătoare, ca „miopia” parchetelor militare să fie o consecinţă a mai vechii subordonări şi conivenţe a precursoarei acestei instituţii faţă de „băieţii cu ochi albaştri”. Vom explora în paginile care urmează şi această relaţie de jalnică vasalitate a fostei Direcţii a Procuraturilor Militare faţă de principala instituţie represivă a dictaturii comuniste.

Ce urmărim?

În primul rând dorim să se facă dreptate pentru victime. Dreptatea în sensul juridic este, credem, condiţia sine-qua-non a încrederii oamenilor în stat, a convieţuirii noastre civile şi paşnice, eliberată în sfârşit de racilele dictaturii. Scopul justiţiei este, până la urmă, ca o crimă să nu se mai repete. Atâta vreme cât securiştii asasini sunt printre noi şi dictează modul cum ne înţelegem istoria, nu vom putea spune că libertatea şi democraţia au învins cu adevărat în România. Fără a

(re)cunoaşte şi înţelege acel moment definitoriu pentru conştiinţa naţională, nu credem că vom putea spune, cu mâna pe inimă, că „ne-am mântuit de frică”.

Sperăm că cititorul de bună-credinţă va constata singur din paginile acestei cărţi că există dovezi covârşitoare pentru rolului central al Securităţii atât în represiunea de dinainte de 22 decembrie 1989, cât şi în crimele şi diversiunea ce au urmat fugii dictatorului. Dorim ca acest adevăr să iasă la iveală. Considerăm că e strigător la cer faptul ca legendele construite încă din timpul lui Ceauşescu, plantate şi diseminate asiduu de scribii Securităţii, să devină moneda curentă a naraţiunii Revoluţiei Române. Pentru cei care încă le mai cred, sperăm ca această carte măcar să le dea de gândit. Nu „agenturile străine”, iredentiştii maghiari sau o nebuloasă conspiraţie KGB-GRU-istă prosovietică, ce ar fi creat cu bună ştiinţă o „psihoză teroristă”, au dus la morţii şi răniţii din decembrie ’89. Terorişti n-au fost produsul imaginarului colectiv. Ei au existat în carne şi oase: în vile conspirative, în poduri de case, pe acoperişurile sau în apartamentele unor blocuri de locuinţe, în special în jurul *obiectivelor* majore ocupate de revoluţionari sau de Armată. Erau în civil sau în combinezoane negre peste mai multe rânduri de haine şi purtau la ei legitimaţii pe care scria USLA sau Direcţia a V-a.

Mărturiile şi documentele din paginile care urmează oferă şi o explicaţie fenomenului terorist şi disimulării sale. O explicaţie ancorată în istoria pe care mulţi dintre noi am trăit-o. Ele pun lumina reflectorului pe principala instituţie a terorii ceauşiste şi a totalitarismului naţional-comunist. Cea care prin frică, delaţiune şi dezinformare a susţinut dictatorul şi dezgustătorul cult al personalităţii sale până în ultima clipă. Instituţia a cărei

raţiune de a exista a fost menţinerea familiei Ceauşescu la putere. Securitatea şi-a derivat propria putere din slujirea oarbă a dezastruosului regim. Este deci şi instituţia care a avut un interes major de a înfrânge Revoluţia sau de a o „tempera”[11]. Scopul său a fost simplu: să-şi păstreze prerogativele, dosarele secrete şi imunitatea. Şi-a urmărit aceste scopuri pe două căi principale: pe de o parte, prin terorizarea populaţiei (pentru a o scoate de pe străzi), pe de altă parte, infiltrându-se în structurile noii puteri[12].

Poliţia politică a regimului comunist a fost singura instituţie care a avut pregătirea şi mijloacele de luptă disimulată, dar şi de dezinformare ce s-au manifestat în acele zile. Poporul răsculat în decembrie 1989 a intuit bine aceste aspecte, asimilând de la început termenul *terorist* cu *securist*. Cartea de faţă nu este decât o confirmare a acelei intuiţii.

Structura cărţii

Primul capitol este o incursiune în rolul şi modul de lucru ale Securităţii pentru menţinerea lui Nicolae Ceauşescu la putere. Vom arăta cum aceste metode au fost atât o consecinţă, cât şi un factor favorizant al cultului personalităţii.

Trei sentimente au dominat societatea românească în anii ’80: dispreţul pentru dictator, frica şi ura faţă de Securitate. Frica a paralizat populaţia, obligând-o la aplauze degradante pentru un lider unanim considerat inept şi paranoic. Ura a dus totuşi la acte temerare de opoziţie şi revoltă, care au culminat

cu Revoluţia. Securitatea era cu siguranţă conştientă de aceste sentimente. Vom examina rolul-cheie pe care acestea l-au jucat în strategia represiunii atât înainte, cât şi în timpul evenimentelor din decembrie 1989.

Dedicăm apoi un capitol evenimentelor de la Iaşi din 14 decembrie, o mişcare ce tinde să fie uitată, precursoare a Revoluţiei. Manifestaţia plănuită de ieşeni a fost înăbuşită, înainte să poată lua proporţii, de Securitate, printr-o desfăşurare de forţe mascată şi prin „Dinamoviada" strategic plasată în oraş în acele zile.

Un capitol consistent va analiza rolul jucat de Securitate în încercarea de înăbuşire a revoltei de la Timişoara între 15 şi 21 decembrie. În pofida represiunii letale, acţiunile decisive ale manifestanţilor au arătat întregii ţări modelul de urmat. Ieşirea masivă şi coeziunea demonstranţilor au dus în final la galvanizarea aproape întregii populaţii a oraşului, ducând la episoade de fraternizare a Armatei. Grupuri de civili şi gărzi patriotice aduse din alte regiuni ale ţării au renunţat la confruntare, unii raliindu-se revoluţiei timişorene. Vom arăta cum episoadele de fraternizare au determinat retragerea Armatei de pe străzile Timişoarei pe 20 decembrie, ceea ce a consfinţit victoria Revoluţiei în oraşul-erou de pe Bega. Pe baza unui probatoriu consistent, vom demonstra că acţiunile complexe ale Securităţii la Timişoara (în parte disimulate) au produs cele mai multe victime. Şi totuşi, un număr infim de lucrători DSS au fost anchetaţi. Dintre aceştia, cei mai mulţi au fost achitaţi în mod suspect de magistraţi militari.

Capitolele următoare vor trece în revistă, în mod cronologic, alte evenimente ale Revoluţiei în care Securitatea a avut un rol determinant. Este vorba de represiunea din zilele de 21-22

decembrie şi, respectiv, contrarevoluţia acoperită de după fuga dictatorului, când s-au înregistrat majoritatea victimelor. Ne vom opri asupra unor episoade mai mult sau mai puţin cunoscute: manifestaţiile din Bucureşti şi baricada de la Intercontinental din 21 decembrie, momentele cruciale din 22 decembrie şi episoadele de foc armat de tip terorist şi diversionist care au urmat în zilele următoare în Capitală, Sibiu, Braşov, Craiova, Cluj, Brăila; evenimentele de la MApN, Televiziune, Radio şi unităţi militare. Vom arăta că aceste episoade au fost orchestrate şi executate de cadre ale Securităţii şi de alte forţe antrenate şi conduse de acestea.

Vom dedica mai multe capitole analizării următoarelor aspecte ale acţiunilor Securităţii de după 22 decembrie:

– interesul şi scopurile posibile urmărite de aceasta prin acţiunile de „temperare" a Revoluţiei: lupta la „două capete";
– modul cum acţiunile teroriste şi diversioniste s-au suprapus planului „luptei de rezistenţă" al Securităţii; pregătirea, declanşarea, coordonarea şi caracterul conspirativ al acestui plan; tipurile de acţiuni de luptă (acţiuni teroriste/hărţuire/gherilă urbană, diversiune electronică, operaţiuni de comando);
– armamentul şi tipurile de muniţie folosite, care coincid cu cele aflate, conform documentelor găsite la CNSAS şi mărturiilor, în dotarea exclusivă a Securităţii;
– alte elemente care dovedesc că forţele care au iniţiat focurile de armă de tip terorist şi diversionist au aparţinut Securităţii: locurile de tragere, cărţile de identitate găsite, declaraţiile martorilor, echipament/deghizări.

O precizare asupra delimitării în timp a Revoluţiei române. Etapa sa violentă s-a redus dramatic în intensitate pe 25

decembrie, odată cu executarea cuplului Ceauşescu. Această etapă s-a încheiat practic în jurul datei de 31 decembrie, odată cu arestarea fostului şef al Securităţii Iulian Vlad. Însă procesul revoluţionar a continuat cu „paşii care efectiv au reuşit să introducă un nou regim politic pe cenuşa celui vechi. Doar acest sens mai larg dă semnificaţia şi dimensiunea a ceea ce s-a întâmplat între 15 şi 25 decembrie”[13]. Şi, cum orice revoluţie se luptă, evident, cu forţe ale trecutului care i se opun, şi contrarevoluţia Securităţii din decembrie 1989 a continuat, în alte forme şi cu noi actori, de-a lungul acestui dificil proces al tranziţiei la democraţie[14].

Pe baza unei selecţii din vastul material documentar aflat la CNSAS, vom face o scurtă caracterizare a represiunii din anii ’80, aflată sub imperativul menţinerii iluziei unei iubiri unanime pentru dictator. Vom arăta cum acest imperativ a dus la o strategie complexă de disimulare a măsurilor de poliţie politică. Pe de o parte, Securitatea a deghizat pe o scară nebănuit de largă infracţiunile politice ca fapte de drept comun, „sub acoperirea altor organe” (în speţă, Miliţia şi Procuratura). Pe de altă parte, *agenturile străine* erau blamate pentru actele de opoziţie mai cunoscute (ca şi pentru colapsul economic). Legislaţia ceauşistă, dezinformarea şi subordonarea altor instituţii (Armata, Miliţia şi justiţia, în special cea militară) faţă de organele de Securitate au facilitat această disimulare a represiunii, cu efecte importante şi la Revoluţie.

O secţiune specială este rezervată anului 1989 în Europa de Est şi relaţiei lui Ceauşescu cu Moscova. Ceauşescu şi Securitatea au încercat să contracareze impactul reformelor lui Gorbaciov, speculând mai vechea animozitate a populaţiei faţă de URSS. Au încercat „discreditarea”[15] unor opozanţi, cu

precădere a celor „din interiorul sistemului”, ca agenţi ai serviciilor sovietice (KGB sau GRU). Aceste acuzaţii au fost folosite de aparatul de dezinformare al DSS atât în timpul, cât şi imediat după Revoluţie. S-a acreditat astfel ideea (în cea mai mare parte fără acoperire), larg acceptată astăzi, că majoritatea membrilor de vârf ai FSN ar fi fost agenţi sovietici.

Căderea Cortinei de Fier în Europa de Est pe fondul *perestroikăi* şi *glasnostului* l-au neliniştit profund pe dictatorul de tip stalinist de la Bucureşti. Vom reaminti pe scurt evenimentele politice majore din URSS şi din fostele state-satelit în 1989 (inclusiv convorbirile cu preşedintele american în Malta şi întâlnirile din cadrul Pactului de la Varşovia), care indică faptul că Mihail Gorbaciov nu era deloc interesat în acel moment de o intervenţie în România. Totuşi, atitudinea populaţiei României în momentul ’89 faţă de liderul sovietic era mai degrabă de simpatie, reformele sale reprezentând o variantă sperată de mulţi. (Pentru cei care poate au uitat, reamintim că numele liderului sovietic de atunci a figurat printre scandările din 15 noiembrie 1989 de la Timişoara, când, după ce naţionala de fotbal a României a câştigat meciul cu Danemarca şi s-a calificat la Campionatul Mondial din Italia, circa 2.000 dintre suporterii care sărbătoreau în Piaţa Operei s-au îndreptat spre Judeţeana de Partid. Ei scandau „Libertate, Libertate!”, „Braşovul, Braşovul!”, „Gorbaciov, Gorbaciov!”, într-un preludiu la Revoluţia care urma să înceapă exact o lună mai târziu. Demonstranţii au fost imediat dispersaţi, iar unii dintre ei, evident, anchetaţi de Securitate[16]. Tot „Gorbaciov!” s-a strigat şi la Bucureşti pe 22 decembrie, de pildă, în Piaţa Sf. Gheorghe, după cum se aude pe filmul postat de Marius Mioc[17].)

Un alt capitol special va privi operaţiunea de acoperire a crimelor imediat după Revoluţie. Vom examina rolul procurorilor militari, al altor cadre MI şi al ofiţerilor (foşti) de Securitate folosiţi pe post de procurori militari.

Capitolele următoare vor analiza vasta operaţiune de dezinformare ce a urmat imediat după Revoluţie, prin care foşti ofiţeri de Securitate, infiltraţi în noile structuri ale statului, în mass-media sau institute de învăţământ (inclusiv Academia de Informaţii „Mihai Viteazu”), au reuşit să acrediteze peste ani mai multe naraţiuni prin care au falsificat istoria Revoluţiei şi au reuşit să disculpe în acest fel Securitatea pentru crimele din decembrie ’89.

Vom încerca să demonstrăm că, în virtutea legislaţiei care priveşte crimele împotriva umanităţii (atât articolele de Cod penal în vigoare în 1989, cât şi cele din noul Cod penal), există căi şi mijloace probatorii consistente şi concludente pentru redeschiderea mai multor dosare ale Revoluţiei în care să fie anchetaţi adevăraţii vinovaţi, respectiv cadre ale Securităţii şi asociaţi ai acestora.

Ultima secţiune şi cea mai consistentă din addenda este dedicată unei analize detaliate, pe bază de probe, a rechizitoriului SPM din dosarul Revoluţiei. Luăm în discuţie: principalele sale contradicţii interne şi externe; folosirea trunchiată a mărturiilor, cu o vădită predilecţie pentru cele ale fostelor cadre de Securitate; ignorarea unui vast probatoriu care dovedeşte vinovăţia acestora; precum şi motivele pentru care această travestire a actului de justiţie a reprezentat cea mai comodă soluţie pentru magistraţii militari.

1. Sintagmă folosită cu predilecţie în rechizitoriul recent trimis

în instanţă de Secţia Parchetelor Militare (SPM) de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

2. *Ibidem*.

3. După cum se va vedea, unele documente relevante provin din dosarele aflate la Colegiul Naţional de Studiere a Arhivelor Securităţii.

4. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019, în dosarul 11/P/2014 al Secţiei Parchetelor Militare.

5. Conform articolelor din revista *Securitatea,* accesibile pe site-ul CNSAS.

6. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22?». Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989”, *NRDO*, nr. 4/2018.

7. ACNSAS, cota I, 2217, vol. 11, ff. 266-267v.

8. Conform https://newsweek.ro/investigatii/documente-exclusive-relatia-cu-securitatea- a-lui-ion-cristoiu-coroiu, accesat la 28.11.2019.

9. Publicaţie editată de Asociaţia Cadrelor Militare în Rezervă şi în Retragere din Serviciul Român de Informaţii. Director: fostul colonel de Securitate Filip Teodorescu, acuzat de genocid în „Lotul Timişoara”, achitat ulterior în mod suspect de instanţele militare. Probele din această carte dovedesc faptul că acest ofiţer a participat activ la represiunea de la Timişoara din 15-21 decembrie 1989, care s-a soldat cu zeci de morţi şi sute de răniţi, arestaţi abuziv şi bătuţi sălbatic.

10. Vrem să atragem atenţia cititorului poate mai puţin avizat în chestiuni juridice că toate acţiunile enumerate mai sus se încadrează la infracţiuni împotriva umanităţii. Ele au fost executate de membri ai aparatului represiv al fostei

dictaturi. Au avut un caracter sistematic (plănuite din timp, cu un scop bine definit) şi generalizat (respectiv au fost îndreptate împotriva unei largi categorii sociale – poporul răzvrătit împotriva dictaturii ceauşiste). Sunt deci fapte imprescriptibile, indiferent de gradul sau rolul executantului. Atât legislaţia internaţională, cât şi cea internă prevăd ca cei care au comis astfel de fapte să fie judecaţi şi condamnaţi; există numeroase precedente în acest sens. Identificaţi chiar şi la 70 de ani după război, torţionarii nazişti de orice grad, inclusiv simplii paznici ai lagărelor de concentrare, au fost deferiţi justiţiei. Mai aproape de noi în spaţiu şi timp, chiar SPM-ul a trimis în instanţă în anul 2016, sub acuzaţie de infracţiuni contra umanităţii, pe torţionarii disidentului Gheorghe Ursu, foştii ofiţeri de Securitate Pîrvulescu şi Hodiş, chiar dacă aceştia nu au fost decât executanţii ordinelor superiorilor lor, respectiv foştii miniştri de Interne Postelnicu şi Homoştean.

11. Termen curent folosit de Securitate pentru a denota acţiunile de anihilare – în principal, prin ameninţări, avertismente şi urmărire informativă – a opozanţilor regimului.
12. Jucând – conform planului şi „metodicii” – la două capete, şefii Securităţii au reuşit pentru o vreme chiar să convingă noua putere că le-ar putea fi de folos în lupta contra… teroriştilor (!). Un joc care, privit atent, dejoacă tocmai premisa Parchetului. Dacă până şi Securitatea a acceptat că teroriştii au existat în decembrie 1989 (printre alţii, chiar de către Iulian Vlad, după cum vom arăta), cum se face că aceştia au dispărut din dosarul Revoluţiei în 2019?
13. Gabriel Andreescu, într-un schimb de mesaje cu unul din

autori.

14. Că fosta Securitate a avut un rol important şi în această fază, să-i spunem a contrarevoluţiei politice, este un fapt cunoscut. Nici acesteia nu i-a lipsit întotdeauna violenţa. Să ne amintim doar de „tulburările” de la Târgu Mureş din martie ’90 (care au dus la constituirea SRI-ului) şi în special de Mineriada din iunie al aceluiaşi an. În acest volum vom regăsi securişti prinşi în decembrie ca terorişti, eliberaţi fără a fi anchetaţi, pentru a se întoarce în Bucureşti în iunie ’90 în fruntea minerilor şi devastând sediile ziarelor şi partidelor opoziţiei.
15. *Compromiterea* şi *discreditarea* opozanţilor erau scopuri ale dezinformării şi disimulării represiunii practicate cu prioritate de Securitate, conform documentelor CNSAS prezentate, printre altele, în Andrei Ursu „«Discernământul politic şi juridic» al Securităţii. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceauşescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.
16. Iosif Costinaş, *M-am întors*, Marineasa, Timişoara, 2003. Semnalat de Stefan Both, în *Adevărul* din 27 decembrie 2017, https://adevarul.ro/locale/timisoara/revolutia-decembrie-1989-putut-izbucni-meciul-fotbal-romania-danemarca-detaliile-revoltei-spontane-inspaimantat-securitatea-1_5a438658d7af743f8dc5f727/index.html, accesat la 2.11.2019.
17. https://mariusmioc.wordpress.com/2018/12/16/22-decembrie-1989-dimineata-la-bucuresti-zona-piata-sf-gheorghe-scandari-de-la-gorbaciov-la-ceausescu-pica-nu-va-fie-frica-video.

Scurt preambul despre caracteristicile poliţiei politice ceauşiste

În acest capitol vom aminti câteva dintre elementele esenţiale ale dictaturii ceauşiste, care au avut un rol determinant pentru starea de spirit, acţiunile şi urmările Revoluţiei române.

Tipologia dictaturii Ceauşescu

Istoriografia totalitarismului a remarcat că fiecare dictator şi-a croit poliţia secretă după chipul, respectiv specificul cultului său. În *Originile totalitarismului,* Hannah Arendt observa că modul de funcţionare a instrumentelor terorii era determinat, la Hitler şi Stalin, de nevoia de a conferi plauzibilitate „ficţiunilor centrale" ale sistemelor respective. Când Stalin n-a mai avut nici un „duşman" de demascat (real sau doar suspectat), principala misiune a NKVD-ului a fost să caute noi „potenţiali duşmani", aceştia urmând să fie pedepsiţi pentru crimele pe care le-ar (putea) comite[1]. În modul de control al

societăţii şi în magnitudinea înregimentării prin teroare au stat şi unele dintre diferenţele între sistemele totalitare şi „simplele” dictaturi[2]. Mai mult, tipologia regimului totalitar determina şi structura eventualei opoziţii interne. Aceste regimuri sunt „capabile să coopteze, dezamorseze, fragmenteze şi atomizeze opoziţia reală sau potenţială”[3].

Tipul „sultanic” al cultului personalităţii lui Nicolae Ceauşescu a fost observat de mai mulţi autori[4]. Disidentul Gabriel Andreescu îi găsea o formulă pe cât de condensată, pe atât de revelatoare: „*Orgoliul lui supradimensionat, foamea lui de glorie* au secătuit repede posibilităţile limbajului declamativ al propagandei”. Alături de „profundul său dispreţ faţă de semeni, reflex al autosupraestimării, ieşirile furioase faţă de apropiaţii puterii [...] viciul afişat al [...] titlurilor şi onorurilor”, aceste caracteristici completează „schema psihiatrică” paranoică[5] a dictatorului de la Bucureşti. Ceauşescu trebuia să fie *stimat* şi *iubit* în unanimitate, atât în ţară, cât şi peste hotare. Anturajul flexibil cu care s-a înconjurat printr-o continuă „rotire a cadrelor” a asigurat manifestările ditirambice, la scară naţională, dedicate omagierii până la saţietate a „celui mai iubit fiu al poporului”.

Imperativul disimulării opoziţiei şi a represiunii. Tabuul totalitar

Observăm două caracteristici ale acestei dictaturi care au avut un impact decisiv asupra tipului de represiune pe care a

exercitat-o Nicolae Ceauşescu. Pe de o parte, era vorba de imperativul *mascării opoziţiei*. Pentru a-şi păstra poziţiile, şefii Securităţii şi ai partidului nu puteau să-i comunice liderului că în România există opoziţie autentică. Dacă ar fi făcut-o, acest mesaj ar fi pus, evident, sub semnul întrebării statutul „celui mai iubit fiu”. Şi cu aceasta ar fi periclitat poziţia mesagerului. La fel ca restul nomenclaturii, şefii Securităţii îşi manifestau, zelos, adeziunea la cultul Comandantului Suprem. *Cultul în sine le cerea ca opoziţia să fie un tabu*[6]. În consecinţă, *şi represiunea politică trebuia mascată*.

Un exemplu concludent al acestui *tabu totalitar* îl oferă secretarul CC al PCR Emil Bobu în declaraţia din 26 iunie 1991 dată în procesul „Lotului Timişoara”:

> În 20 decembrie 1989 la orele 16:00 am ajuns la Comit[etul] Jud[eţean] de Partid, care era înconjurat de *zeci de mii de oameni. Aceştia scandau Jos Ceauşescu, Libertate, Democraţie, Alegeri libere*, Vrem căldură, apă, pâine ş.a. Datorită vacarmului din stradă nu am luat legătura cu cei de acolo, aşa încât s-a convenit să-şi trimită ei reprezentaţi, care au fost în nr. de aprox. 8. Cu aceştia am purtat discuţii eu, Dăscălescu, Radu Bălan, Pacoste Cornel, şi Toma Ion [...]. Cei adunaţi în stradă prin reprezentanţii lor solicitau: *înlăturarea lui Ceauşescu, a dictaturii, a guvernului şi alegeri libere*, deschiderea graniţelor, eliberarea arestaţilor [...]. Întrucât între timp Ceauşescu N. venise din Iran, l-am pus pe acesta la curent cu toate doleanţele, *mai puţin cele referitoare la demisia lui şi remanierea guvernului*[7].
>
> O declaraţie halucinantă: în timp ce Bobu a observat pe viu

principala revendicare, imperativă, a „zecilor de mii” de revoluţionari, respectiv „Jos Ceauşescu, Libertate, Democraţie, Alegeri libere” şi „înlăturarea lui Ceauşescu, a dictaturii, a guvernului şi alegeri libere”, „înaltul demnitar” i-a adus la cunoştinţă dictatorului „*toate* doleanţele” (!) populare, „mai puţin cele referitoare la demisia lui şi remanierea guvernului”.

Este de remarcat că, în timp ce Emil Bobu şi alţi membri ai conducerii PCR au aflat abia cu această ocazie magnitudinea exasperării populare, nu acelaşi lucru se poate spune despre Securitate, care cu siguranţă avea o perspectivă mai realistă, rezultată din notele sutelor de mii de informatori ascunse în milioanele de volume ale dosarelor de urmărire informativă a populaţiei[8].

Un al doilea aspect al regimului Ceauşescu cu un considerabil impact asupra tipului de represiune a fost dorinţa liderului român de afirmare pe plan internaţional. Fără să sacrifice principiile „socialismului ştiinţific” (ba ancorându-se în acestea mai adânc decât majoritatea celorlalte „democraţii populare” din estul Europei), Ceauşescu şi-a dorit imaginea unui „mare om de stat” care să fie acceptat atât în vest, cât şi în sferele „lumii a treia”, respectiv de ţările nealiniate. După ce în august 1975 a semnat actul final al Conferinţei pentru securitate şi cooperare în Europa la Helsinki (publicat în *Buletinul Oficial* nr. 92 din 13.08.1975), a încercat să convingă actorii occidentali de „respectarea drepturilor omului şi libertăţilor fundamentale, inclusiv a libertăţii de gândire, conştiinţă, religie sau de convingere” în România. De aici o a doua raţiune pentru disimularea represiunii politice de către dictatorul de la Bucureşti.

În mod practic, mascarea represiunii s-a realizat pe două

direcţii. Pe de o parte, prin aplicarea conceptului de „prevenire” a actelor de opoziţie prin *instituţionalizarea unei frici generalizate de Securitate*. În acest scop erau folosite: intimidarea sau, în limbajul Securităţii, „influenţarea pozitivă” („atenţionări”, „avertizări”, „destrămări de anturaje”, „punerea în discuţie în colectivele de oameni ai muncii”)[9], delaţiunea (prin recrutarea, cointeresarea şi prelucrarea a sute de mii de informatori[10] şi „rezidenţi”[11]), dezinformarea, blocajul informaţional, infiltrarea şi tentativele de reducere la tăcere a Europei Libere etc. Toate acestea au creat angoasa unei omniprezente şi atotputernice Securităţi – doar în parte justificată – în rândurile populaţiei.

Pe de altă parte, disimularea represiunii se realiza, într-o măsură mult mai mare decât s-a ştiut până acum, prin deghizarea acuzaţiilor politice împotriva opozanţilor în infracţiuni de drept comun[12].

Naţionalismul ceauşist

O altă consecinţă a „foamei de glorie” a tiranului român a fost *jocul său de-a antisovietismul,* în contextul mai larg al ideologiei naţional-comuniste. Pe măsură ce populaţia era dezgustată atât de dogma marxistă, cât şi de umilitorul cult al dictatorului, Ceauşescu şi-a construit o ideologie *compensatoare* dintr-un naţionalism primitiv, ancorat în doctrina socialismului de tip stalinist[13]. După lansarea reformelor în Uniunea Sovietică, independenţa faţă de Moscova era un fapt irelevant pentru

populaţia României, al cărei dictator o împingea vertiginos spre dezastru economic sub teroarea Securităţii. De fapt, Ceauşescu a rămas ferm ancorat până în ultima clipă în Pactul de la Varşovia. Mai semnificativ, a rămas credincios marxism-leninismului stalinist, în direct contrast cu reformele lui Gorbaciov, către care societatea românească privea în 1989 cu speranţă.

În paralel cu *mascarea* opoziţiei, în contextul naţionalismului propagandistic al dictatorului, Securitatea a acţionat prioritar şi prin *demascarea* opoziţiei ca unealtă a „agenturilor străine" din est şi din vest. Instituţia specializată în dezinformare încerca să acrediteze ideea că disidenţii serveau fie interesele Uniunii Sovietice, fie ale „cercurilor imperialiste" şi „emigraţiei ostile".

Prin antisovietismul declamativ, dar în principal subliminal, Ceauşescu a încercat, evident, să-şi agonisească o brumă de popularitate, mizând pe tendinţele rusofobe din anumite pături ale populaţiei. Nu este scopul acestei lucrări să analizeze fenomenul şi în ce măsură tendinţele amintite sunt justificate de nedreptăţile istorice pe care URSS le-a făcut României. Istoriografia a ajuns la consens asupra faptului că Ceauşescu a încercat să speculeze sentimentul general antisovietic în favoarea sa, blamând „duşmanul de la Est" pentru problemele ţării. Mai ales în perioada gorbaciovistă, Ceauşescu a încercat să deturneze atenţia populaţiei de la problemele interne inventând un „pericol de peste Prut". A încercat să supraliciteze, pentru autopromovare, „bravura" cu care s-a opus lui Brejnev cu ocazia invadării Cehoslovaciei în 1968. Propaganda antisovietică a culminat cu acuzaţiile paranoice din timpul celebrelor teleconferinţe din decembrie 1989.

Din păcate, imaginea pozitivă pe care Gorbaciov o avea printre mulţi români datorită reformelor pe care le-a introdus în acei ani a fost uitată în mare parte. Este rezultatul propagandei fostei Securităţi, care de 30 de ani a încercat să recicleze fabulaţia lui Ceauşescu legată de iminenta invazie sovietică. Acest mit a fost fundamentul emoţional pe care mass-media a încercat să-l speculeze pentru a acredita teoria „complotului KGB-isto-FSN-ist" care ar fi pregătit şi executat o lovitură de stat la Revoluţie. Mai mult, aceeaşi conspiraţie nebuloasă ar fi organizat şi sângeroasa represiune de după 22 decembrie.

Oamenii lui Iulian Vlad au ticluit această teorie complexă pentru un singur motiv, dar esenţial pentru ei: să se autodisculpe pentru crimele comise de ei înşişi după fuga dictatorului, în cadrul „luptei de rezistenţă". Adică acţiunile teroriste şi diversioniste pe care toată lumea le-a sesizat în timpul Revoluţiei şi care din păcate par să fi fost uitate. S-au înecat practic în masa de conspiraţii „plantate" de vechii lucrători şi dezinformatori ai Securităţii care au inundat percepţia publică.

Pentru a ne reaminti de impactul reformelor lui Gorbaciov asupra publicului şi mai ales a opozanţilor români din 1989, să citǎm ce declară Dumitru Dincă, unul dintre liderii revoluţionarilor din 21 decembrie din Bucureşti:

> Implicarea mea în povestea revoluţiei române începe în anul 1987-1988, când la Europa Liberă auzeam despre reformele economice pe care Gorbaciov vroia să le facă în cadrul celei mai mari puteri comuniste, Uniunea Sovietică. Am fost extrem de impresionat când am auzit că acest lider

mondial proclamă drepturi şi libertăţi pe care în România nu avusesem ocazia nici să le trăiesc, nici să le aud. Aşa se face că discuţiile pe care le aveam cu diverse persoane, pentru a-mi proteja în primul rând familia şi a mă proteja şi pe mine, se axau pe aceste reforme, pe ideea reformatoare pe care o propunea Gorbaciov[14].

A sesizat dictatorul nemulţumirea populară?

La plecarea în Iran, pe 18 decembrie 1989, dictatorul i-a lăsat soţiei sale Elena următoarele sarcini: „Este necesar să se explice tuturor cetăţeni (sic!) că tote aceste (sic!) au fost organizate de servicile (sic!) străine”[15]. Aceasta a fost de altfel şi tema obsesivă a discursurilor dictatorului cu privire la revoltă de la Timişoara în acea perioadă. Faptul că el considera de maximă importanţă „explicarea” publică că „gravele manifestări” se datorau factorului extern ascunde de fapt *realizarea de către dictator a posibilităţii unei nemulţumiri populare şi implicit a pericolului unei revolte interne*. Această teză se poate proba logic. Dacă Nicolae Ceauşescu simţea atât de acut nevoia unei explicaţii prin implicarea străină înseamnă că el presupunea că masele aveau o altă explicaţie, respectiv cea reală: şi anume că „gravele manifestări” erau expresia nemulţumirii populaţiei locale faţă de guvernarea sa. Dictatorul era deci conştient că poporul român putea avea o altă explicaţie pentru demonstraţiile din Timişoara. Înseamnă că el avea *dubii şi asupra loialităţii societăţii româneşti faţă de conducerea sa*. La

fel se poate înţelege şi faptul că prin acelaşi discurs panicat chema vehement poporul la „unitate în jurul Partidului”. Este de la sine înţeles că această chemare ascundea îngrijorarea faţă de posibilitatea lipsei acelei „unităţi” a poporului în jurul său. Altfel spus, ascundea *o frică subliminală de popor*.

În această cheie trebuie citită, de altfel, şi degradanta ofertă a dictatorului din ultimul său discurs către popor. Promisiunile băneşti aruncate din balconul CC-ului nu erau o improvizaţie. „Alocaţi (sic!) de copii între 30-50 lei” şi „Indemnizaţi (sic!) de naştere 1000” se regăsesc într-o însemnare din zilele anterioare în agenda Elenei Ceauşescu[16] (sub titlul „Retribuţie şi financiare”), dovedind că secretarul general calcula în acele zile preţul cu care îşi putea cumpăra poporul. Este încă o dovadă care nu lăsa vreun dubiu asupra neîncrederii pe care o avea în popor, cu toată sordidă şi obsesiva oratorie a „unităţii poporului în jurul Partidului”.

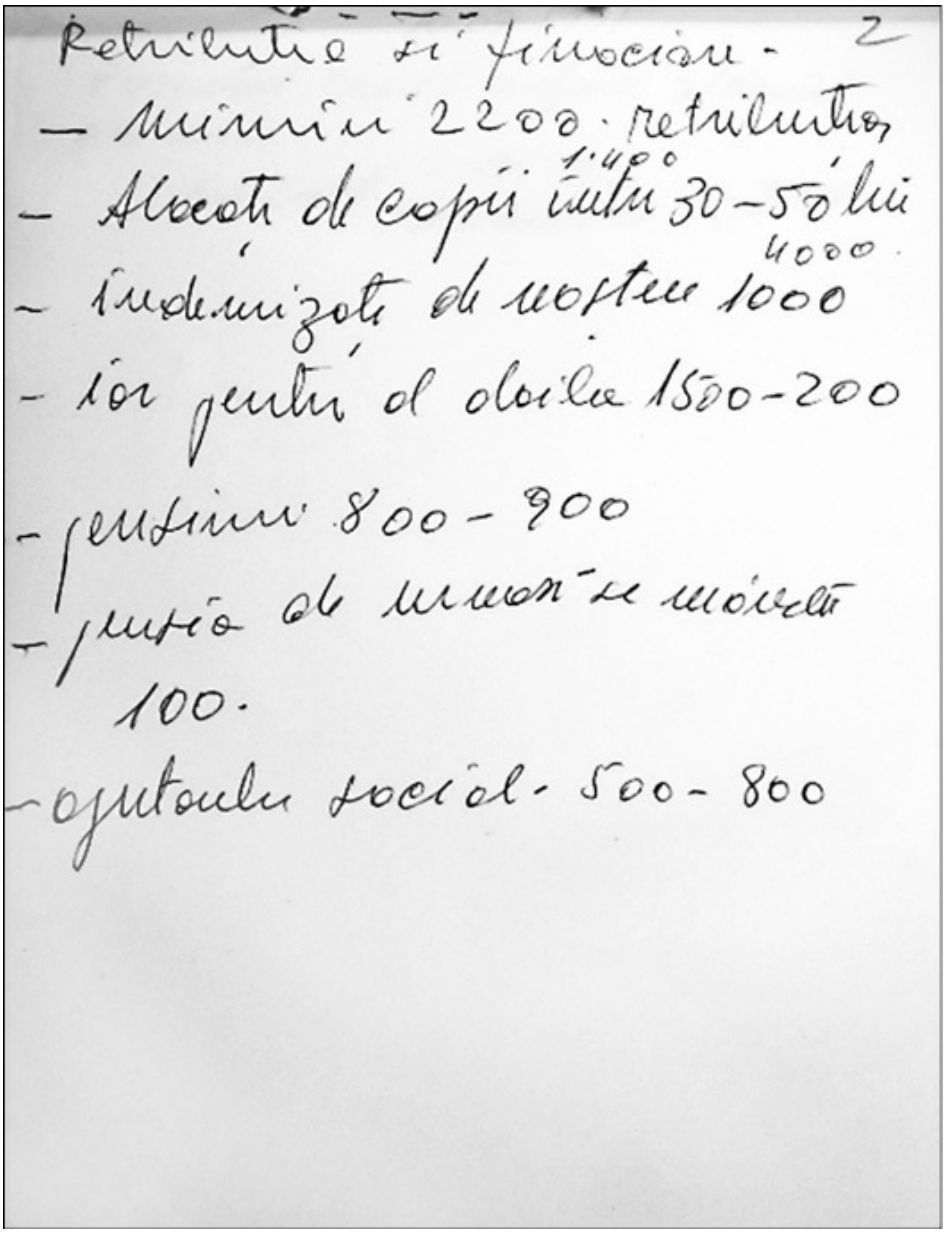
Retribuția și finanțare - 2
- minim 2200 · retribuția
- Alocații de copii până 30-50 lei 1.400
- indemnizații de moștenire 1000 4000
- ior pentru al doilea 1500-200
- pensiuni 800-900
- pensia de urmaș de moarte
100.
- ajutorul social - 500-800

Fragment din agenda de lucru a Elenei Ceauşescu. Fotografie după documentul original aflat în Arhiva Naţională

Aşa se explică şi de ce Comandatul Suprem avea o profundă neîncredere în propria armată. Pur şi simplu pentru că aceasta din urmă era formată din tineri din popor. Spre deosebire de Securitate, o instituţie a cărei misiune supremă era „securitatea

personală a Comandantului Suprem” şi ale cărei cadre erau selecţionate, îndoctrinate şi testate pentru această misiune.

Lupta de rezistenţă: scurtă introducere

În anul 1968, Nicolae Ceauşescu începuse să adopte tipul de socialism naţionalist pe care-l promovase şi Gheorghiu-Dej la sfârşitul vieţii. Opoziţia sa faţă de intrarea trupelor sovietice în Cehoslovacia din august al acelui an nu reflectă atât o simpatie specială pentru „primăvara de la Praga”, cât încercarea de a câştiga o anumită legitimitate internă şi în vest. Pe plan intern, el miza pe vechile resentimente antiruseşti şi antisovietice din etosul naţional. Ca dovadă că nu aprecierea pentru „socialismul cu faţă umană” l-a făcut pe Ceauşescu să adopte o poziţie divergentă faţă de Moscova stă faptul că el nu şi-a însuşit vreuna din reformele lui Dubček. Mai degrabă invers. Pentru a-şi consolida puterea, în perioada care a urmat, a trecut la epurări masive în conducerea de partid şi de stat, asigurându-şi în scurt timp o nomenclatură loială şi pliabilă. Epurările au inclus Armata şi Securitatea. În timp, a instituit una dintre cele mai represive dictaturi absolute, bazându-se pe un cult al personalităţii din ce în ce mai detestat de popor.

Însă lui Ceauşescu i-a rămas îngrijorarea faţă de eventualitatea unei invazii sovietice de tipul celei din Cehoslovacia. Întrucât într-un război convenţional cu URSS îşi dădea şi el seama că nu avea vreo şansă, a imaginat conceptul de „război al întregului popor”[17]. Un rol important în această doctrină îi revenea „luptei de rezistenţă pe teritoriul vremelnic

ocupat de inamic". Aceasta s-ar fi declanşat în momentul în care dictatorul ar fi fost înlăturat de la putere în urma unei invazii străine.

Securitatea urma să aibă un rol important în această luptă, fapt vizibil în articolele din revista strict secretă *Securitatea*[18], unde în anii '80 apar din ce în ce mai frecvent articole pe această temă. Pe măsura exacerbării cultului personalităţii şi a scăderii nivelului de trai apar mişcări revendicative (greva minerilor din Valea Jiului din 1977, revolta muncitorilor din Braşov din 1987). Planurile Securităţii pentru „lupta de rezistenţă" par să se adapteze din ce în ce mai mult cazului în care pierderea puterii s-ar fi putut datora unei revolte interne, probabil cu sprijin extern. Articolele din revista respectivă sunt din ce în ce mai frecvente, spre sfârşitul anilor '80 devenind un subiect constant. Iar planul de luptă al Securităţii devine din ce în ce mai *independent* de cel al Armatei.

Ideologic, evoluţia planurilor Securităţii reflecta excesele cultului personalităţii dictatorului. Planurile iniţiale, din anii '70, mai făceau aluzie la „concepţia Partidului Comunist Român şi a guvernului ţării noastre despre apărarea patriei socialiste". În anii '80, articolele se referă tot mai mult doar la operele Comandantului Suprem. Misiunea „de cea mai mare importanţă a întregului efectiv" al Securităţii devenise „asigurarea securităţii Comandantului Suprem"[19].

În articolele amintite, deşi pare că e vorba de o luptă împotriva unei invazii externe, sarcinile Securităţii în timpul „luptei de rezistenţă" se axau pe „descoperirea", „neutralizarea" şi „lichidarea" elementelor *duşmănoase orânduirii de stat din interior*. Era vorba de „grupurile de populaţie [...] care sprijină acţiunile inamicului", „grupurile,

bandele sau organizaţiile” care „trec la acţiuni violente şi făţişe împotriva orânduirii de stat”[20] şi care ar fi putut astfel acapara „vremelnic” puterea. Se considera că opozanţii dictatorului puteau deveni „elemente constituite în organizaţii şi bande subversive” sau „grupări de persoane care trec la acţiuni violente şi făţişe împotriva orânduirii de stat”. Alţi „inamici” ai Securităţii erau cei care „se dedau la agitaţie verbală, răspândire de zvonuri, manifeste, inscripţii cu conţinut duşmănos” sau persoanele „necunoscute anterior dar care, în noile condiţii create”, puteau „să treacă la acţiuni împotriva Securităţii statului nostru”. După cum se poate uşor imagina, pe 22 decembrie, aceşti inamici erau cea mai mare parte a populaţiei României.

„Bandele” respective urmau să fie „demoralizate” şi „destrămate” de forţe ale Securităţii pregătite pentru această luptă. Acţiunile preconizate includeau *„neutralizarea ori lichidarea elementelor duşmănoase de tot felul care sprijină sau trec de partea agresorului”, cât şi a „indivizilor care* [...] *alimentează o stare de spirit nesănătoasă în rândul populaţiei prin agitaţie verbală, răspândire de zvonuri, manifeste, inscripţii cu conţinut duşmănos”*[21]. De remarcat că în cadrul acestei lupte a Securităţii, adversarul sunt vechii duşmani ai dictaturii, cei care fac „agitaţie verbală” şi răspândesc „inscripţii duşmănoase”, adică opoziţia împotriva lui Nicolae Ceauşescu. Era de aşteptat, atâta vreme cât scopul acestei lupte este „asigurarea securităţii personale a Comandantului suprem”[22]. Probabil că nu mai e nevoie să subliniem că acţiunile de „lichidare” de către o forţă de luptă înarmată a unei populaţii civile (opozanţii) se circumscriu, conform definiţiei, actelor de terorism. La acestea se adaugă „producerea de pierderi umane

şi materiale forţelor armate ale inamicului”.

După cum se va vedea în continuare, pe 22 decembrie 1989, „forţele armate ale inamicului” erau, pentru Securitate, Armata Română.

Misiunile şi modalităţile „luptei de rezistenţă”

Modul în care forţele Securităţii urmau să acţioneze în această luptă includea următoarele metode.

Atacurile trebuiau să fie:

– „de scurtă durată şi violente”;
– concentrate asupra unor „obiective” „de mare importanţă”;
– independente, „ducându-se în condiţiile lipsei unor vecini apropriaţi şi-a sprijinului altor forţe militare”;
– cu „forţe relativ puţin numeroase”.

Acţiunile necesitau o pregătire „îndelungată”, prin „cunoaşterea amănunţită a particularităţilor terenului”, şi se desfăşurau, „de regulă, noaptea”, „în momente şi locuri în care să se realizeze surprinderea inamicului”[23].

Aceste metode au fost identificate, aşa cum vom arăta, în mesajul codificat din *Scânteia tineretului* din 18 decembrie. În perioada 22-31 decembrie 1989, ele au fost şi puse în aplicare întocmai, în toată ţara, după cum va reieşi din capitolele care urmează.

„*Dezinformarea* inamicului prin căi şi mijloace diversificate”, respectiv „prin presă, radio, televiziune, agenţi”, avea un rol important în luptă, ca şi „introducerea unor cadre

acoperite în administraţia instalată temporar de inamic”[24]. Securitatea a pus în aplicare şi aceste obiective la Revoluţie. Dosarele de la CNSAS au dovedit în aceşti ani că unii dintre „revoluţionarii” care au intrat din primul moment în FSN erau surse ale Securităţii, ca, de exemplu, Constantin Isac.

Lucrătorii de Securitate urmau să „formeze grupe de *acţiune* pentru realizarea unor *combinaţii* operative (*răpirea unor comandanţi şi infiltrare* în rândul inamicului)”. După cum am arătat în studiul amintit[25], cazul Trosca a reprezentat o încercare de punere în aplicare a acestei metode din planul „luptei de rezistenţă”.

În paginile care urmează, vom exemplifica, printr-un număr semnificativ de declaraţii ale martorilor, faptul că scopul teroriştilor de după 22 decembrie a fost *să-i creeze Armatei „o stare permanentă de nesiguranţă, de teamă, prin lovituri date neîncetat”*[26]. *Este ceea ce prevedea planul luptei de rezistenţă din articolele din revista* Securitatea. Securitatea era preocupată de „situaţia operativă în armată”. Soldaţii erau suspectaţi de Ceauşescu şi de Securitate, pe bună dreptate, că ar putea trece de partea „duşmanului” (respectiv, să fraternizeze cu participanţii la revoltă). Aşa cum de altfel s-a şi întâmplat. Or, în această eventualitate, lupta în „ilegalitate” a „detaşamentelor” pregătite de Securitate urma, evident, să se desfăşoare împotriva Armatei.

Vom detalia pe larg într-un capitol ulterior „lupta de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic” a Securităţii.

1. Roy T. Tsao, „The Three Phases of Arendt’s Theory of Totalitarianism”, *Social Research*, vol. 69, nr. 2, 2002, cu

referire la *Originile totalitarismului*, prima ediţie, filele 401-402.

2. Gabriel Andreescu, în impresionantul volum de memorialistica *L-am urât pe Ceauşescu*, sesiza o caracteristică definitorie a sistemului totalitar: „perfecţiunea pe care o atinge în stăpânirea populaţiei”.
3. Richard Andrew Hall, „Theories of Collective Action and Revolution: Evidence from the Romanian Transition of December 1989”, *Europe-Asia Studies*, vol. 52, nr. 6, 2000, pp. 1069-1093.
4. De exemplu, Juan Linz, Alfred Stepan, „The Effects of Totalitarianism-cum-Sultanism on Democratic Transition: Romania”, în *Problems of Democratic Transition and Consolidation: Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, Londra, 1996; Dennis Deletant, *Romania Under Communist Rule*, ed. a II-a revăzută, Civic Academy Foundation, Bucureşti, 2006.
5. Gabriel Andreescu, *op. cit.*
6. Vom numi acest imperativ de eludare a opoziţiei de către şefii Securităţii şi restul anturajului său, pentru a nu-l contraria pe „iubitul fiu”, *tabuul totalitar*.
7. Dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară („Lotul Timişoara”), „Coman şi alţii”, vol. 21, fila 108.
8. Cifrele, evident, aproximate, sunt bazate pe dimensiunea fondurilor arhivistice ale CNSAS.
9. Termeni predilecţi folosiţi în documentele Securităţii de la CNSAS (dosare informative, dosare-problemă, planuri de muncă, rapoarte, revista *Securitatea* etc).
10. Dennis Deletant (1994) oferă numărul estimat de Silviu

Brucan la 700.000 de informatori, menţionând că cifrele estimative care circulau în presă în anii ’90, probabil fără vreo bază reală, erau de mai multe milioane. Cert este că informatorii activau în fiecare „minister, birou, fabrică, institut, hotel, spital sau şcoală” (Dennis Deletant, „Studiu introductiv. Securitatea şi statul poliţienesc în România [1948-1989]”, în *Banalitatea răului. O istorie a Securităţii în documente [1949-1989]*, Polirom, Iaşi, 2002).

11. Informatori plătiţi atât de întreprinderea unde lucrau, cât şi de Securitate.
12. Vezi Andrei Ursu, „«Discernământul politic şi juridic» al Securităţii. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceauşescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.
13. Dragoş Petrescu, *Entangled Revolutions*, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 2014.
14. Dumitru Dincă, „Mărturii de la Baricadă”, *Caietele Revoluţiei*, nr. 1(14)/2008.
15. Arhivele Naţionale, Serviciul Arhive Naţionale Istorice Centrale, Biroul Arhive Contemporane, nr. inventar 2800, fond CC al PCR, Cabinetul 2, u.a. 13.
16. *Ibidem*.
17. Iniţial prin Legea nr. 14/28.12.1972 privind organizarea apărării naţionale a Republicii Socialiste România, publicată în *Monitorul Oficial* nr. 160 din 29.12.1972. O altă sursă de inspiraţie a liderului român pentru această doctrină pare să fi fost planul luptei de partizani al lui Tito împotriva unei eventuale invazii sovietice în 1948 sau chiar ulterior.
18. Multe dintre numerele acestei reviste sunt accesibile pe site-ul CNSAS: http://www.cnsas.ro/periodicul_securitatea.html.
19. CNSAS, cota D 13421, vol. 12, ff. 1-168, ff. 42-42v.

20. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Peţanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe şi mr. Alexandru Curcă Stănescu, „Particularităţi ale muncii de Securitate pe profil de informaţii interne, contrainformaţii în sectoarele economice, contraspionaj şi contrainformaţii militare în perioada iniţială şi pe timpul ducerii războiului de către întregul popor”, *Securitatea*, nr. 4(76)/1986.
21. Unul dintre scopurile principale ale luptei de rezistenţă era „să creeze agresorului o stare permanentă de nesiguranţă, de teamă, prin lovituri date neîncetat, pentru a-l obliga să angajeze forţe numeroase pentru paza şi apărarea imediata a obiectivelor şi elementelor sale de dispozitiv”. Vezi lt.-col. Tudor Alexandru şi cpt. Nicolae Catană, „Lupta de rezistenţă în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularităţi ale participării unităţilor centrale şi teritoriale de Securitate la organizarea şi ducerea luptei de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 1(85)/1989, pp. 25-34. Poate fi consultat şi la http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_Securitatea/Securitatea%201989-1-85.pdf, accesat la 20.11.2018.
22. *Ibidem*.
23. *Ibidem*.
24. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Peţanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gherghe şi mr. Alexandru Curcă Stănescu, art. cit.
25. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22?». Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989”, *NRDO*, nr. 4/2018.
26. Lt.-col. Tudor Alexandru şi cpt. Nicolae Catană, art. cit.

Securitatea în miezul evenimentelor Revoluţiei între 15 şi 21 decembrie

Naraţiunea care urmează este, după cum se va vedea, bazată pe un vast şi concludent material probator. Un material care are o logică intrinsecă consistentă şi se coroborează cu situaţia premisă – respectiv caracteristicile dictaturii ceauşiste şi contextul geopolitic din decembrie 1989. Vom reveni în final la aceste premise şi la modul cum ele au determinat sau au influenţat faptele expuse în continuare.

O mare parte a dovezilor participării Securităţii la crimele de la Revoluţie, atât înainte, cât şi după 22 decembrie 1989, au existat de la început în spaţiul public. Altele s-au adăugat de-a lungul anilor. În sfârşit, multe au fost ascunse în dosare şi documente multă vreme clasificate şi pe care le-am descoperit relativ recent. Cert este că ele au fost ignorate cu suspectă uşurinţă de procurorii militari. Tezele principale ale celui mai recent rechizitoriu al SPM[1] sunt:

1. Securitatea ar fi depus armele şi a trecut în întregime de partea Revoluţiei pe 22 decembrie 1989 (imediat după ora 12:08).
2. Pentru crimele Securităţii de dinaintea acelui moment ar exista autoritate de lucru judecat.

Faptele pe care le expunem în continuare dovedesc în mod covârşitor că ambele teze sunt false.

Ceea ce vom arăta este că:

1. Doar o infimă parte a vinovaţilor au fost anchetaţi (şi încă mai puţini condamnaţi) pentru faptele ce constituie infracţiuni comise înaintea fugii dictatorului.
2. La fel ca în toată perioada dictaturii comuniste, Securitatea a avut rolul principal şi în *contrarevoluţia în cea mai mare parte la vedere* din 15-22 decembrie.
3. După fuga lui Ceauşescu, conform unui plan bine stabilit, cadre ale Securităţii şi asociaţi ai acesteia au executat acţiuni teroriste şi de diversiune care au produs majoritatea victimelor Revoluţiei. Acţiuni care se pot subsuma unei *contrarevoluţii camuflate*.

Anticipare şi pregătiri „de luptă”

Pe fondul transformărilor dramatice din statele socialiste vecine, se înmulţiseră semnalele primite de Securitate în privinţa unei tot mai mari stări de nemulţumire şi pregătirea unor acţiuni contestatare şi pe plan intern. Ceauşescu şi Iulian Vlad erau îngrijoraţi. Cadrelor Securităţii li se cerea să acţioneze ferm pentru întărirea „controlului operativ preventiv”, care trebuia să fie „deplin”[2]. Respectiv, populaţia nu trebuia să afle despre evenimentele care aveau loc în ţările din jur, dar nici despre eventualele mişcări de opoziţie interne. Se făceau prelucrări pentru misiuni decisive. Dictatorul şi şeful

DSS cereau cadrelor devotament total: „Să avem garanţia că nu există militar în sistemul de securitate care să nu aibă conştiinţa nevoii de a-şi da viaţă”[3].

În acest scop urma să se îmbunătăţească „radical” „metodele muncii de partid”. Consiliul politic al DSS trebuia „să se implice cu profunzime în această activitate”.

Direcţia a V-a, care asigura paza lui Nicolae Ceauşescu, era vizată în mod special, ca unitate de cea mai mare importanţă în cadrul DSS. Toate misiunile acestei direcţii urmau să devină „misiuni reale, *de luptă*”. Cadrele erau pregătite

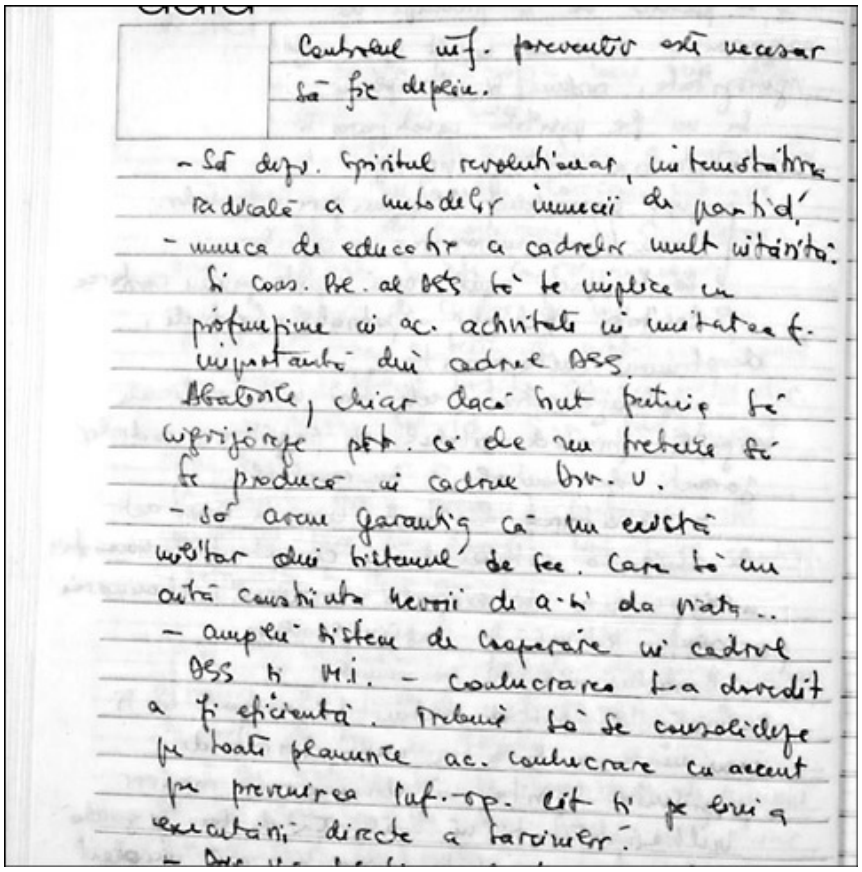

Fragment din agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcţiei a V-a, f. 15

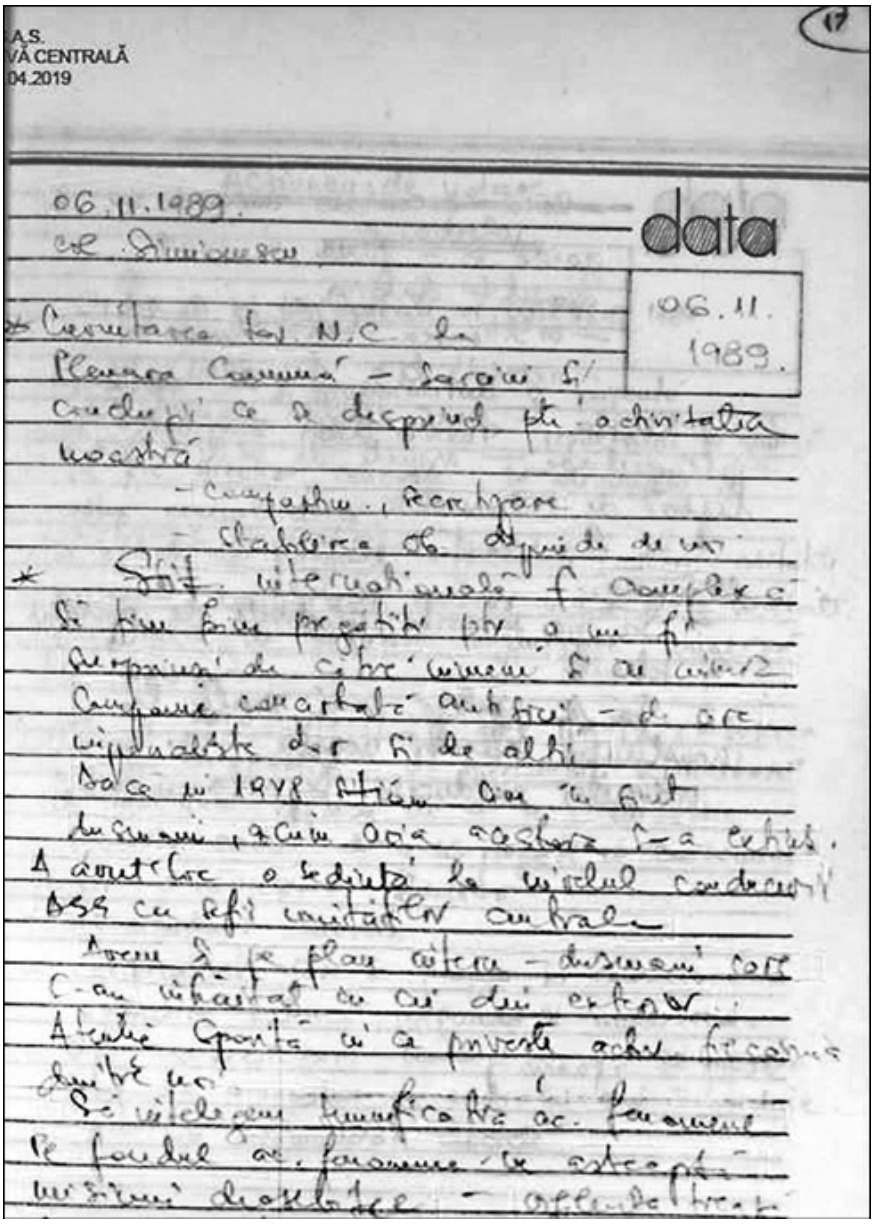

Fragment din agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcţiei a V-a, f. 17

ca în „perioada următoare” să primească „noi şi importante sarcini” şi trebuiau să facă totul ca aceste *„acţiuni de importanţă excepţională* să fie îndeplinite în condiţii ireproşabile”[4].

La începutul lunii noiembrie, la nivelul conducerii DSS avusese loc o şedinţă cu şefii unităţilor centrale, la care cadrelor li se prelucrase „Cuvântarea tov. N.C. la Plenara Comună”. „Situaţia internaţională foarte complexă [cere] să fim pregătiţi pentru a nu fi surprinşi de către nimeni şi cu nimic”.

În capul dictatorului, dar şi conform şefilor Securităţii, ceea ce să întâmpla în exterior, dar şi, mocnit, în ţară era:

> O campanie concertată antisocialistă de cercurile imperialiste, dar şi de alţii. Dacă în 1948 ştiam cine sunt duşmanii, *acum aria acestora s-a extins* [...]. *Avem şi pe plan intern duşmani care s-au înhăitat cu cei din exterior* [...]. Să înţelegem semnificaţia acestor fenomene. Pe fondul [lor] *ne aşteaptă misiuni deosebite* – vigilenţa trează[5].

În aceste condiţii, pentru „misiunile de luptă” ale Direcţiei a V-a, accentul trebuia pus pe „compartimentare şi *secretizare*”[6].

Gradul de prevedere a evenimentelor care aveau să vină în luna următoarea este remarcabil. Caracteristicile „luptei de rezistenţă” pentru care erau pregătite cadrele de Securitate şi în special cele ale Direcţiei a V-a sunt de asemenea evidente. Dar să nu anticipăm.

Evenimentele de la Iaşi din 14 decembrie

În tot acest în acest timp, mişcările contestatare din ţară se înmulţeau. Cea mai semnificativă, la acea dată, se pregătea la

Iaşi. Un grup de oponenţi ai dictaturii, între care Ştefan Prutianu, Cassian Maria Spiridon, Vasile Vicol, Aurel Ştefanachi, Valentin Odobescu şi Ionel Săcăleanu, au încercat să organizeze pe 14 decembrie 1989 o manifestaţie anticomunistă.

> Grupaţi într-o organizaţie conspirativă pe care au numit-o, inspiraţi de numele formaţiunilor politice apărute în spaţiul sovietic, ca efect al politicii de „glasnosti" şi „perestroika", „Frontul Popular Român", aceştia au redactat un text, considerat de unii ca fiind o adevărată „Proclamaţie de la Iaşi" şi primul document programatic al Revoluţiei din decembrie.
>
> Manifestul Frontului Popular chema cetăţenii din oraş:
>
> „Să punem capăt foamei, frigului, fricii şi întunericului care stăpânesc de 25 de ani. Să punem capăt terorii dezlănţuite de dictatura ceauşistă, care a dus un popor întreg în pragul deznădejdii. Am rămas ultima ţară din Europa în care mai persistă coşmarul stalinist amplificat de către o conducere incompetentă şi răuvoitoare. [...] pentru aceasta chemăm toţi cetăţenii de bună-credinţă, sâmbătă 16 decembrie, ora 18:00 la demonstraţia de protest care va avea loc în Piaţa Unirii. Dorim ca demonstraţia să se desfăşoare într-o tăcere deplină, iar la ora 19:00 să pornim cu toţii către Piaţa Palatului Culturii, unde se va sfârşi demonstraţia, urmând să ne întâlnim sâmbătă 23 decembrie, la aceeaşi oră, în acelaşi loc. Ultima demonstraţie va avea loc la 30 decembrie, ora 18:00, când vom cere înlăturarea de la conducerea statului a lui Ceauşescu şi a familiei sale. Facem apel la Armată, Miliţie

şi Securitate să dea dovadă de curaj, patriotism şi clarviziune politică şi să sprijine acţiunea noastră de salvare a acestui neam”.

Manifestaţia urma să fie deschisă prin intonarea marşului *Deşteaptă-te, române!*, apoi urmau să se ţină câteva scurte discursuri antitotalitare. Securitatea avea însă deja informaţii despre acţiunea Frontului Popular Român. Forţele de intervenţie formate din plutoane de intervenţie-miliţie, subunităţi de Securitate-miliţie din trupele de Securitate, plutoanele de apărare antiteroristă ale Unităţii Speciale de Luptă Antiteroristă (USLA) şi alte forţe erau pregătite să intervină, conform Ordinului nr. 2600. Iniţiatorii acţiunii de la Iaşi au fost arestaţi de Securitate începând din dimineaţa zilei de 14 decembrie. În zilele următoare s-au făcut razii şi arestări, în special la întreprinderile unde se formase nucleul mişcării.

Primul document se găseşte în fondul Informativ, dosarul numărul I 203571, care priveşte activitatea unei organizaţii ieşene numită de Securitate „Grupul”. Conform unei „Note de stadiu” din data de 22 februarie 1989, întocmită de Serviciul 2 (Contrainformaţii economice) al IJS[7] Iaşi şi aprobată de colonelul Ciurlău Constantin, şeful Securităţii, dosarul fusese deschis la data de 16.06.1986 „în scopul cunoaşterii şi prevenirii unor manifestări necorespunzătoare” ale unor angajaţi ai Combinatului de Utilaj Greu Iaşi. Printre cei urmăriţi în cadrul acţiunii se afla nucleul grupului care va organiza în decembrie 1989 manifestaţia eşuată din Piaţa Unirii. Rezultă astfel, fără dubii, că Securitatea n-a avut nici o legătură şi n-a favorizat

în nici un fel desfăşurarea evenimentelor, ci, din contră, a acţionat conform normativelor în vigoare, reuşind, tocmai datorită faptului că îi urmărise încă din 1986 pe organizatori şi cunoştea caracterul lor virulent anticomunist, să înăbuşe încă în faza incipientă acţiunea. De asemenea, rezultă că membrii „Grupului" se cunoşteau bine dinaintea iniţierii acţiunii, că îşi asumaseră o poziţie de contestare la adresa dictaturii şi că desfăşurau activităţi în acest sens. Ideea lor de a organiza o manifestaţie publică nu a fost altceva decât o continuare firească a acţiunilor anterioare, potenţată de radicalizarea situaţiei interne odată cu refuzul obstinat al regimului de-a face şi cea mai mică concesie reformistă, dar şi de situaţia internaţională în plină desfăşurare.

Al doilea document este unul cu adevărat revelator, atât datorită provenienţei, cât mai ales a conţinutului. Inventariată sub numărul D 13906, în arhiva CNSAS se găseşte agenda de serviciu a generalului maior Ştefan Alexie, secretar de stat în DSS şi membru al Biroului Executiv al Consiliului de Conducere al respectivei instituţii. În data de 10 decembrie 1989, coordonatorul Direcţiei a III-a a DSS (Contraspionaj) îşi notează următoarele: „Ordine tov. gl. Vlad. Cazul de la Iaşi – Frontul şi alte organizaţii". Din această notare se desprind două concluzii irefutabile. În primul rând rezultă foarte clar că şefii Securităţii aveau cunoştinţă despre existenţa la Iaşi a unui nucleu revoluţionar, fiind la curent, previzibil, şi cu denumirea organizaţiei lor („Frontul Popular Român"). În al doilea rând, data la care are loc această discuţie în cadrul Biroului Executiv al DSS, 10 decembrie 1989, precum şi faptul că şeful Securităţii Iulian Vlad emisese ordine în acest sens, chiar

dacă ele nu sunt menţionate explicit, ne sugerează cursul ulterior al evenimentelor şi explică, dincolo de orice speculaţii, eşecul manifestaţiei preconizate să aibă loc în Piaţa Unirii de la Iaşi din 14 decembrie 1989.
Care era sensul ordinelor emise de Iulian Vlad aflăm dintr-un alt document aflat tot în arhiva CNSAS, şi anume „Registrul cu ordine pe unitate al USLA", în care, în data de 9 decembrie 1989, figurează notarea: „În perioada 11-17 decembrie 1989 va avea loc la Iaşi Dinamoviada de judo", fiind menţionaţi cei 10 subofiţeri şi un ofiţer USLA care urmau să fie trimişi acolo. Având în vedere că prin Ordinul de zi nr. 0265 din 08.11.1989 se specifică faptul că echipa de judo a USLA ar fi urmat să se deplaseze la Oradea, acolo unde Consiliul Politic al MI stabilise deja desfăşurarea respectivului concurs pentru perioada 7-9.12.1989, mutarea intempestivă a locului şi datei coincide în mod cert cu notarea din agenda lui Alexie şi cu evenimentele care se desfăşurau la Iaşi. Este evident că Iulian Vlad i-a trimis la Iaşi pe uslaşi sub acoperirea sportivilor cu scopul de-a reprima o eventuală revoltă, prezenţa lor fiind certificată atât de registrele de cazare ale hotelului aflat în Piaţa Unirii, cât şi de martorii oculari, care i-au văzut acţionând în piaţa centrală. Iată că nu toate aspectele din perioada premergătoare lui 22 decembrie sunt elucidate. Ba chiar mai mult. Sistemul de operare, care era unul specific Securităţii şi care presupunea o colaborare strânsă cu sportivi aparţinând clubului Dinamo, va fi repetat şi în intervalul de după 22 decembrie. Numeroşi martori au vorbit despre prezenţa unor „sportivi" (vezi cazul ROMBAC de la Sibiu) în locuri în care ulterior au fost acţiuni teroriste. Iată încă un

motiv pentru care presupunerea că perioada de dinainte de 22 decembrie 1989 nu mai trebuie investigată este, în opinia noastră, ilegală[8].

Pentru Securitate, acţiunea temerară a ieşenilor a avut o dublă semnificaţie, care se va vedea în reacţiile din zilele următoare, când scânteia Revoluţiei s-a aprins la Timişoara:

– Era necesară sporirea şi mai mare a vigilenţei, pentru că „treaba" de la Iaşi putea deveni „deosebită".
– Era imperios necesar să fie mascată adevărata motivaţie a protestatarilor. Aceştia nu trebuiau să fie percepuţi ca opozanţi autentici ai regimului (nici de Ceauşescu, dar nici de populaţie), ci drept „unelte" ale „duşmanilor din Vest şi din Est"[9].

Aceste „învăţăminte" aveau să iasă însă în relief mai curând decât s-a aşteptat instituţia. În dimineaţa de 16 decembrie, Iulian Vlad le reproşa subordonaţilor săi că „au scăpat cazul Tőkés László din mână". Lucru care s-ar fi putut petrece şi la Iaşi, dacă nu s-ar fi intervenit în forţă: „La Iaşi dacă nu se prelua cu toată seriozitatea era o treabă deosebită"[10].

Şeful Securităţii practica un iluzionism elaborat pentru a-i întreţine dictatorului ficţiunea iubirii unanime de către poporul român. Aceasta era misiunea lui principală, dar şi modul prin care îşi câştigase întreaga încredere a lui Nicolae Ceauşescu şi a soţiei sale. Astfel, Vlad le explica cadrelor Securităţii, pentru a se asigura că nimeni nu are vreun dubiu asupra sorginţii străine a tentativei de manifestaţie din capitala Moldovei: „Cazul din Iaşi – *nici aici nu a fost acţiune spontană*"[11].

Revoluţia de la Timişoara şi acţiunile Securităţii. Vedere de ansamblu

În ciuda proceselor ce au avut loc încă de la începutul anilor ’90 (printre care mult mediatizatul „lot Timişoara”), probatoriul pe care îl vom expune în continuare dovedeşte că justiţia română nu a ţinut cont de o mare parte din probele ce pot stabili vinovaţii pentru victimele de la Timişoara. Există certe vinovăţii ale capilor şi ale unora dintre ofiţerii de armată care au transmis ordinul criminal al lui Nicolae Ceauşescu de a se trage în demonstranţi. Fără a urmări dezvinovăţirea acestor ofiţeri, în acest studiu ne vom ocupa de acţiunile cadrelor de Securitate, pornind de la următoarele criterii:

- DSS a fost principala instituţie de represiune a regimului, cu misiunea principală, explicită, de a-l menţine pe dictator la putere.
- Dictatorul avea o mult mai mare încredere în Securitate şi se baza pe aceasta în primul rând pentru reprimarea opoziţiei şi revoltelor interne[12].
- Ceauşescu şi Securitatea au încercat – şi într-o anumită măsură au reuşit – să „scoată Armata în faţă”, în contextul ordinului de luptă „Radu cel Frumos”, conform unei strategii bine stabilite anterior.

Implicarea Armatei în încercarea de înăbuşire a revoltei de la Timişoara (într-un mod similar folosirii ei şi la Braşov în noiembrie 1987) a avut două raţiuni principale, una politică şi alta militară:

- *Raţiunea politică* ţine de *legitimarea* acţiunilor regimului.

Ceauşescu ştia, desigur, că Securitatea, ca poliţie politică, era urâtă de popor. O ştia, evident, şi Securitatea, care, conform strategiilor amintite de *prevenire* a opoziţiei şi *disimulare* a represiunii, era specializată în *diseminarea fricii*, *dezinformare* şi acţiuni de reprimare „sub acoperirea altor organe”. Armata, pe de altă parte, avea imaginea (şi componenta majoritară) a unei *instituţii populare*. Prin scoaterea armatei în linia întâi a dispozitivelor de luptă împotriva demonstranţilor timişoreni, Nicolae Ceauşescu făcea o ultimă încercare de a demonstra că *regimul său era apărat de popor*.

- *Raţiunea militară*. Armata era evident numericeşte superioară, având în dotare şi tancuri.

Probele prezentate în continuare arată rolul de *comandă* şi *control* al represiunii, pe lângă acela de *executant*, pe care l-a avut Securitatea la Timişoara, prin:

– culegerea de date despre capii revoltei;
– încercarea de deghizare a revoltei drept un atac extern şi de îndoctrinare în acest sens atât a cadrelor sale, cât şi a celor din armată;
– încercarea de dezbinare a demonstranţilor pe bază etnică („vă lăsaţi duşi de nas de bozgori!”);
– arestarea, anchetarea violentă, torturarea revoluţionarilor;
– faptul că Securitatea a fost prima instituţie care a purtat arme pe stradă şi prima care s-a înarmat cu muniţie de luptă;
– infiltrarea în rândurile dispozitivelor Armatei pentru a facilita şi încuraja primele focuri de armă şi pentru a „normaliza” rănirea şi uciderea demonstranţilor;
– focuri de armă la vedere, trase de agenţi deghizaţi în haine de militari în termen pentru a fi învinuită Armata;

– focuri de armă de tipul luptei de gherilă sau în scopul terorizării populaţiei: din case conspirative, blocuri de locuit, maşini (Dacii sau TAB-uri), folosind haine civile;
– încercarea de deghizare a represiunii sub acoperirea unor infracţiuni de drept comun, prin simularea acţiunilor de vandalism care au fost puse pe seama demonstranţilor;
– încercarea de instigare a militarilor împotriva populaţiei:
  • prin diversiune (simularea unui atac al „demonstranţilor” împotriva Comandamentului MApN Timişoara şi a altor obiective militare);
  • prin intimidare (securişti înarmaţi, în Dacii albe, apărând în zona în care dispozitivele militare urmau să primească ordinul de tragere);
– încercare de ştergere a urmelor represiunii, inclusiv prin interzicerea înregistrării cadavrelor la Spitalul Judeţean, intimidarea personalului sanitar, supervizarea sustragerii, transportului şi incinerării cadavrelor victimelor ucise.

Şi totuşi, un număr infim de securişti au fost anchetaţi pentru aceste crime şi doar unul – colonelul Sima Traian, şeful Securităţii Timiş – a fost condamnat (la 20 de ani de închisoare pentru omor, tentativă de omor, arestare ilegală în 1991, pedeapsă redusă la 15 ani de închisoare în 1997, din care a executat doar şase[13]).

Preludiul. Cazul Tőkés

În contextul reformelor lui Gorbaciov[14] şi a începutului

destrămării altor regimuri comuniste din jur, începutul anului 1989 a marcat o creştere a acţiunilor de opoziţie şi în România. Securitatea română era, după cum remarca William Totok, „în stare de alarmă permanentă”[15]. Pe 24 ianuarie 1989 fuseseră arestaţi membrii grupului lui Petre Mihai Băcanu (care îi mai includea pe Anton Uncu, Mihai Creanga, Ştefan Niculescu-Maier şi Alexandru Chivoiu), care încercase publicarea unui ziar ilegal, *România*. În cuvintele liderului grupului, „Ceauşescu a fost scos din minţi că ziariştii, aduşi la stadiul de activişti, pot scoate un ziar, cu litere aduse dintr-un loc unde şi o muscă era supravegheată”[16]. Disidenţii Mircea Dinescu şi Doina Cornea se aflau sub arest la domiciliu, iar Gabriel Andreescu a declarat greva foamei şi a adresat Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa (CSCE) de la Paris o scrisoare privind nesocotirea drepturilor omului în România, în urma căreia a fost arestat.

Este în general un fapt acceptat de istoriografie că scânteia Revoluţiei române a constituit-o manifestaţia de solidaritate a enoriaşilor pastorului reformat László Tőkés din Timişoara, în momentul când acesta s-a împotrivit mutării lui forţate din oraş.

Ca întreaga naraţiune a Revoluţiei, şi acest episod iniţial a fost „legendat” de Securitate sau de amatori de conspiraţii, aserviţi sau nu direct Securităţii. Astfel, doi ziarişti francezi[17] au propus în 1990 teoria că Securitatea ar fi lansat zvonul evacuării pastorului cu câteva săptămâni înainte de 15 decembrie, pentru a „pregăti opinia publică” şi a amorsa Revoluţia. Această teorie, care conferă Securităţii un rol de catalizator al Revoluţiei, a fost preluată, în toată absurditatea ei, de multe ziare şi publicaţii româneşti de atunci încoace.

În realitate, Tőkés, un preot disident care criticase politica de sistematizare şi a protestat contra propagandei naţionaliste a regimului, era de multă vreme supravegheat intens şi hărţuit de Securitate. Pentru a „anihila” acţiunile lui Tőkés, conform „metodicii” de lucru, Securitatea a încercat să-l discrediteze. A creat astfel scrisori din partea unor cetăţeni imaginari, indignaţi de „acţiunile de denigrare a patriei” la care s-ar fi dedat acesta. Intenţia Securităţii era ca răvaşele „anonime” să fie trimise la Budapesta şi autorităţilor ungare[18].

În acelaşi timp, Securitatea a hotărât mutarea pastorului în satul Mineu din judeţul Sălaj. În martie 1989 l-au informat cu privire la termenul-limită al mutării, adică 15 decembrie 1989. Primul său recurs a fost respins în august şi pe 28 noiembrie a fost anunţat de respingerea şi a celui de-al doilea. În acel moment a devenit clar că evacuarea sa va fi pusă în aplicare cu siguranţă la 15 decembrie. Pastorul îşi anunţase de mult enoriaşii cu privire la acest termen-limită. Ceea ce infirmă, evident, legenda că Securitatea ar fi lansat „zvonul” evacuării[19].

Pastorul a reuşit totuşi să dea un interviu incendiar la doi jurnalişti canadieni (Réjean Roy şi Michel Clair) în vara lui 1989. Interviul a fost difuzat pe data de 24 iulie 1989 la televiziunea din Budapesta. Iată ce le spunea canadienilor:

> Vedeţi prea bine domnilor, că eu v-am adus aici în biserică fiindcă nu aveam curajul să vorbim, pentru că, după cum spune un prieten de-al meu, avem microfoane şi în baie […]. Nici în biserică nu prea am curajul să vorbesc, pentru că, precum ştiu, până şi slujbele religioase sunt audiate în direct […]. Nu doar conştiinţa îmi dictează mie să vorbesc. Există în mine un îndemn de neînvins ca să spun ceea ce de atâtea ori am suprimat. Fac asta nu doar pentru o satisfacţie

> personală, ci în locul şi în interesul altora. De ce mereu această tăcere? De ce să ne supunem acestui zid al tăcerii? Acest zid este mult mai masiv şi de nepătruns decât, să zicem, Zidul Berlinului. Consider că cineva trebuie să străpungă acest zid[20].

În interviu, Tőkés a criticat nu numai regimul de la Bucureşti, ci şi obedienţa conducerii bisericii reformate, respectiv pe episcopul László Papp.

„Legenda" plantată de Securitate despre o conspiraţie maghiară, antiromânească în cazul Tőkés este contrazisă de documentele din arhiva CNSAS. Astfel, însuşi episcopul bisericii reformate, László Papp, cerea destituirea lui Tőkés, pentru că a „cutezat să denigreze nemaipomenit realităţile de la noi"[21]. Apelând la spiritul ecumenic, pastorul disident a cerut atunci ajutorul Mitropolitului ortodox al Banatului, Nicolae Corneanu. Acesta l-a refuzat prompt, printr-o scrisoare aparent dictată de Securitate: „Vă îndemn [...] să uşuraţi comunităţile religioase din Timişoara [...] de simţământul jenei ce li-l creează *neadevărurile privind umilirea, persecutarea şi discriminarea credincioşilor reformaţi sau de altă confesiune*"[22].

Cum Tőkés ştia încă din 28 noiembrie că termenul de 15 decembrie al evacuării nu se mai putea modifica, şi-a mai anunţat o dată congregaţia duminică, 10 decembrie 1989, despre acest iminent „act ilegal". I-a îndemnat pe enoriaşi să participe ca „martori paşnici", întrucât el nu intenţiona să meargă de bunăvoie, anticipând că autorităţile vor folosi probabil forţa.

În ciuda faptului că regimul l-a considerat pe Tőkés o ameninţare serioasă pentru mult timp, Securitatea pare să fi

subestimat angajamentul enoriaşilor lui Tőkés pentru a împiedica evacuarea. Această subestimare a potenţialei opoziţii se poate datora atât sentimentului de invulnerabilitate al aparatului represiv (propriu, după cum observa analistul american Richard Hall[23], dictaturilor mature), cât şi *tabuului totalitar* menţionat într-un capitol anterior[24].

Pe de altă parte, din declaraţiile unor ofiţeri de Securitate rezultă că Iulian Vlad i-ar fi recomandat dictatorului o acţiune mai rapidă şi mai dură asupra pastorului, inclusiv *arestarea* şi judecarea acestuia, sub acoperirea „altor organe” (Procuratura şi justiţia) pentru infracţiuni de drept comun. Acţiune cu care Nicolae Ceauşescu nu ar fi fost de acord, tocmai din cauza impactului negativ pe care o astfel de acţiune ar fi avut-o pentru imaginea sa în Occident[25]. Şi aceasta tocmai pentru că Occidentul luase act de disidenţa politică a lui Tőkés, după cum am arătat mai sus, încă din vara lui 1989.

Indiferent de motivele acţiunilor sau inacţiunilor Securităţii legate de pastorul László Tőkés înainte de 15 decembrie, este cert că solidaritatea congregaţiei sale a fost un element esenţial care a favorizat protestul antiregim din Timişoara. Rolul-cheie iniţial l-a avut astfel un grup anterior constituit, atât religios, cât şi etnic (congregaţia reformată fiind în cea mai mare parte maghiară, la care s-a raliat imediat cea baptistă, majoritar românească), marginalizat şi tocmai prin aceasta de o coeziune sporită. Tradiţionala solidaritate interetnică şi interreligioasă timişoreană şi mai ales profunda nemulţumire a populaţiei în contextul schimbărilor ce aveau loc în ţările vecine[26] – toţi aceşti factori au fost însă decisivi pentru izbucnirea Revoluţiei române.

Vineri, 15 decembrie 1989. Scânteia Revoluţiei[27]

Alertaţi de Tőkés încă de duminica anterioară, în cursul dimineţii câteva zeci de credincioşi se adună în faţa bisericii reformate din Timişoara. Miliţienii de la uşă dispar, iar securiştii din serviciul de filaj de la distanţă raportează evenimentul. Radu Tinu, adjunctul şefului Securităţii Judeţului Timiş, este informat că în faţa locuinţei lui László Tőkés s-au adunat 20-25 de persoane, care afirmă că îl păzesc pe Tőkés pentru a nu fi evacuat din locuinţă. Radu Tinu îl trimite la biserica reformată pe lt.-col. Petru Pele, şeful serviciului care se ocupa de supravegherea preotului, pentru a împiedica intrarea în locuinţă a unor diplomaţi străini.

Aici vedem pus în practică unul dintre obiectivele dictaturii Ceauşescu: încercarea de a disimula represiunea politică internă faţă de guvernele occidentale (numită, în doctrina Securităţii, „discernământ politic”). Când a ajuns la locuinţa pastorului însă, *Petru Pele l-a găsit acolo pe diplomatul american Dennis Curry (secretar II la Ambasada SUA din Bucureşti), însoţit de o ziaristă britanică*. Occidentalii au fost mai rapizi în acest caz, fapt care probabil a avut un rol important în desfăşurarea ulterioară a evenimentelor: deşi erau prezenţi masiv în zonă, securiştii şi miliţienii nu au intervenit direct sau semnificativ multă vreme.

În acest context, pe măsură ce ierarhia de partid şi a Securităţii ia cunoştinţă de eveniment, mulţimea paşnică, formată şi din alţi timişoreni, creşte în cursul zilei de 15 decembrie. După-amiaza, 300-400 de credincioşi aprind

lumânări. În cursul serii, Tőkés iese la geam şi le mulţumeşte celor din stradă în limba română şi maghiară. Mulţimea de aproximativ 1.000 de oameni cu lumânări aprinse cântă *Deşteaptă-te, române!* Pastorul le spune că, deşi îi plac cântecele patriotice, nu crede că este momentul şi locul să le cânte[28]. În diferite zone ale Pieţei Maria au loc altercaţii între protestatari şi securişti şi miliţieni. Din ordinul lui Emil Bobu, evident tributar jocului lui Nicolae Ceauşescu de a masca represiunea faţă de Occident, autorităţile locale îi fac concesii lui Tőkés, concesii pe care la anunţă mulţimii.

Sâmbătă, 16 decembrie

Câţiva credincioşi reformaţi rămân în zona bisericii. La prima oră a dimineţii, Securitatea stabileşte posturi de filaj la domiciliul lui László Tőkés[29]. Conducerea Securităţii locale pune în alertă şefii de la Bucureşti: pe colonelul Gheorghe Raţiu, şeful Direcţiei de Informaţii Interne, pe generalul Alexie Ştefan, secretar de stat în Ministerul de Interne, care răspundea de judeţul Timiş, şi pe generalul Gianu Bucurescu, adjunct al ministrului de Interne, şeful Securităţii municipiului Bucureşti[30]. Iulian Vlad, şeful Securităţii, este de asemenea înştiinţat şi are o întrevedere de un sfert de oră cu Nicolae Ceauşescu, începând de la 11:55.

Mascarea faţă de diplomaţii occidentali a represiunii rămâne încă prioritară în acest moment, aşa cum rezultă şi din

agenda de lucru a maiorului Radu Tinu, adjunct al şefului Securităţii judeţului Timiş:

> DUI „Vasile” [e vorba de dosarul de urmărire informativă a lui László Tőkés – n.n.].
> – *Dispozitiv discret*
> – *O situaţie deosebită* – în caz
> – *Expirat termenul de evacuare – cei doi diplomaţi*
> – Nu avem certitudinea că situaţia nu se va repeta
> – Mâine slujba
> – Greşim grav
> – Sectorişti – investigaţii
> – *Să-i dezamorsăm*[31].

Solidarizarea interetnică şi interreligioasă

În acelaşi timp, români de diverse religii se solidarizează cu reformaţii maghiari. Relatarea martorului Mihoc Dănilă[32] este relevantă în acest sens, dar şi pentru modul cum s-a propagat scânteia Revoluţiei în acea zi:

> Sunt Baptist, pastorul meu se numeşte Duhulescu Petre şi în dec. 89 la biserica baptistă din Timişoara. În data de 16 decembrie orele 09 dimineaţă au început să se adune oamenii în preajma locuinţei pastorului Tőkés, la chemarea acestuia, întrucât îi era teamă că va fi evacuat din locuinţă. Pentru început s-au adunat numai credincioşi, printre care m-am aflat şi eu. Cu toţii am hotărât să ne opunem acelei evacuări care urma. Pastorul Duhulescu a venit şi el cu o cameră de luat vederi la *casa care era împânzită de securişti, care, la rândul lor ne fotografiau şi ne filmau*. În jurul orei

11:00 a apărut Mot şi secretarul II Rotărescu, care au început să tune şi să fulgere împotriva noastră, cei care eram adunaţi, deşi eram paşnici, sătui de vorbele acestora am început să huiduim, asta pentru ei reprezentau pe cei care ne înfometau. Unii dintre noi le-au cerut să-i comunice lui Radu Bălan să suspende evacuarea lui Tőkés şi atunci ne vom retrage în linişte. I-am spus lui Mot că *nu este vorba de nici un fel de agentură, ci numai de români care ne săturaserăm de viaţă care o duceam*. Între timp au tot venit oameni în P-ţa Maria. Printre ei fiind şi studenţi, elevi şi chiar copii de la şcoala de handicapaţi de pe str. Musorschi, *crescând concomitent numărul miliţienilor şi securiştilor*. Oamenii au început să scandeze, libertate, democraţie, pâine, jos comunismul; atunci a apărut pastorul László Tőkés, care ne-a cerut să ne îndepărtăm; nu i s-a dat curs acestei cereri şi până seară s-au adunat aprox. 5-6 mii de oameni. Miliţienii *încercau să-i captureze* pe cei mai mulţi dintre noi. Mulţimea era furioasă. Îmi reamintesc cum o femeie care cerea oamenilor să se opună ordinului, un miliţian a încercat [să o] reţină, miliţian care mi s-a adresat că *ne lăsăm duşi de nas de către unguri şi bozgori*. Atunci unii dintre noi ne-am repezit asupra miliţianului, lovindu-l, să-l facem să înţeleagă că nu e aşa.
Printre miliţienii care s-au aflat în P-ţa Maria l-am întâlnit şi pe inc. Bucur şi Preda Laurenţiu. În jurul orei 18:00 s-a format o coloană de demonstranţi cu cordoane de ordine, care s-a îndreptat spre locuinţa lui Radu Bălan pentru a-i cere să dialogheze cu noi. Am ajuns acolo în cartierul fostei nomenclaturi, dar nu am realizat acest dialog şi atunci în ciudă oamenii au strigat: ieşiţi afară şobolanilor. [...] în calea

noastră ne întâmpinau oamenii. *Eram urmaţi şi flancaţi de diferite autoturisme din care recunosc 1 – Tm 244 şi respectiv 246*. La căminele studenţeşti ne-am dat seama că studenţii nu erau lăsaţi să iasă în stradă şi scandam: români veniţi cu noi, jos nomenclatura, jos Ceauşescu. Am fost întâmpinaţi de Ilie Matei şi Rotărescu Ion, cât şi de *civili înarmaţi, aveau armele ascunse sub haină*. Cei doi mai sus menţionaţi ne-au cerut să ne ducem la casele noastre, dar le-am adus la cunoştinţă că vom purta dialogul nu acolo ci la sediul Comit. Jud. de partid. Aceasta pentru că ne-a fost teamă de *acei civili înarmaţi care ne puteau împuşca*.
Coloana s-a îndreptat spre Continental, pe str. 23 August, unde am fost întâmpinaţi de o maşină a pompierilor care a pus tunurile cu apă pe noi, cât şi furtunurile. Oamenii s-au prins de braţe făcând baricade şi au început să înainteze în timp ce eram udaţi cu apă. În cele din urmă unii dintre demonstranţi s-au repezit spre maşinile pompierilor, rupându-le furtunurile, timp în care au apărut scutierii care cu bastoane băteau în scuturi. Am început să strigăm la ei, nu vrem violenţă – *scutierii însă au început să ne lovească*. Aşa au înţeles Ilie Matei şi Radu Bălan să fraternizeze. În aceste condiţii demonstranţii au răspuns cu violenţă, intrând în altercaţie cu forţele de ordine. A apărut un col. de miliţie care a strigat „Foc” şi imediat au fost aruncate nişte *grenade cu gaze toxice*, fiind atins şi eu de efectul lor. M-am retras spre complexul studenţesc şi aici *am văzut că mişunau securiştii*. I-am identificat şi m-am îndreptat spre Într. Banatul, unde o coloană de demonstranţi încercau să-i scoată pe muncitori în stradă. Cerându-le verbal, conducerea unităţii se opunea. A apărut o maşină a

> pompierilor care a pus furtunurile cu apă pe acei demonstranţi, maşina fiind făcută praf de manifestanţi.
> De acolo am înaintat în zona industrială cu o coloană de demonstranţi pentru a-i scoate pe muncitori. Menţionez că hotărâsem între noi să ne împărţim în mai multe coloane, care să se deplaseze în diferite puncte ale oraşului pentru a-i mobiliza pe cetăţeni să iasă în stradă. Aşa se explica că forţele de ordine nu au mai putut să ne stăpânească, şi să ne anihileze [...]. *În seara de 16 dec. 89 s-a scandat şi numele lui Tőkés şi Doina Cornea.*

Învingerea fricii de Securitate

Un moment important al serii de 16 decembrie 1989 l-a constituit oprirea tramvaielor din Piaţa Sfânta Maria din apropierea bisericii reformate. Ideea a fost a poetului Ion Monoran, unul dintre eroii Revoluţiei. Pentru a-i atrage şi pe cei care nu îndrăzneau să se apropie din cauza Securităţii din jur, cei aproximativ 250 de revoluţionari cântau *Hora Unirii* şi lozinci precum „Libertate!” şi „Români, veniţi cu noi!”. Monoran a avut o idee pe cât de simplă, pe atât de ingenioasă. Iată cum o descrie el însuşi într-un interviu la Radio Timişoara:

> Primul lucru pe care trebuie să îl facem e să oprim tramvaiele, pentru a fi cât mai mulţi, iar apoi să mergem cu toţii la Comitetul Judeţean de Partid! Am oprit primul tramvai care venea dinspre Gara de Nord. Speriat, vatmanul, un tânăr între 25 şi 30 de ani, îmbrăcat în costum de blugi, a început să plângă şi să ne roage să-l lăsăm să plece. I-am spus să urce în vagon şi *am coborât pantograful*,

chemând lumea din tramvai să ni se alăture. Ca prin minune, nu a protestat nici un călător şi ni s-au alăturat cu toţii.

Poetul a oprit şi cel de-al doilea tramvai, care venea din sens opus. „În câteva minute, în piaţă s-au strâns 800-1.000 de persoane şi numărul lor creştea vertiginos”[33]. Mulţimea a început să strige lozinci precum „Libertate!”, „Vrem căldură!” sau „Vrem mâncare la copii!”.

Numărul protestatarilor creşte în continuare în timpul serii. Lumea începe să scandeze lozinci cu adresă directă la dictator („Jos Ceauşescu”) şi legate de nivelul de trai. Tramvaiele sunt blocate în staţia din Piaţa Sfânta Maria. Numeroşi protestatari se deplasează către Comitetul Judeţean de Partid. Forţele de represiune se înmulţesc şi ele vertiginos. Întreaga ierarhie, până la vârf, a conducerii Ministerului de Interne este alertată.

Încă de la ora prânzului, generalul-maior Constantin Nuţă, adjunct al ministrului de Interne şi şef al Inspectoratului General al Miliţiei, ordonă punerea în aplicare a Ordinului MI nr. 2600/1988. Este vorba de ordinul secret emis de ministrul de Interne Tudor Postelnicu, ca urmare a manifestaţiilor anticeauşiste de la Braşov din 15 noiembrie 1987. În consecinţă, fiecare judeţ avea un plan unic de acţiune şi intervenţie în cazul unor acţiuni protestatare, în care urmau să fie implicate Securitatea, Miliţia, trupele de securitate şi cele de pompieri din cadrul Ministerului de Interne. Un rol important în aceste planuri îl aveau plutoanele de intervenţie special constituite, care includeau forţe ale Unităţii Speciale de Luptă Antiteroristă (USLA) a Securităţii.

Tudor Postelnicu îi ordonă telefonic colonelului Ion Popescu

(şeful Miliţiei judeţului Timiş) să ia măsuri de anihilare a protestatarilor. Cadrelor de Securitate care păzeau locuinţa pastorului Tőkés, conduse de maiorul Radu Tinu, adjunctul şefului Securităţii judeţene, li se adăugau forţe ale Miliţiei. Întregul efectiv al Securităţii judeţului Timiş intra în alertă.

Din declaraţiile participanţilor la demonstraţia din Piaţa Sfânta Maria rezultă că în cursul zilei apar primele altercaţii cu forţele de ordine. În momentul în care doi securişti în civil au încercat să-l izoleze şi să-l lovească pe unul dintre demonstranţi, mulţimea i-a sesizat. Unul dintre securişti a fost prins, bătut şi întins pe şina de tramvai. În momentul în care unul dintre demonstranţi era gata să pornească tramvaiul, al doilea securist (mai înalt şi „voinic") l-a tras pe primul şi amândoi au reuşit să sară un gard. Aceştia nu au fugit, ci urmăreau în continuare mulţimea. Păreau „ameninţători, având ceva sub haine".

Alţi securişti şi miliţieni îmbrăcaţi în haine civile şi infiltraţi între demonstranţi sunt identificaţi, admonestaţi şi obligaţi să fugă[34]. Devine din ce în ce mai evident că, odată ce populaţia şi-a învins frica, forţele de represiune ale dictaturii nu mai pot „controla strada".

Desfăşurarea de forţe a Securităţii şi Miliţiei

În timpul serii de 16 decembrie, liderii locali de partid inspectează Piaţa Sfânta Maria, unde văd tramvaiele oprite şi 2.000 de protestatari scandând lozinci împotriva regimului. O coloană de câteva sute de demonstranţi pleacă spre Comitetul Judeţean de Partid. Iulian Vlad, şeful Departamentului Securităţii Statului, transmite direct comandantului Brigăzii 30

Securitate Timişoara ordinul de a se interveni cu forţele disponibile.

Conform unor mărturii, începând din aceeaşi seară, anticipând poate evoluţia evenimentelor, unele cadre de Securitate se disimulează în uniforme de militari în termen (aparent trupe de Securitate, ale căror uniforme kaki putea fi confundate cu cele ale soldaţilor forţelor MApN). Astfel, martorul Grosu Toader[35], şef de birou la siguranţa circulaţiei, declara că în seara zilei de 16 decembrie, în jurul orei 20:30-20:45, în zona Pieţei Maria a văzut „un cordon de militari, alţii în civil, alţii în ţinuta armată (albastră)”. Cei „în kaki erau înspre Catedrală”. „Printre cei în ţinută de militar în termen în haine de culoare kaki am văzut şi oameni mai în vârstă, în aceeaşi ţinută, fără grade şi însemn de armă.”

Atacurile forţelor de ordine devin violente la Comitetul Judeţean de Partid şi în apropierea bisericii reformate. Intră în acţiune plutoanele de intervenţie ale MI, cu căşti şi scuturi albe, înarmaţi cu bastoane, alături de alţi miliţieni şi securişti în civil. Maşini de pompieri ţintesc jeturi de apă către mulţime.

Deşi formal era o chestiune administrativă, Radu Bălan solicita Securităţii (prin maiorul Radu Tinu) să ajute la punerea în aplicare a sentinţei de evacuare a pastorului László Tőkés şi a familiei sale. În acel moment, în Piaţa Sfânta Maria se găsesc 1.000 de demonstranţi, flancaţi de două plutoane de Securitate şi 120 de miliţieni. Trei plutoane din brigada de Securitate şi de pompieri intervin în forţă împotriva demonstranţilor din faţa casei pastorului Tőkés. Aceste efective sunt însă respinse de demonstranţi. Un alt pluton de Securitate este trimis către piaţă.

În acest timp, cinci plutoane din Brigada 30 Securitate sunt

în dispozitiv la Comitetul Judeţean de Partid, Comitetul Municipal de Partid şi în zona bisericii reformate. La acestea se adaugă cinci plutoane din Batalionul 13 Securitate Timişoara şi forţe ale Miliţiei municipiului (plutonul de intervenţie), care încercau izolarea celor din Piaţa Sfânta Maria prin blocarea căilor de acces. Demonstranţii se opun şi o parte din forţele de intervenţie sunt nevoite să se retragă.

Şeful Inspectoratului MI, col. Popescu Ion, cere ajutorul brigăzii de Securitate şi pe platforma industrială Calea Buziaşului, şi la căminele studenţeşti. El raportează ministrului de Interne Tudor Postelnicu că au fost reţinuţi câteva zeci de demonstranţi şi mulţi alţii au fost identificaţi de ofiţerii de Securitate. Cu toate acestea, odată cu căderea nopţii, conducerea represiunii realizează că de fapt „nu pot stăpâni situaţia”. Noi şi noi forţe de Securitate şi militare sunt chemate, inclusiv plutoane de intervenţie şi Securitate din Arad şi Lugoj.

„Provocări la unele magazine”

Pe 16 decembrie, la Timişoara apare evident planul lui Ceauşescu şi al Securităţii de a acţiona „ca la Braşov”, respectiv de a produce „distrugeri din avutul obştesc”. Acestea urmau să fie puse în seama demonstranţilor pentru a justifica arestarea lor nu pentru motive politice, ci pentru infracţiuni de drept comun. În această stratagemă regăsim aplicarea politicii de deghizare: atât a opoziţiei, în faţa dictatorului, căruia urma să i se raporteze că în tulburările instigate de „agenturile străine” sunt implicaţi „derbedei”, cât şi a represiunii (în faţa diplomaţilor şi a presei străine).

Dosarele Revoluţiei de la Timişoara relevă faptul că

Securitatea, nu populaţia răzvrătită, a comis în principal actele de vandalism, respectiv distrugerile de magazine. După cum arată chiar declaraţia lui Tudor Postelnicu, ministrul de Interne:

> Unii militari de la trupele de securitate ale brigăzii Timişoara au făcut unele provocări la unele magazine şi vitrine spărgând geamurile ca să împrăştie participanţii de pe străzile din apropiere, apoi au intrat în altercaţie cu ei, şi acum vor ca să le facă miliţia ordine[36].

Din aceeaşi declaraţie rezulta că şi generalul Nuţă, şeful IGM, a aflat „că este provocare”. Chiar ofiţeri de miliţie au confirmat în declaraţiile lor provocările lucrătorilor de Securitate prin spargerea magazinelor:

> Seara la ora 10:00 a început „scandalul”, când au venit un grup de miliţieni îmbrăcaţi în salopete negre, înarmaţi cu bâte. L-am recunoscut pe plutonierul „Tibi” printre ei. Ei au început să spargă geamurile de la vitrine, apoi alţii veneau şi dădeau foc la magazine în Piaţa Traian şi în jurul pieţei, pe străzi. L-am văzut printre ei şi pe unul Ştefănescu ce lucra înainte la Securitate[37].

Mai mult, însuşi adjunctul şefului Securităţii judeţene Timiş, Radu Tinu, demasca – evident, involuntar – stratagema propriei instituţii. El remarca într-un interviu (altfel plin de dezinformări) că unul dintre singurele două „complexe comerciale rămase întregi” în urma violenţelor din Timişoara din acele zile a fost „cel din faţa miliţiei judeţene”[38] (!). Evident,

„vandalii” reali au avut grijă să nu-şi distrugă propria sursă de alimentare.

Violenţele cadrelor de Securitate şi Miliţie sunt infracţiuni contra umanităţii

Sub pretextul infracţiunilor de drept comun înscenate de Securitate, forţele de ordine ale MI operează sute de arestări. Era de aşteptat: pentru şeful DSS „controlul străzii”[39] era un deziderat prioritar. Conform strategiei amintite într-un capitol anterior, acest scop era realizat în acele zile la Timişoara, ca în cazul Braşov ’87 şi ca în cazurile altor mii de opozanţi ai regimului Ceauşescu, „sub acoperirea miliţiei”[40].

Din sentinţa din procesul „Lotului Timişoara” rezulta modul cum a acţionat Securitatea prin organele de Miliţie în cazurile arestaţilor:

> Se relevă, în această privinţă, depoziţia martorului Mioc Marius, care a relatat că în seara zilei de 16 decembrie 1989 a fost reţinut [...], fiind dus mai întâi la miliţia judeţeană, *unde a fost cercetat şi bătut*, şi, apoi, la penitenciar, *unde a fost cercetat şi bătut din nou*[41].

Bătăile barbare la care au fost supuşi demonstranţii de organele MI, atât în momentul reţinerii, cât şi pe durata arestului rezultă dintr-un număr semnificativ de mărturii. Reproducem mai jos doar câteva exemple.

Martorul Trofin Traian:

> De după clădire au apărut acele *trupe îmbrăcate în salopete*

cu căşti albe pe cap şi cu bastoane şi cu scuturi, care *ne-au bătut acolo şi noi n-aveam nimic în mână.* Acolo *am luat-o şi eu pe cocoaşă, bine de tot, pe spate, că de aceea vorbesc aşa şi acum.* [...] *Lumea era luată şi bătută... Care era prins şi bătut era luat şi tras către părculeţul acela* unde este poarta nr. 2, unde se ţineau audienţele la Partid înainte, *acolo erau traşi la o maşină. Pur şi simplu, erau bătuţi şi traşi aşa, pe jos, ca şi cum ai trage un sac de ciment, în care mai este puţin ciment în el şi-l tragi pe jos. Aşa erau duşi oamenii ăia acolo. Şi femei, şi fete tinere, şi copii*[42].

Martorul Borchescu Ioan:

Ne scoate pe toţi afară în stradă, unde era un camion RABA, cu coviltir. Şi ne-o încărcat pe toţi acolo, într-o RABA militară, cu coviltir. *Ne-or încărcat pe toţi în maşina aia, dar într-un hal fără de hal. Cu lovituri, înjurături,* cu minuni de lume... *Un ofiţer de Miliţie, tânăr, era fără caschetă, deschis la haină, că era şi cald, ăla o fost un ofiţer foarte rău, foarte rău. O lovit o femeie bătrână care n-a putut să se urce sus*. Era cu bărbatul, veneau de la o nuntă şi i-o prins. *O lovit-o pe aia peste gură rău, un om rău de tot*... Bărbat frumos, numa' rău... *S-ar putea şti cine-i, pentru că ofiţerul de servici ştie cui ne-o predat pe noi.* Ne-o încărcat în RABA aia, o plecat de la Garnizoană [...] şi o intrat în curte la Miliţia Judeţ. *Acolo o fost tragedia lumii, ce nu s-o văzut nici în filmele de groază... Ne-o pus pe toţi pe burtă în curte* şi militarii, nu militarii, *subofiţerii de Miliţie aveau nişte pari albi şi ne-o bătut cu alea pe burtă, cu mâinile întinse, ne-o bătut până la ora 5:30*. La 5:30, un ofiţer mare, aşa, brunet, îi zice la şoferul de la dubă

să aducă duba acolo, aia care venea cu deţinuţii. O adus duba şi întreabă: „Câţi încap în ea, mă?”. Şi zice: „60 şi, dacă îi împachetezi bine, 90”. *„Împachetează-i foarte bine!” Ne-o înjurat, cum nu lasă Dumnezeu, ne-o înjurat, o spus că ne duce să ne puşte*... „Avem ziduri destule, mă! V-o trebuit putere? De ce n-aţi venit să vă dăm noi? *N-aţi ştiut că-i la Miliţie puterea?*” Ofiţerul ăla înalt o zis aşa. Şi ne-o dus la Penitenciar [...]. La Miliţie, în curte, pe nimeni n-au întrebat cum îl cheamă. *Numa’ bătaie şi bătaie... Pe burtă ne-or ţinut o oră şi ne-or bătut*...
Lângă mine era o femeie. Tremura inima în ea. Am simţit cum tremura inima în ea. Femeie şi fricoasă şi vai şi-amar de ea. *În stânga mea era un tractorist; când i-o dat un picior în gură, pentru că o vrut să ridice capul, când i-o dat cu piciorul în gură, o şi scuipat dinţii şi i-o dat şi un picior în cap: „Mâncă pământ românesc, mă, că ăsta-i pământ românesc!”*[43].

Martora Ioana Ecaterina:

Când am ajuns la Miliţie, unde ne-a lăsat jos într-o curte mare, ne-a lăsat şi apreciam că este *Miliţie sau Inspectorat*, [...] am văzut că sunt nişte cazane mari de motorină, de benzină, de ulei. [...] Dincolo de mine a ridicat un om capul, [...] era tractorist şi zice către mine: „Doamnă, nu vă fie frică! Nu vă fie frică!”. Tremuram toată, nu ştiam ce să fac de frică... [...] Ne-a bătut. Acolo *ne-a bătut cel puţin 20-25 de minute* un om înalt, foarte nervos, un om mai voinic, *în civil, ne-a bătut de ne-a zăpăcit în bătaie*... Asta a fost pe 16... [eram] cel puţin 80-90 de persoane [...]. Eram întinşi pe

burtă. *Ca pe animale ne-a întins pe burtă*[44].

Martorul Perici Viorel Grigorie:

Au luat-o şi pe *prietena mea şi încă doi copii, la vreo 13-14 ani, un băiat la vreo 17 ani şi un om mai în vârstă şi o femeie*. Şi pe ea au băgat-o în maşină. Ne-au dus la Miliţie. Acolo, cum am ajuns la Miliţie, ne-au coborât şi *iară au început să ne bată şi ne-au spus să ne culcăm pe jos, pe burtă.* Aici, bineînţeles că *au început să ne bată mai mulţi, deci nu numai doi-trei, patru-cinci, să ne lovească cu picioarele… N-aveam voie să ne uităm nici în stânga, nici în dreapta, numai să stăm culcaţi cu capul în jos* [...]. Deci ne-au băgat pe poarta mare, cum intri pe dreapta au nişte celule acolo, la beci, dar înainte de a ne băga jos, la celulele alea, *ne-au bătut*. Eu totuşi am reuşit să-l văd pe *unul cu păr castaniu, avea un Alain Delon pe el, pantaloni maro, ochi albaştri, cu mustaţă.* După ce ne-au bătut, ne-au dus jos în beci şi ne-au luat datele. Şi după aia ne-au băgat într-o cameră şi pe prietena mea separat. În acea cameră au fost în jur de 70-80 de inşi. Dimineaţa ne-au scos de-acolo şi ne-au pus [...] să ne ducă la Penitenciar [...]. Înainte de a ne încărca în dubă, *iară ne-au bătut şi era unul civil, îmbrăcat într-o scurtă albastră de fâş, vătuită, cu ochelari, era mai subţire, avea pantaloni gri şi încălţările erau negre*. Acesta ne-a spus: „*Ce v-a trebuit vouă să faceţi scandal şi să strigaţi: Libertate?* Nu v-a fost bine în libertate? Ei lasă, că de-acuma, uitaţi-vă la soare (deci era dimineaţa, pe la ora 7:30-8:00), *uitaţi cum răsare soarele! Am să vă ascund cel puţin 20 de ani de-acum încolo!*”. După care a dat dispoziţie să fim îmbarcaţi în camion şi duşi la

Penitenciar.

Faptele descrise în aceste marturi ar trebui să le dea de gândit magistraţilor implicaţi în dosarele Revoluţiei:

– Aceste bătăi sălbatice reprezintă acte de tortură şi tratamente neomenoase în contextul unei represiuni sistematice şi generalizate, asupra unei populaţii căzute sub puterea adversarului. Conform legii româneşti şi internaţionale, ele sunt imprescriptibile.
– Victimele dau date concrete prin care se poate stabili cu uşurinţă, prin coroborare cu fişa posturilor de Securitate şi Miliţie din acele zile, identitatea torţionarilor.
– Bătăile nu au fost, evident, administrate pentru acte de „vandalism" sau alte acuzaţii de drept comun. Victimele au fost maltratate în mod bestial pentru vina de a fi „strigat «Libertate!»", deci o acuzaţie exclusiv politică.
– Securitatea i-a urmărit, înregistrat şi filmat pe demonstranţi încă de la începutul protestelor. Deci nu se poate spune că lucrătorii din MI ar fi putut suspecta implicarea vreunor forţe străine, aşa cum au pretins magistraţii militari când i-au achitat pe majoritatea inculpaţilor în dosarele Revoluţiei de la Timişoara. Din contră, securiştii cunoşteau foarte bine revendicările eminamente politice şi sorgintea autohtonă a demonstranţilor (spre deosebire de mulţi dintre militarii în termen şi cadrele de armată, care au fost îndoctrinaţi de aparatul de dezinformare al Securităţii în ideea că „huliganii" timişoreni ar fi fost *agenţi străini, trimişi sau plătiţi să dezmembreze ţara*).
– Şi prin natura eminamente politică a represiunii, faptele amintite cad sub incidenţa legislaţiei privind crimele

împotriva umanităţii.

Magistraţii care au lucrat în dosarele Revoluţiei au remarcat aceste fapte, dar, în mod suspect, nu le-au încadrat în infracţiunile menţionate, considerându-le în general doar „abuz în serviciu”, fapte care în final s-au dovedit a fi amnistiate sau prescrise. Şi totuşi, procurorii au menţionat:

> Demonstranţii au fost atacaţi cu brutalitate în seara zilei de 16 decembrie 1989 de plutoane de intervenţie ale miliţiei şi subunităţi de trupe de Securitate şi de pompieri, care au folosit împotriva lor bastoane, gaze lacrimogene şi tunuri cu apă. Prin aceste acte de violenţă, [inculpaţii], care au refuzat să aibă discuţii deschise cu masele de demonstranţi, şi-au manifestat intenţia vădită de a reprima orice mişcare antidictatorială. […]
> *Acţiunea de reprimare brutală a fost continuată în noaptea de 16/17 decembrie* 1989 […] dispoziţiile date de ei fiind confirmate şi prin Nota privind informaţiile şi activităţile desfăşurate în noaptea de 16/17 decembrie 1989 de grupa de comandă a Inspectoratului judeţean Timiş al Ministerului de Interne[45].

Pregătiri la Bucureşti. „Exerciţii practice mai dese în tragerile cu armamentul”

În acest timp, la Bucureşti, unităţile centrale ale Securităţii intrau în alertă. Documentele Securităţii consultate până acum la CNSAS[46] arată că Securitatea lua în calcul o posibilă propagare a revoltei la Bucureşti şi, în acest caz, necesitatea de

a se trage în populaţia capitalei. Astfel, la Direcţia a V-a şefii instituiau „exerciţii practice mai dese în tragerile cu armamentul” şi se preconiza că „ordinele de tragere vor fi date cu o zi înainte”. Pe lângă înmulţirea gărzilor la „reşedinţa” lui Nicolae Ceauşescu, CC, Consiliul de Stat şi alte obiective principale, se organiza „permanenţă la Casa Republicii şi noaptea” prin „patrule şi controale”[47].

În aceeaşi zi se anunţă „situaţia II până joi ora 8 dacă nu se prelungeşte” şi se suplimentează personalul care face de permanenţă pe timp de noapte. Doar o *treime din personal poate pleca noaptea la domiciliu*, dar şi aceştia *trebuie „să poate fi aduşi la nev[oie]”*. Alte ordine stipulează: „Un număr de şoferi să doarmă la garaj”; „Se întăresc dispozitivele şi se intensifică activităţile operative”; „Nu se mai pleacă în per[misii] c[oncediu de] o[dihnă]. M[ilitarii în] Termen nu pleacă în permisii. *La treabă*”[48].

Duminică, 17 decembrie

La scurt timp după ora 4:00 dimineaţa, pastorul László Tőkés şi soţia sunt luaţi cu forţa din casă pentru a fi duşi în satul Mineu din judeţul Sălaj[49].

Zeci de mii de timişoreni ies în această zi în stradă şi ţin piept în mod eroic unui aparat represiv din ce în ce mai numeros şi violent. La ordinul dictatorului, forţele Ministerului de Interne (Securitatea, Miliţia, trupele de grăniceri, pompierii) şi Armata declară practic război populaţiei civile răsculate

împotriva tiraniei.

Iniţial, Armata este scoasă în stradă pentru a face o demonstraţie de forţă. Această manevră a avut efectul contrar calculelor Conducătorului Suprem, amplificând numărul şi determinarea revoluţionarilor, hotărâţi să-şi câştige libertatea chiar şi cu sacrificiul ultim. La prânz, demonstranţii reuşesc să pătrundă temporar în Comitetul Judeţean de Partid.

Trupele de Securitate şi Miliţia arestează sute de protestatari. În timp ce vorbesc mulţimii pe treptele Catedralei, liderii manifestanţilor sunt filaţi şi filmaţi de Securitate. Cei arestaţi fac parte din toate categoriile sociale: muncitori, intelectuali, studenţi, elevi, sute de minori şi chiar şi membri PCR.

Sunt aduse la Timişoara trupe şi resurse ale Ministerului de Interne (brigăzi ale Trupelor de Pază şi Securitate, maşini de intervenţie ale pompierilor, trupe de grăniceri) din multe alte localităţi (Arad, Hunedoara, Orăştie etc.).

În baza informaţiilor culese de la informatori şi Serviciul F (filaj) al Securităţii, şeful DSS Iulian Vlad ordonă măsuri pentru a împiedica constituirea de grupuri de protestatari în locurile şi momentele plănuite de aceştia.

De la Bucureşti sosesc grupele operative ale Securităţii şi Miliţiei, în frunte cu generalul Emil Macri, de la Direcţia Securităţii Statului, şi Velicu Mihalea, de la Miliţie, care preiau comanda represiunii în Timişoara. De asemenea, soseşte de la Bucureşti şeful Procuraturii Militare, procurorul general adjunct Gheorghe Diaconescu, care va participa direct la anchetarea demonstranţilor pentru motive strict politice. Acesta trebuia să smulgă de la revoluţionarii arestaţi, printre altele, confesiuni că ar fi fost iredentişti maghiari sau agenţi ai

altor „agenturi străine” şi informaţii despre liderii lor. De remarcat că acest procuror va rămâne în fruntea parchetelor militare şi după Revoluţie.

Ordinele şefului Securităţii: tulburările „se lichidează radical”

Intrările din acele zile din agenda generalului de Securitate Ştefan Alexie completează imaginea de la vârf a strategiei Securităţii pentru „lichidarea manifestărilor” de la Timişoara.

La prima oră, Iulian Vlad îşi admonestează subordonaţii că „au scăpat cazul Tőkés László din mână”. Pastorul „trebuia dus la mama dracului”[50]. Răspunsul pe care Securitatea tocmai îl dăduse la Iaşi e dat ca exemplu: „La Iaşi dacă nu se prelua cu toată seriozitatea era o treabă deosebită”.

Vlad trece în revistă factorii care au contribuit la „scăparea situaţiei din mâna”, printre care:

– Enoriaşilor li s-a spus „să se adune, să se tragă clopotele”.
– S-a cântat *Deşteaptă-te române!*
– „La faţa locului era staţie de tramvai”[51].

Securitatea era în acest moment la curent cu dimensiunea protestelor („s-au adunat încă la ordinul miilor”) şi cu revendicările politice ale acestora. Securitatea însă, conform tabuului despre care am vorbit, le notează criptic: „Vrem – Jos”, „comit[etul] Jud[eţean] PCR”. Evident, nu puteau să scrie negru pe alb „Jos Ceauşescu!”.

Mai mult, se alcătuiseră statistici demografice ale celor 109 arestaţi din acel moment (şi care se preconiza deja că *vor fi*

trimişi în judecată!). Spre exemplu:

> Cei arestaţi, cei care o să fie trimişi în judecată
> – 72 muncitori
> – 19 studenţi
> – 86 între 18-35 de ani
> – 106 fără antecedente penale
> – 13 membri de partid
> – 41 membri UTC
> – muncitori din întrepr[inderi] serioase[52]

Deci nici un agent străin şi nici „elemente declasate”. Se discută în schimb represiunea din diverse puncte ale Timişoarei, inclusiv „căminele studenţeşti”: „Până azi noapte la ora 4 când s-a lichidat ultimul focar”[53].

Din nou Vlad dă ca exemple „Cazul din Iaşi – *nici aici nu a fost acţiune spontană*” şi „Caransebeş – arestaţi 5 – cu acelaşi scop”.

Din aceste notiţe ale generalului Alexie rezultă o dată în plus obsesia lui Iulian Vlad şi a Securităţii de a alimenta paranoia dictatorului cu informaţii despre „emisari” străini şi implicarea „diplomaţilor”[54], deşi întreaga ierarhie a instituţiei cunoştea în acest moment în detaliu natura eminamente autohtonă a revoltei. Criteriul suprem al Securităţii rămânea să-i facă pe plac şi să-i ridice moralul lui Nicolae Ceauşescu: „Conducerea e foarte afectată”.

În consecinţă, şeful Securităţii îi critică insistent pe subordonaţi: „1. De ce a fost lăsat cazul să ajungă aici o zi întreagă. 2. De ce s-a lăsat pe seama organului de cult”[55].

Ordinele lui Vlad sunt practic cele ale dictatorului:

„Conducerea ne cere să stabilim cine a fost organizatorul – nu numai popa”[56].

Ofiţerilor de Securitate li se cere direct şi explicit să producă probe că „nu s-a ieşit spontan”[57]. Printre metodele recomandate de Iulian Vlad sunt cele din apanajul cunoscut al Securităţii, folosite pentru mascarea opoziţiei faţă de dictator, deghizarea represiunii „sub acoperirea altor organe” şi dezinformarea publicului. Astfel:

– Cadrele urmau să „*recruteze*” *dintre demonstranţi* pentru a arăta implicarea „occidentalilor” ale căror „acţiuni se intensifică”.
– Trebuia „conlucrat *miliţia şi justiţia*”.
– Trebuia găsit „capul, cine i-a instigat, de cine au fost atraşi”.

Şi, în final, „să se dea explicaţie, să se lămurească bine lucrurile”[58].

Ancheta trebuia extinsă „în toate judeţele din Transilvania” şi să implice Unitatea specială „110” (de spionaj în ţările socialiste); trebuiau „evaluate meticulos” informaţiile „luate azi noapte” şi „*filmele* făcute”. Şi din acest unghi rezulta scopul anchetelor violente asupra demonstranţilor timişoreni arestaţi, petrecute pe timpul nopţii, respectiv găsirea „agenţilor străini”.

Deghizarea în infracţiuni de drept comun este şi ea ordonată explicit: „Cazurile deosebite să fie anchetate de Securitate, iar la anchetele făcute de proc[urori] şi miliţie să participe şi of[iţeri] de sec[uritate]”[59].

Cu toate că în acest moment represiunea era deja în faza arestărilor masive şi anchetelor desfăşurate prin torturarea demonstranţilor, Iulian Vlad încă încearcă, la indicaţia dictatorului, să oprească fluxul informaţiilor pentru a nu

ajunge la „*ambasade*, diplomaţi, […][şi pe] circuitele internaţionale”. Pericolul era exprimat plastic: „[Informaţiile despre revoltă] se răspândesc ca o epidemie”[60].

Scopul prioritar al dezinformării: îndoctrinarea forţelor represiunii pe linia naţionalistă a dictatorului

În notiţele generalului Alexie găsim conturată îngrijorarea lui Nicolae Ceauşescu şi a lui Iulian Vlad pentru loialitatea trupelor folosite în represiune, în contextul în care cei doi realizau, evident, fără s-o spună, dimensiunea populară a revoltei. Mai mult decât de pierderea adeziunii populaţiei „de rând”, Ceauşescu era panicat de posibilitatea fraternizării trupelor cu protestatarii. El realiza că această fraternizare ar fi dus la pierderea nu numai a legitimităţii populare, dar şi a puterii. De aceea era necesar, de pildă, ca Securitatea să se infiltreze în rândurile dispozitivelor militare.

Dar nici trupele Ministerului de Interne (şi nici trupele de Securitate şi de grăniceri) nu aveau acelaşi grad de îndoctrinare şi cointeresare, deci nu prezentau aceeaşi garanţie a loialităţii proprie cadrelor DSS. De aceea printre „ordinele Tov. Gl. Vlad” şi ale „Tov. Preşedinte” regăsim:

> 1. Să se prelucreze cu participanţii la acţiune şi mai ales cu Trupele de Sec[uritate] şi de grăniceri semnificaţia politică şi patriotică a acţiunilor lor.
> 2. În toată ţara […] în orice moment se pot produce evenimente similare. În cazul Tőkés deşi şi noi avem grea răspundere *s-a folosit numai ca pretext*.
> Se cere:

– o mobilizare generală – totală a întregului aparat
– toţi să-şi facă în mod excepţional datoria
– [...] să se ia măsuri prompte imediate fără să se aştepte să se complice lucrurile
– [monitorizarea] stării de spirit în obiective
– [...] măsuri de pază la obiectivele de importanţă deosebită – dep[ozitele] de armament şi muniţie, depozite de explozivi, radio – TV
– angrenarea org[anelor] de miliţie în controlul străzii[61]

În acest moment se instituie „situaţia II" – pe care o găsim explicată în alte agende de lucru ale cadrelor de Securitate, inclusiv cea a şefului de cadre din Direcţia a V-a, prezentată într-o secţiune ulterioară[62].

Sindromul schizofrenic al totalitarismului ceauşist în acţiune

În mare, aceleaşi ordine sunt transmise în aceeaşi zi de „Tov Gl. Vlad" şefilor de unităţi, iar Ştefan Alexie şi le notează din nou, cu sârguinţă[63]. Se remarcă aceeaşi naraţiune proprie regimului ceauşist, fracturată logic de-a lungul a două premise contradictorii care sunt acceptate simultan. Acceptarea contrariilor se face vehement, în mod similar gândirii schizofrenice:

– pe de o parte, aspectul real: Vlad reiterează natura implicit autohtonă a protestelor („cântec Deşteaptă-te române", tragerea clopotelor, aprinderea lumânărilor, solidaritatea muncitorilor de pe platformele industriale, cererile de

„restructurare” – un alt eufemism al cunoscutului slogan-tabu „Jos Ceauşescu!”, acceptarea stării de fapt că „în orice moment şi în orice loc se poate produce”;

– şi celălalt aspect, al fabulaţiei ceauşiste şi securiste, care îl contrazice în întregime pe primul: „Tőkés a fost doar un pretext”, căutarea instigatorilor printre „naţionaliştii şi iredentiştii maghiari” şi „alte forţe care ne înconjoară”, care urmăresc „destab[ilizarea] situaţiei din România”[64].

În consecinţă, „măsurile care se impun” privesc în continuare „iredentismul maghiar”, „străinii de tot felul existenţi în ţară”, „turiştii” care sunt văzuţi automat ca agenţi „acoperiţi” etc.

Controlul „situaţiei operative din armată”

O măsură de o semnificaţie aparte pentru Securitate, dar şi pentru evoluţia ulterioară a evenimentelor este controlul „situaţiei operative din armată”[65]. Aceasta pentru că, după cum vom arăta pe larg în capitolul „Armata sau Securitatea”, Ceauşescu şi DSS aveau suspiciuni profunde în privinţa loialităţii forţelor armate, pe care le suspectau, pe bună dreptate, de a fi pasibile să fraternizeze cu populaţia locală a Timişoarei. Istoria le-a confirmat, de altfel, această suspiciune.

Modelul „Braşov” şi Ordinul nr. 2600

Generalul Iulian Vlad ordona „să fie folosit” „sistemul care (sic!) l-am utilizat la Braşov”[66]. Acest ordin are două implicaţii importante pentru natura esenţialmente camuflată a „muncii

de Securitate” sub Ceauşescu:

- Deşi revolta de la Braşov s-a dovedit a avea în totalitate cauze interne (practic aceleaşi revendicări ca ale timişorenilor), Vlad Iulian le solicită subalternilor să găsească cu orice preţ „amestecul unei puteri străine în producerea evenimentelor de la Timişoara”. Faptul că nu s-a găsit vreo urmă a unui astfel de amestec i-a produs acestuia „iritare şi chiar supărare”[67].
- Se ştie că la Braşov demonstranţii au fost anchetaţi, torturaţi şi condamnaţi *nu pentru învinuiri politice*, ci, oficial, *pentru fapte de drept comun*, respectiv „distrugeri de bunuri obşteşti”. Este ceea ce Securitatea a făcut la Timişoara, după cum vom arăta în continuare.

Şeful DSS ordonă o „mobilizare de excepţie”, prin acţiuni „dintre cele mai dure”[68]. Deşi Alexie şi-a notat iniţial această sintagmă, a şters cuvântul „dure” şi a scris deasupra „dificile”. (Să fie oare vorba de frica de o judecată ulterioară pentru aceste ordine criminale?) Scopul urmărit de organele de Securitate este însă explicitat în mod clar: „Stăpânirea totală a situaţiei”.

Vlad activează cu această ocazie „Ordinul M.I. din 1988 – după ev. de la Braşov”. Este vorba de Ordinul nr. 2600/1988 al ministrului de Interne Tudor Postelnicu. Faptul că şeful Securităţii *s-a referit la acesta prin prisma evenimentelor de la Braşov din 1987* devoalează o dată în plus contribuţia mişcării muncitorilor de sub Tâmpa la exacerbarea preocupării lui Ceauşescu şi a aparatului represiv de *a înăbuşi* o eventuală nouă revolta internă. Este evident că acel ordin a fost emis ca urmare a acelor proteste antiregim ale braşovenilor. Aşa cum vom arăta în capitolele următoare, în aceeaşi perioadă (1987-

1989) şi „lupta de rezistenţă” (prefigurată de dictator după 1968 pentru situaţia când ar pierde puterea în urma unei invazii străine) s-a orientat în aceeaşi direcţie, respectiv tot a unei revolte interne, însă de data aceasta pentru a o *răsturna, în cazul în care aceasta l-ar fi înlăturat pe dictator de la putere*[69]. Datorită relevanţei atât pentru represiunea de la Timişoara, cât şi pentru cea de după 22 decembrie, considerăm că este utilă o scurtă incursiune în acest ordin[70].

În Ordinul nr. 2600, Tudor Postelnicu pune în practică soluţia pentru angoasa dictatorului legată de eventualitatea altor proteste de anvergură. În acest scop, ordinul enumeră în detaliu metodele de „combatere operativă” a „încercărilor unor elemente turbulente de a se constitui în grupuri în scopul de a iniţia şi desfăşura acţiuni anarhice sau alte acte de dezordine în locuri publice ori de a pătrunde cu forţa în instituţii politice, de stat sau obşteşti” care urmau să fie folosite de cadrele MI: Securitatea (având rolul primordial, atât de comandă şi control, cât şi de execuţie), Miliţia, pompierii.

În articolul 4 al ordinului se prevede că, dacă „acţiunile preventive” nu reuşesc să „normalizeze” „situaţiile negative semnalate şi *apare pericolul iminent al degenerării acestora în acte de dezordine, şefii unităţilor centrale de securitate şi de miliţie, ai inspectoratelor, securităţilor şi miliţiilor judeţene (municipiului Bucureşti) vor acţiona cu fermitate pentru restabilirea imediată a ordinii*”.

Articolul 6 desemnează „şefii inspectoratelor judeţene (respectiv al Bucureştiului)” să aibă „comanda unică a tuturor acţiunilor”. Este ceea ce s-a întâmplat la Timişoara, când şeful Inspectoratului Judeţean al Ministerului de Interne, colonelul de securitate Ion Popescu, a avut această comandă, până la

venirea grupei operative conduse de şeful Direcţiei a II-a a Securităţii, generalul Macri Emil, şi ulterior a lui Ion Coman.

Un rol major în reprimarea „actelor de dezordine” revenea „marilor unităţi şi unităţilor trupelor de securitate” (art. 11), „care participă la menţinerea şi restabilirea ordinii şi liniştii publice cu subunităţi de securitate-miliţie”. Următorul eşalon care era preconizat să intre în acţiune împotriva demonstranţilor, în cazul în care „ordinea publică a fost grav tulburată” (aşa cum s-a întâmplat la Timişoara), erau cadrele din „Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă şi compartimentele corespunzătoare din teritoriu, precum şi alte subunităţi de securitate-intervenţie disponibile”. Aceste forţe urmau să treacă „direct şi nemijlocit de îndeplinirea sarcinilor şi misiunilor prevăzute în planurile unice de acţiune” prin „activităţi specifice în rândul elementelor pretabile a iniţia sau comite acţiuni teroriste”.

În realitate, în limbajul echivoc al represiunii ceauşiste folosit în documentele Securităţii, sintagma „acţiuni teroriste” se referă în majoritatea covârşitoare a cazurilor la proteste împotriva dictaturii, explicate în mod eufemistic drept „procedee de natură a afecta ordinea şi liniştea publică”.

După cum am arătat într-un studiu anterior[71], USLA era în cea mai mare parte dedicată, ca şi restul Direcţiei Securităţii Statului, prevenirii actelor de opoziţie împotriva regimului. Misiunile de poliţie politică militarizată ale uslaşilor acopereau întreaga gamă a represiunii, inclusiv împiedicarea contactării diplomaţilor străini de către opozanţi şi prevenirea cazurilor care „pot degenera în acţiuni deosebite”, respectiv „contestatare” sau de „opoziţie”. Mai mult, conform articolului 12 al ordinului în discuţie: „*Grupele de intervenţie antiteroristă*

împreună cu plutoanele de apărare antiteroristă din trupele de securitate" trebuiau să intervină direct „în conformitate cu variantele stabilite prin planul unic de acţiune" în „situaţia producerii unor fapte grave de tulburare a ordinii şi liniştii publice".

Faptele „grave" respective (enumerate în art. 14) erau exact cele care se petrecuseră la Braşov în 1987 şi la Timişoara în decembrie 1989:

> a) încercarea unor elemente nemulţumite, constituite în grup, de a pătrunde, pe căi neoficiale sau prin manifestări turbulente la conducerea organelor centrale sau locale de partid şi de stat [...].
> b) săvârşirea de acţiuni turbulente a elementelor care, *influenţate de propagandă duşmănoasă străină sau secte religioase*, se dedau la acte de dezordine sau ostile statului [...].
> j) alte situaţii care pot afecta grav ordinea şi liniştea publică.

Este de remarcat că „tulburările" vizate trebuiau să fie, *aprioric*, „influenţate de propagandă duşmănoasă străină", de unde şi mandatul trasat de Iulian Vlad de a fi găsiţi *agenţii străini* la Timişoara.

Ordinul nr. 2600 stipulează spre final (art. 33) condiţiile în care urmează să se facă *uz de armă de către forţele MI* „pentru restabilirea ordinii şi liniştii publice grav încălcată", articol în virtutea căruia s-au produs uciderea şi rănirea a sute de victime civile la Timişoara. Este un ordin evident criminal, după cum au remarcat-o şi procurorii care au anchetat aceste fapte. Ceea ce din păcate nici un magistrat militar nu a făcut până acum în

România este să le încadreze în categoria infracţiunilor contra păcii şi omenirii, respectiv a legilor internaţionale privitoare la crimele împotriva umanităţii. Ele se încadrează astfel tocmai pentru că:

– au fost crime *de sistem*, executate în virtutea unui ordin criminal, pentru motive strict politice;
– victimele, neînarmate, au fost evident „căzute sub puterea" forţelor de ordine înarmate, care le erau „adversarul" politic ireductibil.

Generalul Iulian Vlad explică şi el condiţiile în care manifestanţii timişoreni trebuie „loviţi", respectiv:

– cei care „atacă prin surprindere";
– cei care „pătrund sau ies ilegal din perimetrul [...] stabilit în consemn", inclusiv în sediul „judeţenei de partid";
– cei „care încearcă să fugă"[72].

Ulterior, în urma teleconferinţei lui Nicolae Ceauşescu care va avea loc în aceeaşi zi (dezvoltată în secţiunea care urmează), şeful Securităţii va specifica în detaliu *categoriile de timişoreni asupra cărora forţele MI urmau să tragă*. Acestea se suprapun întocmai celor specificate în Ordinul nr. 2600.

Teleconferinţa din 17 decembrie

În această zi Nicolae Ceauşescu convoacă o teleconferinţă cu vârfurile conducerii politice şi ale aparatului represiv. Teleconferinţa a fost înregistrată pe bandă magnetică şi se regăseşte în dosarul procesului „Lotului Timişoara"[73]. Reproducerea unor fragmente este utilă pentru înţelegerea

rolului pe care dictatorul îl rezerva Securităţii în această luptă împotriva unor nebuloase „cercuri revizioniste ostile integrităţii României”.

În discursul de factură paranoică al dictatorului se recunosc atât temele enunţate până în ultima clipă, inclusiv în discursul final din 21 decembrie, cât şi fabulaţiile conspiraţionist-naţionaliste pe care cadre ale fostei Securităţi au continuat să le propage până în ziua de azi. Prin aparatul de dezinformare ţinut activ în toţi aceşti ani, aceste foste cadre ale DSS au încercat şi în mare parte au reuşit (inclusiv prin ultimul rechizitoriu trimis de SPM în instanţă) să-şi externalizeze vinovăţia pentru propriile crime de la Revoluţie, punându-le, practic, în cea mai mare parte, în seama aceluiaşi „duşman de la Est” invocat de Ceauşescu.

Astfel, dictatorul pretinde că „reiese clar” că „incidentul” Tőkés „a fost pretext” şi că de fapt acţiunea „a fost *pregătită din timp de agenţiile străine din străinătate (sic!) şi de cercurile antisocialiste şi din Est şi din Vest*”. După cum se ştie, una dintre naraţiunile pe care Securitatea încă încearcă să le acrediteze este că scânteia Revoluţiei nu ar fi fost spontană, ocazionată de solidarizarea populaţiei Timişoarei cu protestul congregaţiei maghiare reformate. Printre variantele încă acceptate în unele medii sunt conspiraţia „spionajului iredentist ungar”, a „agenţilor sovietici” şi chiar amorsarea protestului în mod premeditat de Securitate (!)[74].

Dictatorul impune atât „starea de război”, cât şi pe cea de „necesitate”: „*toate trupele primesc imediat muniţie de război, de front*. Se somează, oricine nu se supune se socoteşte stare de necesitate şi se aplică legea. Începând de astăzi, *toate unităţile ministerului de Interne, inclusiv Miliţia, Trupele de Securitate,*

unităţile de grăniceri, vor purta armament de luptă, inclusiv gloanţe”.

Dictatorul ascunde că în acest moment forţelor Securităţii li se dăduse deja ordinul de a folosi „armament de luptă, inclusiv gloanţe”, la Timişoara. Se desprinde de aici panica dictatorului că *Securitatea singură nu va face faţă revoltei*. Mai mult, că mânia populaţiei ar putea să crească tocmai în situaţia în care Securitatea ar fi fost „scoasă în faţă” şi percepută ca singurul duşman al maselor de oameni ieşiţi în stradă. Dictatorul îşi dădea seama că principala instituţie represivă a regimului era urâtă de popor. De aceea încerca să legitimeze represiunea, printr-un acord formal din partea Comitetului Politic Executiv al CC al PCR, prin participarea tuturor instituţiilor de forţă ale statului, inclusiv Armata (formată, evident, din oameni din popor). Este unul dintre principalele motive pentru care secretarul general insista asupra mitului atacului extern (deşi Securitatea însăşi nu găsise nici o probă în acest sens).

Însă discursul mai trădează şi faptul că dictatorul avea clară reprezentarea unei revolte populare, autohtone: „Se interzice orişicine (sic!) încearcă o manifestare este imediat somat, arestat şi pe urmă mai stăm de vorbă să clarifice. Fără nici un fel de discuţii”.

Reiese de aici faptul că represiunea trebuia să aibă în obiectiv întreaga populaţie care „*încearcă o manifestare*”, nu doar „*grupurile şi agenturile străine*”. Ion Coman s-a conformat prompt: „*am chemat aici pe şeful Securităţii, pe şeful Miliţiei care stă lângă mine. Şi organizăm aşa cum aţi ordonat*”.

Anturajul dictatorului era ameninţat cu *destituirea* dacă „nu acţionează în mod corespunzător”. Aşa că au acţionat toţi „corespunzător”, ducând la îndeplinire ordinele criminale. Nici

un membru nu a fost destituit (cu excepţia, post-mortem, a lui Vasile Milea).

Panica dictatorului devine vizibilă în ordinele pe care acesta le dă pentru mobilizarea unor forţe „populare”, cât mai largi, împotriva Timişoarei:

> Trebuie neapărat, gărzile muncitoreşti să fie pregătite, unităţile să discute şi să meargă, dacă se apelează la ele, cu armament de luptă bine verificat şi să se discute foarte serios în toate unităţile. În învăţământul superior, în învăţământ, să se discute necesitatea ca tineretul să… arăţi că este necesar să se adopte o poziţie fermă de orice manifestări antisocialiste care pun în pericol integritatea şi independenţa României, cuceririle poporului, că asta este obligaţia tuturor cetăţenilor patriei indiferent de origine sau că sunt sau nu sunt membri de partid. Desigur, în mod deosebit trebuie discutat cu membri de partid, cu tineretul, cu toate organizaţiile. Toate organizaţiile trebuie considerate ca… motivizate (sic!).

Aici se reflecta doctrina „războiului întregului popor” a dictatorului în situaţia unei invazii străine. Numai că în acest caz el îşi dădea probabil seama şi de sorgintea populară a revoltei din Timişoara, şi de riscul contaminării restului ţării. De aici insistenţa obsesivă pe aspectul propagandistic, „educaţional” al măsurilor pe care trebuia să le ia atât anturajul său, cât mai ales instituţia în care avea cea mai mare încredere, Securitatea:

> nu trebuie să credem […] că nu există şi la noi anumite elemente care s-au pus în serviciul diferitelor servicii străine

care acţionează pentru un dolar sau pentru o rublă. Împotriva propriului popor, împotriva independenţei ţării, şi trebuie să demascăm fără cruţare şi să spunem clar că este necesar (sic!) o unitate şi o poziţie fermă împotriva oricăror încercări de a lovi în programul de dezvoltare, în cuceririle revoluţionare, în integritatea şi independenţa ţării.

Deşi nu existau date reale asupra unui amestec direct al unor „cercuri reacţionare străine", Securitatea îi alimentase în permanenţă dictatorului obsesia existenţei acestora. Spectrul pericolului extern este instrumentul clasic al propagandei oricărei dictaturi. În cazul lui Ceauşescu şi al Securităţii, accentul pe pericolul sovietic avea două semnificaţii aparte:

– specula o ostilitate ancestrală a unei părţi a populaţiei faţă de „imperiul de la Răsărit", în scopul agonisirii unui capital de imagine pentru „Marele Conducător";
– încerca să contracareze impactul ştirilor despre reformele lui Gorbaciov (pe care le vedea drept „antisocialiste") asupra unui public care devenise exasperat de stagnarea politică din România.

În acest sens, Ceauşescu insista pe asocierea acestor reforme (unul dintre adevăraţii săi duşmani) cu „agenturile" care fac „*totul pentru a submina socialismul în România, independenţa şi integritatea ţării* [...] este de fapt o acţiune de destabilizare care are drept scop *distrugerea socialismului*. Este o *adevărată lovitură de stat*, [Elena Ceauşescu se aude completând: „da, da!"] *antisocialistă şi aşa trebuie privită ca atare*".

Într-un aparent delir de persecuţie, Ceauşescu se pretinde victima întregii comunităţi internaţionale, de la Est şi Vest. Cu

această ocazie interzice intrarea turiştilor străini şi suspendă micul trafic de frontieră. Externalizarea propagandistică a nemulţumirii populare este cuplată cu necesitatea reîndoctrinării populaţiei în spiritul anului 1968, „după intrarea în Cehoslovacia”:

> Şi trebuie să spunem poporului clar, [...] că acum situaţia este şi mai gravă şi trebuie să spunem poporului clar, nu să umblăm aşa, cu subînţelesuri. Trebuie să spunem clar întregului popor şi partid şi să luăm toate măsurile pentru a putea să respingem orice încercări de amestec în România, de destabilizare, de a abate poporul de pe calea dezvoltării socialiste.

Ceea ce Nicolae Ceauşescu însuşi nu spunea clar, deşi repeta obsesiv sintagma „să spunem clar”, este că el vedea reformele lui Gorbaciov ca o ameninţare la adresa conducerii sale, pe care, în megalomania sa, încerca s-o asocieze în etosul colectiv cu „integritatea teritorială” a ţării, „bunurile” şi „cuceririle poporului” şi destinul socialismului în lume. Mânia explicaţiilor trădează însă şi o altă angoasă pe care nu o exprima secretarul general: aceea că poporul român îşi dorea poate şi el reformele lui Gorbaciov. Acest lucru fiindu-i structural imposibil, singura soluţie pe care şi-o poate imagina este lichidarea violentă a revoltei şi instituirea terorii:

> Oricine şi străin, dar şi din ţară care sunt prins (sic!) că desfăşoară... trebuie loviţi fără cruţare. Nici un fel de justificare... [Este] o situaţie deosebită şi trebuie să luăm măsuri cu toată fermitatea. Şi organizaţi grupe de patrule comune din unităţile de miliţie, securitate, şi armatei, cu

> grupele de gărzi patriotice, cu gărzile tineretului, cu tineret, cu activiştii de partid bine verificaţi, cu o poziţie fermă, activi, instruiţi bine, pentru mâine. Şi asta nu pentru o zi, ci până se va revoca acest ordin. Va rămâne în vigoare practic până după Anul Nou. La fel în întreprinderi, în comune, peste tot...

Prin panica manifestată în această teleconferinţă dictatorul pare că prefigurează şi ce urma să se întâmple peste numai cinci zile. Atât din discursul său, cât şi din ordinele date direct şefului Securităţii Iulian Vlad în acea zi[75] rezultă că Ceauşescu şi Securitatea luau în calcul posibilitatea ca şi alte oraşe, inclusiv capitala, să fie contaminate revoluţionar. Deşi anturajul raporta în general că „situaţia este sub control" şi că nu era vorba decât de huligani în slujba „agenturilor", şi Securitatea, şi dictatorul ştiau că era vorba de populaţia răsculată a oraşului. Însă, conform „tabuului" totalitar amintit, specific cultului lui Nicolae Ceauşescu, acest adevăr nu putea fi pronunţat. Nici de Securitate, nici de dictator.

Mai mult, există indicii clare că în această zi, atât dictatorul, cât şi Securitatea au luat în consideraţie posibilitatea pierderii controlului Armatei (şi în consecinţă a puterii) şi declanşarea unei „lupte de rezistenţă". În acest sens sunt relevante ordinele lui Nicolae Ceauşescu pentru „activizarea partidului, activizarea tineretului, formarea detaşamentelor de apărare". El preconizează o luptă cu arma în mână pentru apărarea „cuceririlor revoluţionare". Este unul dintre termenii care substituie, în limbajul codificat al anturajului său, pe Conducător. E vorba de fapt de apărarea dictaturii sale personale şi de o luptă împotriva poporului. El nu pare că se

rezumă să angajeze în această luptă doar forţele cunoscute (Miliţie, Securitate, Armată, gărzile patriotice), ci adaugă şi nişte nebuloase *gărzi ale tineretului, tineret, activişti de partid bine verificaţi, cu o poziţie fermă, activi, instruiţi bine*. Aceste forţe prefigurează de fapt ceea ce Securitatea numea, conform doctrinei „războiului întregului popor", „lupta de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic", pe care a declanşat-o după pierderea puterii pe 22 decembrie. Vom discuta planul acestei lupte şi modul cum s-a aplicat la Revoluţie în capitolul „Planul luptei de rezistenţă a Securităţii".

Punerea în practică a indicaţiilor Preşedintelui. Iulian Vlad: „Se lichidează radical"

În planul expus de Nicolae Ceauşescu în teleconferinţa din 17 decembrie 1989, plan care frizează nebunia, se ascund câteva caracteristici ale totalitarismului ceauşist care merită o atenţie specială:

– este evident că el preconiza un război împotriva propriului popor revoltat („oricine" „din ţară" care este „prins că desfăşoară"), un război de lungă durată („până se va revoca acest ordin");
– ca într-un război convenţional împotriva unui invadator străin, în această luptă urma să fie folosită Armata, însă în „patrulele" acesteia *urmau să fie infiltrate cadre de Securitate*.

Este evident că dictatorul nu avea încredere în Armată, care, prin natura ei populară, *nu avea un activ „bine verificat"*. Prin „patrulele comune", Securitatea, instituţia ce domina prin teroare restul societăţii, urma să-i impună şi Armatei să ia

„măsuri ferme”.

Ceea ce s-a şi realizat la Timişoara. Martorii au arătat că unii soldaţi care au tras au făcut-o fără să ştie „în ce direcţie” şi „de frica” trupelor de la Securitate din dispozitive şi a „civililor înarmaţi din zonă”. Un număr mare de mărturii, inclusiv ale civililor şi victimelor, i-au făcut şi pe procurorii care au anchetat iniţial să constate că, la Timişoara,

> în marea majoritate a cazurilor împuşcarea mortală sau rănirea celor 325 de victime nu s-a produs în urma folosirii focului automat, în rafală, ci este rezultatul ţintirii selective a unor persoane şi executării de focuri de armă singulare asupra lor de către trăgători experimentaţi instalaţi pe acoperişuri sau la ferestrele unor clădiri, aflaţi în autovehicule ce se deplasau în diferite zone ale oraşului, ori care *au reuşit să se infiltreze în rândul trupelor* ce executau rafale cu arme automate, în scop de intimidare.

Semnalul aplicării „indicaţiilor” a venit imediat după teleconferinţă, şi anume din gura aceluiaşi Iulian Vlad. După ce şi-a notat în agendă, cu aceeaşi acribie stenografică, cuvintele Comandantului Suprem[76], generalul Ştefan Alexie notează *ordinele date de şeful Securităţii*.

Iulian Vlad urmează întocmai indicaţiile şefului statului. Forţele MI şi MApN urmează să intre „în stare de alarmă de luptă” împotriva revoltei de la Timişoara, în legătură cu care ordinul generalului e foarte clar: „se lichidează radical”[77].

Nu rezultă din această notă nici o ezitare din partea şefului Securităţii în îndeplinirea ordinelor Comandantului Suprem. Nici nu ar putea exista. Doar el, Iulian Vlad, era cel care îi

alimentase ani de zile iluzia că e „cel mai iubit fiu” şi că opozanţii nu erau decât spionii „duşmanilor de la Vest şi Est”. Lipsa ezitării mai avea însă şi o raţiune sistemică: puterea neîngrădită a Securităţii era, simbiotic, o condiţie şi în acelaşi timp o consecinţă a dictaturii. Apărându-l pe Nicolae Ceauşescu, Iulian Vlad îşi apără puterea.

După cum se va vedea, Securitatea a urmat la Timişoara întocmai ordinul lui Iulian Vlad. Doar că a subestimat mânia şi tenacitatea timişorenilor.

Timişoara în război civil

În ziua de 17 decembrie, primii care se înarmează cu muniţie sunt cadre şi trupe ale Securităţii. În jurul prânzului se distribuie armament şi gloanţe mai multor sute de cadre MI. Este urmarea directă şi imediată a ordinului „Tov. Gl. Col. Iulian Vlad” menţionat. Ştefan Alexie adaugă detalii asupra modului în care se va realiza „lichidarea” şi a motivelor ce „trebuie” invocate: „să se înţeleagă că orice încercare tr[ebuie] lovită fără cruţare”; „trebuie ap[ărată] integ[ritatea] ţării şi socialismului”; „tot ce s-a făcut în ţ[ările] soc[ialiste] a fost org[anizat] de U[niunea] S[ovietică] şi USA cu serv[iciile] de sp[ionaj] resp[ective]”; „în ac[est] mod trebuie înţelese pr[oblemele] *nu se poate altfel*”[78] [s.n.].

Sub semnul acestei propagande delirante, după un scenariu pe măsură, în cursul după-amiezii forţele Ministerului de Interne deschid focul în Timişoara. În Piaţa Libertăţii, unde cad primele victime. În mai multe zone ale oraşului (Calea Girocului, Podul Decebal, Catedrală, Calea Aradului etc.) sunt ucişi sau răniţi prin împuşcare zeci de timişoreni. Forţele de

ordine trag şi asupra ambulanţelor.

La ordinul lui Nicolae Ceauşescu, ministrul Apărării generalul Milea trece Armata în stare de luptă. Brigada de Securitate este echipată cu muniţie de război. Manifestanţii în grupuri masive reuşesc totuşi să ţină piept maşinilor de luptă ale pompierilor şi forţelor armate. Curând după prânz sunt scoase pe străzi şi în dispozitive de luptă zeci de tancuri. Manifestanţii ajung să pătrundă din nou, temporar, în sediul Comitetului Judeţean al PCR, al cărui parter e incendiat. În acest moment intervin brigăzile de Securitate şi de grăniceri, respingând violent mulţimea. Dictatorul insistă să se deschidă focul împotriva demonstranţilor; în Timişoara este instituită starea de necesitate.

În cursul după-amiezii soseşte la Timişoara un grup de generali conduşi de Ion Coman, care ulterior va fi desemnat de Nicolae Ceauşescu, în cadrul teleconferinţei din aceeaşi seară, să acţioneze în numele lui şi să dea dispoziţie să se tragă în populaţie cu armament şi muniţie de război. Generalul Guşă transmite şi el ordinul de distribuire a muniţiei de război. (În mod neverosimil, acelaşi Guşă va fi reciclat în primele momente de după fuga dictatorului şi desemnat să coordoneze, alături de Iulian Vlad, „lupta” contra teroriştilor.)

Zeci de plutoane ale Brigăzii 30 Securitate sunt dispuse în puncte-cheie ale oraşului: sediul Comitetului Judeţean de Partid, sediul Comitetului Municipal de Partid, sediul Inspectoratului Judeţean al MI, Penitenciarul Timişoara; staţia de radio Timişoara, depozitul Statului-Major al Brigăzii de Securitate. Şi totuşi protestatarii ies în continuare în număr mare, reuşind, printre altele, să blocheze mai multe tancuri.

În jurul orei 19:00, toate unităţile militare primesc

indicativul „Radu cel Frumos”, destinat luptei împotriva unei invazii străine. Curând după instituirea ordinului amintit se deschide focul în faţa Catedralei, dinspre Primărie şi Piaţa Operei, sunt mulţi morţi şi răniţi. Alte zeci de victime se înregistrează la Podul Decebal, în apropierea Comitetului Judeţean de Partid, în Calea Lipovei şi în Calea Girocului. Alături de bărbaţi şi femei, sunt ucişi şi copii. În replică, revoluţionarii dau foc la tramvaie şi troleibuze, formând din ele baricade. Puţin înainte de miezul nopţii, populaţia asaltează cu miile formaţiunile militare din Calea Girocului, comandantul local raportând că trupele sale nu mai rezistă.

Este evident că în Timişoara se desfăşoară acum un război civil între forţele de represiune fidele dictatorului şi poporul răzvrătit. Ţinând însă cont de numărul soldaţilor angajaţi în această luptă, de armamentul pe care l-au avut la dispoziţie, de capacitatea de foc a Armatei şi de faptul că zeci de mii de timişoreni fără arme sau scuturi de apărare s-au aflat ore întregi în bătaia focului, trebuie remarcat că numărul de victime ucise (câteva zeci) este neaşteptat de scăzut. Acest element statistic nu poate fi explicat decât prin ezitarea militarilor în termen de a trage împotriva conaţionalilor civili. Fapt probat, după cum se va vedea, şi de depoziţiile martorilor.

Securitatea urmăreşte, anchetează şi loveşte sălbatic populaţia

Iulian Vlad a cerut insistent aparatului informativ al Securităţii să afle *„cine a organizat?”*[79] şi care este *implicarea „agenturilor”: „URSS, Ungaria, Iugoslavia”*[80].

Aceste notiţe ale generalului Alexie se coroborează cu

relatarea aceloraşi evenimente de către Diaconescu Gheorghe, adjunctul şefului Direcţiei a III-a (contrainformaţii) a Securităţii, care declară:

> Gl. col Vlad iulian m-a informat în esenţă cu problemele pe care le aflasem de la cei doi generali după care a formulat o serie de critici la adresa efectivelor din unităţile pe care le conduceam. Între altele criticând modul în care este stăpânită situaţia în obiectivele economice a arătat că *din cei 84 de demonstranţi arestaţi la Timişoara o mare parte lucrează în astfel de obiective*. Unitatea din care eu făceam parte ne-a cerut să acţionăm pentru a stabili gradul de implicare a străinilor şi îndeosebi a diplomaţilor în acţiuni de incitare a cetăţenilor români la acte de protest împotriva politicii ceauşiste, sens în care să mobilizăm exemplar efectivele din subordine[81].

Este important de remarcat şi în această mărturie obsesia generalului Vlad: deşi în acest moment ştia bine că cei arestaţi sunt români, că lucrează în „unităţi economice” din Timişoara şi strigă „Jos Ceauşescu”, iar rapoartele ofiţerilor trimişi la Timişoara nu indicau vreun amestec străin, şeful Securităţii caută insistent tot „implicarea străinilor şi îndeosebi a diplomaţilor”. Şi asta, evident, pentru a-i satisface paranoia dictatorului.

Atât cadrele locale, cât şi cele ale DSS trimise de la Bucureşti au încercat să se conformeze „lovind fără cruţare”. În rechizitoriile din dosarul „Lotului Timişoara”[82] întocmite împotriva ofiţerilor de Securitate din comandamentul represiuni, procurorii au arătat că aceştia s-au făcut vinovaţi de

> organizarea culegerii de date informative de la locul manifestaţiei, din obiective economice şi locuinţe; în acest scop a dat dispoziţii să fie trimis personalul de Securitate în rândul demonstranţilor, să fie întrerupte legăturile telefonice urbane, interurbane şi internaţionale, să fie interceptate convorbirile telefonice, să fie executate operaţiuni de filaj, să fie instalate microfoane în locuinţe şi unităţi economice, să fie violată corespondenţa; izolarea populaţiei prin amplasarea de dispozitive care au blocat principalele căi de acces în şi din municipiul Timişoara.

Trebuie subliniat că aceste fapte se încadrează, conform legii interne şi internaţionale, în categoria crimelor contra umanităţii (art. 439 noul Cod penal). Mai mult, pe baza informaţiilor culese de filatorii Securităţii, s-au făcut arestări, au fost bătuţi, răniţi şi în multe cazuri ucişi oameni. Acest fapt îi face pe toţi cei care au participat la aceste acţiuni complici la infracţiuni contra păcii şi omenirii, de omor, tratamente neomenoase şi tortură (art. 358 din Codul penal în vigoare la data săvârşirii faptelor).

Tratamentele aplicate celor arestaţi de Miliţie, la ordinele şi sub controlul Securităţii, au fost descrise şi de magistraţii militari, chiar în sentinţa din dosarul „Lotul Timişoara”:

> depoziţiile martorilor Pocovnicu Paul şi Oprescu Lucian Marius, care au declarat că şi în noaptea de 17/18 decembrie 1989 s-au făcut arestări de pe stradă, ei fiind duşi la miliţie, unde *li s-au aplicat numeroase lovituri* [...]; martorul Flocioiu Ioan a arătat că în seara de 16 decembrie 1989 a fost reţinut

şi *lovit de organele de miliţie* [...] iar martorul Perici Viorel a declarat că pe la orele 3 din noaptea de 16/17 decembrie 1989, [...] au fost reţinuţi şi duşi *cu un autoturism „ARO”* la miliţie, unde au fost bătuţi şi ameninţaţi (filele 385-387, vol. XV)[83].

Cu precizarea că aceiaşi magistraţi nu au aplicat legea, din două puncte de vedere esenţiale:

– nu au încadrat faptele la infracţiuni contra păcii şi omenirii, ca tratamente neomenoase şi tortură;
– nu au anchetat, şi cu atât mai puţin inculpat, *pe nici unul dintre executanţii acelor tratamente*.

Manifestanţii arestaţi sunt aduşi la sediul Inspectoratului şi anchetaţi violent de organele MI. Din cauza aglomeraţiei, arestaţii sunt mutaţi şi anchetele continuă la Penitenciar.

La ordinul lui Iulian Vlad şi conform indicaţiei dictatorului de a li se „explica” manifestanţilor că erau manipulaţi de forţe externe, securiştii se infiltrează masiv în întreprinderi. Acolo încearcă să-i identifice şi să-i aresteze pe cei care participaseră la manifestaţiile din ziua anterioară. De asemenea, încearcă „demascarea” protestatarilor prin intermediul „comitetele oamenilor muncii” ca slujitori ai „intereselor agenturilor străine”. Propaganda nu face decât să înteţească mânia timişorenilor împotriva regimului.

Este relevantă relatarea lui Mihoc Dănilă, care îşi începe descrierea evenimentelor la care a fost martor în acea zi astfel:

În dimineaţa de 17 decembrie 1989 mai către ora 10:00 a ieşit la defilare prin oraş armata cu fanfara. Aceasta a fost salvarea revoluţiei, întrucât aceasta i-a făcut pe oameni să se

adune din nou, cu miile în stradă. La prânz demonstranţii s-au îndreptat spre judeţeana de partid, întrucât se zvonise că au venit de la Bucureşti demnitari cu funcţii importante. Era ora 13:00 când, cu demonstranţii, am ajuns la judeţeană, oamenii scandau în continuare lozinci, *fără să se dea la acte de vandalism*. S-a cerut lui Radu Bălan şi Ilie Matei să iasă la balcon pentru dialog, scandând, printre altele, „noi suntem poporul, nu Ceauşescu”. Nu au vrut să iasă şi atunci nişte tineri au făcut o piramidă umană, ajungând pe balconul judeţenei, aruncând în stradă lozincile, drapelul PCR, portretul lui Ceauşescu şi chiar şi portocale. Unul dintre demonstranţi s-a repezit şi a spart geamul de la uşa principală. Au intervenit alţii strigând „fără violenţă” pe un geam văzând că a început să iasă fum; au apărut *grănicerii, cei de la USLA şi pompierii care au trecut la represalii împotriva demonstranţilor, pe rând, lovind cu cozile de la lopeţi ce le aflau la ei*. Pe sus zburau elicoptere. În cele din urmă, forţele de ordine au reuşit să oprească demonstranţii, operând arestări. Eu m-am refugiat, de unde am văzut că *un demonstrant a fost lovit cu baionetă*. Am văzut că *militarii în termen de la grăniceri aveau arme*. [...] *Am aflat că au fost lovite două fete*[84].

Camuflarea represiunii. Securitatea continuă să însceneze devastări de magazine

În declaraţia sa din cadrul urmăririi penale, Tudor Postelnicu recunoaşte că Securitatea a înscenat, conform unei strategii bine însuşite, „provocări în unele unităţi, ca să justifice că cei urmăriţi acolo sunt chipurile autorii”[85].

Mai mult, fostul ministru de Interne arată că această tehnică de acoperire sub infracţiuni de drept comun a represiunii era „iniţiativa personală a lui Iulian Vlad” şi includea „alte acţiuni cu caracter provocator puse pe seama maselor” la care a lucrat prioritar cu col. Teodorescu [Filip – n.n.], locţiitor la Direcţia a III-a (contraspionaj)”[86]. Alţi ofiţeri care „participau în ultimul timp la provocări” şi le „fabricau” erau: „Gl. Bucurescu [Gianu – n.n.], Gl. Macri [Emil – n.n.], Gl. Mortoiu [Aurelian – n.n.], Gl. Nicolicioiu, Col. Ardeleanu [Gheorghe – n.n.], Col. Bucur”[87], respectiv o mare parte din conducerea direcţiilor şi unităţilor centrale de Securitate.

Mai mulţi martori confirmă această strategie a înscenărilor descrisă de Tudor Postelnicu în declaraţia să, şi anume că, la Timişoara, Securitatea a distrus magazine şi alte „bunuri ale poporului”, fapte care să fie puse în seama protestatarilor, cu două scopuri precise:

– ca pretext pentru arestarea a sute de manifestanţi „sub acoperirea miliţiei” pentru „huliganism” şi alte „infracţiuni de drept comun”;
– ca metoda propagandistică:
  • pentru a „compromite” revoluţionarii faţă de restul populaţiei;
  • pentru a încerca să ascundă natura eminamente politică a Revoluţiei, inclusiv în ochii dictatorului.

Relatarea lui Mihoc Dănilă privitoare la evenimentele din acea zi este relevantă şi în acest sens:

> Demonstranţii s-au regrupat în faţă la Continental, unde au apărut tancurile care se aflau pe strada 23 August, fiind flancaţi de militari în termen. *La un moment dat au apărut*

nişte soldaţi care au început să spargă vitrinele de la magazinul Bega mare. Nu făceau parte din rândul demonstranţilor. Lumea a strigat „fără violenţă” şi s-a retras împinsă de tancuri în spate spre strada Caruso; fiind aici pe la orele 15:00 *a început să se tragă foc de foc*, după acea *rafale de undeva de sus din sediul IGO în jos spre alimentară de pe colţ şi magazinul Bega, spărgând toate vitrinele*. Am aflat ulterior că focurile de armă au fost trase de directorul acestei unităţi Taşcău. Speriaţi ne-am retras spre primărie, *fiind urmăriţi de tancuri, dar nu s-a executat foc asupra noastră*. Elicopterele survolau cerul. Au apărut zvonurile că vor fi aruncate bombe, că va veni la Timişoara ministrul Apărării. Un demonstrant a reuşit să blocheze şenila unui tanc; un altul a aruncat o sticlă incendiară în acelaşi tanc. Era ora 16:00 când a început să se tragă foc cu foc dinspre UM divizia 18 mecanică în oamenii adunaţi în piaţă. *Au fost răniţi 2 tineri* care încercaseră să rupă pancartele cu „epoca de aur” şi pozele lui Ceauşescu. Pe la orele 17:00 a *apărut un grup care scanda, ca şi noi, Jos Ceauşescu, care a intrat pe str. Alba Iulia, spărgând vitrinele, pe toate la rând. Printre ei am văzut şi oameni înarmaţi. Aveau pistoale cu pat metalic rabatabil sub haine*. Apoi am plecat spre P-ta Traian şi, pentru că îi cunoşteam pe cei de la magazinul de Electrotehnice, *i-am atenţionat să-şi păzească magazinul pentru că în centru au apărut aşa-zise grupuri de demonstranţi care se dau la acte de vandalism*[88].

Această mărturie este importantă şi pentru că demonstrează că printre cei care participau la această înscenare se aflau *oameni înarmaţi*. Mai mult, martorul surprinde tipul de

armament folosit de Securitate, printre care *pistoale cu pat metalic rabatabil, disimulate sub haine. Acest tip de armament nu se afla în dotarea armatei.* În schimb, documentele găsite la CNSAS şi prezentate în volumul de faţă[89] arată că *aceste arme erau în dotarea unităţilor de Securitate*. Mai mult, mărturiile privind focurile de armă care au ucis şi rănit revoluţionari şi *după 22 decembrie* se referă tot la *pistoale cu pat metalic rabatabil.*

Un caz abject

Pentru a înţelege gradul de duplicitate atins de membrii aparatului represiv ceauşist, este util, poate, să prezentăm mărturia unuia dintre participanţii la represiune.

Căpitanul specialist III biroul judiciar Miliţia Timişoara Preda Laurenţiu a depus o mărturie în faţa procurorilor pe 2 ianuarie 1990. Întrebat ce a făcut în zilele Revoluţiei, acesta a răspuns că a fost trimis să „apere”

> integritatea fizică a preotului Tőkés László prin împiedicarea pătrunderii în biserică a cetăţenilor şi bunurilor bisericii (sic!). Grupul [de oameni adunaţi] au început să spargă vitrinele la toate unităţile comerciale şi apoi să sustragă din ele produse diferite. Apoi au început să jefuiască […] punând foc şi făcând sticle incendiare […]. În această stare de lucruri, din ordinul Mr. Dragoş Gheorghe şi Lt. Col. Dumitrescu Ioan s-a procedat la urmărirea şi prinderea acelor infractori de drept comun, fiind prinşi 16-20 […] care au fost duşi la sediul miliţiei judeţene unde au fost preluaţi de Serviciul Cercetări Penale.

Temerarul paznic al ordinii publice şi liniştii cetăţenilor Timişoarei îşi încheie sordida capodoperă în felul următor: „Trăiască România liberă!”[90].

Am vorbit anterior despre capacitatea sistemului represiv ceauşist de a accepta în acelaşi timp două realităţi ireductibile. Pe de o parte, *opoziţia exista* (fiind motivul *de a fi* al Securităţii, respectiv „duşmanul” permanent). Pe de altă parte, pentru că dictatorului nu i se putea spune că opoziţia exista, *atunci aceasta nu exista.*

Am numit această coexistenţă a contrariilor în mentalul şi birocraţia Securităţii o stare de natură schizofrenică. Căpitanul Preda Laurenţiu, eliberat fiind de necesitatea dezavuării opoziţiei şi deci a Revoluţiei, într-un moment în care Ceauşescu era mort de o săptămână, rămâne credincios imposibilului. Protestatarii rămăseseră infractori de drept comun. Şi totuşi, *Trăiască România liberă!*

Nu a fost un caz singular. Există zeci de mărturii similare în dosarele Revoluţiei. Evident că ele pot fi circumscrise în egală măsură naturii disimulate a muncii de Securitate şi instinctului de conservare. Totuşi, nivelul atins în multe cazuri trădează ceea ce s-ar putea numi mai simplu instinctul abjecţiei. Fostul şef al USLA, colonelul Gheorghe Ardeleanu, îşi încheia astfel prima declaraţie din ancheta postrevoluţionară: „trăiască revoluţia!”.

Securitatea trage disimulat în populaţie din maşini, din clădiri şi din rândul dispozitivelor militare

Sute de cadre ale MI sunt dotate cu pistoale-mitralieră şi, la

scurt timp, pe străzile oraşului apar autoturisme Dacia şi ARO din care se trag rafale de armă soldate cu morţi şi răniţi[91]. Mărturiile din dosarele Revoluţiei de la Timişoara confirmă implicarea cadrelor de Miliţie şi Securitate în crimele din acea zi. Exemplele de mai jos au fost selectate de Gino Rado şi prezentate în lucrarea citată mai sus.

Martora Potroghir Lucica (în timp ce încerca să-şi ducă copiii, care aveau febră, la dispensar):

> Când am ajuns în piaţă, *am văzut o maşină roşie care a trecut şi din care a început să se tragă*. Atunci, în momentul când s-a tras, eu cu fetiţa şi cu copilul şi lumea care era acolo ne-am adăpostit sub mesele din [...] piaţa din Calea Lipovei. [...] Şi la un moment dat *am văzut fetiţa plină de sânge*. A început să plângă şi mi-a zis: „Mămica, curge sânge!”. Când am văzut, şi eu m-am intimidat, m-am speriat şi atunci a venit cineva, nu mai reţin cine, şi a vrut să ducă fetiţa la spital. Eu nu am vrut să duc fetiţa, că am zis că mai bine o duc acasă, că s-au întâmplat atâtea şi mi-e frică să o duc la spital. Am dus-o acasă, i-am acordat îngrijirile pe care ştiam eu să le dau, m-a ajutat şi o vecină din bloc. După aia, în data de 25, am mers cu ea la dispensar [...] Fusese lovită [...] în cap. [Din maşina aceea roşie s-a tras.] Aşa spunea şi lumea. Eu am văzut maşina, a trecut aşa repede, şi lumea de-acolo a zis că din maşină s-a tras. Şi, atunci, am stat acolo, în staţie, *mai mult de o jumătate de oră, că s-a tot tras încontinuu*. Că *erau militarii care ne apărau*...
> — Deci în momentul în care a fost rănită fetiţa dv. înţeleg că *nu militarii trăseseră*.
> Potroghir Lucica:

— Nu, nu, nu! Atunci, după ce a trecut maşina, imediat…[92]

Martorul Hauer Erik:

În Piaţa Operei. Acolo, când am văzut că se trage, am venit înapoi. Am venit înapoi în Piaţa Traian. Pe la ora şapte am fost deja în Traian. *Un ARO, o maşină albă, s-a ţinut după noi şi a început să se tragă*. Eu nu am putut să fug, prietenii au fugit. Şi *am fost nimerit în picior*. De acolo, am vrut să merg acasă; se oprise *o DACIA albă şi ne-au băgat în portbagaj cu încă două fete, şi pe un băiat l-au băgat în faţă, în maşină, şi ne-au dus la Miliţia Municipiului*. Acolo *am fost bătuţi de cei de-acolo. Ne-au luat tot ce am avut la noi*. Eu am avut numai o brichetă şi, de acolo, am fost dus la [Spitalul Judeţean] la ora două noaptea[93].

Martora Rusu Maria:

În momentul respectiv n-am observat […] de unde a putut să apară o *Dacia 1300* […] Asta era în jurul orei 17:00-17:30 […] I s-a dat voie să treacă în spatele cordonului de militari, din maşina respectivă *au coborât trei cetăţeni*, îmbrăcaţi, vă spun, nu cunosc gradele, nu cunosc, erau tot în uniformă kaki, ca şi militarii. Unul dintre […] a mers prin spatele cordonului şi a luat-o spre grădinile respective, spre un bloc care se face acuma nou, s-a pus în capătul cordonului şi […] nu am auzit altceva decât că a ordonat: „Foc!”. *Gloanţele respective au ricoşat în complex şi în clădirile respective ale complexului comercial, unde este librăria, frizeria şi celelalte* şi, după aceea, *când a ordonat dânsul: „Foc!”, s-a tras în toate*

direcţiile. Deci nu mai ştiam din care direcţie se trage[94].

Martorul cpt. Benghea Nicuşor:

Sunt ofiţer activ la UM 01864 Timişoara. În noaptea de 17/18 dec 1989 în jurul orelor 1:00 am primit ordin ca împreună cu o grupă de militari formată din 9 militari să stăm la punctul de control din intrarea în UM 01942 Timişoara. Nu ştiu ce s-a întâmplat pe Calea Lipovei anterior acestei ore, deoarece abia la ora 1:00 m-am prezentat la unitate.
În jurul orelor 2:00 am auzit rafale de arme automate pe Calea Lipovei, înspre Cimitir. Arăt că aceste rafale au fost trase pe fondul unei linişti totale, întrucât la acea oră nu mai erau nici un fel de persoane pe stradă.
Auzind zgomot de armă am ieşit din unitate şi am observat venind pe Calea Lipovei dinspre Cimitir un autoturism ARO de culoare albă, pe care l-am oprit în dreptul merceriei din dreptul Complexului Comercial. În autoturism se aflau 4 pers în ţinută civilă, toţi 4 fiind înarmaţi cu pistoale mitralieră.
M-am apropiat la cca 3 m de autoturism şi i-am întrebat cine sunt, discutând cu şoferul. *Acesta mi-a spus că sunt de la Securitate, arătându-mi totodată şi o legitimaţie la care nu m-am uitat*. I-am întrebat ce se întâmplă, şi ce caută acolo, cerându-le totodată, să se întoarcă întrucât nu au ce căuta în faţa unităţii militare.
Şoferul mi-a spus că a avut probleme cu un grup de 4-5 pers, la transformatorul aflat la intersecţia Căii Lipovei cu str. Ialomiţa, pot fi confirmate de militari în termen care au ieşit după mine în stradă, lângă mine aflându-se unul din aceşti

militari al cărui nume nu-l mai reţin. După această discuţie, ARO a întors şi a plecat în viteză pe Calea Lipovei, spre centru.
I-am urmărit cu privirea până la colţul Cimitirului Eroilor şi am auzit din acea direcţie o rafală de armă care cred că a fost trasă din acea maşină[95].

Din această mărturie rezulta nu numai faptul că civilii înarmaţi din maşinile civile (Dacia, ARO) care au tras în populaţie erau de la Securitate, dar şi faptul că, disimulat, trăgeau din maşini şi în timpul nopţii, când erau demonstranţi pe străzi, pentru a crea o stare de teroare, aşa cum avea să se întâmple şi după 22 decembrie.

Mărturia Mariei Negru este sugestivă şi importantă atât pentru caracteristicile protestelor timişorenilor, cât mai ales pentru că *dezvăluie într-un mod foarte clar metodele de disimulare a focurilor de armă trase aparent de cadre de Securitate în mulţime*. Astfel, aceştia trăgeau mai ales *după căderea întunericului*. Ofiţerii de Securitate erau fie deghizaţi în soldaţi, fie veneau în maşini aparent civile, se opreau pentru scurt timp şi trăgeau în acelaşi timp cu militarii, care lansau focuri de avertisment în aer, *cu scopul vădit ca vina să fie aruncată pe soldaţii MApN*:

În după-amiaza zilei de 17.12.1989 în jurul orelor 16, a venit la mine acasă fiul meu Negru Pavel, domiciliat în Timişoara, str. Borzeşti, care mi-a spus că în oraş sunt demonstraţii împotriva regimului [...]. După plecarea fiului meu în jurul orelor 17, am auzit strigăte şi zgomote dinspre Dumbrăviţa spre Calea Lipovei şi fiindu-mi teamă că fiul meu este

printre cei care strigă, am plecat de acasă, ca să-l caut. M-am deplasat pe str. Câmpina şi când am ajuns la colţul aceste str. cu Calea Lipovei, m-am oprit pe trotuarul de la colţul unităţii, lângă un chioşc de bilete.
Am observat o coloană de demonstranţi care venea de la ieşirea din oraş pe partea dreaptă a Căii Lipovei, prin faţa complexului alimentar, Dumbrava. Menţionez că acea coloană se deplasa numai pe partea dreaptă a străzii, faţă de poziţia în care eram eu, *nu şi pe partea dinspre unităţile militare*. Am văzut că în fruntea coloanei, ridicată pe braţe, era o tânără care striga mai multe lozinci împotriva regimului, şi care striga că „armata e cu noi" şi solicită ca alţi cetăţeni să li se alăture. Am văzut când o parte dintre demonstranţi, respectiv cei dinspre alimentară, au început să spargă vitrinele. Menţionez că toate acestea le-am văzut în jurul orelor 17 când afară *începea să se întunece*.
La un moment dat, am văzut cum poarta primei unităţi militare, de la colţ, s-a deschis şi afară a ieşit un grup de militari îmbrăcaţi în uniforma kaki şi înarmaţi.
Menţionez că printre acei militari am observat şi unii care erau mai în vârstă. Am auzit când militarii au somat demonstranţii ca să nu mai spargă alimentara, moment în care dinspre oraş pe Calea Lipovei a venit un ARO de culoare gri, care a virat pe str. Borzeşti şi a oprit imediat după colţ, cam în dreptul străzii din spatele complexului comercial. Am observat când pe uşa maşinii ARO a coborât un cetăţean îmbrăcat civil în vârstă de aproximativ 40-45 ani. Am observat că este îmbrăcat în pantaloni de trening şi într-o scurtă de culoare închisă şi pe cap avea o căciuliţă tricotată.

Acel cetăţean s-a aşezat lângă roata din faţa maşinii, *a îndreptat o armă spre strada din spatele alimentarei*. Menţionez că nu am văzut ce fel de armă avea, doar ulterior *am văzut foc la gura ţevii*. Menţionez că înainte de a trage acel cetăţean am văzut când militarii ieşiţi din unitate au deschis foc în sus, iar *a doua oară când militarii au deschis focul, tot în sus, în acelaşi timp a tras şi acel cetăţean*.

Din câte mi-am dat eu seama, cred că cetăţeanul respectiv a tras de-a lungul străzii din spatele complexului comercial [...].

Acel cetăţean a tras câteva rafale de armă automată, apoi s-a urcat în ARO, care a plecat în jos spre str. Borzeşti.

Nu pot preciza alte amănunte în legătură cu acea maşină decât că era de culoare gri şi că avea uşa în spate, uşa pe care a coborât acel cetăţean, am observat că în maşină mai sunt şi alţi cetăţeni.

Referitor la cetăţeanul care a deschis focul, arăt că la un moment dat acesta s-a întors cu faţa de locul unde mă aflam şi atunci *mi-am dat seama de vârsta acestuia şi mi s-a părut că este blond cu ochi albaştrii*, părul ieşindu-i de sub căciuliţă. Cred că dacă l-aş vedea pe acel cetăţean l-aş recunoaşte.

În tot cazul, mi s-a părut o figură destul de cunoscută pe care am mai văzut-o şi altă dată, fără însă să pot spune cine era cetăţeanul. Nu m-am prezentat până în prezent la organele de Procuratură militară pentru că mi-a fost teamă şi copiii mi-au spus să nu mă amestec unde nu este treaba mea[96].

Din mărturiile prezentate se observă mai multe trăsături definitorii ale felului în care au fost trase focurile de armă

înainte şi după 22 decembrie:

– din maşini aparent civile, din mişcare sau în opriri relativ scurte, aşadar nu dintr-un dispozitiv de luptă la vedere;
– de trăgători în civil sau în haine militare;
– către populaţia civilă sau către apartamente care nu reprezentau un adevărat pericol;
– trăgând în acelaşi timp cu militarii în termen, care trăgeau focuri de avertisment în sus, aşadar cu intenţia de a-şi masca focurile de armă şi de a arunca vina privind existenţa victimelor pe seama armatei.

Aceste focuri apar ca având drept unic scop terorizarea populaţiei. Conform definiţiei termenului, ele au reprezentat aşadar acte de terorism.

Ofiţeri în civil ridică muniţie din depozitul Securităţii şi „fac ca în filme”

Declaraţia lt. Securitate Vidican Mihai Florian:

> În ziua de 17.12.1989, ora 18, eram în misiune la depozitul de muniţie al inspectoratului în incinta obiectivului împreună cu lt.-maj. Zaharia Eugen şi lt. Belaia Sau.
> La această oră au venit la depozit pentru a ridica muniţii *3 persoane şi îmbrăcaţi civili, unul era de la miliţia municipiului Timişoara, serviciul judiciar*, probabil, îmbrăcat cu o geacă din postav şi pantaloni închis, 1,80 m înălţime, 85 kg, păr castaniu, având asupra lui pistol-mitralieră. Ceilalţi 2 erau până la 25 de ani, îmbrăcaţi cu hanorace kaki, bruneţi, 1,75-1,80 m înălţime, fără semne particulare. Precizez că în urmă

cu cca 30 min, deci 17:30, *cei trei au mai fost o dată la depozit şi au ridicat câte 4 încărcătoare fiecare, deci 120 cartuşe fiecare. Acum au ridicat din nou, aceeaşi cantitate de muniţie*.
Ceea ce m-a determinat să-i întreb ce fac cu atât muniţie într-un timp atât de scurt.
Muniţia a fost ridicată doar de cel mai în vârstă, cred că ofiţer, pe bază de tabel, de la [plutonierul] Pantea Ambrozie.
Din discuţia avută cu cei 3, *mi-au relatat că acţionează împotriva manifestanţilor, că trag din maşină*, fără a preciza o zonă anume.
Mi-a spus că în timp ce treceau pe Calea Aradului, lângă Peco, au văzut 2 persoane care spuneau că încercau să forţeze uşa de la intrarea în staţie, când maşina i-a speriat, unul a fugit iar celălalt a descărcat un încărcător întreg. *Mi-a spus că acesta a decedat, că în momentul când trag asupra oamenilor, aceştia fac ca în filme*.
Continuare 09.02.1990
Verificând din nou am aflat că persoana care a declarat în seara zilei de 17.12.1989 că a tras şi a ridicat de 2 ori 120 cartuşe de persoană se numeşte *Peptan Eugen*[97].

Din această mărturie a unui ofiţer de Securitate rezultă numele unuia dintre trăgători. Acesta din urmă a recunoscut faţă de martor că *a tras asupra demonstranţilor şi a ucis oameni*. Este menţionat şi faptul că împreună cu colegii lui a tras din maşini, aşa cum au menţionat numeroşi alţi martori, confirmând o dată în plus că acest mod de tragere le era propriu cadrelor de Securitate.

Cu date privind numele, semnalmentele, numărul de gloanţe trase, maşina folosită şi alte semnalmente, procurorii ar fi

trebuit să-l inculpe pe căpitanul de miliţie Peptan Eugen pentru omor. Surprinzător (sau poate nu tocmai), acesta a fost inculpat şi condamnat doar pentru „favorizarea infractorului, faptă amnistiată prin decretul FSN din 4 ianuarie 1990”[98].

Şi totuşi, nu se poate spune că magistraţii nu au remarcat aceste mărturii:

> Probele dosarului au mai confirmat că, în după-amiaza zilei de 17 decembrie 1989, *cadrele de Securitate şi miliţie au fost înarmate cu pistoale şi pistoale-mitralieră cu muniţie de război* […]. Astfel, martorul Constantin Gheorghe, subofiţer în cadrul plutonului USLA, care gestiona armamentul, a declarat că a distribuit în acea după-amiază, *deci înainte de a fi avut loc teleconferinţa în cadrul căreia Ceauşescu Nicolae a ordonat să se facă uz de arme*, 43 de pistoale-mitralieră cu muniţie de război (fila 27, vol. XXI), iar maistrul militar Pantea Ambrozie, gestionar la depozitul de armament şi muniţie al inspectoratului MI, a declarat că, în zilele de 17, *anterior amintitei teleconferinţe, şi de 18 decembrie 1989, a distribuit cadrelor de Securitate şi miliţie un mare număr de pistoale-mitralieră cu muniţia de război aferentă*[99].
>
> Martorul lt.-maj. de Securitate Vidican Mihai Florian, care în seara zilei de 17 decembrie 1989 a asigurat paza depozitului de muniţie al inspectoratului, a relatat că *mai multe cadre MI, în ţinută civilă, au ridicat în acea seară muniţie în mod repetat şi că, întrebând ce face cu atâta muniţie, unul dintre ei i-a răspuns că trag în demonstranţi* (fila 199, vol. XXI) […] martorul cpt. Benghea Nicuşor a învederat că în noaptea de 17/18 decembrie 1989, oprind *un autoturism „ARO” din care se trăgea foc automat, ocupanţii acestuia – patru persoane în*

ţinută civilă ce erau înarmate cu pistoale mitralieră – s-au legitimat ca fiind ofiţeri de Securitate (fila 198, vol. XXI), că martorul cpt. Vlădila Adrian a declarat că în aceeaşi noapte, *oprind şi el pentru legitimare mai multe autoturisme „Dacia" sau „ARO" în care se aflau civili înarmaţi, aceştia au afirmat că erau fie de la miliţie, fie de la Securitate*[100].

Mai mult, unii procurori au surprins, încă din 1990, rolul central al Securităţii şi Miliţiei în represiunea criminală din acele zile. În rechizitoriul prin care „Lotul Timişoara" a fost trimis în instanţă regăsim reproduse următoarele declaraţii de martori:

Martorul Grigorie Mihai a declarat că manifestaţiile din seara de 16 şi după-amiaza de 17 decembrie 1989, în care s-au scandat lozinci antidictatoriale, au decurs paşnic până când s-a acţionat împotriva demonstranţilor cu formaţiunile de *miliţie şi de Securitate*, precum şi cu maşinile de pompieri[101].

Martorii Ioana Ecaterina, Rusu Maria, Perici Viorel şi Flocioiu Ioan au învederat şi ei că în seara de 16 şi noaptea de 16/17 decembrie 1989 formaţiunile de *miliţie şi de Securitate* au acţionat cu *deosebită brutalitate* împotriva celor care participau la demonstraţiile antidictatoriale[102].

La rândul lor, victimele Cojocaru Mihai şi Avădanei Paul au arătat că în seara de 17 decembrie 1989, pe când se aflau într-o coloană de demonstranţi care se îndrepta de la Piaţa „700" spre Operă, strigând lozinci antidictatoriale, au fost întâmpinaţi de un cordon de *militari comandaţi de 2 civili*, care i-au somat şi *au deschis foc de armă automată asupra*

lor[103].

> Botezatu Măricel [...] a precizat însă că focurile de armă cu care au fost întâmpinaţi *nu au fost trase asupra celor care spărgeau vitrinele şi devastau, ci asupra mulţimii care demonstra,* fiind şi el împuşcat la braţul drept[104].

În dosarele Revoluţiei există sute de alte mărturii similare. Semnificaţia lor privind rolul direct al Securităţii în crimele de la Timişoara sunt evidente. După cum vom arăta într-un capitol ulterior, pentru toate aceste crime împotriva păcii şi omenirii, probate încă de la începutul anilor ’90, comise de un număr considerabil de lucrători de Securitate, până acum nu a fost condamnată definitiv decât o singură persoană (Sima Traian, şeful Securităţii locale).

Pe 17 decembrie, în jurul orelor 16:00-17:00, demonstranţii au fost împinşi de la Judeţeana de Partid către Piaţa Libertăţii. Acolo au fost incendiate chioşcuri de ziare şi maşini de miliţieni. S-au aruncat sticle incendiare spre garnizoană. Militarii de la Comandamentul Diviziei Mecanizate au tras un foc de avertizare. Au sosit şi alte camioane cu militari, care au intrat în dispozitiv.

Judecând după aparenţe, focurile de armă care au urmat şi care au produs trei morţi şi mai mulţi răniţi ar fi fost trase de militari în termen. În realitate, *au tras ofiţeri de Securitate infiltraţi printre ei.* Mărturia Ioanei Bărbat despre faptul că în acest incident mama sa, Lepa Bărbat, a fost ucisă, iar tatăl său, Vasile Bărbat, a fost rănit grav de ofiţerul de Securitate Vasile Joiţoiu este pe cât de cutremurătoare, pe atât de relevantă. Ea devoalează acţiunile criminale ale Securităţii *disimulate în rândurile militarilor în termen* la Timişoara, interdicţia forţelor

de ordine de a trata răniţii la Spitalul Militar (o crimă de război) şi impunitatea de care s-au bucurat ofiţerii de Securitate datorită unor magistraţi care au rămas indulgenţi faţă de ei după Revoluţie.

> „Când am ajuns în faţa Garnizoanei, *cineva din cordon* a deschis focul cu un pistol-mitralieră. Când s-a oprit focul, am văzut-o pe mama căzută cu faţa la pământ, chiar în poarta de la garnizoană. A fost împuşcată în cap şi în piept. Tata era tot jos, ghemuit, nimerit în stomac. Eu am rămas în picioare şi am început să strig", a povestit Ioana Bărbat. În câteva clipe, a sosit la faţa locului un bărbat cu parpalac de piele, cu doi soldaţi. „Ne-au luat şi ne-au dus într-o încăpere a restaurantului militar. Acolo era un domn gras, de vreo 100 de kile, care ne înjura. Urla să nu plâng că mă omoară şi pe mine. Spunea că, dacă am ieşit în stradă, acum să tăcem. *Apoi, toţi am fost duşi la Spitalul Militar, dar pentru că nu aveau voie să acorde ajutor*, ne-au trimis la Judeţean, cu o salvare"[105].

Pentru împuşcarea soţilor Bărbat a fost cercetat şi judecat căpitanul de contrainformaţii Vasile Joiţoiu. A fost condamnat la 18 ani de închisoare de Tribunalul Militar, în 1991, însă a fost rejudecat şi, în final, scos de sub urmărire penală de procurorul militar, maior magistrat Caloian Gheorghe, din cadrul Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial, deşi existau probe covârşitoare care dovedeau vinovăţia ofiţerului de Securitate[106]. Vom reveni la această crasă injustiţie într-o secţiune ulterioară. Iată ce mai spune Ioana Bărbat: „Militarii care erau acolo au spus că Joiţoiu a tras. *Acesta a luat*

arma de la unul dintre soldaţi. La 20 de ani, am văzut declaraţia unui fost lucrător în armată, pe TVR, care a spus că *Joiţoiu a făcut un pariu că ne omoară pe toţi trei*".

Pentru modul disimulat în care au tras cadrele Securităţii în populaţie este de asemenea relevantă mărturia lui Mihoc Dănilă:

> În P-ta Traian am văzut militari înarmaţi care patrulau, era şi inc. Avram Gheorghe, atunci maior. În jurul orei 19:00 *au început împuşcăturile, ca la război*. I-am văzut pe miliţienii aceia, cât şi *alţi civili cu geci negre când executau foc asupra oamenilor care nu se dădeau la acte de vandalism*. La un moment dat, era ora cca 22:00, dinspre strada Bicaz spre str. Traian *a trecut o maşină din care s-a executat foc de armă din mers. Au rezultat victime*. După aceea au apărut tancurile şi armata, împrăştiind oamenii. M-am dus acasă[107].

Declaraţia este relevantă sub mai multe aspecte:

– faptul că primele focuri au venit nu de la trupele din dispozitivele Armatei, ci din ascunzători;
– faptul că militarii de pe tancuri nu au executat foc asupra demonstranţilor, chiar când aceştia au atacat tancurile;
– chiar şi după ce s-a transmis ordinul de luptă „Radu cel Frumos", împuşcăturile „ca la război" au venit tot de la miliţieni, cât şi de la alţi civili, cu geci negre; se executa foc asupra oamenilor care nu săvârşeau acte de vandalism. O dovadă în plus, foarte elocventă, că cei care spărgeau vitrinele erau tot cadre de Securitate;
– din nou rezultă că din maşini care nu aparţineau armatei se trăgeau din mers focuri în urma cărora au rezultat victime.

Un mare număr de martori descriu modul în care indivizi de „35-40 de ani” (care, prin coroborare cu restul probatoriului existent, nu puteau fi decât ofiţeri de Securitate) s-*au deghizat efectiv în soldaţi şi au tras în populaţie, cu scopul vădit ca aceasta să arunce vina pe armată.*

În acest sens este sugestivă, spre exemplu, declaraţia lui Popovici Ioan din 27 iulie 1990:

> În ziua de 17.12.1989 [...] m-am alăturat celui din grupul respectiv [în faţa farmaciei din piaţa St. Furtuna] care strigau lozinci contra regimului şi contra lui Ceauşescu. [...] cam în jurul orelor 22:00 în faţa restaurantului Sinaia au sosit mai mulţi militari cu un transportor militar cu un camion tip militar în care erau reţinute mai multe persoane. Din grupul de militari s-au desprins trei care s-au îndreptat spre farmacie, unde mă aflam eu. Precizez că, *deşi cei trei erau îmbrăcaţi în haine de militari în termen, erau mai în vârstă, în jur de 35-40 de ani, şi mi-am dat seama că nu pot să fie militari în termen*. Precizez că militarii erau îmbrăcaţi în haine kaki şi erau înarmaţi. [...] eu împreună cu prietenul meu Turcu am fost prinşi şi duşi în camion. Eu *am fost primul prins şi lovit de persoanele care m-au reţinut*. [...în timp ce l-au prins pe Turcu am reuşit să scap şi] *am luat-o la fugă* pe străduţa de lângă farmacie care dă spre canalul Bega. *Fără a fi somat prin voce sau foc de avertisment, s-a deschis focul de către acei militari spre mine*[108], însă în prima fază m-am ascuns după copaci şi am reuşit să ajung până la clubul sportiv Voinţa. Când am vrut să mă îndrept spre gară, *am fost rănit în şoldul drept, prin împuşcare, de către militarii care trăgeau dinspre piaţa Ştefan Furtună* [...] *Unul din cei*

trei militari care mă reţinuseră anterior a venit în locul unde mă aflam şi m-a luat de acolo şi m-a dus la camion. În camion erau mai multe persoane reţinute [...] Am fost transportaţi la garnizoană, dar pe drum au mai fost luate persoane din diferite locuri pe care nu le pot preciza, întrucât *eram culcat cu faţa în jos pe platforma camionului*. În momentul când am ajuns la garnizoană, în camion se aflau circa 20 de persoane [dintre care] 2-3 persoane care cred că erau rănite. Printre acestea mă aflam şi eu şi, observându-se că eram rănit, *un ofiţer de la garnizoană a refuzat să mă primească, reproşându-le celor care m-au adus că, după ce că m-au împuşcat, mă prezintă la el în loc să mă ducă în altă parte*. *Am fost lăsat pe stradă* în faţa garnizoanei, de unde doi militari m-au luat şi m-au dus la spitalul Clinicele Noi [...] unde am fost internat până în ziua de 17.01.1990[109].

Din această mărturie rezultă, din nou, infracţiunea de tratamente neomenoase (din categoria celor „contra păcii şi omenirii"), constând, pe lângă *împuşcarea unui civil neînarmat*, aşadar evident „căzut sub puterea adversarului", şi din „lipsirea de libertate fără temei legal" şi „supunerea la tratamente neomenoase a răniţilor".

O altă mărturie pe cât de relevantă, pe atât de cutremurătoare este cea a lui Curac Mihai, şi el participant la revoltă, care povesteşte cum în seara de 17 decembrie, în jurul orei 17, a ieşit în stradă în dreptul locuinţei:

Militarii de pe cele aprox. 5-6 TAB-uri [care au venit] s-au desfăşurat, *au început să tragă* [...]. *Aceşti soldaţi trăgeau din mişcare. În acel loc s-a oprit un TAB şi un autovehicul*

blindat – ABI[110]. Am sesizat că *o fetiţă de circa 9-10 ani a fost nimerită de un glonţ*. Nu m-a lăsat inima şi *am sărit în ajutorul ei, moment în care s-a deschis focul de pe acel ABI asupra mea. Glontele m-a nimerit în piciorul drept* [...]. *Cei care au tras de pe ABI erau în haine militare, în vârstă de 35-40 de ani. Nu erau, cu siguranţă, militari în termen. După ce lumea a fugit s-a continuat să se tragă foarte puternic, TAB-urile, ABI-urile patrulând* pe străzile 6 Martie, Tinereţii, dădeau ocol zonei[111].

Pentru o descriere a psihologiei şi acţiunilor militarilor în termen din dispozitivele care au executat foc asupra demonstranţilor, credem că este notabilă mărturia lui Nemeţi Anton:

Într-un cordon ce bloca strada dintre parc şi râul Bega, eu am fost în primul rând de soldaţi. În acest rând de 15-16 soldaţi. În spatele nostru mai era un rând de soldaţi din unitatea noastră şi apoi erau *militari de la trupele de securitate veniţi de la Arad*. Pe noi ne comanda lt.-maj. Vlădila, acolo se afla şi cpt. Badea şi *un ofiţer de la trupele de securitate*.
Era deja seară când am primit muniţie de război, [...] eu, 20 de cartuşe, au primit şi colegi de ai mei, însă nu ştiu câte fiecare. După un timp, dinspre căminele studenţeşti s-a auzit un grup de manifestanţi că vine spre noi. Strada era slab luminată.
Cpt. Badea ne-a ordonat să luăm poziţie de tragere pe rânduri. Primul rând în genunchi, iar ceilalţi în picioare. Manifestanţii se apropiau de noi, iar ofiţerii s-au adresat

somându-i să se oprească. Apelurile lor nu au fost luate în seamă. Atunci cpt. Badea a tras un foc de avertisment în aer. Pt. că nu s-au oprit nici de această dată, ni s-a ordonat tot de cpt. Badea să armăm şi să tragem un foc de avertisment. S-a tras focul de avertisment. Manifestanţii au luat-o la fugă spre noi, nu-mi amintesc dacă s-a mai dat o comandă, însă cei care am fost în cordon am văzut manifestanţii că se îndreaptă înspre noi în fugă [...]. *Am văzut ricoşeuri în asfalt*. Eu personal am avut arma la şold, eram în poziţia în genunchi, *de frică am tras şi eu, însă nu pot să precizez în ce direcţie*. Manifestanţii au început să se împrăştie, în momentul în care am văzut că manifestanţii s-au împrăştiat nu am mai tras. *Au fost adunate persoanele rănite* [...] *de către civili* şi au fost duse la salvare. Înainte de a se produce evenimentul de mai sus, *am văzut o maşină Dacia 1300 albă, care a trecut pe strada unde ne aflam, erau civili în ea şi aveau arme, nu ştiu cine erau, însă eu i-am lăsat să treacă*. [...].

În data de 18.12.1989 dimineaţa am fost scoşi din dispozitiv[112].

Din această mărturie rezultă mai multe aspecte relevante:

– conform ordinului Comandantului Suprem, dispozitivele militare includeau, pe lângă militari în termen, militari şi cadre din forţele de Securitate. Acestea se aflau în spatele soldaţilor;
– din descrierea de mai sus rezultă că militarul Nemeţi nu a fost printre cei care au tras primii („am văzut ricoşeuri în asfalt”, „de frică am tras şi eu”);
– anterior deschiderii focului, Securitatea acţiona vizibil în zona

dispozitivului cu scopul probabil de a-i intimida pe militarii în termen: „înainte de a se produce evenimentul de mai sus, *am văzut o maşină Dacia 1300 albă, care a trecut pe strada unde ne aflam, erau civili în ea şi aveau arme, nu ştiu cine erau, însă eu i-am lăsat să treacă*”. Este improbabil ca soldaţii şi ofiţerii respectivi să nu aibă:

- o reprezentare destul de clară asupra identităţii ocupanţilor Daciei albe. Altfel nu se poate explica de ce i-au lăsat să treacă, *înarmaţi*, în zona obiectivului pe care soldaţii din dispozitiv îl aveau în pază;
- faţă de acei ocupanţi militarii simţeau frică. Din nou, altfel nu se explică de ce i-au lăsat să treacă fără să „ştie cine erau”;
- de aici se poate trage concluzia că în Dacia albă erau cadre de Securitate, cu misiunea de a intimida soldaţii şi a-i face să îndeplinească ordinul pe care urmau să-l primească, şi anume să tragă asupra demonstranţilor neînarmaţi.

Pentru Ceauşescu şi Securitate o preocupare deosebită erau „starea de spirit” şi „situaţia operativă în armată”[113]. Obiectiv esenţial, care arată frica lui Nicolae Ceauşescu şi a Securităţii *de a pierde controlul forţelor armate* în cazul prelungirii revoltei populare. Aceasta ar fi dus (fapt adeverit, evident) la pierderea puterii şi nevoia de a trece la lupta de gherilă, în „ilegalitate”. Vom prezenta mai multe dovezi ale suspiciunii şi animozităţii faţă de Armată atât în naraţiunea zilelor care urmează, respectiv în analiza notelor generalului Ştefan Alexie din 20 decembrie 1989, cât şi în capitolul „Armata sau Securitatea” de la pagina 278.

Rolul central al Securităţii în represiunea sângeroasă de la

Timişoara rezultă şi din mărturiile unuia dintre puţinii foşti ofiţeri de Securitate care a îndrăznit în aceşti ani să rupă „zidul tăcerii” instituţiei din care a făcut parte. Este vorba de Roland Vasilevici, din Direcţia I a Securităţii din Timişoara. Vom reveni la cazul acestui ofiţer şi la ameninţările la care a fost supus datorită curajului sau:

> În toiul mitingurilor fără sfârşit din Piaţa Operei, Securitatea a pus problema iniţierii unor combinaţii subtile, de infiltrare a unor ofiţeri… în rândul liderilor Revoluţiei [pe] care să-i „manipuleze” […] în vederea compromiterii lor şi să decapiteze astfel Revoluţia. Şi de această dată, prima vioară […] a fost maiorul Tinu Radu. Până şi în rândul reţinuţilor rămăşi în viaţă – acei nouă sute şi ceva de tineri adunaţi din stradă şi eliberaţi ulterior din penitenciar la cererea mulţimii – au fost infiltraţi câţiva securişti, cu sarcina de a acţiona contra Revoluţiei. Chiar şi salvarea care a pătruns în mulţime a aparţinut parcului de maşini al Securităţii […]. În paralel, la sediul Inspectoratului [Securităţii] erau conduşi cu forţa, practic răpiţi din stradă, *unii demonstranţi mai activi şi supuşi unor suplicii inimaginabile, ceea ce s-a putut vedea în Cimitirul săracilor din Calea Lipovei*[114] […]. Acesta era rezultatul muncii securiştilor din zilele şi nopţile anterioare, când luminile nu s-au stins de fel la inspectorat şi vaietele victimelor chinuite s-ar fi auzit pană în stradă, dacă i s-ar fi permis cuiva să se apropie de sumbra clădire de pe Bulevardul Leontin Sălăjan […]. *Se trăgea de sus, din ascunzători, din case conspirative,* în timp ce revoluţionarii cereau fără întrerupere demiterea dictatorului, agitând tablouri retuşate în chip de Hitler al „celui mai iubit fiu”. Cei

din USLA şi unii studenţi străini, alăturaţi lor, trăgeau cu nişte cartuşe speciale, care, la lovirea ţintei, provocau noi explozii[115]. Nu conta că ţintele erau vii![116]

Este important de reţinut din această mărturie a unui cadru de Securitate modul de tragere disimulat (de sus, din ascunzători, din case conspirative) şi cu cartuşe speciale (care, la lovirea ţintei, provocau noi explozii) ale Securităţii, caracteristici pe care zeci de martori le-au atribuit ulterior şi focurilor de armă de după 22 decembrie.

În acest timp, la Bucureşti cadrele de Securitate primesc arme automate

Din agenda şefului de cadre al Direcţiei a V-a[117] rezultă unele măsuri luate la direcţiile centrale ce denotă panica Securităţii pentru contaminarea „epidemică” a restului ţării şi în special a capitalei.

Astfel, imediat după anunţarea introducerii stării de necesitate, se dispune „întărirea sist[emelor] de apărare”, se instituie mai multe schimburi pentru „grupe operative, gr[upe] de stat major”, care sunt trecute „în stare de luptă, [cu] armament automat”[118].

Rezultă din aceste note că grupele de pază de la CC stăteau din acel moment în permanenţă la „obiectiv” (li s-au instalat un supliment de „30 de paturi şi 40 de cearşafuri”[119]).

Se interzice „plecarea acasă fără armament”, dar în post se cere să se „acţioneze ferm”[120]. Se aduce la cunoştinţa efectivelor că la Timişoara „s-a acţionat” „insuficient de operativ” în „misiunea de luptă”, de aceea se cer studiate

„posibilităţile de acţiune” din timp şi prezenţa a 80% din efective permanent la unitate”[121].

Un ordin relevant pentru unul dintre obiectivele „luptei de rezistenţă” în care s-au angajat cadrele Securităţii după 22 decembrie este cel legat de *dosare*. Astfel, încă din 17 decembrie, printre sarcinile „comp[artimentului] cadre învăţământ” se aflau: „Microfilmare dosare, microfilmare fişe (ambalare), transport corespondenţă, [alegerea a] ce se transporta [şi ce se dă, în caz de nevoie, la] distrugere”[122].

În capitolele următoare vom arăta că această manipulare a dosarelor Securităţii – unele *distruse*, altele *ascunse* – a fost unul dintre obiectivele pentru care s-a acţionat după 22 decembrie. Pentru aceste acţiuni, cadrele DSS au avut evident nevoie de *acoperire*. Ceea ce s-a putut realiza prin *diversiunea şi actele teroriste* care, mai ales în timpul nopţii, au ţinut Armata în cazărmi, în stare de „alarmă” şi „panică” şi pe revoluţionari departe de arhivele şi unităţile Securităţii unde se aflau depozitate dosarele.

În sfârşit, din agenda menţionată rezultă că se cerea actualizarea „planurilor de intervenţie”, se suplimenta din nou hrana şi erau instalate încă mai multe „pături, perne, paturi la CC, Consiliul de Stat” şi alte obiective, iar plutoanele active din dispozitivele de pază erau dublate[123].

Toate aceste măsuri demonstrează că, începând din această zi (17 decembrie), Securitatea se pregătea nu numai pentru cazul în care revolta s-ar fi propagat de la Timişoara la Bucureşti, dar şi pentru o „luptă de rezistenţă” de lungă durată în cazul în care ar fi pierdut puterea în urma fraternizării Armatei cu populaţia. E de conceput că, printre obiectivele acestei lupte, se avea deja în vedere asigurarea propriei

impunităţi prin distrugerea sau ascunderea dosarelor.

Luni, 18 decembrie

Anunţul din *Scânteia tineretului*

În dimineaţa zile de luni 18 decembrie, în ziarul *Scânteia tineretului* a apărut un articol intitulat „Câteva sfaturi pentru cei aflaţi în aceste zile la mare”. Aspectul umoristic al textului scapă în cea mai mare parte cititorului de rând, rămânând doar impresia de absurd, de lipsă de sens şi scop, în miezul iernii şi al evenimentelor tumultoase pentru întreaga ţară.

Iată textul din *Scânteia tineretului*:

> Câteva sfaturi pentru cei aflaţi în aceste zile la mare
> Evitaţi expunerea intempestivă şi prelungită la soare.
> E de preferat să începeţi mai prudent, cu reprize scurte de 10-15 minute – când pe-o parte, când pe alta.
> Astfel, vă veţi asigura un bronzaj plăcut şi uniform.
> Nu vă avântaţi prea mult în larg. Oricum, în caz de pericol, nu strigaţi. Este inutil. Şansele ca prin apropiere să se afle vreo persoană dispusă a vă asculta sunt minime.
> Profitaţi de binefacerile razelor ultraviolete. După cum se ştie, ele sunt mai active între orele 5:30 şi 7:30. Se recomandă cu precădere persoanelor mai debile.
> Dacă sunteţi o fire sentimentală şi agreaţi apusurile soarelui, librăriile de pe litoral vă oferă un larg sortiment de vederi cu acest subiect.

> Şi încă ceva – dacă aceste „sfaturi” v-au pus pe gânduri şi aveţi deja anumite ezitări, gândindu-vă să renunţaţi în favoarea muntelui, înseamnă că nu iubiţi în suficientă măsură marea. (S.P.)

Începând la scurt timp după Revoluţie, mulţi oameni avizaţi au tras concluzia că straniul articol conţinea un mesaj cifrat către o reţea care era în acest mod anunţată să intre în alertă pentru o luptă de gherilă. Mai mulţi ofiţeri de armată au încercat să-l decodifice.

Astfel, un cadru al Şcolii Militare de Ofiţeri Activi şi Artilerie Antiaeriană şi Radiolocaţii „Leontin Sălăjan” din Braşov, Mircea Ferestrăuariu, povesteşte:

> s-a răspândit în unitatea militară zvonul că „e ceva” cu articolul din *Scânteia tineretului,* că ar fi un articol codat şi cum, după câteva zile, *a apărut şi o decodare pe care mai toată lumea din unitate şi-o copia de pe o fiţuică.* Mircea Ferestrăuariu are şi-acum decodarea, într-o cutie cu documente din casă. „Nu ştiu cum a intrat în şcoală decodarea, cine a adus-o, de unde, dar ea părea veridică. Iar la sfârşitul decodării scria că ea fusese făcută de un maior şi de un căpitan, maiorul Ioan Ardelean şi căpitanul Ioan Hendre. Numele nu-mi erau cunoscute, nu erau din unitatea noastră. Oricum, eu sunt absolut convins că articolul a fost un ordin codat către forţele de represiune care nu făceau parte din structurile militare. Cine se duce la mare în decembrie să facă plajă şi baie? E de neconceput ca la vremea respectivă să apară un astfel de articol şi nimeni să nu sesizeze că e ceva aberant”[124].

Asemănarea textului cu modul în care au acţionat teroriştii după 22 decembrie este evidentă. Focurile de armă s-au succedat în general în serii scurte, deseori de 10-15 minute şi erau trase succesiv din locaţii diferite. Teroriştii acţionau în grupuri mici, izolate şi este probabil să nu fi avut ajutoare în caz că ar fi fost răniţi. Activitatea lor se intensifica după apusul soarelui şi mai ales înaintea zorilor, între 5:30 şi 7:30.

Interpretările au inclus şi referiri la „planul Soare”[125], care era în acelaşi timp una dintre cele patru variante secrete de evacuare a lui Nicolae Ceauşescu în caz că ar fi pierdut puterea. Această ipoteză este susţinută de faptul că pentru fuga lui de pe acoperişul CC-ului au fost chemate două elicoptere, iar direcţia luată a fost Târgovişte (unde se afla o mare unitate de Securitate). Cele patru direcţii pentru ieşirea lui din Bucureşti pentru o astfel de eventualitate aveau următoare nume codificate: Luceafărul pentru ruta 1, Venus pentru ruta 2, Saturn pentru ruta 3 şi Soarele pentru ruta 4, care era într-adevăr către Târgovişte[126]. De fapt, Ceauşescu însuşi a declarat celor care l-au dus o parte din drum cu maşina că urmează să „organizeze rezistenţa la Târgovişte”[127].

Modul de codificare a acestui mesaj pare să fie bazat pe metoda „tabelelor de semnale” pe care Securitatea preconiza să o folosească pentru „acoperirea secretului comunicărilor scurte şi operative” în cadrul „luptei de rezistenţă”. Transmiterea acestor comenzi urma să se facă „simultan, prin căutarea în tabelă a *elementului clar* necesar şi transmiterea directă a *prezentării codificate ce-i corespunde*”[128].

Ciudăţenia mesajului este augmentată de faptul că o astfel de „glumă” fără sens şi „interpretabilă” ar fi trecut neobservată

atât de cenzură, cât şi de întreaga ierarhie redacţională. Suspiciunile se înmulţesc dacă ţinem cont că textul – lipsit de altfel de orice haz – a fost scris de Sorin Preda (care apare ca semnatar al articolului sub iniţialele S.P.), un ziarist cunoscut ca având umor de calitate. Ziaristul a avut de suferit de pe urma apariţiei inexplicabile a articolului. După ce pe 22 decembrie 1989 apăruseră în Bucureşti copii xerox ale „sfaturilor”, Preda a fost chemat după 1990 la audieri în faţa Comisiei Parlamentare pentru Cercetarea Evenimentelor din decembrie 1989 şi chestionat despre ceea ce se suspecta a fi un semnal de activare a acţiunilor teroriste. Răspunsurile autorului au ridicat încă mai multe întrebări:

– că ar fi fost vorba despre un text umoristic, însoţit de o introducere care oferea o cheie a „glumei”;
– nu ştia de ce a dispărut introducerea din varianta publicată;
– redactorii de la *Scânteia tineretului*, audiaţi de aceeaşi Comisie, au afirmat că ar fi fost vorba despre o greşeală la tipărire[129].

În sfârşit, mărturia generalului Ioan Dan, cel care a condus multe dintre anchetele de la începutul anilor ’90 în dosarele Revoluţiei, este concludentă:

> În luna ianuarie 1990 eram la Timişoara, când un subaltern mi-a prezentat un articol intitulat „Câteva sfaturi pentru cei aflaţi în aceste zile la mare”, publicat în ziarul *Scânteia tineretului* din ziua de 18 decembrie 1989 [...]. Cu toate încercările de a fi convins de contrariu, am considerat şi consider că acest articol a constituit ordinul de luptă transmis structurilor acoperite ale Securităţii. Spun „ordin”, deoarece cuvântul „sfaturi” este pus între ghilimele[130].

În aceeaşi lucrare, din păcate trecută neobservată de publicul larg, generalul Ioan Dan prezintă mărturii despre focuri trase „în reprize scurte, de 10-15 minute”, succesiv, din locuri diferite şi în direcţii diferite, care îi confirmă presupunerea reprodusă mai sus: „Avem încă o declaraţie, din atâtea altele, care ne duce cu gândul la acel faimos articol din ziua de 18 decembrie 1989, publicat în *Scânteia tineretului*, prin care se dădeau sfaturi la cei aflaţi în acele zile de decembrie la mare şi făceau plajă, să înceapă cu reprize scurte, de 10-15 minute, când pe-o parte, când pe alta”.

Represiunea continuă la Timişoara

La prima oră a dimineţii generalul Constantin Nuţă dispune formarea a opt dispozitive de luptă, D1-D8, din cadre şi militari din trupele de Securitate, Miliţie şi Grăniceri. Acestea vor fi trimise în puncte-cheie ale oraşului[131].

Protestatarii ies totuşi din nou în stradă în număr impresionant. Forţele de represiune continuă acţiunile în oraş, împrăştiind grupurile de protestatari. Spitalul Judeţean este înconjurat de militari şi persoane în civil, care blochează accesul, această faptă constituind în sine o infracţiune contra păcii şi omenirii (fiind vorba de tratamente neomenoase asupra răniţilor).

La morgă se trece la identificarea şi examinarea medico-legală a cadavrelor, însă după prânz, la ordinul Elenei Ceauşescu, transmis de Emil Bobu şi Tudor Postelnicu, cadavrele sunt în final transportate la Bucureşti şi incinerate. Generalii Constantin Nuţă şi Emil Macri, alături de Gheorghe

Diaconescu, procuror general adjunct, vor organiza întreaga operaţiune cunoscută sub numele de cod „Trandafirul”. În această operaţiune, colonelul Nicolae Ghircoiaş, şeful Institutului de Criminalistică al Ministerului de Interne, va avea un rol important. Acelaşi colonel va fi implicat în mod similar în ştergerea urmelor acţiunilor teroriste din capitală de după 22 decembrie, inclusiv preluarea cadavrelor teroriştilor, a gloanţelor şi a documentelor medicale.

În timpul acestei zile se trage în mai multe rânduri asupra protestatarilor de pe treptele catedralei. Sunt ucişi aici Marius Nemţoc şi probabil Ioan Măriuţac. Pentru moartea lor au fost trimişi în judecată subofiţerii de miliţie Constantin Ţeighiu şi Dumitru Asafti, care sunt însă în final achitaţi.

La ordinul lui Iulian Vlad şi sub coordonarea generalului Macri, ofiţeri de Securitate conduşi de Sălăjan Gheorghe anchetează răniţii din Spitalul Judeţean şi alte spitale, chiar şi pe cei aflaţi în stare gravă. Se încearcă în continuare găsirea liderilor protestelor. În zona Spitalului Judeţean se trag focuri de armă şi au loc confruntări prelungite între manifestanţi şi forţele de ordine. Probabil cu acest prilej a fost ucis Ianoş Paris de miliţianul Iosif Veverca, şeful dispozitivului de Miliţie din zonă. Conform declaraţiilor unor martori, unii dintre răniţi mor într-un mod suspect, deşi doctorii nu au diagnosticat iniţial răni grave.

Civili înarmaţi trag în mulţime dintr-un microbuz alb în Calea Buziaşului[132].

Cine sunt instigatorii?

La Bucureşti, Iulian Vlad trasează noi sarcini lucrătorilor de

Securitate.

Conştient de crimele comise pe străzi cu o zi înainte de ofiţerii săi „de informaţii” şi de ura crescândă a timişorenilor, el le cere acestora să se concentreze pe „activitatea informativ operativă”. Represiunea exercitată trebuie camuflată mai bine: „Strada nu e a noastră. Pentru stradă să acţioneze mi[iţia] cu ajutorul trupelor de Securitate – cu armata”. „Activitatea noastră specifică a stagnat. Nu avem nici un fel de informaţii”[133]. Evident, el se referea aici la lipsa informaţiilor privind implicarea „duşmanului extern”. „Cu arestaţii trebuie făcut ceva – triaţi, ascultaţi. În anchetă [trebuie întrebaţi]: Cine te-a îndemnat? Să selectăm cazurile noastre. Să se stabilească cine sunt organizatorii, cine sunt instigatorii. *Nu putea ieşi gloata atât de organizat* […] concomitent. [Cine le-a spus] ce să atace”[134].

Evident, „cazurile noastre” erau capii revoltei, pe care „gloata” i-ar fi urmat. Sunt suspectate şi „organele locale” care „au manifestat multă pasivitate”[135].

Toate anchetele trebuiau conduse de Securitate. „Să nu lase să fie doar miliţia. Să fie of[iţeri] de Sec[uritate]”[136]. Despre cei arestaţi, aceştia trebuiau să mai afle „ce planuri aveau, ce planuri au, legăturile cu străinii de tot felul, elemente care au fost afară”[137].

Pentru a-i izola mai bine pe cei arestaţi de manifestanţi, Vlad preconiza mutarea primilor în alte oraşe: Craiova, Piteşti, Ploieşti[138]. Este posibil ca acest ordin să se bazeze pe informaţiile conform cărora demonstranţii se organizau pentru a elibera arestaţii.

Semnificativ pentru evoluţia ulterioară a evenimentelor, respectiv pentru modul cum au acţionat grupele „luptei de

rezistenţă” după 22 decembrie, şeful Securităţii cerea formarea unor „plutoane antiteroriste” şi noi „plutoane de intervenţie” şi cerea *raportarea armelor care existau în dotare în fiecare judeţ, inclusiv USLA, în capitală*:

„– pistoale automate;
– puşti-mitralieră;
– aruncătoare de grenadă;
– echipament de luptă;
– muniţie”[139].

Urmau să se alcătuiască „grupe” de luptă din „cadre de Securitate şi miliţie”[140].

Ca urmare a acestor directive, în această zi sunt înarmate încă 120 de cadre ale Ministerului de Interne[141].

Este ucisă o fetiţă de doi ani, Cristina Lungu (la intersecţia străzii Arieş cu Calea Giurgiului)[142].

În calitate de infirmieră la Spitalul Judeţean, *martora Fediuc Stela* descrie modul în care au acţionat cadrele MI în „civil” la spital. Declară că în seara zilei de 18 decembrie, la intrarea în spital, „[erau postaţi] 4-5 *oameni în civil care permiteau accesul numai pe bază de legitimaţie*”. Ulterior, când au început să fie aduşi revoluţionari împuşcaţi, *„a apărut un civil care nu făcea parte din personalul nostru* şi care era îmbrăcat cu un halat alb”. Acesta le-a interzis angajaţilor spitalului să înregistreze morţii, *ordonându-le* „să îi ducă direct la morgă”. Tot acest martor descrie cum în prezenţa şi la ordinul unor civili „obişnuiţi să comande”, în noaptea de 18/19 decembrie au dispărut cadavrele din morga spitalului, „conducerea sanitară” a transmis personalului că nu au voie să spună nimic din ceea ce vedeau şi că spitalul era „împânzit de civili din afara

instituţiei[143].

Martorul plutonier de miliţie Bold Ionel oferă o mărturie din interior: „În dimineaţa de 18 decembrie 1989, cu ocazia constituirii celor opt dispozitive formate din *cadre de miliţie şi trupe de Securitate sau de grăniceri*, generalul Nuţă Constantin le-a ordonat să «execute foc asupra cetăţenilor care se adună în grupuri şi scandează lozinci» ceea ce duce la concluzia că [...] *se urmărea, în primul rând, lichidarea demonstraţiilor*”[144].

Martorul *Mihoc Dănilă* descrie focurile de armă trase de miliţieni şi trupele de grăniceri şi Securitate, precum şi folosirea *grenadelor cu gaze toxice*: „Mulţi au ieşit şi ne-am îndreptat cu toţii spre Catedrală. Acolo să fi fost ora 16-17 [când] a început să se tragă dinspre Cinema Capitol şi de [la] miliţienii care erau postaţi în dreptul bufetului Expres. S-a aruncat şi o grenadă cu gaze toxice din tanc. Trupele de grăniceri şi securitate împingeau demonstranţii spre Parcul Central [am văzut] atunci oameni răniţi şi chiar morţi”[145].

Este important de menţionat că, alături de un arsenal de luptă redutabil şi modern, aceste grenade cu gaze toxice se aflau în dotarea Securităţii, conform proceselor-verbale de predare-primire a armamentului unităţilor DSS către Armată din perioada 26 decembrie – 4 ianuarie[146].

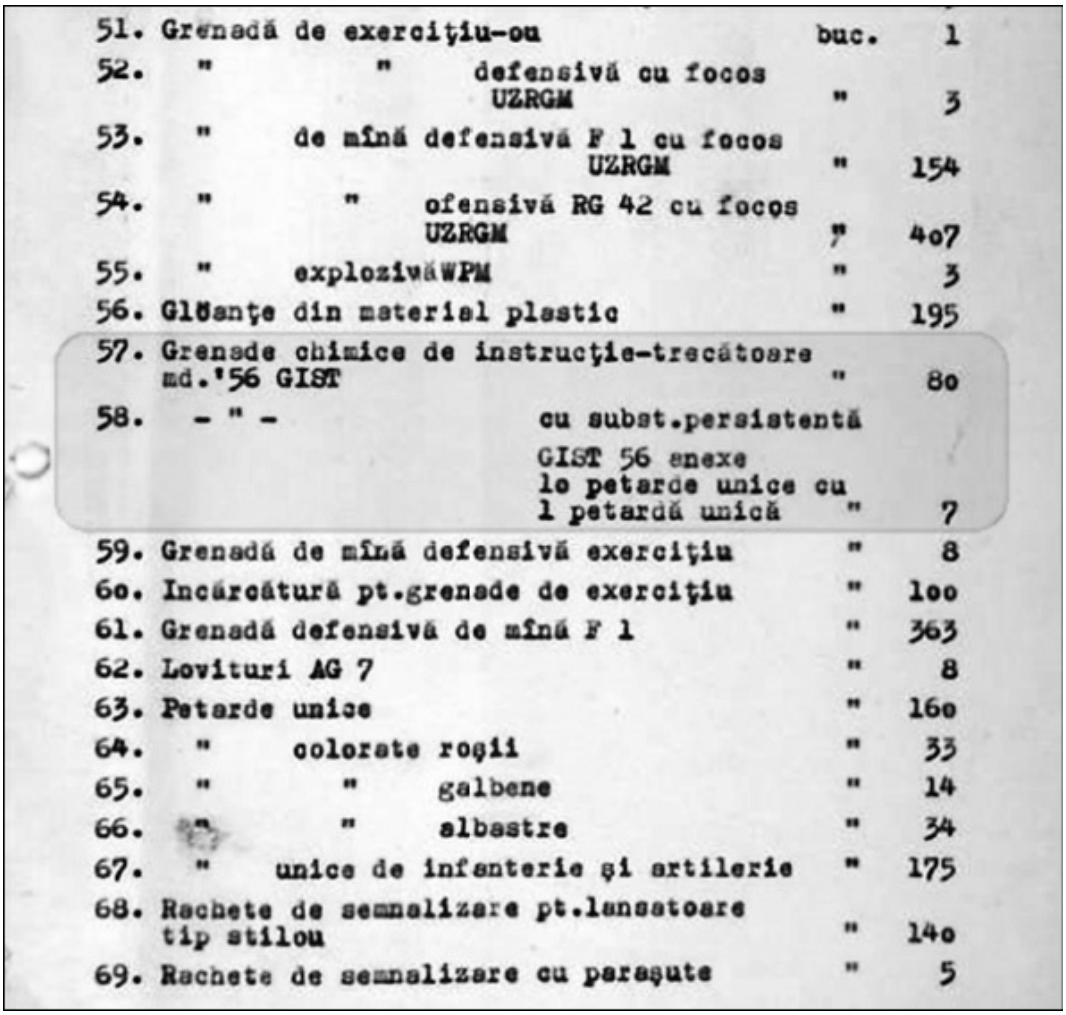

51.	Grenadă de exerciţiu-ou	buc.	1
52.	" " defensivă cu focos UZRGM	"	3
53.	" de mînă defensivă F 1 cu focos UZRGM	"	154
54.	" " ofensivă RG 42 cu focos UZRGM	"	407
55.	" explozivă WPM	"	3
56.	Glonţe din material plastic	"	195
57.	Grenade chimice de instrucţie-trecătoare md.'56 GIST	"	80
58.	- " - cu subst.persistentă GIST 56 anexe lo petarde unice cu 1 petardă unică	"	7
59.	Grenadă de mînă defensivă exerciţiu	"	8
60.	Incărcătură pt.grenade de exerciţiu	"	100
61.	Grenadă defensivă de mînă F 1	"	363
62.	Lovituri AG 7	"	8
63.	Petarde unice	"	160
64.	" colorate roşii	"	33
65.	" " galbene	"	14
66.	" " albastre	"	34
67.	" unice de infanterie şi artilerie	"	175
68.	Rachete de semnalizare pt.lansatoare tip stilou	"	140
69.	Rachete de semnalizare cu paraşute	"	5

Fragment din lista de armament a Unităţii speciale „F” (filaj) a Securităţii, predat în ianuarie 1990. ACNSAS, F NEOP, 2328, f. 8

Problema lipsei puterilor străine

Este indubitabil că Securitatea a ştiut, pe toată durata represiunii de la Timişoara, că nu străinii i-au incitat sau „manipulat” pe protestatari. Dimensiunea manifestaţiilor era în sine un argument care nu mai lăsa loc de suspiciuni. Informaţiile privind lipsa „agenturilor” au fost de fapt transmise pe cale ierarhică de cei care se aflau la faţa locului[147].

Astfel, generalul Emil Macri (şeful Direcţiei a II-a a Securităţii – Contrainformaţii Economice) a spus-o clar: „Rezumând sintetic informaţiile obţinute, ele nu au pus în evidenţă nici lideri, şi nici amestecul vreunei puteri străine în producerea evenimentelor de la Timişoara. Raportarea acestor date la eşalonul superior, respectiv generalului I. Vlad a produs iritare şi chiar supărare”[148].

În acelaşi sens descrie şi Nicolae Mavru, fost şef al secţiei Filaj şi investigaţie de la Securitatea Timiş, situaţia găsirii străinilor instigatori. În cadrul urmăririi penale, el declara: „la ordinul col. Sima Traian, au primit şi ei misiuni de a observa şi sesiza aspecte din masa manifestanţilor, din diferite zone ale oraşului în sensul de a raporta dacă sunt străini (*ceea ce nu prea au fost*) care incită la dezordine, acte de violenţă sau altfel de acte…”[149].

Acelaşi Nicolae Mavru, în calitate de martor la proces: „Deşi ne-am străduit, nu am putut raporta col. Sima implicarea completă a vreunui cetăţean străin în evoluţia demonstraţiilor, cât şi fenomenelor care au avut loc la Timişoara, dar, cu toate acestea, am observat câţiva străini care s-au învârtit în jurul locuinţei pastorului Tőkés”[150].

„Sarcina primordială pe care am primit-o de la col. Sima a fost [să aflu] dacă în evenimentele declanşate la Timişoara erau implicate elemente străine din afara ţării. *Cu toate eforturile făcute nu a rezultat* [acest] *lucru pe linia mea de muncă*.”

Inculpatul Filip Teodorescu, adjunctul şefului Direcţiei a III-a (Contraspionaj) a Securităţii confirma la acea dată lipsa „instigatorilor sau conducătorilor” străini:

Seara [luni, 18 decembrie 1989], după 23:00, responsabili

numiţi de generalul-maior Macri Emil pe diferitele linii de muncă au început să vină să-i raporteze informaţiile obţinute. Au fost destul de neconcludente şi cu mare dificultate am redat o informare pe care generalul-maior Macri Emil a acceptat-o şi am expediat-o prin telex în jurul orei 01:00 [marţi, 19 decembrie 1989]. În esenţă se referea la:
– nu sunt date că ar exista instigatori sau conducători anume veniţi din străinătate; [...]
– nu sunt identificaţi conducători şi nu rezultă să fie o acţiune organizată, ci una spontană, declanşată pe fondul nemulţumirilor generale ale populaţiei[151].

Ulterior, acest ofiţer a fost achitat, a fost cooptat în SRI şi a devenit unul dintre principalii dezinformatori ai fostei Securităţi cu privire la evenimentele de la Revoluţie[152].

Din declaraţia lui *Liviu Dinulescu*, căpitan la Serviciul Paşapoarte al judeţului Timiş, în decembrie 1989 locotenent-major ofiţer operativ de contraspionaj în Securitatea Timiş, dată în 26 iunie 1991, în calitate de martor la procesul revoluţiei din Timişoara:

În dim[ineaţa] de 19 dec. ’89 şeful de serviciu a ţinut o şedinţă unde ne-a comunicat în esenţă că atât şefii de la organul local, cât şi cei de la Bucureşti sunt nemulţumiţi de noi că nu suntem în stare să le aducem informaţii din care să rezulte că cetăţeni străini ar fi implicaţi în declanşarea şi continuarea evenimentelor de la Timişoara. [...] Precizez că anterior declanşării evenimentelor de la Timişoara din datele ce le deţinea serviciul nostru nu rezultă vreun

amestec din exterior în zona judeţului Timiş[153].

Şi totuşi, aşa cum se va vedea în continuare, Iulian Vlad, chiar aşa „*iritat*” fiind, a continuat să-i alimenteze dictatorului fabulaţia „*cercurilor imperialiste, reacţionare*” care vor să „*destabilizeze*” ţară şi să „*lichideze independenţa şi integritatea teritorială a statului*”.

Angoasa Securităţii: timişoreni care vor să vină la Bucureşti

În cursul zilei de luni, Ştefan Alexie îşi notează în agendă o informaţie obţinută de Securitate de la „o sursă”: „gr[up] de tineri – în accel[eratul] care vine [la] 6:30 de la Timişoara vor să ajungă la CC”[154]. Pentru a preîntâmpina această contaminare revoluţionară, aceşti tineri urmau să fie căutaţi în „căminele studenţeşti, cămine muncitoreşti, cămine de nefamilişti” etc. Prin ordin de la „Tov. Vlad” trebuiau luate măsuri pentru a se afla mai multe date despre „formele de reacţie în capitală”, dar fără „măsuri exagerate care să incite”[155].

Evident, mânia şi persistenţa „gloatei” de la Timişoara atârnau greu în deciziile şefului Securităţii în acel moment. Acesta dă impresia unui acrobat pe sârmă: „Dir a I-a (sic!) [...] *să vadă şi ei cu grijă*. [măsuri] *Nu exagerate, nu incitatoare*” (subliniat în original). „În Piaţa Palatului să nu oprim circulaţia, dar să întărim dispozitivele. Să intrăm puţin în adâncimea pieţii.”[156]

Trebuiau încadrate informativ-operativ mai bine „căminele studenţeşti, centrele aglomerate” pentru „stăpânirea stării de lucruri în ob[iectivele] ec[onomice], studenţi, elevi, mari

colectivităţi”, „grupuri de persoane de la Timişoara şi către Timişoara” şi mai ales „grupuri către Bucureşti”. Trebuia îmbunătăţit „controlul asupra străinilor (turiştii care mai sunt)” şi acordată „atenţie la culte”, la „studenţi ce vin acasă în vacanţă” şi „elevi”, la întreaga b[ază de] l[ucru]”, „mediile intelectuale, scriitorii”. Se urmăreau „reacţii [...], să nu apară sprijinitori, solidaritate” cu Timişoara în alte oraşe, în special în Bucureşti. În acest scop trebuia „mobilizată întreaga reţea” informativă (informatorii)[157].

Practic, trebuia monitorizat întregul popor român, ca şi vizitatorii care mai erau încă în ţară (graniţele fiind practic închise). Adică ceea ce a făcut Securitatea dintotdeauna, numai că de data asta *mai intens* şi, în acelaşi timp, mai „cu grijă”.

„Ce se tot împuşcă – cu socoteală”

În seara zilei de luni, 18 decembrie, la ora 20:45, Iulian Vlad le dă subalternilor o nouă serie de ordine.

În îngrijorarea lor, capii Securităţii iau în calcul faptul că, revoluţionarii odată intraţi în centrala telefonică, „se pot tăia cablurile la Timişoara”. În acest sens, se discută posibilităţile Serviciului „R” (radio), însă instalarea „legăturii radio la Inspectorat” ar fi posibilă „peste 3 zile” şi ar fi „nesecretă”[158].

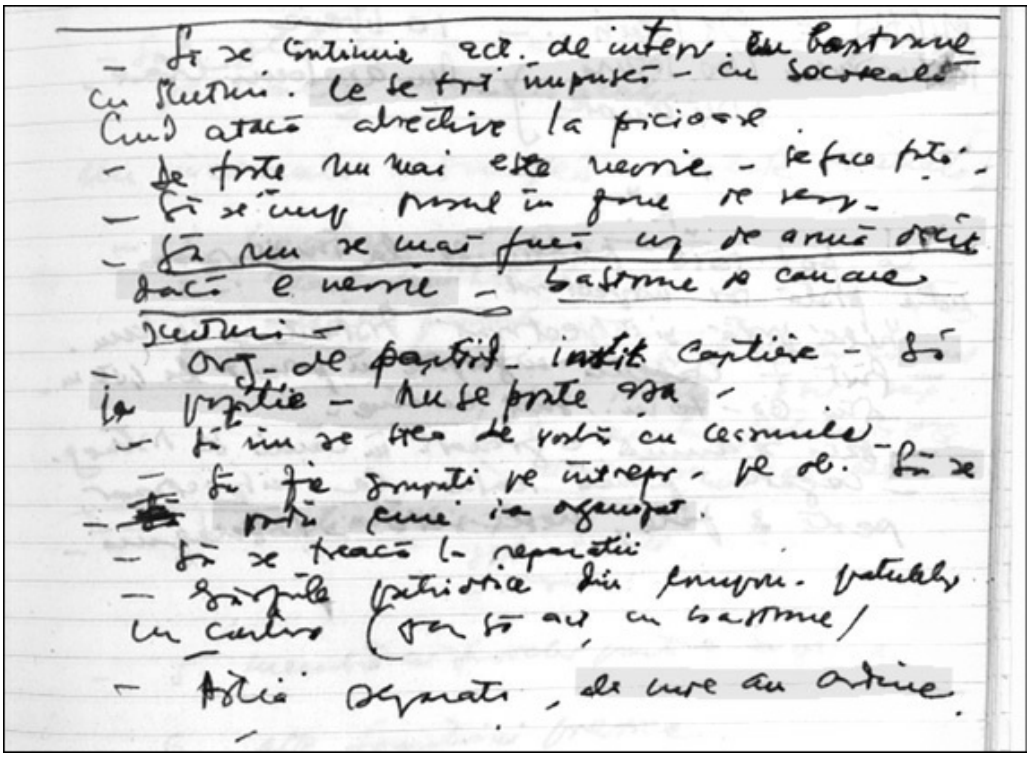

Fragment din agenda de lucru a generalului Ştefan Alexie.
ACNSAS, fond Documentar, 013906, vol. 7, f. 41v

Însă ordinele care urmează sunt încă şi mai semnificative pentru creşterea panicii securiştilor în acel moment. Şeful le cere: „să se continue acţ[iunile] de intervenţie cu bastoane, cu scuturi, *ce se tot împuşcă – cu socoteală*”; „să nu se mai facă uz de armă decât dacă e nevoie – bastoane de cauciuc”[159].

Semnificaţia acestui ordin este evidentă: şeful DSS însuşi a concluzionat că, până în acel moment, Securitatea a tras fără „socoteală” şi fără să fie nevoie!

Înţelegând poate că doar cu forţa Timişoara nu se va cuminţi, principala instituţie represivă a dictaturii cerea în acel moment ajutor Partidului Comunist Român: „Organele de partid [...] să ia poziţie – nu se poate aşa”[160]. Pe de altă parte, anchetele trebuiau să devină şi mai violente: „în forţă, nu

pacifişti”[161]; „să nu se stea de vorbă cu ceasurile… să se vadă cine i-a organizat […] de unde au ordine”[162].

Se cer rapoarte cu privire la existenţa suspecţilor de serviciu ai Securităţii printre manifestanţii arestaţi, dar şi creşterea vigilenţei în supravegherea acestora în întreaga ţară:

> Legionari, naţionalişti iredentişti, naţionalişti fascişti [marota lui Nicolae Ceauşescu], naţionalişti sârbi, sârbo-croaţi, ţiganii! (sic!), membrii ai fostelor partide burgheze, alte formaţiuni politice, cei care au fost condamnaţi pentru infracţiuni contra securităţii statului, descendenţi [ai acestora], elemente fără antecedente penale luate în evidenţă, repatriaţii, membrii culte-secte, cei care au fost la studii [în străinătate], elementele cunoscute cu manifestări dizident-protestatare, persoanele suspecte de acte terorist-diversioniste,

totul pe judeţe, capitală şi global, pe vârstă, studii, profesii, naţionalitate[163].

Cei anchetaţi trebuiau separaţi şi ei:

„– o listă cu cei care refuză [să colaboreze];
– o listă cu cei oscilanţi;
– o listă cu cei care au fost în vizite [în străinătate] etc.”[164].

Anchetatorii trebuiau să raporteze telefonic, la centru, datele obţinute „de două ori pe zi”[165].

Pe de altă parte, de „mâine” urmau să înceapă „discutarea publică în întreprinderi” (care nu a mai avut loc din cauza exasperării muncitorilor timişoreni), iar „cazurile cele mai grele – *agenţi ai spionajului infiltraţi, să fie bine pregătite*”.

Apologeţii din ultimii ani ai Securităţii, procurorii care instrumentează dosarele Revoluţiei, toţi cei care mai au vreun dubiu în legătură cu „cine a tras în noi” şi cine a condus contrarevoluţia din decembrie nu au decât să recitească aceste fraze ale lui Iulian Vlad consemnate de subalternul său, generalul Ştefan Alexie: „Ce se tot împuşcă – cu socoteală”; „să nu se mai facă uz de armă decât dacă e nevoie – bastoane de cauciuc”; „anchetele în forţă, nu pacifişti”.

Tabloul care se conturează cu o terifiantă claritate la sfârşitul acestei zile (dar nu surprinzător) este al unei instituţii aflate într-un conflict existenţial cu poporul din care face parte. Pentru a-şi păstra puterea (sinonimă în acel moment cu dictatura Ceauşescu), lucrătorii instituţiei sunt loiali până la „sacrificiul suprem” al „misiunii” lor.

În momentul de cumpănă, când Timişoara le ameninţă supremaţia şi, poate, impunitatea, ei sunt dispuşi nu numai să îngenuncheze în continuare prin teroare populaţia „pasibilă” de acţiuni protestatare (respectiv muncitorii din obiectivele economice, mediile intelectuale, scriitorii, studenţii, elevii etc.), *dar şi să-i împuşte* „dacă e nevoie”. Ce-i drept, „mai cu socoteală”, ca să nu încingă şi mai rău spiritele.

Marţi, 19 decembrie

Represiunea organelor Ministerului de Interne şi a Armatei în Timişoara continua. În anchetele de la Penitenciar şi din sediul Inspectoratului MI, ofiţerii de Securitate încearcă cu asiduitate identificarea „liderilor” demonstranţilor. Manifestanţii se întorc

totuşi pe străzi; se deschide focul asupra lor, producându-se noi victime. Dispozitivele „D1-D8” rămân pe poziţii, iar patrulele mobile „Z1-Z5” îşi continuă activitatea[166].

În această zi tragică sunt arse în Bucureşti cadavrele timişorenilor ucişi în zilele anterioare. Fostul maior din Direcţia Cercetări Penale a Miliţiei Sorescu Dumitru, care a participat la operaţiunea de incinerare la Crematoriul Cenuşa, declara că adjunctul şefului IGM, colonelul Moraru Petre, le-a comunicat „la toţi cei care au fost la km. 36” (de unde a fost preluată autofrigorifica cu cadavrele) că „operaţiunea este strict secretă” şi să fie atenţi întrucât sunt „strict supravegheaţi”, înţelegând că erau supravegheaţi de „organul de securitate”. Colonelul Moraru i-ar fi ameninţat că, dacă nu îndeplineau misiunea „în mod corespunzător”, „unde le stau picioarele le va sta şi capul”.

Şi din această operaţiune reiese rolul de comandă al Securităţii, chiar dacă a fost executată de ofiţeri de Miliţie. Ca în toată istoria regimului comunist, Miliţia a fost în slujba Securităţii şi la Crematoriu, executând, cum a făcut-o deseori în regimul represiunii „deghizate” a lui Nicolae Ceauşescu, „treaba mai murdară”.

Solidarizarea masivă a muncitorilor

Însă ce caracterizează îndeosebi această zi este solidarizarea din ce în ce mai mare cu demonstranţii a muncitorilor şi lucrătorilor din întreprinderile şi instituţiile timişorene. Se propagă un apel al protestatarilor la grevă generală. Din ordinele Elenei Ceauşescu, oficiali de partid sunt trimişi în diferite fabrici din oraş să „clarifice” muncitorilor ce *nu* se întâmplase în oraş în zilele precedente[167].

Fostul secretar de partid al judeţului Timiş Radu Bălan a mărturisit ulterior nu numai că aceste întâlniri nu au efectul dorit, dar „le-au permis în esenţă [muncitorilor] să se organizeze”[168]. Comentariile unei angajate de la fabrica Electrobanat (ELBA) ilustrează dinamica acestui proces. În mod ironic, observă ea, înainte de sosirea oficialului de partid la fabrica ei, mulţi muncitori nu-şi dăduseră seama de întreaga semnificaţie a violenţei din noaptea precedentă. Discursul, care a reprodus întocmai naraţiunea dictatorului, a *fost atât de absurd încât a provocat o reacţie în întregime opusă celei urmărite de regim*[169].

Conform „liniei oficiale”, activistul a susţinut că motivul decretării „stării de urgenţă” (în urma căreia toate adunările a mai mult de trei persoane au fost interzise) s-ar fi datorat unor „fascişti” „huligani” şi „beţivi” care au făcut „provocări” şi „devastări”. Întorcându-se la locurile de muncă, muncitorii au rămas cu o întrebare persistentă: „De unde au apărut atât de mulţi «fascişti», «huligani» şi «beţivi» de toate vârstele în Timişoara atât de brusc?”[170].

Mărturia lui Mihoc Dănilă privitoare la evenimentele acestei zile este relevantă atât pentru conexiunea demonstranţilor cu muncitorii, cât şi pentru brutalitatea continuă a represiunii: „În 19 dec., *cu alţi demonstranţi am fost la Elba, tot pentru a-i scoate pe muncitori*. La orele 11-12 în zonă *a fost împuşcată o femeie*. Demonstranţii s-au împrăştiat, eu fugind cu alţii înspre biserica dinspre gară. Ne-am întors însă pentru că *se trăgea de nişte civili aflaţi acolo*”[171].

Curând încep să se formeze comitete de grevă ad-hoc. Muncitorii de la Electrotimiş încep mişcări de protest, încetând lucrul. În acest context se decide reducerea efectivelor militare

din oraş şi înlocuirea lor cu patrule.

La Electrobanat s-a deplasat Radu Bălan, trimis de Ion Coman. Acesta este însoţit de primarul oraşului, Moţ. Prezenţa camionului militar şi a soldaţilor în întreprindere declanşează furia muncitorilor. Şi la Uzinele Mecanice Timişoara (UMT) izbucnesc proteste. Oficialii PCR Cornel Pacoste şi Ilie Matei sunt trimişi pentru a linişti spiritele.

La fabrica ELBA ajunge un camion cu soldaţi înarmaţi pentru a ridica armamentul gărzilor patriotice din întreprindere. Angajaţii nu permit această operaţiune, presupunând că armele ar putea fi folosite contra manifestanţilor. Curând se deschide focul, în urma căruia sunt câţiva răniţi. Radu Bălan e practic sechestrat de muncitorii de la ELBA. Ştefan Guşă e trimis de Ion Coman să-l scoată pe prim-secretarul judeţului din fabrică.

Panicată de prelungirea „tulburărilor” şi de faptul că a doua zi urma să se întoarcă soţul din Iran, Elena Ceauşescu îi trimite la Timişoara pe Emil Bobu şi pe Constantin Dăscălescu pentru a rezolva situaţia.

În acest timp, protestele muncitoreşti continuau la Electrotimiş, unde un mare număr de muncitori ies din întreprindere. Pe Calea Buziaşului sunt blocate maşini şi se formează cordoane de tramvaie. Apare în zonă un grup înarmat care trage o rafală în aer, însă mulţimea de muncitori huiduie şi scandează lozinci. Abia spre seară militarii reuşesc deblocarea Căii Buziaşului.

Sesizând starea incandescentă a muncitorilor, şefii Securităţii decid retragerea ofiţerilor DSS din întreprinderi.

Aşteptările regimului ca armata să „rezolve” problema revoltei cresc.

Rolul Armatei şi episodul ELBA. Punctul de inflexiune al Revoluţiei?

După cum am arătat, Ceauşescu a scos iniţial Armata deoarece era organizaţia mai „populară” (având în vedere că soldaţii erau recrutaţi din întreaga populaţie) şi se bucura de o stimă mai mare decât celelalte instituţii de forţă ale regimului[172]. Însă demonstranţii au încercat să apeleze la simpatia soldaţilor, scandând „Armata e cu noi”, „Noi suntem oamenii pe care îi apăraţi?” şi „Aveţi şi soţii şi copii”[173]. Deşi unităţile Armatei par să fi deschis focul alături de forţele Ministerului de Interne încă din seara zilei de duminică 17 decembrie, determinarea timişorenilor de a ieşi în stradă în fiecare dintre zilele următoare a slăbit hotărârea soldaţilor. „Aparent, unităţi de armată au început să se abţină de la intervenţia directă în activităţile manifestanţilor începând din seara zilei de marţi 19 decembrie”[174]. Evenimentul care e posibil să fi declanşat această schimbare a fost confruntarea de la ELBA pe care am menţionat-o.

Fabrica, cu forţă de muncă majoritar feminină, a intrat în grevă. Două sute de soldaţi fuseseră trimişi la uzină pentru a „convinge” femeile să se întoarcă la muncă. Efectul a fost opus celui scontat: femeile au început să scandeze „Nu vom lucra sub arme!” şi au sfârşit cu „Jos cu Ceauşescu!”.

Oficialii oraşului şi generalul Guşă, care au venit la faţa locului, au fost temporar imobilizaţi de femei. Secretarul de partid din Timişoara a scris în fugă cererile femeilor în caietul său: „Vrem căldură”, „Vrem ciocolată pentru copiii noştri”, „şosete, lenjerie de corp, cacao şi bumbac”, până când o diversiune din afara uzinei le-a permis să iasă, în confuzia

rezultată[175].

> Recruţii, în special, au văzut că nu s-au confruntat cu teroriştii şi agenţii străini, aşa cum fuseseră dezinformaţi de propaganda regimului, prin CI-ştii (ofiţerii de contrainformaţii ai Securităţii) din unităţile militare. În schimb, au fost întâmpinaţi de o forţă de muncă formată din femei hotărâte, care exprimau aceleaşi doleanţe pe care le împărtăşeau şi familiile lor. Este semnificativ faptul că după incident forţele regimului au evacuat zona din jurul uzinei ELBA, iar angajaţii au ieşit pe străzi. În acea după-amiază şi seară, focurile de armă din oraş s-au rărit şi mai târziu a încetat complet[176].

La Bucureşti, pregătiri „urgente” ale Securităţii pentru o eventuală extindere a Revoluţiei timişorene

În dimineaţa zilei de 18 decembrie, Iulian Vlad are o nouă întrevedere la Elena Ceauşescu (urmat de generalul Vasile Milea şi de Tudor Postelnicu)[177]. Ordinele pe care le-a dat direcţiilor Securităţii în urma acestei întrevederi pot fi deduse din agenda de lucru a şefului de cadre şi învăţământ al Direcţiei a V-a[178]. Din aceste note se desprinde din ce în ce mai clar că Securitatea simţea pericolul ca Revoluţia de la Timişoara să se extindă la Bucureşti şi în restul ţării.

Astfel, „St[atul]-Major [al Direcţiei primeşte] ordin” pentru „distribuire urgenţă 50 buc. puşti mitraliere cu 4 încărcătoarea a 30 de cartuşe 200 încărcătoare”[179]. Se cere ca înarmarea să se facă cu „operativitate”.

În mijlocul acestor pregătiri „urgente” de luptă sau mai cu

seamă din cauza misiunii critice care se întrevedea, respectiv de apărare a Comandatului Suprem în caz că poziţia i-ar fi ameninţată, nu era pierdută din vedere munca ideologică.

Astfel, „mr. Buciu [urma să prezinte] *înregistrare expuneri înv*[*ăţământ*] *Politic*”, iar la „*ora 13:30 adunare generală de partid*”[180] (!). Generalul Marcu cerea „să se aducă la cunoşt[inţa] efectivelor din subordine” naraţiunea secretarului general, şi anume că, sub pretextul evacuării „legale” a pastorului Tőkés (solicitată nu de Securitate, ci de „dep[artamentul] cultelor”), acesta a refuzat să părăsească locuinţa, fiind „sprijinit de cercuri protestante – *vechii duşmani – ungurii ruşii*”[181] (s.n.). Mai clar: „Ruşii doresc înlăt[urarea] Preşedintelui”[182].

Bineînţeles că şi varianta deghizată a represiunii este „prelucrată” cu „efectivele”. Astfel, despre protestatari se explică: „Au incendiat magazine farmacii CCI”. Şi, deşi Securitatea însăşi nu descoperise nici un instigator străin, acest lucru este insinuat în continuare, conform duplicităţii cunoscute, pentru a justifica fabulaţia dictatorului: „În ac[eeaşi] zi au venit prin Arad mii şi mii de unguri”[183].

Este greu de crezut că „efectivele” nu înţelegeau natura protestelor timişorenilor atunci când în acelaşi timp li se spunea că demonstranţii „[au] devastat CP [Consiliul Popular], libr[ării], [au] scos cărţi şi *au ars*”[184]. Fiind, evident, vorba de arderea cărţilor lui Nicolae Ceauşescu.

În aceste momente de panică are loc o îndoctrinare paroxistică, care evidenţiază frica lui Ceauşescu şi a şefilor Securităţii că ar putea pierde puterea şi că acest fapt depinde de loialitatea Armatei. În acest sens, cadrele sunt aparent pregătite pentru două tipuri de „luptă”:

– una la „vedere”, dusă *împreună cu Armata* şi în care Armata este în continuare scoasă în faţă pentru a „anihila” eventuala demonstraţie din capitală;
– una clandestină, „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, în cazul în care Armata fraternizează cu demonstranţii; în acest scop se pregăteşte trierea dosarelor (pentru a fi „distruse” sau „transportate” în alte locuri secrete), iar armamentul din dotare capătă o cu totul altă destinaţie.

Şefii le cer cadrelor de Securitate „să execute întocmai ordinele cf. cerinţelor actuale” şi mai ales să menţină „o stare moral politică de excepţie”. Reflectând panica regimului, lucrătorii sunt chemaţi „prin exemplul personal” să-şi dovedească „calităţile activului, inclusiv de sacrificiu suprem”[185].

Li se cere să facă „dovada în ap[aratul] DSS [a loialităţii lor]” şi în acest context apare evidenta preocupare pentru starea de spirit a „*of[iţerilor] M.Ap.N*”[186] şi măsura în care aceştia vor da dovadă de aceeaşi loialitate. Psihologia care se conturează din aceste note este a unei instituţii asediate, o fortăreaţă eroică şi patriotică în slujba Comandantului Suprem, care nu poate miza pe alte forţe, inclusiv Armata: „Noi să fim primii care să ap[ăram] cucer[irile] revol[uţionare]”[187].

Trebuie remarcat aici că sintagma „cuceririle revoluţionare” era folosită în mod curent în documentele propagandistice ale Securităţii ca un substitut pentru

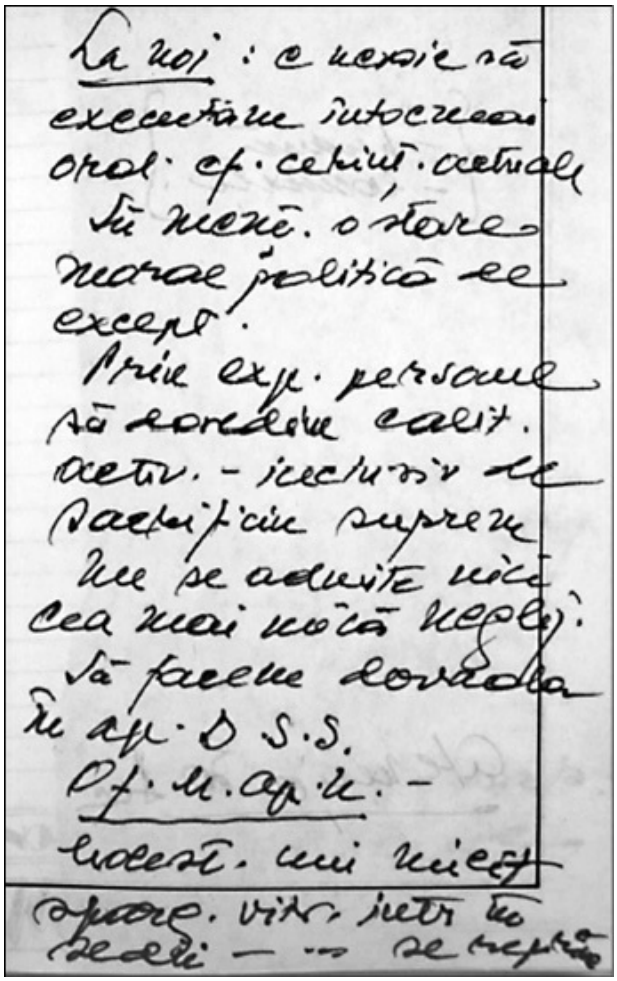

Agenda de lucru a unui cadru din Direcţia a V-a a Securităţii – Pază şi gardă, 19 decembrie – „Să dovedim calit[atea] [de] activ[işti] – inclusiv de sacrificiu suprem”. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9, f. 64

„Comandantul Suprem”. De altfel, aşa cum vom arăta într-un capitol ulterior, misiunea „de cea mai mare importanţă a întregului efectiv” al Securităţii era, explicit, „asigurarea securităţii Comandantului suprem”[188].

Măsurile de alarmă în Direcţia a V-a se succedă rapid: „Se interzic şedinţele. Munca indiv[iduală] pe prim plan […]. Cine

nu-şi îndepl[ineşte] îndato[ririle] să fie *destituit*. Nenorociţii nu renunţă uşor”[189]. Se remarcă aici ecoul ameninţărilor lui Ceauşescu însuşi cu destituirea celor care nu i-ar fi urmat ordinele întocmai. Se pregăteşte „reprimarea” eventualei revolte la Bucureşti, dar „să nu se facă gălăgie”[190]. Fapt care relevă încă o dată strategia de disimulare a poliţiei politice ceauşiste.

A doua zi, dictatorul urma să se întoarcă din Iran. Caracterul absurd al spectacolului cu măşti oferit de diada Ceauşescu-Securitate în acele momente de panică generală şi asfinţit al regimului îl oferă pe deplin notele finale din agenda zilei de 19 decembrie. Şeful de cadre din Direcţia a V-a notează: „Sosire 14:45 moment artistic literar versuri pe fond muzical să imprimăm”[191]; „Citire art. Scânteia”; „suplimentarea hrănirii efect[ivelor]. Folosirea armamentului cum se procedează”[192]; „Comanda văzut zilnic şniţele cârnaţi ciorbe asort[ate]”[193].

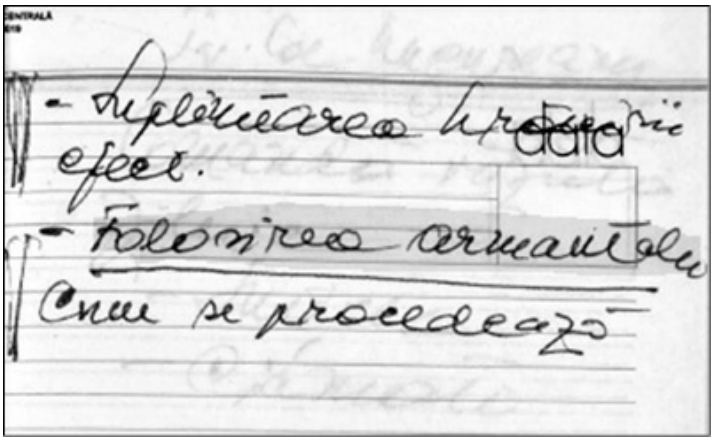

Agenda de lucru a unui cadru din Direcţia a V-a a Securităţii – Pază şi gardă, 19 decembrie – „Folosirea armamentului. Cum se procedează”. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9, f. 67

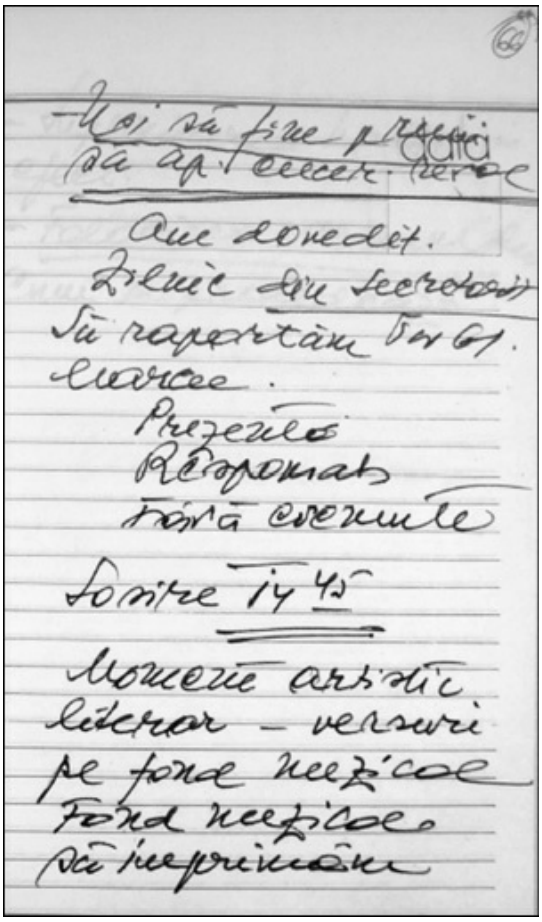

Agenda de lucru a unui cadru din Direcţia a V-a a Securităţii – Pază şi gardă, 20 decembrie – „Moment artistic literar”, „Şniţele, cârnaţi, ciorbe asort[ate]”. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9, f. 66

Miercuri, 20 decembrie

Victoria Revoluţiei la Timişoara

În aceeaşi dimineaţă s-a declanşat greva generală la Timişoara. Numai fabricile de pâine mai erau în funcţiune. Muncitorii au

pornit în coloane către centrul oraşului, într-o demonstraţie de solidaritate cu cei care îşi pierduseră rude şi prieteni în represiune şi care acum cereau să li se înapoieze morţii. Muncitorii aveau pancarte şi scandau aceleaşi lozinci care încapsulau revendicările iniţiale ale revoluţionarilor. Unităţile Armatei le-au permis să treacă nestingheriţi[194].

Acesta a fost primul indiciu clar de susţinere a demonstranţilor de către militari. Soldaţii au refuzat să execute ordinele, iar unii chiar s-au alăturat demonstraţiei[195]. Sloganul „Armata este cu noi" a răsunat pe tot parcursul demonstraţiei. Curând după aceea, Armata a început să se retragă în cazărmi. Odată ce soldaţii au dispărut de pe străzi, ştirile din acele zile sugerează că Securitatea şi Miliţia rămase în dispozitive fie au urmat exemplul soldaţilor, fie au fost copleşite de mulţime[196]. Până seara, circa 100.000 de oameni – aproape o treime din populaţia Timişoarei – au ajuns triumfători în centrul oraşului[197].

Unii analişti au interpretat acţiunea Armatei ca o dovadă că lanţul de comandă s-a dezintegrat şi ofiţeri de nivel mediu au luat decizii independente. Retragerea a fost considerată un semn clar de sprijin pentru cauza demonstranţilor.

Însă maiorul Viorel Oancea, care pe 22 decembrie (înainte de fuga lui Ceauşescu cu elicopterul) avea să devină primul ofiţer de Armată care a aderat, alături de cadre militare din unitatea sa, la cauza Revoluţiei, neagă ideea unei retrageri spontane: „Evident, a fost un ordin, armata nu a fost în măsură să ia decizii independente... Probabil generalul Guşe sau Ion Coman [a luat această decizie]"[198]. Este o mărturie importantă a unui om care în acele zile a luat atât pulsul străzii (familia sa era printre demonstranţi), cât şi al militarilor. Vom reveni la

declaraţiile maiorului Viorel Oancea (ajuns ulterior general şi primar al Timişoarei). Merită însă să menţionăm că Oancea a fost arestat imediat după ce le-a vorbit revoluţionarilor din balconul Operei, din ordinul aceluiaşi Ştefan Guşă. Acest fapt ridică atunci întrebarea: de ce a dat Guşă ordinul de retragere trupelor de pe străzi, dacă în acelaşi timp a rămas un ferm susţinător al dictatorului până în ultima clipă (Oancea a fost arestat pentru scurt timp, pe 22 decembrie, puţin înainte de ora 12:00).

Răspunsul cel mai plauzibil şi, în ultimă instanţă, evident ni se pare cel oferit de autorul american Richard Hall, care explica astfel hotărârea şefilor Armatei de a retrage soldaţii în cazărmi pe 20 decembrie: „[Generalii de la vârf] au fost fără îndoială preocupaţi de capacitatea lor de a-şi menţine coerenţa instituţională în aceste condiţii. Singura modalitate de a preveni o pierdere totală a controlului asupra trupelor a fost să retragă soldaţii de pe străzi”[199]. Indiferent de motivul pentru care s-a petrecut, timişorenii au interpretat retragerea trupelor în cazărmi ca semn de sprijin pentru cauza lor[200].

Cu alte cuvinte, motivul pentru care Guşă şi poate ceilalţi generali din vârful MApN în acel moment (Milea, Stănculescu) au retras soldaţii în cazărmi nu a fost din simpatie pentru cauza Revoluţiei, respectiv din dorinţa de a-l înlătura pe dictator. De altfel, până în acel moment, ei îl slujiseră cu abnegaţie. A fost un act de conservare a propriilor poziţii. Constatând refuzul soldaţilor de a împiedica demonstraţia, le-a fost pur şi simplu frică de posibilitatea ca soldaţii să fraternizeze masiv cu populaţia civilă şi să părăsească unităţile. Sau, mai periculos, să se întoarcă împotriva ofiţerilor superiori care le dăduseră până atunci ordinele criminale. Este de înţeles că pentru un

comandant militar fraternizarea propriilor trupe cu duşmanul este o situaţie mai delicată chiar decât înfrângerea.

Pierzând Armata, Ministerul de Interne renunţă la folosirea armelor

Odată pierdută acoperirea oferită de dispozitivele militare şi confruntaţi pe străzi cu cvasitotalitatea populaţiei Timişoarei, capii represiunii din Ministerul de Interne dau ordin ca dispozitivele D1-D8 *să nu mai tragă*. La orele 11:40, 11:50 şi 13:30, Ordinul MI nr. 99 stipulează: „Să nu folosească armamentul din dotare, să nu se lase dezarmaţi, să intre în dialog cu demonstranţii. [...] Vă *repliaţi pe aliniamentele stabilite anterior* [...]. Să se alăture dispozitivelor armatei”[201].

Acest ordin consfinţeşte practic victoria Revoluţiei la Timişoara, primul oraş al României liber de comunism.

Îngrijorarea Securităţii creşte

În urma capitulării Armatei la Timişoara, Iulian Vlad intră în ceea ce am putea numi mod de avarie. În discursurile faţă de subordonaţi debitează, ca într-un dicteu automat, fantastica naraţiune a lui Nicolae Ceauşescu, destinată să explice timişorenilor de ce s-au răsculat. Respectiv că au fost manipulaţi de nişte agenturi nebuloase, de conspiraţia SUA şi URSS, de acţiuni hotărâte la Malta, conform scenariului Panama etc.

Uimitor e faptul că mulţi amatori de conspiraţii din mass-media au preluat această naraţiune, pe care Securitatea a

continuat s-o debiteze timp de 30 de ani. Ea poate fi regăsită şi astăzi pe unele canale mass-media, în special cele controlate de foşti securişti sau informatori.

Revenind la 20 decembrie 1989, Iulian Vlad şi Ceauşescu, conştienţi de gravitatea situaţiei, adoptă o neîndemânatică moderaţie în speranţa evitării ca „tulburările" „să se transforme în altceva". Astfel, noile ordine includ concesii care erau de neimaginat cu o zi înainte:

> De astă seară toţi arestaţii merg în întreprinderi.
> Cei din întreprinderi au răsp[underea].
> Pentru cei vinovaţi să se aplice legea.
> Cei care au atacat armata [...] vor suporta rigorile legii şi *să fie judecaţi în faţa muncitorilor* (!).
> Să se organizeze întâlniri cu muncitorii şi să li se explice că este un complot care vizează independenţa şi suveranitatea statului prin acţiuni care au fost organizate din vreme[202].

Partea cea mai orwelliană a acestui discurs se află în subtext: faptul că auditoriul – cadrele de Securitate – ştie foarte bine că Timişoara e în mâna revoluţionarilor, respectiv a muncitorilor care trebuiau „lămuriţi". Dar, evident, conform tabuului totalitar, acest lucru nu putea fi pronunţat. Nici faţă de Ceauşescu, nici faţă de subordonaţi şi nici în public. De aici limbajul duplicitar până la absurd, care trădează în acelaşi timp frica de potenţiala furie a poporului, în cazul în care Revoluţia ajunge la Bucureşti. Or, Vlad şi oamenii lui aveau deja informaţii de la „surse" despre „studenţii timişoreni" care urmau să vină cu trenul „accelerat de 6:30" şi care intenţionau să ajungă la CC.

Mesajul, preluat de la dictator, oferă o sordidă justificare pentru victimele Timişoarei. Dar în aceeaşi frază este subliniată mărinimia dictatorului şi, mai ales, e aruncată vina asupra Armatei, conform strategiei iniţiale: „2 zile s-au [abţinut] dar atunci când s-au produs acte de vandalism a trebuit să acţioneze armata”[203].

Urmează un detaliu care dă măsura panicii lui Iulian Vlad. Deplin conştient de pericolul de a încerca cu adevărat să se „organizeze întâlniri cu muncitorii şi să li se explice că este un complot”, în condiţiile în care la Timişoara muncitorii erau pe cât de eliberaţi de comunism, pe atât de sătui de explicaţii, prevăzătorul şef al Securităţii îşi moderează ordinul: „De pregătit luările de poziţii în întreprinderi [...]. *Atenţie* să nu se transforme în altceva (tov I.V.)”[204].

Scribul – acelaşi general Ştefan Alexie – sesizează evident importanţa detaliului. Securitatea înţelesese că „luările de poziţii” şi „explicaţiile” pe care le-a oferit în întreprinderi contribuiseră de fapt la răbufnirea urii mocnite a muncitorilor împotriva regimului.

Totuşi, luările de poziţii trebuiau să fie „clare” în „explicarea” evenimentelor de la Timişoara. Şi anume, prin cunoscuta fabulaţie cu „Uniunea Sovietică şi SUA care s-au pus de acord în Malta” asupra scenariului „Panama” pentru România. Această explicaţie trebuia dată mai ales în rândurile „unităţilor militare”.

Agitaţia legată de iminenta contaminare a Bucureştilor devine şi mai evidentă când Vlad cere ajutoare la centru: „Gl. Vasile – asistenţa şefului securităţii Capitalei *să vedem cu ce ajutăm capitala*”[205]. Aici e vorba de generalul-maior Vasile A. Gheorghe, şeful Direcţiei a IV-a Contrainformaţii militare (CI).

Rolul acestuia devine esenţial pentru cunoaşterea stării de spirit şi asigurarea loialităţii în „toate unităţile militare”.

După fraternizarea trupelor cu Revoluţia de la Timişoara, pentru Iulian Vlad „situaţia moral-politică” a Armatei devenise, evident, cu atât mai critică pentru supravieţuirea regimului şi a Securităţii ca instituţie. De aceea „explicarea” evenimentelor de acolo era esenţială. Trebuiau „lămuriţi” „toţi soldaţii”, inclusiv din „trupele de securitate” şi din oraşul de pe Bega: „Să plece cineva la Timişoara, avem acolo sute de soldaţi”[206].

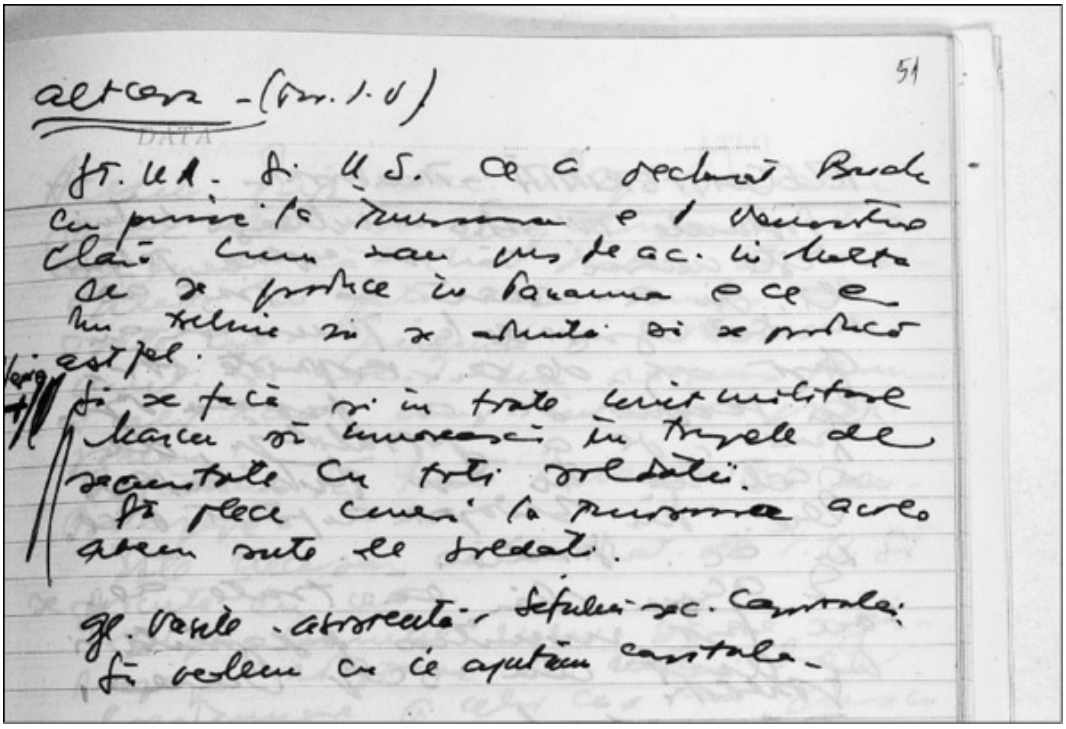
51
altcva -(Gen. I. U)
St. Ul. Si U.S. ce a declarat Bush
cu privire la Romania e ceva
clar cum sau pus de ac. si multe
de ce se petrece in Romania e ce e
un telefon si se anunta si se produce
astfel.
si se facă si în toate unit militare
Marcu si Ionescu în trupele de
securitate cu toti soldatii.
Să plece cineva la Timisoara acolo
avem sute de soldati.
Gl. Vasile - arestarea, Stefan sec. Capitala:
si vedem cu ce ajutăm capitala.

Agenda generalului Ştefan Alexie, 21 decembrie – prelucrarea despre modul cum „SUA şi U[niunea] S[ovietică] [...] s-au pus de ac[ord] în Malta” „să se facă şi în toate unităţile militare”; „să vedem cu ce ajutăm capitala”. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7, f. 50v

În aceeaşi zi, Ceauşescu organizează o nouă teleconferinţă, în care expune din nou scenariul cunoscut („este clar că toate acestea au fost plănuite… Panama, Malta”, „acţiunea dirijată” etc.). Ştefan Alexie îşi notează din nou, conştiincios, fiecare cuvânt, deşi în acel moment le învăţase probabil pe de rost.

Aflăm în continuare că se face „mobilizarea generală a întregului efectiv de partid şi de stat, miliţia, securitatea, unit. militare” şi că:

> Trebuie discutat deschis în toate întreprinderile. Oricine ridică o problemă le poate discuta în întreprindere. Trebuie lichidată în întreprindere. *Nimeni să nu mai iasă din întreprindere în scopul acţiunilor duşmănoase* […]. O singură cale: *înfrângerea forţelor reacţionare a agenturii, forţelor străine*. Să izolăm aceste forţe[207].

Interesantă pentru desfăşurarea ulterioară a evenimentelor este notaţia care urmează. În scopul „înfrângerii forţelor reacţionare”, Securitatea şi în particular formaţiunile USLA trebuie să „conlucreze strâns cu MI, cu unităţile militare”, şi să formeze „detaşamente de luptă şi de apărarea avuţiei întregului popor. Bine pregătite, cu forţe proprii”[208].

Se remarcă din nou sintagma „apărarea avuţiei întregului popor” ca substitut pentru „Nicolae Ceauşescu”. Aceste detaşamente create pentru a-l apăra pe dictator în situaţia de avarie existentă vor fi activate în noaptea următoare în Bucureşti. Formaţiuni similare vor fi semnalate şi după fuga acestuia din 22 decembrie, aparent ca parte integrantă din „lupta de rezistenţă” a Securităţii, cum vom arăta în continuare.

În aceeaşi seară, Nicolae Ceauşescu ţine un nou discurs televizat. E vorba de exact aceeaşi travestire a Revoluţiei pe care şi Iulian Vlad o „prelucrase” deja cu activul Securităţii până la saţietate. Ideile principale legate de „evenimentele grave care au avut loc, în ultimele zile, la Timişoara” sunt[209]:

– „distrugeri de tip fascist”;
– „grupurile antinaţionale, teroriste” „au continuat să acţioneze împotriva unităţilor militare şi instituţiilor de stat şi politice”;
– după două zile, „unităţile militare au fost obligate să se apere, să apere ordinea şi bunurile întregului oraş”, „ordinea în întreaga ţară”;
– „acte cu caracter net fascist, provocator, de distrugere” etc.

Deşi, după cum am arătat în secţiunile anterioare, Securitatea nu găsise nici o informaţie despre vreo instigare din afara ţării, dictatorul este blocat în versiunea sa:

> Din datele de care se dispune până în prezent, *se poate declara cu deplină certitudine* că aceste acţiuni cu caracter terorist au fost organizate şi declanşate în strânsă legătură cu cercuri reacţionare, imperialiste, iredentiste, şoviniste şi cu serviciile de spionaj din diferite ţări străine.
> Scopul acestor acţiuni antinaţionale a fost acela de a provoca dezordine în vederea destabilizării situaţiei politice, economice, de a crea condiţiile dezmembrării teritoriale a României, distrugerii independenţei şi suveranităţii patriei noastre socialiste[210].

Ceea ce este greu de imaginat recitind aceste rânduri este că Securitatea, printr-o asiduă campanie de dezinformare care

durează de 30 de ani, *a reuşit să acrediteze, într-o mare parte din mentalul colectiv, inclusiv, aparent, al procurorilor militari de azi, o parte din aceste idei, aplicate evenimentelor care au urmat după 22 decembrie. Naraţiunea „turiştilor sovietici" care ar fi terorizat România în acele zile, ca şi cea a „grupului complotist, KGB-ist, filosovietic"* (conform rechizitoriului SPM din 5 aprilie 2019) *care a preluat puterea şi ar fi organizat diversiunea criminală de după fuga dictatorului sunt, practic, desprinse din discursul de mai sus*.

Semnificaţia şi eroismul Timişoarei

Timişorenii arătaseră întregii ţări că victoria este posibilă chiar şi în contextul celei mai apăsătoare dictaturi. Armele lor au fost coeziunea, solidaritatea, tenacitatea, curajul. Învingerea fricii s-a realizat prin forţa solidarităţii de grup. Odată formate grupurile cu o anumită masă critică, protestatarii au observat că forţele de ordine nu-i pot aresta şi nici maltrata pe toţi.

În pofida represiunii letale, acţiunile decisive ale manifestanţilor au arătat întregii ţări modelul de urmat: ieşirea masivă a tinerilor şi muncitorilor şi unitatea demonstranţilor au dus în final la galvanizarea aproape întregii populaţii a oraşului. Determinarea revoluţionarilor timişoreni a favorizat episoade de fraternizare a Armatei şi abdicarea de la acte de represiune a grupurilor de civili aduse din alte regiuni ale ţării.

Victoria Revoluţiei la Timişoara a avut nu numai un impact moral, de la distanţă, ci şi unul direct. Tineri timişoreni au venit la Bucureşti şi în dimineaţa de 21 decembrie au avut o

contribuţie importantă la amorsarea revoluţiei din capitală. După cum se ştie, una dintre lozincile scandate în acele zile a fost „Azi la Timişoara mâine în toată ţara!”.

Joi, 21 decembrie. Propagarea Revoluţiei

În dimineaţa acestei zile au sosit la Timişoara mai multe trenuri cu muncitori de la fabrici din Oltenia. Erau îndoctrinaţi de oficiali ai partidului împotriva timişorenilor. Declaraţia unuia din ei e grăitoare:

> Directorul fabricii noastre şi un oficial al Partidului ne-au strâns în curte, *ne-au dat bâte din lemn şi ne-au spus că huliganii şi ungurii devastează Timişoara* şi că este de datoria noastră se mergem acolo şi să ajutăm la înăbuşirea demonstraţiilor. Dar acum mi-am dat seama că nu este adevărat[211].

Mai mulţi reprezentanţi ai revoluţionarilor i-au aşteptat în Gara de Nord din Timişoara pe muncitorii veniţi din oraşele din Oltenia (Craiova, Calafat, Băileşti şi Caracal). Le-au oferit apă şi hrană, explicându-le situaţia oraşului eliberat de comunism. Oltenilor care au vrut să mai stea le-a fost oferită cazare în căminele studenţeşti. Unii dintre ei s-au alăturat cauzei Revoluţiei. Cei care s-au întors au avut astfel ocazia să transmită în oraşele lor vestea triumfului Revoluţiei la Timişoara, un efect pe care regimul, desigur, nu l-a prevăzut.

La ora 9:00, din balconul Operei este citită Proclamaţia

Frontului Democratic Român ca organizaţie politică menită „a realiza un dialog cu guvernul, în scopul democratizării ţării”[212].

După cum am arătat, Securitatea aflase încă din 17 decembrie de la o „sursă” că „grupuri de tineri” timişoreni urmau să vină cu „acceleratul de 6:30 de la Timişoara” şi „vroiau să ajungă la CC”[213].

Cu toate măsurile frenetice întreprinse[214] pentru a-i împiedica pe aceştia, delegaţii Revoluţiei victorioase de la Timişoara ajung totuşi la Bucureşti şi se apropie de zona unde se desfăşura mitingul lui Ceauşescu în dimineaţa de 21 decembrie. Ei au contribuit astfel în mod semnificativ la propagarea Revoluţiei în capitală şi la descompunerea dictaturii.

Panica lui Nicolae Ceauşescu şi a Securităţii

O citire superficială a discursurilor dictatorului ar putea duce la concluzia că acesta credea cu adevărat în mitul complotului extern. Adulat până la extaz de cei din jurul său, cu un „orgoliu supradimensionat” care a „secătuit posibilităţile limbajului declamativ al propagandei”[215], ipoteza că el nu ar fi conceput profunda nemulţumire a populaţiei este tentantă.

Prin doctrina „preventivă” şi deghizarea opoziţiei şi represiunii[216], Securitatea l-a izolat pe dictator de ura românilor, întreţinându-i convingerea că este într-adevăr „cel mai iubit fiu”. Însă o analiză mai atentă a discursurilor lui din ultimele zile la putere şi a unora dintre documentele existente în arhive relevă faptul că Ceauşescu avea totuşi o reprezentare a *posibilităţii nemulţumirii* populare. În ultima clipă, el a încercat s-o contracareze pe două căi.

Pe de o parte, prin sordidul recurs la oferta financiară, inclusiv „alocaţi (sic!) de copii între 30-50 lei”[217]. Pe de altă parte, prin *educarea* maselor: „Mă voi adresa întregei (sic!) naţiuni *este necesar să se explice tuturor cetăţeni* (sic!) că toate aceste au fost organizate de servicile (sic!) străine de a destabiliza şi antenta (sic!) la independenţa şi suveranităţi (sic!)” etc. Aceste notiţe luate probabil de Elena Ceauşescu într-o conversaţie cu soţul său devoalează, pe lângă panica dictatorului, recursul mecanic la mitul vinovăţiei externe. Mai credea Ceauşescu în acel mit? Este greu de presupus, dacă ţinem cont de semnificaţia *educativă* a mesajului. Atâta vreme cât populaţiei „trebuia să i se explice” înseamnă că acea populaţie avea o idee diferită. Era deci nemulţumită. Iar acest fapt, în acel moment, Ceauşescu însuşi trebuie că începuse să-l creadă.

După cum am arătat şi în studiul dedicat „luptei de rezistenţă” dintr-un volum colectiv:

> Ceea ce se conturează este imaginea unui dictator şi a unei camarile profund angrenaţi într-un dificil joc al măştilor şi disimulării. De ambele părţi se ştia, într-o măsură mai mică sau mai mare, că ţara nu-l mai voia pe dictator. Nici una din părţi nu putea s-o spună, având în acelaşi timp o investiţie existenţială în statu-quoul regimului. De aici necesitatea travestirii cu orice preţ a opoziţiei reale, prin deliranta propagandă naţionalistă, în „inamic extern”, gata să „invadeze şi să ocupe teritoriul ţării”[218].

Pregătiri pentru lupta de rezistenţă

Ca o confirmare a semnificaţiei anunţului din *Scânteia tineretului*, mai multe declaraţii ale unor martori la evenimentele din timpul Revoluţiei arată că, deşi conspirată, au existat şi alte semne ale pregătirii pentru lupta de rezistenţă.

La Brăila

Locotenent-colonelul dr. Petru Nica din Brăila declara:

> Eu locuiesc într-un bloc la care domiciliază şi unii ofiţeri din fosta Securitate şi miliţie. E vorba de blocul „Romarta", *din care, nu-i nici un secret, toată lumea o ştie, s-a tras asupra demonstranţilor din piaţă şi asupra apărătorilor Consiliului.*
> Focul s-a executat începând cu 23 decembrie seara, dar fenomene oarecum bizare au apărut aici cu 4-5 zile înainte. De pildă, *pe 18 după-amiază, am constatat cu stupoare că de pe cutiile poştale şi uşile apartamentelor cadrelor Ministerului de Interne au dispărut numerele şi numele lor*. Soţia mi-a spus să le ştergem şi noi. I-am interzis. N-aveam de ce ne ascunde. Apoi, după consemnul ăsta, cine ştie ce persoane ţi-ar fi putut intra în casă. Altă bizarerie: *boxele respectivilor au fost camuflate* cu table, cartoane şi alte materiale, să nu se vadă ce-i în interior. *Un du-te-vino la fel de inexplicabil* a constatat familia mea la aceste apartamente; în condiţiile în care, se ştie, şi ei, ca şi noi, erau în alarmă de pe 17 decembrie 1989. Ca să nu mai vorbesc de *lăzi suspecte, care nu apăruseră până atunci*...[219]

Rezultă că încă din 17 decembrie (ziua când s-a decis publicarea anunţului în *Scânteia tineretului* pentru alertarea reţelei mai largi de luptă de rezistenţă) cadre de Securitate erau

anunţate direct şi începeau pregătiri în diverse oraşe ale ţării pentru lupta pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic. De menţionat că Brăila era una dintre destinaţiile potenţiale de evacuare a dictatorului în cazul în care ar fi pierdut puterea şi trebuia să părăsească capitala (direcţiile aveau numele de cod Luceafărul, Venus, Saturn, Soarele; Ceauşescu a ales în final Soarele, care era către Târgovişte, însă iniţial toate patru au fost activate)[220].

La Sibiu

Declaraţia lui Marian Valer, fost procuror şi membru al Comisiei de anchetă în dosarele Revoluţiei:

> În urma anchetelor desfăşurate la Sibiu, rezulta că la data evenimentelor din decembrie 1989, organele Ministerului de Interne aveau adoptate două planuri de acţiune în cazul apariţiei unei defecţiuni antiregim sub forma revoltei sau manifestaţiei anticeauşiste ale populaţiei, ori sub forma unei tentative de lovitură de stat militară. Astfel, în primul rând, pe baza ordinului ministrului de Interne nr. 02600/1988, la data respectivă funcţia sus menţionată fiind deţinută de Tudor Postelnicu, ordin emis ca urmare a manifestaţiilor anticeauşiste de la Braşov din 15 noiembrie 1987, s-a adoptat la nivelul Inspectoratului judeţean Sibiu al MI un plan unic de acţiune şi intervenţie în cazul unor manifestaţii, în care urmau să fie implicate securitatea, miliţia, trupele de securitate şi cele de pompieri din cadrul Ministerului de Interne. Într-o asemenea eventualitate, un rol deosebit urmau să deţină *plutoane de intervenţie special constituite*,

respectiv plutoanele Scutul, Şoimii şi USLA.
În al doilea rând, în urma investigaţiilor efectuate a rezultat că organele MI mai aveau un *plan secret de acţiune împotriva unităţilor Ministerului Apărării în cazul unei tentative de lovitură de stat militară sau a altei atitudini antiregim a armatei*. Probabil că acest plan era în conexiune cu planul Z-Z, la care făcea referire Ion Dincă în cazul procesului său şi care constă în acorduri secrete încheiate de Ceauşescu cu 5 state arabe pentru acordarea de asistenţă militară directă în cazul unui puci militar în România. În acest sens, în timpul evenimentelor din decembrie 1989 din Sibiu, *armata a găsit o hartă cu casele conspirative ale Securităţii din jurul unităţilor militare* din municipiu, în care urmau să fie plasate cadre de securitate care să acţioneze împotriva acestora, în eventualitatea dezicerii armatei de regimul ceauşist. În urma investigaţiilor efectuate, s-a constatat că *din asemenea case s-a acţionat cu foc asupra unor unităţi militare, începând cu după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989*, deci după răsturnarea dictaturii. S-a mai constatat că, în general, în *casele respective locuiau foste cadre de securitate sau miliţie, care se pensionaseră sau trecuseră în rezervă, sau informatori ai securităţii*, precum şi că, după începerea manifestaţiilor anticeauşiste la Sibiu, la casele respective au intrat autoturisme care aveau numere de înmatriculare din alte judeţe, de exemplu, Constanţa, Iaşi, Bacău. Astfel, *asupra UM 01512, s-a tras din imobilul nr. 7 din str. Ştefan cel Mare*, situat vis-a-vis de pavilionul central al acesteia, în care locuiau familii ale unui *fost comandant al securităţii din Sibiu şi un informator al securităţii*, precum şi din imobilele situate în str. Moscovei, paralelă cu unitatea

militară. *Asupra UM 1606, s-a tras din imobilul cu nr. 47 de pe str. Moldoveanu, în care locuiau un fost şef al miliţiei judeţului Sibiu*, iar asupra UM 01080 s-a tras din vila Branga, de pe Calea Dumbrăvii, în care locuia cu familia un mare crescător de oi, precum şi din vila unui medic. A mai rezultat că *locatarii imobilelor respective au lipsit de la domiciliu în timpul evenimentelor, părăsindu-le cu câteva zile în prealabil*, precum şi că în unele din aceste case *nu s-au găsit urme de mobilier sau de obiecte casnice*. Harta caselor conspirative ale securităţii şi miliţiei a ajuns în posesia locotenent-colonelului Dragomir, comandantul garnizoanei Sibiu, dar acesta, fiind solicitat să o depună la comisia de anchetă, a motivat că nu o mai găseşte[221].

Această mărturie e relevanta nu numai pentru pregătirile care au avut loc la Sibiu pentru lupta de rezistenţă – evident, o luptă de hărţuire împotriva Armatei, care urma să se întoarcă împotriva dictatorului. Detaliile oferite de Marian Valer, unul dintre puţinii procurori militari care au făcut o anchetă onestă în primele zile de după Revoluţie, confirmate de numeroase mărturii despre evenimentele de la Sibiu, demonstrează că acel plan a fost pus în aplicare în ziua de 22 decembrie, după-amiaza. A fost primul oraş unde s-a declanşat lupta de rezistenţă.

Planul Z-Z menţionat de procuror (respectiv de Ion Dincă, la procesul său) era continuarea planului Z al Securităţii de evacuare a preşedintelui României din Bucureşti sau, eventual, din ţară, în cazul pierderii puterii[222].

La Braşov

Declaraţia lui Ilarie Clipă:

> *În 18 decembrie* ginerele soţiei mele a venit de la Sibiu, având două valize de culoare bej. Întrebându-l, mi-a spus că le-a adus naşului său, fost colonel de miliţie, dar care nu era acasă. Le-a lăsat într-o cameră şi a plecat. Rămânând singur în cameră, am încercat să ridic valizele, dar erau foarte grele. Am desfăcut una şi am văzut că *era plină cu armament, pistoale automate şi cutii cu cartuşe, în cealaltă erau pistoale ceva mai lungi şi deasupra aveau un fel de rotiţă ca un ochean*. Pe 28 decembrie, ginerele a venit din nou la Braşov, m-a strâns de gât şi mi-a pus să declar că n-am văzut nimic[223].

Din nou, *ziua de 18 decembrie coincide cu cea în care s-a publicat „semnalul" luptei de rezistenţă în* Scânteia tineretului. În România, în acel moment, nu exista nici o altă instituţie în care civilii să aibă acces, în mod conspirativ, la armament de luptă decât Securitatea.

Izbucnirea Revoluţiei la Bucureşti

Discursul lui Nicolae Ceauşescu la mitingul din 21 decembrie 1989 a început cu mulţumiri „organizatorilor acestei mare (sic!) adunări populare". În acel moment în toată piaţa din faţa CC-ului şi, evident, în balconul unde se aflau dictatorul şi suita lui s-a auzit o bubuitură. Oamenii din piaţă s-au speriat, au început să se agite şi să se împingă. S-a produs o busculadă. Vacarmul brusc, care s-a auzit şi la televizor pe fondul liniştii discursului, a avut un puternic impact psihologic: a generat panică. Nicolae

Ceauşescu a încercat să continue discursul, apoi s-a oprit de tot, privind spre locul din mulţime de unde se auzea vuietul. Se pare că Securitatea a tras concluzia că un atac în forţă asupra sediului CC este în plină desfăşurare[224].

Filmul şi probele evenimentului arată că mitingul nu a fost „spart", aşa cum s-a pretins în unele medii. După busculada amintită şi după ce o parte a oamenilor mobilizaţi au părăsit piaţa, majoritatea au fost opriţi de forţele de ordine din zona Universităţii şi readuşi în piaţă. Secretarul general şi-a continuat discursul timp de încă 15 minute. Aici a făcut sordida ofertă de mărire a pensiilor, salariilor şi indemnizaţiilor copiilor, pretinzând că aceste măsuri fuseseră decise în acea „dimineaţă"[225]. A continuat să debiteze acuzaţiile halucinante la adresa agenturilor străine din Timişoara, a vorbit de obsesia lui (cunoscută încă din 1968) legată de necesitatea luptei „întregului popor împotriva invadatorilor" care nu au venit niciodată şi a încheiat apoteotic recitând ultimele două versuri din... *Deşteaptă-te, române!*[226]. La terminarea mitingului, câţiva dintre participanţi s-au alăturat (unii poate doar din curiozitate) grupurilor de „huligani" din zona Universitate-Romană-Unirii.

Trebuie să amintim că participanţii la astfel de mitinguri erau selectaţi strict pe bază de dosar, verificaţi de Securitate şi supravegheaţi de organele de partid. Oamenii de la Direcţia a V-a (Securitate şi Gardă sau UM 0666), Securitatea Municipiului Bucureşti şi USLA erau amestecaţi în mulţime şi „încadrau grupurile în careuri strânse". Scandări anticeauşiste erau greu de imaginat, atâta vreme cât cei prezenţi „erau trecuţi pe tabele nominale, cu semnătură". Pornind de la această axiomă, s-a emis teoria că primele manifestări ar fi fost facilitate sau chiar

încurajate de Securitate.

Probele şi filmele existente arată că nu au existat „provocatori” şi nici „protestatari” în interiorul pieţei. Au fost însă grupuri de protestatari („huliganii”) care se strânseseră încă din dimineaţa acelei zile în jurul pieţei. Erau poate chiar „grupurile de studenţi” de la Timişoara care „vroiau să vină la CC” cu „acceleratul de 6:30”. După cum am arătat pe baza agendei lui Ştefan Alexie, „sursele” alertaseră deja Securitatea despre aceşti studenţi, împotriva cărora Iulian Vlad ceruse să se ia cele mai „ferme” măsuri. De fapt, mai existaseră în Bucureşti gesturi de solidarizare cu Timişoara şi în zilele anterioare[227].

Cercetările Parchetului Militar confirmă existenţa grupurilor protestatare în dimineaţa de 21 decembrie, deoarece o parte dintre ei au fost răniţi în urma ciocnirii cu forţele de ordine care blocau accesul spre mitingul oficial. Rezoluţia nr. 171/S/27 mai 1992 a Parchetului Militar Bucureşti dispune neînceperea urmăririi penale privind împrejurările în care s-a produs rănirea a 16 oameni „care făceau parte dintr-un grup de persoane care a pătruns în piaţă scandând lozinci anticomuniste”[228].

Securitatea era pregătită. Cadrele Direcţiei a V-a îşi montaseră mitralierele în spatele geamurilor de sub balcon, abia ferite de privirile celor din piaţă. Cei din holul de intrare al CC-ului aveau automate „scurte” sub vestoane. În sfârşit, uslaşii aveau lunetişti plasaţi pe acoperişurile din zonă, cu muniţie de război.

Şansa şi-a spus însă cuvântul şi evenimentele au luat o turnură pentru care toată această maşină de război a dictatorului s-a dovedit că nu era totuşi pregătită. În momentul în care unul dintre grupurile de protestatari la care ne-am

referit a încercat să pătrundă în piaţă scandând lozinci anticomuniste, securiştii au acţionat „cu fermitate”, aşa cum le ceruse Iulian Vlad. Pentru a-i respinge şi a-i speria pe „huligani”, au aruncat (se pare, la ordinul colonelului Gheorghe Ardelean[229]) înspre ei cu o GELA (Grenadă cu Efect Luminos şi Acustic). Acest tip de grenadă era destinată acţiunilor de anihilare a unor eventuali terorişti şi se găsea exclusiv în dotarea USLA. Scopul grenadei era ca, printr-un şoc auditiv şi luminos, să creeze un moment de dezorientare pentru „duşmani”, suficient cât să fie capturaţi. Securitatea însă nu i-a bănuit posibilul efect în contextul mitingului lui Nicolae Ceauşescu.

Bubuitura rezultată a generat panică nu numai în rândurile mulţimii, ci şi în balconul prezidenţial. Secretarul general şi-a întrerupt discursul, confuz şi neîncrezător. Poporul a văzut acest lucru la televizor. S-a transmis ideea că dictatura era totuşi vulnerabilă.

Iulian Vlad şi restul şefilor au alertat forţele din zonă. Mitralierele Direcţiei a V-a au apărut în geamuri, iar „rezerva” direcţiei a ieşit în grabă, în costumele subţiri de vară, pentru a forma un semicerc în faţa intrării. Lansatoarele de grenade fumigene din lateralele CC-ului, mascate de prelate, au fost orientate spre piaţă[230]. Ordonanţa nr. 692/C2/2016 a procurorului Bogdan Licu, prim-adjunct al procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Secţia Parchetelor Militare, prezintă declaraţia martorului Ionel Dumitrescu, colonel inginer, ofiţer I la UM 02348 (Secţia de înzestrare cu materiale tehnice a Consiliului Politic Superior al Armatei, condus de Ilie Ceauşescu, fratele lui Nicolae),

având ca atribuţii asigurarea cu tehnică de propagandă la inamic a UM 02487 (război psihologic şi asigurarea cu tehnică de propagandă şi cultură – televizoare, aparate radio, amplificatoare de putere, magnetofoane – pentru întreg Ministerul Apărării Naţionale).

Colonelul declara că:

La data de 21 decembrie 1989, de la unitatea mea au fost trimise mai multe autospeciale care au avut *rolul de a amplifica sunetul* (respectiv de a dubla sistemul celor de la Radiodifuziunea Română). Autospecialele trimise au fost sub comanda locotenentului-major Grumaz Alexandru, care în prezent ocupă funcţia de consul general al României la Shanghai [la data declaraţiei – n.n.]. *Autospecialele au fost sursa sunetului auzit atunci când adunarea populară organizată în piaţa palatului s-a dezorganizat, iar participanţii au început să fugă.*

Transcrierile parţiale ale comunicaţiilor între unităţile USLA şi de miliţie au fost publicate la sfârşitul lui ianuarie, începutul lui februarie 1990 în ziarul *Libertatea*[231]. Asemenea înregistrări puteau veni doar dintr-o sursă: fosta Securitate. Cu excepţia unui singur episod (3 februarie 1990), toate aceste comunicări sunt din după-amiaza lui 21 decembrie sau dimineaţa lui 22 decembrie. Lipsesc comunicările USLA de la ora 3:30, din după-amiaza lui 21 decembrie, până la ora 8, din dimineaţa zilei de 22 decembrie. Şi nu e de mirare: e perioada în care forţele regimului au deschis focul asupra demonstranţilor.

Aceste transcrieri sugerează la rândul lor că, încă înainte ca adunarea populară să fi început, grupuri mari de demonstranţi adunate în mai multe intersecţii ducând spre Piaţa Palatului strigau lozinci împotriva regimului şi puneau la încercare capacitatea forţelor de ordine de a-i împiedica să intre în piaţa[232]. Este posibil ca demonstranţii să fi înţeles oportunitatea oferită de transmiterea mitingului în direct. Din transcrieri rezultă că acţiunile celor împiedicaţi să intre în piaţă au dat curaj şi câtorva persoane din mulţime să strige „Jos Ceauşescu!”.

Transcrierile confirmă că, din ordinul generalului Vlad, USLA a folosit GELA. Paul Ştefănescu confirmă folosirea petardelor şi că şeful USLA, colonelul Gheorghe Ardeleanu, ar fi fost văzut în clădirea Comitetului Central strigând la un subordonat „dă-mi GELA!”[233].

Grigore Ghiţă, comandantul trupelor de Securitate, a inclus unităţi USLA, inclusiv o unitate de geniu-chimic (care ar fi răspuns de gazele lacrimogene), printre forţele regimului detaşate pentru miting[234]. O asemenea acţiune este de altfel în concordanţă cu Ordinul nr. 2600 al Ministerului de Interne.

Chiar şi raportul Comisiei senatoriale condusă de Valentin Gabrielescu ilustrează că măsurile de siguranţă ale mitingului din 21 decembrie au fost lăsate aproape în întregime în sarcina Securităţii şi că generalul Gianu Bucurescu, adjunctul generalului Vlad, a fost personal răspunzător de miting[235].

Să recapitulăm deci: explozia grenadei i-a făcut pe şefii Securităţii să creadă că sediul CC-ului urmează să fie atacat; oamenii lui Ilie Ceauşescu au primit ordin să pună pe amplificatoarele din piaţă benzile cu simulatoarele de „război psihologic”. Aşa se explică vuietul care a produs senzaţia de

panică (conform specificaţiilor sale). De aici busculada ce a împins oamenii spre ieşirile din piaţă, călcându-se în picioare. Scopul urmărit cu zgomotul terifiant din respectivul moment era chiar acesta: să elibereze piaţa cât mai repede pentru a lăsa forţele din zonă să se concentreze la apărarea „Tovarăşului Stejarul” (numele de cod al lui Nicolae Ceauşescu în planurile şi comunicaţiile Securităţii)[236].

Deşi, cum am arătat, Ceauşescu şi-a reluat discursul, poporul văzuse la televizor că, de la dictator în jos, aparatului represiv i-a fost frică. Şi asta i-a încurajat pe oameni să iasă în stradă şi să-şi schimbe destinul.

Ultima teleconferinţă

Pe 21 decembrie 1989, la ora 18, dictatorul organiza o ultimă teleconferinţa[237]. Au participat: Elena Ceauşescu, Manea Mănescu, Emil Bobu, Silviu Curticeanu, Vasile Bărbulescu, Ion Radu, Vasile Milea, Tudor Postelnicu, Iulian Vlad şi alţii. Nicolae Ceauşescu începe cu aceleaşi teme: „avem de-a face cu o acţiune organizată şi dirijată” „împotriva integrităţii şi independenţei României”. Aceşti duşmani fantomatici din afara graniţelor probabil că nu mai existau nici măcar în mintea paranoică, greu încercată în acea zi, a şefului statului. Dar piesa totalitară a „celui mai iubit fiu” trebuia jucata până la capăt. Şi anturajul îşi juca, încremenit în rolul de lacheu, partitura.

Discursul aduce însă câteva elemente noi. Este identificat precis tineretul ca ţintă a „influenţei” „agenturii”, pentru „a-l atrage în diferite acţiuni” „împotriva integrităţii, independenţei etc.”. Din nou cere să se „discute” cu toţi „membrii partidului, muncitorii”, să li se „explice” etc. Se profilează însă din ce în ce

mai clar faptul că „educaţia” poate fi lăsată pe altă dată şi că acum urgenţa e pregătirea pentru „războiul întregului popor”, inclusiv după o posibilă pierdere a puterii, prin „lupta de rezistenţă”. Astfel, Ceauşescu cere „să se constituie grupe de apărare a bunurilor întregului popor etc.” (adică a lui personal), „bazate pe grupele patriotice, dar cuprinzând pe cei mai buni activişti de partid, pe cei mai buni oameni ai muncii din toate domeniile. Nu trebuie să existe secţie sau întreprindere în care să nu se fi constituit aceste grupe”.

O mobilizare generală deci. Însă ruşii n-au venit. Aşadar, e vorba de un război al întregului popor împotriva poporului însuşi. Prin magnitudinea mobilizării, dictatorul recunoaşte că:

– forţele de ordine, „singure”, n-au reuşit să ţină piept până acum „huliganilor”;
– deci numărul şi determinarea acestora sunt redutabile;
– participarea tineretului în această „destabilizare” este masivă: „Trebuie să se treacă cu hotărâre la lichidarea oricăror manifestări din rândul tineretului!”.

Muncitorii, baza partidului, reprezintă partea cea mai îngrijorătoare a celor contaminaţi de „agentură”: „Nimeni nu trebuie să mai iasă din întreprindere în scopul activităţilor duşmănoase, antisocialiste, în slujba cercurilor reacţionare de orice fel! Aceasta este problema numărul 1”.

Elementele luptei de rezistenţă apar cu claritate în imperativul de a crea „grupele sau detaşamentele de apărare” (a „proprietăţii, independenţei, a suveranităţii etc”). „Aceste măsuri trebuie să se îndeplinească începând din această seară, când trebuie să fie create toate aceste grupe, pe toate liniile, în presă, chiar de mâine trebuie să apară deja constituirea acestor grupe şi chemarea la ordine”[238].

Grupele trebuiau să „conlucreze strâns cu organele Ministerului de Interne, cu unităţile militare – acolo unde există acestea”. Această frază în sine încapsulează realizarea că acele forţe nu pot fi peste tot, adică nu mai pot ţine înregimentat poporul român.

Obsesia unei lupte generale cu poporul presupune situaţia în care el şi regimul său nu se vor mai putea baza pe Armată. Ceea ce, desigur, dovedeşte că e la curent cu episoadele de fraternizare de la Timişoara: „Trebuie să punem accentul ferm şi hotărât pe organizarea grupelor sau detaşamentelor de apărare sau, *mai precis, a detaşamentelor de luptă şi de apărare a avuţiei întregului popor, a ordinei şi liniştii în oraşe*, a independenţei şi suveranităţii ţării”[239].

Faptul că accentul, „mai precis”, cade pe scopul *intern* al luptei „detaşamentelor” („apărare a avuţiei întregului popor, a ordinei şi liniştii”) *înaintea* „independenţei” reprezintă încă o acceptare târzie că duşmanul, adică sovieticii, n-a atacat; şi nici nu pare gata să o facă; dar că *lupta de rezistenţă trebuie să se ducă oricum, chiar dacă duşmanul este format din românii revoltaţi*. Mai mult, chiar dacă Armata trece de partea lor şi aceştia preiau puterea.

Devine evident că *detaşamentele de luptă şi de apărare* pe care Ceauşescu mizează în acest moment sunt reţeaua „luptei de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”. E vorba de reţeaua pregătită şi antrenată de Securitate, mai ales în ultimii ani, pentru apărarea Comandantului Suprem („mai precis […] avuţia întregului popor”!). Sau, în caz că ar pierde puterea, readucerea lui.

De aceea în clipa aceasta mintea zbuciumată a tiranului nu se poate concentra decât pe „detaşamente”, ultima lui speranţă:

> Trebuie să nimicim această conspiraţie [...]. Măsurile pe care le-am spus să le luaţi reprezintă mai mult decât starea de necesitate. *Aceasta nu rezolvă problema. Problema este legată de a trece la* mobilizarea partidului, la *crearea detaşamentelor de luptă, la mobilizarea tineretului,* a femeilor, a poporului. Aceasta este starea de necesitate, aceasta trebuie să fie starea de necesitate! [...] să *organizăm şi să facem ca detaşamentele revoluţionare de luptă ale tineretului să intre în acţiune*. Reamintesc numai că în Bucureşti *funcţionau înainte asemenea grupe şi nu îndrăznea nimeni, nici un huligan nu îndrăznea să ridice capul pe bulevardele capitalei*[240].

Imaginea creată este cea a unui oraş care, într-adevăr, se afla „mai mult decât în starea de necesitate”: *în stare de asediu*. Un oraş practic terorizat de „detaşamentele” dictatorului, în care *nici un manifestant, nici un cetăţean, de fapt, nu mai are curajul să iasă „pe bulevardele capitalei”*. Este exact ceea ce au încercat să facă detaşamentele „luptei de rezistenţă” pe străzile Bucureştilor *după 22 decembrie*.

Spre final, Nicolae Ceauşescu face o referire, aparent din senin, la Brăila. Fără să fi menţionat în mod special nici un alt oraş: „Vă rog să treceţi la organizarea şi în Brăila şi peste tot a activităţii, aşa cum am discutat [...]. Trebuie să se creeze aceste *grupe de acţiune* şi în comune, în toate unităţile şi localităţile”[241].

Pare o referire la una dintre cele patru rute secrete de evacuare din Bucureşti a Comandantului Suprem în cazul pierderii puterii.

Planul Z

Într-o serie de articole publicate în 1993 în *Evenimentul Zilei*, aparent bazate pe documente de arhivă, sunt prezentate planurile Securităţii pentru evacuarea lui Nicolae Ceauşescu în cazul în care ar fi fost înlăturat de la putere[242].

Sunt astfel prezentate o schemă a „canalelor subterane prin care soţii Ceauşescu puteau ieşi într-un caz de forţă majoră din Comitetul Central” şi cele patru variante de ieşire din Bucureşti („Luceafărul 1”, „Venus 2”, „Saturn 3” şi „Soarele 4”).

Conform acestui plan numit „Z”, de la Comitetul Central, „prin sistemele subterane special amenajate”, dictatorul şi familia sa trebuiau să ajungă „într-unul din cele patru puncte de staţionare” şi de aici, după alte variante (fiecare cu două trasee), la ieşirea din Bucureşti. Se pare că pe 22 decembrie „toate echipele cu dotările respective au fost la posturi, inclusiv pe itinerarele subterane”, însă în momentul retragerii blindatelor, la ora 10:30, din zona Comitetului Central, planul de salvare prin subterane a trebuit să fie abandonat. S-a trecut la planul de rezervă pentru această situaţie, care prevedea chemarea a două elicoptere.

Este ceea ce a făcut generalul Victor Atanasie Stănculescu. Însă doar unul dintre elicoptere a putut să se aşeze pe acoperişul CC, din cauza antenelor. Se mai ceruseră, tot conform planului de rezervă, alte cinci elicoptere din escadrila prezidenţială pentru „transport aerian-pază”.

Pregătirea pentru bătălia finală

După teleconferinţa din seara zilei de 21 decembrie, Nicolae

Ceauşescu a avut o discuţie cu şefii instituţiilor de forţă. Era evident furios. „E inadmisibil că de 4 sau 5 ore să nu fi fost lichidat grupul acesta de aici, de la Universitate”. În acest moment el instituie:

> *Comandă unică* asigurată de ministrul apărării, ministrul de interne, ministrul secretar de stat la interne şi şef al Departamentului Securităţii Statului şi şeful Statului-Major al Gărzilor patriotice – desigur, sub conducerea comandantului suprem. Cu orice problemă vă adresaţi comandantului suprem[243].

Scopul comandamentului unic era „să acţioneze pentru a lichida rapid situaţia de aici [din Bucureşti]”. Şefii desemnaţi s-au conformat. După cum se ştie, represiunea din acea seară a lichidat în sânge manifestaţia revoluţionarilor de la Intercontinental.

În acest timp, la nivelul Direcţiilor Securităţii, pe lângă starea de necesitate, se introdusese starea de luptă. La nivelul Direcţiei a V-a (paza dictatorului) aceasta presupunea:

– „Întărirea *sistemului de acţiune şi intervenţie*”;
– „Întreg efectivul unităţii este prezent la sediu”;
– „Se constituie grupele operative pe 2 schimburi”
– „Toată lumea în stare de luptă”;
– „Armamentul la purtător, părăsirea unităţii” doar „cu aprobarea şef[ului] serv[iciului]”;
– „Ptr. subunitatea de intervenţie la nivelul unităţii se distribuie armament automat”;

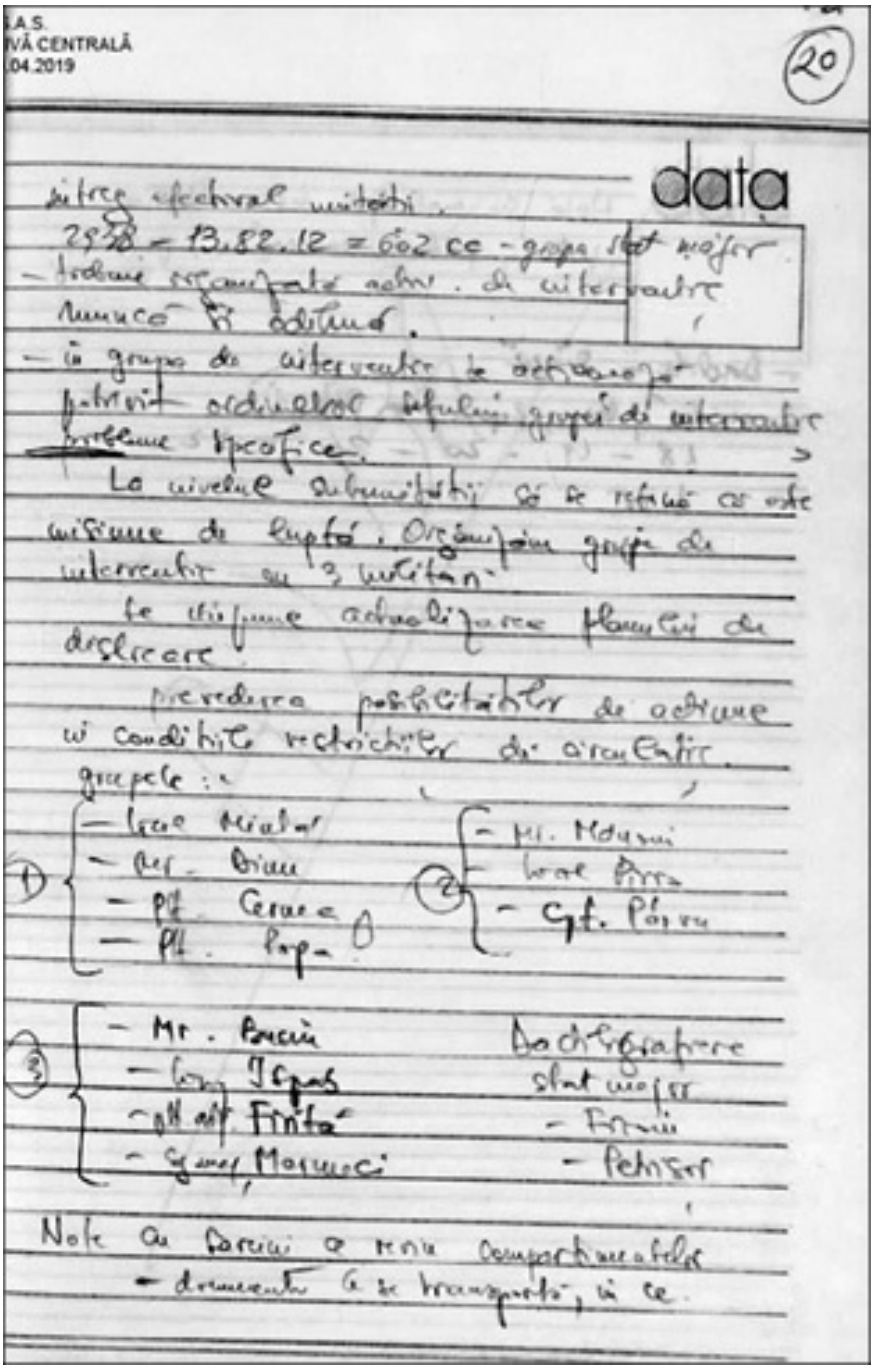

Pagină din agenda maiorului Dinu Nicolae, Direcţia a V-a.
ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 20

– Se introduc „toate măsurile de camuflare”;
– „Trebuie organizată activ[itatea] de intervenţie munca şi

odihna”;
– „În grupa de intervenţie se acţionează potrivit ordinelor şefului grupei de intervenţie”
– „La nivelul subunităţii să se reţină că este misiune de luptă. Organizăm grupe de intervenţie cu 3 militari”;
– „Se impune actualizarea planului de dislocare”;
– „Prevederea posibilităţilor de acţiune în condiţiile restricţiilor de circulaţie”[244].

Arestarea potenţialilor capi ai Revoluţiei

Pentru a preveni ca anumiţi disidenţi consideraţi mai periculoşi să devină lideri ai revoltei care se declanşase la Bucureşti, Iulian Vlad dă ordinul arestării a cel puţin patru dintre aceştia, care se aflau toţi în domiciliu forţat:

> În seara zilei de 21 decembrie gl. mr. MORTOIU AURELIAN a convocat o şedinţă cu şefii de servicii la care era prezent şi celălalt locţiitor l.col. RĂDULESCU EMIL. Cu acest prilej ne-a informat că are ordin de la conducere ca în anumite *cazuri care ridică probleme speciale* să acţionăm pentru reţinerea temporară a acestora spre a preveni implicarea lor în acţiuni similare celor de la Timişoara. S-a referit concret la *MAZILU DUMITRU*, ANDREESCU GABRIEL, *BRUCAN SILVIU* şi CELAC MARIANA[245].

Este evident că Securitatea a decis „anihilarea” acestor disidenţi pentru a încerca să evite ca eventual aceştia să devină lideri ai Revoluţiei. Arestarea lui Dumitru Mazilu, care se afla oricum în domiciliu forţat, este descrisă astfel de acesta:

Se făcuse ora 1:00 în noaptea de 21 spre 22 decembrie. Fulgerele mitralierelor luminau toată zona, iar suflul era atât de aproape, încât zăngăneau geamurile. În casa pe care temnicerii noştri ne-o transformaseră de mai mulţi ani într-o cumplită închisoare, ne aşteptam cu înfrigurare copilul[246]. […]

În clipa următoare, uşa a fost spartă, iar oglinda de pe ea a fost prefăcută în ţăndări. N-am apucat să solicit de două ori ajutorul, când am fost izbit cu putere în cap. Un individ mi-a aplicat mai multe lovituri cu patul mitralierei în piept. Am mai apucat să-i mai aud cuvintele celui ce poruncea: „Arde-l, mă!”, „Să-l învăţăm minte pe criminal!”, „Fă-l să tacă pentru totdeauna!…”. În acel moment mi-am pierdut cunoştinţa… Mi-am revenit pe scări. Trei indivizi mă transportau pe sus, lovindu-mă cu capul de pereţi.

Eram numai în pijama, desculţ… M-au dus prin curte până la poartă, în faţa căreia se afla duba miliţiei. Am fost aruncat pe duşumeaua maşinii ca şi cum aş fi fost un sac… Gura îmi era năclăită de sânge. […]

Primul meu gând era la ai mei. Soţia şi copilul – mai mult dezbrăcaţi – erau pe banchetele din spate ale dubei. Amândoi aveau feţele tumefiate… Aveam să aflu ulterior că fuseseră loviţi cu brutalitate[247].

Relatarea lui Dumitru Mazilu este confirmată de cea a unui ofiţer superior de Securitate[248].

Rolul central al Securităţii şi Miliţiei în represiunea din

ziua de 21 şi noaptea spre 22 decembrie

În după-amiaza şi seara lui 21 decembrie, tot mai mulţi bucureşteni se adunau pe străzile centrale. Imediat după primirea ordinelor de la Ceauşescu la teleconferinţă, începând cu puţin după ora 18, conducerea „comandamentului unic" a început reprimarea revoluţionarilor. Până la ora 3 noaptea, protestatarii au fost loviţi, urmăriţi, arestaţi şi bătuţi în mod sălbatic de cadre MI în aresturile Miliţiei din Bucureşti.

Este semnificativ faptul că şeful Securităţii, generalul Iulian Vlad, era în acea noapte în contact direct cu cuplul Ceauşescu. Conform declaraţiei date în faţa Comisiei Parlamentare pentru Cercetarea Evenimentelor din decembrie 1989, ofiţerului de Securitate Marian Rusu, aghiotantul Elenei Ceauşescu, l-a întâlnit pe hol, în noaptea de 21 decembrie, „în jur de ora 23:00-24:00", în zona „cabinetului 2" (al Elenei Ceauşescu)[249].

Exact după acest moment (miezul nopţii din 21 spre 22 decembrie), forţele de ordine au deschis focul direct asupra demonstranţilor din centrul Capitalei.

Au participat cadre USLA (Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă) şi ofiţeri de Securitate îmbrăcaţi în haine civile, soldaţi, tancuri şi TAB-uri. Se trăgea asupra mulţimii *de pe clădiri,* din balcoanele de la Intercontinental, de pe străzi laterale şi din tancuri. Unii demonstranţi au murit prin împuşcare, alţii prin înjunghiere, iar unii au fost striviţi de vehiculele armatei. Un TAB a intrat în mulţime chiar lângă Hotelul Intercontinental. În faţa restaurantului Dunărea, revoluţionarii au construit o baricadă pentru a se apăra. Aceasta a fost străpunsă la miezul nopţii de tancuri şi ulterior distrusă de forţele de ordine.

Arestaţii erau aduşi la locuri de „colectare” (în faţa hotelului Negoiu şi lângă clădirea Ministerului Comerţului Exterior) şi apoi transportaţi în mai multe sedii ale Miliţiei Capitalei pentru a fi identificaţi. Majoritatea manifestanţilor prinşi au fost bătuţi sălbatic, unii chiar la momentul arestării, dar mai ales la Miliţie. De acolo au fost duşi la închisoarea Jilava.

Conform unui martor, disidentul Nicu Stăncescu, „în tot cursul nopţii au intrat maşini pline cu răniţi şi cu arestaţi. Au fost aici în închisoarea Jilava copii de la 12 ani până la 16-18 ani, răniţi, cu picioarele rupte, cu capetele sparte. Numai sânge s-a scurs pe culoarele şi prin celulele închisorii Jilava”[250].

Iată ce relatează un martor venit din provincie în acea seară la Bucureşti pentru a participa la Revoluţie:

> [Pe 21 decembrie] Cu metroul am ajuns în Piaţă Universităţii şi aici am văzut sute de tineri. Bănuiesc că erau şi provocatori. Cred că tot pe la 22-22:30 [...] ne-am lovit de un cordon de *„uslaşi” (combinezoane negre, bastoane şi scuturi)*, iar în spatele lor se afla un alt cordon de ostaşi [...]. Soseşte un TAB, din lateral, făcând manevre de intimidare a demonstranţilor. La un moment dat rămâne în pană. Militarii în termen au vrut atunci să iasă, dar „uslaşii” le-au strigat să rămână înăuntru. Împreună cu alţi doi-trei tineri am încercat să atârnăm o eşarfă făcută dintr-un cearceaf de mitraliera TAB-ului. Trăgătorul mitralierei o rotea în permanenţă. Am pus mâna pe ea încercând s-o întorc spre cordonul de „uslaşi”. Eram sus pe TAB împreună cu alt tânăr. Acesta a sărit după ce a izbutit să agaţe eşarfa. În momentul în care am reuşit să rotesc cu cca 90 grade mitraliera, *am fost lovit de un glonţ, tras dinspre cordonul de*

„uslaşi”[251].

Mai mulţi martori au declarat că printre cei în costume de soldaţi în termen aflaţi în dispozitivele de apărare se aflau, ca şi la Timişoara, mulţi care „păreau de 30-35 de ani”. Au fost aduşi şi „elevi de la Academia Militară”. Conform dosarelor de cadre găsite la CSNAS, ofiţeri şi subofiţeri de Securitate (în special cadre USLA) făceau regulat cursuri de pregătire pe diferite specialităţi de arme la Academia Militară. Aşa se poate explica de ce unii dintre „elevii” amintiţi aveau de asemenea între 30 şi 40 de ani.

Redăm în continuare o serie de mărturii extrase din agenda personală a generalului magistrat Ioan Dan, care le-a copiat la rândul său din unele dintre cele 201 dosare de urmărire penală privind morţii şi răniţii represiuni din 21-22 decembrie 1989 în Bucureşti. În unele cazuri am lăsat şi observaţiile magistratului, din care rezultă că o parte din anchete au avut carenţe majore.

Dreţcan Ioan – a fost lângă baricada de la Intercontinental:

> În faţa baricadei erau nişte blindate, iar în spatele lor se aflau cordoane de militari îmbrăcaţi în uniforme albastre, în mâini aveau *scuturi şi bastoane*. Spre b-dul Gh. Dej se aflau alte cordoane de militari, îmbrăcaţi în uniforme kaki […], de asemenea înarmaţi cu *scuturi şi nişte beţe de culoare albă*. […]
> Mulţimea de demonstranţi a intrat în panică, alergau pentru a se pune la adăpost. A început să se tragă. *În apropierea noastră au căzut lovite de gloanţe 3 persoane* (o femeie şi 2 tineri). Era ora 23.

Moraru Constantin Daniel – 19 ani:

În jurul orei 23:30, am observat că pe lângă gloanţele trasoare *a început să se tragă în plin în populaţie (gloanţele ucigaşe veneau dinspre Piaţa Romană).*

Brăiloiu Alexandru – 38 de ani:

Înainte de a ajunge în bulevard [Magheru – n.n.], pe aceeaşi stradă laterală am fost somat de doi indivizi şi legitimat. În legătură cu aceşti doi indivizi, relatez următoarele: *erau în vârstă de aproximativ 25 de ani*. Purtau *uniformă militară de un format special. Am fost frapat de croiala acestor uniforme care permiteau purtătorilor o largă autonomie de mişcare. M-a surprins de asemenea calitatea materialului şi culoarea acestuia. Era un material care nu se asemăna nici cu cele din care se confecţionează ţinuta de vară sau de iarnă a militarilor, respectiv de calitate net superioară.*

Radu Vasile (dosar 364/S/1992):

La circa 14 de miliţie, *a fost bătut de un colonel de miliţie* pe care îl poate recunoaşte în mod cert. I-a luat actele şi suma de 1.200 lei.
+ Nu s-a încercat identificarea, deşi partea vătămată a cerut.
„În jurul orei 1 şi 20' din noaptea de 22 decembrie 1989, maistrul NIŢU ION m-a rugat să-l duc cu maşina până la locuinţa sa pentru a duce la oamenii care lucrau nişte mâncare.

Am ajuns în strada Oiţelor din sectorul 4, la un bloc situat în apropierea circumscripţiei nr. 4 de miliţie, unde a coborât maistrul NIŢU ION, şi imediat am auzit *o rafală de împuşcături, se trăgea asupra maşinii*.
Nu am apucat să pornesc maşina şi întrucât continua să se tragă am luat hotărârea de a abandona maşina şi să mă pun la adăpost într-un bloc.
Am sărit din cabina autovehiculului şi în timp ce fugeam spre bloc s-a continuat să se tragă asupra mea. Gloanţele ricoşau din caldarâmul străzii, dar nu am fost lovit. În fuga mea, am fost lovit de creanga unui copac, astfel că am avut iniţial impresia că am fost împuşcat în piept şi m-am oprit, moment în care am fost somat să stau pe loc cu mâinile ridicate. Am ascultat de ordin şi am rămas pe loc. De mine s-au *apropiat 3 militari în uniforme kaki, cu cască albă pe cap şi înarmaţi cu pistoale mitralieră (aveau patul rabatabil)*[252]. […]
La circa de miliţie *am fost luat în primire de o persoană în ţinută civilă,* căreia nişte subofiţeri care mă cunoşteau i s-au adresat în felul următor: «Lăsaţi-l, domnule colonel, că noi îl cunoaştem, este şoferul de la Întreprinderea de gaze», însă acesta a continuat să mă înjure şi *m-a lovit cu pumnul în obraz, a continuat să mă lovească cu bastonul şi cu picioarele în mod bestial*.”
+ Cu maistrul NIŢU ION nu s-a stat de vorbă şi nu rezultă ce s-a întâmplat cu el.

Medeleanu Cristian – 18 ani (dosar 365/S/1992):

În noaptea de 21/22.12.89, după ce a început să se tragă, a

fugit de la Inter spre rest. *Budapesta*, unde a fost prins de doi civili şi dus la Circa 14.
„Eu, împreună cu o altă persoană, am fost urcat într-o cameră la parter şi un subofiţer de miliţie cu gradul de sergent-major, înalt, cu o înălţime de 1,90 m, blond, *ne-a lovit cu pumnii şi picioarele*. A lovit pe cealaltă persoană *cu pumnul peste gură, expulzându-i doi dinţi incisivi* din faţă. Aş putea recunoaşte sigur subofiţerul de miliţie care a exercitat violenţe asupra noastră.
Am fost duşi tot prin cordon de miliţieni într-un garaj.
În momentul în care sergentul-major blond ne lovea, *o persoană în civil, mic de statură, cu un cap mic, insista să ne lovească că altfel ne va lovi el*. Aş putea recunoaşte şi această persoană."

Popa Ion – 49 de ani (dosar 367/S/1992):

La baricada de la Inter
„Din spatele unor blindate se trăgeau în aer focuri de armă, pentru ca mai târziu să observ că *se trăgea şi în manifestanţi, dintre aceştia au căzut răniţi şi morţi*."
„De grupurile de manifestanţi se apropiau *militari cu scuturi* care au tras în mulţime."
Prin tunelul metroului, a ajuns la Piaţa Unirii, *unde era un grup de miliţieni şi civili. Se trăgea de aproape*.
„În acest loc, prin surprindere, am fost imobilizat şi dus la circa de miliţie nr. 14, percheziţionat şi *bătut în mod bestial, fără milă*. În apropierea mea, *un băiat din cauza bătăii a căzut şi nu s-a mai ridicat. Din cauza bătăilor mi-am pierdut cunoştinţa*."

Băloi Dumitru – 35 de ani (dosar 368/S/92):

A fost cu soţia sa, BĂLOI MARINELA, la manifestaţia anticeauşistă de la Intercontinental până când soţia sa a fost udată de jeturile de apă ale pompierilor după care au plecat acasă pentru a se schimba (orele 20).
Au plecat din nou, lăsându-şi cei doi copii singuri în casă pentru [a] reveni la Inter.
Au fost reţinuţi la Piaţa Unirii, duşi la *Circa 14 Miliţie, maltrataţi, apoi la Miliţia Capitalei – maltrataţi, legaţi cu mâinile la spate* şi duşi la Jilava, de unde au fost eliberaţi în 22.12.89, orele 14-15.
Nu s-a dus la medic, dar pe baza unor depoziţii de martori s-a stabilit că ar fi suportat leziuni corporale vindecabile în 14-15 zile.
„…am fost reţinuţi de un cetăţean civil…” „…iar spre noi, la câţiva metri, se îndreptau aproximativ 40 oameni aliniaţi câte 4 pe rând, *îmbrăcaţi în haine de militar în termen, dar cu o vârstă mult mai mare, cum de altfel ar trebui să aibă această categorie oameni care-şi satisfac stagiul militar*…”
„Am fost conduşi la circa 25-30 m spre magazinul «Unirea», unde era amplasat un adevărat cartier general cu multe maşini ale miliţiei (*ARO* + *Dacia*), iar de jur împrejur numai cadre sus-puse…”
„…pe una din uşi, care dădea în garaj, *a fost scos un băiat plin de sânge, iar loviturile nu conteneau asupra lui, până când la 2 m în spatele nostru a căzut fără a mai face un gest care să arate că mai trăieşte*, după care a fost aruncată apă pe el, iar acei miliţieni care-l loviseră *văzând că nu mai*

mişcă, l-au apucat de haine şi l-au târât afară din garaj.”
„…am fost îmbarcaţi într-o maşină şi transportaţi la miliţia capitalei, unde a fost un adevărat iad, pe un culoar foarte lung erau înşiraţi miliţieni de o parte şi de alta şi când treceam printre ei loveau cu ce puteau, bastoane, picioare, pumni…”

Maistru militar Brânză Ştefan, UM 01347 Basarabi (dosar 377/S/1992):

În anul 1989 era detaşat la construirea Casei Republicii şi a Muzeului Naţional.
În jurul orei 22, în 21.12.89, împreună cu lt.-col. MIHALACHE PETRU şi concentratul GHEORGHE VASILE, cu maşina condusă de lt.-maj. CIOBANU MARIN, s-au deplasat până la CCA unde au coborât.
„…au apărut 3-4 persoane îmbrăcate civil şi unul dintre aceştia mai solid ne-a cerut să prezentăm actele la control. D-nul lt.-col. MIHALACHE a răspuns că suntem cadre militare, iar civilul care a solicitat actele a răspuns insultător la adresa d-lui locotenent-colonel. Acesta i-a răspuns să vorbească civilizat şi atunci *a fost lovit de cel care îi solicitase actele. D-nul lt.-col. a căzut jos*, iar cel care îl lovise a ordonat celor care îl însoţeau să-l ridice. Am fost luaţi toţi trei şi duşi la sediul Poliţiei municipiului Bucureşti, în drum spre sediu *fiind lovit fără motiv de cei care mă conduceau*”[253].
La Mil[itia]. Cap[italei]. culoar viu şi toţi îl loveau. Noaptea pe la 3, după maltratări, au fost duşi la Jilava unde li s-a acordat asistenţă medical, fiind eliberaţi în după-amiaza zilei de 22.12.89.

Kiss Adrian – 25 de ani, student (dosar 379/S/92):

Reţinut în staţia de metrou „Universitate”
„După câteva minute, în staţie a coborât un grup format din cinci *militari îmbrăcaţi în combinezoane gri, cu scuturi, cască şi bastoane de cauciuc. Aceştia au început să lovească oamenii din staţie cu bastoanele*. Am încercat să ies din staţie, însă afară se formase un *cordon de militari îmbrăcaţi la fel ca şi cei care coborâseră. Doi militari au început să mă lovească peste cap cu bastoanele*. Am căzut jos, după care aceştia au *continuat să mă lovească, până am devenit inconştient*.”
Când şi-a revenit, se afla într-o maşină, dus la miliţie, apoi la Jilava.

Iliescu George Dorel – 15 ani (dosar 380/S/92):

La Intercontinental 21.12.89, până pe la 00:15 „când a început să se apropie de noi trăgând focuri în sus tancuri sau maşini blindate”.
A intrat în staţia de metrou.
„Am fost scoşi afară unde *am fost trântiţi la baza peretelui Universităţii*.
Am stat acolo cam 15 minute, timp în care *am fost bătut de către soldaţii cu scuturi şi căşti care purtau inscripţia «Miliţia»*.”
Duşi la Circa 17, iar de acolo la Jilava. Doctorii i-au vizitat şi i-au întrebat dacă au răni deschise. „Nu era nimeni în camera cu răni deschise, în schimb *toţi aveam vânătăi pe tot corpul, pe picioare, în cap aveam cucuie*.”

Leca Ştefan – 37 de ani (dosar 256/S/92):

Reţinut în 22.12.89, în jurul orelor 6, în zona Unirii, când se întorcea spre casă de la manifestaţie, peste noapte stând ascuns la scara unui bloc.
„Am rămas în zonă până în jurul orei 24 când împreună cu ceilalţi, datorită faptului că începuse să se tragă, am fugit pe str. Rosetti."
„…am fost transportaţi la sediul Circii 14…"
„Aici, după ce *am fost lovit ca şi ceilalţi de două cordoane de subofiţeri de miliţie ce formaseră un culoar*…"

Tanase Alexandru (dosar 234/S/92):

În jurul orelor 24:00 a început focul care urmărea să destrame demonstraţia. Am văzut *pe „Universitate" pe acoperiş cum se trăgea cu armă automată. Se trăgea foc cu foc*.

Un grup de militari în termen care trăgeau fără adresă…

Cristescu Teodor Adrian – 44 de ani (dosar 252/S/92):

La un moment dat au mai intervenit şi alte forţe despre care am afirmat în declaraţia anterioară că aparţineau *trupelor USLA*. Am făcut această afirmaţie bazându-mă pe împrejurarea că erau îmbrăcate cu o *uniformă mai deosebită, în sensul că în picioare aveau ghete cu carâmbul înalt, combinezoane de culoare kaki şi în cap cu căşti albe cu vizor. Cu armele ce le aveau în mâini au deschis foc de armă,* dar nu pot preciza dacă au tras în aer sau în mulţime.

Datorită intervenţiei acestora, în rândul manifestanţilor s-a produs panică, aceştia au încercat să se disperseze, dar *marea majoritate au fost prinşi, loviţi şi imobilizaţi*.

Doară Mihai (dosar 219/S/92):

La restaurantul *Grădiniţa*
„Am văzut un *pluton de militari în termen care intrase în panică, şovăind să intervină*, motiv pentru care *în scurt timp a fost înlocuit cu un pluton de miliţieni*."

Ştefan Gheorghe – 38 de ani (dosar 215/S/92):

În jurul orei 1:00, asupra coloanei de demonstranţi, dar pe deasupra, au încercat să se tragă focuri trasoare *dinspre hotel Intercontinental* şi dinspre barajul constituit din forţele de ordine. […]
După ce tancul a trecut, noi am închis coloana, iar când s-a reîntors, am închis din nou coloana, fără ca în timpul deplasării acestui ţanc să se producă victime în rândul demonstranţilor. După acest episod, *dinspre barajul forţelor de ordine a început să se tragă în demonstranţi*. Reţin că au fost focuri de armă automată şi *focuri de pistol. Din rândurile noastre au fost vătămaţi demonstranţi, iar unii au fost împuşcaţi mortal*. […]
În tot acest timp, barajul forţelor de ordine înainta pe noi şi se trăgea asupra noastră.

Taban Gelu – 24 de ani (dosar 204/S/92):

În spatele hotelului *Intercontinental*
„Am văzut că *un poliţai (tot subofiţer) că a scos pistolul şi a tras într-un manifestant ce avea lozincă, împuşcându-l.*”

Pop Petru – 57 de ani (dosar 203/S/92):

Am scandat împreună cu celelalte persoane şi când a început să se tragă cu trasoare, după care s-a auzit o comandă „cu foc înainte”, fiind în faţă *am fost lovit de scutieri militari, după care am căzut şi după ce s-a retras lumea, am fost luat de miliţie, lovit şi urcat într-o dubă.*

Gadina Constantin – 36 de ani (dosar 202/S/92):

În dreptul sălii *Dalles*, se afla un cordon de scutieri, în acest loc îndreptându-se şi camioanele cu soldaţi. Mai mulţi *tineri şi copii s-au aşezat în drum pentru a împiedica înaintarea acestor vehicule şi în aceste împrejurări mai mulţi dintre ei au fost călcaţi de camioane.*
Imediat cordonul de scutieri a înaintat câţiva metri pentru a acoperi locul unde se aflau victimele călcate de vehicule, după care au continuat înaintarea, venind înspre noi demonstranţii. Ne-am mai retras şi noi şi în jurul orei 17:40 au apărut pe str. Nicolae Bălcescu două autoturnuri care au început să stropească demonstranţii cu apă şi spumă chimică.
Cordonul de miliţieni presa demonstranţii să se împrăştie, având loc ciocniri în care *cadrele M.I. loveau cu bastoanele şi bâtele demonstranţii…*

Bucur Nicu – 21 de ani (dosar 188/S/92):

„În ziua de 21.XII, am participat la mitingul organizat în Piaţa Palatului, rămânând în continuare în oraş până în jurul orelor 0:30. În acest interval am fost în mai multe locuri din centrul oraşului, unde oamenii manifestau şi strigau lozinci anticeauşiste. Până în jurul orelor 18, forţele de ordine nu au lovit manifestanţii."
Arată că *în toate intervenţiile erau trupe USLA – cu căşti „Miliţia", scuturi şi mulţi subofiţeri de miliţie*.
„În jurul orelor 17 am văzut că s-a tras primul glonte care l-a rănit pe un cetăţean de circa 40 ani. Nu ştiu cine a tras şi nici de unde. Victima se afla în apropierea sălii *Dalles*. *În jurul orei 18, a venit primul TAB care a trecut prin mulţime, omorând oameni*, oprindu-se în preajma sălii *Dalles*" [confuzie cu camionul – n.n.].
„În jurul orelor 22-23 s-au înteţit focurile de armă."
În jurul orelor 0-0:30 a fost *arestat şi maltratat de scutieri şi un ofiţer de miliţie (cu pumnii, cu bocancii şi cu bastonul de cauciuc).*
Bătut la Miliţia Capitalei, iar dimineaţă a fost dus la Jilava.

Popa Ion – 50 de ani (dosar 185/S/92):

„Totodată se trăgea cu trasoare, iar *în acelaşi timp am văzut că mai cădea la sol câte unul din manifestanţi fiind probabil împuşcat de către cei care se strecuraseră printre manifestanţi.*
În jurul orelor 24:00, mă aflam lângă ceasul de la Universitate, lângă una din scările metroului când am

observat că *se trage mai intens în manifestanţi de către cei înarmaţi cu scuturi aflaţi în apropiere. Nu pot preciza dacă aceştia făceau parte din trupele USLA sau cele al Ministerului de Interne (miliţieni sau securişti).*”
A intrat la metrou şi prin tunel a ajuns la P. Unirii.
„La ieşire, după circa 100 m, am văzut nişte «Jep»-uri cu emblema «Miliţia» şi am auzit trăgându-se focuri de armă în direcţia mea…”
Duşi la Circa 10 sau 14 unde *au fost bătuţi*, apoi duşi la Jilava.

Tudorache Gabriel – 29 de ani (dosar 184/S/1992):

La 21.12.89 a venit în Piaţa Universităţii.
„Au apărut apoi scutierii cu căşti pe care scria «Miliţia» şi loveau cu bastoanele în demonstranţi.
Ne-am retras până la agenţia de turism «Luceafărul» când au fost aruncate gaze lacrimogene. Am încercat să refacem grupul, dar *s-a tras în noi de către primul rând de militari în kaki cu petliţe de securitate care aveau căşti albe fără însemne*. […]
Am fost prins şi dus în faţa magazinului «Bucureşti». *Aici am fost lovit de miliţieni*. Au venit apoi civili care m-au dus pe jos la poliţia Capitalei.
Am fost lovit, iar aici l-am recunoscut pe lt. m. BURCIU LIVIU care lovea pe un tânăr cu o bâtă.”
Au fost legaţi cu mâinile la spate şi duşi la Jilava.

Buznea Constantin – 31 de ani (dosar 180/S/92):

M-am retras imediat înspre teatrul naţional şi când mă

aflam lângă peretele de la scara de subsol, în acest timp s-a îndreptat către mine *un ofiţer de securitate cu grad de locotenent* însoţit de mai mulţi militari în termen şi când s-a apropiat de mine cu pistolul întins în direcţia capului, somându-mă, toţi s-au repezit asupra mea şi *m-au bătut în cap cu nişte obiecte dure până ce am căzut, continuând lovirea chiar după ce am căzut*.

*

Din aceste mărturii rezultă câteva elemente importante care ar trebui să dea de gândit procurorilor militari care mai au încă în lucru dosarele Revoluţiei:

1. Majoritatea focurilor de armă sunt atribuite ofiţerilor de Securitate (inclusiv cadrelor USLA) sau de Miliţie.
2. Unii securişti (30-35 de ani) erau deghizaţi în haine de militari în termen.
3. Cei care trăgeau de la Intercontinental sau de pe acoperişul Universităţii erau după toate probabilităţile tot cadre de Securitate.
4. Cadrele MI au administrat bătăi bestiale la sediile miliţiei, la gurile de Metrou, în casele scărilor blocurilor din zonă. Aceste tratamente reprezintă acte de tortură; la fel şi împuşcarea demonstranţilor.
5. Anchetele s-au rezumat la câţiva ofiţeri superiori; dintre care, ca şi la Timişoara, un număr infim au fost condamnaţi. Învinuirile, în general de „purtare abuzivă”, comportau pedepse minore. Dintre sutele de executanţi ai acestui măcel şi ai torturilor descrise de victime, nimeni nu a fost anchetat şi cu atât mai puţin judecat pentru faptele comise. Acţiunile

forţelor de represiune s-au desfăşurat, evident, în cadrul unui „atac sistematic şi generalizat împotriva unei populaţii civile”[254], respectiv într-un moment în care victimele erau „căzute sub puterea adversarului”[255]. Aceste fapte reprezintă, conform legilor interne şi internaţionale, crime împotriva umanităţii. *Fiind imprescriptibile, ele pot fi anchetate şi astăzi; şi trebuie anchetate*.

Represiunea din noaptea de 21-22 decembrie a manifestaţiei din centrul Bucureştilor s-a soldat cu 50 de morţi, 462 de răniţi şi 1.245 de arestaţi[256].

1. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019, în dosarul 11/P/2014 al Secţiei Parchetelor Militare.
2. ACNSAS, fond A1, vol. 28, agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcţiei a V-a (Securitate şi gardă a preşedintelui), f. 15.
3. *Ibidem*.
4. *Ibidem*.
5. *Ibidem*, f. 17.
6. *Ibidem*.
7. Inspectoratul Judeţean de Securitate.
8. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22?». Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989”, *NRDO*, nr. 4/2018.
9. Datorită embargoului informaţional instituit de Securitate, cea mai mare parte a populaţiei de fapt nici nu a aflat, la acea vreme, de mişcarea de la Iaşi.
10. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 28v.

11. *Ibidem*.
12. Vom aprofunda resorturile şi dinamica relaţiei dictatorului cu cele două principale instituţii de forţă ale regimului într-un capitol ulterior.
13. Stefan Both, „Fostul şef al Securităţii Timiş: «Nu se va afla niciodată adevărul de la Revoluţie!»”, *Adevărul*, 19 iunie 2013.
14. Este demn de amintit un fapt pe care poate mulţi l-au uitat: perestroika şi glasnostul, programele reformiste ale liderului moscovit de atunci, erau pentru mulţi români o speranţa. Cineastul Radu Mircea relatează că pe 16 decembrie la Timişoara s-a scandat şi „Gorbaciov!”. Vezi Titus Suciu, *Reportaj cu sufletul la gură. Traseele Revoluţiei*, Facla, Timişoara, 1990, p. 24.
15. William Totok, „Un interviu care a zguduit România”, *Deutsche Welle*, 23 iulie 2009, https://www.dw.com/ro/un-interviu-care-a-zguduit-rom%C3%A2nia/a- 4512237, accesat la 19.10.2019.
16. Flavia Drăgan, „Jurnaliştii României Libere scot un ziar anticomunist, în 1988. Petre Mihai Băcanu: Am salvat onoarea jurnalismului şi am dat o lecţie presei obediente”, *România Liberă*, 6 decembrie 2016.
17. Olivier Weber şi Radu Portocală, „Romania: Revelations about a Plot”, *Le Point*, 21 mai 1990, pp. 42-49.
18. William Totok, art. cit.
19. Richard Andrew Hall, „Theories of Collective Action and Revolution: Evidence from the Romanian Transition of December 1989”, *Europe-Asia Studies*, vol. 52, nr. 6, 2000.
20. William Totok, art. cit. Traducerea interviului se află în DUI „Vasile”, ACNSAS, fond Informativ (I), dosar 272, vol. 9, ff. 56-

62.

21. *Ibidem*, f. 114.

22. William Totok, art. cit. *Cf.* scrisoarea Mitropolitului Banatului din 27.10.1989 către Tőkés, ACNSAS, fond Informativ (I), dosar 272, vol. 12, ff. 46-46v.

23. Richard Andrew Hall, art. cit.

24. Vezi nota 2 de la pagina 29.

25. În cartea (altfel plină de dezinformare de tip securist) *Un risc asumat* (1992), Filip Teodorescu dezvăluie această dinamică din care rezultă că securiştii ar fi intervenit în forţă dacă nu erau prezenţi occidentalii şi dacă Ceauşescu nu ar fi optat pentru disimulare: „Am susţinut şi eu această propunere [de arestare a pastorului – n.n.] considerând că aceasta este calea corectă şi legală de soluţionare. *Din păcate, ca şi în alte situaţii despre care am amintit deja, Nicolae Ceauşescu nu a fost de acord pentru a nu aduce prejudicii noi în relaţiile cu Ungaria*. În plus, în mod cu totul neîntemeiat, *spera că va evita criticile «democraţiilor occidentale»* dacă împotriva pastorului vor fi luate numai măsuri administrative, pe linia cultului reformat căruia îi aparţinea”.

26. Este de menţionat aici faptul că în oraşul de pe Bega se puteau prinde programele televiziunilor ungară şi iugoslavă, care transmiteau ştiri în avalanşă despre descompunerea rapidă a regimurilor comuniste din alte ţări, în contrast cu rigiditatea sufocantă din România.

27. O parte din naraţiunea care urmează se bazează pe „Cronologia Revoluţiei de la Timişoara din 1989”, de pe site-ul Asociaţiei Memorialul Revoluţiei 16-22 Decembrie 1989 din Timişoara şi din prof. dr. Dumitru Tomoni, „Zilele astrale

ale Timişoarei: 15 decembrie 1989”, *Memorial 1989*, nr. 1(15)/2015, incluzând la rândul lor citate din Marius Mioc, Miodrag Milin şi alţii.

28. Miodrag Milin, *Timişoara în revoluţie şi după*, Marineasa, Timişoara, 1997, p. 17.
29. Nota lui Mavru Nicolae, şeful Serviciului F al Securităţii Timiş, din 17.12.1989, în dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară („Coman şi alţii”), vol. 19, f. 185.
30. O parte din aceste date sunt selectate din „Cronologia Revoluţiei de la Timişoara din 1989”, ed. cit.
31. Material de pe blogul lui Marius Mioc.
32. Declaraţie din 18 iunie 1991 dată în dosarul 40/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.
33. Stefan Both, „Bust pentru Ion Monoran, poetul-erou care a oprit tramvaiele în Piaţa Maria în 16 decembrie 1989”, *Adevărul*, 10 decembrie 2014.
34. Miodrag Milin, *op. cit*.
35. Declaraţie din 18.06.1991 din dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, f. 61.
36. Declaraţia lui Tudor Postelnicu din 17 martie 1990, din dosarul „Coman şi alţii”, vol. 11, f. 512.
37. Declaraţia lui Benea Trofin, fost ofiţer de Miliţie, dată pe 28 martie 1994 în faţa Comisiei conduse de senatorul Valentin Gabrielescu.
38. Angela Băcescu, *România, decembrie 1989. Din nou în calea năvălirilor barbare. Complot împotriva României*, Tempus, Bucureşti, 1995. Angela Băcescu a fost unul dintre principalii promotori ai naraţiunii care disculpa Securitatea în mass-media românească a anilor ’90.

39. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 28v.
40. Andrei Ursu, art. cit.
41. Sentinţa 6/1991 a CSJ – Secţia Militară, reprodusă de Marius Mioc pe site-ul procesul comunismului.com, în secţiunea „Constatări referitoare la arestările ilegale de care au fost învinuiţi Sima şi Popescu". Vezi http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmi
42. Dosar 24/1991 al CSJ – Secţia Militară, dosar de urmărire penală „Coman şi alţii", vol. IV, f. 2267.
43. *Ibidem*, vol. V, f. 2546.
44. *Ibidem*, ff. 2646-2647.
45. Vezi http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/cur0202rech.htm, accesat la 6.12.2018.
46. Trebuie menţionat că autorii nu au accesat până la momentul scrierii acestei cărţi decât un procent infim din această arhivă.
47. ACNSAS, A 0000001, vol. 9, agenda şef cadre, Direcţia a V-a (securitatea şi garda preşedintelui), 16 decembrie, ff. 45-46.
48. *Ibidem*, ff. 47-48.
49. O parte din aceste date sunt selectate din „Cronologia Revoluţiei de la Timişoara din 1989", ed. cit., coroborate cu date din dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii".
50. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 28v.
51. *Ibidem*.
52. *Ibidem*, f. 29.
53. *Ibidem*.

54. *Ibidem*, f. 29v.
55. *Ibidem*.
56. *Ibidem*, f. 30.
57. *Ibidem*.
58. *Ibidem*.
59. *Ibidem*, f. 30v.
60. *Ibidem*, f. 31.
61. *Ibidem*.
62. Vezi subcapitolul despre cadrele de Securitate care au primit arme automate de la pagina 88.
63. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 32.
64. *Ibidem*, f. 32v.
65. *Ibidem*, f. 33.
66. *Ibidem*.
67. Generalul Emil Macri, declaraţie din 2 ianuarie 1990.
68. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 34v.
69. Vom dezvolta acest subiect în capitolul „Planul luptei de rezistenţă a Securităţii", p. 144.
70. Vom folosi în acest scop textul ordinului aşa cum a fost publicat în serialul „Ordinul 2600/1988 al Ministrului de Interne privind demonstraţiile împotriva lui Ceauşescu", cu subtitlul „Încă un pas spre descoperirea teroriştilor", al revistei *Expres*, precum şi observaţiile lui Richard Hall (https://romanianrevolutionofdecember1989.com/ordinul-2600-in-revolutia-din-decembrie-dialog-marturie-cu-general-r-nicolae-militaru-romania-libera-17-decembrie-1992, accesat la 28.10.2019) şi Marius Mioc (https://mariusmioc.wordpress.com/2011/12/21/ordinul-

26001988-si-minciunile-stoenesciene-din-evenimentul-zilei, accesat la 28.10.2019) pe marginea acestui ordin.

71. Andrei Ursu, art. cit.

72. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 34v.

73. Citatele din Nicolae Ceauşescu sunt reproduse din „Nota de redare a discuţiilor de pe banda de magnetofon privind teleconferinţa ţinută de N. Ceauşescu în ziua de 17.12.1989". Dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii", vol. 19, f. 108.

74. Vom descrie unele dintre aceste variante ale Securităţii în capitolul „Mistificarea adevărului", p. 304.

75. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, zilele 17-18 decembrie.

76. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, ff. 35-36v.

77. *Ibidem*, f. 37v.

78. *Ibidem*.

79. *Ibidem*, f. 38.

80. *Ibidem*, f. 38v.

81. Dosarul „Coman şi alţii" al procesului „Lotul Timişoara", volumul 19, ff. 373 *sqq*.

82. Dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii", prima instanţă, Sentinţa 6/1991 a CSJ – Secţia Militară. Accesibile pe blogul lui Marius Mioc, la http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/cursup/docs/0208efec.htm, accesat la 6.12.2018.

83. Sentinţa 6/1991 a CSJ – Secţia Militară, reprodusă de Marius Mioc pe site-ul procesulcomunismului.com, în secţiunea „Constatări referitoare la arestările ilegale de care au fost

învinuiţi Sima şi Popescu”, http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmi

84. Declaraţie din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curţii Supreme de Justiţie – Secţia Militară, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.
85. Dosarul „Coman şi alţii” al procesului „Lotul Timişoara”, vol. 19, ff. 399 *sqq*.
86. *Ibidem*, ff. 403.
87. *Ibidem*, ff. 399 *sqq*.
88. Declaraţie din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curţii Supreme de Justiţie – Secţia Militară, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.
89. A se vedea subcapitolul „O redutabilă forţă militară conspirată. Arsenalul Securităţii conform documentelor găsite recent la CNSAS”, p. 148.
90. Dosarul „Coman şi alţii”, vol. 19, ff. 68-69.
91. Gino Rado, „Acţiunile forţelor de represiune din Ministerul de Interne. 16-20 Decembrie 1989”, *Memorialul revoluţiei 16-22 decembrie 1989*, 1(6), 2010, http://www.memorialulrevolutiei.ro/index.php?page=revista-on-line/memorial-6/actiunile-fortelor, accesat la 22.10.2019.
92. Dosar 24/1991 al CSJ – Secţia Militară, dosar urmărire penală „Coman şi alţii”, vol. IV, ff. 2285-2286.
93. *Ibidem*, ff. 2363.
94. *Ibidem*, ff. 2378-2379.
95. *Ibidem*, vol. XIX, f. 197. Ca şi alţi martori citaţi, şi acesta şi-a menţinut declaraţiile date la urmărirea penală şi în depoziţia depusă în instanţă la 21.06.1991, vol. XXI, f. 197.
96. Declaraţie din 18.06.1990 în *ibidem*, vol. XIX, f. 196.

97. Declaraţie din 8.02.1990 în *ibidem*, f. 195.
98. Stefan Both, „Procesul «Timişoara» – cel mai mediatizat din România. Învinuiţii pentru reprimarea manifestărilor din 1989 au fost audiaţi într-o sală de spectacole”, *Adevărul*, 26 decembrie 2014.
99. Dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii”, vol. XI, f. 67, şi vol. XXI, ff. 22-24.
100. *Ibidem*, vol. XXI, f. 202.
101. *Ibidem*, vol. XV, ff. 284-288.
102. *Ibidem*, ff. 211, 252-253, 385-387, 432-433.
103. *Ibidem*, f. 155, şi vol. XVI, ff. 49-50.
104. *Ibidem*, f. 403.
105. Stefan Both, „17 decembrie 1989. Ziua-n care Armata şi-a ciuruit poporul în Timişoara: «Am văzut-o pe mama împuşcată în cap. Tata era ghemuit, nimerit în stomac»”, *Adevărul*, 17 decembrie 2014.
106. Marius Mioc, „Deznodământul juridic al cazului Vasile Bărbat”, 13 februarie 2013, https://mariusmioc.wordpress.com/2013/02/13/deznodamintul-juridic-al-cazului-vasile-barbat, accesat pe 24.10.2019.
107. Declaraţie din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.
108. Este de reamintit în acest episod ordinul specific al lui Iulian Vlad (din agenda lui Ştefan Alexie, descrisă mai sus) de a se trage asupra celor care „încearcă să fugă”.
109. Declaraţie din 27.07.1990 dată în dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 19, f. 92.
110. Conform altor mărturii şi documente, ABI-urile erau în

dotarea USLA; cum s-a văzut ulterior şi din încercarea de infiltrare a echipei lui Trosca la MApN.

111. Declaraţie din 19.06.1991 dată în dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, f. 63.

112. Declaraţie din 11.02.1990 dată în dosarul 990/II/7 din 1990 al Procuraturii Militare Timişoara, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 19, ff. 101.

113. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, zilele 17-18 decembrie.

114. Martorul se referă, probabil, la cadavrele celor înmormântaţi cvasisecret, fără ştirea familiilor, pe 28 decembrie 1989, în groapa comună din Cimitirul Eroilor. În ianuarie 1990, la deshumarea acestora, rudele au putut constata că trupurile erau „maltratate cu bestialitate [...], strivite ori împuşcate”. A se vedea postările lui Marius Mioc de pe blogul său pe aceasta temă: https://mariusmioc.wordpress.com/2010/10/07/groapa-comuna-din-cimitirul-eroilor-descoperita-in-ianuarie-1990.

115. Această aserţiune cu privire la gloanţe speciale şi explozive folosite de Securitate şi după 22 decembrie se coroborează cu declaraţiile a zeci de medici, victime şi alţi martori, pe care le vom prezenta într-un capitol separat.

116. Roland Vasilevici, *Piramida Umbrelor*, Editura de Vest, Timişoara, 1991, pp. 60-61.

117. ACNSAS A 0000001, vol. 9, Agenda şef cadre, Direcţia a V-a (Securitatea şi garda preşedintelui), 17 decembrie.

118. *Ibidem*, f. 49.

119. *Ibidem*, ff. 50-51.

120. *Ibidem*, ff. 52, 54-55.

121. *Ibidem*, f. 53.
122. *Ibidem*, f. 49.
123. *Ibidem*.
124. Florentina Tone, „Misterul unui text: să nu vă ardă soarele în decembrie!”, *Adevărul*, miercuri, 4 noiembrie 2009, https://web.archive.org/web/20091208184303/http://www.adev soarele-unui-arda-in_0_146985399.html, accesat la 28.10.2019.
125. Colonel (r) Neculai Grigoraş Gregorian (membru al Asociaţiei Diplomaţilor Militari în Rezervă şi în Retragere „Alexandru Ioan Cuza”, reprezentant al MApN în Comisia Senatorială pentru Cercetarea Evenimentelor din decembrie 1989). Interpretarea acestui ofiţer a fost publicată în revista *Vitralii* a fostelor cadre de Securitate. Implicaţia autorului a fost că „planul Soare” şi acţiunile teroriştilor activaţi în acest fel ar fi aparţinut Direcţiei de Informaţii a Armatei (DIA). Devoalarea parţială a codului dovedeşte că Securitatea însăşi şi-a dat seama că natura încifrată a mesajului devenise evidentă şi pentru publicul larg şi a încercat astfel să devieze interpretarea pe o pistă falsă.
126. Dennis Deletant, *Ceauşescu and the* Securitate*: Coercion and Dissent în România. 1965-1989*, M.E. Sharpe, Armonk, 1995, p. 86.
127. Nicolae Deca, Petre Mihai Băcanu, „Ceauşescu nu s-a gândit să fugă din ţară”, *România Liberă*, 23 decembrie 1993, p. 15.
128. Conform unui articol din revista *Securitatea*, discutat în subcapitolul „Modul de codificare a mesajelor” de la pagina 153.
129. Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (III). Misterele uslaşilor ucişi la Revoluţie”, *22*, 5.04.2016.

130. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din ’89*, Lucman, Bucureşti, 2012, p. 331.
131. O parte din aceste date sunt selectate din „Cronologia Revoluţiei de la Timişoara din 1989”, ed. cit., coroborate cu date din dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie – Secţia Militară, „Coman şi alţii”.
132. „Cronologia Revoluţiei de la Timişoara din 1989”, ed. cit.
133. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, f. 39.
134. *Ibidem*.
135. *Ibidem*.
136. *Ibidem*.
137. *Ibidem*, f. 39v.
138. *Ibidem*.
139. *Ibidem*, f. 41.
140. *Ibidem*.
1412. Gino Rado, art. cit.
142. „Cronologia Revoluţiei de la Timişoara din 1989”, ed. cit.
143. Declaraţie din 20.06.1991 dată în dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, f. 70.
144. Dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, f. 116.
145. Declaraţie din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.
146. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6, f. 8.
147. Ne-am slujit de selecţia mărturiilor de pe pagina dedicată de Marius Mioc acestui subiect: https://mariusmioc.wordpress.com/2013/10/14/declaratii-securiste-despre-revolutia-din-timisoara-informatiile-

obtinute-nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nici-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-tim.

148. Declaraţia din 2 ianuarie 1990 din timpul urmăririi penale, procesul de la Timişoara, vol. IV, pp. 2378-2379.

149. Dosarul de urmărire penală, procesul de la Timişoara, declaraţie din 13 ianuarie 1990.

150. Procesul de la Timişoara, declaraţie din 25 iunie 1991.

151. Dosarul de urmărire penală, procesul de la Timişoara, declaraţie din 12 ianuarie 1990.

152. Elocvente pentru gradul de duplicitate a acestui criminal toxic sunt piruetele ulterioare cu privire la existenţa străinilor în Timişoara. La procesul în care era inculpat pentru rolul său în represiunea de la Timişoara, Filip Teodorescu şi-a schimbat declaraţia, spunând că de fapt au fost „agenţi străini" acolo în timpul evenimentelor (*România Liberă*, 9 martie 1990). În cartea sa din 1992, *Un risc asumat* (o mostră de falsificare a istoriei), şi-a dezvoltat mai departe această teza prin care Securitatea a sperat în toţi aceşti ani să-şi menţină impunitatea, concentrându-se în special pe rolul „turiştilor sovietici": „Existau puţini străini în hoteluri, majoritatea fugind din oraş după prânz [pe 17 decembrie], când au izbucnit ciocnirile. Părţile interesate au rămas. Ne atrage atenţia numărul nejustificat de mare de turişti sovietici, fie că sunt cu autobuzul sau cu maşina. Nu toţi s-au cazat în hoteluri. Fie au părăsit autobuzele, fie au rămas peste noapte în maşinile lor. Înregistrările la frontieră indică punctele lor de intrare ca fiind prin nordul Transilvaniei. Toţi au susţinut că sunt în tranzit spre Iugoslavia. Explicaţia era plauzibilă, sovieticii fiind cunoscuţi pentru călătoriile lor

de cumpărături. Din păcate, nu am avut suficiente forţe şi condiţiile nu ne-au permis să monitorizăm activităţile acestor «turişti»”.

153. Reprodus de Marius Mioc, http://www.contributors.ro/analize/%E2%80%9Cinformatiile-obtinute-%E2%80%A6-nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nici-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-Timişoara, accesat la 6.12.2018.

154. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, f. 41v.

155. *Ibidem*.

156. *Ibidem*.

157. *Ibidem*, f. 44.

158. *Ibidem*, f. 45v.

159. *Ibidem*, f. 45.

160. *Ibidem*.

161. *Ibidem*, f. 48.

162. *Ibidem*, f. 45.

163. *Ibidem*, ff. 46-48.

164. *Ibidem*, f. 48.

165. *Ibidem*.

166. Şi această secţiune include date din „Cronologia Revoluţiei de la Timişoara din 1989”, ed. cit.

167. Richard Andrew Hall, art. cit., pp. 1069-1093. Traducerea aparţine autorilor acestui volum.

168. Radu Bălan, interviu de Adrian Păunescu, „Fanfara din Timişoara a început în 17 decembrie 1989, ora 10, prohodul socialismului (2)”, *Totuşi iubirea*, 60, octombrie 1991, f. 8a.

169. Richard Andrew Hall, art. cit.

170. Adelina Elena, „Martor ocular. Faţă în faţă”, *Orizont*, 6

ianuarie 1990, p. 5.

171. Declaraţie din 18.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, ff. 54 *sqq*.

172. Richard Andrew Hall, art. cit., pp. 1069-1093. Secţiunea de faţă se bazează în mare parte pe observaţiile şi citatele din această lucrare.

173. Titus Suciu, *Reportaj cu sufletul la gură*, Facla, Timişoara, 1990. Relatarea lui Mircea Bălan trădează o dimensiune tragică a aşteptărilor demonstranţilor: „Foarte mulţi [dintre demonstranţi] aveau pungi în mâini şi copii cu ei. Ideea lor a fost că ar putea evita să fie arestaţi de forţele de ordine pretinzând că au fost la cumpărături sau au făcut o plimbare”, în Mircea Bălan, „Masacrul”, *Cuvântul*, 9-15 octombrie 1990, p. 7.

174. Richard Andrew Hall, art. cit.

175. Adelina Elena, art. cit., p. 5.

176. *Ibidem*.

177. Arhivele Naţionale, Serviciul Arhive Naţionale Istorice Centrale, Biroul Arhive Contemporane, fond CC al PCR, nr. inventar 2799, Cabinetul 1, u.a. 24.

178. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9 – agenda cadru Direcţia a V-a pază şi gardă, 19 decembrie.

179. *Ibidem*, f. 59.

180. *Ibidem*, f. 60.

181. *Ibidem*, f. 62.

182. *Ibidem*, f. 63.

183. *Ibidem*.

184. *Ibidem*.

185. *Ibidem*, f. 64.

186. *Ibidem*.
187. *Ibidem*, f. 66.
188. ACNSAS, cota D 13421, vol. 12, ff. 1-168, 42-42v.
189. ACNSAS, dosar A 0000001, vol. 9 – agenda cadru Direcţia a V-a pază şi gardă, 19 decembrie, f. 65.
190. *Ibidem*.
191. *Ibidem*, f. 66.
192. *Ibidem*, f. 67.
193. *Ibidem*, f. 68.
194. Richard Andrew Hall, art. cit.
195. Nestor Rateş, *România. Revoluţia încâlcită*, Litera, Bucureşti, 1994, pp. 33-34.
196. Budapest Domestic Service, 2115 GMT 20 decembrie 1989, în FBIS-EEU-89-244, 21 decembrie 1989, *apud* Richard Hall, art. cit.
197. Richard Andrew Hall, art. cit.
198. Maior Viorel Oancea, interviu de Tudorel Urian, „Frica, din nou pe străzi”, *Cuvântul*, 14 februarie 1990, pp. 5, 11.
199. S-au sugerat şi alţi factori care ar fi grăbit retragerea Armatei, cum ar fi ameninţarea comitetului de grevă de la Solventul că va produce o explozie la uzină dacă Armata nu s-ar fi retras imediat. Vezi Martyn Rady, *Romania in Turmoil. A Contemporary History*, IB Tauris & Co Ltd, Londra, New York, 1992, pp. 96-97.
200. Richard Andrew Hall, art. cit.
201. Dosarul „Coman şi alţii”, vol. 19, f. 33.
202. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, 21 decembrie, f. 50v.
203. *Ibidem*.
204. *Ibidem*.

205. *Ibidem*.
206. *Ibidem*.
207. *Ibidem*, f. 53v.
208. *Ibidem*.
209. Mihai Şomănescu, „Discursul lui Ceauşescu din 20 decembrie 1989. Ce nu s-a văzut la TV: Totul face parte dintr-un plan mai general împotriva independenţei popoarelor”, activenews.ro, 20 decembrie 2018, https://www.activenews.ro/cultura-istorie/Discursul-lui-Ceausescu-din-20-decembrie-1989.-Ce-nu-s-a-vazut-la-TV-Totul-face-parte-dintr-un-plan-mai-general-impotriva-independentei-popoarelor-9885, accesat la 28.11.2019.
210. *Ibidem*.
211. Răzvan Ţupa, „21 decembrie 1989. Ultimul discurs al lui Ceauşescu în faţa mulţimii şi prima zi de revoluţie în Bucureşti”, Mediafax, 21 decembrie 2018, https://www.mediafax.ro/social/21-decembrie-1989-ultimul-discurs-al-lui-nicolae-ceausescu-in-fata-multimii-si-prima-zi-de-revolutie-in-bucuresti-filmul-evenimentelor-17793564, accesat la 30.10.2019.
212. *Ibidem*.
213. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, intrarea din 17 decembrie, f. 41v.
214. Conform agendei lui Ştefan Alexie, tinerii urmau să fie căutaţi în „căminele studenţeşti, cămine muncitoreşti, cămine de nefamilişti” etc. Prin ordin de la „Tov. Vlad”, trebuiau luate măsuri pentru a se afla mai multe date despre „formele de reacţie în Capitala”.
215. Gabriel Andreescu, *L-am urât pe Ceauşescu. Ani, oameni, disidenţă*, Polirom, Iaşi, 2009.

216. Subiectul este tratat pe larg în Andrei Ursu, art. cit.

217. Arhivele Naţionale, Serviciul Arhive Naţionale Istorice Centrale, Biroul Arhive Contemporane, nr. inventar 2800, fond CC al PCR, Cabinetul 2, u.a. 13.

218. Anneli Ute Gabanyi, Alexandru Muraru, Andrei Muraru, Daniel Şandru (coord.), *Revoluţia din 1989. Învinşi şi învingători*, Polirom, Iaşi (în curs de apariţie).

219. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluţiei (12)”, *Libertatea* (Brăila), 27 decembrie 1991, pp. 1-2.

220. Dennis Deletant, *Ceauşescu and the* Securitate, ed. cit., p. 86

221. Marian Valer, „Asistăm la îngroparea Revoluţiei”, *Expres*, nr. 33, septembrie 1990, p. 2.

222. Mirel Curea, „Planul Z a funcţionat până la deciderea judecării cuplului”, *Evenimentul Zilei*, 9 iulie 1993.

223. Alin Alexandru, „Braşov: Liniştea dinaintea măcelului” şi „Ajutaţi-mă să mor de moarte bună”, *Expres*, anul 1, nr. 26, iulie 1990.

224. Mădălin Hodor, „Mitingul din 21 decembrie 1989. Epitaful unui alt episod al «loviturii de stat»”, *22*, 22 decembrie 2016. O parte a acestei secţiuni se bazează pe datele din acest articol.

225. În realitate, după cum am arătat, agendele de lucru ale Elenei Ceauşescu arată că „mituirea” poporului român fusese pusa la cale de dictator încă dinainte de plecarea în Iran. Era, evident, rezultatul propriei sale panici de după declanşarea Revoluţiei la Timişoara.

226. Mădălin Hodor, „Mitingul din 21 decembrie 1989…”, ed. cit.

227. *Ibidem*.

228. *Ibidem*.

229. Şeful USLA tocmai se întorsese, la bordul aeronavei

prezidenţiale, alături de Ceauşescu, din Iran. Este de presupus că loialitatea extremă faţă de Comandantul Suprem l-a împins pe colonel la un „exces de zel”.

230. Mădălin Hodor, „Mitingul din 21 decembrie 1989…”, ed. cit.

231. „Dintre sute de… catarge! Revoluţia ascultată prin staţie”, *Libertatea*, între 27 ianuarie şi 15 februarie 1990.

232. *Ibidem*, 27, 29 ianuarie 1990.

233. Paul Ştefănescu, *Istoria serviciilor secrete româneşti,* Divers Press, Bucureşti, 1994, p. 287.

234. Ilie Stoian, *Decembrie ’89. Arta Diversiunii,* Colaj, Bucureşti, 1993, p. 21.

235. Raportul Comisiei Senatoriale conduse de Valentin Gabrielescu, „Cine a tras în noi, în 16-22?”, *România Liberă*, 27 mai 1992.

236. Mădălin Hodor, „Mitingul din 21 decembrie 1989…”, ed. cit.

237. Citatele din această secţiune provin din transcrierea înregistrării audio a teleconferinţei din 21 decembrie 1989 a lui Nicolae Ceauşescu, accesibilă pe site-ul lui Marius Mioc, „Nicolae Ceauşescu, 21 Decembrie 1989: În Întreprinderi Să Realizăm Detaşamente De Apărare. Nu Trebuie Să Se Ajungă La Folosirea Armelor (Audio)”, postată pe 9 februarie 2010, https://mariusmioc.wordpress.com/2010/02/09/ceausescu-21dec89-nu-trebuie-sa-se-ajunga-la-folosirea-armelor, accesat la 28.11.2019, şi din stenograma şedinţei publicate de Mihnea Berindei în articolul „20 de ani de la revoluţie. Ceauşescu, decembrie 1989”, *22*, 22.12.2009, https://revista22.ro/ dosar/ 20-de-ani-de-la-revolu355ie-ceau351escu-decembrie-1989, accesat la 28.11.2019.

238. *Ibidem*.

239. *Ibidem*.

240. *Ibidem*.

241. *Ibidem*.

242. Mirel Curea, art. cit. Nu suntem convinşi de autenticitatea acestor materiale, însă le considerăm plauzibile. Ele se coroborează cu mărturiile altora (Valer Marian, Ion Dincă) şi cu datele folosite de profesorul Dennis Deletant în analizele sale.

243. Transcrierea înregistrării audio a teleconferinţei din 21 decembrie 1989 a lui Nicolae Ceauşescu, în Marius Mioc, art. cit., şi Mihnea Berindei, art. cit.

244. Agenda de lucru a maiorului Dinu Nicolae, Direcţia a V-a, ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 20.

245. Dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii", vol. 19, f. 373.

246. Fiul lui Dumitru Mazilu a participat la manifestaţiile din acea zi din „Piaţa Romană, Intercontinental, Universitate". A revenit de mai multe ori acasă, ceea ce i-a făcut pe securişti să noteze că „fiul acestuia ar face naveta între demonstranţii de la Intercontinental şi tatăl său". Vezi declaraţia col. Diaconescu Gheorghe, adjunctul şefului Direcţiei a III-a Contrainformaţii, în dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii", vol. 19, f. 373.

247. Dumitru Mazilu, „Mărturii. 22 Decembrie '89", IRRD, *Caietele Revoluţiei,* nr. 3 (47)/2013.

248. Mărturia lui Gheorghe Diaconescu, adjunctul şefului Direcţiei a III-a a Securităţii. Dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii", vol. 19, f. 373.

249. Mărturie dată în anul 1994 în faţa Senatului, Comisia Parlamentară pentru Cercetarea Evenimentelor din

decembrie 1989. În Marian Rusu, interviu de Sergiu Nicolaescu, „Fuga lui Ceauşescu”, IRRD, *Caietele Revoluţiei*, nr. 4(23)/2009, https://www.irrd.ro/wp-content/uploads/2019/01/Caietele-revolu%C8%9Biei-num%C4%83rul- 23.pdf, accesat la 5.11.2019.

250. Nicu Stăncescu, eliberat de la Jilava (fragment preluat din înregistrarea din 22 decembrie 1989, TVR), în Ştefan Alexandrescu, „Mărturii”, IRRD, *Caietele Revoluţiei*, nr. 6(31)/2010.

251. Vasile Purica, constănţean rănit în Revoluţie la Bucureşti, în Mihai Rotaru, „Un disident în tumultul Revoluţiei”, *Ziua Constanţa*, 23 decembrie 2004, https://www.ziuaconstanta.ro/stiri/eveniment/un-dizident-in-tumultul-revolutiei-29335.html, accesat la 5.12.2018.

252. Militarii în uniforme kaki, cu cască albă pe cap şi înarmaţi cu pistoale mitralieră (cu patul rabatabil) erau evident cadre de Securitate. Armele cu patul rabatabil, după cum vom arăta în capitolele următoare, făceau parte din arsenalul DSS şi au fost folosite de trăgătorii terorişti şi după 22 decembrie.

253. Această remarcabilă mărturie este edificatoare pentru relaţia dintre Securitate şi Armată. Este evident că în acea noapte unii dintre securişti au început să privească Armata ca pe un duşman. Un preambul la „lupta de rezistenţă”, de gherilă sau de hărţuire pe care Securitatea urma s-o declanşeze a doua zi împotriva revoluţionarilor şi Armatei.

254. Condiţia premisă a articolului 439 al noului Cod penal, din cadrul infracţiunilor contra umanităţii.

255. Condiţia premisă a articolului 358 al vechiului Cod penal, din cadrul infracţiunilor contra păcii şi omenirii.

256. General de divizie Ion Pitulescu (coord.), *Şase zile care au zguduit România. Ministerul de Interne în decembrie 1989. Pledoarie pentru istorie*, vol. I, Tipografia Luceafărul, Bucureşti, 1995, pp. 174-175, citat şi de Ioan Scurtu, „«Lovitura de Stat» dată de generalul Stănculescu (22 Decembrie 1989)”, 22 decembrie 2011, http://www.ioanscurtu.ro/lovitura-de-stat-data-de-generalul-stanculescu-22-decembrie- 1989, accesat la 5.11.2019.

Victoria Revoluţiei la Bucureşti

Vineri, 22 decembrie. Dimineaţa hotărâtoare

Vestea înăbuşirii în sânge a demonstraţiei din ziua precedentă a ajuns în scurt timp la toată populaţia Bucureştiului. În timp ce maşinile salubrităţii spălau trotuarele de sângele revoluţionarilor ucişi şi răniţi, mulţi dintre supravieţuitorii măcelului din zona centrală a oraşului au fugit spre zonele industriale, unde au povestit şi altora cele întâmplate.

Ceauşescu dăduse ordin să se organizeze adunări ale muncitorilor în întreprinderi, în care să fie condamnate „actele huliganice”. Muncitorii însă se opun în masă; mai mult, încep proteste pe scară largă împotriva regimului. Când i s-a spus despre venirea coloanelor de muncitori spre centru, dictatorul ar fi răspuns: „Dacă sunt în metrou, să se dea cu gaze lacrimogene!”[1].

Începând de la 6:00 dimineaţa, zeci de mii de muncitori ies pe străzi şi se formează coloane care pornesc spre centru din majoritatea cartierelor capitalei. Coloanele se îndreaptă spre zona CC-ului şi Universităţii, scandând „Jos Ceauşescu!”, „Noi suntem poporul, Jos cu dictatorul!”, „Jos călăul!”, „Vom muri şi

vom fi liberi!”, „Libertate, Libertate!”, „Veniţi cu noi!” etc. Forţele de „ordine” nu mai intervin în forţă, ba chiar încearcă să parlamenteze cu manifestanţii. Baricadele Miliţiei care trebuiau să blocheze accesul spre Piaţa Universităţii şi Piaţa Palatului s-au dovedit ineficiente.

Nicolae Ceauşescu le cere şefilor instituţiilor de forţă să-i împiedice prin orice mijloace pe manifestanţi să intre în Piaţa Palatului şi să tragă asupra lor. Însă în acel moment câţiva dintre miile de muncitori aflaţi la Universitate începuseră deja să discute cu militarii din dispozitive[2].

În jurul orei 09:20, după o întrevedere cu Nicolae Ceauşescu în care se pare că a fost mustrat dur de acesta, generalul Vasile Milea se sinucide[3].

Nicolae Ceauşescu îl declară trădător, preia direct conducerea forţelor armate şi instituie – din nou – starea de necesitate[4].

Simbioza Ceauşescu-Securitate şi imposibilitatea „diagnosticului”

Nici unul dintre membrii CPEx şi nici şefii instituţiilor de forţă sau judeţeni nu au avut curajul să-i ofere dictatorului, până la final, nici cea mai timidă alternativă. Ceauşescu era înconjurat de un servilism criminal ancorat în tabuul totalitar, care presupunea un embargo al adevărurilor cu privire la opoziţie.

Toţi ştiau că mişcarea populară care ajunsese de la Timişoara la Bucureşti nu era nici „influenţată de agenturi” şi

nici lucrarea unor „huligani”. Mai bine decât toţi o ştiau şefii Securităţii, în frunte cu Iulian Vlad. Aceştia aveau miile de informatori, tehnica operativă (microfoanele, ascultarea telefoanelor, aparatele de citire a corespondenţei) şi sutele de mii de dosare informative. Aceste documente – pe care le putem studia astăzi la CNSAS – îi permiteau Securităţii să cunoască bine nemulţumirea „gloatei”[5]. Respectiv că populaţia României era sătulă de dezgustătorul cult al personalităţii dictatorului.

Însă nimeni, şi cu atât mai puţin Iulian Vlad, nu a putut să pronunţe, nici măcar pe 22 decembrie, cuvintele „regele e gol”. *Deşi avea sute de ofiţeri înarmaţi până în dinţi în CC, Vlad nu l-a arestat nici în ceasul al doisprezecelea (la propriu) pe cel pe care avea să-l numească peste numai două ore, printr-o aiuritoare şarlatanie, „trădător”!* Şi asta pentru că puterea gărzii pretoriene era derivata din chiar cultul personalităţii „fiului iubit”.

Pentru a îngenunchea populaţia şi a o face să-l aplaude cu exaltare, Ceauşescu a avut nevoie de o poliţie politică sofisticată. Una care să „prevină” şi să cosmetizeze manifestările ostile. Una care să-i menţină iluzia aprecierii unanime în ţară şi peste hotare, chiar şi atunci când el însuşi, cel puţin la apusul regimului, începuse să aibă dubii. O poliţie politică a cărei misiune existenţială era *anihilarea opoziţiei din România*, dar care zilnic trebuia să demonstreze că *opoziţia din România de fapt nu exista*. Iulian Vlad a înţeles mai bine ca oricine regulile acestui bal mascat şi de aceea Ceauşescu avea atât o încredere totală, cât şi o nevoie vitală de el.

Pentru Securitate, pe de altă parte, această misiune complexă şi aparent ingrată era la fel de vitală. Şi asta pentru simplul motiv că îi satisfăcea acel orgoliu terifiant al puterii

neîngrădite asupra populaţiei îngenuncheate. Orgoliul pe care Orwell l-a intuit ca un scop în sine al poliţiilor politice din sistemele totalitare.

De aceea a trebuit Ceauşescu să ţină discursul, deşi intuia că nu mai era chiar atât de iubit. De aceea Iulian Vlad a acceptat misiunea de „lichidare” a baricadei, deşi intuia că a doua zi lucrurile vor fi mai dificile. De aceea l-a alimentat pe dictator cu „date sigure” asupra „amestecului din afară”, deşi ambii ştiau că acesta nu exista. Nici unul dintre actori n-a putut să articuleze vreo îndoială. Ceauşescu şi braţul său informativ şi înarmat erau simbiotic angajaţi într-o complexă mascaradă a disimulării, ce nega autenticitatea oricărei acţiuni de opoziţie internă.

Dar oamenii n-au mai putut crede şi suporta acea mascaradă. Ca şi la Timişoara, numărul revoluţionarilor a sporit vertiginos în Bucureşti, ducând la rapida destrămare a regimului.

Degringolada de sfârşit a fost atribuită de unii autori unei „erori de diagnostic”[6]. S-a mai apreciat că Ceauşescu ar fi fost „sfătuit prost”[7] în acele zile când a solicitat mitingul din 21 decembrie. Suntem de părere că nu a fost vorba de eroare, ci de *imposibilitate* de diagnostic. Şi aceasta s-a datorat tocmai necesităţii disimulării realităţii. Era un joc fără ieşire în acel moment. A ceda presiunilor şi a accepta reforme (a recunoaşte că „regele e gol”) erau de neînchipuit pentru Ceauşescu. Mascarada care a legat Securitatea de Ceauşescu a fost nu numai puterea, ci în final şi slăbiciunea lor. În decembrie 1989, singura „ieşire” a fost prăbuşirea sistemului.

Retragerea Armatei în Bucureşti

Până în dimineaţa de 22 decembrie, la Bucureşti şi în alte oraşe, Armata nu a dat încă semne că s-ar fi luat o decizie de a abandona dictatorul. Din contră, a participat alături de Miliţie şi Securitate la reprimarea manifestanţilor din noaptea anterioară. În jurul orei 8 dimineaţa, ministrul Apărării Naţionale ordona să se aducă în Bucureşti unităţi de blindate de la Târgovişte, Mihai Bravu şi Slobozia, iar în centrul Bucureştiului să se amplaseze mai multe tancuri. Elicoptere militare zburau deasupra, împrăştiind manifeste prin care se îndemna populaţia să nu răspundă provocărilor[8].

Însă în acea dimineaţă coloanele de lucrători de la fabricile din cartierele Bucureştilor aveau să fie lăsate să avanseze relativ nestingherite spre centrul oraşului. Comandanţii de rang mediu erau copleşiţi în dispozitive şi îi întrebau în permanenţă pe superiori cum ar trebui să procedeze. Şi nu e de mirare: situaţia era în schimbare rapidă, iar numărul manifestanţilor creştea vertiginos. În unele cazuri, soldaţii se pare că au primit de la comandanţii locali ordinul să se maseze în jurul echipamentelor. În alte cazuri se pare că şi-au urmat propria conştiinţă. Conform declaraţiilor unor ofiţeri de armată, ordinul de grupare a soldaţilor în jurul tancurilor a avut de fapt efectul ruperii cordoanelor de forţe ale regimului, menite să împiedice înaintarea demonstranţilor[9].

Iată o mărturie care pare să încapsuleze dinamica şi psihologia revoluţionarilor, a Armatei şi a Securităţii în acel moment. Se observă cu claritate alunecarea militarilor de partea Revoluţiei, în timp ce forţele DSS, ultimul bastion de

apărare a dictaturii, rămân „dezvelite” şi încep să „dispară”:

> Pe data de 22.XII.89, ora 10-10:30, mă aflam printre demonstranţi pe Bulevard, vis-a-vis de magazinul EVA, în intersecţia Cosmonauţilor colţ EVA *pe colţ se afla o amfibie a Armatei*, iar în spate colţ cu mag. EVA, se afla *un cordon al Poliţiei înarmaţi care avea un ofiţer superior comandant*, maior sau lt.-col.; de emoţia care am avut-o nici nu mai reţin, dar totuşi a fost comandantul acelui cordon ce blocase str. Cosmonauţilor colţ EVA.
> În momentul acela dinspre Universitate veneau spre Romană *amfibiile cu poporul pe ele. Armata cedase. Am mers la amfibia ce se afla în faţa cordonului de Poliţie spre a le transmite să cedeze că generalul MILEA s-a sinucis, apropiindu-ne vreo 10-15 persoane, acel comandant de cordon Poliţie, a strigat foc! subalternii au început să tragă asupra noastră;* în acel moment înspăimântător alţii s-au culcat la pământ, iar eu cu 7-8 persoane am intrat pe holul Bl. 33 din str. Cosmonauţilor de unde acest comandant de cordon s-a năpustit asupra noastră la intrare şi fără cruţare *a început să ne lovească cu bastonul de cauciuc*, făcând semn subalternilor să vie în ajutor stând la uşă, văzând aceasta, am urcat câţiva până la et. I unde am văzut un geam deschis oprindu-mă acolo cu gândul că dacă intră peste noi să sar pe acel geam în spate. *După 3-5 minute a dispărut de la uşă ieşind afară; în str*[*adă*] *nu am văzut nici un poliţist; unde a dispărut nu ştiu;* [era] tocmai momentul cuceririi, *după aceia m-am urcat pe tanchetă şi am mers la Palat*[10].

Două mărturii relevante „din interior” sunt cele ale

comandantului companiei cadre din Academia Militară şi a locţiitorului său. Ele se coroborează în mare cu cele ale revoluţionarilor civili, martori ai târziei fraternizări a Armatei cu populaţia Bucureştilor. În noaptea de 21/22 decembrie 1989, compania respectivă primise ordin să fie pregătită pentru „îndeplinirea unei misiuni în afara unităţii”. Pe 22 decembrie la ora 07:00, ofiţerii cadre din companie au fost îmbarcaţi în autobuze „fără a li se preciza misiunea ce urmau să o execute”. Autobuzele au trecut prin mai multe puncte din oraş, până au intrat în dispozitivul din Piaţa Unirii. Prin staţia de radio cu indicativul „Pasărea 5” li s-a transmis ordinul ministrului Milea Vasile de a nu folosi armamentul împotriva demonstranţilor. Iată cum descriu cei doi orele care au urmat:

> Tot timpul ocupării dispozitivului, pe ambele trotuare am lăsat liberă circulaţia oamenilor, care se îndreptau în număr mare spre Piaţa Universităţii. Menţionăm următoarele elemente semnificative:
> – în jurul orei 09:00 o fată plasează flori, pe caldarâm, în faţa fiecărui soldat din faţa dispozitivului;
> – în jurul orei 09:15-09:30 un grup de tineri se apropie de tancurile din dispozitiv şi oferă flori, ţigări şi dulciuri militarilor, scandând „Hai, Steaua”, „Ole, Ole…”;
> – în aceeaşi perioadă, persoane civile se opreau în dreptul nostru şi făceau apel la sentimente umane, patriotice şi de solidaritate, contra dictaturii;
> – reţinem faptul că un maior de miliţie, de la Circulaţie, s-a adresat unui grup de cetăţeni, de pe trotuar, rugându-i să ne lase în pace şi să meargă în Piaţa Universităţii să manifesteze şi să strige acolo ce vor;

– în jurul orei 09:30-10:00 în zona Sfântu Gheorghe – Colţea, mulţimea ocupase deja partea carosabilă a bulevardului şi numărul manifestanţilor creştea vertiginos;
– în aceeaşi perioadă, locul a fost survolat la joasă înălţime de un elicopter, după care am observat o ceaţă în zona respectivă, pe toată lăţimea bulevardului, şi am auzit ţipete şi huiduieli;
– în intervalul 09:30-10:00 am primit ordin, de la col. Cristache T., de deplasare a Campaniei Cadre la intrările metroului din dreptul cofetăriei de lângă Hanul lui Manuc, pentru întărirea dispozitivului existent acolo şi format din ofiţeri elevi de la Localul 1;
– la insistenţele noastre şi ale mr. Moldovan Radu, ofiţer C.I. la Localul 2, l-am convins pe col. Cristache T. să retragă detaşamentul de ofiţeri-elevi existent la intrarea metroului în dispozitivul nostru, ceea ce s-a întâmplat;
– numărul manifestanţilor creştea continuu, astfel încât în jurul orei 10:00 au ajuns în dreptul magazinului „Unirea”, ocupând întreg bulevardul;
– la 10:30 presiunea acestora asupra primului rând de militari se face simţită, neagresiv şi fără incidente. În această situaţie am cerut să se raporteze, prin staţia radio, starea de fapt şi să se precizeze măsurile concrete pe care trebuie să le luăm. Ni s-a ordonat să părăsim în ordine dispozitivul;
– la 10:45 participanţii la dispozitiv, din partea A.M., ne-am retras pe gazonul şi aleile din jurul fântânilor, iar TAB-urile şi tancurile s-au încolonat şi au părăsit piaţa, deplasându-se prin dreptul Hanului lui Manuc, pe cheiul Dâmboviţei;
– în aceste momente mulţimea a început să scandeze

„Armata e cu noi!”, au venit să ne îmbrăţişeze şi să ne strângă mâinile; această lozincă şi sentimentul de bucurie s-au propagat de-a lungul întregului bulevard. Piaţa vuia de strigăte de bucurie;
– în jurul orei 11:00 când organizam deplasarea din piaţă, am aflat de la cei care aveau aparate de radio portabile despre comunicatul privind „sinuciderea trădătorului Milea”;
– împreună cu col. Cristache T., am hotărât să ne deplasăm, pe jos, pe bulevardul G. Coşbuc până la Localul 2, unde am ajuns în jurul orei 11:45;
– pe tot traseul am fost aclamaţi de cetăţeni, scandându-se lozinca „Armata e cu noi!”;
– ajunşi la Localul 2, am constatat o atmosferă de mare bucurie şi entuziasm patriotic, studenţii aruncau tablourile dictatorului şi rupeau lozincile şi fotomontajele „pavoazării”. Fanfara a ieşit pe platou şi a intonat *Deşteaptă-te române!* şi *Hora Unirii*;
– în jurul orelor 13:00 am primit ordin să predăm armamentul şi muniţia[11].

Acţiunile sau inacţiunile datorate ordinelor primite de la superiori, dar în parte şi hotărârilor de moment a câtorva comandanţi locali au jucat un rol important în deznodământul final: protestatarii au reuşit să ia cu asalt piaţa din faţa Comitetului Central şi clădirea în sine – punându-i astfel pe Ceauşeşti pe fugă înainte ca regimul să fie capabil să lanseze o altă rundă de represalii sângeroase[12].

Decizia aparent spontană a unui căpitan de infanterie să-şi retragă TAB-ul dintr-un punct-cheie de trecere spre clădirea

Comitetului Central şi a unui anumit colonel Carp de a îndepărta TAB-urile care înconjurau clădirea (aparent în momentul când a auzit anunţul că ministrul Apărării s-a „sinucis”) au fost critice pentru evoluţia evenimentelor[13]. Aceste decizii instantanee le-au permis demonstranţilor să ocupe piaţa principală din faţa clădirii Comitetului Central şi să asedieze clădirea în sine[14].

Sfârşitul jocului

În Piaţa Universităţii se găseau la ora 9:30 zeci de mii de bucureşteni, scandând „Jos Ceauşescu!” şi „Libertate!”. Armata nu mai opune rezistenţă. Într-o ultimă şedinţă a Comitetul Politic Executiv, Nicolae Ceauşescu anunţă că generalul Vasile Milea „s-a împuşcat” după ce „a sabotat aplicarea măsurilor şi a lucrat în strânsă legătură cu străinii”.

În jurul orei 10:30, subunităţile militare din centru încep să se retragă din faţa demonstranţilor, care pătrund în Piaţa Palatului. Liderii acestora vorbesc mulţimii printr-o staţie de amplificare.

Într-o ultimă zvâcnire a regimului muribund, Radioul şi Televiziunea prezintă decretul prezidenţial prin care se instituia starea de necesitate pe întreg teritoriul ţării:

> „Având în vedere încălcarea gravă a ordinii publice, prin acte teroriste, de vandalism şi de distrugere a unor bunuri obşteşti, în temeiul art. 75, pct. 4 din Constituţia Republicii

Socialiste România”, unităţile Ministerului Apărării Naţionale, Ministerului de Interne şi formaţiunile Gărzilor Patriotice erau puse în „stare de alarmă”; se interziceau „orice întruniri publice, precum şi circulaţia în grupuri mai mari de 5 persoane”[15].

Se anunţa şi că „ministrul Forţelor Armate a acţionat ca un trădător împotriva independenţei şi suveranităţii României şi, dându-şi seama că este descoperit, s-a sinucis”. Apelul cerea ca „toţi cei care îşi iubesc ţara şi poporul să acţioneze cu cea mai mare fermitate împotriva oricărui trădător”[16].

Anunţul friza evident absurdul, starea de „necesitate” sau „alarmă” fiind deja în vigoare, decretată sau nu, de mai multe zile. În plus, ordinul „Radu cel Frumos” de înarmare cu muniţie de război era şi el în vigoare.

La auzul morţii generalului Vasile Milea, unii militari din dispozitive fraternizează cu revoluţionarii.

În jurul orei 11:30, generalii din jurul dictatorului cheamă două elicoptere pentru evacuarea acestuia.

Vrem să subliniem din nou: prin faptul că *dictatorul nu a fost arestat la CC*, unde generalii respectivi (care au recunoscut că au colaborat între ei până în ultima clipă) *aveau puterea armată totală*, orice sugestie de „lovitură de stat” (de exemplu, a generalului Stănculescu) sau „favorizare” a Revoluţiei (de către şefii Securităţii!) se dovedeşte a fi o aberaţie. Produse de aparatul de dezinformare al Securităţii, sugestiile disculpatoare respective se pare însă că funcţionează, din păcate, şi astăzi în anumite publicaţii.

Înainte de a se urca în elicopter, Nicolae Ceauşescu face o ultimă încercare de a „explica” mulţimii din Piaţa Palatului (circa 70.000-80.000 de oameni) că era manipulată de

„agenturi”. Răspunsul imediat al mulţimii a constat din huiduieli, fluierături şi strigăte de „Jos Ceauşescu!” şi „Milea nu e trădător!”. Abia în acest moment de târziu, dar deplin contact cu realitatea, Nicolae şi Elena Ceauşescu pleacă spre lifturile care îi vor duce pe terasa clădirii şi la elicopter.

În acest timp, într-un ultim acces de panică vecină cu nebunia, în biroul ministrului Apărării Naţionale, fratele dictatorului, generalul Ilie Ceauşescu, concepe nota telefonică nr. 37: „Toate unităţile militare să se considere în stare de luptă şi să acţioneze conform condiţiilor «stării de necesitate»”[17].

Istoria însă i-a luat-o înainte. La ora 12:06, Nicolae şi Elena Ceauşescu părăsesc, în elicopterul Direcţiei a V-a a Securităţii, sediul Comitetului Central din Bucureşti.

Ceauşescu s-a văzut silit să fugă de pe acoperişul clădirii într-un elicopter supraîncărcat. Potrivit locotenent-colonelului Ion Pomojnicu, unul dintre puţinii ofiţeri din MApN aflaţi la momentul respectiv în clădirea Comitetului Central, fragmentarea Armatei a fost factorul-cheie. Forţele din interior ale Securităţii erau într-adevăr „înarmate până în dinţi” (mitraliere şi alte arme sofisticate, vaste cantităţi de muniţie) şi „hotărâte să înfrunte orice”[18]. Însă au fost luate prin surprindere – şi lăsate descoperite în faţa tancurilor – atât de desfăşurarea rapidă a evenimentelor, cât mai ales de acţiunile – şi mai ales inacţiunile – unităţilor de Armată care apărau clădirea[19].

„Era încă preşedinte!”

Elicopterul care a reuşit să aterizeze pe CC era condus, „ca de obicei”, de *colonelul Vasile Maluţan, pilotul preferat al preşedintelui, ofiţer al Direcţiei a V-a a Securităţii*[20]. (Lucru care pune evident sub semnul întrebării şi naraţiunea post-factum conform căreia decizia chemării elicopterelor şi provenienţa lor ar fi fost ale „armatei”, respectiv ale generalilor Stănculescu şi Iosif Rus[21]). De altfel, în aeronavă s-au îmbarcat, înghesuiţi alături de cuplul Ceauşescu, Emil Bobu şi Manea Mănescu, „*aghiotanţii înarmaţi* ai familiei Ceauşescu, *ofiţerii de Securitate Marian Rusu şi Florian Rât*”. Lucru care dovedeşte fără dubiu că Nicolae Ceauşescu a fost slujit şi apărat de instituţia vitală dictaturii sale, cu arma în mână, până la capăt. Conform mărturiei lui Măluţan din anul 1995 în cadrul Comisiei Senatoriale pentru Cercetarea Evenimentelor din Decembrie 1989, groaza Securităţii în acel moment era aceeaşi cu a dictatorului:

> Când soţii Ceauşescu au apărut la elicopter, *cei din gardă îi aduceau mai mult pe sus. Erau atât de speriaţi! Aveau nişte feţe transfigurate*. S-au urcat buluc în elicopter, iar mecanicul de zbor de-abia a avut loc să închidă uşa. Eram prea mulţi. Mecanicul s-a aşezat între scaunul lui Ceauşescu şi uşă, aşa, puţin înghesuit, ca şi cum ar fi stat în braţe. Şi am decolat[22].

Este demn de menţionat un detaliu. Exact a doua zi după depunerea acestei mărturii relevante pentru loialitatea totală, simbiotică a Securităţii faţă de dictator, fostul „pilot preferat” al lui Ceauşescu a murit într-un accident de elicopter, pe când „efectua lucrări de erbicidare” a unei vii[23].

De altfel colonelul Vasile Măluţan era el însuşi „transfigurat”. Nu i se spusese destinaţia exactă, doar să se deplaseze spre nord. Deasupra aeroportului Otopeni a fost întrebat de la bază: „De ce nu aterizezi aici?”, „*Deocamdată respect un ordin*”. Ulterior, fostul ofiţer de Securitate a explicat astfel răspunsul său: „Mă gândeam la el, că era încă preşedinte şi…”[24].

Convorbiri cu „flotila specială” a Direcţiei a V-a

Elicopterul a aterizat la palatul dictatorului de la Snagov, unde cuplul prezidenţial s-a aprovizionat în grabă pentru evacuare şi începutul organizării „rezistenţei”. În acest scop, Ceauşescu a vorbit pe „telefoanele scurte” şi pe „T.O.” (tehnica operativă) la Craiova, Constanţa, Târgovişte, Piteşti, Cluj şi alte judeţe[25].

De la Snagov, dictatorul a mai dat „3-4 telefoane” comandantului flotilei speciale de elicoptere din dotarea Direcţiei a V-a a Securităţii, colonelul Petru Tenie. La un moment dat au fost cerute alte *două elicoptere pentru însoţire*. Când Măluţan l-a întrebat pe Ceauşescu în ce direcţie să plece acestea, i s-a spus „să vină după noi”. E poate relevant şi faptul că „a existat un moment aici, la Snagov, când Elena Ceauşescu şi Bobu au ieşit din cabinetul lui Nicolae Ceauşescu şi nici Manea Mănescu nu a mai rămas”[26]. Deci *în timpul convorbirii cu „flotila”, în birou cu Nicolae Ceauşescu erau doar cei doi ofiţeri de Securitate din Direcţia a V-a*. După care toată lumea s-a îndreptat spre elicopter. A urmat „lăsarea la sol” a

Comandatului Suprem, în urma ordinului generalului Stănculescu. Generalul a fost, desigur, constrâns de împrejurări să dea acel ordin: revoluţionarii pătrunseseră în masă în CC.

„Organizez *rezistenţă* la Târgovişte”

Potrivit lui Nicolae Deca, primul şofer pe care Nicolae şi Elena Ceauşescu l-au oprit pe drum după evacuarea din clădirea CC în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, dictatorul i-a spus: „A fost lovitură de stat. Organizez *rezistenţă* la Târgovişte”[27] (s.n.).

La rândul său, Constantin Paisie, miliţianul care l-a dus pe Ceauşescu la unitatea militară din Târgovişte în după-amiaza de 22 decembrie, a declarat că Ceauşescu spera să fie salvat de Securitate. În legătură cu discuţiile soţilor Ceauşescu, Paisie spune:

> Ei în primul rând pe Securitate se bazau. Ştiu că la un moment dat Nicolae Ceauşescu mi-a spus să mergem la unitatea aia de Securitate, o unitate specială la Băneasa, dar din partea Miliţiei sau a Armatei nu se aştepta să-i vină sprijinul imediat[28].

1. O parte din datele care urmează sunt bazate pe cronologia din Theodor Zavalaş, „Bucureştiul se revoltă”, IRRD, *Caietele Revoluţiei*, nr. 3(47)/2013, https://www.irrd.ro/wp-content/uploads/2019/01/Caietele-revolu%C8%9Biei-num%C4%83rul- 47.pdf, accesat la 5.11.2019.

2. *Ibidem*.
3. Sinuciderea lui Milea rămâne totuşi un subiect controversat.
4. Theodor Zavalaş, art. cit.
5. Expresia îi aparţine lui Iulian Vlad, conform agendei lui Ştefan Alexie – ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7.
6. Sintagma îi aparţine lui Pavel Câmpeanu, din altfel incitantul său volum *Ceauşescu, anii numărătorii inverse*.
7. În special foştii securişti şi autori loiali acestora au încercat de-a lungul anilor să îi atribuie lui Iulian Vlad acest „sfat", „legendându-şi" astfel un buimăcitor titlu de glorie pentru „amorsarea intenţionată" a Revoluţiei.
8. Theodor Zavalaş, art. cit.
9. Ion D. Goia, „Chiar dacă fugea, Ceauşescu nu scăpa!", *Flacăra*, 6-12 februarie 1991, pp. 8-9, comentarii ale lt.-col. Ion Cotîrlea şi lt.-col. Alexandru Rafaelescu.
10. Radu Vasile, dosarul 187/S/92, din agenda personală a procurorului Ioan Dan. Mărturia e însoţită de următoarea notă: „Trimite Procuraturii Militare la 13.03.90 o declaraţie în care arată că a fost la revoluţie în zilele de 21-23 dec. 89 în Bucureşti".
11. Col. dr. ing. Petru Otlăcan, 14 aprilie 1990, cpt. rg. 1 dr. ing. Dan Ionescu, declaraţii din Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză şi propuneri, dosar 1, ff. 121-125. Documente accesibile şi la http://amnr.defense.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/Revist accesat la 8.11.2019.
12. Richard Andrew Hall, „Theories of Collective Action and Revolution: Evidence from the Romanian Transition of December 1989", *Europe-Asia Studies*, vol. 52, nr. 6, 2000.

13. Gelu Voican Voiculescu, interviu de Adrian Păunescu, „L-am ajutat pe Ceauşescu să moară în picioare (3)”, *Totuşi Iubirea*, 5-12 martie 1992, p. 7a; şi Dennis Deletant, *Ceauşescu and the* Securitate*: Coercion and Dissent în România. 1965-1989*, M.E. Sharpe, Armonk, 1995, pp. 356-357.
14. Richard Andrew Hall, art. cit.
15. Theodor Zavalaş, art. cit.
16. *Ibidem*.
17. *Ibidem*.
18. Ion D. Goia, art. cit.
19. Richard Andrew Hall, art. cit.
20. Alin Cordoş, „Fostul pilot al lui Nicolae Ceauşescu s-a născut în Bistriţa-Năsăud. Vasile Măluţan este originar din comuna Negrileşti”, *ProPolitica*, 23 decembrie 2016, http://propolitica.ro/fostul-pilot-al-lui-nicolae-ceausescu-s-a-nascut-in-bistrita-nasaud-vasile-malutan-este-orginar-din-comuna-negrilesti, accesat la 4.11.2019.
21. Există şi alte mărturii credibile care arată faptul că pentru chemarea elicopterelor a fost nevoie şi de acceptul generalului Marin Neagoe, şeful Direcţiei a V-a. Un fapt elementar de altfel, atâta vreme cât această direcţie era responsabilă cu paza dictatorului şi asigura transportul acestuia.
22. Alin Cordoş, art. cit.
23. *Ibidem*.
24. *Ibidem*.
25. Mărturia lui Marian Rusu, aghiotantul Elenei Ceauşescu, în faţa Senatului, Comisia Parlamentară pentru Cercetarea Evenimentelor din Decembrie 1989, în Marian Rusu, interviu de Sergiu Nicolaescu, „Fuga lui Ceauşescu”, IRRD,

Caietele Revoluţiei, nr. 4(23)/2009.

26. *Ibidem*.

27. Nicolae Deca, Petre Mihai Băcanu, „Ceauşescu nu s-a gândit să fugă din ţară”, *România Liberă*, 23 decembrie 1993, p. 15.

28. Constantin Paisie, interviu de Marius Tucă, „Ceauşeştii au crezut că o să-i salveze cineva”, *Jurnalul Naţional*, 18 martie 2004, http://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/ceausestii-au-crezut-ca-o-sa-i-salveze-cineva-71314.html.

Planul luptei de rezistenţă a Securităţii[1]

Se ştie că multe cadre ale Securităţii se antrenau în lupta de gherilă urbană în caz de agresiune externă, dar şi de revoltă internă. Un fost absolvent declară:

> Am fost antrenaţi pentru *lupta de gherilă urbană*, în caz de agresiune externă. Eram organizaţi în grupuri mici care acţionau pentru destabilizarea inamicului, pe teritoriul ocupat de el. [În unele cazuri] *se face excepţie de la noţiunea de inamic străin sau agresiune externă*... Pregătirea multor generaţii de militari au acest specific. [...] Putem fi convocaţi telefonic sau *printr-o altă modalitate conspirativă. Existau case conspirative şi depozite de muniţie în plin Bucureşti*, de unde ne-am fi aprovizionat cu armament şi muniţie pentru a efectua *ambuscade*[2].

În revista strict secretă *Securitatea* din arhiva CNSAS au fost publicate de-a lungul anilor ’70 şi ’80, cu o tot mai mare frecvenţă, articole dedicate „luptei de rezistenţă în condiţiile ducerii acţiunilor de luptă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”. Ne-am referit la această luptă pentru care Securitatea se pregătea în cazul înlăturării dictatorului de la putere, fie în

urma unei invazii externe, fie din cauza unor „evenimente” cum a fost Revoluţia din decembrie.

Este timpul să prezentăm mai detaliat scopurile, elementele constitutive şi caracteristicile acestei lupte. Presupunem că cititorii vor identifica singuri modul cum cel puţin unele dintre aceste caracteristici au fost vizibile în acţiunile teroriste şi diversioniste de după 22 decembrie 1989. Vom oferi şi observaţiile noastre în acest sens, ca punct de referinţă.

Origini

Este un fapt cunoscut că invazia Cehoslovaciei de către trupele Pactului de la Varşovia l-a afectat profund pe Nicolae Ceauşescu. Nu era vorba atât de o empatie reală pentru „Primăvara de la Praga”, cât de frica de o potenţială ameninţare a propriei poziţii. Liderul de la Bucureşti îşi croia deja o politică într-o anumită măsură independenta faţă de Moscova, continuând linia naţionalistă introdusă în ultimii ani ai regimului Gheorghiu-Dej.

Pe plan intern, Ceauşescu a accelerat epurările aparatului de conducere şi ale instituţiilor de forţă ale regimului, în favoarea unor actori docili şi „de încredere”. În paralel a pus bazele doctrinei „războiului întregului popor”, care avea subliminal în vedere[3] un atac din partea Uniunii Sovietice. „Lupta de rezistenţă” era o parte integrantă a acestei doctrine.

Legea nr. 14/28.12.1972[4] *privind organizarea apărării naţionale a Republicii Socialiste România* prevedea acţiunile

concrete ale diverselor forţe ale ţării în ipoteza unui atac militar din afară. Această normă legală intra în detaliile organizării forţelor convenţionale de apărare (Armată şi Ministerul de Interne). Este de la sine înţeles că Nicolae Ceauşescu se baza pe Armată şi Securitate, factorul care e introdus în noua doctrină, cu rol decisiv în lupta anticipată, îi revenea întregii populaţii conduse de partid şi *strâns unite în jurul Conducătorului*. Acesta este, pe scurt, conceptul de *război al întregului popor pentru apărarea patriei*.

O privire atentă relevă că dincolo de strategii militare, această lege e un proiect de societate, în care toţi cetăţenii sunt înregimentaţi într-o formă sau alta cu un rol activ în planul de apărare. Surprinzător, rolul principal nu le revine forţelor militare active, ci unei lupte mai degrabă ideologice, prin structurile partidului.

Articolul 18 detaliază atribuţiile consiliilor locale de apărare, organele teritoriale de conducere a apărării ţării. La litera h) se enumeră atribuţiile lor:

> Constituie şi pregătesc unităţi, *subunităţi şi grupuri ale luptei de rezistenţă în condiţiile ducerii acţiunilor de luptă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic* şi conduc acţiunile acestora în timp de război.

La prima vedere, aceste *subunităţi şi grupuri* ar părea că urmează a fi constituite *ad-hoc* pentru a opera în *spatele liniilor inamice*, în ipoteza în care o parte a teritoriului naţional ar fi ocupat. Însă o citire atentă a textului arată că e o structură pregătită din timp şi deplin conspirată.

Pe măsura exacerbării cultului personalităţii dictatorului,

creştea şi frica sa de a pierde puterea. Din ce în ce mai mult, articolele din revista strict secretă *Securitatea* acordă forţelor DSS un rol predominant în „lupta de rezistenţă”. La nivelul anilor ’80, această temă revine aproape în fiecare număr trimestrial. Planurile prevăd o creştere a gradului de *independenţă* a cadrelor Securităţii faţă de „restul componentelor sistemului apărării naţionale”, în special faţă de forţele armate (devenite ale „Ministerului Apărării Naţionale”).

Din punct de vedere ideologic se observă de asemenea o schimbare care reflectă intensificarea cultului lui Nicolae Ceauşescu. După anul 1975 dispar treptat referinţele la „concepţia Partidului Comunist Român şi a guvernului ţării noastre despre apărarea patriei socialiste”, în favoarea lucrărilor şi cuvântărilor secretarului general.

Trebuie să precizăm că şi Armata avea un plan al luptei de rezistenţă. Însă acesta ar fi urmat să fie activat în cazul unei invazii externe reale. Forţele Ministerului Apărării nu au avut misiunea esenţialmente represivă a Securităţii. Nu au dispus nici de capacitatea conspirativă pentru a plănui şi executa, în secret, folosind cadrele şi soldaţii săi (oameni din popor), o luptă împotriva poporului. Totodată, în acei ani, misiunea „de cea mai mare importanţă a întregului efectiv” al Securităţii era, explicit, „asigurarea securităţii Comandantului suprem”[5].

Invazia externă devine pretextul luptei de rezistenţă

Propaganda naţionalistă, inclusiv antiungară (sub pretextul „iredentismului" prezumptiv al populaţiei maghiare din România, dar şi din ţara vecină), devine subiect constant al revistei *Securitatea*. „Lupta de rezistenţă" capătă astfel şi nuanţele unei datorii ancorate în vechi conflicte teritoriale cu ţările învecinate.

- Câştigarea unui capital de imagine pentru „fiul iubit", prin specularea unor vechi resentimente ale unor segmente de populaţie pentru respectivele ţări.
- „Compromiterea" şi „defăimarea" opozanţilor, prin etichetarea acestora drept unelte ale „agenturilor" acelor ţări.
- „Externalizarea vinovăţiei" regimului pentru nemulţumirea internă. Altfel spus, Ceauşescu şi Securitatea încercau să atribuie manifestările de opoziţie nu unei nemulţumiri reale, ci manipulării unor „elemente care s-au pus în serviciul serviciilor străine" „pentru un dolar sau pentru o rublă"[6].

Începând din 17 decembrie 1989, Revoluţia română a fost „explicată" de dictator, în mod obsesiv, drept un preludiu la o invazie externă care urma „să lichideze independenţa şi integritatea teritorială a statului"[7].

Articolele amintite arată că pentru Securitate scopul luptei era să-l readucă la putere pe dictator în oricare dintre variantele în care acesta ar fi pierdut puterea şi regimul s-ar fi prăbuşit:

– fie din cauza unei invazii străine;
– fie a unei revolte interne.

Era de aşteptat că varianta revoltei interne nu putea să fie

articulată explicit în aceste planuri. Şi asta pentru un motiv evident: tabuul totalitar interzicea pronunţarea cuvintelor „revoltă internă”. Ţara era condusă, să nu uităm, de „cel mai iubit fiu”. Tocmai de aceea revolta internă a fost deghizată de Ceauşescu şi Securitate într-una externă, încă de la începutul Revoluţiei de la Timişoara. Iulian Vlad susţinea cu vehemenţă în faţa subordonaţilor săi din conducerea Securităţii[8]:

– implicarea Ungariei şi a marilor puteri de la est şi vest (conform scenariului Panama) la Timişoara;
– căutarea „iredentiştilor maghiari”, „străinilor existenţi în ţară”, „turiştilor” şi „diplomaţilor” (consideraţi aprioric agenţi „acoperiţi”) „din spatele” revoltei;
– necesitatea *prelucrării cu toate efectivele Securităţii (deci şi a reţelei care urma să declanşeze lupta de rezistenţă), cu soldaţii din trupele de Securitate, dar şi din Armată* asupra *existenţei inamicului extern în Timişoara,* chiar dacă acesta nu a fost identificat[9].

Mărturii ale soldaţilor care au fost trimişi la Timişoara să înăbuşe revolta confirmă că *li s-au făcut într-adevăr aceste prelucrări* şi în consecinţă *erau convinşi că urmau să lupte contra unei invazii de agenţi străini*[10]. Este de presupus că reţeaua „luptei de rezistenţă” a Securităţii era îndoctrinată în acelaşi sens. Fie că oamenii Securităţii credeau sau nu această fabulaţie, planurile „invazie externă”/„revoltă internă” ale luptei de rezistenţă erau de fapt unul şi acelaşi.

Organizarea luptei

Trebuie precizat că hotărârea „organizării luptei de rezistenţă” aparţine „Comandantului Suprem”[11], ceea ce duce la concluzia că anunţul din *Scânteia tineretului* din 18 decembrie (semnalul pregătirii luptei) a fost lansat la ordinul lui Nicolae Ceauşescu. Această concluzie se coroborează cu declaraţiile martorilor din drumul către Târgovişte al fostului secretar general. Acesta le spunea că urmează să „organizeze rezistenţa” în acel oraş, în cadrul unei mari unităţi de Securitate din perimetru.

Luptătorii erau selectaţi dintre cei cu un „înalt patriotism”[12], „ură pentru duşman” şi „priceperea de a îmbina judicios cele mai adecvate forme, metode şi mijloace de luptă”[13]. Pregătirea lor includea diverse forme de luptă, armament, tactică militară, explozivi, cifruri şi coduri şi capacitatea de a lupta independent, în echipe mici, fără ajutoare, vreme îndelungată, în condiţii de oboseală extremă şi frig. Este exact ceea ce au observat martorii citaţi în acest volum: teroriştii prinşi la Revoluţie erau atletici, de o forţă şi o rezistenţă neobişnuite, extrem de bine antrenaţi şi posedau o ură fanatică pentru militarii şi revoluţionarii care i-au capturat.

Planurile fac referire şi la celelalte mijloace care, conform mărturiilor, au fost folosite de teroriştii din decembrie 1989: case conspirative; hărţi militare codificate cu cifru cunoscut *doar de cadre ale Securităţii*, coduri de comunicare, frecvenţe radio şi semnale de înştiinţare deplin conspirate, *inclusiv faţă de cadrele MApN*.

Şi nu e de mirare. După cum vom arăta, Nicolae Ceauşescu s-a bizuit într-o mult mai mare măsură pe Securitate (o instituţie profesionistă, profund îndoctrinată şi cointeresată prin puterea privilegiată acordată) decât pe Armată, o instituţie faţă de care avea temeri legate, evident, de componenţa sa majoritar

populară.

Lupta de rezistenţă pregătită de dictator s-a bazat eminamente pe forţele Securităţii. De fapt, planul avea în vedere o confruntare cu o armată susceptibilă de a trece de partea „inamicului”, respectiv poporul. În momentul când a văzut că tancurile şi TAB-urile Armatei au lăsat masele de revoluţionari să pătrundă în piaţa CC-ului, temerile i s-au confirmat.

O redutabilă forţă militară conspirată. Arsenalul Securităţii conform documentelor găsite recent la CNSAS

Dosarele găsite la CNSAS dovedesc că unităţile speciale şi direcţiile Securităţii aveau la dispoziţie o cantitate vastă de armament şi tehnică militară avansate pentru acei ani[14]. Ceauşescu a asigurat principala instituţie pe care îşi baza puterea cu un arsenal în mare parte de provenienţă occidentală (NATO), arme despre care nu există indicii că ar fi fost în dotarea Armatei. Mai mult, un număr covârşitor de probe, unele prezentate în acest volum, arată că armele de calibru 5,6 mm, cele cu laser pentru ţintire pe timpul nopţii, puştile-mitralieră cu pat rabatabil (pentru o mai uşoară disimulare sub haine sau salopete), armele cu amortizor de zgomot ş.a. au fost folosite de teroriştii de după 22 decembrie. Unele dintre aceste tipuri de arme, dar şi altele (pistoale Makarov, Stechkin etc.) au fost găsite în posesia unor cadre de Securitate în acea perioadă.

Tot arme din acest arsenal (cum ar fi grenade toxice) au fost folosite, după cum am arătat, pentru reprimarea demonstranţilor din Timişoara în zilele de 17-18 decembrie. USLA avea un arsenal şi mai vast[15]. Din constrângeri de spaţiu, vom prezenta doar o mică parte a armamentului găsit în documentele citate.

Armă semiautomată Anschütz Browning 0,22 Armă de vânătoare – carabină Winchester toc plastic Aruncător grenade portativ AG 7 Armă de vânătoare Drilling calibrul 12 şi 16 Armă de vânătoare Monte Carlo 12 Armă de vânătoare Merkel Suhl calibrul 16 Armă de vânătoare cehă calibrul 12 AG secţionat Lansator cartuşe iluminare şi semnalizare tip stilou Pistol Browning 9 cu vergea Pistol-mitralieră cu pat rabatabil AKM 7,62 Pistol Makarov 9 Pistol calibrul 7,65 md. 74 transformat pt. amortizor Pistol SAG 9 Pistol Perfecta pt. cartuşe cu gaze calibrul 6 Pistol Walther 0,22 Pistol Star 7,65 Pistol mitralieră Styer Pistol Star calibrul 0,22 Pistol Singer 6,35 Exploziv plastic FPP 88 25 kg Pistol Start 6 Pistol Starter 6 Pistol-mitralieră Beretta Pistol Browning 6,35 cu amortizor	Pistol Smith & Wesson 9 Pistol Browning baby 6,35 Pistol UNIGAC 7,65 Pistol MK 4 cu 3 ţevi de schimb Pistol Colt junior 0,22 scurt Pistol Colt junior 0,25 Pistol Erma 0,65 Pistol Star 6,35 Pistolet tip pix 0,22 Pistol Gyrojet calibrul 12 Pistol CZ şi CZA 7,65 Pistol-mitralieră SMG-UZI 9 Puşcă sport ArmaLite Explorer AR-7 0,22 Puşcă automată MGL 0,22 Pistol Stechkin 9 Pistol Walther PP 7,65 şi calibrul 26 Pistol Mauser 6,35 Pistol-mitralieră 7,62 BZ Pistol Sauer 6,35 Pistoale Browning şi Mauser 6,35 cu amortizor Pistol Walther 9 lung Pistol Meltar 6,35 Pistol Unique 7,65 Puşcă sport cu aer comprimat Weihrauch 4,5 Puşcă antidemonstraţie Puşcă sport cu aer comprimat Diana 4,5 Puşti automate NATO-Competition Puşcă carabină Enfield 7,62

	Puşcă Armalita AR 7 Eplozer (sic!) 22
Pistol Starter 0,22	
Pistol-mitralieră 7,62 md 63 cu pat rabatabil	
Pistol Star 9 mm	
Pistol Roger Mark 22	Puşcă automată Colt AR 15 5,56 2 încărcătoare
Pistol Colt special cu butoi 38	Puşti automate JGL 22
	Pistol 7,65 md. ’74 1.550 bucăţi
Pistol Stal 6,35	Pistol mitralieră 7,62 md. 63 87 bucăţi
Pistol UMC 26	Puşcă-mitralieră 7,62 md. 64 79 bucăţi
Pistol Miroku 38 special	Pistol 4mm Rohn – RG PTB 54 F cu două ţevi
Pistol sport cu aer comprimat Walther 4,5	Pistol 5,6 Roger-Mark
	Pistol 5,6 High Standard
Pistol Start 22	Pistol 6 Flobplatz Rohm RG 3 PTB 33
Pistol Colt 22 Woodsman	Puşcă tir aer comprimat 22 BSA Merlin
Pistol Unique 22 md. L	Puşcă de vânătoare cu alice 12 IJ 58 M
combo	Grenade chimice de instrucţie – cu substanţă persistentă
Pistol High Standard 22	GIST 56 anexe 10 petarde unice cu 1 petardă unică 7
Geantă diplomat cu dispozitiv de tragere, pistol Stechkin	Lansator 40 mm de grenade explozive
Grenade ofensive RG 42 cu focos UZRGM 407	

Mai sunt de remarcat următoarele echipamente şi tehnologii: vesta de protecţie antidemonstraţie, rachete de semnalizare pentru lansatoare tip stilou, dispozitiv laser, amortizoare zgomot pentru pistol, carabină MD 56 cu amortizor şi dispozitiv de ochire cu laser, carabină transformată MD 44 cu lunetă şi amortizor, cartuşe calibru 5,6, AG (aruncătoare de grenade) – folosite, conform unor mărturii, împotriva Televiziunii, dintr-un ABI etc.

Un martor care nu se poate spune că nu avea cunoştinţe despre armament şi care s-a confruntat cu teroriştii după 22 decembrie declara în 1990 pentru *Los Angeles Times*: *„Teroriştii aveau mult echipament sofisticat*. Deci, chiar dacă au fost puţini

la număr, puteau acţiona peste o zonă mare. Securitatea a condus ţara, nu armata”. E vorba de campionul olimpic la tir Ion Corneliu. Asupra bazei sale (aparţinând clubului Steaua) din Ghencea s-a tras intens în nopţile care au urmat fugii dictatorului[16].

Gradul de militarizare al DSS conform revistei *Securitatea*

Cadrele DSS studiau principiile conducerii militare nu numai pentru a asigura componenta de securitate a Armatei, ci şi *pentru uz propriu*. Revista *Securitatea* oferă astfel de analize militare:

> Toate acţiunile de luptă *să se desfăşoare într-o concepţie unitară, după un plan unic*. Numai o conducere centralizată, exercitată de un organ unic care să dispună de toate prerogativele necesare sub raport politico-militar, poate asigura că toate forţele angajate în luptă şi toate acţiunile să fie îndreptate spre acelaşi scop fundamental – obţinerea victoriei. Centralizarea conducerii exclude tendinţele şi punctele de vedere opuse, divizarea conducerii în grupuri, dar asigură *manifestarea iniţiativei fiecărui eşalon în limitele domeniului său de responsabilitate, capacitatea de a se orienta independent* şi rezolva cu promptitudine situaţii concrete ce se ivesc, folosind forţele şi mijloacele disponibile, metode şi procedee cât mai ingenioase[17].

Tot din punctul de vedere al unui *actor direct* sunt analizate şi însuşite şi alte principii de strategie militară, cum ar fi „realizarea în secret a conducerii”. Misiunea militară a Securităţii se manifestă „atât pe timp de pace, cât şi de război”, iar obiectivele sunt realizate „prin acţiuni conjugate – informative şi *de luptă*”. Securitatea avea în vedere: „conducerea unitară a întregii activităţi desfăşurate de *forţele angajate nemijlocit*”; „menţinerea unei înalte capacitaţi combative de acţiune şi de luptă, a stării moral-politice şi de pregătire a efectivelor”; „acţiunile să se desfăşoare la timp şi *în deplină conspirativitate*”.

Efectivele Securităţii trebuiau „controlate şi îndrumate permanent” pentru „realizarea surprinderii, obţinerea şi menţinerea iniţiativei” şi mai ales „păstrarea deplină a secretului acţiunilor întreprinse, a metodelor şi mijloacelor folosite”. Conducerea luptei Securităţii trebuia să răspundă tuturor cerinţelor „doctrinei noastre militare”, dar „să se realizeze în secret, pentru a se putea astfel soluţiona situaţii complexe şi des schimbătoare”[18].

Ceea ce decurge cu claritate din aceste articole este că *misiunile de luptă (pe timp de pace şi de război) ale Securităţii erau independente de cele ale forţelor Ministerului Apărării Naţionale*. În acest scop cadrele DSS *făceau pregătire militară, folosind mijloace, tactică şi strategie militare*.

Care era, concret, scopul acestei pregătiri? În special, ce misiuni *militare* avea în vedere Ceauşescu pentru Securitate *pe timp de pace*?

Scopul operaţiunilor militare conspirate ale Securităţii

Nu pare verosimil ca aceste pregătiri să fi avut în vedere doar nişte atacuri teroriste. Relaţiile dictatorului de la Bucureşti cu statele din Orientul Mijlociu care în acei ani erau implicate în activităţi de terorism erau cordiale. Se ştie că Ceauşescu a folosit terorişti împotriva Europei Libere (precum în cazul Carlos Şacalul).

Totuşi, activitatea principală a USLA era *lupta împotriva opozanţilor din interior ai regimului*[19]. Deci actele teroriste nu erau pentru România un pericol iminent. Oricum, arsenalul şi pregătirile „pentru timp de pace şi război" prezentate mai sus apar ca disproporţionate în raport cu potenţialul pericol. Concluzia nu poate fi decât că *Securitatea dispunea de o forţă militară redutabilă, care se pregătea pentru o luptă pe deplin conspirată, de gherilă, fie pe timp de pace, fie pe timp de război, independent de Armata română*. Deci destinată pentru a contracara nu atât un duşman extern, cât *unul intern*.

Păstrarea secretului în lupta pentru care se pregătea Securitatea

Şeful Securităţii, generalul Iulian Vlad, a avut în permanenţă, mai ales în perioada critică 16-22 decembrie 1989, un canal de comunicare directă cu cuplul Ceauşescu, pe care i-a vizitat constant[20]. Conform planului citat, *Comandantul Suprem era cel care dădea semnalul pregătirii şi declanşării luptei de rezistenţă*. Transmiterea ordinelor pentru „misiunile specifice" s-a putut face pe lanţul de comandă al Securităţii până pe 22 decembrie la ora 12:00, prin Iulian Vlad. Chiar şi după acest moment, după cum am arătat, Nicolae Ceauşescu a vorbit de la Snagov, prin „TO", direct cu ofiţeri din Direcţia a V-a, într-un moment când

ceilalţi membri ai anturajului nu erau prezenţi. Este posibil ca aceste conversaţii să fie motivul pentru care a afirmat faţă de cei care l-au condus cu maşina că merge să „organizeze rezistenţa la Târgovişte”.

Pentru conspirare, planul luptei de rezistenţă cerea „limitarea numărului de persoane care iau cunoştinţă” de ordinele transmise pe lanţul de comandă. Ordinele erau transmise codificat prin:

– „mijloacele de transmisiuni şi prin curieri”;
– „schimbarea frecvenţelor de lucru, a cheilor şi codurilor”;
– „tabelele de indicative şi semnale, de convorbiri şi hărţi codificate”;
– „*mascarea radioelectronică* şi dispunerea mijloacelor de transmisiuni” astfel încât „să nu se descopere locul punctelor de comandă”[21].

Pentru păstrarea secretului „conspirării şi compartimentării” muncii şi al luptei care se pregătea, cadrele Securităţii trebuiau să ia „măsuri de acoperire şi dezinformare” faţă de orice alte instituţii, evident, inclusiv faţă de Armată.

Reciproca nu se aplică: prin ofiţerii de contrainformaţii militare (CI-ştii) din unităţile MApN, Securitatea avea acces la codurile Armatei. Declaraţia lt.-col. Fănică Voinea Ene e relevantă în acest sens:

> Şi la Brăila, ca şi în alte oraşe din ţară, acelaşi sistem de operaţiuni asupra unităţilor militare şi obiective de importanţă deosebită: „Trage şi dispari!”, bine-cunoscut principiu al acţiunilor grupurilor de comando. *Atacurile s-au petrecut aproape în exclusivitate noaptea*, întunericul fiind o mască ideală pentru aceste misiuni. S-a folosit îndeosebi *armament uşor, calibru mic (5,6 mm)*, dotat cu dispozitive de

> ochire în timp de noapte… Ce scopuri urmăreau? *Crearea unei situaţii confuze, paralizarea conducerii unităţilor militare, dispersarea forţelor de apărare în cât mai multe puncte* şi altele. *Străinii n-aveau de unde cunoaşte atât de perfect sistemul nostru de apărarea antiaeriană, de transmisiuni, chiar unele coduri militare*[22].

Modul de codificare a mesajelor

Transmisiunile secrete ale Securităţii urmau să fie codificate folosind mai multe tehnici, printre care: „Tabele de codificare; Tabele de convorbiri; Tabele de semnale; Tabele cu indicativele telefonice ale unităţilor Ministerului de Interne şi Departamentului Securităţii Statului; Hărţile topografice militare”[23].

Tabelele de convorbiri se foloseau „pentru acoperirea secretului comunicărilor operative” între comandă şi efectivele care trebuiau să îndeplinească ordinele.

În timpul nopţii de 22-23 decembrie 1989, la CC, mai mulţi martori au suspectat că Iulian Vlad a folosit o astfel de codificare în comunicaţiile telefonice. Mai mult, Vlad a evitat să transmită telefonic frazele exacte care i-au fost cerute[24].

Atât la MApN între 23 şi 24 decembrie, unde a avut acces la telefoanele operative, cât şi în timpul vizitei la sediul USLA din 24 decembrie, comunicaţiile operative secrete au fost din nou principala sa preocupare:

> A folosit telefoane operative şi a sunat, pe rând, la generalul Dănescu – adjunctul ministrului Afacerilor Interne, generalul Bucurescu şi alţii […]. A ieşit din birou şi i-a

chemat pe generalul Tencu şi maiorul Iliuţă, cărora le-a ordonat să-i organizeze legăturile operative în biroul colonelului *Bleorţ* [...], l-a ameninţat pe maiorul Iliuţă să stabilească, în timpul cel mai scurt, legăturile telefonice operative, altfel îl împuşcă [...]. Fiind în birou, a chemat deoparte pe colonelul *Bleorţ*, căruia i-a reproşat că nu-l priveşte cu încredere şi că, chiar dacă unitatea este subordonată Armatei, în problemele de specialitate legătura trebuie să fie menţinută cu el. [...] A încercat să dea indicaţii separate şi altor cadre din conducerea acestei unităţi [...]. Cunoscând acţiunile organizate de Consiliul de Război, având legăturile operative la dispoziţie, precum şi sistemul de ascultare, am convingerea că Vlad a întreprins măsuri pentru contracararea acţiunilor Armatei cu forţele terestre pe care le cunoştea foarte bine, atât ca organizare, dotare, cât şi ca mod de acţiune [...]. De fapt, măsura de a se instala telefoane operative, de a organiza biroul de lucru în această unitate – USLA – demonstrează intenţia vădită de acţiune în această direcţie[25].

Un alt mod de comunicare de interes special la Revoluţie sunt „tabelele de semnale". Acestea erau documente de codificare folosite pentru „acoperirea secretului comunicărilor scurte şi operative". Ele aveau o „structură simplă, care să permită transmiterea de ordine, dispoziţiuni şi rapoarte pentru misiuni (acţiuni) ce se execută în timp scurt", „executarea de manevre", „încetarea misiunilor" etc. Transmiterea se „făcea simultan, prin căutarea în tabelă a *elementului clar* necesar şi transmiterea directă a *prezentării codificate ce-i corespunde*".

De aici rezultă că anumite semnale puteau fi transmise în

timpul zilelor de 22-25 decembrie de factorii de comandă ai Securităţii prin cuvinte cu sens, dar care prin decodificare căpătau o cu totul altă semnificaţie (deveneau „clare”). Astfel, un mesaj ales de şeful Securităţii, transmis telefonic (deci cu un adresant bine determinat, care avea „tabela de semnale”), ca, de pildă, „puneţi armele în rastel”, putea să însemne contrariul. Semnificativ în acest sens a fost *refuzul lui Iulian Vlad de a transmite orice mesaj formulat de revoluţionari în direct, prin intermediul Televiziunii*.

Transmiterea de mesaje codificate a fost confirmată după 22 decembrie în toată ţara. Iată un exemplu: „În ţară au existat puncte fixe (în special în vilele de vânătoare ale lui Ceauşescu) şi mobile (pe autoturisme Dacia şi Lada), din care s-au transmis mesaje codificate”[26].

Articolele din *Securitatea* arată că DSS era singura instituţie care cunoştea toate „caracteristicile luptei [de rezistenţă], semnale de înştiinţare, de identificare şi recunoaştere; codificarea funcţiilor; frecvenţa radio folosită; sisteme de legătură”[27].

După cum am arătat, articolul „Câteva sfaturi pentru cei aflaţi în aceste zile la mare”, publicat pe 18 decembrie 1989 în ziarul *Scânteia tineretului*, e un exemplu de mesaj codificat cu „tabela de semnale”.

O mare parte a planurilor şi resurselor Securităţii pentru „lupta de rezistenţă” rămân ascunse

Trebuie precizat că forţele, mijloacele şi tehnicile acestei lupte conspirate pe care miza Securitatea „pe timp de pace şi de război” se regăsesc doar parţial în articolele din *Securitatea*.

Deşi strict secrete, articolele nu acoperă întregul plan operativ şi nici panoplia de elemente de luptă pe care Securitatea le avea la dispoziţie şi pentru care se pregătea. Acest lucru este firesc, ţinând cont de gradul de conspirare necesar acestei lupte, care prevedea „limitarea numărului de persoane care iau cunoştinţă de conţinutul integral” al planului de luptă.

Prin coroborarea cu mărturii şi documente ale unor servicii străine, rezultă că Securitatea dispunea şi de alte mijloace care nu apar în aceste articole. E vorba, spre exemplu, de unităţi dotate cu elicoptere şi alte mijloace avansate de luptă, radiolocaţie şi bruiaj[28].

Obiectivele luptei de rezistenţă a Securităţii

Unul dintre scopurile principale ale luptei de rezistenţă a Securităţii în cazul pierderii puterii de către Nicolae Ceauşescu a fost:

> Să creeze agresorului o stare permanentă de nesiguranţă, de teamă, prin lovituri date neîncetat, pentru a-l obliga să angajeze forţe numeroase pentru paza şi apărarea imediată a obiectivelor şi elementelor sale de dispozitiv[29].

Efectul acestor „lovituri date neîncetat” s-a văzut la Revoluţie în cazul multor atacuri asupra unităţilor militare în toată ţara (Buzău, Brăila, Reşiţa etc.), dar mai ales în Bucureşti, la MApN, unde dispozitivele „angajate pentru paza şi apărarea

obiectivului” au fost vaste, incluzând divizii întregi de tancuri, ajutoare chemate de la Academia Militară, din teritoriu, paraşutiştii de la Buzău etc. Scopul a fost atins prin menţinerea militarilor în unităţi şi împiedicându-i să apere alte obiective importante ocupate în acel moment de revoluţionari. În acelaşi timp, cel puţin pentru o vreme, Armata a fost ţinută *în afara sediilor, centrelor de comunicaţii şi arhivelor Securităţii* (spre exemplu, abia pe 25 decembrie generalul Hortopan a vizitat sediul USLA, unde Iulian Vlad a mai putut folosi telefoanele operaţionale[30]). Planul luptei de rezistenţă a Securităţii prevedea şi „executarea unor acţiuni de asigurare de luptă în folosul *subunităţilor de rezistenţă… acţiuni de luptă locale de mică amploare, mascare, ascundere şi inducere în eroare a inamicului*”, în vederea „slăbirii capacităţii de luptă” a inamicului[31].

Printre obiectivele principale mai erau:

– „*neutralizarea* forţelor poliţiei militare, formaţiunilor antigherilă şi organelor de administraţie instituite de ocupant, precum şi a colaboraţionişţilor şi trădătorilor autohtoni”;
– „*răspândirea de zvonuri* în rândul trupelor de ocupaţie şi al organelor de administraţie instituite de invadator”;
– „*ascunderea de arme* şi *sprijinirea formaţiunilor de rezistenţă şi a militarilor proprii* rămaşi în spatele dispozitivului operativ al inamicului”[32].

„Nucleele de rezistenţă” din care „fac parte şi cadre de Securitate” urmau să „dezorganizeze conducerea inamicului” prin „lovirea punctelor de comandă şi a centrelor de transmisiuni” şi „răpirea unor persoane cu funcţii

importante”[33]. Printre scopurile prioritare erau „anihilarea”, „capturarea unor persoane cu funcţii importante în conducerea militară şi politico-administrativă a inamicului”[34] sau, după caz, „infiltrarea” printre „noile autorităţi instalate”. Şi aceste acţiuni au fost evidente la Revoluţie. Încercarea de infiltrare a echipei lui Trosca la MApN, folosindu-l pe Isac Constantin (posesor al unui dosar de reţea, antrenor de judo la USLA şi infiltrat deja în FSN) şi costume de ofiţeri de armată sub salopetele negre de uslaşi, este un exemplu grăitor.

Cadrele de Securitate urmau să formeze „grupe de *acţiune* pentru realizarea unor *combinaţii* operative (*răpirea unor comandanţi şi infiltrare* în rândul inamicului)”. După cum vom arăta, acţiunea grupului Trosca se înscrie în acest punct al planului „luptei de rezistenţă”.

Un mare număr de martori au observat că scopul „luptei” teroriştilor din decembrie 1989 era *să genereze Armatei exact ceea ce prevedeau planurile Securităţii: „O stare permanentă de nesiguranţă, de teamă, prin lovituri date neîncetat”*[35].

De altfel, tema „descurajării, intimidării, diversiunii, derutării” forţelor militare inamice, inclusiv prin „legende şi combinaţii şi jocuri operative”, pentru „realizarea de penetrări, infiltrări şi interpuneri” revine constant în toate articolele citate.

În unele locuri, planurile citate descriu forţe „de diversiune şi teroriste” ale inamicului. În ele se pot identifica, în oglindă, tacticile, echipamentul şi *armamentul de provenienţă occidentală prezentate în acest studiu, aparţinând unităţilor de Securitate şi folosite după 22 decembrie*.

Unul dintre scopurile declarate ale luptei Securităţii este „producerea de pierderi umane şi materiale” inamicului şi

dezinformarea „prin căi şi mijloace diversificate”[36]. Conform probatoriului pe care îl vom înfăţişa, şi aceste obiective au fost într-o măsură îndeplinite: după 22 decembrie au fost ucişi peste 900 de revoluţionari şi militari, iar dezinformarea funcţionează şi astăzi, până la vârfurile SPM.

Luptătorii Securităţii erau pregătiţi pentru „neutralizarea” şi „lichidarea” elementelor *duşmănoase orânduirii de stat*, adică a opozanţilor regimului Ceauşescu. Era vorba de „grupurile, bandele sau organizaţiile” care „trec la acţiuni violente şi făţişe împotriva orânduirii de stat”[37], la care se adăugau „grupurile de populaţie [...] care sprijină acţiunile inamicului”. Este evident că pe 22 decembrie aceste „bande” şi „grupuri” erau revoluţionarii români din oraşele ţării, care tocmai acaparaseră, „vremelnic”, „teritoriul”.

Tot „inamici” în „lupta de rezistenţă” erau persoanele care se dedau la „agitaţie verbală, răspândire de zvonuri, manifeste, inscripţii cu conţinut duşmănos” sau persoanele „necunoscute anterior, dar care, în noile condiţii create”, puteau „să treacă la acţiuni împotriva Securităţii statului nostru”. În momentul victoriei Revoluţiei, această listă cuprindea aproape întregul popor român.

Misiunea luptei era să „demoralizeze” şi să „destrame” aceste grupuri. Acţiunile preconizate, de „sabotaj şi diversiune” în „spatele frontului” împotriva unor civili erau, evident, acte de terorism. La acestea se adaugă „producerea de pierderi umane şi materiale forţelor armate ale inamicului”. Or, după 22 decembrie, „forţele armate ale inamicului” Securităţii erau Armata română.

În sfârşit, planul prevedea, explicit, ca ofiţeri de Securitate să „participe direct la lupta de rezistenţă, în care sens trebuie

prevăzute din timp necesităţile de armament şi de instruire în ceea ce priveşte folosirea lui”[38].

Metodele de luptă

Acţiunile de luptă preconizate trebuiau să fie:

– „de scurtă durată şi violente”;
– concentrate asupra unor „obiective” „de mare importanţă”;
– independente, „ducându-se în condiţiile lipsei unor vecini apropiaţi şi-a sprijinului altor forţe militare”;
– cu „forţe relativ puţin numeroase”;
– pregătite „îndelung”, prin „cunoaşterea amănunţită a particularităţilor terenului”;
– „de regulă, noaptea”, „în momente şi locuri în care să se realizeze surprinderea inamicului”[39].

Toate aceste metode au fost atât semnalate prin mesajul codificat din *Scânteia tineretului*[40], cât şi executate cu fidelitate, pe întreg teritoriul ţării, în perioada 22-30 decembrie 1989.

Planurile luptei mai prevedeau „*dezinformarea* inamicului prin căi şi mijloace diversificate”, respectiv „prin presă, radio, televiziune, agenţi”, şi „introducerea unor cadre acoperite în administraţia instalată temporar de inamic”[41]. Şi aceste metode au fost aplicate de Securitate la Revoluţie. Unii dintre „revoluţionarii” din prima linie care s-au infiltrat în FSN (şi au avut acces pe platourile TVR) în acele zile erau asociaţi ai Securităţii (spre exemplu, Constantin Isac, care avea dosar de reţea şi antrena echipa de judo a USLA).

Ordinele de luptă erau „foarte scurte” şi transmise „prin *agenţi de legătura bine conspiraţi*” sau prin „mijloace de comunicaţii, codificat”. Securitatea trebuia să cunoască îndeaproape tacticile luptei de „gherilă” şi a celor terorist-diversioniste[42]. Acţiunile de „hărţuire vor fi pregătite ziua şi vor fi executate prioritar pe timp de noapte”.

Aceste detalii şi multe altele din articolele citate descriu cu exactitate *ceea ce au executat cadrele Securităţii la Revoluţie*. Procedeele menţionate au fost evidente în acţiunile teroriste şi diversioniste de după 22 decembrie. Aşa cum vom arăta printr-un amplu material probator, cadrele reţelei pregătite de Securitate pentru această luptă au executat în special „acţiuni de luptă locale de mică amploare, mascare, ascundere şi inducere în eroare a inamicului”, în vederea „slăbirii capacităţii de luptă” a inamicului:

– teroriştii trăgeau din case conspirative, blocuri cu civili şi alte locuri disimulate;
– reuşeau de cele mai multe ori inducerea în eroare a forţelor armate şi a revoluţionarilor prin schimbarea poziţiei, trăgând în special noaptea, pentru a crea „panică”, „neîncredere” şi „scăderea capacităţii de luptă” a forţelor armate.

O mărturie din interior asupra implicării şefului Securităţii în lupta de rezistenţă

Printre aspectele pregătirii „luptei”, autorii articolelor din

revista *Securitatea* enumerau „depozitarea armelor şi muniţiilor”, „realizarea în comun a *ascunzătorilor*, a *caselor conspirative*, *depozitelor clandestine*”, fiind necesară prevederea din timp a „necesităţilor de armament”.

După cum am arătat, există o mărturie a unui ofiţer superior din ierarhia Securităţii care confirmă:

– planul luptei de rezistenţă;
– aplicabilitatea lui în seara de 22 decembrie 1989;
– suspiciunea că Iulian Vlad începuse în acel moment să-l aplice.

Este vorba de colonelul Diaconescu Gheorghe, pe care l-am mai amintit, care l-a suspectat pe Iulian Vlad că în noaptea de 22 spre 23 decembrie 1989 a trecut la „lupta de rezistenţă”. În timpul nopţii de 22 spre 23 decembrie, locţiitorul şefului Direcţiei a III-a Contrainformaţii militare (UM 0625) a fost „chestionat cu privire la *armament şi muniţie*” şi *amplasarea acestora* şi dacă *gărzile patriotice* sunt în unitate de către generalul Stamatoiu (şeful Centralei de Informaţii Externe – CIE a Securităţii). Acesta i-a spus lui Diaconescu că era alături de gen.-col. Vlad Iulian. Acest fapt i-a trezit colonelului următoarea suspiciune: „că [Vlad] se gândeşte că *ar fi probabil să trecem la un mod de acţiune din ilegalitate (după principiul dictatorului, de război al întregului popor în condiţiile teritoriului vremelnic ocupat)*” sau că „vizează un atac asupra noastră”[43].

Diaconescu mai declară: „L-am dezinformat spunându-i că *nu am acces* la armament, iar *forţele gărzilor patriotice sunt numeroase*”[44].

Interesul lui Iulian Vlad asupra prezenţei gărzilor patriotice în Direcţia a III-a, în contextul accesului la armele şi muniţiile

acestei direcţii aflate în centrul Bucureştiului, nu departe de locurile de acţiune ale grupelor teroriste, demonstrează fără echivoc mai multe elemente-cheie:

– Iulian Vlad avea nevoie de armament şi muniţii;
– voia să ştie dacă poate miza pe *ajutorul, loialitatea şi conspirativitatea ofiţerilor din Direcţia a III-a pentru a le accesa*;
– din întrebarea pusă de Stamatoiu şi răspunsul lui Diaconescu, este evident că *accesul la arme şi muniţii pentru oamenii lui Vlad era condiţionat de absenţa gărzilor patriotice*;
– gărzile patriotice, care erau evident de partea Revoluţiei, erau văzute ca *adversar* de Iulian Vlad.

Simplu spus, acest *adversar* nu trebuia să afle:

– despre existenţa depozitului de armament şi muniţii din unitate (şi cu atât mai puţin să intre în posesia lor);
– despre intenţia oamenilor lui Vlad şi Stamatoiu (respectiv grupele teroriste din reţeaua luptei de rezistenţă, care în acel moment acţionau la CC şi în alte puncte din centrul capitalei) de a se aproviziona cu acestea.

Diaconescu a mai avut o suspiciune cu privire la intenţiile reale ale lui Iulian Vlad:

> Am fost sunat apoi la telefon de gl. BUCURESCU care s-a interesat despre ce mai este nou prin unitate spunându-mi că se afla la birou şi că *este împreună cu gl. col. VLAD IULIAN*. Am verificat dacă este la birou sunându-l la telefon imediat după ce a închis şi nu a răspuns, ceea ce mă face să cred că de fapt *se afla în altă parte*[45].

Şi această suspiciune s-a dovedit justificată. Într-adevăr, Vlad nu se afla în biroul lui Bucurescu. El se afla, după cum se ştie din multitudinea filmelor care au rămas din acea „noapte a generalilor”, la CC[46].

Această declaraţie îi aparţine unui ofiţer de rang înalt din Securitate, care în acest caz exprima suspiciuni în legătură cu superiorii săi. Este evident că el nu avea nimic de câştigat dacă minţea, dimpotrivă. De aceea, veridicitatea acestei declaraţii ar fi greu de pus la îndoială. Din ea rezulta că:

– ofiţerii de Securitate cunoşteau planul „luptei de rezistenţă”;
– ştiau că acesta presupune „acces la depozite de armament şi muniţii”, deci că era vorba de executarea de focuri de armă;
– şi-au dat seama că Iulian Vlad a hotărât „trecerea” la luptă în „ilegalitate” „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”. Or, în acest caz, în noaptea de 22 decembrie 1989, *inamicul era, evident, Revoluţia română.*

1. Acest capitol este bazat în parte pe studiul pe care autorii l-au dedicat „luptei de rezistenţă” pentru un volum colectiv în curs de apariţie: Anneli Ute Gabanyi, Alexandru Muraru, Andrei Muraru, Daniel Şandru (coord.), *Revoluţia din 1989. Învinşi şi învingători*, Polirom, Iaşi (în curs de apariţie).
2. Dinu Ispas, „Băneasa – Comedie mută ’90”, *Expres*, iulie/august 1990.
3. Verbal, Securitatea nu făcea un secret din această pregătire. Propaganda antisovietică era pentru Ceauşescu, după cum se ştie, o metodă esenţială de câştigare a unei precare legitimităţi. Ca un exemplu anecdotic: în 1983, ofiţeri din cadrul Direcţiei de Contrainformaţii militare (CI) a Securităţii „prelucrau” trupele Ministerului Apărării

Naţionale despre redutabila rezistenţă care îl aştepta pe „prietenul de la Est” în cazul în care ar fi atacat România. Una dintre expresiile folosite în mod „confidenţial” era: „îi stăm ca un cuţit în coaste!”. Aceasta în contextul în care echipamentul de radiolocaţie al Armatei Române era alcătuit din staţii de provenienţă sovietică de la sfârşitul anilor ’50 şi începutul anilor ’60 (amintire din timpul efectuării serviciului militar de către unul dintre autori).

4. *Monitorul Oficial*, nr. 160 din 29.12.1972.

5. ACNSAS, cota D 13421, vol. 12, ff. 1-168, 42-42v.

6. Nicolae Ceauşescu, teleconferinţă din 17 decembrie 1989, din „Nota de redare a discuţiilor de pe banda de magnetofon privind teleconferinţa ţinută de N. Ceauşescu în ziua de 17.12.1989”, dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii”, vol. 19, f. 108.

7. Vezi teleconferinţele şi discursurile lui Nicolae Ceauşescu din toate acele zile, comentate anterior în acest volum.

8. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie.

9. *Ibidem*.

10. Vezi dosarele de anchetă în „Lotul Timişoara”.

11. „Caracteristici ale activităţii şi conduitei cadrelor de Securitate care primesc misiuni specifice de îndeplinit pe teritoriul naţional invadat de inamic”, *Securitatea,* nr. 3, 1987.

12. Să reamintim că „înaltul patriotism” însemna, în limbajul „educativ” al cadrelor de Securitate, devoţiunea totală pentru „Comandantul Suprem”, asimilat, după cum am arătat, cu „bunurile poporului”.

13. „Caracteristici ale activităţii şi conduitei cadrelor de

Securitate”, art. cit.

14. ANSAS, fond Neoperativ, dosar 2338, vol. 6. Este relevant de remarcat că aceste dosare „FNEOP” (fond Neoperativ) au fost predate de SRI către CNSAS într-o masă de dosare cu adevărat neoperative şi nerelevante, făcând descoperirea de către cercetători a celor relevante dintre ele (în acest caz, o parte din armamentul special al Securităţii) dificilă. Mulţi dintre cercetătorii de la CNSAS au văzut în aceasta una dintre tehnicile de *ascundere* de către foştii ofiţeri de Securitate a dosarelor delicate.
15. Vezi, de exemplu: ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 93, vol. 3, fond Neoperativ, dosar 94, vol. 2, fond Neoperativ, dosar 94, vol. 3, fond Neoperativ, dosar 88, vol. 12 etc.
16. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/ion-corneliu-tragator-de-tir-campion-olimpic-l-a-times-aprilie-1990-teroristii-aveau-mult-echipament-sofisticat, accesat la 13.11.2019
17. Mr. Vasile Cosac, cpt. Cornel Ionaşcu, „Principiile conducerii forţelor sistemului apărării naţionale. Organele de conducere politico-strategică a forţelor participante la războiul de apărare a patriei dus de întregul popor, potrivit Legii nr. 14/1972”, *Securitatea*, nr. 1(81)/1988. ACNSAS, fond Documentar, dosar 3334, vol. 20.
18. Col. Ilie Jernoiu, col. Gheorghe Mocanu, „Conducerea în secret a efectivelor pe timpul organizării şi desfăşurării acţiunilor specifice de securitate în timp de pace şi de război. Documentele ce se întocmesc şi lucrul cu acestea”, *Securitatea*, nr. 1(81)/1988. ACNSAS, fond Documentar, dosar 3334, vol. 20.
19. Vezi Andrei Ursu, „«Discernământul politic şi juridic» al

Securităţii. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceauşescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.

20. Arhivele Naţionale, Serviciul Arhive Naţionale Istorice Centrale, Biroul Arhive Contemporane, nr. inventar 2799, fond CC al PCR, Cabinetul 1, u.a. 24.
21. Col. Ilie Jernoiu, col. Gheorghe Mocanu, art. cit.
22. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluţiei (3)”, *Libertatea* (Brăila), 24 octombrie 1991.
23. Datele din această secţiune provin din col. Ilie Jernoiu, col. Gheorghe Mocanu, art. cit.
24. Vartan Arachelian, *În faţa Dumneavoastră. Revoluţia şi personajele sale*, Nemira, Bucureşti, 1998. Printre altele, interviu cu contraamiralul Ştefan Dinu.
25. General magistrat (r) Ioan Dan, *Terorişţii din ’89. Probe prezentate şi comentate de un fost şef al Procuraturilor Militare*, Lucman, Bucureşti, 2012. Declaraţia lui Ion Hortopan.
26. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluţiei (11)”, *Libertatea* (Brăila), 19 decembrie 1991, pp. 1, 3. Declaraţia dată de maiorul Tănase Horia.
27. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Peţanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe, mr. Alexandru Curcă Stănescu, „Particularităţi ale muncii de Securitate pe profil de informaţii interne, contrainformaţii în sectoarele economice, contraspionaj şi contrainformaţii militare în perioada iniţială şi pe timpul ducerii războiului de către întregul popor”, *Securitatea*, nr. 4(76)/1986.
28. Vezi subcapitolul „Războiul electronic semnalat de statele vecine” de la pagina 336.
29. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, „Lupta de

rezistenţă în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularităţi ale participării unităţilor centrale şi teritoriale de Securitate la organizarea şi ducerea luptei de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 1(85)/1989, p. 27.

30. Declaraţia generalului Ion Hortopan dată adjunctului procurorului general la 16.02.1990.
31. Col. Ilie Iova, mr. Ioan Rotar, „Organizarea, pregătirea şi desfăşurarea unor acţiuni de hărţuire împotriva inamicului pe teritoriul vremelnic ocupat de acesta”, *Securitatea*, nr. 3/1986.
32. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, art. cit., p. 28.
33. Lt.-col. Nicolae Botezatu, „Posibilităţi de organizare a unor nuclee de rezistenţă de către cadre de securitate pe teritoriul temporar invadat de inamic, în imediata apropiere a frontului. Sistemul de conducere şi cooperare între acestea”, *Securitatea*, nr. 4/1986.
34. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, art. cit., p. 28.
35. *Ibidem*.
36. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Peţanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe, mr. Alexandru Curcă Stănescu, art. cit.
37. *Ibidem*.
38. *Ibidem*.
39. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, art. cit.
40. Vezi subcapitolul „Anunţul din *Scânteia tineretului*” de la pagina 89.
41. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Peţanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe, mr. Alexandru Curcă Stănescu, art. cit.

42. Col. Ilie Iova, mr. Ioan Rotar, art. cit.
43. Dosarul „Coman şi alţii” al procesului „Lotul Timişoara”, vol. 19, f. 373.
44. *Ibidem*.
45. *Ibidem*.
46. Pentru o selecţie a acestora se poate consulta, de pildă, pe blogul lui Marius Mioc, https://mariusmioc.wordpress.com/revolutia-din-bucuresti-in-inregistrari-video.

Declanşarea acţiunilor teroriste şi diversioniste sau a luptei de rezistenţă

Surprinşi de sutele de mii de bucureşteni care au ocupat piaţa din faţa CC-ului în dimineaţa zilei de 22 decembrie 1989, şefii Securităţii au fost forţaţi să abandoneze puterea. E vorba de puterea instituţională, „la vedere”, prin care l-au slujit pe dictator până în ultima clipă. Forţa care trebuia să „iasă în faţă” cu dispozitivele de tancuri şi să prevină revărsarea protestatarilor către centrul de gravitaţie al regimului a fost Armata. Şi aceasta a capitulat practic în faţa numărului neaşteptat de oameni din toate categoriile sociale care veneau. Mai mult, unele elemente ale Armatei au fraternizat, ca la Timişoara, cu populaţia.

Luptătorii din Direcţia a V-a şi USLA masaţi în CC şi în zona limitrofă, deşi înarmaţi pentru un masacru, nu l-au putut declanşa. Şi asta pur şi simplu din cauza zecilor de mii de bucureşteni şi a diviziilor de tancuri aflate în zonă. Date fiind acţiunile şi mai ales inacţiunile sale din acea dimineaţă, Armata era uşor de privit ca un potenţial adversar pentru Securitate. Or, forţa Armatei era totuşi, numericeşte şi prin capacitatea de foc, net superioară[1]. Printr-un calcul simplu bazat pe instinctul de supravieţuire, Securitatea a trebuit să depună, cel puţin

temporar, o parte din arme. În acelaşi timp, lucrătorii ei ştiau că pot miza ulterior pe armamentul rămas atât în *depozitele secrete* menţionate în planurile „luptei de rezistenţă”[2], cât şi în *cele ale unităţilor şi direcţiilor*, aşa cum rezultă din procesele-verbale menţionate în capitolul „Securitatea a folosit armamentul după 22 decembrie 1989”[3] şi din declaraţiile unora din ofiţerii de Securitate[4].

Planificare şi improvizaţie

Ceea ce a urmat a fost „jocul la două capete” al conducerii Securităţii, în scopul supravieţuirii şi păstrării puterii în noile condiţii. Iulian Vlad s-a declarat formal de partea Revoluţiei, dar nu a ieşit în nici un moment la Televiziune pentru a-şi soma oamenii să depună cu adevărat armele. În schimb, conform mai multor mărturii, a transmis mesaje codificate. Conform planului luptei de rezistenţă, aceasta urma să se declanşeze la adăpostul întunericului. Lucru care la CC s-a întâmplat întocmai[5].

Scopul „nucleelor de rezistenţă” era iniţial conform planului: perspectiva redobândirii puterii de către Comandantul Suprem. Pe măsură ce dimensiunea victoriei Revoluţiei era asimilată de şefii Securităţii, aceştia cu siguranţă au realizat imposibilitatea readucerii lui Nicolae Ceauşescu la putere. Însă scopurile adiacente, *implicite*, ale luptei rămâneau în picioare: era vorba de *păstrarea de către Securitate a puterii*, a conspirativităţii, a reţelelor informative, a dosarelor.

Misiunile şi metodele de acţiune rămâneau aceleaşi, stipulate în planurile luptei de rezistenţă: producerea de *pierderi umane, hărţuire, confuzie şi demoralizare în rândurile inamicului*, respectiv ale revoluţionarilor şi Armatei; *infiltrarea* în noua putere; *dezinformarea inamicului pe căi şi prin mijloace diversificate*; *microfilmarea, conservarea, ascunderea, protejarea, folosirea sau distrugerea documentelor de lucru, a întregii corespondenţe, a fondului arhivistic operativ*, în funcţie de „condiţii" şi „priorităţi"[6]. Toate aceste acţiuni, inclusiv de manipulare a dosarelor, au fost în fapt executate în timpul Revoluţiei de cadre de Securitate şi sunt susţinute de probele pe care le vom prezenta şi documente aflate la CNSAS.

Caracteristicile focurilor şi armamentului: lupta de rezistenţă, arsenalul Securităţii

Conform probelor existente în dosarele de urmărire penală şi în spaţiul public, focurile de armă care au făcut victime şi în acelaşi timp au iniţiat şi au întreţinut starea de panică în rândurile populaţiei, inclusiv ale forţelor armate, au avut următoarele caracteristici:

- au fost trase din locuri ascunse, în general din jurul unor obiective strategice: vile din jurul Televiziunii, blocuri din zona CC, apartamente ale blocurilor din jurul Ministerului Apărării Naţionale, din apropierea unor unităţi militare, din jurul unor pieţe, din marginea unor păduri;
- focurile veneau din mai multe direcţii, părând a fi coordonate pentru a genera reacţii de panică din partea forţelor armate şi a revoluţionarilor înarmaţi;

• focurile de armă erau deseori executate în mod concentric;
• focurile de armă reale au fost însoţite de simulări (gloanţe trasoare, simulări auditive) în alte puncte, pentru a crea astfel ţinte false şi confuzie în rândul revoluţionarilor şi militarilor;
• pentru o mai bună disimulare, focurile se concentrau cu precădere pe întuneric, în special seara şi înaintea răsăritului (conform instrucţiunilor din *Scânteia tineretului*);
• în general, trăgătorii au reuşit să se camufleze, trăgând sporadic, în reprize scurte, schimbând deseori poziţiile, după principiul acţiunilor de comando „trage şi dispari”;
• trăgătorii care au fost totuşi prinşi sau văzuţi aveau următoarele caracteristici:
  – mulţi aveau salopete negre deasupra mai multor rânduri de haine – evident, pentru camuflaj nocturn şi, la nevoie, infiltrare în rândul altor grupuri – populaţie civilă şi Armată;
  – mai multe acte de identitate, pe mai multe nume, alţii fără acte;
  – un numitor comun al actelor de identitate găsite este că erau legate de Securitate (în special Direcţia a V-a şi USLA/USLAC);
  – trăgătorii erau în general atletici şi aparent bine pregătiţi pentru lupta de gherilă;
  – unii dintre trăgători păreau de origine străină (în general arabă);
  – unii dintre trăgători se comportau ca şi cum ar fi fost sub influenţa unor droguri care le-ar fi putut mări rezistenţa şi agresivitatea;
  – gloanţele şi armamentul folosite aveau în multe cazuri

caracteristici diferite de cele aflate în dotarea Armatei Române la acea dată, şi anume:

§ calibrul mai mic (5,6/5,62), arme în general uşoare, mai scurte, cu pat rabatabil, deci mai uşor de disimulat sub haine; arme şi muniţii care nu erau în dotarea forţelor MApN;

§ vârful „Vidia” sau „teşite” sau cu o „piatră”, gloanţe explozive la contact – pentru a mări gravitatea şi vizibilitatea rănilor;

§ arme cu lunetă, dispozitive mobile de ochire pe timp de noapte (infraroşii);

§ amortizor de zgomot şi obturator de flacără la gura ţevii;

§ arme cu aceste caracteristici s-au aflat în dotarea unităţilor de Securitate, conform documentelor prezentate în acest volum[7];

- printre ţintele trăgătorilor s-au aflat unităţi militare ale Ministerului Apărării Naţionale, în scop de diversiune.

În cele ce urmează vom explicita, cu probe şi mărturii, fiecare dintre caracteristicile de mai sus, demonstrând, în fapt, existenţa teroriştilor, apartenenţa lor instituţională şi încadrarea faptelor lor ca infracţiuni contra umanităţii.

Actele teroriste de la MApN

Primele focuri de armă ale contra-revoluţiei de după fuga dictatorului din Bucureşti, pentru care există mărturii, s-au tras

în seara zilei de 22 decembrie, în jurul orelor 17-18, în zona MApN.

Martora *Cosma Viorica* locuia în blocul A1 din faţa Ministerului Apărării. Ea declara în faţa procurorului militar Mihai Popov că „înaintea lăsării întunericului” a observat de la geamul balconului, în spaţiul verde dintre blocurile A1 şi A2, un grup de cinci tineri. Unul dintre aceştia avea „o geacă albă”. Cei cinci, îmbrăcaţi civil, erau înarmaţi cu „*puşti scurte* şi negre”. Cei cinci *deschid focul asupra clădirii Centrului de Calcul al Ministerului Apărării*, aflat exact vizavi, după care *fug şi se ascund în spatele blocurilor*. Apărătorii ministerului răspund cu foc, lovind blocurile şi spărgând geamurile apartamentului doamnei Cosma. Alertat, soţul martorei scoate capul pe geamul bucătăriei şi îi vede pe cei cinci ascunşi în spatele blocului. Le strigă „să se potolească” şi „să lase prostiile”. I se răspunde ameninţător: „Bagă capul în casă că te împuşcăm!”.

Episodul de mai sus pare desprins din manualul „luptei de rezistenţă”: „hărţuirea dispozitivelor inamicului”, pentru a crea „panică şi confuzie” şi pentru a genera „pierderi umane” prin foc fratricid. Cei cinci trebuie că au continuat să tragă şi peste noapte; martora a mai declarat că l-a văzut a doua zi pe tânărul îmbrăcat în „geaca albă” *mort lângă unul dintre blocuri*.

Procurorul Popov a menţionat această mărturie în rezoluţia din dosarul privind „Evenimentele soldate cu morţi şi răniţi între 21-31 decembrie 1989 în zona MApN” şi în toate celelalte cauze disjunse din respectiva anchetă. Conform acelei rezoluţii, evenimentul relatat a fost „factorul declanşator” al schimburilor susţinute de focuri care au continuat în zona MApN în următoarele două zile.

Din această declaraţie se poate concluziona că *militarii din dispozitiv nu pot fi suspectaţi că ar fi avut vreun interes să tragă la întâmplare în blocurile din zonă şi nici să se împuşte între ei*. Până în acel moment nu se trăsese încă nici un foc de armă în acea zonă. Şi nici în piaţa Palatului.

Una dintre mistificările prin care se încearcă disculparea Securităţii privind actele teroriste de după 22 decembrie este că deschiderea focului ar fi fost legată de prezenţa „grupului de KGB-işti" din jurul lui Ion Iliescu în clădirea CC. Conform naraţiunii conspiraţioniste, acest grup ar fi declanşat „psihoza teroristă" pentru a-şi „legitima" preluarea puterii. În realitate, se trăgea deja înainte de lăsarea serii din vilele din zona Televiziunii. Iar la Sibiu şi Braşov se trăgea de la amiază[8].

Focurile de armă relatate de doamna Cosma nu sunt doar o simplă provocare sau diversiune la adresa militarilor care apărau ministerul. *Sunt un act de terorism: trăgând către un obiectiv militar dintr-o zonă populată de civili, cei cinci au anticipat răspunsul cu foc, punând viaţa civililor în primejdie cu bună ştiinţă.*

Martora *Stela Băilă* (blocul A1) le-a arătat jurnaliştilor militari o *cutie cu 18 gloanţe* pe care le strânsese din camere.

> Era pe 22 decembrie. În jurul orei 21:00 am văzut, aproape de poarta Centrului de Calcul, un TIR mare [...]. Soldaţii nici nu apucaseră să ia poziţie de luptă. *De sub maşină s-a deschis focul: atât spre Ministerul Apărării Naţionale, cât şi spre noi.* Tirul era foarte intens, cred că de sub maşină trăgeau peste 20 de indivizi. Un glonţ mi-a trecut pe deasupra capului şi s-a înfipt, uitaţi-i urma, sub tavan [...]. Ne-am refugiat în camera din spate, dar nici acolo n-am

> avut parte de linişte: din părculeţ se auzeau multe strigăte, apoi a început răpăiala. *De pe toate blocurile se trăgea!* [...] un glonţ a lovit în perete, deasupra televizorului, la câteva zeci de centimetri de capul meu. M-am ales doar cu o rană la mâna stângă. După ce teroriştii ne-au mai „onorat" cu un glonţ, am fugit în baie. Dimineaţa, geamurile erau fărâmiţate[9].

Jurnaliştii militari observă că din aceeaşi direcţie, dinspre blocul B4, s-a tras şi în apartamentul vecin. Gaura din geam se afla la aceeaşi înălţime cu cea de pe perete: 1,45 m. Dat fiind că apartamentul se găseşte la etajul I, este evident că teroristul a deschis focul dintr-un loc situat la aceeaşi înălţime. De la locatarii acestui apartament (27) aflăm că teroriştii erau îmbrăcaţi într-un fel de *salopete*, probabil *de culoare gri*.

Martora *Maria Coţofană* locuia în blocul B4 şi a văzut cum teroriştii trăgeau de pe blocul B3. Mai multe mărturii se coroborează cu aceasta. Blocul B3 avea vedere directă asupra careului unde s-au refugiat elevii de la ATM (Academia Tehnică Militară) după ce au coborât, sub foc, din autobuze.

> Da, i-am văzut cu ochii noştri. Alergau ca nişte speriaţi prin părculeţ, de la un bloc la altul [...]. După miezul nopţii, în careul format din cele trei blocuri a avut loc un violent schimb de focuri. Apoi am auzit bătăi puternice în uşă. „Deschideţi, suntem Armata, avem răniţi!" – auzeam de pe scări. Am primit şi noi un rănit – îl cheamă Cristian Popescu – şi nişte studenţi la Academia Tehnică Militară – împreună cu un coleg. Imediat cei doi tineri s-au repezit la balcon, să tragă în teroriştii care le-au ucis colegii. Foarte greu i-am

determinat să renunţe, le-am explicat că *teroriştii ne „avertizaseră” deja şi ne vor face zob apartamentul.* Îi vedeam cum se chinuiesc privind neputincioşi cum bandiţii scuipau moarte şi foc de pe blocul B3...[10]

Un martor ce a interacţionat cu teroriştii care i-au intrat în balcon, de teamă pentru viaţă sa, a cerut să nu i se precizeze identitatea. Acelaşi lucru i s-a întâmplat şi doamnei T., cu care autorii acestui volum au stat de vorbă, aşa cum vom arăta în continuare.

În noaptea de 22/23 decembrie 1989, să tot fi fost 12:30-1:00, când am auzit „poc, poc, poc” – cineva umbla pe balcon. Fiindcă am instalaţie electrică acolo, am aprins lumina. *Am deschis prima uşă ce dădea spre balcon şi am văzut un tânăr de 24-25 de ani: bruneţel, creol, cu părul ondulat, slăbuţ. Purta o glugă bej, iar pe deasupra un fel de veston kaki. Înapoia lui, pe ladă, mai era unul.* Grozav m-am speriat: „Deschideţi, deschideţi” – mi-a strigat brunetul. Am răspuns instantaneu: „Nu se poate, e miliţia la mine, e miliţia la mine!” şi-am închis uşa la loc. El a scos ceva din buzunar – un corp rotund – şi-a *spart geamul uşii din exterior*. Am fugit, iar *în urma mea au răsunat focuri de armă.*

— L-aţi recunoaşte pe cel care a tras?

— L-am şi recunoscut! Dar mă opresc aici, că şi aşa am spus prea multe![11]

Martorul *locotenent Marius Mitrofan* confirmă cele spuse de martorul de mai sus:

Într-adevăr, *pe peretele opus balconului sunt câteva găuri:*

acestea nu puteau fi provocate decât de gloanţe trase din balcon. Din acest balcon – aşa cum ne-a relatat – *s-a tras şi asupra studenţilor de la Academia Tehnică Militară*[12].

Aceste mărturii dovedesc fără putinţă de tăgadă existenţa teroriştilor. Vestimentaţia lor – salopete gri, glugă bej – exclude posibilitatea ca aceştia să fi fost soldaţi; iar focurile de armă trase *din balcon în interior*, către locatarii civili, exclude posibilitatea să fi fost „soldaţi sau civili cu arme care credeau că trăgeau asupra teroriştilor". Jurnaliştii oferă argumente bazate pe probe materiale: *gloanţe, urme de gloanţe, fotografii:*

> Spre *Centrul de Calcul al MApN* teroriştii şi-au îndreptat cu predilecţie armele. Oricine poate constata asta [se pot număra] *în peretele frontal al clădirii, circa 300 urme de gloanţe*. La care trebuie adăugate şi *găurile care se mai văd, încă, în geamuri*. Sigur, *geamurile ciuruite au fost schimbate*, dar [...] cei din Centrul de Calcul au avut grijă să le *fotografieze*. *Avem la redacţie, clişeele respective şi le putem pune la dispoziţia oricui*. Ne este imposibil să credem ipoteza cu „confuzia generală" [...]. Pentru că aici nu este vorba de două, trei focuri – scăpate, la un moment dat, într-o direcţie greşită –, ci de *sute de gloanţe trimise cu bună ştiinţă, nopţi de-a rândul, asupra unui obiectiv militar*. Şi *vizând cu prioritate birourile cadrelor cu funcţii de răspundere*. S-a tras *nu numai din stradă, ci, în special, de la etajele superioare ale clădirilor de peste drum*[13].

După cum vom arăta, aceste declaraţii sunt confirmate şi de locatari cu care autorii acestui volum au stat recent de vorbă, în

cadrul unor interviuri înregistrate. Acest fapt dovedeşte acurateţea interviurilor din *Armata Poporului*, care nu pot fi deci puse pe seama vreunei subiectivităţi a respectivilor jurnalişti militari.

Martorul *colonel Marcel Dumitru* spunea:

> *Nimeni din cei în drept nu a iniţiat până acum o cercetare*. [...] ştim, cu destulă precizie, de unde s-a tras în noi. Când copacii erau desfrunziţi, privind prin găurile produse de gloanţe în geamurile noastre – avem geamuri duble – vizam tocmai *acoperişul, balconul, fereastra de unde s-a tras*.

Martorul *maior Vasile Savu* a întocmit o schemă cu locurile de unde *s-a tras asupra Centrului de Calcul* pe baza observaţiilor făcute în acele zile de decembrie.

> Numărăm pe schemă *peste 25 puncte de foc, câteva din acestea coincid cu cele indicate de studenţii Academiei Tehnice Militare.* Centrul de Calcul este doar una din clădirile aflate în localul MApN [...] în comparaţie cu cele ce au ţintit Centrul de Calcul [gloanţele trase asupra întregului complex] *sunt mult mai multe, ele producând victime mai ales în rândurile personalului neadăpostit*.
> În 22/23 decembrie, tot înainte de a intra în sediul MApN – deci în aceleaşi condiţii ca şi cei cinci studenţi – au căzut un ofiţer, un subofiţer şi doi soldaţi dint-o unitate de paraşutişti. Tot aici Regimentul de Gardă a avut 9 morţi – doi ofiţeri şi şapte soldaţi – *toţi împuşcaţi după ce intraseră în dispozitivul de apărare constituit în curtea ministerului*[14].

Din declaraţiile şi investigaţiile de mai sus rezultă că focurile de armă care au ucis personal militar „în dispozitivul de apărare din curtea ministerului” nu puteau fi focuri „scăpate, în confuzie şi panică, într-o direcţie greşită”, ci „gloanţe trimise cu bună ştiinţă” pentru a face victime din rândul militarilor. Ca şi celelalte focuri de armă descrise în secţiunile anterioare, aceste acţiuni sunt conforme cu planul de luptă de rezistenţă, reprezentând „acţiuni de luptă scurte şi violente” asupra unor „obiective de mare importanţă” cu „caracter de independenţă, cu forţe reduse, pe timpul nopţii”[15].

Mărturii culese de autori din zona MApN

Doamna D., locatar al aceluiaşi bloc A1, a fost şi ea martor la focuri de armă iniţiate de trăgători care nu erau militari în termen şi care au tras spre MApN. Ferestrele şi balconul apartamentului său dau spre bulevardul Drumul Taberei şi spre Centrul de Calcul al ministerului. Doamna D. a avut amabilitatea să ne povestească în detaliu, într-un interviu înregistrat, experienţa sa.

În seara de 22 decembrie a fost alertată de o vecină (doamna V.) că „au venit nişte maşini prin spatele blocului şi au început să tragă”. Trăgătorii „au venit pe aleile din spatele blocului şi pe aici”, respectiv pe sub balconul ei.

În jurul orei 9 a văzut „o maşină bleu străină” care s-a oprit pe banda a doua a bulevardului, vizavi de MApN şi „au tras în santinelă. S-a văzut flacăra la gura ţevii”. Cei din dispozitivul de apărare au ripostat. Presupune că trăgătorii au fost ucişi. A observat că şoferul, probabil grav rănit, s-a târât vreme

îndelungată spre blocul ei.

Acelaşi episod este confirmat de o vecină cu care am discutat pe larg, care a dorit însă să rămână anonimă. O vom numi doamna T. Aceasta ne-a spus că a văzut „o maşină care nu era de armată”, „cu patru indivizi, chiar în poarta de la MApN” şi care „au tras în santinelă”. Crede că santinela a murit chiar în poarta de la MApN. Maşina a rămas acolo până a doua zi. Şi acest fapt a fost confirmat de doamna D.

Doamna D. declară fără echivoc: „În prima jumătate a nopţii s-a tras dinspre blocul nostru spre Armată”.

Doamna T., care locuieşte tot în blocul A1, la scara A, crede că *s-a tras şi de pe casa scării* sale. Însă primele focuri pe care le-a observat direct au venit chiar din faţa balconului său:

> Şi cum m-am uitat de pe balcon, era seară, eu nu văzusem încă să se tragă aici, în faţă, pe Drumul Taberei, mă aplec, şi văd *un cetăţean în negru, din cap până în picioare, în genunchi, cu arma în mână*. […] Ochea vizavi, către MApN. Chiar aici, sub balconul meu; se strecurase cumva aici, în spatele gardului viu şi a celui metalic şi a maşinilor. […] Am văzut bine pe cetăţeanul în negru cu arma în mână, deşi era aproape întuneric, pentru că la un moment dat au tras ăia de vizavi cu gloanţe trasoare… Eu îl chemasem pe soţul să vadă şi el. Şi se uita să vadă ce face. La un moment dat, când s-a tras un rând de gloanţe trasoare şi s-a văzut mai bine, deodată au început să tragă şi ăştia de aici [arată sub balcon] şi ăia de acolo [arată către MApN]. Au tras mult. […] cred că erau mai mulţi aici jos, sub balcoane, după zgomotul gloanţelor; apoi am auzit tropăit de soldaţi. […] cred că s-a tras şi de pe acoperiş. Cred că aveau arme cu „infraroşii”, că

am văzut puncte roşii [...] de laser[16].

Evenimentul relatat de doamna T. a avut loc „*înainte* ca Iliescu să apară la TV cu lista în mână şi să-i numească pe membrii [FSN]”, deci înainte de ora 23:30. În acel moment nu ajunseseră în zonă nici cercetaşii de la Buzău conduşi de Truţulescu (care au venit în jurul orei 11:45), nici elevi de la Academia Militară (aceştia sosind la 1:30). Deci nu este posibil ca trăgătorul văzut să fi fost un cadru militar din acele formaţiuni. De altfel, detaliul vestimentar (salopetă neagră) şi poziţia de tragere (spre MApN, într-un moment în care martora *nu văzuse încă „să se tragă aici în faţă pe Drumul Taberei”*) demonstrează şi ele că nu putea fi vorba de vreun cadru al forţelor din subordinea MApN.

Ambele martore au relatat în moduri similare episoadele majore care au urmat în acea noapte. Astfel, puţin înainte de miezul nopţii au sosit chiar în faţa blocului lor, într-un „camion mare”, paraşutiştii de la Buzău (e vorba de

Urmă de glonţ prin uşa unui apartament din blocul A1. Foto: autorii

detaşamentul nr. II al Batalionului 404 Cercetare în Adâncime prin Paraşutare, sub comanda lt.-col. Truţulescu Gheorghe). În momentul în care au coborât aceştia, s-a deschis focul „dinspre bloc”, „de cei care erau aici”.

Acelaşi lucru s-a întâmplat şi când, după mai bine de o oră (în jurul orei 1:30 dimineaţa), s-au oprit în faţa blocului A1 şi autobuzele cu elevii de la Academia Militară. Doamna D. declară că focul s-a deschis „din partea noastră”, „din jurul blocului” şi au fost loviţi „primii care au coborât”[17]. Unul dintre elevi, Ciprian Pintea, a fost ucis în acest fel (există un monument dedicat acestuia între blocurile A1 şi A2). Un al doilea a fost rănit tot de focurile trase din bloc şi „l-a tras un vecin în subsol”.

Aceeaşi secvenţă e relatată în mod similar şi de doamna T.:

> S-au trimis ajutoare la MApN, studenţi de la Academia Militară. Au venit cu autobuze. Uite aici au tras, în faţa blocului, pe partea noastră. *Cum au coborât din autobuze, s-a auzit o răpăială de gloanţe în pereţii de vizavi, ca nişte nuci. Primul care a coborât din autobuz, cum s-a deschis uşa, era un ofiţer care era cu ei, cu elevii, a fost împuşcat în rinichi*. S-a refugiat în bloc la noi, la doamna Viorica[18] la parter. Un altul a murit acolo. Altul a fost rănit în picior. *Probabil au tras de la noi din bloc*.

Aceste mărturii contrazic flagrant interpretarea

evenimentelor de către procurorii militari. Aceştia au folosit ca mijloc de probă „Documentarul cu privire la acţiunile desfăşurate de efectivele Direcţiei Cercetare a Armatei şi unităţilor subordonate în perioada 17-31.12.1989” – MApN, fond Decembrie 1989 (vol. I, Documente, ff. 13-29), aflat la UM 02405 Piteşti (Arhivele

Monument dedicat lui Ciprian Pintea (între blocurile A1, A2 şi B3). A fost ucis de terorişti pe 23 decembrie. Foto: autorii

Militare), în care se afirmă că, „la intrarea în sediul MApN, coloana a fost întâmpinată cu foc puternic executat fără somaţie de către militarii din paza sediului”. De aici, procurorii au tras aberanta, dar facila concluzie că victimele s-ar fi datorat „haosului intenţionat generat de la vârfurile de conducere ale MApN”[19].

Doamna T. ne-a arătat mai multe gloanţe pe care le-a cules a doua zi din apartamentul său, precum şi urmele lăsate de acestea în uşi şi pereţi. Găurile rămase în uşile duble către balcon sunt sub nivelul balustradei balconului, lucru care arată că nu puteau veni din afară. Doamna T. confirmă, independent, acest fapt:

> Sunt sigură că glonţul din uşa de la balcon a fost tras de la noi din bloc. *Focurile din bloc erau în reprize. Făceau pauză*; la un moment dat, în aşa o pauză, soţul a ieşit pe balcon, dar *a intrat imediat şi după ce a închis uşa s-a tras. A fost cineva din bloc. S-a tras din afară prin uşa de la balcon*.

Urma unui glonţ provenind din balconul doamnei T. Foto: autorii

După câteva ore de acalmie, *spre dimineaţă, focul a fost reluat* şi de această dată militarii din dispozitivul de apărare al MApN au ripostat cu rafale susţinute, care au lovit inclusiv geamurile şi interiorul apartamentului doamnei D. Doamna T. preciza: „Când s-a deschis focul, au tras mulţi de la noi. Se trăgea şi de pe casa scării; dar făceau pauze; se auzeau loviturile ca de mitralieră, ca şi cum era rezemată de zid, între ulucele de pe scări”.

Doamna T. ne-a explicat simplu motivul pentru care nu doreşte să-i menţionăm numele. „Să nu-mi spuneţi numele, că şi alţii au spus şi nu ştiu ce li s-a întâmplat, dar nu a fost bine.”

Doamna T. a fost prietenă cu Viorica Cosma (care a decedat). Aceasta din urmă i-a relatat despre elevul de la Academia Militară (originar din Buzău) care „a fost rănit în picior”, cu care devenise prietenă. După un timp, acesta i-a spus doamnei Viorica „că l-au chemat la SPM de mai multe ori”, dar că nu voia să se mai ducă pentru că „nu voia să scrie ce-i spun ei [procurorii militari – n.n.]”. De altfel, procurorul militar i-ar fi spus chiar doamnei Viorica că „are gura mare, şi să se mai potolească cu gura”.

Este cel puţin ciudat ca un procuror, care în mod normal doreşte să afle cât mai multe detalii de la un martor, să-i spună acesteia să-şi „potolească gura”.

Cele două locatare ne-au dat declaraţii separate, stau la scări diferite şi se cunosc vag. De aceea mărturiile lor, care se coroborează, au credibilitate. Nici una nu pare că ar avea o teorie clară asupra identităţii celor din jurul şi interiorul blocului care au tras spre MApN. Ambele suspectează doar că la „provocări” a participat şi un vecin, „Cucea, croitor la Securitate”, în prezent decedat. El ar fi tras din propriul apartament, care avea balconul cu aceeaşi orientare către MApN. Ambele ne-au spus că înainte de 1989 le *era frică de acesta*.

Victime de la MApN, elevii şi ofiţerii de la Academia Militară confirmă mărturiile locatarilor

În cadrul Academiei de Tehnică Militară (ATM, ai cărei elevi au căzut victime focurilor descrise mai sus) s-a constituit în 1990 o „Comisie de analiză şi propuneri” legate de „evenimentele şi activităţile desfăşurate în decembrie 1989”[20]. Printre concluziile

comisiei regăsim următoarele:

> Coloana [de autobuze cu elevii de la ATM – n.n.] a oprit cu primul autobuz în faţa bl[ocului] A1 de pe strada Drumul Taberei, moment în care *a început un schimb de focuri între forţele luptătoare din incinta MApN şi teroriştii din blocurile din jur*. Era aproximativ ora 01:30. […]
> *Direcţia cea mai probabilă din care s-a tras asupra studenţilor a fost dinspre blocul B3 sau A2 de pe Drumul Taberei*. Subliniem că *pentru unul din morţi şi un rănit există chiar certitudinea că au fost loviţi din această direcţie*, iar din faptul că *cei cinci morţi au fost loviţi cu câte un singur glonţ, patru în cap, respectiv unul în piept, rezultă că au fost utilizate sisteme precise de ochire în timp de noapte* [s.n.].

Fiind militari, unii ar putea ridica problema imparţialităţii autorilor acestui raport. Este important să menţionăm câteva aspecte care le măresc credibilitatea:

- Este vorba de concluzia comisiei Academiei de Tehnică Militară, nu a Ministerului Apărării Naţionale.
- Raportul este bazat pe mărturiile participanţilor direcţi, inclusiv ale unora din victime, şi ale colegilor şi prietenilor celor morţi. Este greu de crezut că aceştia ar fi dorit să-i disculpe pe adevăraţii vinovaţi.
- Martorii nu neagă faptul că a existat şi foc fratricid, din cauza confuziei şi panicii generate de terorişti, dar şi a carenţelor de organizare a operaţiunilor din lanţul de comandă al Armatei.
- Este aberant de imaginat că, atât în comunitatea de 350 studenţi şi 10 cadre care au participat direct la acţiune, cât şi

în cea a zecilor de locatari ai acelor blocuri, „capii Armatei” ar fi putut impune o naraţiune disculpatoare cu terorişti „inventaţi”, atât de complexă, cu atâtea detalii care coincid, încă din ianuarie 1990.

Iată câteva dintre aceste mărturii, din care rezultă că asupra elevilor veniţi la MApN s-a tras, aşa cum au arătat şi locatarii, din blocurile civile de vizavi de MApN. Nu există vreo probă care să ateste că, în acel moment, în blocurile respective ar fi fost dislocate forţe ale Armatei. Ceea ce elimină posibilitatea ca din acele blocuri să se fi declanşat foc fratricid asupra studenţilor de la ATM.

Mărturiile confirmă ceea ce au remarcat şi alţi martori, şi anume că trăgătorii din blocurile respective (A1, A2, B3, B9) deţineau arme de precizie, cu lunetă şi dispozitiv de ochire pe timp de noapte. Aşa cum am arătat într-o secţiune anterioară, aceste arme se aflau în dotarea Securităţii. Faptul că elevii şi forţele MApN nu dispuneau de asemenea dispozitive nu este contestat şi rezultă inclusiv din aceste mărturii.

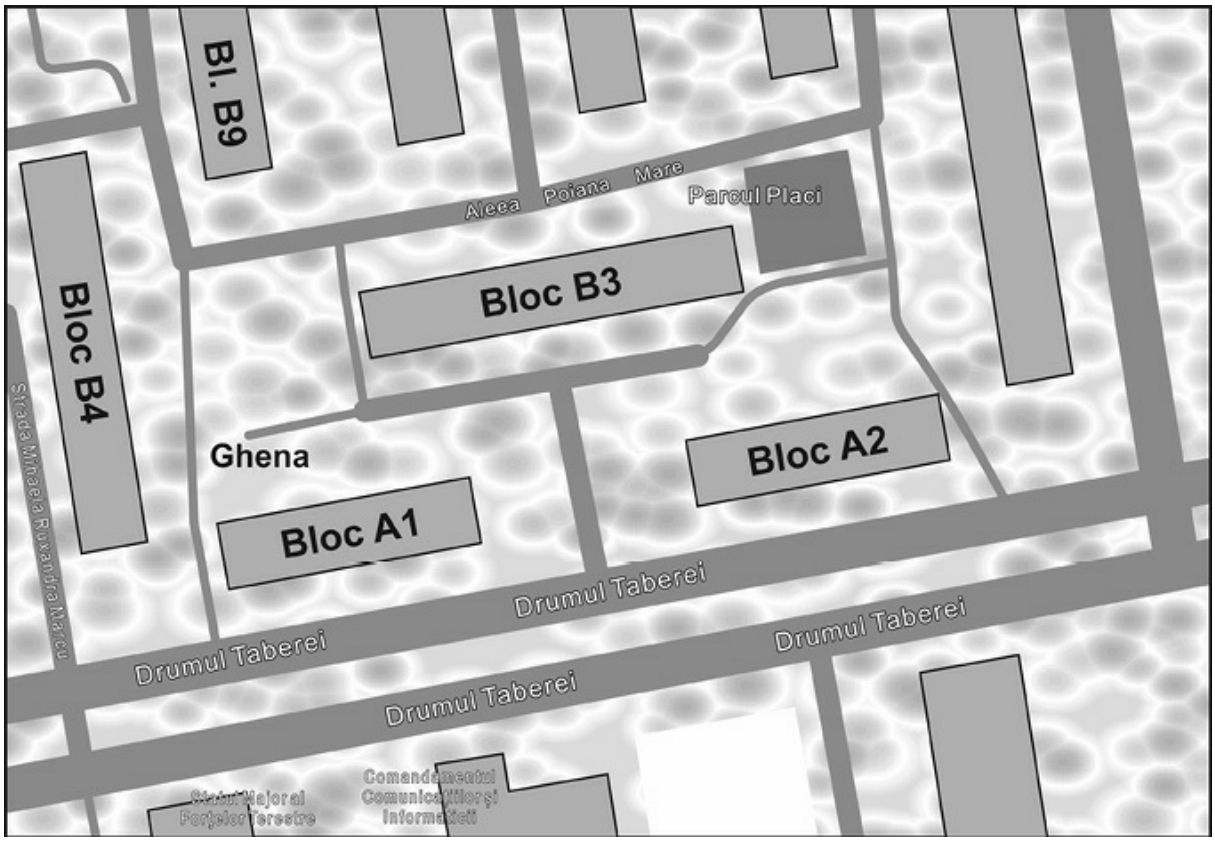

Zona focurilor de armă asupra MApN, a detaşamentului de cercetaşi de la Buzău şi a elevilor de la ATM

Împreună cu celelalte autobuze am ajuns în zona MApN, unde coloana s-a oprit deoarece şoseaua era blocată de un tanc. Imediat asupra noastră s-a deschis foc de peste şosea (zona DCE, intrarea la directiv)[21]. Şoferul autobuzului a deschis uşile şi a fugit, autobuzul rămânând cu motorul pornit. Am comandat debarcarea şi adăpostirea în zona dintre cele două blocuri (A1 şi A2). Nici nu se terminase focul de peste şosea şi *a început să se tragă în noi de pe blocul B3*. Imediat studenţii au răspuns cu foc împotriva celor de pe B3 [...]. În această zonă au fost loviţi mortal studenţii Pătcaş

Ioan, comandantul grupei a IV-a din plutonul 1, şi elevul Frângă Eugen, pistolar. De asemenea, au fost răniţi destul de grav studenţii Huţanu Daniel şi Şuşman Dan. *După ce s-a oprit focul dinspre B3*, am comandat deplasarea, prin spatele blocului A1, către intrarea în minister. Studenţii m-au urmat şi la capătul blocului A1, partea dinspre *ghenă*, ne-am întâlnit cu Compania a VI-a din Regimentul de Gardă, comandată de lt.-maj. Sega. *Comandantul respectiv m-a informat că are deja morţi şi răniţi şi că asupra lui se trage din zona blocului B9* [...]. Remarc faptul că [elevii] nu au fost pregătiţi pentru acest gen de lupte, că lipsa aparatelor de vedere pe timp de noapte a constituit un real handicap şi că s-a simţit *lipsa unui plan clar şi eficient* al apărării localului ministerului[22] [s.n.].

Blocurile A1 şi, în dreapta, B3, după atacul terorist asupra MApN din 22-23 decembrie 1989. Cmdr. dr. Marian Moşneagu, „Studenţii militari în Revoluţia din decembrie 1989”, *Buletinul Arhivelor Militare Române. Document*, anul XII, nr. 4(46)/2009, p. 24

Lt.-maj. ing. Vasiu Dan declara că, după ce a intrat în minister, „imediat a avut loc un schimb puternic de focuri”. Deşi nu vedea exact de unde se trăgea, deoarece în faţa geamului de la Punctul de Control unde se afla erau nişte brazi, „după zgomot focurile erau concentrate în zona blocurilor din faţa ministerului”. Pe timpul nopţii s-a tras şi din partea dinspre

Centrul de Calcul al ministerului, unde se afla un teren viran, „cele mai puternice acţiuni s-au desfăşurat pe latura din faţa ministerului”[23].

La scurt timp după ce a coborât din autobuzul său, şi elevul Mitrofan Marius (care a fost printre ultimii care au coborât din autobuze) şi-a dat seama că în blocul B3 erau terorişti. A încercat să înainteze târâş către acel bloc, însă s-a lovit de trupul neînsufleţit al unui coleg „împuşcat în cap”[24].

Din declaraţia sergentului-major Bocanu Liviu, student în anul III, rezultă confuzia militarilor în momentul în care au debarcat şi asupra lor s-a tras „foc cu foc”, fără să ştie iniţial din ce direcţie. A urmat foc automat „dinspre zona Ministerului”, care evident a fost riposta la primele focuri. Martorul recunoaşte că a ripostat cu foc asupra ministerului, întrucât „nimeni aproape nu ştia unde ne aflăm, nu ştia cine şi în cine trage”. Însă „după câteva secunde de linişte” au urmat „schimburi de focuri în alte direcţii, inclusiv asupra blocurilor vecine (pe acoperişurile acestora)”[25].

În declaraţia sa din 19 aprilie 1990, căpitanul Mihalache Cristian declara că în dimineaţa zilei de 23 decembrie, la apel, din totalul studenţilor care executaseră deplasarea la MApN absentau nouă elevi, dintre care patru erau morţi. Martorul i-a identificat „personal pe aceştia” şi declară că „fuseseră împuşcaţi în cap, obraz şi piept”[26]. Este greu de imaginat că o atare precizie ar putea fi atribuită haoticului foc „fratricid” invocat de procurorii militari în rechizitoriu. Din contră, ea se coroborează cu mărturiile ofiţerilor şi locatarilor care vorbesc de arme cu lunetă şi vedere nocturnă, precum cele descrise în subcapitolul „O redutabilă forţă militară conspirată. Arsenalul seurităţii conform documentelor găsite recent la CNSAS” de la

pagina 148 a acestui volum.

Una dintre victimele focurilor din acea noapte, care a fost rănită în picior, a fost elevul sergent Popescu Cristian. Mărturia lui este pe cât de credibilă, pe atât de impresionantă. Este absurd să se creadă că după toate suferinţele îndurate, inclusiv încercând să-şi ajute colegii răniţi sau ucişi, *rănit fiind la ambele picioare*, ar mai fi putut „inventa” o naraţiune disculpatoare pentru „vârfurile de conducere ale MApN” care ar fi ordonat, conform rechizitoriului SPM, un „haos intenţionat”[27].

> Imediat ce a oprit am coborât, încercând să mă orientez şi să-mi găsesc o poziţie de apărare convenabilă, deoarece în acel moment *se trăgeau focuri răzleţe*. M-am adăpostit în cele din urmă în spatele unei maşini aflate între cele două blocuri, parcată pe trotuar unde se afla un alt coleg de al meu, Bota Marius. După câteva momente, focul s-a înteţit, iar unul din geamurile maşinii a fost găurit de un glonte, aşa încât am fost nevoiţi să ne culcăm la pământ. Am avut timp totuşi să observ că se trăgea asupra noastră dintr-un lateral al clădirii Ministerului, cât şi *dintr-un bloc aflat în spatele nostru şi în spatele celor două de la şosea*[28]. În timp ce aşteptam jos ca focul să se mai calmeze, am simţit că *sunt atins în ambele picioare*[29].

Martorul nu pare că ar încerca să disculpe Armata. Din contră, el emite chiar o teorie prin care îi acuză pe colegii din minister:

> Am dedus mai târziu că posibila direcţie din care am fost lovit se pare că ar fi Centrul de Calcul de lângă Minister. Glonţul a venit paralel cu pământul, deoarece eu am fost

lovit în ambele picioare în momentul în care eram culcat, şi a trecut înainte de aceasta pe sub maşina lângă care mă adăpostisem[30].

Trebuie remarcat că această teorie nu stă în picioare. Dincolo de faptul că a ochi pe cineva *pe sub o maşină* este improbabil, în dispozitivul din MApN *nu se aflau trăgători la nivelul solului, ci în clădiri şi tancuri*. Ceea ce face această teorie a celui rănit imposibilă. Rămâne, evident, doar posibilitatea că acesta a fost lovit *din spate*, adică din blocul B3, de unde, după propria declaraţie, se trăgea asupra sa şi a colegilor săi. Din această relatare mai rezultă şi cum a fost ucis sublocotenentul post-mortem Dumitraş Sorin Ştefan. Acesta se afla lângă sergentul Popescu Cristian, tot în spatele maşinii. Deci nici acesta nu ar fi putut să fie lovit de focul „fratricid" de vizavi, ci doar de focul teroriştilor „din spate": „Aproape instantaneu l-am observat pe colegul meu Dumitraş, care se afla în stânga mea, căzând, dar n-am putut să-i fiu de nici un ajutor, deoarece nu mai puteam mişca decât piciorul stâng"[31].

Dumitraş Sorin Ştefan a murit în urma acestei lovituri. Popescu Cristian a ajuns cu greu „într-unul din blocurile din faţă"[32]. Elevul şi-a legat singur „picioarele cu nişte garouri", însă „sângele nu s-a oprit". Abia a doua zi, orele 07-07:30, a sosit un ARO cu care a fost transportat, „deoarece nu mai putea mişca nici celălalt picior", şi dus la Spitalul Militar Central[33].

Nici colonelul dr. ing. Papuc Florinel nu pare că încearcă să disculpe Armata când declară: „Se pare că, iniţial, focul s-a executat dinspre Centrul de Calcul, aflat în partea MApN"[34].

Şi ulterior:

> În timp ce pătrundeam în fugă în Minister, de pe aleea din interior, din dreptul intrării principale, un transportor blindat a deschis focul pe deasupra noastră. Acest aspect şi altele relatate anterior mă determină să cred că nu toţi apărătorii MApN au cunoscut faptul că urma să sosim[35].

În special prin această ultimă aserţiune, colonelul îşi acuza practic superiorii fie de o crasă incompetenţă, fie de o neglijenţă criminală, pentru faptul că nu şi-au înştiinţat toate unităţile din dispozitiv asupra venirii detaşamentelor de la ATM[36]. În continuare însă, profesorul Papuc nu lasă vreo îndoială cu privire la *natura teroristă a focurilor a căror ţintă intenţionată a fost*, împreună cu elevii săi:

> Împreună cu efectivele de studenţi ce coborâseră din autobuzul al doilea, m-am aruncat la pământ, în spaţiul de peste trotuarul din dreapta, vizavi de MApN, între trei blocuri aflate în dreptul autobuzelor oprite[37]. Aflat în poziţia culcat, am urmărit să determin locurile de unde se execută foc asupra noastră, în atenţie fiind *etajele superioare ale blocurilor între care ne aflam*. Mulţimea ricoşeurilor pe pereţii celor trei blocuri, datorită focului executat pentru acoperire dinspre minister şi a focului executat de studenţi, nu a permis localizarea teroriştilor. Şi totuşi, *de pe aceste blocuri s-a tras asupra noastră*; am în vedere următorul aspect: *fiind în poziţia culcat, sub aceste blocuri, am receptat două bufnituri, două lovituri în sol, în dreapta capului*, la un interval de timp între ele de 1-2 secunde; am rămas nemişcat câteva secunde şi apoi am efectuat un salt înainte, moment în care am observat că *studentul de lângă mine,*

aviator, rămas nemişcat la sol, avea faţa plină de sânge. Acest aspect, ca şi datele obţinute ulterior, din care rezultă că alţi doi studenţi au fost ucişi prin lovirea craniului, mă fac să afirm că *pe blocurile din jurul nostru s-au aflat câţiva terorişti, înarmaţi cu armament semiautomat, care au deschis foc asupra noastră*[38].

Mărturiile militarilor se coroborează şi cu cele ale locatarilor pe care le-am reprodus mai sus, dar şi cu altele, care se regăsesc atât în dosarele Revoluţiei, cât şi în presa vremii.

Aceste mărturii descriu un evident atac terorist, executat în seara de 22 decembrie, la scurt timp după fuga dictatorului, cu scopul evident de a crea panica în MApN, de a-i ţine pe militari blocaţi în unitate şi de a slăbi încrederea şi capacitatea Armatei şi a noilor autorităţi de a se organiza. Atacul a fost executat fără îndoială de reţeaua pregătită de Nicolae Ceauşescu şi Securitate pentru lupta de rezistenţă pe „teritoriul vremelnic ocupat de inamic" după pierderea puterii de către dictator. Faptul că acest atac nu a avut loc mai devreme este de fapt conform planului luptei de rezistenţă, care prevedea cu precădere acţiuni sub acoperirea întunericului. Acelaşi lucru s-a petrecut de altfel noapte de noapte, până la execuţia dictatorului, după care atacurile au scăzut brusc în intensitate.

Am arătat astfel că majoritatea focurilor de armă care au ucis militarii nu au fost din cauza „focului fratricid", ele lovind victimele, pe timp de noapte, în cap, piept şi faţă. Membrii reţelei luptei de rezistenţă a Securităţii erau bine antrenaţi în acest scop. Conform planului, după toate probabilităţile, ei au folosit arme avansate, de precizie, pentru ochire de la distanţă şi pe timp de noapte. Aceste arme nu erau la dispoziţia

soldaţilor Armatei române la acea dată. În schimb, după cum am arătat în acest volum, ele făceau parte din arsenalul Securităţii.

Atacul asupra Televiziunii

Focurile contrarevoluţiei disimulate sau ale luptei de rezistenţă a Securităţii s-au declanşat odată cu lăsarea serii şi în zona Televiziunii. Conform planurilor luptei de rezistenţă, acesta era, evident, un obiectiv major. Reţeaua Securităţii a încercat să creeze panică în rândul revoluţionarilor masaţi în zonă şi a conducerii „noilor autorităţi instalate". Ca şi la MApN, prin frică generată de focurile de armă (dar şi prin victimele care apăreau), teroriştii au reuşit să blocheze pentru o vreme procesul revoluţionar. Atenţia Armatei şi a populaţiei s-a mutat de la unităţile de Securitate şi dosarele acestora la situaţia periculoasă de pe străzi şi de la obiectivele majore.

Spre Televiziune s-a tras cu precădere din vilele din jur. Era vorba de un cartier de nomenclaturişti şi ambasade, deci multe din acele vile erau controlate de Securitate. Echipamentul teroriştilor (mulţi în salopetele negre ale USLA) şi tipul de arme şi de focuri coincid cu cele întâlnite la MApN şi la alte obiective şi demonstrează că trăgătorii nu au fost nici revoluţionari, nici din Armată. Deci este exclus focul „fratricid".

Astfel, martorul căpitan-comandor (r) Adrian Constantinescu (care în decembrie 1989 era pilot militar încadrat la Regimentul 61 Elicoptere, de la Titu-Boteni) declară:

De pe *o vilă din zonă se trăgea spre curtea Televiziunii* [...] o vilă cu acoperiş negru, pe colţ, la o intersecţie *vis-à-vis de Televiziune*. Anghel Gheorghe, mecanicul de bord [...] a deschis focul [...]. A tras două rafale exact pe mijlocul acoperişului vilei respective [...] *pe acoperiş erau două persoane îmbrăcate în salopete negre*. În momentul în care s-a deschis focul, au reuşit să intre în vilă, parcă printr-un chepeng.

— Este posibil ca, din cauza distanţei, să vi se fi părut că au fost nişte oameni în salopete negre? Poate erau nişte civili care...

— Nu! Eram la o înălţime de zbor de sub o sută de metri şi, la vârsta pe care o aveam, la vederea pe care o aveam atunci, nu m-am înşelat[39].

Raportul Comisiei senatoriale privind evenimentele de la Televiziune merită redat ca atare, fiind în sine relevant pentru sursa, succesiunea focurilor şi metodele folosite de terorişti[40].

G.I., domiciliat în strada ing. Gheorghe Balş, ne-a declarat că *„în ziua de 22 până în jurul orelor 16:00-17:00 în zonă nu s-au auzit focuri de armă”. Seara, în jurul orelor 18:00-19:00 aude şi vede primele focuri de armă trase din zona imobilelor. De la trupele din paza TV nu au auzit în prima fază să se tragă, ci numai după circa 15 minute. „Cei care au deschis focul, circa 6-7 guri de foc, cred că erau foarte aproape.”*

V.S.D., bulevardul Aviatorilor: „În noaptea de 22/23.12, în *zonă se auzeau focuri de arme automate, din str. Grigore Mora nr. 31, 33, 35, 37*... în noaptea de 23/24.12, mai multe gloanţe ne-au perforat ferestrele de la locuinţă şi în jur de ora 23:00 am coborât un etaj la altă familie unde era mai

adăpost. Aici *am observat că în spatele casei, în curtea imobilului din str. Mora 33, pe un garaj-magazie, un individ cu un aparat luminos executa focuri de armă automată, care a stat acolo până dimineaţa. Acest lucru este confirmat şi de alţi vecini refugiaţi în acest apartament*”.

N.M., bulevardul Aviatorilor, împreună cu tatăl său, susţine că în ziua de 24 sau 25.12 au văzut personal de la circa 10 metri *pe acoperişul Fabricii de sticlă, pe bdul Aviatorilor, 2 persoane înarmate care executau foc spre Piaţa Aviatorilor*. Au fost prinşi de militari şi Gărzi Patriotice şi duşi cu o dubă într-o direcţie necunoscută. [...]

G.V., Piaţa Aviatorilor: „Primele focuri de armă s-au auzit după ora 18:00, dar schimburile intense de focuri s-au consumat între orele 20:00-24:00 şi *se auzeau dinspre Bd. Primăverii, str. Aurel Bălescu şi str. Pangratti*”.

S.R.G., Piaţa Aviatorilor: „Schimburi intense de focuri au început după ora 1:30, iar după ora 4:00 focurile se auzeau de peste tot. În jurul orei 6:00, în 23.12, *s-a tras din blocul ruşilor spre TV*. În blocul ruşilor, în jurul orei 10:00-11:00 a fost ocupată clădirea de 2 plutoane Miliţie, iar Pompierii au intervenit pentru stingerea incendiilor. Dinspre Piaţa Aviatorilor *au pătruns în apartament 2 indivizi* dintre care unul avea mâna stângă bandajată. *Fiind surprinşi, au fugit pe aceeaşi fereastră pe unde au intrat*”.

C.P., Calea Dorobanţi: „S-a tras din vila înaltă din Bd. Aviatorilor nr. 72”. [...]

M.L., Calea Dorobanţi: „S-a tras din casa Calea Dorobanţi nr. 228, din blocul ruşilor şi dintr-o reşedinţă străină din str. Pangratti”.

O.I., Calea Dorobanţi: „S-a tras din toate părţile şi din vila lui

Marin Ceauşescu”.
V.E., Calea Dorobanţi: „S-a tras începând cu orele 2:00 din 22.12. În pauzele dintre tiruri *se auzeau din când în când focuri de armă deosebite faţă de celelalte şi care atrăgeau tirul celor din TV*. Pe 23.12 orele 10:30-11:00 s-a primit ordin de evacuare a locuinţelor”. [...]
S.V., Calea Dorobanţi: „S-a tras de peste tot. În 22.12 *femeia care avea în grijă casa de pe str. Aviator Velescu nr. 5 şi în care au fost transportate lăzi cu un conţinut necunoscut, nu a mai fost văzută acasă... se numeşte Bostan Maria şi avea obiceiul să închirieze apartamentul la diferite persoane*”.
B., strada Av. Nicolae Velescu: „La etaj locuieşte fam. gl. Doicaru. Înainte cu 2 zile de evenimente, la casa cu nr. 5 s-au descărcat lădiţe al căror conţinut nu îl cunosc, dintr-un camion kaki cu prelată de către 3-4 muncitori îmbrăcaţi în salopetă. *În noaptea de 22/23.12 s-au auzit focuri de armă de pe clădirea de la nr. 5 şi din curte*”.
O.E., strada Av. Nicolae Velescu: „În noaptea de 22/23 am auzit paşi pe lângă casă şi *focuri de armă... o parte din cetăţeni au părăsit vilele înainte de evenimente cu circa 2 zile*”.
H.C., Calea Dorobanţi: „S-a tras din vila lui Marin Ceauşescu (str. Pictor Rosenthal nr. 2) în data de 21.12 locatarii din str. Pictor Rosenthal au părăsit domiciliile”.
În această perioadă, în zona Televiziunii au fost observate semnale luminoase ce prezentau imaginea unei balizări[41] şi care marcau începutul sau încetarea atacurilor.
M.V., UM 0800, în seara zilei de 22 şi 23.12 vede focuri de trasoare trăgându-se de pe strada Grigore Mora, vila a 3-a sau a 4-a de pe partea dreaptă, *cât şi de pe str. Pangratti din*

clădirile apropiate celor semnalizate. Posibil chiar în Parcul reşedinţei ambasadorului britanic. În acelaşi timp, se auzeau şi rafale scurte de pistol şi mitralieră, cât şi *focuri sacadate cu zgomot redus* care şi pentru el constituiau o raritate. […] *Semnalele luminoase sesizate în noaptea de 23.12 erau date din mansarda vilei a 2-a de pe str. Muzeul Zambaccian către colţ cu aleea paralelă cu bulevardul Aviatorilor*.

A.G., strada Dr. Grigore Mora: *în zilele de 22-24.12, de aici s-au tras focuri de armă automată, de la etajele clădirii spre TV. În apartamentul respectiv locuieşte col. (r) Costingioară Grigore, fost torţionar în sistemul de lagăre de concentrare al MI.* […]

C., strada Dr. Grigore Mora: „Din locuinţa gl. M.I. Zagoneanu de la etajul I, în perioada 22-24.12 s-au tras focuri de armă".

F.A., strada Dr. Grigore Mora, confirmă cele afirmate de cetăţeanul C. şi adaugă că în 23.12 în jurul orelor 11:30-12:00 în timp ce se afla în dreptul imobilului cu nr. 18, aude o *rafală de armă dinspre reşedinţa ambasadorului britanic de pe str. Pangratti. „Din imobilul cu nr. 14 fam. Răchită s-a tras în 23 şi 24.12. Nora Monica a recunoscut că s-a tras de la ea din apartament unde a găsit cartuşe goale"*. […]

A.I., UM 1210: „Cam după 30-60 min. [după ora 19:00] s-*a început să se tragă asupra noastră dinspre clădirile amplasate pe str. Pangratti şi Calea Dorobanţilor*. Focul armamentului avea *ceva neobişnuit faţă de armamentul pe care noi îl aveam în dotare prezentând un zgomot mai strident*. Pe 23.12 s-a tras asupra noastră şi cu arme de foc automat cam în jur de ora 10:00-12:00… o parte din *gloanţele care s-au găsit pe teren erau din oţel cu Vidia la vârf*, celelalte normale… *au fost răniţi 2 militari în ziua de 23.12… s-a tras*

în ei din una din vilele aflate pe str. Pangratti…”.

D.V., UM 0596: în ziua de 22.12 în jurul orei 24:00 […] observă *trageri dinspre Ambasada Marii Britanii la intervale mari şi cu armament uşor*, dar după zgomot nu ştie ce fel e şi nici ce calibru. Observă că *în clădirea de pe colţ la poarta Pangratti se auzeau focuri de armă cu un asemenea armament uşor*.

S.C., Garda TV, remarcă că *se trage dinspre clădirile ambasadorului britanic cu arme de calibru mic şi foc cu foc*. De asemenea, *spre Televiziune se mai trăgea din vila lui Valentin Ceauşescu şi din vilele de pe Calea Dorobanţilor*. În *dimineaţa zilei de 23.12 se trăgea din vilele pictorilor cu arme de calibru mic deoarece zgomotul era diferit de cel obişnuit*.

P.B., Strada Polonă, în 22.12 orele 20:00 aude primele împuşcături. Având în vedere zgomotul produs, şi-a dat seama *după cadenţă că nu este armament autohton*. *„Din vila situată în str. N. Constantinescu nr. 10-12 ocupată de fiul ministrului MI Tudor Postelnicu s-a tras*”.

Referitor la existenţa *cartuşelor explozive şi perforante*, după unele informaţii rezultă că, în perioada august-septembrie 1989, la *uzinele „Sadu”-Gorj* s-a primit o comandă de executare a unor asemenea cartuşe explozive. Comanda a fost ordonată de Conducerea Superioară PCR şi *executată sub supravegherea strictă a unor ofiţeri din fosta Securitate*.

Cartuşele respective […] au fost realizate sub legenda potrivit căreia urmau a fi folosite de Nicolae Ceauşescu în cadrul partidelor de vânătoare.

Aceste mărturii concordante denotă mai multe teme comune axate în general pe fapte verificabile.

• S-a tras întâi din vile către TVR şi abia apoi s-a ripostat. Deci nu se poate susţine teoria existenţei doar a focului fratricid, „militarii şi revoluţionarii între ei”. Numărul mărturiilor că s-a tras din vile este impresionant.
• Vilele din care s-a tras aparţineau unor:
  – vechi nomenclaturişti;
  – persoane plecate sau evacuate cu câteva zile înainte sau chiar pe 22 (vila ambasadorului britanic).
• Armele cu care s-a tras erau de calibru redus; după cadenţă şi zgomot, nu făceau parte din arsenalul Armatei.
• S-a tras şi cu gloanţe speciale (explozive şi cu cap vidia), care nu se aflau nici ele în dotarea soldaţilor sau a gărzilor patriotice
• S-au folosit şi simulatoare de foc.
• În unele vile s-au semnalat cu câteva zile înainte activităţi suspecte, cum ar fi aducerea unor lăzi.
• S-au remarcat semnale luminoase la începutul şi sfârşitul focurilor din vile.

Focurile de armă din vilele din jurul TVR sunt evident acte de terorism. Reţeaua de rezistenţă a Securităţii a încercat astfel să creeze panică şi teroare în vecinătatea punctului principal de informare a populaţiei ţării. Scopul fiind acela de a transmite starea de teroare şi publicului din faţa televizoarelor din întreaga ţară. Teroriştii încercau astfel să slăbească încrederea şi voinţa revoluţionarilor şi Armatei şi să creeze condiţiile „recuceririi teritoriului vremelnic ocupat de inamic”[42].

E de înţeles că înşişi redactorii de la TVR şi manifestanţii care au vorbit din Studioul 4 erau speriaţi. Acest lucru se observă şi pe filmele cu imagini din TVR din acele zile. De

vreme ce se trăgea intens către clădirea în care se aflau, ei se simţeau vulnerabili. În acele prime zile de după plecarea dictatorului, în condiţiile în care se auzeau neîncetat focuri de armă afară, este de înţeles că cei dinăuntru au presupus că întreaga clădire ar fi putut să fie reocupată de forţele loiale lui Nicolae Ceauşescu. În acest caz, primii pedepsiţi exemplar pentru „înaltul lor act de trădare" ar fi fost lucrătorii Televiziunii şi revoluţionarii din studiouri. Aici se află explicaţia apelurilor pe care aceştia le făceau către populaţie de a veni să apere Televiziunea. Mărturiile de mai sus demonstrează astfel că acele chemări erau justificate. Pentru ei era vorba până la urmă de soarta Revoluţiei. Prezenţa populaţiei constituia garanţia că, din cauza terorii, Revoluţia nu e abandonată şi, odată cu ea, nici grupul din incinta TVR. Cu alte cuvinte, „controlul popular, inclusiv asupra Armatei, devenea un imperativ major al Revoluţiei"[43].

Fostul adjunct al şefului SPM, generalul Ioan Dan, a tras în cartea sa *Teroriştii din '89* un semnal de alarmă terifiant, care din păcate a trecut în cea mai mare parte neobservat. El demonstrează cu probe şi detalii precise, pe baza a sute de exemple, faptul că „procurorii nu au depus efortul necesar pentru a identifica autorii actelor teroriste, în cazul de faţă, al celor comise în zona Televiziunii". Practic, el îi acuză pe foştii colegi şi subalterni că au continuat colaborare cu Securitatea şi după 22 decembrie 1989, după ce fuseseră aserviţi instituţiei în toată perioada dictaturii. Acuzaţii similare există şi la adresa medicilor legişti – care au lucrat de asemenea în mare parte sub tutela Securităţii până pe 22 decembrie[44].

Trebuie să observăm din capul locului că aserţiunile lui Ioan Dan sunt greu de pus la îndoială: printr-un salubrizant

exerciţiu de asanare morală, procurorul acuză o mare parte a instituţiei sale de conivenţă cu fosta Securitate în anchetele de la Revoluţie. Acuzaţiile sale se coroborează cu celelalte mărturii prezentate în acest volum, inclusiv cele din dosarele Revoluţiei[45], şi cu documentele de la CNSAS. Din nefericire pentru cauza dreptăţii şi justiţia română, aceste acuzaţii şi-au găsit justificarea ultimă în rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019.

Iată şi un exemplu de terorist prins, dat de magistrat:

> Astfel, în după-amiaza zilei de 23 decembrie, sergentul Silviu Ştefan Duţu din trupele de Securitate (UM-0530) a *sărit gardul în incinta TVR şi a tras o rafală de pistol mitralieră asupra unui tanc al Armatei,* aflat în dispozitivul de apărare. Lângă tancul respectiv se aflau mr. V. Roşca – comandant şi conducătorul tancului –, serg. maj. Gh. Dobra, dar nu au fost loviţi de gloanţe. Militarii din dispozitivul de apărare au ripostat şi l-au rănit pe agresorul Duţu şi apoi l-au capturat şi predat Procuraturii Militare, unde a fost arestat preventiv, pentru comiterea infracţiunii de tentativă la omor deosebit de grav. În final, *a fost scos de sub urmărire penală, deoarece două expertize medico-legale psihiatrice s-au finalizat cu concluzia că, deşi sergentul S. Duţu nu prezintă nimic obiectiv care să-i afecteze discernământul în condiţiile date, din cauza unei reacţii de şoc, ar fi acţionat fără discernământ*. Nu se ştie, însă, şi nici nu se explică, *ce* anume l-a adus în starea acută de şoc, dar, dacă experţii psihiatri au ajuns la respectiva concluzie, nu s-a putut decât să se emită o soluţie de neurmărire penală[46].
>
> Ioan Dan consideră că Duţu este unul dintre numeroşii

teroriști salvați de „așa-zisa medicină legală”.

Un alt martor confirmă într-un interviu în presă cele relatate de Ioan Dan în legătură cu teroristul Silviu Duțu. E vorba de Nicolae Ștefan Soucoup, care a participat la apărarea Televiziunii împreună cu detașamentul de gărzi patriotice de la ISPE București:

> Am fost martor, tot în 23 Decembrie, la audierea unui cetățean prins în curtea Televiziunii și care era rănit în zona toracică stângă. Era îmbrăcat într-un combinezon kaki. Este vorba despre celebrul Duțu S[ilviu], care a acționat în Calea Dorobanților. El *a ieșit din casa în flăcări de la nr. 228 de pe Calea Dorobanților, colț cu Teheran*. A traversat strada, a sărit gardul viu și *a tras o rafală asupra unui tanc*. A fost anihilat imediat. Ieșind din casa în flăcări, avea cenușă în păr, cenușă și moloz în rizurile cizmei, arsuri pe combinezon. A fost legat și dus într-o cameră de montaj la etajul 1 [...]. Aici *am stat de vorbă cu el împreună cu o criminalistă de la Procuratură, Rodica Chebeleu*, care l-a abordat din punct de vedere juridic. Eu am depus o muncă pe care n-am făcut-o niciodată: am apelat la elementele de suflet dragi fiecăruia dintre noi: „N-ai văzut, erau femei, copii, dacă i-ai omorât chiar pe ai tăi?”. I-am promis viața, în schimbul informațiilor pe care ni le va oferi... După declarațiile lui era din *garda personală a perechii dictatoriale*. Avea gradul de sergent-major și era instruit în *subunitatea de la Roșu. Erau circa 120 de oameni comandați de un locotenent-major Iovanovici, Duțu fiind ajutorul comandantului de pluton*. N-a recunoscut că a tras, dar *mâinile înnegrite, îmbrăcămintea îl demascau*. Era șocat, dar

foarte abil în a face pe obositul, pe extenuatul. Avea el o poveste pusă la punct, dar în condiţiile date probabil că încerca s-o adapteze. Făcea din când în când crize de pierdere a cunoştinţei. Consuma foarte, foarte multă apă, probabil datorită stării pricinuite de rana pe care o avea. Erau momente când găseam la el câte o privire cercetătoare, care contrazicea starea de sfârşeală pe care o manifesta. Deci *era instruit să reziste la orice formă de interogatoriu*... De la el am aflat, în final, sistemul de atac asupra Televiziunii. *Cunoscând modul de a acţiona, implicit a recunoscut că a făcut parte dintre atacatori. El asigura dispozitivul numit „FALEZA”. Din declaraţiile lui a apărut şi modul în care se încercau diversiuni în interiorul Televiziunii. A amintit de un aşa-zis dispozitiv secret „CUTIILE VERZI”*, care după mine nu puteau fi decât cupoletele din curtea Televiziunii înconjurate de vegetaţie. Ventilaţiile asigurau şi ele controlul, pe verticală şi pe orizontală, în toate corpurile Televiziunii. Am aflat că *prin canalizare, printr-o casă conspirativă din spatele Televiziunii* (din strada Zambaccian), *se putea intra în subsolul instituţiei. De aici, prin gurile de ventilaţie se putea ieşi oriunde se voia.* Orice gură de ventilaţie era un ochi care îşi alegea victima. Aşa se şi explică de ce *în subsol la corp-studiouri au fost găsiţi mulţi morţi*[47].

Trebuie precizat că „subunitatea de la Roşu” a numitului Duţu Silviu a fost Unitatea Specială 1 Trupe de Securitate Bucureşti, cu indicativul UM 0530 Bucureşti.

O mărturie similară depune şi maiorul *Tudor Petrescu* despre Duţu Silviu, care părea drogat, şi declară că fusese

obligat, pe 22 decembrie, să-şi schimbe hainele albastre cu combinezonul kaki, evident, pentru a părea că se află în serviciul militar[48].

Ambele mărturii sunt susţinute, după cum am arătat mai sus, şi de datele furnizate de procurorul Ioan Dan.

Tot la Televiziune, dar pe 26 decembrie 1989, Mihai Stoica a fost reţinut ca suspect de terorism. În timpul deţinerii, acesta a încercat să dezarmeze violent militarul aflat de pază. A fost prins şi predat Secţiei 5 Miliţie. Acolo, pe 29 decembrie 1989, Mihai Stoica a dat o declaraţie prin care recunoştea că „în 22 decembrie 1989, de pe clădirea Ministerului Turismului, a tras focuri cu pistolul spre demonstranţi. Nu ştie dacă a lovit pe cineva. În aceeaşi zi a aruncat pistolul. La Televiziune a încercat să pătrundă pentru a-i otrăvi pe doi foşti colegi”[49].

Şi totuşi, Mihai Stoica *a fost lăsat liber* (!). Ulterior, în faţa procurorului militar a retractat declaraţia de la Miliţie pe motiv că ar fi dat-o de frică, recunoscând numai că a încercat să dezarmeze un soldat.

Este interesant de urmărit traiectoria acestui terorist. A făcut armata la o unitate a Ministerului de Interne de la Grădiştea, apoi un stagiu de reciclare care i-a adus gradul de locotenent. După Revoluţie s-a internat la Spitalul „Gheorghe Marinescu” cu diagnosticul „depresie atipică”. Este greu de crezut acest diagnostic pentru un om evident antrenat pentru lupta de rezistenţă a Securităţii. Şi în cazul lui, SPM a dispus neînceperea urmăririi penale pentru „lipsa probelor de vinovăţie” (dosarul 2006/1991 al SPM)[50].

Luptătorul din Gărzile Patriotice Nicolae Soucoup descrie şi alte episoade şi elemente ale atacurilor teroriste de la Televiziune, oferind o imagine a „frontului general” al

atacurilor teroriste asupra Televiziunii între 22 şi 25 decembrie 1989:

> *S-a tras puternic asupra noastră din zona blocurilor de pe strada Nicolae Constantinescu.* Am înaintat în salturi şi târâş pe o stradă paralelă cu aceasta până am ieşit în Piaţa Dorobanţi. *Aici, de asemenea, se trăgea, în special din imobilul aflat în colţul pieţei. Acest imobil era teroarea zonei, din el izbucnind rafale repetate*. Ne-am adăpostit care pe unde am putut [...]. *Asupra Televiziunii s-a tras din cele 5 vile din strada Pangratti, pe care le vedeam de la cabina poartă din această parte. S-a tras din frontul doi de vile, cele de pe Calea Dorobanţi. S-a tras din B-dul Aviatorilor, nr. 72 – o casă înaltă care avea unghi de tragere asupra Televiziunii. S-a tras din Consulatul sovietic din Piaţa Aviatorilor, nr. 2-4. S-a tras din tot frontul de vile de aici, începând de la nr. 246, până la 212, cât şi din frontul doi de clădiri din spatele lor. S-a tras de pe strada Teheran. S-a tras şi din strada Arhitect Cerchez, nr. 16 (vila lui Valentin Ceauşescu), precum şi din strada Muzeul Zambaccian, aici mai ales din vilele de la numerele 12, 13, 14. S-a tras, de asemenea, din Institutul „C.I. Parhon" şi din reşedinţa ambasadorului Angliei (Pangratti nr. 15).*
> Acesta a fost frontul general de atac asupra Televiziunii, care s-a conjugat cu *accesul prin interior al unor forţe bine instruite care s-au amestecat printre revoluţionari*[51].

Se pare că securiştii au fost alertaţi în legătură cu destăinuirile domnului Soucoup. Ulterior, o dată în 1989 şi de două ori în 1990, acesta a primit telefoane de ameninţare: „Ţine-ţi gura, că dispari!"[52].

Domnul Soucoup nu şi-a ţinut gura. În continuarea seriei de interviuri din 1991 din *Tineretul Liber*, domnul Soucoup prezintă mai multe detalii care se coroborează cu alte mărturii şi cu tacticile „luptei de rezistenţă” din revista *Securitatea*:

> Am rămas aici, lângă un locotenent de la Unitatea de mecanizate condusă de colonelul Oană, primind misiunea să ţin sub observaţie una din vilele de pe strada Pangratti, unde se afla un atelier al Fondului Plastic. Şi aici *am văzut acea luminiţă roşiatic-violacee, luminiţa zărită prima oară în Piaţa Dorobanţi. Militarii de profesie mi-au confirmat că este vorba despre o lunetă cu infraroşii. Fiind noapte, nu aveam ţintă decât aceste luminiţe „plimbătoare”, spun „plimbătoare” pentru că ea apărea la intervale diferite în diverse locuri ceea ce m-a determinat să cred că nu erau prea mulţi trăgători înăuntru. Erau puţini, dar nu trăgeau niciodată din acelaşi loc.*
> Eram aşezaţi în spatele cabinei de la intrarea de pe Calea Dorobanţi, fiind prinşi între 3 tiruri de gloanţe. *Se trăgea din faţa noastră, de pe strada Pangratti, cât şi din lateral, din imobile de pe Dorobanţi, str. Teheran, str. Pictor Rosenthal.*
> — Şi al 3-lea tir de unde venea?
> — Al 3-lea tir venea dinspre curtea Televiziunii şi din Blocul Turn al Televiziunii, dar ne ţintea pe noi, care apărăm instituţia, cât şi pe manifestanţi şi nu pe cei care ne atacau. *Acest tir aparţinea celor infiltraţi printre noi, dar care în realitate erau de cealaltă parte a baricadei.*
> — Vă rog să-mi explicaţi mai pe larg aceste afirmaţii.
> — Vă pot da un exemplu foarte cunoscut deja. *În dimineaţa zilei de 23 Decembrie, pe la orele 4:00, la mică distanţă de*

mine, respectiv, lângă grupul statuar din fontă, a fost împuşcat un tânăr Stan Bogdan Şerban, despre care chiar dv. aţi scris pe larg. Adus de subţiori de 2 revoluţionari, acesta ne-a spus cu vocea stinsă: „Am fost împuşcat de un civil de lângă mine!”. Aceste cuvinte ale lui nu le pot uita. Mi-este foarte clar că *Bogdan Şerban a fost victimă tocmai a „teroriştilor” infiltraţi printre noi.*

Un alt exemplu. Tot pe 23 dec., când se luminase bine de ziuă, să fi fost ora 8:00, în interiorul curţii Televiziunii, la baza gardului de pe str. Pangratti, un civil rănit era rezemat la baza unui copac. Din spatele Laboratoarelor TV a ţâşnit un subofiţer, fugind în zigzag spre acel rănit, spre a-l ajuta. Dar *la rândul lui a fost rănit grav. Fiind în unghi mort era protejat din faţă de soclul gardului, nu se putea trage asupra lui decât din Blocul Turn.*

În legătură cu schimbul de focuri cu adversarii din vila pe care am supravegheat-o, la scotocirea efectuată la lumina zilei de militari, *a fost scos afară un tânăr de cca 19 ani îmbrăcat pe deasupra cu un combinezon gri-petrol,* care era împuşcat între ochi. A stat pe trotuar, în colţul gardului Televiziunii, sub un copac, cam 3 ore, *după care nu l-am mai văzut.*

Şi pe ziuă, pe 23 dec., tragerile au continuat. La un moment dat *s-au tras spre Blocul Turn 3 lovituri de AG producând un incendiu puternic la etajele superioare ale Televiziunii.* De acum urmează o suprapunere de evenimente. Pe str. Pangratti a trecut de la dreapta la stânga un TAB pe care era steagul tricolor cu stema decupată. După un sfert de oră *a trecut de la stânga la dreaptă un ABI (maşină blindată pe schelet de ARO*), în direcţia complexului comercial. *După ce a*

trecut acel ABI s-au efectuat asupra Televiziunii trageri de puşcă-mitralieră. Au urmat alte 2 lovituri de AG, de data aceasta de calibru mare, care au provocat nişte explozii care ne-au înspăimântat pe toţi. O bucată de beton cu tencuială a căzut de pe Blocul Turn şi m-a lovit în umărul stâng[53].

Şi aceste fapte implică acte evidente de terorism şi ar fi trebuit să atragă atenţia procurorilor pentru a fi anchetate. După cum am arătat, *Securitatea avea atât arme cu dispozitive de tragere pe timp de noapte (cu „infraroşii" sau laser, care nu se aflau în dotarea soldaţilor), cât şi AG-uri (aruncătoare de grenade)*: „Aruncător grenade portativ AG 7, AG secţionat, aparat de ochire AG 7, grenade ofensive RG 42 cu focos UZRGM 407, grenade chimice de instrucţie – cu substanţă persistentă GIST 56 anexe 10 petarde unice cu 1 petardă unică 7, lansator 40 mm de grenade explozive"[54].

De asemenea, după cum se ştie din capitolele dedicate represiuni de la Timişoara, cât şi din episodul Trosca de la MApN, Securitatea (respectiv USLA) avea în dotare ABI-uri.

Lovirea cu AG a etajelor superioare ale Televiziunii trădează intenţia teroriştilor de a decapita Revoluţia, ştiut fiind că la etajul 11 al clădirii se aflau membri din conducerea FSN. De altfel, mai mulţi dintre aceştia au confirmat loviturile din afara clădirii, apreciind că se urmărea „anihilarea" lor[55]. Şi această tactică corespunde scopurilor luptei de rezistenţă. Este evident exclus în aceste cazuri „focul fratricid".

Aceste elemente demonstrează şi cât de aberantă este teoria SPM-ului cu privire la vinovăţia „Complotului Iliescu/FSN" pentru diversiunea din decembrie 1989. Cum s-ar putea explica ordinul pe care aceştia l-ar fi dat pentru lovirea etajului XI al

Televiziunii (principalul punct de „diversiune”, unde mulţi dintre ei au stat ore întregi în acea perioadă) cu grenade „de calibru mare, care au provocat nişte explozii” ce au dus la dislocarea unei bucăţi de beton? O diversiune sinucigaşă, s-ar spune.

Nicolae Soucoup relatează prinderea unui terorist într-una din vilele de unde se trăgea asupra Televiziunii:

> Am ţinut sub observaţie o *fereastră din spatele căreia se trăgea. Acolo licărea la intervale neregulate o luminiţă roşiatic-violacee* [...]. Pe urmă abia am aflat ce reprezenta acea licărire. Cei din jurul meu strigau: „Trageţi, trageţi, că de-acolo ne-mpuşcă”. În zonă erau nişte militari constructori, neînarmaţi [...]. Împreună cu ei am hotărât să cercetăm vila respectivă. Acţiunea neavând un plan coerent de desfăşurare, s-a dat ocazia unora din vilă să se piardă printre noi. Cu toate acestea am reţinut un cetăţean în vârstă de 35-40 ani, pe care *l-am găsit cu tuburi de cartuşe în buzunare. Mâinile le erau negre şi miroseau a fum de la descărcarea puştii. Era injectat la faţă şi purta un Alain Delon*. [...] După noi, după câte ştiu eu, casa a mai fost controlată de 2 ori de Armată şi de 2 ori de Gărzi Patriotice, dar după fiecare control, *de acolo se trăgea din nou*. Cei dinăuntru se retrăgeau probabil, în ascunzişuri numai de ei cunoscute în imobilul respectiv, după care reveneau şi-şi făceau „meseria”.
>
> Coborând de la etajul 1 pe o scară în spirală, am mai dat de 2 indivizi care mi s-au părut foarte dubioşi. Cel reţinut de noi li s-a adresat: „Uite ce-mi fac ăştia, spuneţi-le că am băut împreună aici, că am jucat cărţi, că mă iau degeaba”. Cei 2

> nu i-au răspuns. Eu fiind singurul înarmat, nu ne-am încumetat să-i luăm şi pe cei 2, mai ales că militarii constructori, neînarmaţi, erau destul de speriaţi. [...] am vrut să ajungem la Televiziune, dar *dintr-un bloc de vis-à-vis pe unde ocolesc autobuzele, şi dinspre gardul uzinei electrice s-a tras foc încrucişat înspre noi*. În panica produsă toată lumea a fost pe burtă cât ai clipi. Tipul în Alain Delon a profitat de situaţia creată şi a dispărut [...]. Din momentul în care individul în Alain Delon s-a făcut nevăzut, nu s-a mai tras. Acest lucru arată, poate, că cei care trăgeau asupra noastră din vila de pe colţul străzii Dorobanţi aveau asigurare cu foc în caz de pericol[56].

Revoluţionarul mai relatează şi despre prinderea în cursul aceluiaşi eveniment a unui cetăţean care avea asupra lui „un automat cu pat rabatabil, fără curea, ce se putea uşor ascunde sub haină”, şi care a furnizat un răspuns neadevărat când a fost întrebat prima dată despre locul de muncă. Să ne amintim că şi armele cu pat rabatabil se aflau în arsenalul Securităţii (dar nu şi al militarilor în termen).

Relatarea lui Ştefan Soucoup este veridică şi se coroborează cu mai multe alte mărturii şi mijloace de probă (inclusiv, după cum am arătat, documentele legate de armamentul Securităţii şi tacticile luptei de rezistenţă). Relatarea sa despre uciderea lui *Stan Bogdan Şerban* corespunde, spre exemplu, declaraţiilor mamei victimei, *Elena Băncilă*:

> Mergând la Spitalul Vitan-Bârzeşti, unde fiul meu a decedat pe masa de operaţie, am văzut fişa medicală în care era descrisă operaţia făcută fiului meu, precum şi *patru clişee*

radiografice, reprezentând rana prin împuşcare de la şold, clavicula stângă fracturată de al doilea glonte, care i-a perforat plămânul stâng, oprindu-se în vertebra T9 a coloanei vertebrale. De fapt, al treilea clişeu arată tocmai glontele rămas în şira spinării, întrerupând fascicolul de măduvă. Ultimul clişeu reprezenta toracele, unde se distingea, foarte vag, doar plămânul drept, restul fiind o imensă pată produsă de puternica hemoragie internă care se declanşase la pătrunderea… glonţului. De ce v-am povestit toate aceste lucruri? Pentru că în fişa medicală am citit, şi *aceasta se poate demonstra şi pe baza clişeului, că diametrul orificiului produs în vertebra T9 avea 6 mm*, ceea ce demonstrează clar că *arma folosită pentru asasinarea fiului meu a avut calibrul sub 6 milimetri*. Deci, dacă cel puţin oficial, trupele MAN aveau în dotare arme de calibru 7,62 mm, iar trupele MI arme cu calibrul de 9 mm, cine şi cu ce fel de armă a tras, atunci, în fiul meu. *Mai exact, în dotarea cui se aflau arme cu calibrul sub 6 mm în seara zilei de 22 decembrie 1989?*[57]

Răspunsul la întrebarea doamnei Băncilă vine astăzi, fără putinţă de îndoială, din documentul de la CNSAS pe care l-am prezentat în subcapitolul „O redutabilă forţă militară conspirată. Arsenalul Securităţii conform documentelor găsite recent la CNSAS”[58] de la pagina 148: *forţa militară care avea arme de calibru sub 6 mm, de tipul celei cu care a fost ucis fiul ei a fost Securitatea*. Chiar mai multe tipuri. În general, occidentale, de mare precizie[59].

Doamna Băncilă continuă dezvăluirile în legătură cu muşamalizarea uciderii fiului său, eroul Şerban Bogdan Stan:

Am insistat la dl *procuror Mugurel Florescu* să se facă anchetă, să se vadă cine a admis folosirea unei astfel de arme [de 5,6 mm – n.n.]. Mi s-a răspuns că o să se ancheteze, dar să am răbdare. *Nici până azi, iată, nu mi s-a dat răspuns, nu s-a făcut nici o cercetare în privinţa aceasta…*
Jurnalist: Să fie, apoi, o legătură directă între refuzul anchetatorilor de a efectua o cercetare atentă a depoziţiei mamei tânărului împuşcat în decembrie şi faptul, iarăşi dubios, că în clipa de faţă nu se ştie care este soarta celor patru radiografii făcute lui Şerban Bogdan Stan în scurta perioadă de spitalizare de dinainte de deces?
Elena Băncilă: *Nimeni nu ştie ce s-a întâmplat cu aceste clişee*. Am sesizat Procuratura, aceste radiografii, care au termen de păstrare de cel puţin 15 ani, fiind foarte importante. În special cea care face dovada că glontele oprit în vertebra T9 a coloanei vertebrale este de un *calibru mai mic de 6 mm*[60].

Iată care este concluzia generalului Ioan Dan după analiza vastului probatoriu legat de evenimentele de la Televiziune pe care l-a avut la dispoziţie:

În clădirea Televiziunii se aflau extrem de mulţi indivizi suspecţi, unii dintre ei chiar ofiţeri de Securitate care avuseseră misiuni speciale în calitate de „responsabili ai obiectivului”, coordonatori ai reţelei de informatori recrutaţi din personalul Televiziunii. Dezvăluirile ulterioare din dosarele aflate la CNSAS au atestat *existenţa unui mare număr de astfel de informatori nu numai în redacţii, ci şi în rândurile corpului tehnic. Aceste elemente indicau*

procurorilor piste extrem de utile pentru investigaţii aprofundate, astfel încât să poată fi explicate multe dintre evenimentele care avuseseră loc în clădirile din Calea Dorobanţi 191 şi din zona adiacentă. Nu s-a perseverat în astfel de demersuri[61].

Descoperim astfel că, deşi existau un număr semnificativ de probe şi încă mai multe piste de anchetă care demonstrau activităţile teroriştilor şi care ar fi putut duce la procese şi condamnări, acestea au rămas nefructificate de magistraţii militari. Un document al şefului echipei de procurori militari care a anchetat atacurile teroriste de la TVR[62] este o mostră în acest sens. Deşi acceptă că „obiectivul Televiziunii Române" a fost „ţinta unor atacuri teroriste", semnatarul nu găseşte nici un vinovat. Din contră, chiar în cazurile în care vinovăţiile erau solid probate şi chiar recunoscute de autori, procurorul Boeru dispune, în mod neverosimil, „neînceperea urmăririi penale" (NUP). Totuşi, domnia sa pretinde că „activitatea de investigare şi aflare a adevărului în legătură cu revoluţia română din decembrie 1989 a constituit şi constituie o preocupare prioritară a organelor Procuraturii [...] şi *continuă până la aflarea adevărului*"[63].

O pretenţie pe care fostul său şef o găsea „de-a dreptul, penibilă".

Concluzia generalului Ioan Dan, pe care o considerăm validă, este semnificativă nu numai pentru injustiţia făcută victimelor de la Televiziune (62 de morţi prin împuşcare şi sute de răniţi), dar şi pentru modul cum a reuşit Securitatea să mistifice adevărul despre Revoluţie în general:

Cum se vede, sunt atribuite vinovăţii uriaşe Televiziunii şi, evident, Armatei. [...] Observăm că intervenţiile respective conţineau, în esenţă, ceea ce s-a spus de către profesionişţii din TVR pe ansamblul „Revoluţiei române în direct", şi anume că aveau loc *acte de natură terorist-diversionistă* [subl. în original]. Mai mult decât atât: au recunoscut că se comiteau astfel de acte, tot în emisiunile de televiziune, reprezentanţi ai Securităţii, începând cu generalul Iulian Vlad, care vorbea despre „*elemente loiale lui Ceauşescu*" şi terminând cu colonelul Apostolescu, şef de serviciu la DSS. În aceste condiţii, ce se poate reproşa Televiziunii şi, mai ales, ziaristului Teodor Brateş (care a coordonat emisiunile) în legătură cu informaţiile transmise? Că s-au strecurat unele inexactităţi, că – alături de redactori – s-au găsit numeroase alte persoane (inclusiv Ion Iliescu, nu numai în 22 decembrie 1989, ci şi în zilele următoare) care au transmis informaţii insuficient verificate este perfect adevărat. Dar nu aceste detalii contează, ci spiritul general, atmosfera de ansamblu pe care o transmiteau astfel de mesaje. Teodor Brateş (care, între altele fie spus, a refuzat „Certificatul de revoluţionar") a imprimat, aşa cum am avut posibilitatea să constat prin citirea textelor care au reprodus emisia de televiziune, un mesaj bivalent: încrederea că există forţe capabile să determine victoria Revoluţiei – manifestanţii şi Armata –, că se impune adoptarea unei atitudini responsabile în faţa atacurilor teroriste de netăgăduit.

În materie de acţiuni militare, sensul mesajelor era, ca să mă exprim în termeni de specialitate, *defensiv*, de *apărare*, de contracarare a adversarilor Revoluţiei. Cât priveşte cazurile

concrete soldate cu victime, evident, aici funcţionează exclusiv *răspunderea individuală*, adică a acelora care au comis fapte urmate, uneori, de efecte tragice. Aici este absurd să se dea vina pe mass-media, în special pe TVR. Nu găsesc o altă explicaţie pentru vasta operaţiune de denigrare a autenticilor profesionişti şi revoluţionari de la TVR decât interesul Securităţii de a şterge urmele, dar şi de a se răzbuna pe cei care au contribuit, în mod real, la victoria Revoluţiei. Că s-au găsit slugi precum Grigore Cartianu, care să participe la această operaţiune nedemnă, ruşinoasă nu este de mirare. Cine se aseamănă se adună[64].

Iulian Vlad şi Ştefan Guşă au avut acces la mijloacele de comunicare operativă în CC

Mărturiile revoluţionarilor, dar şi imaginile filmate ale Revoluţiei demonstrează că pe 22-23 decembrie Iulian Vlad şi Ştefan Guşă au avut control total asupra mijloacelor de comunicare operativă, confirmând şi cele declarate de Silviu Brucan, respectiv că „în fruntea operaţiunii militare din Bucureşti, alături de generalul Guşă, se afla generalul Vlad Iulian”[65].

Iată ce declara revoluţionarul Sergiu Tănăsescu (medicul echipei de fotbal Rapid Bucureşti, aflat în acele zile în CC):

> Între noi şi el [Guşă] se crease însă o stare de tensiune. Nu ne plăcea cum *vorbea la telefon, parcă fiecare frază avea un*

subînţeles. De exemplu, au sunat cei de la Boteni care au anunţat că au doborât nişte elicoptere neidentificate. Guşă s-a răstit la ei, că de unde ştiu lucrurile alea, că *actele găsite n-au nici o valoare*, că de ce sunt atât de siguri pe ei? etc. Parcă el era la Boteni! L-am întrebat ce se întâmplă. Ne-a răspuns: „Nişte tâmpiţi, dom-le, *unii trag în alţii. Nici o problemă*". Amândoi, *el şi cu* [*Generalul*] *Vlad ţineau ocupate în permanenţă „scurturile"* [...], *telefoanele operative*. Practic era imposibil să li comunice evenimente poate mult mai importante. Dacă între timp se suna cumva la al treilea telefon, *se repezeau să vorbească şi la acela, nelăsându-ne să primim nici un mesaj. Chestia ni s-a părut suspectă*[66].

Relatarea domnului Tănăsescu este credibilă pentru că surprinde întocmai ceea ce se vede pe unul dintre filmele Revoluţiei. E vorba de cel filmat în noaptea de 22-23 decembrie[67], după ce se declanşaseră atacurile teroriste, respectiv lupta de rezistenţă a Securităţii. Iulian Vlad şi Ştefan Guşă se află într-adevăr pe telefoane, amândoi în acelaşi timp, pe linii diferite. Revoluţionarii din jur ascultă intens, încearcă să înţeleagă ce vorbesc, sunt suspicioşi, dar nu ştiu cum să reacţioneze, nici cum să se asigure că jocul celor doi este chiar pus în slujba Revoluţiei. De afară se aud continuu focuri de armă. Considerăm utilă transcrierea conversaţiei pe care i-o datoram aceluiaşi Marius Mioc:

0:00 **Ştefan Guşă** (vorbind la telefon): *Tovarăşu' Mocanu*! Alo! Domnule, *dumneata eşti cu toate staţiile radar în funcţiune peste tot? Şi-atunci cum dracu' apar elicoptere dom'le venite din exterior*? Ai doborât ceva până acuma?

0:13 **Iulian Vlad** (vorbind la un alt telefon): Vezi să nu fie altceva, domnule. *Să nu fie nişte provocări ale ungurilor.*
0:16 **Ştefan Guşă** (vorbeşte în continuare la telefon, se suprapune cu Iulian Vlad, care vorbeşte la alt telefon): 8 bucăţi? De unde au venit astea, domnule? Din interior? Extraordinar! Deci nimic n-a intrat din afară? Totul din interior. E clară treaba. Auziţi! Alertă totală peste tot, ăştia, ăştia au fost nişte demenţi. Au avut în interior, noi n-am ştiut, de unde să ştim, că n-am ştiut? şi acuma au (neinteligibil). Peste tot.
0:19 **Iulian Vlad** (suprapus cu spusele lui Guşă): Alo? Alo? Sunteţi (neinteligibil) Doroftei (?) la inspectoratul judeţean? Dar nu-i nimeni, nici un cadru de conducere acolo? Se trage? Dar cine trage în voi? Poftiţi. Da.
0:53 **Ştefan Guşă**: Măi băieţi, fiţi atenţi.
0:54 **Iulian Vlad**: Alo.
0:55 **Ştefan Guşă**: Măi băieţi, fiţi atenţi.
0:57 **Iulian Vlad**: Nu este inspectoratul (neinteligibil) al Ministerului de Interne?
1:00 **Ştefan Guşă**: Să n-apară între soldaţii noştri. Vă rog, cu mare atenţie. E numai cine se pricepe.
1:03 **Iulian Vlad**: Aşa. Şi nu e nici un ofiţer acolo? Dă-mi un ofiţer, te rog. Te rog foarte mult.
1:09 **Bărbat**: Au avut…
1:11 **Alt bărbat**: Trei elicoptere?
1:12 **Ştefan Guşă**: Au doborât (neinteligibil).
1:13 **Iulian Vlad**: Ce-au omorât?
1:14 **Ştefan Guşă**: Nu, au doborât 8 elicoptere.
1:16 **Iulian Vlad**: Elicoptere?
1:17 **Bărbat**: Numai la televizor au fost.

1:19 **Ştefan Guşă**: Nu la televiziune, în toată zona.
1:20 **Iulian Vlad**: Păi da' cine a săltat elicopterele?
1:22 **Ştefan Guşă**: Păi da, din interior…
1:24 **Iulian Vlad**: Cine, domnule, cine a săltat elicopterele ca să se tragă în ele? De ce s-au ridicat elicopterele?
1:30 **Ştefan Guşă**: Păi cine le-o fi avut, unde le-o avut forţele astea.
1:32 **Iulian Vlad**: Dar eu nu-nţeleg de ce au plecat elicopterele.
1:34 **Bărbat**: Ale teroriştilor.
1:35 **Iulian Vlad**: *Care teroriști, domnule, de unde au venit ăştia? Că n-au…*
1:38 **Bărbat**: (neinteligibil) speciale.
1:40 **Iulian Vlad**: *Păi de unde? Ori ale dânsului (arată spre Guşă), ori ale mele tre' să fie. Altele nu sunt.*
1:44 **Bărbat**: *Ale dumneavoastră.*
1:46 **Iulian Vlad**: *Ale dumneavoastră, măi copii.*
1:47 **Bărbat**: Au fost şi altele.
1:49 **Iulian Vlad**: Foarte curioasă treaba asta.
1:51 **Bărbat**: *Sunt de la dumneavoastră cu alte ordine.*
1:53 **Iulian Vlad**: *Păi nu am decât trei elicoptere.*
1:55 **Bărbat**: E cu dus şi întors.
2:04 **Ştefan Guşă** (la telefon): Nu se poate, dom'le.
2:07 **Iulian Vlad**: Da' te rog, spune repede.
2:08 **Ştefan Guşă**: Nu se poate.
2:12 **Iulian Vlad** (la alt telefon): De cine e ocupată poşta, măi? Da' vorbeşte te rog mai tare şi mai coerent. Poftim?
2:14 **Ştefan Guşă** (la celălalt telefon, suprapus cu Iulian Vlad): De unde, Dumnezeu, păi (neinteligibil) raportează (neinteligibil)? De unde, de unde sunt atâtea?

2:24 **Ştefan Guşă**: Cum? Au apărut elicoptere, de unde?, eu cred c-a avut, nu ştiu, a avut subteran ceva? Nu ştie nimeni. O fi avut un regiment subteran pe undeva, ţinut pe undeva, le-a scos, şi pe-urmă a-nceput să acţioneze prin toată ţara. Nebunii ăştia care, dementi. Mă lămuresc eu, staţi, mi se pare că am reuşit să depistez. Da[68].

Conversaţia merită câteva observaţii. Vlad continuă să intoxice auditoriul cu pericolul extern (!), mistificare pe care o propagase cu sârguinţă şi sub Ceauşescu: „Vezi să nu fie altceva, domnule. *Să nu fie nişte provocări ale ungurilor*".

Guşă află (nu foarte surprins, după cum se vede din imagine!) că elicopterele veniseră *din interior*. Extraordinar! Apoi răspunde buimăcitor: „E clară treaba".

Ce era oare clar pentru tovarăşul Guşă? Că „ăştia, ăştia au fost nişte dementi". Nimeni nu-i pune întrebarea „Care ăştia?". Nici el nu se oferă să explice termenul „ăştia". Doar că „au avut în interior, noi n-am ştiut, de unde să ştim, că n-am ştiut?".

Cheia acestui film (şi a contrarevoluţiei, am spune) urmează în momentul în care Vlad întreabă, viclean şi retoric, „Cine, domnule, cine a săltat elicopterele ca să se tragă în ele?", ştiind exact ce suspectează cei din jur. Guşă răspunde, profund confuz: „Păi cine le-o fi avut, unde le-o avut forţele astea".

E greu să nu se remarce nota de teatru absurd al dialogului. Se presupune totuşi că temerarul şef de Stat-Major, proaspăt întors de la Timişoara cu mâinile pătate de sânge, înţelegea prin sintagma „forţele astea" pe cele ale teroriştilor. Respectiv cei care trăgeau şi afară în acele momente, ca „nişte dementi". (Să fi fost chiar tot ce se auzea foc fratricid?) Numai că, în faţa „partenerului" său Iulian Vlad, Guşă nu îndrăzneşte să-i

numească „terorişti”.

Când un revoluţionar îi răspunde mai explicit „ale teroriştilor”, Vlad plusează: „Care terorişti, domnule, de unde au venit ăştia? Că n-au…”. Se stabilise că elicopterele erau din interior, aşa că Vlad nu are de ales decât să continue cacealmaua: „Păi de unde? Ori ale dânsului (arată spre Guşă), ori ale mele tre’ să fie. Altele nu sunt”. Evident.

Un revoluţionar îi răspunde, la fel de simplu: „Ale dumneavoastră”. La care Vlad dă replica antologică: „Ale dumneavoastră, măi copii”.

Părea calm, dar era pe mod de avarie. Când un revoluţionar îi răspunde cu singurul răspuns posibil: „Sunt de la dumneavoastră cu alte ordine”, Vlad nu are de ales decât să treacă în defensivă: „Păi nu am decât trei elicoptere”.

Or, aici şeful Securităţii minte. Avea mult mai multe. O „formaţie” se afla doar la USLA, cu „specialişti atestaţi de autoritatea aeronautică”, conform mărturiei fostului cadru al acelei unităţi a Securităţii, Marian Romanescu[69]. O altă „flotilă specială” făcea parte din „escadrila prezidenţială”, aflată tot sub controlul Direcţiei a V-a a Securităţii şi condusă de colonelul Tenie. Cinci dintre acestea urmau să fie chemate pentru asigurarea pazei lui Nicolae Ceauşescu în timpul evacuării pe calea aerului, conform planurilor Z şi Z-Z[70]. Elicopterul cu care Ceauşescu a fugit, pilotat de ofiţerul Vasile Măluţan din Direcţia a V-a, făcea parte din această „flotilă specială”. Ceauşescu i-a mai cerut lui Petru Tenie încă două elicoptere din această flotilă când l-a sunat pe acesta „prin TO” de la Snagov, în timpul fugii din Bucureşti[71].

Mărturia generalului Ion Hortopan

Merită reprodusă aici o parte din declaraţia lui Ion Hortopan, şeful Comandamentului Infanteriei şi Tancurilor, care a participat direct la evenimente[72]. Acesta a fost acuzat că avut un rol în represiunea din 21 decembrie din Bucureşti şi că prin acţiunile şi declaraţiile lui ulterioare ar fi căutat să-şi acopere acea vinovăţie. Nu este scopul acestei lucrări să argumentăm pentru sau împotriva acestei vinovăţii. Din studierea rechizitoriului şi a probatoriului avut la dispoziţie, nu rezultă nici o susţinere a vinovăţiei lui Hortopan pentru victimele de după 22 decembrie, în afara unor insinuări şi speculaţii ale unor ofiţeri şi informatori de Securitate audiaţi în cauză[73]. Trebuie să atragem atenţia încă o dată, dezinformarea acestor ofiţeri a avut rolul precis de a *disculpa Securitatea pentru crimele de la Revoluţie*. Probatoriul prezentat în acest volum dovedeşte că diversiunea şi actele teroriste de după 22 decembrie au fost executate de cadre ale Direcţiei Securităţii Statului. E vorba de documente şi mărturii credibile, iar nu de speculaţii şi procese de intenţie. Or, acest probatoriu se coroborează cu declaraţia lui Ion Hortopan.

Mai mult, argumentul cu „diversiunea Armatei” ca să-şi spele sângele din 21 decembrie de pe mâini cade în întregime când ne gândim la Nicolae Militaru, care nici nu participase la represiunea respectivă. Din contră, el fusese anchetat în anii 1984-1985 de Securitate (prin Tudor Postelnicu) şi ulterior supravegheat. Ideea că acesta ar fi avut vreun interes să *creeze* o diversiune împotriva propriei armate într-un moment de altfel în întregime triumfal pentru cariera şi istoria sa este pur

şi simplu absurdă.

Or, Militaru a avut un rol de conducere în armată încă din 22 decembrie după-amiaza şi a fost ministrul Apărării Naţionale începând din 23 decembrie. Declaraţiile lui Militaru se coroborează şi ele cu cele ale lui Hortopan. Mai mult, ambele se coroborează cu cele ale multor alţi martori şi cu documentele de la CNSAS privind folosirea armelor de către Securitate.

În sfârşit, mărturia lui Ion Hortopan este credibilă şi prin simplul fapt că ea nu se referă la evenimentele de dinainte de 22. Prin ea, generalul nu are cum să se disculpe de acea învinuire.

Generalul Ion Hortopan fusese desemnat de Nicolae Militaru să-l supravegheze pe Iulian Vlad. Mărturia este grăitoare pentru modul acoperit în care Iulian Vlad a putut conduce acţiunile teroriste ale Securităţii în acele zile, în contextul în care cei doi generali de armată, ca de altfel şi conducerea FSN, îl priveau pe Vlad cu suspiciune crescândă.

> [Pe 22 decembrie – n.n.] după exprimarea adeziunii, m-am deplasat imediat la Ministrul Apărării Naţionale, unde s-a format Consiliul de Război şi unde m-am pus la dispoziţie pentru a-mi aduce aportul.
> După ce s-a stabilit un grup de măsuri pentru apărarea principalelor obiective ca Radio-Televiziunea, fostul sediu al CC, Aeroportul, Telefoanele şi altele, am mers la sediul fostului CC şi Televiziune cu unele probleme de apărare. Acolo *s-a prezentat la mine un ofiţer de Securitate*, care mi-a raportat că în sediul CC sunt ofiţeri ai MI care deservesc telefoanele operative din sediu şi *ascultă convorbirile MApN*

şi controlează măsurile pe care le luăm.
Am luat legătura cu generalul Popescu, comandantul Trupelor de Transmisiuni, şi l-am rugat să studieze posibilitatea identificării ofiţerilor respectivi şi înlăturarea lor. După un timp, generalul Popescu s-a prezentat şi-a raportat că e riscant să se procedeze la înlăturarea lor, deoarece *ei vor riposta cu violenţă, chiar cu foc* şi, cum în sediul CC era foarte multă lume, s-ar solda cu pierderi importante de vieţi omeneşti. Totuşi, am repetat cerinţa de a se face ceva în această direcţie şi să se restudieze posibilităţile de a-i face inofensivi pe respectivii ofiţeri.
În noaptea de 22-23 decembrie, în jurul orei 4:00, generalul Popescu a venit cu soluţia să întrerupem legăturile operative din centrala telefonică specială, care se afla la Telefoane. Am acceptat propunerea şi am mers împreună la generalul Stănculescu Victor, care se afla la conducerea ministerului. A fost consultat şi dl Montanu, din partea Consiliului Frontului Salvării Naţionale, şi toţi au căzut de acord să fie întrerupte legăturile operative, lucru care s-a realizat.
După mai multe măsuri desfăşurate împotriva teroriştilor în cursul zilei de 23 decembrie, s-a constatat că *aceştia îşi amplifică acţiunile asupra Armatei şi populaţiei*, şi atunci am intervenit pe lângă domnul preşedinte Iliescu *să fie chemat generalul Vlad de la sediul CC la Ministerul Apărării Naţionale*, pentru a-i fi supravegheată activitatea, deoarece eram convins că desfăşoară acţiuni directe cu Securitatea împotriva Armatei şi populaţiei; drept urmare, s-a dat ordin şi a venit la minister şi odată cu el şi generalul Guşă[74].

Generalul Ion Hortopan oferă în mărturia sa identitatea

instituţională a teroriştilor prinşi. Se va remarca faptul că aceasta coincide cu cea dată de Iulian Vlad:

> *În timpul acţiunii, trupele noastre au prins un număr de teroriști care făceau parte din unităţile de Securitate, au cerut cuvântul şi au prezentat numărul unităţilor din care făceau parte (UM – 0672F*[75]*, UM 0639*[76]*, UM 0106*[77]*, UM 0620*[78]*), la care Vlad, tot pentru inducere în eroare, a afirmat că aceştia s-ar putea să fie fanatici, care, chipurile, ar acţiona pe cont propriu*. Între timp s-au iniţiat măsuri suplimentare faţă de care am intervenit pe lângă generalul Guşă, care asigura şi funcţia de ministru, pentru organizarea lor. Acesta fiind foarte agitat, a spus: ce să mai facă Armata în această situaţie, deoarece ţara este în haos? Pentru a-l linişti, a intervenit şi generalul Eftimescu Nicolae, care m-a rugat să stau cu el de vorbă şi să-l liniştesc. Cu toate că am încercat, acest lucru nu s-a putut şi, mai mult, a afirmat că el îşi dă demisia. În acest context, conducerea CFSN a luat măsuri şi a numit în funcţia de ministru al Apărării Naţionale pe generalul colonel Militaru Nicolae.
>
> *Cunoscând că asupra Armatei şi populaţiei au acţionat grupuri USLA şi Direcţia a V-a*, am propus Ministrului Apărării Naţionale să dezarmăm aceste unităţi şi să verificăm fiecare om după statut. Ministrul a aprobat propunerea mea pe loc şi m-a însărcinat s-o duc la îndeplinire în cursul zilei de 24 decembrie.
>
> În după-amiaza zilei de 24 decembrie am început întocmirea planului de acţiuni comune pentru capturarea sau nimicirea teroriştilor [...]. În timp ce se lucra la acest plan, s-a ţinut şedinţa Consiliului de Război, unde dl *Silviu Brucan i-a pus lui Vlad întrebări în legătură cu faptul că atunci când a făcut*

declaraţia la Televiziune nu a ordonat trupelor de Securitate să înceteze focul şi să depună armele, precum şi ce cunoaşte despre planurile de acţiune ale Securităţii; răspunsurile se cunosc din interviul domnului Brucan din ziarul *Adevărul*, din 16 ianuarie 1990.

Fiind prezent în biroul şefului Marelui Stat-Major, unde a avut loc şedinţa Consiliului de Război, am întocmit împreună un plan de măsuri pentru verificarea şi deminarea clădirii Televiziunii, a Studioului Radio şi a fostului sediu al CC, precum şi controlul şi capturarea eventualilor terorişti care se mai aflau în clădirile învecinate.

În dimineaţa zilei de 25 decembrie i-am surprins, în cabinetul ministrului Apărării Naţionale, pe Vlad, pe gen.col. Vasile Gheorghe, fost şef al Direcţiei de Contrainformaţii Militare, şi pe generalul Câmpeanu, din partea Ministerului de Interne. La intrarea în cabinetul ministrului Apărării Naţionale, generalul Vlad m-a întâmpinat cu următoarele cuvinte de reproş: „*Domnule general, trădarea Revoluţiei este aici, la Ministerul Apărării Naţionale, în acest birou*, nu aşa cum am fost eu învinuit aseară". Fiind indignat de această informare, am întrebat pe cine bănuieşte de trădare şi ce elemente concrete are, la care a răspuns: „În primul rând, *îl acuz pe generalul Stănculescu şi chiar pe generalul Militaru*" (*nu a făcut referiri la generalul Guşă*), *afirmând că s-au tăiat legăturile telefonice operative de câteva ori şi nu s-a putut conduce*. De asemenea, a afirmat: „Uite, am făcut planul de acţiune la cele trei obiective şi nu s-a realizat, deoarece *se sabotează*" (*planul se terminase în noaptea de 24-25 decembrie, ora 04:00* şi, practic, nu era timpul necesar până

la ora 07:00 să se împlinească).
În continuare, la şedinţa Consiliului de Război, care a avut loc în dimineaţa zilei de 25 decembrie, a făcut referiri, sub o formă mai voalată, atât la întreruperea legăturilor telefonice operative, cât şi la nerealizarea măsurilor pentru constituirea detaşamentelor.
După terminarea şedinţei, la care, de asemenea, am participat, l-am anunţat că mă deplasez la USLA pentru a grăbi plecarea detaşamentelor la obiectivele stabilite, la care s-a oferit să mă însoţească.
Înainte de plecare a ordonat lui Vasile Gheorghe, fostul şef al Direcţiei de Contrainformaţii, să urmărească activitatea ce se desfăşoară la Consiliul de Război şi să-l informeze personal despre toate acţiunile care se întreprind, afirmând: „Contez pe dumneata ca pe un român şi patriot”.
Ajungând la sediul USLA, *a folosit telefoane operative şi a sunat, pe rând, la generalul Dănescu – adjunctul ministrului Afacerilor Interne, generalul Bucurescu şi alţii faţă de care a afirmat că trădarea revoluţiei nu este la Ministerul de Interne, după cum se afirmă, ci în altă parte, atrăgându-le atenţia să fie în continuare la post şi să ţină o legătură permanentă pentru informare şi măsuri comune, să dea dovadă de patriotism, de adevăraţi români. În acelaşi timp s-a exprimat faţă de unele cadre să nu aibă încredere în domnul Montanu, din partea Consiliului Frontului Salvării Naţionale.*
A ieşit din birou *şi i-a chemat pe generalul Tencu şi maiorul Iliuţă, cărora le-a ordonat să-i organizeze legăturile operative în biroul colonelului Bleorţ – locţiitorul comandantului unităţii, că va lucra cu el. De asemenea, l-a ameninţat pe maiorul Iliuţă să stabilească, în timpul cel mai scurt,*

legăturile telefonice operative, altfel îl împuşcă (acţiunea având loc pe un hol, nu am asistat la ea, dar mi-a fost relatată de colonelul Ardeleanu – comandantul unităţii).
Fiind în birou, *a chemat deoparte pe colonelul Bleorţ, căruia i-a reproşat că nu-l priveşte cu încredere şi că, chiar dacă unitatea este subordonată Armatei, în problemele de specialitate legătura trebuie să fie menţinută cu el.*
De asemenea, *a încercat să dea indicaţii separate şi altor cadre din conducerea acestei unităţi*, la care am intervenit şi i-am atras atenţia că, atât timp cât sunt prezent, problemele să fie discutate numai în prezenţa mea, intervenţie faţă de care nu s-a opus.
Cunoscând acţiunile organizate de Consiliul de Război, având legăturile operative la dispoziţie, precum şi sistemul de ascultare, am convingerea că *Vlad a întreprins măsuri pentru contracararea acţiunilor Armatei cu forţele terestre pe care le cunoştea foarte bine, atât ca organizare, dotare, cât şi ca mod de acţiune.*
Având în vedere atitudinea lui Vlad din ziua respectivă (25 decembrie), rezultă clar că *participarea lui la întocmirea planului de capturare a elementelor teroriste a fost formală, în realitate, prin acţiunile sale, urmărea continuarea acţiunilor împotriva Armatei şi populaţiei, în scopul creării unor condiţii favorabile pentru a pătrunde în Consiliul de Război şi chiar în Consiliul Frontului Salvării Naţionale, poziţie din care să poată dicta şi crearea unor situaţii perturbatoare în rândul acestora.* De fapt, *măsura de a se instala telefoane operative, de a organiza biroul de lucru în această unitate – USLA – demonstrează intenţia vădită de acţiune în această direcţie.*

Am raportat imediat comportarea lui Vlad Ministrului Apărării Naţionale, după care a urmat arestarea acestuia[79].

În cartea sa *Teroriştii din '89*, fostul magistrat militar Ioan Dan apreciază că „declaraţia generalului Hortopan explică multe dintre întâmplările legate de fenomenul diversionisto-terorist"[80].

Punând-o în contextul declaraţiei generalului Iulian Vlad, procurorul evidenţiază „cel puţin două aspecte fundamentale: existenţa actelor terorist-diversioniste şi posibilitatea ca în conceperea şi desfăşurarea lor să fi fost implicaţi «până peste cap» chiar securiştii pe care-i comanda"[81].

Ioan Dan a observat în „fenomenul diversionisto-terorist" „elemente concordante" cu cele trei ordine strict secrete emise de Ministerul de Interne şi Securitate:

– Ordinul ministrului de Interne nr. 001084/01 iulie 1977;
– Ordinul ministrului de Interne nr. 001370/18 mai 1978;
– Ordinul nr. 02600/1988.

Iată cum descrie procurorul militar aceste ordine:

> Este vorba de ordinele strict secrete ale aparatului de represiune ceauşist, prin care au fost organizate forţe deosebite, cu o dotare impresionantă, cu misiunea clară de apărare a orânduirii comuniste prin toate mijloacele, inclusiv prin folosirea armelor de foc şi prin diversiune de tot felul[82].

Securitatea a folosit din plin armamentul începând din 22 decembrie 1989

Din documentele consultate la CNSAS şi care au fost puse la dispoziţia SPM[83] rezultă fără dubiu că Securitatea *nu a predat armele* pe 22 decembrie. Mai mult, că le-a folosit în acea perioadă, până pe 1 ianuarie 1990. Acestea sunt elemente care pot ajuta la stabilirea vinovăţiilor pentru morţii şi răniţii de la Revoluţie, elemente ignorate până acum de procurori.

Astfel, aceste documente arată că armele şi muniţia din dotarea unităţilor şi direcţiilor de Securitate nu au fost predate către Armată pe 22 decembrie, ci eşalonat, până cel puţin pe 4 ianuarie 1990[84]. Iată, spre exemplificare, „Lista unităţilor şi cadrelor cu care *se va lua legătura în vederea predării armamentului şi muniţiei*”, către UM 0770, *datată 04.01.1990*:

• 0544 – Centrul de Informaţii Externe (CIE);
• 0525 (subunitate a CIE);
• 0195 (subunitate a CIE);
• 0672 Unitatea Specială F (filaj);
• 0625 Direcţia a III-a Contraspionaj;
• 0110 Unitate specială de spionaj contra ţărilor socialiste.

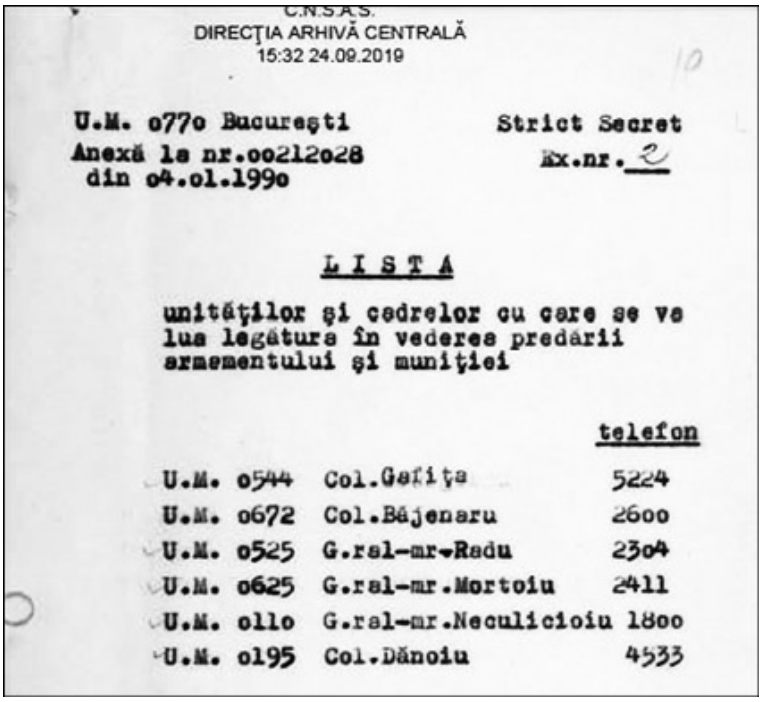
C.N.S.A.S.
DIRECŢIA ARHIVĂ CENTRALĂ
15:32 24.09.2019

U.M. o77o Bucureşti
Anexă la nr.oo212o28
din o4.o1.199o

Strict Secret
Ex.nr. 2

L I S T A

unităţilor şi cadrelor cu care se va lua legătura în vederea predării armamentului şi muniţiei

		telefon
U.M. o544	Col.Gefiţa	5224
U.M. o672	Col.Băjenaru	2600
U.M. o525	G.rsl-mr-Radu	2304
U.M. o625	G.rsl-mr.Mortoiu	2411
U.M. o11o	G.rsl-mr.Neculicioiu	1800
U.M. o195	Col.Dănoiu	4533

Lista unor unităţi de Securitate care urmau să predea armamentul pe 4.01.1990. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6

Armele nu au stat în rastel în acea perioadă, cum pretind fosta Securitate şi parchetul, aproape obsesiv. Există procese-verbale de primire de la cadre de Securitate în toată acea perioadă, până pe 4 ianuarie 1990. Mai mult, din aceste procese-verbale rezultă că multe din armele preluate, spre exemplu, pe 20 decembrie, au rămas în „dotarea cadrelor subunităţii *aflate în posturi*”[85].

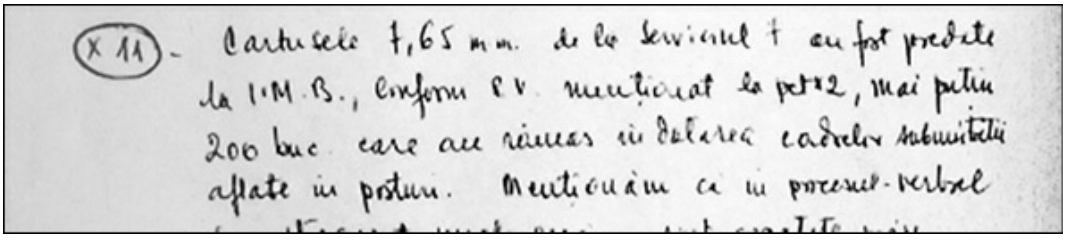
X 11 - Cartuşele 7,65 mm. de la Serviciul T au fost predate la I.M.B., conform P.V. menţionat la pct.2, mai puţin 200 buc. care au rămas în dotarea cadrelor subunităţii aflate în posturi. Menţionăm că în procesul-verbal

Armament rămas în posesia cadrelor Serviciului F (Filaj) al fostei Securităţi „aflate în posturi” şi după 1.1.1990. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6

Să luăm, spre exemplu, tabelele cu numărul armelor şi gloanţelor UM 0672 (Unitatea specială „F” – Filaj a Securităţii) „existente la 20.12.1989” şi „existente la 1.01.1989”. Se observă că, la primire, numărul gloanţelor este cu mult mai mic decât cel iniţial. Un calcul simplu relevă următoarele:

– cartuşe de calibrul 7,65: Predate: 235.261. Primite: 224.483. *Lipsă: 10.778*;
– cartuşe de calibrul 7,62: Predate: 194.348. Primite: 188.565. *Lipsă: 5.785*[86].

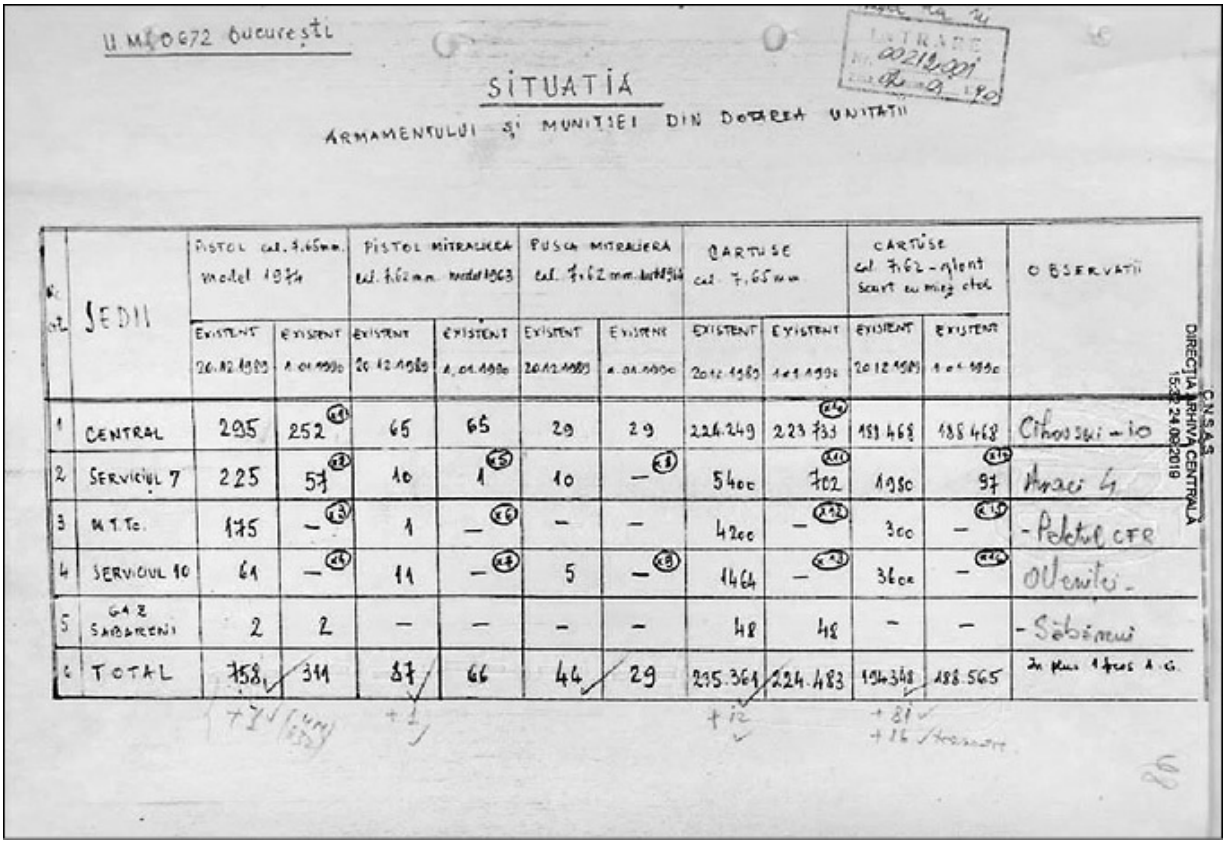

U.M. 0672 București

SITUAȚIA

ARMAMENTULUI ȘI MUNIȚIEI DIN DOTAREA UNITĂȚII

Nr. crt.	SEDII	PISTOL cal. 7,65 mm. model 1974		PISTOL MITRALIERA cal. 7,62 mm. model 1963		PUSCA MITRALIERA cal. 7,62 mm. model 1954		CARTUȘE cal. 7,65 mm		CARTUȘE cal. 7,62 - glonț scurt cu miez oțel		OBSERVAȚII
		EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	EXISTENT 20.12.1989	EXISTENT 1.01.1990	
1	CENTRAL	295	252	65	65	29	29	224.249	223.733	191.468	188.468	Cîmpulung-10
2	SERVICIUL 7	225	57	10	1	10	—	5400	702	1950	97	Mărăcineni 4
3	M.T.Tc.	175	—	1	—	—	—	4200	—	300	—	- Peleș CFR
4	SERVICIUL 10	61	—	11	—	5	—	1464	—	3600	—	Olteniței
5	GAZ SABARENI	2	2	—	—	—	—	48	48	—	—	- Săbăreni
6	TOTAL	758 / 311		87 / 66		44 / 29		235.361 / 224.483		194.348 / 188.565		În plus 1 fus A.G.

+12

+81
+16 Stoenești

C.N.S.A.S.
DIRECȚIA ARHIVA CENTRALĂ
15.08.24.08.2019

Diferenţe în armament şi muniţie la Serviciul F (Filaj) al Securităţii. Între 20 decembrie 1989 şi 1 ianuarie 1990 *lipsesc 16.563 de gloanţe*. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6

Ceea ce rezultă, evident, este că Securitatea:

– a rămas înarmată în toată perioada, cel puţin până pe 4 ianuarie 1990;
– a folosit în acest timp armele din dotare.

Din unele procese-verbale examinate de autori rezultă numele cadrelor de Securitate care au predat armamentul în acele zile. Se înţelege că nu ar fi dificil pentru o anchetă bine intenţionată să-i identifice pe cei care au avut lipsă la gloanţe. În alte tabele există numere de înregistrare ale armelor şi numele celor care le-au avut în custodie. Mai mult, există note şi declaraţii din care rezultă că unele cadre de Securitate au fost reţinute de Armată în acele zile (22-25 decembrie), având asupra lor armele din dotare. După cum rezultă din declaraţiile mai multor martori, dar şi din notele fostului procuror-şef militar Ioan Dan, securiştii prinşi au fost eliberaţi fără vreo investigaţie serioasă.

Mai mult, în toate declaraţiile martorilor şi în registrele acţiunilor de luptă din perioada 22-31 decembrie 1989 este menţionată participarea unităţilor de Securitate la acţiuni de luptă, fie în comun cu unităţi MApN, fie separat, pentru găsirea şi anihilarea „teroriştilor”. Este evident ridicolă afirmaţia că respectivele cadre aparţinând USLA, Comandamentului Trupelor de Securitate şi altor unităţi (inclusiv ofiţeri „de birou” din cadrul unor direcţii centrale cu rol informativ) *nu ar fi fost înarmate şi nu ar fi folosit armamentul din dotare* în „lupta

contra teroriştilor”. Vorbim, fără îndoială, de una dintre manipulările lansate în timpul evenimentelor de propagandă securistă şi susţinută până astăzi chiar şi de procurorii militari.

Documentele analizate relevă şi amplasamentele depozitelor secrete de armament ale Securităţii (inclusiv din centrul capitalei): Strada Amzei nr. 4, Ciholski nr. 10 (lângă ASE), şoseaua Olteniţei, Palatul CFR[87]. *Existenţa unor astfel de depozite conspirate este menţionată în planurile luptei de rezistenţă.*

Trebuie remarcat că din compararea acestor liste de armament din dotarea Securităţii cu multitudinea de declaraţii ale martorilor şi alte probe (fotografii, filme, documente medicale) rezultă că multe dintre victimele de la Revoluţie au suferit răni produse cu unele dintre aceste tipuri de arme. Arme despre care nu există indicii că s-ar fi aflat şi în dotarea Armatei Române. De fapt, toţi ofiţerii audiaţi în dosare sau de jurnalişti pe acest subiect de-a lungul anilor au declarat că aceste arme nu se aflau în dotarea soldaţilor sau cadrelor militare[88]. Este vorba în special de cele cu următoarele caracteristici:

– arme uşoare „cu pat rabatabil” sau „de plastic” (uşor de transportat şi disimulat în salopete);
– arme de calibru mic (4 mm; 5,56 mm; 5,6 mm; 5,62 mm; 6,00 mm; 6,35 mm);
– pistoale Makarov şi Stechkin de 9 mm;
– pistoale-mitralieră scurte, cu pat scurt (tip UZI);
– arme cu lunetă sau cu dispozitiv de ochire cu laser;
– arme cu amortizor;
– gloanţe speciale, de calibru redus, dar mai lungi, cu cap Vidia sau explozive;

– servietă „ucigaşă” (geantă-diplomat cu dispozitiv de tragere/pistol Stechkin);
– arme de vânătoare.

Aşa cum vom arăta în capitolele următoare, despre toate aceste tipuri de arme şi muniţii există declaraţii multiple şi alte tipuri de probe (filme, fotografii, documente medicale) că ele au fost folosite şi au produs victime – morţi şi răniţi – între 22 şi 29 decembrie 1989, deci în „lupta de rezistenţă” a Securităţii.

În sfârşit, vrem să atragem atenţia în acest context asupra unei arme care se afla în posesia SPM. Este vorba de un Kalaşnikov cu care s-a tras pe 23 decembrie. Pentru acesta, procurorii militari ne-au spus că există probe indubitabile. Aceştia au identificat unitatea militară căreia îi aparţinea arma, dar un timp nu au ştiut ce reprezintă. Ulterior, unitatea militară respectivă a fost descoperită de cercetătorii CNSAS în registrul de unităţi militare din arhiva colegiului. Unitatea militară căreia i-a aparţinut arma cu care s-a tras pe 23 decembrie era *depozitul de armament geniu chimic al Securităţii*.

Iulian Vlad nu a dezarmat Securitatea

Deşi s-a vorbit mult despre faptul că fostul şef al Securităţii ar fi dat pe 22 după-amiază un ordin de dezarmare a instituţiei pe care o conducea, acest lucru nu e susţinut de fapte. Aşa cum au remarcat mai mulţi martori şi cum rezultă din filmul Revoluţiei, Vlad a refuzat să se ducă la Televiziune şi să dea ordinul. Este relevantă şi mărturia generalului Ioan Dan în

acest sens:

> În context, reamintesc şi momentul (trăit de mine ca martor ocular) în care în sediul fostului CC al PCR, imediat după fuga lui Ceauşescu, generalul Iulian Vlad, şeful Securităţii, a refuzat orice însărcinare din partea revoluţionarilor, care îi cereau să asigure conducerea Ministerului de Interne, în scopul restabilirii ordinii şi liniştii publice. Acest refuz nu l-a împiedicat însă ca, în „noaptea generalilor", profitând de scurta absenţă din birou a generalului Ştefan Guşă, să ia legătura cu Aviaţia Militară şi, pe un ton autoritar, revoltat chiar, să întrebe „de ce nu se ridică avioanele de la sol". O întrebare cel puţin deplasată dacă avem în vedere că era în vigoare ordinul strict ca orice aeronavă care survolează spaţiul aerian al României să fie doborâtă de Apărarea Antiaeriană.
> Apreciez această intervenţie a şefului Securităţii drept un act de diversiune, opinie întărită de audierea generalului Vlad ca martor în procesul „Otopeni". Atunci l-am întrebat de ce şi-a permis să dea ordine Aviaţiei Militare, în condiţiile în care nu o avea în subordine. A răspuns că aşa a fost înţelegerea cu generalul Guşă, şeful Marelui Stat-Major al Armatei, ca, în lipsa unuia dintre ei, cel care rămâne în birou să-i preia toate atribuţiile. Generalul Guşă nu a confirmat însă o asemenea înţelegere. *De altfel, arestarea generalului Iulian Vlad a avut loc atunci când devenise evident că acţionează contra Revoluţiei, menţinându-şi legăturile clandestine de comunicaţie cu unităţile de Securitate din subordinea sa*[89].

La sediul USLA, pe 25 decembrie 1989, în jurul orei 18, după executarea dictatorilor, colonelul Ardeleanu Gheorghe, şeful acelei unităţi a Securităţii – care apare că ar fi rămas în funcţie –, a adunat cadrele unităţii „într-o sală improvizată” şi le-a ţinut un discurs.

Acest discurs dă măsura abjectei duplicităţi a acestui personaj, dar şi a instituţiei din care făcea parte. Ea mai dă şi măsura „adeziunii” DSS la „cauza Revoluţiei”:

> „Dictatura a căzut! *Cadrele unităţii se află în slujba poporului. Partidul Comunist Român nu se desfiinţează! Trebuie să ne regrupăm în rândul forţelor democratice din PCR – continuatorul idealurilor nobile ale poporului ai cărui fii suntem!* [...] Au fost găsite *cadavre, indivizi având asupra lor legitimaţii de acoperire USLAC* (Unitatea Specială de Luptă Antiterorista şi Comando) şi *legitimaţii cu antetul 0620 – USLA*, legitimaţii care nu se justifică în posesia celor asupra cărora au fost găsite...”
>
> A ordonat apoi să fie predate în termen de 24 de ore legitimaţiile de serviciu, urmând ca tuturor să le fie eliberate altele cu antetul MApN[90].

Aceste cuvinte au câteva implicaţii importante. Dacă abia atunci, după procesul de la Târgovişte, „dictatura a căzut” înseamnă că pentru Securitate până atunci *dictatura nu căzuse*. Mai mult, rezulta clar că până la împuşcarea lui Ceauşescu *cadrele unităţii NU se aflaseră în slujba poporului. Este elementar de dedus de aici în slujba cui fuseseră în acel răstimp.*

Probabil că orice comentariu cu privire la viziunea şefului USLA asupra noului context politic după „căderea dictaturii” şi

adeziunea sa la cauza Revoluţiei („să ne regrupăm în rândul forţelor democratice din PCR – continuatorul idealurilor nobile ale poporului”) este de prisos.

Mai sunt şi alte concluzii care se pot desprinde din discursul colonelului Ardeleanu. Acesta nu era îngrijorat că uslaşii lui întreprinseseră acţiuni teroriste, ci le reproşa morţilor faptul că au avut legitimaţiile de serviciu în „posesia lor”. Ţinând cont că „Partidul Comunist Român nu se desfiinţează!”, misiunea uslacilor şi uslaşilor săi era parţial îndeplinită: chiar dacă îl pierduseră pe „cel mai iubit fiu”, convingerea lor era că sistemul care avea nevoie de ei nu se va schimba. Aşa încât puteau să intre liniştiţi în cadrul forţelor MApN începând „lupta de rezistenţă”. Ceea ce s-a şi observat la nivel naţional, în zilele care au urmat. Este evident că moartea dictatorului a dus la schimbarea adeziunii cadrelor Securităţii (nu numai a uslaşilor). La rândul ei, această schimbare a adeziunii securiştilor din 25 decembrie a dus la scăderea bruscă, în exact aceeaşi zi, a activităţii teroriste.

Conform procurorului Ioan Dan, trecerea Securităţii sub ordinele Armatei s-a făcut oficial abia în cursul zilei de 26 decembrie 1989, când Consiliul Frontului Salvării Naţionale (CFSN) emitea Decretul nr. 4 privind trecerea în componenţa Ministerului Apărării Naţionale (MApN) a Departamentului Securităţii Statului (DSS) şi a altor organe din subordinea Ministerului de Interne.

Iată opinia procurorului militar care a anchetat în anii ’90 dosarele Revoluţiei:

> O mare minciună conţine şi afirmaţia potrivit căreia generalul Iulian Vlad, cu câteva ore înainte de fuga lui

> Ceauşescu, ar fi dezarmat Securitatea, ordonând, chiar din sediul CC al PCR, „depunerea armelor în fişete şi sigilarea lor până la noi ordine”. Cu privire la acest pretins Ordin al fostului şef al Securităţii, îmi permit să fac unele observaţii ceva mai detaliate. În primul rând, nu este dovedit cu probe credibile. Apoi, aşa cum sună, este clar că pretinsul Ordin se referă *numai* [subl. în original] la o parte infimă a Securităţii, şi anume la personalul din birouri, şi că viza *numai* [subl. în original] pistoalele individuale, ca simple arme de autoapărare. Mai mult, nici măcar sub acest aspect, acelaşi pretins Ordin nu a fost respectat [...]. Notez, aici, doar existenţa unor cazuri concrete de ofiţeri de Securitate reţinuţi, pe stradă, cu armamentul individual asupra lor sau cu armament ascuns în propriile locuinţe. Actele de teroare, înţelegând prin acestea şi actele de pură diversiune de natură să provoace panică, nu au fost, însă, comise cu pistoale de buzunar[91].

Această mărturie a procurorului Ioan Dan este de altfel fără dubiu confirmată de procesele-verbale de predare-primire a armamentului Securităţii prezentate în secţiunea anterioară. Din acele documente rezultă nu doar că cea mai mare parte a arsenalului Securităţii (un număr impresionant de arme) a rămas în posesia cadrelor acelei instituţii până pe 4 ianuarie 1990, dar şi faptul că armele au fost folosite. După cum am arătat deja, numai din numărul armelor aflate la o singură unitate specială (0672 – Filaj) rezultă că *lucrătorii acelei unităţi au tras în acea perioadă peste 16.500 de gloanţe*.

Iulian Vlad a căutat să asigure armament pentru „lupta de rezistenţă”

Ţinând cont de loialitatea şi interesele instituţionale comune ale DSS, este de la sine înţeles că celelalte cadre de Securitate, în general, nu au divulgat planurile şi acţiunile colegilor angajaţi în lupta de rezistenta după 22 decembrie. Totuşi, în mod semnificativ, au existat şi excepţii de la această „conspiraţie a tăcerii”. De exemplu, adjunctul şefului Direcţiei a III-a (Contrainformaţii)

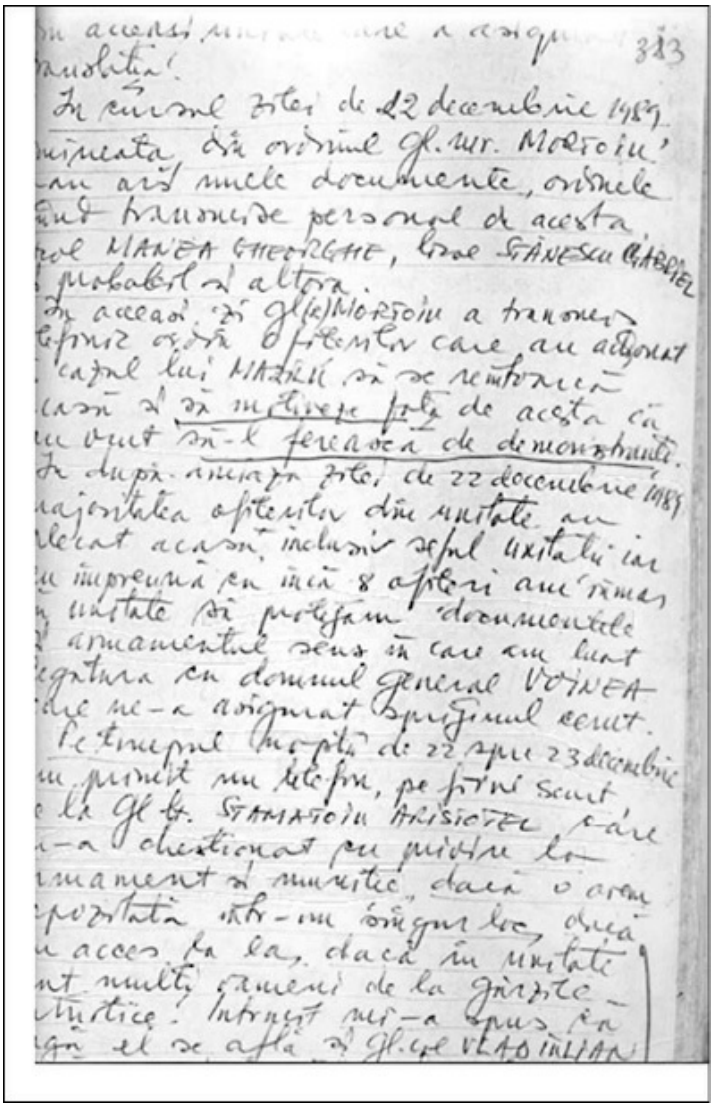

Fragment din declarația lui Diaconescu Gheorghe, locțiitor al șefului Direcției a III-a a Securității, din care rezultă că în noaptea de 22 spre 23 decembrie generalul Stămătoiu Aristotel se interesa de armament și de numărul „oamenilor de la gărzile patriotice” din unitate, spunând că lângă el se afla și gen.-col. Iulian Vlad

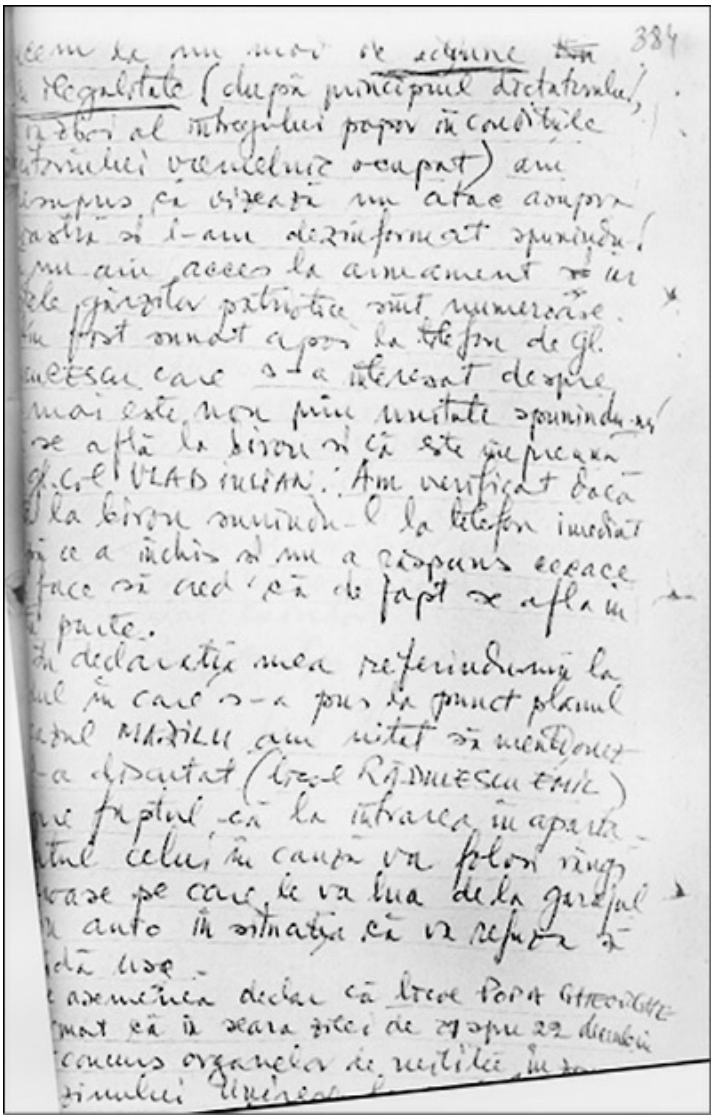

Fragment din declarația lui Diaconescu Gheorghe, din care rezultă motivele pentru care a suspectat că în noaptea de 22 spre 23 decembrie 1989 Iulian Vlad a trecut la „lupta de rezistență”

„s-a scăpat” în cadrul mărturiei date la urmărirea penală în dosarul Timişoara. Această mărturie *nu are cum să fie pusă la îndoială*, mai ales că respectivul colonel, Diaconescu Gheorghe,

nici nu fusese întrebat în mod direct despre lupta de rezistenţă. Mai mult, el nu avea nici un interes să-şi acuze, cu atât mai puţin în mod fals, colegii şi şefii. Din contră.

> Pe timpul nopţii de 22 spre 23 decembrie am primit un telefon, pe firul scurt, de la gl.l. STAMATOIU ARISTOTEL *care m-a chestionat cu privire la armament şi muniţie*, dacă o avem depozitată într-un singur loc, dacă am acces la ea, dacă în unitate sunt mulţi oameni de la gărzile patriotice. Întrucât mi-a spus că *lângă el se afla şi gl.col. VLAD IULIAN* şi că se gândeşte că ar fi probabil să trecem la un *mod de acţiune din ilegalitate (după principiul dictatorului, de război al întregului popor în condiţiile teritoriului vremelnic ocupat)* am presupus că vizează un atac asupra noastră şi l-am dezinformat spunându-i că nu am acces la armament, iar forţele gărzilor patriotice sunt numeroase.
> Am fost sunat apoi la telefon de gl. BUCURESCU care s-a interesat despre ce mai este nou prin unitate spunându-mi că se afla la birou şi că *este împreună cu gl.col. VLAD IULIAN*.
> Am verificat dacă este la birou sunându-l la telefon imediat după ce a închis şi nu a răspuns, ceea ce mă face să cred că *de fapt se afla în altă parte*[92].

Trebuie să arătăm aici că *acţiunea în ilegalitate după principiul dictatorului, de război al întregului popor în condiţiile teritoriului vremelnic ocupat*, este de fapt un alt nume pentru lupta de rezistenţă. Numele complet al acesteia, folosit cel mai des în lucrările „de specialitate” strict secrete (publicate în revista *Securitatea*), era „lupta de rezistenţă *pe teritoriului vremelnic ocupat de inamic*”. De aceea este o mărturie

importantă: ea dovedeşte cu certitudine că ofiţerii superiori ai aparatului de Securitate erau conştienţi de planul lui Iulian Vlad. Am analizat semnificaţia acestei mărturii, în detaliu, în subcapitolul „O mărturie din interior asupra implicării şefului Securităţii în lupta de rezistenţă” de la pagina 158.

Terorişti securişti prinşi la Revoluţie, eliberaţi, apoi participanţi la Mineriadă

Pe lângă memoria colectivă a rămas şi memoria peliculei. După cum o demonstrează cu prisosinţă mărturiile adunate în acest volum, teroriştii prinşi au fost eliberaţi de procurorii militari aserviţi Securităţii. Însă câţiva dintre ei au rămas pe film[93].

Este cazul, de exemplu, al lui Nicolae Cămărăşescu, care a fost prins în Bucureşti de oameni din Gărzile Patriotice, împreună cu un coleg tot securist, într-un bloc din care se trăgea împotriva revoluţionarilor. Scena a fost filmată[94]. Amândoi au fost ulterior eliberaţi. Se găsiseră asupra lor legitimaţii de Securitate (cu „UM 405”) *şi un ordin de luptă în alb*. În realitate, după cum s-a aflat ulterior, şi posesorul a recunoscut, Cămărăşescu era cadru al Direcţiei a II-a:

> Eu am plecat pe 20 iunie 1986 la Securitate, la Direcţia a II-a, contrainformaţii în sectoarele economice. M-au recrutat pentru industria minieră şi răspundeam de minerit. Am stat până pe 2 mai 1990, după care m-am reîntors la Mina Aninoasa, am trecut în rezervă. Am fost ofiţer de Securitate

din 1986 până în 1990[95].

După modelul general al recuperării ulterioare a majorităţii securiştilor de către regimul Iliescu, el a rămas activ în Securitate în Valea Jiului. Câteva luni mai târziu a participat la cea mai sângeroasă Mineriadă. El s-a reîntors la Bucureşti în iunie 1990, în fruntea unei brigăzi de mineri. A devastat redacţia cotidianului *România Liberă* şi a oprit apariţia ziarului. În 2010, într-un interviu din *Adevărul*, fostul securist a recunoscut că „a mobilizat minerii înainte ca Ion Iliescu să facă apelul la Televiziune, că a fost în sediul Guvernului în noaptea de 13 spre 14 iunie şi că a fost prezent când s-au devastat sediile partidelor istorice”[96].

Observăm două aspecte importante în documentele prezentate în film. UM 0405 *nu este indicativul Direcţiei a II-a*, unde Cămărăşescu a recunoscut ulterior că lucra în momentul Revoluţiei. Acest lucru poate demonstra că i se eliberase o legitimaţie de acoperire. Existenţa ordinului de luptă în alb ar putea să indice una din practicile de conspirare a luptei de rezistenţă.

Într-un alt film de pe site-ul lui Marius Mioc[97], un revoluţionar e întrebat de reporter despre cadavrele ofiţerilor din Direcţia a V-a care pe 24 decembrie la ora 15:00 tocmai fuseseră scoşi din CC. „N-or vrut să se predeie. De la subsol i-am scos.” Fuseseră împuşcaţi în luptă, între orele 13:00 şi 14:00 în acea zi.

1. S-a vorbit mult despre ordinele „Rondoul” ale lui Stănculescu, pe de o parte, şi despre existenţa unui ordin al lui Iulian Vlad din jurul orei 10:30, pe de alta. Acesta din urmă ar fi

cerut forţelor MI să nu tragă, ci să încerce „parlamentări” cu manifestanţii („gloata”, cum îi numise Vlad până atunci). Chiar dacă ar fi să credem în existenţa acestor ordine, datele esenţiale ale ecuaţiei nu se schimbă. Tot ce au făcut cei doi generali în acea dimineaţă a fost fără putinţă de tăgadă rezultatul prezenţei masei de revoluţionari şi al faptului, esenţial, că aceştia nu fuseseră opriţi de militari (din motivele arătate în secţiunea „Retragerea Armatei în Bucureşti”).

2. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6, şi multiple articole citate din revista *Securitatea*.
3. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2338, vol. 6.
4. Dosarul „Coman şi alţii” al procesului „Lotul Timişoara”, vol. 19, f. 373.
5. Datorită condiţiilor locale specifice (prezenţa lui Nicu Ceauşescu şi a unui larg contingent de cadre de Securitate, pe de o parte, şi pătrunderea revoluţionarilor în sediul Inspectoratului MI, pe de alta), „lupta de rezistenţă” a început de fapt la Sibiu, în mod precipitat, în timpul zilei de 22.
6. Conform articolelor din revista *Securitatea,* citate în secţiunea anterioară.
7. Vezi subcapitolul „O redutabilă forţă militară conspirată. Arsenalul Securităţii conform documentelor găsite recent la CNSAS” de la pagina 148.
8. Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (III). Misterele uslaşilor ucişi la Revoluţie”, *22*, 5 aprilie 2016.
9. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/decembrie1989/page/12, accesat la 6.12.2018.

10. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2009/04/29/ur sint-teroristii-pe-strada-printre-noi-i-ii-extrase-decembrie-1989, accesat la 6.12.2018.
11. Mr. Mihai Floca, cpt. Victor Stoica, „Unde sunt teroriştii? PE STRADĂ, PRINTRE NOI (II)”, *Armata Poporului*, 27 iunie 1990, p. 3.
12. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2009/04/29/ur sint-teroristii-pe-strada-printre-noi-i-ii-extrase-decembrie-1989, accesat la 6.12.2018.
13. *Ibidem*.
14. Mr. Mihai Floca, cpt. Victor Stoica, art. cit., p. 3.
15. Vezi lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, „Lupta de rezistenţă în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularităţi ale participării unităţilor centrale şi teritoriale de Securitate la organizarea şi ducerea luptei de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 1(85)/1989.
16. Interviuri în parte înregistrate, realizate de unul dintre autori cu doamnele D. şi T. în faţa blocului A1 şi în locuinţele lor din acelaşi bloc, în zilele de 20 şi 22 august 2019.
17. Ar fi fost oricum imposibil ca elevii, coborând din autobuze pe partea blocurilor, să fie loviţi de militarii de vizavi, „prin autobuz”.
18. E vorba de Viorica Cosma, martora citată anterior.
19. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019, în dosarul 11/P/2014 al SPM.
20. Cmdr. dr. Marian Moşneagu, „Studenţii militari în Revoluţia din Decembrie”, *Document. Buletinul arhivelor militare romane*, nr. 4/2009,

http://amnr.defense.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/Revist accesat la 8.11.2019.

21. Col. ing. Chereches Tudor nu se afla în primul autobuz, de aceea nu a sesizat că focurile iniţiale au fost din blocurile civile. În momentul în care autobuzul său a ajuns în zona de foc, militarii din MApN ripostau.
22. Col. ing. Chereches Tudor, comandantul plutonului 1, Compania a IV-a, 17 aprilie 1990, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză şi propuneri, dosar 1, ff. 121-125, documente accesibile şi la http://amnr.defense.ro/app/webroot/fileslib/upload/files/Revist accesat la 8.11.2019.
23. *Ibidem*.
24. Declaraţia elevului Mitrofan Marius, 24 mai 1990, în *ibidem*.
25. *Ibidem*.
26. *Ibidem*.
27. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019 în dosarul 11/P/2014 al SPM.
28. Este vorba de blocul B3, de unde mai mulţi martori au observat că se trăgea de pe acoperiş.
29. Declaraţia elevului srg. Popescu Cristian, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză şi propuneri, dosar 1, ff. 121-125.
30. *Ibidem*.
31. *Ibidem*.
32. E vorba de blocul A1.
33. Declaraţia elevului srg. Popescu Cristian, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză şi propuneri, dosar 1, ff. 121-125.
34. Colonelul Papuc a fost în autobuzul al doilea, deci nu a putut determina provenienţa focurilor iniţiale. După cum a

rezultat din mărturiile anterioare, focul iniţial, asupra primului autobuz, a fost din zona blocurilor A1 şi A2, de pe strada Drumul Taberei. Fapt care se coroborează şi cu mărturiile locatarilor prezentate mai sus.

35. Declaraţia col. dr. ing. Papuc Florinel, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză şi propuneri, dosar 1, ff. 121-125.

36. Trebuie să le amintim cititorilor că rechizitoriul SPM nu stabileşte vreo legătură între acţiunile incompetente sau neglijente ale conducerii MApN şi cele ale teroriştilor. În fapt, *rechizitoriul neagă, pur şi simplu, existenţa acestora din urmă*. În acelaşi timp, rechizitoriul nu oferă probe din care să rezulte „intenţia vârfurilor de conducere ale MApN" de a crea haosul descris, de altfel cu acurateţe, de colonelul Papuc.

37. După cum se vede din imaginea de mai sus, e vorba, din nou, de spaţiul verde dintre blocurile A1, A2 şi B3.

38. Declaraţia col. dr. ing. Papuc Florinel, Arhiva Academiei Tehnice Militare, Local 2, fond Comisia de analiză şi propuneri, dosar 1, ff. 121-125.

39. Bogdan Movileanu, „Povestea purtătoarei de drapel Puma 74 la Revoluţie", http://www.resboiu.ro/povestea-purtatoarei-de-drapel-puma-74-la-revolutie, accesat la 5.12.2018.

40. Această listă este bazată în parte pe date din cartea generalului magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din '89*, Lucman, Bucureşti, 2012, pp. 139 *sqq*.

41. Semnalizare radioelectrică a poziţiilor şi traseelor necesare navigaţiei aeriene.

42. Conform planurilor „luptei de rezistenţă" a dictatorului şi a

Securităţii, descrise într-un capitol anterior.

43. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 144.
44. Se ne amintim doar de cadavrele revoluţionarilor timişoreni sustrase de la morgă, fără acte şi fără autopsie, cu deplinul acord al medicilor legişti, pentru a fi incinerate la Bucureşti în operaţiunea „Trandafirul". Vezi secţiunile dedicate Revoluţiei de la Timişoara din această carte.
45. Disponibile online la https://dosarelerevolutiei.ro.
46. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 144.
47. Nicolae Soucoup, interviu de Nicolae Ţone, „Dacă i-ai omorât chiar pe ai tăi?", *Tineretul Liber*, 21 decembrie 1991, p. 3; copiat de la Library of Congress, SUA.
48. Tudor Petrescu, „Unde ne sunt teroriştii?", *Armata Poporului*, nr. 22, 30 mai 1990, p. 3.
49. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 145.
50. *Ibidem*.
51. Nicolae Soucoup, interviu de Nicolae Ţone, „Frontul general de atac împotriva Televiziunii", *Tineretul Liber*, 21 decembrie 1991, p. 3; copiat de la Library of Congress, SUA.
52. *Ibidem*.
53. Nicolae Soucoup, interviu de Nicolae Ţone. „La război ca la război!", *Tineretul Liber*, 21 decembrie 1991.
54. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2338, vol. 6.
55. Silviu Brucan, interviu de R. Căplescu, „Poporul român are dreptul să cunoască rolul Frontului în zilele Revoluţiei", *Adevărul*, 16 ianuarie 1990, vezi https://mariusmioc.wordpress.com/2015/02/16/rolul-frontului-in-zilele-revolutiei-explicat-de-silviu-brucan-este-important-ca-cetatenii-patriei-noastre-sa-cunoasca-cu-exactitate-si-precizie-filmul-evenimentelor-care-au-dus-la-

infringerea-ban/?fbclid=IwAR1g61nrVbZGhJ0JK31rrNQ9N5jHudUYKPCpwoIvolMLYOP accesat la 10.10.2019.

56. Nicolae Soucoup, interviu de Nicolae Ţone, „Trageţi, trageţi, că de-acolo ne-mpuşcă!”, *Tineretul Liber*, 21 decembrie 1991.
57. Cristina Balint şi Nicolae Ţone, „Eu nu pot fi cumpărată”, *Tineretul Liber*, 22 septembrie 1991.
58. ANSAS, fond Neoperativ, dosar 2338, vol. 6.
59. *Ibidem*.
60. Cristina Balint şi Nicolae Ţone, art. cit.
61. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 148.
62. Este vorba despre o notă a unui procuror militar, maiorul de justiţie Silvestru Boeru.
63. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 150.
64. *Ibidem*, p. 152.
65. Silviu Brucan, interviu de R. Căplescu, art. cit.
66. Sergiu Tănăsescu, Ion K. Ion, „Dincă şi Postelnicu au fost prinşi de pantera roz!”, *Cuvântul*, nr. 9, 29 martie 1990, p. 15.
67. Vezi https://mariusmioc.wordpress.com/2011/01/14/stefan-gusa-alerta-totala-peste-tot-astia-au-fost-niste-dementi-au-doborit-8-elicoptere-o-fi-avut-un-regiment-subteran-pe-undeva-video.
68. *Ibidem*.
69. Marian Romanescu (fost cadru USLA), Dan Badea, „USLA, Bula Moise, teroriştii, şi «Fraţii Musulmani»”, *Expres*, nr. 26(75), 2-8 iulie 1991, pp. 8-9.
70. Mirel Curea, „Planul Z a funcţionat până la deciderea judecării cuplului”, *Evenimentul Zilei*, 9 iulie 1993.
71. Mărturie dată în anul 1994 în faţa Senatului, Comisia parlamentară pentru cercetarea evenimentelor din

decembrie 1989. În Marian Rusu, interviu de Sergiu Nicolaescu, „Fuga lui Ceauşescu”, IRRD, *Caietele Revoluţiei*, nr. 4(23)/2009.

72. Vezi şi general magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*; fragmente relevante pot fi accesate la https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-Securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists.
73. În baza acestor acuzaţii fără vreo bază reală sau logică, procurorii militari au concluzionat că Hortopan, „aşa cum s-a implicat înainte de 22 decembrie, s-a implicat şi după această dată” (!). A se vedea rechizitoriul SPM din dosarul 11/P/2014, din 4 aprilie 2019, f. 402.
74. Declaraţia generalului Ion Hortopan dată adjunctului procurorului general la 16.02.1990.
75. Unitatea Specială de Filaj şi Investigaţii, „F”, era unitate centrală, în subordinea directă a DSS.
76. Unitatea specială pentru instalarea şi exploatarea tehnicii operative, „T”, unitate centrală, aflată în subordinea DSS.
77. Inspectoratul General al Miliţiei (IGM).
78. USLA.
79. Declaraţia generalului Ion Hortopan dată adjunctului procurorului general la 16.02.1990.
80. Această mărturie detaliată şi extrem de relevantă străluceşte prin absenţa sa din rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019.
81. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 257.
82. *Ibidem*, p. 258.
83. ACNSAS, fond Neoperativ, dosar 2328, vol. 6.
84. *Ibidem*, f. 10.

85. *Ibidem*, f. 50.
86. *Ibidem*, f. 48.
87. *Ibidem*, f. 49.
88. Ar fi şi surprinzător să fi fost în dotarea Armatei, ţinând cont de natura lor. Aceste tipuri de arme nu sunt specifice războiului, adică luptei declarate („la vedere”), ci unei lupte conspirate, de gherilă, în situaţii în care armamentul şi focurile de armă trebuie disimulate etc.
89. Generalul magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit*.
90. Marian Romanescu, Dan Badea, art. cit., pp. 8-9.
91. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, pp. 156-157.
92. Dosarul „Coman şi alţii” al procesului „Lotul Timişoara”, vol. 19, ff. 373 *sqq*.
93. Vezi, de exemplu, selecţia făcută de Marius Mioc pe site-ul său.
94. Vezi https://mariusmioc.wordpress.com/2010/12/22/teroristi-prinsi-in-decembrie-1989-video.
95. Daniel Guţă, „Securistul din fruntea minerilor care au devastat Bucureştiul condamnă România la CEDO. Cum şi-a terorizat soţia ani la rând fără ca statul român să intervină”, *Adevărul*, 24 mai 2017, https://adevarul.ro/locale/hunedoara/securistul-fruntea-minerilor-devastat-bucurestiul-condamna-romania-cedo-si-a-terorizat-sotia-statul-roman-intervina-1_592583c15ab6550cb867a41e/index.html, accesat la 1.11.2019.
96. *Ibidem*.
97. Vezi https://mariusmioc.wordpress.com/2011/06/24/24-decembrie-1989-bucuresti-sediul-securitatii-n-or-vrut-sa-se-predeie-de-la-subsol-i-am-scos-video.

Acţiuni teroriste şi diversioniste pe tot „teritoriul ocupat de inamic”

În Bucureşti

Mărturiile lui Ion Hortopan sunt importante, datorită detaliilor oferite în privinţa evenimentelor care au urmat după 23 decembrie. Astfel, pe 16 februarie 1990, declara:

> Acţiunile teroriştilor au crescut în intensitate în ziua de 23 decembrie şi în seara zilei, la o analiză a Consiliului Frontului Salvării Naţionale, Vlad a fost întrebat cine sunt cei care trag asupra Armatei şi populaţiei, la care acesta – în scopul de a ne induce în eroare – a răspuns că manifestanţii pătrunzând în anumite obiective importante, printre ei fiind şi elemente răuvoitoare, foşti puşcăriaşi de drept comun, au pus mâna pe arme, s-au constituit în grupuri şi trag asupra noastră. *În timpul acţiunii, trupele noastre au prins un număr de terorişti care făceau parte din unităţile de Securitate, au cerut cuvântul şi au prezentat numărul unităţilor din care făceau parte (UM-0672F, UM-0639, UM-0106, UM-0620)*, la care Vlad, tot pentru inducere în eroare, a afirmat că aceştia

s-ar putea să fie fanatici care, chipurile, ar acţiona pe cont propriu[1].

Declaraţia lui Ion Hortopan cu privire la acţiunile teroriştilor în Bucureşti este susţinută de un număr covârşitor de relatări ale revoluţionarilor, militarilor, medicilor şi altor martori.

Exemple de alte mărturii care dovedesc acţiuni teroriste în Bucureşti

Martorul Ion Simion

Declaraţia pe care a dat-o în faţa anchetatorilor Ion Simion (proprietarul unei case din strada Batiştei) e semnificativă. Sesizând că se trage din podul casei sale, domnul Simion „s-a deplasat cu un grup de civili la locul respectiv, unde au găsit «un individ în combinezon negru şi care avea o puşcă cu lunetă îndreptată spre clădirea de vizavi». Simion a mai precizat că, după ce l-au imobilizat cu greu pe acest individ, au anunţat o echipă de militari aflată în trecere prin zonă. *Individul suspect şi arma cu lunetă au fost predate celor de la armată*. Ion Simion a mai menţionat în declaraţiile pe care le-a dat procurorilor că nu mai ştie nimic despre ce s-a întâmplat ulterior şi nici nu a fost contactat timp de un an de nimeni interesat de acest caz”[2].

Ignorarea probelor semnificative care dovedeau acţiunile teroriştilor, cât şi eliberarea acestora au fost, după cum se vede, o cutumă a multora dintre parchetele militare care au anchetat crimele de la Revoluţie.

Observăm de asemenea, din nou, că locurile de tragere

folosite cu predilecţie de terorişti au fost podurile caselor, chiar şi atunci când nu aveau o legătură directă cu proprietarul casei respective. (Evident, podurile ofereau o vedere de ansamblu asupra victimelor din stradă şi acoperire.) Atât folosirea puştilor cu lunetă, cât şi alte arme şi metode ale cadrelor din reţeaua luptei de rezistenţă au fost confirmate (e adevărat, în rare ocazii) de ofiţeri de Securitate (deci cei mai puţin probabil să mintă în acest sens). Domnul Roland Vasilevici vorbeşte şi el de focuri de armă „de sus, din ascunzători, din case conspirative [...] [de către] cei din USLA". Aceeaşi metodă care fusese aplicată şi la Timişoara[3].

Cazul lui Constantin Popa

Conform jurnalistului *Emil Munteanu* şi a medicului psihiatru *Mircea Dan Militaru*, *Popa Constantin*, 21 de ani, născut în comuna Mitocul-Prut, judeţul Botoşani, cu ultimul domiciliu flotant în Bucureşti, până la 18.11.1989, a fost adus la Spitalul de Urgenţă din Bucureşti pe 24 decembrie 1989. În dosarul 1390/P/1990 al SPM era „suspect de terorism" şi urma să fie „verificat complet pe linie de evidenţa populaţiei şi pe susţinerile din declaraţie". Conform jurnalistului, medicilor şi altor martori, Popa Constantin, rănit, striga: „Trăiască Ceauşescu!", „Mor pentru Ceauşescu!".

Iată cum descrie jurnalistul, în baza discuţiilor cu medicii, comportamentul lui Popa Constantin:

> O singură fiolă de plegomazin este suficientă pentru a linişti un om agitat, până la adormire. Lui i se administrează opt, asociate cu diazepam şi fenobarbital. Nici o reacţie. Se zbate,

ameninţă, nesimţind durerea provocată de rană. Este legat pe targă fedeleş, patru bărbaţi în putere îl ţin întins, dar cu forţa sa fizică neobişnuită îndoaie pur şi simplu targa de metal. Zbiară către un interlocutor numai de el văzut: „Am ucis copii ca să-l pot salva... Misiunea mea este să omor oameni. O voi face, o voi face!”. Înainte de a refuza să mai vorbească a apucat să răspundă la câteva întrebări ale medicilor. Două amănunte am reţinut: „La intrarea în catacombele special construite la aşa-zisa Casă a Poporului, atunci când câinilor li s-a smuls lesa spre a-i asmuţi spre oameni, a primit o băutură foarte tare. Parola de recunoaştere pentru cârtiţele ceauşiste era chiar... Hoo Ceauşescu!”[4].

Ca şi în cazul altor terorişti reţinuţi sau răniţi în acele zile, şi Popa Constantin a fost pus în libertate fără alte cercetări, pe 3 ianuarie 1990, deşi „nu a fost în măsură să indice nici un martor în legătură cu activitatea sa din ziua de 22 decembrie 1989, când pretinde că ar fi plecat cu mai mulţi colegi de la Antrepriza Vest Militari, de care s-ar fi rătăcit, şi până la 24 decembrie 1989”[5].

Conform medicului psihiatru *Mircea Dan Militaru,* alţi doi terorişti, decedaţi în zilele următoare prinderii, avuseseră un comportament similar: „O ură înverşunată, permanentele ameninţări: Dacă mor eu, vin alţi 400 care vă vor termina pe toţi”. Altul: „Am schimbat vreo 20 de meserii. Doar Ceauşescu mi-a redat demnitatea, încadrându-mă în *Securitatea sa secretă*”. Aceştia erau *„cei care au tras şi mai trag în noi de pe acoperişul blocurilor, de la ferestrele caselor conspirative*. Ne confirmă bănuiala că *toţi aceşti terorişti sunt dopaţi,* au primit

un stimulent psihic care le înzeceşte puterea şi pofta de a ucide”[6].

Jurnalistul *Emil Munteanu* a mai discutat şi cu alţi trei „suspecţi” care tocmai erau „ridicaţi de la Spitalul de Urgenţă pentru a fi anchetaţi”. Aceştia pretindeau că sunt „victime nevinovate ale întâmplării de a se fi aflat în clădirea Consiliului de stat, un fel de sacrificaţi în mod intenţionat de *alte trupe speciale ale dictatorului*”[7].

Cazul Cornel Tripon

> Cornel Tripon, plutonier de miliţie, a fost adus la Spitalul Colţea în ziua de 22 decembrie 1989, ora 22. Avea o plagă împuşcată transfixiantă, regiunea axilară stânga [...]. În faţa celui care a alcătuit foaia de observaţie, Cornel Tripon a declarat că nu ar fi vrut să tragă în lume şi de aceea l-a împuşcat chiar comandantul, superiorul său. Un medic care atunci lucra la Spitalul Colţea şi acum lucrează la spitalul Ministerului de Interne i-a spus lui Tripon să nu mai declare că a fost împuşcat de superior şi nici să nu mai povestească incidentul pentru că s-ar putea să aibă probleme. Cornel Tripon şi-a schimbat ulterior declaraţia, spunând că a fost rănit într-un schimb de focuri în luptele de stradă desfăşurate în centrul oraşului. După Revoluţie, Cornel Tripon a ajuns şef de post undeva în judeţul Alba.
>
> La internarea în spital, miliţianul Cornel Tripon a prezentat un *buletin pe care avea trecută ca adresă de domiciliu str. Academiei 24. Aceeaşi adresă de domiciliu (fictiv) era trecută în buletinul mai multor ofiţeri de la UM 0666* (Direcţia a V-a, Securitate şi Gardă). Miliţianul rănit a fost ridicat chiar a

doua zi din spital şi transportat, se pare, la o unitate spitalicească a Ministerului de Interne. Cu toate că cei care l-au luat pe Tripon din spital au cerut toate documentele întocmite cu ocazia internării, unii medici şi-au notat incidentul şi-au alcătuit tabele separate cu răniţii astfel că incidentul a rămas înregistrat[8].

Aceste informaţii sunt confirmate de medicul chirurg Nicolae Constantinescu, care declara că respectivul Cornel Tripon „a fost rănit prin împuşcare în zona hotel Negoiu din Bucureşti", că medicii au solicitat Procuraturii anchetarea cazului său, dar că un colonel Ghircoiaş[9] „i-a adunat pe toţi indivizii care erau acuzaţi că sunt terorişti, făcându-i dispăruţi"[10].

Însuşi procurorul Ioan Dan a fost martor, din biroul său aflat în sediul Direcţiei Procuraturii Militare, cum „în după-amiaza zilei de 23 decembrie, când se însera, [...] de la etajele superioare ale Hotelului Intercontinental se trăgeau focuri de arme semiautomate"[11].

Atacuri teroriste şi la alte unităţi militare din capitală

Nu numai MApN a fost atacat de terorişti, ci şi alte unităţi ale Armatei, în special cele plasate în afara sau la periferia localităţilor, care le ofereau posibilităţi de mascare celor care mai mult simulau atacuri, fie cu muniţie de război, fie cu

simulatoare.

Găsim că mărturiile selectate şi observaţiile procurorului Ioan Dan[12] sunt grăitoare în acest sens. Astfel, în dosarul 937/P/1991 se găsesc declaraţiile date de căpitanul Dumitru Constantin, din UM 01069 Mihai Bravu, care pe 22 decembrie a participat la apărarea unor obiective militare din Bucureşti. Camioanele cu militari s-au oprit pe platoul UM 01210 Bucureşti, unde au aşteptat ordinul de a se deplasa mai departe.

> Se făcuse orele 21:30-22:00 când, deodată, s-a deschis foc asupra noastră din trei direcţii. Am ordonat militarilor să se adăpostească sub maşini. Militarii au ripostat cu foc către Cimitirul Ghencea. Focul a încetat, dar a continuat *în reprize* tot timpul nopţii. [...] În jurul orei 10-10:30, s-a deschis din nou focul asupra unităţii 01210, *trăgându-se din blocurile de pe str. Mărgeanului*. Fiind adăpostit după gardul unităţii, puteam distinge, atât eu, cât şi mai multe cadre, pe cei care trăgeau asupra noastră[13].

Magistratul militar observă că urmărirea penală în cauză nu a fost serioasă. Nu i s-a cerut martorului nici măcar *să descrie persoanele care trăgeau asupra unităţii militare*, deşi a declarat că i-a putut *distinge*.

Însă căpitanul Dumitru Constantin oferă singur detalii despre încă un atac terorist asupra unităţii sale:

> În jurul orei 13-13:30 din 23.12.1989 [...] eram în zona PC al unităţii 01210 când, asupra a două tancuri care erau amplasate în stradă (str. Antiaeriană) *s-a deschis foc din şcoala de vizavi*. Îndemnat de un maior Gîrleşteanu de la

UM-01210, care avea un AG-40 asupra sa, şi cu lt.-maj. Anton Costel, de la unitatea noastră, am pornit în salturi către şcoală. Mr. Gîrleşteanu a tras vreo trei grenade de 40 mm şi a plecat, eu rămânând cam la jumătatea distanţei dintre şcoală şi unitate, iar în spatele meu, la vreo 25-30 m, adăpostiţi ceilalţi ofiţeri de la Dn. de tancuri şi lt.-maj. Anton. Se deschisese foc asupra şcolii şi de pe acoperişul pavilionului din UM 01210, aflat în apropierea PC. La un moment dat, dinspre poarta şcolii se apropie către mine, în salturi, adăpostindu-se după copaci, un individ. Am strigat să se oprească, dar nu s-a oprit, după care am executat foc la picioare. L-am văzut cum a căzut jos şi a început să se târască circa 7-8 m pe trotuar, după care, tot târându-se, a traversat strada în diagonală, intrând într-o curte. În timpul acesta, am tot strigat la el să stea pe loc, dar nu a vrut. A urmat un moment când nu s-a mai tras, iar eu împreună cu lt.-maj. Anton şi cu încă doi ofiţeri pe care nu ştiu cum îi cheamă am plecat să-l căutăm pe cel rănit. L-am găsit într-o casă în care mai erau doi bărbaţi pe care, împreună cu cel rănit, i-am scos în stradă pentru a-i percheziţiona, şi atunci *unul mi-a oferit atât mie, cât şi lt.-maj. Anton o sumă de 40-46.000* lei ca să le dăm drumul, ceea ce noi nu am făcut, şi atunci i-am trimis în cazarmă cu cei doi ofiţeri la care nu le ştiu numele; eu şi Anton, împreună cu doi soldaţi de-ai ofiţerilor, am intrat în şcoală unde am început să scotocim fiecare clasă sau încăpere. La parter, într-un WC, am *observat un geam micuţ, erau urme de sânge care se prelingeau pe zidul din spatele şcolii.*

Am revenit în spatele şcolii, unde am găsit un loc de unde se putea trage foarte bine asupra PC de la 01210, iar jos erau

tuburi goale de cartuşe, în jurul a câteva sute. Nu reţin să fi luat vreun tub cartuş, dar ştiu că *nu semănau cu ale noastre*[14].

Acelaşi ofiţer relatează şi atacurile asupra unităţii sale militare din noaptea de 23/24, când au fost supuşi „unui tir de 10-15 minute, din zona blocurilor din Ghencea [...]. S-a tras cu pauze mai mici sau mai mari în tot timpul nopţii”[15].

După cum observa şi procurorul Ioan Dan, intervalul dintre reprizele de foc observat de ofiţer este exact cel indicat pentru „plajă la mare” în anunţul din *Scânteia tineretului* cu o săptămână înainte („reprize scurte, de 10-15 minute, când pe-o parte, când pe alta”).

Căpitanul Dumitru Constantin mai descrie un episod de foc asupra companiei sale din 24.12.1989, în jurul orei 9:20, „dintr-o casă de pe str. Antiaeriană”. Un soldat tanchist a fost împuşcat pe la spate, în cap, cu un „glonţ explozibil”. Trebuie să remarcăm că folosirea acestui tip de gloanţe de către teroriştii Securităţii din decembrie 1989 a fost amplu documentată de martori, ofiţeri şi medici[16].

Ieşind împreună cu mai multe ajutoare pentru a identifica sursa împuşcăturilor, asupra lor se deschide foc din mai multe case. Un coleg (lt. Bucur) este rănit. Despre una dintre casele de unde se trăgea, vecinii i-au relatat că acolo stăteau „nişte bătrâni” care nu au mai fost văzuţi „de câteva zile”[17]. S-a deschis focul asupra militarilor „din direcţia casei lateral dreapta”, în urma căruia a fost rănită din greşeală Costache Marilena.

Magistratul militar Ioan Dan remarca în acest sens că „toate cercetările asupra evenimentelor care au avut loc în acele zile

în zona unităţilor militare aflate pe str. Antiaeriană din Capitală s-au axat aproape exclusiv" pe momentul rănirii Marilenei Costache, deşi „în cartierul respectiv au avut loc numeroase acte de teroare, relatate de martori audiaţi cu totul superficial"[18].

Folosind momentul de derută care a urmat rănirii doamnei Costache, trăgătorii din casa respectivă dispar. În schimb, imediat apare în zonă „un grup de circa 3-4 ofiţeri şi 6-7 subofiţeri de Miliţie care trăgeau asupra unei case din care li se răspundea cu foc"[19]. Un civil (un fost ofiţer de miliţie care era vatman pe tramvai) a încercat să-i ajute pe militari să localizeze teroriştii, dar *a fost împuşcat la rândul lui mortal* (evident, nu de militarii cu care vorbea). Trăgătorii fug din nou. Militarii îi urmăresc, ajungând la o casă de unde martorii le-au spus că „timp de două nopţi" s-a tras asupra unităţii lor militare. În acel moment s-a deschis focul asupra grupului căpitanului Dumitru Constantin „de pe blocurile din Str. Mărgeanului". Intrând în casa respectivă, militarii au găsit în pod urme că s-a tras, inclusiv „nişte *tuburi negre cu un W pe ele*". Un terorist cu numele Ivănescu este totuşi, în sfârşit, prins de militari în acea ultimă casă de unde se trăsese până atunci „timp de două nopţi". Pe moment, acesta „a spus că spune tot, iar afară a spus că nu ştie nimic şi a încercat să fugă. Plutonierul militar Burdulea l-a prins şi l-a trimis la unitatea militară 02450, însoţit de un ofiţer"[20].

Pe lângă tipul de focuri (reprize scurte, din case, poduri, cu schimbări frecvente de poziţionări, victime lovite cu precizie în puncte vitale, gloanţe explozive), Ioan Dan vede şi alte similitudini între atacurile teroriste descrise mai sus şi cele declanşate în acele zile asupra altor unităţi militare, inclusiv

asupra sediului MApN.

Astfel, procurorul a văzut că din complexul comercial Orizont, din care s-au tras focuri de armă asupra ministerului, au apărut şi ofiţeri de Securitate de la Biroul de Contrainformaţii din Direcţia Lucrări în Economie[21]. Aceştia, aparent, desfăşurau activităţi pentru „descoperirea teroriştilor”. Însă nu rezultă *cine şi ce misiuni le-a încredinţat în zona respectivă*. Faptul ar fi trebuit să le fie anchetatorilor cel puţin suspect, în condiţiile în care în acel moment (de după 22 decembrie ora 16:00) Securitatea se pusese „la dispoziţia Consiliului Frontului Salvării Naţionale şi a conducerii acestuia”[22] şi erau sub ordinele Armatei.

În dosarul 937/P/1991 au mai fost audiate şi alte persoane, dar cercetările, după cum se va vedea, nu au fost duse până la capăt.

Este de menţionat că cele două episoade relatate de cpt. Dumitru Constantin au fost coroborate de plt. Burdulea Ninel:

> În jurul orei 10-10:30, în timp ce împărţeam gustarea la militari, am văzut peste gardul unităţii foc executat de o *armă automată calibru mic, după zgomotul făcut*, urmată de o rafală. O parte dintre militari au deschis focul asupra podului din care s-a tras (*s-a tras din podul unei case ce se afla faţă în faţă cu bază sportivă*). *Victima acestei rafale a fost un soldat* care fusese trimis de către comandantul de tanc după alt tanc să vină să-l depaneze (tracteze)[23].
>
> În data de 23.12.1989, comandantul UM 01069 mr. Ivan Sorin a primit ordin să se deplaseze la UM 02450 împreună cu un ofiţer şi patru soldaţi. S-a oferit să-l însoţească pe comandant-lt. Eftimie, dar comandantul nu a fost de acord,

deoarece avea ţinuta în dezordine (fără epoleţi, semne şi grad); toate cadrele care erau în dispozitiv aveau gradele rupte de pe manta. S-a oferit voluntar lt.-ing. Niţu Ştefan. Întorcându-se din misiune, împreună cu doi dintre cei patru soldaţi, şi după ce sărise gardul, *a fost împuşcat în zona inimii de către cineva care a executat foc de pe blocurile din str. Prelungirea Ghencea, cu o armă cu lunetă. Spun asta, deoarece s-au auzit unul sau două focuri izolate şi, la câteva secunde, domnul lt.-ing. Ştefan Niţu a căzut. Susţin că era un lunetist deoarece, pe data de 23, s-a atentat şi împotriva domnului mr. medic Ioan Sănduc în aceleaşi condiţii*, şi dânsul ne-a ordonat să ne scoatem epoleţii, deoarece se trage doar în cadre militare[24].

Din această mărturie mai rezultă şi alte detalii asupra focurilor de armă care au ucis cadrele militare din UM 01069:

– focuri de armă de calibru redus;

– focuri precise, executate cu arme cu lunetă, în zone vitale;

– focuri trase din poduri de case şi blocuri civile aflate lângă unităţi militare.

Din nou, este vorba de arme care făceau parte din arsenalul Securităţii şi care nu se aflau în dotarea soldaţilor din armată.

Diversiunea asupra unităţilor militare, parte integrantă a „luptei de rezistenţă”

Focurile de armă din vecinătatea unităţilor militare, inclusiv la MApN, au fost evident menite să le producă soldaţilor panică şi

derută, cu atât mai mult cât erau executate noapte de noapte, inclusiv la orele dinaintea zorilor, când efectul este augmentat. Conform strategiei „luptei de rezistenţă” a Securităţii, „producerea de pierderi umane şi materiale forţelor armate”, atât prin *focuri directe*, cât şi prin *inducerea, prin diversiune, a focului fratricid*, trebuia să ducă la scăderea moralului şi capacitaţii defensive a armatei în general. Acestea erau condiţiile în care Securitatea spera să recâştige controlul şi puterea, cu sau fără Ceauşescu.

După cum istoria a arătat-o, în parte a reuşit. Instituţia s-a infiltrat în noua putere, şi-a păstrat toate dosarele încă mai bine de 10 ani şi şi-a asigurat, după cum o dovedeşte chiar rechizitoriul în discuţie, de 30 de ani, impunitatea.

Consiliul de Război din 23 decembrie 1989 şi evenimentele care au urmat la MApN

Faptul că Iulian Vlad controla, cel puţin într-o anumită măsură, „lupta de rezistenţă” e confirmat de declaraţiile generalilor şi membrilor FSN care au fost martori în momentul în care generalul Ion Hortopan a adus la MApN în faţa Consiliului de Război „un număr de terorişti care făceau parte din unităţile de Securitate”. Teroriştii aduşi au recunoscut că făceau parte din:

„– UM – 0672F (Unitatea Specială de Filaj şi Investigaţii «F»);

– UM – 0639 (Unitatea Specială pentru instalarea şi exploatarea tehnicii operative «T»);

– UM – 0106 (Inspectoratul General al Miliţiei);

– UM – 0620 (USLA)”.

Această listă coincide parţial cu mărturia lui Iulian Vlad dată pe 29 ianuarie în faţa procurorului militar Diaconescu[25]. Însă pe 23 decembrie, la MApN, Iulian Vlad era suspectat de întregul Front, aşadar panicat, mai ales când a fost confruntat cu propriii oameni din reţeaua teroristă. În acel moment a afirmat că „Aceştia s-ar putea să fie fanatici, care, chipurile, ar acţiona pe cont propriu”[26].

Generalul Hortopan a constatat că aceste cuvinte i-au provocat „o puternică agitaţie lui Guşă şi Ardeleanu” (în legătură cu care există mărturii că ar fi participat, de asemenea, la coordonarea luptei de rezistenţă).

Chiar şi după ce Armata a întrerupt legăturile operative de la CC în dimineaţa zilei de 23 decembrie, acţiunile teroriştilor „au crescut în intensitate”[27]. După cum rezultă din mărturiile de mai sus (şi există mult mai multe în acest sens), se trăgea intens şi asupra MApN-ului din blocuri şi alte ascunzişuri din zonă. Întrucât „Armata era total nepregătită şi impropriu echipată pentru un război de tip gherilă urbană şi nu putea controla situaţia”[28], conducerea FSN a hotărât convocarea unui Consiliu de Război în vederea stabilirii unor măsuri pentru lichidarea teroriştilor. Ion Iliescu i-a chemat în acest scop şi pe generalii Vlad şi Guşă de la sediul CC la MApN. Asupra celor doi, unii generali din Armată şi membrii FSN, cum s-a arătat mai sus, aveau suspiciuni.

Consiliul de Război a avut loc în biroul ministrului Apărării, funcţie în care tocmai fusese desemnat generalul Nicolae Militaru. Au fost prezenţi toţi membrii conducerii CFSN şi şefii Armatei, dar şi Iulian Vlad şi Gheorghe Ardeleanu. *Vlad a fost întrebat cine sunt cei care trag asupra Armatei şi populaţiei, la*

care acesta, „în scopul de a ne induce în eroare”[29], a oferit încă o variantă, conform căreia „manifestanţii, pătrunzând în anumite obiective importante, printre ei fiind şi elemente rău-voitoare, foştii puşcăriaşi de drept comun, au pus mâna pe arme, s-au constituit în grupuri şi trag asupra noastră”[30].

Hotărârea Consiliului de Război de a fi chemat un detaşament USLA

Iulian Vlad a fost privit cu şi mai multă suspiciune în legătură cu explicaţia de mai sus, dar s-a hotărât chemarea, pentru a „curăţa blocurile din zona MApN”, a unor unităţi USLA. Nu s-a precizat în detaliu cine sau ce putere să aibă detaşamentul care urma să se deplaseze. Însă în cadrul discuţiei s-a hotărât ca acesta să vină „prin spatele blocurilor din jurul MApN”, „pentru a se evita repetarea incidentelor tragice din noaptea precedentă”[31]. Măgureanu precizează că nu s-a pus nici o secundă problema ca echipajele USLA să sosească la sediul MApN, care, de altfel, la ora respectivă era supraaglomerat cu trupe de apărare.

De altfel, în situaţia în care focul era executat din blocurile din jur către clădirile ministerului şi trupele masate în dispozitiv pentru a-l apăra ar fi fost absurd ca echipajele de comando antiteroriste să fie chemate în acelaşi dispozitiv pentru a fi expuse astfel aceluiaşi tir concentric. Din contră, ideea chemării echipajelor USLA era ca acestea să *surprindă* trăgătorii *venind din spatele blocurilor de unde trăgeau*, evitând astfel linia focului lor. Este cu atât mai de neînţeles cum a putut fi acceptată pe scară destul de largă, inclusiv de procurii militari, „legenda” lansată de ofiţeri de Securitate după care

Trosca ar fi fost „chemat la MApN ca să apere ministerul”, o tactică complet lipsită de sens din punct de vedere militar.

De altfel, termenii discuţiei şi ordinul ca USLA să vină prin spatele blocurilor din jurul MApN, adică de pe strada Emil Bodnăraş (actualmente bulevardul Timişoara), sunt confirmaţi în interviuri ulterioare şi de alţi participanţi, inclusiv de Silviu Brucan[32]. Toţi martorii oculari neagă că generalul Militaru ar fi avut iniţiativa chemării lui Trosca la MApN sau că ar fi intervenit în aspectele organizatorice ale misiunii.

Situaţia generalilor Iulian Vlad şi Ştefan Guşă

Imediat după şedinţa Consiliului de Război, Iulian Vlad fusese trimis „să lucreze” cu Ştefan Guşă în biroul acestuia, aflat cu un etaj deasupra biroului ministrului Apărării, ocupat, după înlocuirea lui Stănculescu, de Nicolae Militaru. Această mutare marca, de fapt, izolarea lui Vlad, îndepărtat din cercul unde se luau deciziile importante şi plasat în lista persoanelor în care nu se putea avea încredere. Acelaşi lucru era valabil şi pentru Ştefan Guşă, aflat într-o stare psihică deplorabilă, care afirma că vrea să se împuşte pentru că „ţara e în haos şi Armata nu mai are ce să facă!”[33]. Şeful Statului-Major al Armatei căuta prin birou un pistol pe care îl primise cadou de la omologul său egiptean şi, după ce a fost calmat cu greu, a cerut să i se întocmească formele de pensionare.

Această schimbare de atitudine faţă de cei doi generali – Vlad şi Guşă – şi faptul că au fost lipsiţi de posibilitatea comunicării operative (aşa cum avuseseră la CC) au mai marcat un punct de cotitură în evenimente: cei doi au încetat să mai „aibă în mâini operaţiunile militare ale Armatei împotriva

teroriştilor”[34]. Schimbarea este semnificativă pentru ce a urmat.

Încă din decembrie 1989, Silviu Brucan, gen. Nicolae Militaru şi Dumitru Mazilu au susţinut existenţa teroriştilor şi faptul că aceştia erau cadre de *Securitate*. Imediat după evenimentele din decembrie, toţi trei au fost marginalizaţi de noul regim: Mazilu a fost demis din conducerea FSN la sfârşitul lui ianuarie 1990, Brucan a fost silit să demisioneze la începutul lunii februarie, iar Militaru a fost înlocuit din funcţia de ministru al Apărării la mijlocul lui februarie 1990. De reţinut şi că există o animozitate reală şi continuă între Mazilu, pe de o parte, şi Brucan şi Militaru, pe de altă parte, încă din decembrie 1989. Foarte rar cădeau de comun acord asupra unor prea puţine aspecte de ordin ideologic sau politic. Cu toate acestea, trebuie remarcată concordanţa relatărilor celor trei cu privire la problema „teroriştilor”[35].

Întrebările lui Brucan pentru Iulian Vlad

Fostul nomenclaturist comunist Silviu Brucan a fost acuzat în multe medii, inclusiv în rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019, că ar fi avut un rol (alături de Iliescu) în diversiunea teroristă de după 22. Pentru a evalua rolul lui Brucan în jocul de putere de la Revoluţie, oferim cititorului în addenda, „5. KGB-GRU şi «complotul filosovietic»” (vezi subcapitolul „Cazul Silviu Brucan”, de la pagina 351), date din dosarul său de la Securitate, dar şi din alte izvoare istorice şi mărturii relevante. Analiza noastră demonstrează destul de clar cât de aberantă este ipoteza[36] că Brucan ar fi avut vreun rol în declanşarea diversiunii teroriste.

Supravegheat, ca şi Iliescu, de Securitate, dar într-o mai mare măsură decât acesta, Brucan a fost cel care a înţeles poate cel mai bine, din nucleul iniţial al FSN-ului, pericolul pe care principala instituţie represivă a dictaturii îl prezenta pentru Revoluţia română. El simţise pe pielea lui gradul de loialitate pentru Ceauşescu pe care o nutrea vastul său aparat represiv, abil condus de Iulian Vlad.

De aceea, Brucan l-a confruntat direct pe Vlad, în mai multe rânduri, la MApN (pe 23 şi 24 decembrie) în legătură cu teroriştii, obţinând fie tergiversări şi obstrucţii, fie răspunsuri mincinoase. Aceste schimburi, desfăşurate în prezenţa celorlalţi generali în cadrul Consiliului de Război, au avut ca urmare îndepărtarea lui Vlad din FSN şi în final arestarea acestuia, pe 31 decembrie. Este foarte relevant în acest sens interviul acordat de Brucan ziarului *Adevărul* din 16 ianuarie 1990:

> Am cerut generalului Vlad să răspundă la două întrebări ale mele. Prima întrebare a fost: de ce în declaraţia pe care aţi făcut-o la posturile de radio *aţi omis ceea ce noi am considerat esenţial, şi anume să daţi un ordin expres tuturor operativilor de sub comanda dv. să înceteze focul şi să predea armele? De ce n-aţi dat acest ordin?*
>
> Generalul Vlad, cu şiretenia lui bine cunoscută, *a încercat sistematic să se eschiveze de la un răspuns direct*, susţinând că declaraţia lui era categorică în ce priveşte trecerea sa de partea Revoluţiei şi că nimeni până atunci nu se îndoise de sinceritatea lui. I-am cerut în câteva rânduri să răspundă la întrebarea mea şi, întrucât *s-a eschivat până la sfârşit*, i-am declarat că nu trebuie să se mire de îndoiala mea în sinceritatea lui, deoarece ne cunoaştem dinainte şi ştiu că este un mare maestru în arta înşelăciunii.

A doua întrebare avea un caracter mai general. I-am spus: din toate datele pe care le avem până acum reiese o pregătire minuţioasă a *teroriştilor operativi ai Securităţii* în ce priveşte obiectivele strategice pe care trebuie să le atace, locurile unde se întâlnesc şi de unde pornesc la acţiune, locurile unde-şi împrospătează muniţia, mijloacele de comunicare atât între ei, cât şi cu centrele de unde primesc instrucţiuni, mijloacele de transport, civile şi militare pe care le folosesc, inclusiv tunelurile subterane ale capitalei, prin care intră şi ies tot timpul. Nu se poate ca asemenea acţiuni, locuri şi mijloace complexe să nu fi fost precizate dinainte într-un plan pentru organizarea unor operaţiuni de tip gherilă urbană. De ce în momentul în care aţi trecut de partea Revoluţiei nu aţi pus la dispoziţia conducerii armatei acest plan? De ce nu aţi dezvăluit nici unul dintre locurile de unde acţionează terorişti şi nici datele necesare pentru a cunoaşte mijloacele lor de comunicare şi transport? De ce nu aţi pomenit niciodată despre tunelurile subterane prin care se deplasează aceşti terorişti?

Toată lumea din jurul mesei a putut vedea atunci cum generalul Vlad s-a înroşit, a cerut un pahar cu apă pentru a lua nişte pilule, după care a negat categoric existenţa unui asemenea plan. Strâns cu uşa, a declarat apoi că, dacă exista un asemenea plan, atunci acesta nu se afla asupra sa şi nu ştia de el.

Am replicat că este de neconceput ca într-o organizaţie de tip militar generalul comandant să nu cunoască planul operativ al trupelor de sub comanda sa. Generalul Vlad a început atunci să spună că unele unităţi erau sub comanda directă a generalului Postelnicu, ministrul de Interne, sau a

altor generali din ministerul respectiv şi a cerut să i se acorde încă 24 de ore ca să dovedească practic că este cu adevărat de partea Revoluţiei. A promis că va elabora un plan pentru a doua zi, în care va prevedea o serie de *acţiuni de natură să aibă ca rezultat capturarea unui mare număr de terorişti din subordinea sa*.

Deşi la început generalii prezenţi au fost de acord să i se acorde o asemenea şansă, şedinţa Consiliului de Război din seara aceea a avut drept rezultat că ei şi-au pierdut încrederea în sinceritatea generalului Vlad. A doua zi, întrucât acţiunile promise de generalul Vlad nu s-au materializat, conducerea armatei a hotărât arestarea lui.

Analizând mai atent stratagema generalului Vlad, am ajuns la concluzia că ea era menită să-i asigure o ieşire în ambele eventualităţi. Dacă Revoluţia câştiga bătălia, el putea demonstra că a trecut de partea ei şi deci avea dreptul să se aştepte la o judecată mai puţin aspră a activităţilor sale criminale. Dacă câştiga cealaltă parte, atunci el putea să-i argumenteze lui Ceauşescu că a fost nevoit să recurgă la acest şiretlic pentru a pătrunde „sus", la conducerea operaţiunilor, şi a putea de acolo să zădărnicească acţiunea armatei[37].

Dincolo de teoriile conspiraţioniste legate de Brucan şi ceilalţi FSN-işti (majoritatea foşti politruci comunişti, fie că au fost sau nu spioni sovietici), rămâne un fapt cert că întrebările şi suspiciunile de mai sus erau legitime. Iulian Vlad fusese şeful (şi încă mai era, în acel moment) al uneia dintre celei mai atroce instituţii ale terorii din Europa de Est. El susţinuse cu zel nelimitat, până în ultima clipă, regimul dictatorial al lui

Ceauşescu, în cadrul căruia deţinuse un pol semnificativ de putere. Era rezonabil că, judecându-i abilităţile organizatorică, motivaţională şi de disimulare (de altfel, recunoscute de toţi), Brucan – fostul stalinist, acum cu vederi reformiste – ştia că şeful Securităţii era cel mai probabil coordonator al „teroriştilor din subordinea sa”.

Încercarea de decapitare a Revoluţiei. Cazul Trosca la MApN

Mărturia lui Iulian Vlad

Iulian Vlad a dat, poate fără voia lui, o mărturie-cheie pentru incidentul din faţa MApN din noaptea de 23-24 decembrie. El a declarat că a coborât la etajul inferior, îndreptându-se către biroul lui Militaru:

> …în timpul nopţii, orele nu le reţin. În acel moment l-am revăzut pe col. Ardeleanu, *care era în anticamera cabinetului ministrului Apărării* [în afara biroului lui Militaru, care aşadar nu era prezent la stabilirea detaliilor misiunii – n.n.] şi transmitea un ordin la telefon către propria unitate. Conversaţia, atât cât mi s-a întipărit în memorie şi cum am reţinut-o, sună cam aşa: „Câte ABI-uri vin?”. De la celălalt capăt al firului s-a răspuns ceva. „Conform ordinelor, vă deplasaţi la MApN!” Am mai reţinut ceva în genul: „Aveţi grijă de unde luaţi persoana respectivă!”, eu înţelegând în

acel moment că trebuie să ia pe cineva de pe traseu[38].

Aşadar, ordinul de a veni la MApN i-a fost transmis lui Trosca de şeful lui. Asta contrar hotărârii Consiliului de Război, din biroul lui Militaru, *care stabilise că un detaşament USLA (nu neapărat Trosca!) să „cadă în spatele blocurilor”[39], adică să se deplaseze pe bulevardul Emil Bodnăraş[40]*, paralel cu Drumul Taberei.

Schimbarea ordinului original este confirmată chiar de Trosca, care îi spusese lui Romulus Gârz, după mai multe insistenţe, în momentul în care acesta l-a întrebat care este destinaţia lor, că merg la MApN[41].

Ardeleanu confirmă că el l-a ales pe Trosca pentru „misiune”

În declaraţia sa Ardeleanu spune că el l-a desemnat pe Trosca pentru „misiune” „având în vedere importanţa misiunii”, iar nu pentru că Nicolae Militaru i-ar fi dat un ordin în acest sens:

> Apoi generalul Militaru a afirmat în prezenţa celor de faţă că într-un bloc de lângă Orizont s-au baricadat teroriştii care au deschis foc asupra MApN, ordonându-mi să transmit ordin la comanda unităţii pentru a trimite 3 grupe de intervenţie aflate în serviciu pentru a anihila grupul de terorişti din zona mai sus menţionată. A vrut să ştie dacă ordinul meu se execută şi pentru aceasta i-am dat asigurări. M-a atenţionat că ordinul ce-l voi transmite se înregistrează şi-a procedat în consecinţă. Am transmis ordinul colonelului B.I. [Bleorţ Ion] care asigura comanda în unitate. *Colonelul*

B.I. mi-a raportat că se află lângă el colonelul Trosca Gheorghe – şeful statului-major – care va lua măsuri de executare a ordinului. *Având în vedere importanţa misiunii, am ordonat ca atare*[42].

Isac Constantin, informator[43], „revoluţionar" şi antrenor de judo al USLA

Conform declaraţiei lui Iulian Vlad, tot Ardeleanu i-a spus lui Trosca să-l aducă pe Constantin Isac (alias „Ionescu") la MApN[44]. Ca pretext pentru venirea sa la sediul MApN, Isac declară public că aşa convenise cu Ardeleanu încă din acea dimineaţă. Însă pe 19 iunie 1992, în faţa procurorului, declara altceva: „Pentru că reprezentanţii puterii se mutaseră la MApN, am dorit şi eu, făcând parte din aceleaşi structuri de putere şi *fiind în posesia unor date importante*, să ajung la acest minister"[45].

Evident, cele două declaraţii se contrazic. Prima nu are sens: cei doi nu aveau cum să ştie de dimineaţă unde vor ajunge seara. De fapt, Ardeleanu a fost chemat la MApN în cursul zilei, odată cu Vlad.

Oricum, Trosca a pornit către MApN ştiind şi că trebuie să-l ia cu el pe Isac[46]. Aducerea acestuia din urmă şi schimbarea traseului n-au fost întâmplătoare. Au fost *ordonate de Ardeleanu*.

Vlad şi Ardeleanu erau în acel moment suspecţi

Ca semn că teroarea produsă de „luptătorii din rezistenţă" avea

efectul dorit, „conducerea politică” a Revoluţiei era în acel moment panicată de focurile continue de la obiectivele majore din ţară, dar mai ales din Capitală. În acel moment, toţi erau la MApN: Ion Iliescu, Nicolae Militaru, Silviu Brucan, Petre Roman, Gelu Voican Voiculescu, Mihai Montanu. Ministerul era apărat de peste 2.000 de militari şi zeci de tancuri şi TAB-uri.

Aceste forţe însă, după cum am arătat în secţiunile anterioare, nu reuşeau să anihileze teroriştii din blocurile din jur. Evident, armata nu putea pune tunurile pe civili şi asta o ştiau cel mai bine securiştii. Conform planului „luptei de rezistenţă”, ei mizau pe reţeaua specializată în războiul de gherilă urbană.

Vlad îşi dădea seama că odată cu desemnarea lui Nicolae Militaru drept ministru al Apărării şi chemarea lui la minister, nu va mai putea conduce operaţiunile. Brucan, Iliescu şi Gelu Voican Voiculescu îl întrebaseră deja despre identitatea şi misiunile teroriştilor. Deşi Vlad s-a eschivat, spunând că aceştia „o fac pe cont propriu”, Brucan nu l-a crezut. Mai mult, i-a cerut *să meargă la Televiziune* şi să le dea ordin explicit cadrelor sale *să depună armele şi să nu mai tragă*. Vlad a refuzat şi a tras de timp, pretinzând că a dat ordine telefonice în acest sens încă din 22 decembrie.

La un moment dat, Vlad e trimis de conducerea Consiliului de Război în biroul lui Guşă. I se cere să-l aducă la MApN pe Gheorghe Ardeleanu, şeful USLA. La sosire, acesta e luat la întrebări de Gelu Voican Voiculescu cu privire la unităţile de comando şi casele conspirative pe care teroriştii le foloseau pentru a se aproviziona cu arme şi muniţie. Prezent la discuţie, Hortopan a relatat în declaraţia sa din 10 august 1994 că Ardeleanu dădea semne vădite de nelinişte şi era „extrem de

nervos”.

La scurt timp, Hortopan a adus în faţa Consiliului de Război mai mulţi terorişti prinşi de armată, care aveau legitimaţii ale USLA asupra lor. (Ulterior, la revenirea în sediul USLA, Ardeleanu îşi va pune oamenii în gardă să nu mai umble cu legitimaţiile la ei!). Martorii arătaseră armatei că se trăgea asupra unităţilor militare din case conspirative ale USLA. Tot în acele locuri se găsiseră arme, muniţie şi staţii radio. Nu era greu să se deducă cine avea astfel de arme şi echipament[47]. Şeful Securităţii şi şeful USLA aveau de ce să se simtă ameninţaţi.

În aceste condiţii, Trosca, împreună cu un echipaj format din membrii Detaşamentului Special de Intervenţie, pornesc spre MApN. Misiunea ar fi trebuit să fie „lichidarea teroriştilor”. Însă Trosca se îmbracă, după cum s-a văzut, în *ţinută completă de locotenent-colonel de armată, care nu avea sens în lupta cu „teroriştii”*. Era, evident, o acoperire pentru a intra nedetectat în MApN.

Iată şi alte argumente ale lui Mădălin Hodor, care devoalează diversele „variante” de dezinformare pe care le-au „plantat” securiştii pentru „legendarea” acţiunii lui Trosca:

> În februarie 1990, colonelul Ardeleanu Gheorghe i-a înaintat generalului Militaru un raport succint al cărui conţinut este cel puţin ciudat. Supărat pe acuzele aduse de Ardeleanu în interviurile din ziarul *Zig-Zag* şi pe campania declanşată de respectivul ziar împotriva sa, generalul Militaru a ataşat o copie a documentului la plângerea penală adresată Parchetului Militar[48]. Iată ce spunea Ardeleanu: „Vă raportez [Militaru era încă ministru] că, întors în unitate,

am stabilit cu certitudine că lt.-col. Trosca – fostul şef de stat-major din USLA, care a condus cele două echipaje de intervenţie – *a vrut să mă lichideze pe mine* şi pe col. Gheorghe Gherghina, locţiitorul pentru dotarea cu armament şi tehnică de luptă al unităţii. Consider că acest ofiţer a avut legătură cu cineva din Direcţia de Contrainformaţii Militare şi cred că planul conceput împotriva mea trebuie să conducă la o clarificare". Acuzaţia lui Gheorghe Ardeleanu era absolut incredibilă şi generalul Militaru afirmă în plângerea sa că a fost atât de revoltat de enormităţile susţinute de şeful USLA, încât nu s-a abţinut să-l întrebe direct cum explică faptul că Trosca nu a încercat să-l lichideze în unitate şi a venit s-o facă la sediul MApN. N-a primit nici un răspuns.

Această variantă incredibilă (şi evident nesusţinută) a lui Ardeleanu demonstrează, cel puţin, un lucru: că acesta încerca să ascundă ceva important, care îl privea direct, în legătură cu misiunea pe care i-o dăduse subalternului său – şi care, conform declaraţiei lui Vlad, era explicit diferită de cea care i se ceruse în cadrul Consiliului de Război.

O altă dovadă a „jocului la două capete" este şi atitudinea ulterioară a lui Gheorghe Ardeleanu, care, pe de o parte, îşi acuză subordonaţii că voiau să-l omoare şi, exact în aceeaşi perioadă (februarie 1990), făcea demersuri pentru ca ei să primească titlul de „eroi martiri"[49].

Deznodământul misiunii lui Trosca

După cum am arătat şi în studiul din NRDO[50], din analiza unui bogat material probator (mărturii şi documente legate de cazul

Trosca) rezultă următoarele fapte:

– vehiculele uslaşilor au stins farurile înainte de a vira de pe bulevardul Ho Şi Min pe bulevardul Drumul Taberei, fapt care i-a alarmat pe observatorii plasaţi pe clădirea Centrului de Calcul;
– evident, nimeni din dispozitivele de apărare nu ştia nimic despre venirea ABI-urilor, pur şi simplu pentru că ele nu trebuiau să vină în faţa MApN, conform deciziei Consiliului de Război şi ordinului lui Militaru;
– de aceea, comandanţii din dispozitiv au fost surprinşi să vadă ABI-urile oprite în faţa blocurilor A1 şi A2;
– între momentul sosirii lui Trosca şi deschiderea focului au trecut 20-30 de minute;
– în această perioadă, militarii n-au primit nici un semnal de recunoaştere, motiv pentru care comandantul plutonului de tancuri a întrebat comandamentul din minister ce se întâmplă;
– aceste date sunt sprijinite de cercetările Parchetului Militar (Dosar 1095/P/1991). Locotenent-colonelul Mihai Popov, prim-procuror adjunct la Parchetul Militar, Curtea Militară de Apel, cel care a instrumentat dosarul denumit generic „Evenimentele soldate cu morţi şi răniţi între 21-31 decembrie 1989 în zona MApN”, consemnează în rechizitoriul său că uslaşii au stat 20-30 de minute în faţa Centrului de Calcul al MApN, fără să se identifice în nici un fel;
– colonelul Safta, care în cadrul Comandamentului de la MApN avea în subordine tancurile, a ordonat unuia dintre blindate să iasă în stradă şi să facă „o cercetare vizuală” (aşadar, evident, nu de a deschide focul din start). O cerere

rezonabilă, dată fiind situaţia exacerbată de activităţile teroriste neîncetate din zonă;

– tancul a ieşit pe poarta numărul 1, a virat dreapta pe bulevard şi s-a îndreptat spre ABI-uri, cu reflectoarele de pe turelă aprinse;

– Trosca, înţelegând semnalul în mod corect, ca pe o cerere de recunoaştere, a semnalizat intermitent cu luminile de poziţie;

– în acest moment, speranţa lui Trosca era ca tancul să se oprească şi să intre în legătură cu el;

– echipajul blindatului însă, având misiune să facă „o cercetare vizuală”, şi-a continuat deplasarea spre ABI-uri;

– Trosca şi-a dat probabil seama că va fi astfel descoperit într-o poziţie greu de explicat:

  • deghizat în uniformă de locotenent-colonel de armată;
  • aşteptând de 20-30 de minute fără a fi semnalizat;
  • într-un loc fără legătură cu misiunea oficială din partea ministrului Apărării, care era, după cum se ştie, „căderea în spatele” teroriştilor, prin spatele blocurilor din zonă, venind dinspre strada paralelă cu Drumul Taberei, respectiv Emil Bodnăraş.

Echipajul din tanc declară că, în momentul când s-au apropiat, uslaşii au deschis focul cu mitralieră asupra lor. La ordinul colonelului Safta, au răspuns cu foc şi au ciocnit frontal primul ABI. Depoziţiile tanchiştilor se coroborează cu filmul făcut pe 24 decembrie 1989, care prezintă imagine ale ABI-ului lovit. Această versiune este verosimilă şi din punct de vedere logic. Dacă tancul ar fi avut misiunea să distrugă ABI-urile a priori, fără provocare, ar fi putut s-o facă de la început.

Reluăm aici concluzia din studiul amintit:

Deşi decizia chemării echipajelor USLA de către Militaru şi a celorlalţi generali din Consiliul de Război avusese ca scop „surprinderea teroriştilor din blocurile din jur” care trăgeau către MApN, echipajele trebuind aşadar să se apropie prin „spatele blocurilor”, respectiv pe bd. Emil Bodnăraş, Trosca a primit un ordin clar din partea lui Gheorghe Ardeleanu de a se deplasa direct la sediul MApN. De asemenea, a fost instruit să-l ia cu el şi pe Constantin Isac, reprezentantul CFSN, care s-a dovedit că era antrenorul de judo al USLA şi informator al Securităţii[51]. Scopul era în mod evident ca împreună cu acesta să pătrundă în sediul MApN folosindu-se de un ofiţer de legătură (maiorul Roşu) din Direcţia de Informaţii Militare. Faptul că Trosca a îmbrăcat peste bluzonul său o uniformă MApN de locotenent-colonel de geniu indică dincolo de orice dubii intenţia iniţială de a pătrunde în sediu în mod conspirat, echiparea sa neavând nimic de-a face cu misiunea de „anihilare a teroriştilor”. Mai mult, dacă coroborăm cele de mai sus cu faptul că Trosca, la declanşarea ostilităţilor, l-a sunat pe Iulian Vlad (indicativul 80), devine clar că misiunea respectivă era legată de acesta din urmă. E foarte probabil că Trosca (care a aşteptat 20-30 de minute, cu farurile stinse, fără să semnalizeze celor de la poartă) aştepta de la Vlad semnalul facilitării intrării conspirate, ca ofiţer MApN, în incinta Ministerului. Faptul că era însoţit de un membru „marcant” al FSN, care pretindea că ar fi avut şi „date importante” să comunice conducerii FSN (fapt niciodată materializat) îi furniza lui Trosca acoperirea perfectă. Ţinând cont că scopul real al misiunii n-a fost niciodată dezvăluit – nici de cei care au ordonat-o, şi

nici de uslaşii supravieţuitori – e de la sine înţeles că depoziţiile acestora din urmă cu privire la deschiderea focului nu sunt credibile[52].

Cel mai probabil, misiunea lui Trosca a avut legătură cu:

– situaţia delicată în care se aflau atât Ardeleanu, cât şi Vlad, acuzaţi frontal de participare la diversiune, cu perspectiva de a fi arestaţi (fapt ce s-a şi petrecut peste câteva zile);
– încercarea de a incapacita, printr-o „combinaţie operativă" conducerea Revoluţiei, respectiv a generalilor de armată care îi suspectau pe foştii capi ai Securităţii. Este logic că această incapacitare avea scopul ultim ca Vlad şi Guşă să preia din nou controlul principalului centru de putere în acel moment – Ministerul Apărării Naţionale. O astfel de „combinaţie operativă" *se înscria de altfel în planul luptei de* rezistenţă, conform căruia „grupe de *acţiune" fuseseră pregătite pentru „răpirea unor comandanţi"* ai forţelor „duşmănoase" care l-ar fi înlăturat pe „Comandantul Suprem" şi regimul său, „ocupând vremelnic teritoriul";
– este logic că Vlad, Guşă şi Ardeleanu se gândeau la un plan de lichidare a conducerii CFSN. Între plecarea lui Trosca din unitate şi momentul sosirii sale la MApN, planul a suferit modificări, cei doi (Vlad şi Ardeleanu) fiind în incapacitatea de a-l mai putea implementa, de unde abandonarea echipajelor lui Trosca în faţa intrării în MApN. Deznodământul a fost inevitabil[53].

O selecţie din declaraţiile relevante ale martorilor în cazul Trosca

Căpitan Victor Stoica:

> Observatorii noştri au fost contrariaţi de faptul că cele două ABI-uri, venind de pe strada Ho Şi Min, *au stins farurile cu 20-30 metri înainte de a vira la dreapta, pe Drumul Taberei*. Nici o maşină blindată – tanc sau TAB – nu procedase până atunci astfel. Eram la etajul I. Am văzut clar cum cele două autovehicule blindate s-au furişat între tancuri, unde *au staţionat preţ de 20-30 minute*. Nici vorbă de steagul alb [...]. Dacă au venit cu gânduri curate, de ce s-au oprit între tancuri şi nu s-au îndreptat spre poarta ministerului? Probabil din cauză că, aşa cum s-a constatat dimineaţă, nici un uslaş nu avea asupra sa documente de identitate – iată un răspuns care conţine altă întrebare! De ce n-au încercat să ia legătura cu noi? (În ABI-uri, dimineaţa s-au găsit două portavoce). [...] am văzut cu ochii mei cum mitraliera de pe un ABI trăgea spre unul dintre blindatele noastre. [...] Oricum, din felul cum au acţionat cele două echipaje, este clar că nu au avut intenţii prieteneşti... Şi încă ceva. La aproximativ o oră după încetarea focului am văzut vreo zece indivizi care au ieşit – cu mare dexteritate – pe unul dintre geamurile de la parterul blocului B3[54].

Colonel Romulus Antonescu:

> Am văzut pe unul dintre tancuri, înainte de a trage ABI-ul din faţa lui, o umbră: mi-era chiar teamă să nu fie lovită de trăgătorii noştri. Afirmaţia din *Zig-Zag* – că cei de la USLA „n-au tras nici un foc” – nu este adevărată. Pe toţi ne-a mirat lumina albă de la ţeava mitralierei de pe ABI (ei trăgeau fără

trasoare): dovadă că se trăgea, din turela tancului săreau scântei asemenea artificiilor de la pomul de iarnă.

Căpitan Mihai Munteanu:

Este oare întâmplător că din echipajele respective făceau parte doi foşti ceişti? De unul dintre aceştia, destul de dur, le era frică multora dintre ofiţerii armatei din Bucureşti… iar faptul că în noaptea respectivă aceeaşi persoană purta uniformă de-a noastră – având la manta epoleţii de locotenent-colonel de geniu şi la veston […] epoleţi de maior inginer – cum poate fi interpretat?

Căpitan Gheorghe Tănase, comandantul companiei de tancuri care ocupa un dispozitiv de luptă în faţa Centrului de Calcul:

Am fost total surprinşi de venirea – la orele 0:10 – şi staţionarea celor două ABI-uri între tancurile noastre. Începând cu noi, cei din linia întâi, şi terminând cu grupa centrală, care conducea acţiunile în sediul MApN. Nu am fost în nici un fel avertizaţi, nu ni s-au comunicat semnele de recunoaştere şi cooperare. N-am deschis focul de îndată ce i-am remarcat. Între venirea lor şi deschiderea focului a trecut aproape o jumătate de ceas! Iniţial ni s-a ordonat să aşteptăm până se vor face cercetări. Prin staţie am auzit că cei din ABI-uri au raportat că sunt trimişi de un oarecare maior Roman de la FGMS (din câte am înţeles, acest ofiţer nu există). Ni s-a cerut să vedem ce-i cu ele şi, la nevoie să procedăm conform situaţiei în care ne aflăm, adică de luptă.

Nu a fost nici eroare, nici crimă. Noi am tras fiind convinşi că nu avem de-a face cu prieteni…

Alte dovezi:

Faptul că, la ţeava unuia dintre tancuri, tabla de protecţie a fost ruptă în două locuri, trei din pistoalele-mitralieră pe care le-am „capturat” (cu *ţeavă scurtă* şi încărcător de 20 cartuşe) aveau ţevile afumate, turela tancului comandat de locotenent-maior Vasile Barbu a fost blocată, iar dimineaţa plutonierul Butoi a găsit pe tancul său un pistol-mitralieră şi o lanternă de semnalizare […]. Dimineaţa, când l-am întrebat „de ce ai tras, mă?”, unul dintre cei trei supravieţuitori pe care i-am găsit în blocul de vizavi mi-a răspuns: „[insultă] şi eu execut acelaşi ordin ca şi tine!”. E clar că nu au venit ca prieteni[55].

Trei dintre membrii celor două echipaje rămaşi în viaţă s-au refugiat în blocul A1, la scara B.

Maria Şincai, locatara imobilului, ap. 34:

În jurul orei 02:00 am auzit că în uşă a bătut cineva, nu tare, tare. Apoi a sunat. Nu am răspuns. Jos se trăgea. Numai când a început să pârâie am deschis. Pe prag – lac de sânge: erau trei oameni în nişte uniforme mai deosebite, un fel de combinezoane kaki, unul sângera la stomac şi picior. Am aflat că a mai rămas unul rănit în mijlocul străzii şi care cerea ajutor, dar, fiind mai corpolent, nu l-au putut trage. *Ne-au rugat să ştergem sângele de pe scări* spunând: „ăştia de

jos ştiu că suntem aici şi ne iau ca din oală”. Au întrebat dacă există posibilităţi – pe la subsol sau prin pod – *să poată părăsi blocul pe partea cealaltă*. Nu ştiu când *au ascuns pistolul sub covor*. *Băiatului meu i-au cerut haine civile*. Unul dintre ei, Romică, a telefonat de vreo două ori, la şeful lor, probabil. Au şi primit un telefon. La un moment dat, spre dimineaţă, spune cam aşa: „Ce faceţi, domnule, cum ne scoateţi de aici, că ne fac praf?”[56].

Diversiune şi intimidare în cazul Trosca

Ofiţerii Floca şi Stoica au intervievat ulterior locuitorii civili ai blocurilor din jurul Ministerului Apărării. Aceste mărturii arată modul cum, prin intimidare, ameninţări şi dezinformare, începând cu 1990 incidentului USLA i-a fost dat un cu totul alt înţeles decât cel adevărat.

Nu ne vine să credem! Deşi a trecut peste o jumătate de an de la consumarea evenimentelor, oamenii sunt speriaţi. Este vorba despre locatarii celor trei blocuri – A1, A2, B3 – dispuse în faţa Centrul de Calcul al MApN. În urmă cu câteva săptămâni, erau deschişi, răspundeau la orice întrebare, relatau faptele, împrejurările extrem de grele prin care au trecut, iar acum sunt prudenţi, reţinuţi, temători. Mai mult, o doamnă – cu mâna pe inimă şi vocea tremurândă – ne sfătuieşte să o lăsăm baltă, că riscăm prea mult…

Ce s-a întâmplat, de fapt? În ultima vreme, pe la uşile unor apartamente au bătut câteva „persoane de bine” care, cu destulă discreţie – şi subtilitate – s-au străduit să le explice oamenilor cum s-au petrecut, cu adevărat, lucrurile în perioada 22-25 decembrie 1989. De exemplu, în blocul A1,

apartamentul 27, o doamnă – bănuită că ar fi avut în trecut relaţii cu Securitatea de trist renume – le-a sugerat gazdelor cum să interpreteze „corect” incidentul cu cele două ABI-uri din noaptea de 23/24 decembrie.

Alţi vizitatori n-au avut nici măcar inspiraţia de a-şi disimula identitatea (sau poate chiar asta au făcut). „Domnilor, mie să nu-mi daţi numele la ziar, ne roagă alt locatar. Am avut destule necazuri cu Securitatea. În 21 mai, a fost la mine un maior de poliţie, Popescu zicea că-l cheamă. S-a interesat despre teroriştii care au tras din blocul nostru. I-am spus că, dacă vrea să lovească în armată, nu are nici o şansă: eu tot adevărul îl voi spune. În final mi-a adresat o rugăminte: să nu ştie cei de la armată de vizita lui... A revenit peste 2-3 zile, dar mi-a fost frică să-i mai deschid [...]”

În acelaşi bloc, stăm de vorbă şi cu soţii Florica şi Gheorghe Petruţ. Sunt revoltaţi.

— Au fost la noi doi civili, spune doamna. Ne-au fluturat pe sub nas nişte legitimaţii, din care am reţinut că sunt de la Miliţia din Turnu-Severin. Când noi am întrebat cine a tras, ei ne-au informat: „Armata a tras”. Bine, dar în Armată cine a tras?, am continuat noi, doar în parcul din faţa blocului au fost împuşcaţi studenţi militari. „Au tras unii în alţii”, ni s-a răspuns.

Şi în încheiere, gazdele noastre ne avertizează:

— Fiţi cu mare băgare de seamă, domnilor ofiţeri. Ăştia au tot interesul să vă compromită!!! [...]

Se pare însă că persoanele cu pricina manifestă un mare interes pentru blocul B3[57].

Martorul Stancu Vărzan:

> Dumneavoastră nu ştiţi ce nopţi de coşmar am trăit noi: se trăgea şi din faţă, şi din spate, de la gunoaie. Totul a început pe 22 decembrie, pe la orele 22:00: la început se auzeau focuri izolate. Apoi, ca la război. Numai în baie ne simţeam oarecum în siguranţă. La un moment dat, am şi râs. Fata mea a plecat până la bucătărie şi, când s-a întors, ne-a spus să fim liniştiţi că, de sus, de pe bloc, trage o mitralieră şi ne apără! Era vorba, de fapt, de o puşcă-mitralieră, care executa foc spre Centrul de Calcul... Şi de pe casa scărilor s-a tras, în aceeaşi direcţie. Teroriştii au încercat să intre la mine în apartament, dar noi avuseserăm grijă să blocăm uşa cu un cuier greu. Sunt bolnavi ăştia care *vor să ne convingă că a tras armata în noi şi că, de fapt, nici nu au existat terorişti*. Dar i-am auzit discutând precipitat, tropăind: în jurul blocului, pe scări, pe acoperiş[58].

Un martor cu „stagiul militar în trupele USLA" – identitatea trăgătorilor ca trupe şi „profesionişti" USLA, în acest caz „reangajaţi" (respectiv „cadre militare de rezervă ale Securităţii", conform declaraţiei lui Iulian Vlad), este susţinută şi de un martor „care şi-a făcut stagiul militar în trupele USLA" şi care a declarat următoarele corespondentului AM PRESS din Dolj:

> Am fost la *Timişoara şi la Bucureşti în decembrie '89*. Odată cu noi, militarii în termen, au fost dislocaţi şi *profesioniştii reangajaţi*, care purtau *costume negre de camuflaj. Dispozitivele antitero de militari în termen şi profesionişti au*

primit muniţie de război. La Timişoara s-a tras în manifestanţi de la distanţă mică. Am văzut cum săreau creierii celor ciuruiţi de gloanţe. Cred că *mascaţii, folosind armamentul lor special, au tras cu gloanţe explozive*. În ianuarie 1990, toţi militarii în termen din trupele USLA au fost internaţi pentru dezintoxicare. Fuseserăm drogaţi. Am fost lăsaţi la vatră cu cinci luni înainte de termen *pentru a ne pierde urma*. Nu-mi publicaţi numele. Mă tem pentru mine şi părinţii mei. La antrenamente şi aplicaţii eram împărţiţi în „amici" şi „inamici". Mascaţii erau „inamicii" pe care trebuia să-i descoperim şi să-i neutralizăm. Cred că mascaţii au fost acei terorişti[59].

De altfel, această mărturie se confirmă prin declaraţiile ofiţerilor din procesul Timişoara: „focul a fost deschis de nişte oameni îmbrăcaţi în *combinezoane negre*"[60].

Or, după cum a rezultat dintr-un număr covârşitor de mărturii, „oamenii îmbrăcaţi în combinezoane negre" erau luptători USLA, şi nu militari din forţele armate[61].

În fapt, identitatea trăgătorilor în combinezoane negre rezultă chiar din declaraţiile unora dintre participanţii la represiunea de la Timişoara. Astfel, în 2006, la „procesul Timişoara" al generalilor Stănculescu şi Chiţac, fostul ofiţer de armată Gheorghe Ciubotariu, prezent în dispozitivul care supraveghea demonstranţii din zona Catedralei, declară că în decembrie 1989 „s-a tras cu rafale de pistol-mitralieră de pe breteaua din faţa Catedralei, întâi la nivelul acoperişului şi apoi în demonstranţi". Cei care au tras au fost „civili şi persoane în *combinezoane negre de la Ministerul de Interne*"[62].

De asemenea, aceeaşi mărturie se confirmă prin cea a

fostului ofiţer din Direcţia I a Securităţii, citată mai sus: „Cei din USLA şi unii studenţi străini, alăturaţi lor, trăgeau cu nişte *cartuşe speciale, care, la lovirea ţintei, provocau noi explozii*. Nu conta că ţintele erau vii!”[63].

Continuitatea contrarevoluţiei. Aceiaşi „mascaţi” la Timişoara şi Bucureşti

Declaraţia uslaşului anonim dovedeşte continuitatea între represiunea de dinainte de 22 decembrie şi actele teroriste de după. Conform mărturiilor prezentate, printre cei care au executat focuri de armă se numără trăgători din trupele USLA, „profesionişti” în „costume negre de camuflaj”, „mascaţii” cu „armament special”, trăgând cu „gloanţe explozive”. Unii dintre aceşti membri ai „nucleelor de rezistenţă” ai Securităţii păreau „drogaţi”, au fost „internaţi pentru dezintoxicare” şi apoi lăsaţi la vatră înainte de termen „pentru a li se pierde urma”.

Martorii citaţi mai sus spun explicit ceea ce demonstrează zeci de alte probe şi ceea ce s-a văzut încă din timpul Revoluţiei – şi anume că „mascaţii”, respectiv „cadre şi trupe ale Ministerului de Interne şi Departamentul Securităţii Statului” au fost „acei terorişti” care au *„folosit armele de foc” atât „la Timişoara, cât şi la Bucureşti* în decembrie ’89”.

Trebuie reamintit că au spus despre mascaţii în combinezoane negre că sunt cadre din Securitate, respectiv „profesionişti din trupele USLA”, şi ofiţerii şi martorii civili din procesul Timişoara; aceştia au susţinut că „focul a fost deschis”

de „civili şi persoane în combinezoane negre de la Ministerul de Interne”, „cadre de Securitate şi Miliţie” şi „trupe de Securitate” „înarmate cu arme şi muniţie de război”[64].

Ofiţerul din Direcţia I a Securităţii menţionat mai sus[65] recunoştea şi el, după cum s-a văzut, că trăgătorii „*din ascunzători, din case conspirative* […] erau *cei din USLA şi unii studenţi străini alăturaţi lor*”. Se demonstrează astfel că acelaşi tip de gloanţe explozive au fost folosite şi înainte, şi după 22, de către aceiaşi actori.

Revoluţionarul timişorean Corneliu Vaida a fost primul purtător de cuvânt al Armatei după victoria Revoluţiei în oraşul-erou de pe Bega. În această calitate a avut ocazia să întâlnească terorişti. Iată ce ne-a declarat acesta:

> Şi totuşi, teroriştii au fost… Se tot insistă că teroriştii din Decembrie ’89 din Timişoara sunt pură invenţie… Eu afirm dimpotrivă şi o fac din postura de martor ocular! După 20 Decembrie ’89, în piaţa Sfântu Gheorghe se trăgea de la ferestrele clădirii GIGCL[66] (ulterior Bancorex şi actualmente OTP Bank). […] În noaptea lui 23 Decembrie, întorcându-mă de la Hotelul Continental, unde ţinusem prima conferinţă de presă a revoluţionarilor din Operă şi ai Armatei, trecând prin piaţa respectivă, în drum spre Comandamentul de Garnizoană, s-a tras asupra mea de la o fereastră, adică am auzit focul de armă, simultan simţind cum glonţul îmi trece prin păr […]. Am văzut doar o fereastră închizându-se încet la etajul 1 […]. Am relatat maiorului Bănescu – şeful cercetaşilor [de la Comandamentul Militar] – despre episodul anterior şi acesta a constituit repede un grup de militari cu care a plecat spre clădirea respectivă să o

> scotocească, eu alăturându-mă lor. Fiindcă eram neînarmat în acea seară am fost lăsat la intrare. După aproximativ 10 minute de la intrare, am auzit strigăte în clădire şi militarii au apărut escortându-l pe Septimiu Taşcău – directorul de atunci al GIGCL –, iar maiorul Bănescu *ducea în mână şi o puşcă cu lunetă, despre care afirma că are urme de tragere recentă. Am luat şi eu puşca în mână şi pot confirma asta.* [Era] o armă cu lunetă ascunsă în birou, a cărei ţeavă mirosea a praf de puşcă! […] Am avut şi eu arma sa în mână când l-au adus şi am mirosit personal ţeava ca să mă conving. Mirosea a praf de puşcă – deci a tras! A fost eliberat în secret după câteva zile!

Un alt episod relatat de domnul Vaida priveşte un terorist într-un combinezon negru:

> Am fost de faţă când, în 23 sau 24 decembrie, la Comandamentul Garnizoanei Timişoara a fost adus [arestat] *un luptător arab îmbrăcat într-un combinezon negru* (ca de tanchist). Când l-am înjurat şi întrebat de ce a tras în oameni, a ripostat cu o lovitură de picior (cu toate că era încătuşat şi escortat). La câteva zile, când l-am întrebat pe un ofiţer de soarta arabului, acesta mi-a răspuns zâmbind: „Care arab?”.

Domnul Vaida ne-a precizat că arabul „vorbea româneşte precis” şi că ofiţerul care i-a răspuns zâmbind „Care arab?” era colonelul Mancu.

Ca şi în alte cazuri amintite, procurorii nu l-au audiat ca martor pe domnul Corneliu Vaida. Mai mult, acesta ne-a

declarat că a fost „şters de către cineva de pe lista martorilor care trebuiau să depună mărturie în Procesul Timişoara din 1990”. Corneliu Vaida nu crede ca numitul Taşcău să fi fost anchetat vreodată, deşi a fost arestat având asupra lui o puşcă cu lunetă, existând indicii că arma a fost folosită cu puţin timp înainte de arestare, de la fereastra propriului birou. Domnul Vaida crede că nici ofiţerul Bunescu, cel care l-a arestat pe presupusul terorist, nu a fost audiat.

Revoluţionarul crede că „tartorul din garnizoană era colonelul Ceucă, CI-istul unităţii”.

> În ultima decadă a lui decembrie ’89, când eram zilnic în Comandamentul Garnizoanei, am văzut în fiecare zi civili în paltoane de piele care intrau la comandant şi ieşeau după o oră, două.

Domnul Vaida crede că acel CI-ist Ceucă avea o anumită ascendenţă asupra comandantului garnizoanei chiar şi după 22 decembrie, în sensul că i-ar fi putut da ordine. Mai mult, Ceucă era cel care prelua civilii în haine de piele de la poartă şi îi conducea la generalul Popescu – comandantul Garnizoanei.

De altfel, echipamentul şi armele unui terorist apar şi într-un film britanic în care figurează şi domnul Vaida.

Pistolul unui prespus terorist prins, prezentat de Corneliu Vaida echipei britanice, în prezenţa comandantului Garnizoanei Timişoara, col. Popescu. Arhiva personală a domnului Vaida

Domnul Corneliu Vaida prezentând cagula unui presupus terorist. Arhiva personală a domnului Vaida

L-am întrebat pe domnul Vaida, care a participat în acele zile împreună cu militarii la misiuni de scotocire a locurilor de

tragere ale teroriştilor, dacă crede că ar fi fost posibil ca toate focurile de armă de după 22 decembrie 1989 din Timişoara să fi fost rezultatul confuziei. Deci să fi fost toate focuri fratricide. Iată ce ne-a răspuns acesta:

> *Focurile de armă trase de pe acoperişuri şi din podurile caselor nu au fost trase nici de militari ai armatei şi nici de revoluţionari*. În Timişoara, singurii revoluţionari înarmaţi au fost câţiva din garda Operei (care nu au tras nici un foc cu armele din dotare primite de la Garnizoană pe semnătură) şi mai eram înarmaţi eu şi Herbert Preisach (un prieten şi coleg din echipa de dresaj canin a AchR), dar noi primeam arme doar când plecam în misiuni de scotocire cu militarii cercetaşi. După ştiinţa mea [...] în Timişoara nu a fost foc fratricid între militari.

Mai mult, domnul Vaida ne-a relatat că „cercetaşii au găsit urme ale trăgătorilor (cartuşe nespecifice armatei, cagule, aparate de emisie-recepţie)” în locurile de unde se trăsese.

Martorul Alexandru Aciocoiţei, ofiţer MApN din Timişoara, a fost rănit în Timişoara pe 23 decembrie. Medicii i-au comunicat că glonţul cu care a fost lovit era de 5,6 mm, care se afla doar în dotarea Securităţii. Iată un fragment din declaraţia de parte vătămată din 17 ianuarie 1990, dată în faţa procurorului militar:

> În ziua de 23 decembrie, în jurul orelor 21:40, întrucât *se trăgeau focuri de armă din blocul situat deasupra magazinului de menaj de pe Calea Lipovei*, împreună cu doi militari în termen m-am dus să controlez alimentara situată

pe colţ […]. În momentul în care am vrut să ies în spatele magazinului, am fost lovit de un glonţ în antebraţul stâng […]. *S-a tras din al doilea bloc maxim etajul II* […]. Am fost dus la spitalul militar. Mi s-a comunicat că *glonţul era de 5,6 mm*… Cei care m-au atacat purtau vestă antiglonţ.

Lupta de rezistenţă a Securităţii în Sibiu

Când s-au tras primele focuri de armă de către terorişti în Bucureşti (şi anume, după cum s-a văzut, la MApN, în jurul orei 17:30, aşadar înainte de declanşarea focului la CC), teroriştii acţionau intens la Sibiu. Şi asta din cauză că oraşul din centrul ţării era şi sediul lui Nicu Ceauşescu, fiul lui Nicolae şi al Elenei, urmaşul desemnat la „tronul Prezidenţial”[67]. Faptul că diversiunea şi actele teroriste au început aici încă de la ora prânzului demonstrează o dată în plus absurditatea teoriei securiste (acceptată şi de Parchetul Militar) conform căreia deschiderea focului ar fi fost legată de prezenţa grupului Iliescu/KGB în clădirea CC, grup care ar fi organizat „psihoza teroristă”. Ei bine, iată că terorişti în carne şi oase, iar nu psihoza ce le poartă numele, au amorsat faza „din ilegalitate”[68] a contrarevoluţiei române. Iar această amorsare s-a petrecut, cu o violenţă extremă, în oraşul controlat de fiul preferat al dictatorului.

Martorul Aurel Dragomir, locotenent-colonel:

În cursul dimineţii de 22 decembrie [...] mi s-a raportat că pe acoperişuri sunt persoane suspecte. Am văzut şi eu 2-3 în *combinezoane negre*. Miliţia a spus că nu sunt efectivele lor. La ora 12 au apărut, lângă clădirea Şcolii 10, *15 oameni în combinezoane negre care au deschis foc masiv asupra populaţiei şi militarilor... Morţii care erau în combinezoane şi aveau mai multe haine dedesubt i-am identificat: erau cadre ale MI din Sibiu (Miliţie şi Securitate)*[69].

Aurel Dragomir: Lucrurile au început să se precipite la 22 decembrie. Dimineaţa mi s-a raportat că elevii aflaţi în câteva puncte din oraş observă indivizi suspecţi, *în salopete negre pe acoperişuri şi la iluminatoarele podurilor anumitor clădiri.*
Reporter MApN: Acelaşi echipament ca al uslaşilor ucişi în faţa MApN...
Aurel Dragomir: *Şi pe clădirea Miliţiei se aflau trei sau patru asemenea indivizi...*[70]

Martorul Petru Crăciun:

[persoane îmbrăcate în *combinezoane negre*] erau şi au fost şi reţinuţi. *Au fost prinşi oameni prin poduri care erau aduşi unii şi de la grăniceri* (unul a fost prins chiar în Piaţa Mare, în pod) şi erau plasaţi în poduri în jurul Pieţei Mari şi în centru, casele astea vechi, şi câteva sute au fost şi reţinuţi de către manifestanţi şi duşi la unitatea militară 01512, vizavi de Miliţie [...]. Am prins unul şi a fost reţinut. Aveau acte din care reieşea că erau grăniceri. Li s-au luat declaraţii de către un maior, la unitatea militară... Procuratura militară de la Braşov i-a anchetat după 22 decembrie 1989. Procurorii

militari au anchetat cam 600 de oameni care fuseseră reţinuţi[71].

Ajutoarele USLA pentru Nicu Ceauşescu: luptătorii veniţi cu cursa ROMBAC la Sibiu

Contrar celor susţinute în rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019, există probe indubitabile, atât din partea unor cadre de armată, a unora din MI, cât şi a altor personaje-cheie, că pe 20 decembrie au fost trimişi la Sibiu, din ordinul dictatorului, 80 de uslaşi pentru a-l apăra pe Nicu Ceauşescu. Mai mult, din aceste mărturii rezulta că uslaşii respectivi au participat la actele teroriste şi diversioniste din oraş, trăgând inclusiv primele focuri ale luptei de rezistenţă din ţară, în după-amiaza de 22 decembrie.

Declaraţia generalului Nicolae Militaru în faţa Comisiei Gabrielescu:

> În 23.12.1989, la MApN, fiind întrebat unde îi sunt efectivele, comandantul USLA, colonelul Ardeleanu, a precizat: *80 sunt plecaţi la Sibiu cu ROMBAC-ul acela din 20 [decembrie]*; nu ştiu cine a întrebat, din ordinul cui. Toată lumea a înţeles, din ordine superioare; s-au dus acolo pentru că era Nicu Ceauşescu în funcţia în care era.
>
> În legătură cu aceeaşi problemă, într-o scrisoare adresată de generalul Nicolae Militaru procurorului-general adjunct, şef al Direcţiei Procuraturilor Militare la data de 23.09.1991, se specifică, în esenţă, aceleaşi lucru: „Eliminând maiştrii

militari şi civilii, a rezultat că forţa combativă a USLA se compunea din 757[72] ofiţeri şi subofiţeri. Din acest total, avea răspândiţi 110 (30 în pază la ambasade şi *80 la Sibiu, plecaţi cu ROMBAC încă din 20 decembrie 1989, «din ordinal superior»*)”[73].

Scrisoarea lui Nicu Silvestru, şeful Miliţiei judeţului Sibiu:

Tot în ziua de 19.12.1989, în jurul orelor 15:30 [...] mi s-a spus să merg urgent la fostul prim-secretar, la Vila 2. [...] Fostul prim-secretar [...] a continuat spunând că nu voi, securiştii şi miliţieni de la Sibiu veţi trage, că sunteţi proşti şi nu ştiţi să trageţi, *o să-mi chem specialiştii mei de la Bucureşti*. [...] [A cerut] să-i facă legătura cu fostul ministru de Interne Tudor Postelnicu; a vorbit cu acesta, după care a spus că „totul s-a aranjat, totul va fi bine”[74].

Tudor Postelnicu:

„I-a cerut Nicu să-l *ajute cu ceva trupe la Sibiu* şi l-a anunţat pe Vlad Iulian.”[75]
După cum se vede din mărturiile de mai sus, atât Postelnicu, cât şi Militaru depun mărturie că luptătorii din zborul ROMBAC au fost securişti. E greu să ne imaginăm că ambii ar minţi, ţinând cont că erau pe baricade opuse, ireconciliabile. Mai mult, Postelnicu îl anchetase pe Militaru în sediul CC, în 1984, pentru presupusul complot de a-l răsturna pe Ceauşescu.

Mărturia căpitanului Cristian Teodorescu (garnizoana

Sibiu):

> …în momentul când noi am tras focul de avertisment [pe 22 decembrie 1989 la Sibiu – n.n.] au fost răniţi doi tinerei. În nici un caz de focurile noastre. *Gloanţele au venit din spate*, nu din direcţia noastră şi nici de sus. Unuia dintre ei *i-a explodat* în umăr. Veneau oameni la mine şi îmi spuneau: „La mine *în pod* este cineva de două zile. Mi-a fost frică să urc să văd ce-i acolo”[76].

Mărturia elevului militar Dan Miţiţi din Sibiu:

> S-a tras din toate punctele asupra şcolii… Eu am adunat plutonul din coadă care se retrăsese în cazarmă, au trecut pe platou… unde erau reţinuţi trei indivizi *în salopete şi cu câte două pistoale* […]. Nu s-a tras întâmplător, ci ochit şi foarte precis. În batalion am avut un mort şi 14 răniţi […]. Se trăgeau cu *un anumit fel de gloanţe*. Am adunat multe gloanţe din acelea. Le-am dat comisiei de procurori. Au dispărut. *Ca multe alte probe*[77].

Cazul lui Marius:

> „În porţile garajului care erau în curte am văzut persoane care au ieşit şi au început să tragă, erau îmbrăcaţi în *combinezoane negre*”, îşi aminteşte Marius, un tânăr din Sibiu care s-a aflat pentru un moment sub tirul teroriştilor.
> Protejat de un gard de beton, Marius a fost în cele din urmă rănit grav, în plină stradă. „Mi-a trecut cartuşul prin ochiul drept şi mi-a ieşit prin tâmpla din partea dreaptă,

spărgându-mi cutia craniană, lăsându-mi la acea vreme o gaură în care intra degetul mare", povesteşte Marius.
Atunci şi-a pierdut vederea la ochiul drept şi a rămas infirm pe viaţă. A primit o pensie de gradul II de invaliditate. Cu toate acestea, spiritul de luptător l-a ajutat să meargă mai departe. A început un nou război, de această dată cu sistemul şi a reuşit să-l identifice pe cel care l-a împuşcat în timpul Revoluţiei. *Maiorul [de Securitate] Botărel* a primit atunci 18 ani pentru complicitate la genocid, *însă a fost eliberat după un singur an de detenţie*[78].

Concluziile fostului procuror Marian Valer, cel care a anchetat Dosarul Revoluţiei de la Sibiu:

În timpul evenimentelor din decembrie 1989 din Sibiu, *Armata a găsit o hartă cu casele conspirative ale Securităţii din jurul unităţilor militare din municipiu, în care urmau să fie plasate cadre de Securitate care să acţioneze împotriva acestora, în eventualitatea dezicerii Armatei de regimul ceauşist*. În urma investigaţiilor efectuate, *s-a constatat că din asemenea case s-a acţionat cu foc asupra unor unităţi militare, începând cu după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989*, deci după răsturnarea dictaturii. S-a mai constatat că, *în general, în casele respective locuiau foste cadre de Securitate sau Miliţie*, care se pensionaseră sau trecuseră în rezervă, sau *informatori ai Securităţii*, precum şi că, după începerea manifestaţiilor anticeauşiste la Sibiu, la casele respective au intrat autoturisme care aveau numere de înmatriculare din alte judeţe, de exemplu Constanţa, Iaşi, Bacău[79].

Martori care confirmă declaraţia lui Marian Valer

Declaraţiile de mai jos confirmă că teroriştii din Sibiu erau cadre MI, că au folosit muniţie specifică Securităţii şi o hartă pe care erau marcate punctele de tragere, inclusiv asupra UM 1205 Sibiu. Harta, ca şi multe alte mijloace de probă, au dispărut.

Lt.-col. Aurel Dragomir:

După evenimente *au dispărut nişte declaraţii date la comisiile de anchetă, au dispărut caietele brute de înregistrare de la ofiţerii de serviciu, plus o hartă în care am însemnat casele de unde s-a tras. Morţii care erau în combinezoane şi aveau mai multe haine dedesubt i-am identificat: erau cadrele ale MI din Sibiu (Miliţie şi Securitate)… S-au găsit pistoale şi muniţii care nu sunt în dotarea Armatei, s-au găsit pistoale cu amortizor, care nu sunt în dotarea noastră*[80].

Lt.-col. Dovdenco Gheorghe Alexie (UM 01393, Sibiu):

Maşina a fost adusă în unitate, o Dacie albă, s-a găsit în ea *muniţie, o puşcă cu lunetă* parcă, şi un subordonat s-a uitat mai atent în partea din spate a maşinii şi a găsit *o hartă*. Era o *hartă a municipiului Sibiu,* eu am luat harta, am prezentat-o comandantului […]. În biroul lui Dragomir a intrat un grup de ofiţeri, îmi aduc aminte numele unuia, mr. Dirinea, este şi acum acolo lt.-colonel la unitatea 1205 Sibiu. Mai departe nu ştiu ce s-a întâmplat cu harta, am auzit de la colegi că ar fi *dispărut* şi a fost refăcută. Când m-am uitat *pe hartă am văzut unitatea noastră cu anumite semne pe ea, grupul de*

unităţi militare, adică cele 2 care erau încercuite cu roşu şi o cruce, iar pe blocurile învecinate erau anumite semne, cruci, erau marcate cu tuş negru nişte cruci, către exterior, în afara blocurilor era o zonă verde şi arăta ca un loc de adunare, cu semne militare şi scria o denumire, începea cu litera S. „Şedinţa”, „Sedinca”[81].

Plutonier Ciorba Gheorghe, magazioner la depozitul de piese de schimb auto al Armatei (UM 01393, Sibiu):

Deci într-o seară ne-am adunat toţi pe acolo şi ne-am uitat la maşină şi un civil a intrat în maşină şi, cine ştie, o controlat pe acolo şi o găsit […] o *hartă a Municipiului Sibiu, deci şi Unitatea 1205 şi 1393 era înconjurată cu carioca neagră* […] Erau *puncte de unde atacau din afara unităţii unitatea*. Deci era făcut *cruce pe blocuri de vis-à-vis de unde se trăgea*!… Ţin minte că era unitatea noastră militară şi 1205[82].

Lt.-col. Dirinea Aurel (UM 01205 Sibiu):

Pe data de 25 decembrie iarăşi au fost aduşi prinşi *4 tineri cu o Dacie, 3 Sb – 1414*, de culoare albă, care, la fel, *aveau armament şi muniţie asupra lor – puşcă cu lunetă, 2 pistoale*, mi se pare, documentele sunt la domnul comandant, şi *o hartă turistică a Sibiului, unde erau făcute anumite adnotări*… Aci nu pot să-mi dau seama cum a *dispărut*. Când au fost aduşi la noi s-a făcut proces-verbal cu tot ce au avut asupra lor, printre care şi harta. […] În creion *erau trecute şi blocurile din jurul unităţii noastre*, noi, care apăruseră după întocmirea hărţii, erau trecute acolo. *Pe anumite clădiri, pe*

hartă, erau făcute nişte cruciuliţe negre; la fel, marcat un *traseu*, care ducea înspre cimitir, care este lângă noi, altul care ducea spre Valea Săpun, la ieşire în câmp. În afară de aceasta – încercuite *toate podurile importante pe râul Cibin… Încercuite toate podurile, semnul care era pentru noi – de distrugere*. *Viaducte, tot absolut!*… Harta am arătat-o şi domnului comandant. Dânsul zice: tot ce avem predăm la comisie! Document făcut, predată la UM 1512. Am mers eu şi cu domnul comandant. Pentru că chiar atunci, în seara aceea, am fost convocaţi toţi comandanţii de unităţi la comandantul garnizoanei. Ne-am dus, am găsit harta, *le-am pus-o pe masă de birou*[83].

Dosarul cu toate documentele, cu tot ce am avut noi, inclusiv bani, de la unul la care s-au găsit, predaţi pe proces-verbal, s-au predat la un ofiţer, bani româneşti, vreo 5.000 şi ceva de lei, tot s-o predat, cu documente cu tot, la actualmente lt.-colonel Bodoaşcă, consilier, care a mers şi a predat la comisie. […] Harta, în original, a rămas în biroul garnizoanei, au mai studiat-o! […] Când am ieşit, am lăsat-o acolo. După o zi sau două, noaptea, am fost sunat la unitate să mă prezint urgent să predau harta, de un ofiţer din Institut. Domnule, zic, harta a rămas acolo. Zice: nu există! Vii să predai harta!… Dimineaţă m-am dus la UM 1512. Nu ştiu cum îi cheamă pe domnii din comisia civilă, procurori care erau în comisie, era şi unul mai tinerel, cu mustaţă, care m-a rugat, dacă pot, să fac o hartă, să reconstitui harta respectivă. Mi-au dat o hartă turistică a Sibiului şi în 90-95% am reconstituit-o. Am predat-o exact în sala comisiei unde era, la 1512, domnului respectiv cu mustaţă. A dispărut, am înţeles după aceea. Că *a dispărut şi a două hartă, pe care am*

reconstituit-o[84].

[cei 4 civili care erau în maşină] erau sibieni. [...] Cei care le-au luat declaraţiile au luat datele de pe buletin. Este Şoaită Lucian Radu, Bleahu Dumitru Aurel, Albu Ioan Lazăr şi Suciu Vasile George. Toţi erau în Dacia 1310 [...] când mi-am cerut permisiunea să plec am auzit: zice, da, când au văzut semnele, cruciuliţele, zice, *de pe aceste clădiri s-a tras asupra unităţii*. [...] tot în aceeaşi zi s-au mai predat iarăşi de la fosta Miliţie încă 4 cadre, 4 subofiţeri. Le găsiţi în raport[85].

Martorul Ion Neaţă descrie semnalmentele unui terorist prins la Sibiu. Acesta avea o armă *Browning de calibru 5,6 mm*. După cum am arătat într-un capitol anterior, *acest tip de armă făcea parte din arsenalul Securităţii*:

[23 decembrie 1989]
Avea cartuş înăuntru, l-am extras imediat şi am început să studiez arma, ştiţi, eu sunt la maiştri militari, specialitatea armament. Mi-au trecut multe puşti prin mână, dar aşa „bijuterie" încă nu am văzut. Este vorba de *un Browning de mare precizie, calibru 5,6 mm de producţie belgiană*... Controlându-l, am găsit asupra sa următoarele: *buletin de identitate pe numele Fanea Nicolae, legitimaţie de serviciu, pe acelaşi nume, din care rezultă că este inginer la IPAS... şi o staţie de emisie-recepţie de tipul celor de la miliţie*[86].

Colonel Dumbravă Nicolae (comandantul UM 01205, Sibiu):

La anumite intervale de timp *se auzeau simulatoare – acuma zic că au fost simulatoare de foc, inclusiv în cvartalul din jurul*

unităţii mele. [...] Se vedeau blocurile din spatele cazărmii şi *pe unul din blocuri* [...] *era un număr de 5-6 oameni în uniforme negre, eu am dedus că salopete negre, cu puştile puse pe aticul clădirii şi îndreptate ca şi când iei linia de ochire*. [...] Da, este un bloc cu vreo 7-8 etaje. Bloc de locuinţe...

Cu harta asta povestea este următoarea. Pe strada Rahovei, [la] barierele care erau constituite şi de către noi, şi de către alţii, civili în general la un moment dat a oprit o Dacie 1300 albă în care au găsit trei tineri. I-au adus la mine în unitate. Pe unul îl cheamă Şoaită, unul dintre ei era strungar la mine, îl angajasem cu două săptămâni mai înainte... Şoaită dacă nu mă înşel; între timp am trimis oamenii să controleze maşina şi pe sub scaune, că *le găsisem armament şi muniţie, şi au găsit o hartă turistică a oraşului Sibiu*. Pe harta asta turistică, pe caroiajul din stânga, erau săgeţi către cimitirul oraşului, cu diverse puncte marcate cu cruce neagră pe diverse puncte din cimitir. [...] *cazarma mea era încercuită cu un cerc*, aşa, făcut stângaci, şi cu *o cruce în mijlocul cercului, era încercuită poşta de pe Calea Mihai Viteazu şi mai multe blocuri*. În plus, *toate podeţele şi podurile din Sibiu erau marcate cum se marchează cu simbolul respectiv, un pod şi tras cu creion negru peste el*.

Această hartă eu i-am predat-o colonelului Irimescu, care era şeful de Stat-Major al Şcolii, subalternul direct al colonelului Dragomir. [...] *Harta a dispărut* [...]. Dovadă că la vreo lună sau două, când se făceau procesele alea pe la Şcoala de ofiţeri pe acolo, doi procurori au venit – unul Florescu, îl ştiu şi acuma, [...] „am venit la dv. în legătură cu harta aia". [...] O cunoşteam eu, o cunoştea colonelul

> Dirinea, mai mulţi ofiţeri am studiat-o [...]. [Pe altă hartă] i-am reprodus toate semnele astea pe care le mai ţineam minte că mai sunt pe harta aceea. La vreo lună şi ceva a mai venit un procuror care zicea că este din Piteşti şi că să-i dau şi lui un exemplar [...] am găsit un exemplar din ăsta ca ăla care era şi am mai marcat şi pe harta asta şi am dat-o. De atunci, de harta asta nu mai ştie nimeni nimic. *Toate astea au dispărut*[87].

Braşov

Cazul Molan

Pe 24 decembrie 1989, procurorul Minea Câmpean din cadrul Procuraturii Militare Braşov a emis mandatul de arestare nr. 24/301 împotriva numitului Tudor Molan, născut pe 8.08.1946, fiul lui Tudor şi Elena, de profesie poştaş. În dimineaţa zilei de 23 decembrie 1989, locotenentul Negulescu conducea un pluton de militari amplasat în zona Oficiului Poştal nr. 1 din Braşov. După o noapte în care în zona centrală a oraşului s-a tras din toate părţile şi au existat numeroase victime, el a primit ordin să cerceteze turnul bisericii protestante, despre care existau informaţii că s-ar fi adăpostit „terorişti”. Însoţit de militarii din subordine, ofiţerul s-a deplasat în zonă şi, după ce oamenii săi au executat un foc de baraj asupra turnului, a cercetat intrarea

în biserică şi a descoperit că era încuiată. De asemenea, şi uşa de acces spre turn era încuiată pe dinafară, astfel încât a concluzionat că nimeni nu ar fi putut urca sus pentru a trage. Tocmai se pregătea să se întoarcă şi să raporteze rezultatele misiunii când atenţia i-a fost atrasă de strigătele unor cetăţeni, care i-au semnalat că doi indivizi înarmaţi au sărit gardul cimitirului protestant şi au fugit în direcţia unor blocuri din zonă. Însoţit de o parte a plutonului a pornit în urmărirea lor, dar nu a ajuns prea departe, pentru că în dreptul intrării în cimitir a dat nas în nas cu un civil, care avea pe umăr un PSL (puşcă semiautomată cu lunetă – n.n.). Respectivul era urmat de o mulţime agitată care striga: „Uite-l! Uite-l! Ăsta e!”. Soldatul Musteţiu, unul dintre militarii din pluton, l-a somat să se predea. Conform declaraţiei acestuia dată în faţa procurorilor militari, în acel moment „civilul” (care s-a adeverit că era Tudor Molan) a ridicat mâna stângă în sus, iar cu dreapta a îndreptat arma asupra militarilor, cu intenţia de a deschide focul asupra lor. Musteţiu a executat foc de avertisment cu pistolul-mitralieră din dotare, iar cetăţenii, care între timp l-au ajuns din urmă pe civil, au tăbărât asupra acestuia şi i-au smuls arma. Conform aceluiaşi martor, când i s-a predat arma respectivă a observat că avea glonţ pe ţeavă şi încă două în magazie.

După ce situaţia s-a mai liniştit, locotenentul Negulescu l-a scos pe Molan din clădirea poştei şi l-a dus la sediul Comitetul Judeţean de Partid unde se instalase conducerea revoluţionară. Aici l-a predat generalului Florescu, comandantul garnizoanei, ales ad-hoc şef al FSN-ului Braşov, şi i-a raportat circumstanţele în care l-a capturat. Florescu a decis să cheme imediat un procuror militar şi l-a dat în paza unui ofiţer aflat în sediu

împreună cu arma capturată, solicitând ca acesta să-l interogheze.

Spre surprinderea tuturor, Molan nu numai că a recunoscut senin că a tras în noaptea de 22/23 decembrie 1989 asupra oamenilor şi militarilor adunaţi în piaţa centrală din Braşov, dar a afirmat şi că *primise arma de la un ofiţer de Securitate pe nume Morariu* şi că acesta era coordonatorul unei *reţele formate din colaboratori înarmaţi, care au primit aceeaşi misiune ca şi el*. La indicaţiile lui, militarii au scris pe două bucăţi de plic alb *numele a opt persoane, însoţite de adresele lor şi de tipul de armă cu care ar fi fost înarmaţi (pistoale, puşti cu lunetă şi arme automate*).

Când procurorul Câmpean i-a luat prima declaraţie, în aceeaşi zi, *Molan a reconfirmat în scris cele relatate verbal*. A oferit şi alte detalii. A recunoscut că *era informator al Securităţii şi că făcea parte din reţeaua dirijată de locotenentul-major Morariu*, ofiţer de obiectiv la Oficiul Poştal nr. 1, unde se angajase din 1973. Conform celor relatate de el, *pe 20 decembrie 1989 ar fi fost convocat, împreună cu alte persoane, la o casă conspirativă situată într-o vilă* de pe Dealul Cetăţii unde *Morariu le-ar fi dat arme şi le-ar fi ordonat să tragă în „oamenii şi militarii adunaţi în piaţă”* (foarte interesant, din moment ce în Braşov s-a ieşit în stradă abia pe 21 decembrie, iar primele focuri de armă s-au tras în seara de 22 decembrie – n.n.). De asemenea, *ofiţerul de Securitate ar fi afirmat că situaţia „s-a înrăutăţit” şi că „nu ne vor mai lua prin surprindere ca la Timişoara”*.

Pe 25 decembrie 1989, la o nouă întâlnire cu procurorul, Tudor Molan şi-a schimbat declaraţia iniţială. Nu a încercat să se disculpe sau să-şi găsească circumstanţe atenuante, ci a

modificat un singur aspect din cele relatate iniţial. L-a scos din culpă pe ofiţerul de Securitate şi a afirmat că ar fi primit arma de la Victor Adochiţei, rezident al reţelei dirijate de Morariu, pe 22 decembrie 1989, ora 16:00. Nici reconstituirea din 27 decembrie 1989 nu a clarificat prea mult lucrurile. Dus în cimitirul protestant să arate unde era cavoul unde ar fi stat ascuns după ce a tras în manifestanţi, Molan s-a arătat brusc confuz şi nu a putut să-l indice. Cum procurorul Câmpeanu avea deja dubii referitoare la povestea iniţială, care părea desprinsă dintr-un film, după schimbarea bruscă a celor relatate de Molan, a decis să-l supună pe acesta unui examen medical complet, inclusiv psihiatric. Comisia medico-legală compusă din doctorii Alexandru Moga (medic primar), Mihaela Gădăriţeanu şi Horia Bota (medici psihiatri) l-a examinat pe Teodor Molan pe 28 decembrie 1989. Concluziile expertizei cu nr. 4073/E au fost că are „discernământ păstrat” şi că „prezintă unele leziuni corporale (excoriaţii şi echimoze) pentru vindecarea cărora necesită îngrijire medicală”. Aşadar, Molan nu era nebun, dar avea nevoie de îngrijiri medicale. Prin urmare a devenit necesară efectuarea unei investigaţii medicale mai atente. Aceasta s-a realizat pe 3 ianuarie 1990. Laboratorul de Medicină Legală Braşov a eliberat în data amintită o expertiză care menţionează că Molan Tudor a fost examinat radiologic şi „prezintă fracturi cu deplasarea posterioară a coastei a IX-a dreapta şi a coastelor VIII-IX stânga. Loviturile pot data din 23 decembrie 1989 şi necesită 14-15 zile îngrijire”. Deşi, de la ultima examinare medicală, cea din 28 decembrie 1989, starea sănătăţii lui Molan părea să se fi agravat, din nou nu exista nici un indiciu că aceasta ar fi fost de natură să-i pună viaţa în pericol. Foarte probabil ca această

descoperire să fi fost interpretată prin prisma faptului că un control general, fie el şi atent, nu ar fi putut scoate în evidenţă eventuale fracturi interne. Asta dacă nu cumva respectivele coaste au fost „deplasate” după 28 decembrie 1989. Să nu anticipăm.

Adevăratul mister medical a început însă în noaptea de 8/9 ianuarie 1990, când Tudor Molan a decedat în celula în care era încarcerat în arestul Miliţiei Braşov. Autopsia efectuată de acelaşi medic, Alexandru Moga, care îl consultase prima dată în 28 decembrie 1989, menţionează că „la nivelul scheletului toracic se constată fractura transversală a corpului sternal şi fractura coastelor de II-XII, pe linie axială medie”. În termeni simpli, toracele lui Tudor Molan fusese zdrobit. Cu toate acestea, se menţionează că moartea a fost „patologică, neviolentă şi s-a datorat insuficienţei cardiace acute”. Tocmai această neconcordanţă flagrantă i-a atras atenţia generalului magistrat Ioan Dan în anul 1994, când a cerut redeschiderea anchetei în cazul Molan. Era nemulţumit şi de faptul că toate cercetările fuseseră sistate încă din 1990. Cazul primise un NUP strategic, motivat de „decesul suspectului”, dar soluţia era complet ilegală pentru că se referea doar la acuzaţia iniţială de „deţinere ilegală de armament”, fără să facă nici o trimitere la faptul că Molan fusese reţinut de fapt ca suspect de terorism, şi nici la moartea bizară a acestuia. Despre deces se afirmă că era rezultatul bătăii din 23 decembrie 1989. Pe 30 august 1994, procurorul Ioan Dan a întocmit Ordonanţa de efectuare a expertizei medico-legale în cazul Molan. În document a introdus un set de întrebări concrete, între altele cerând ca experţii legişti de la „Mina Minovici” să-i răspundă clar dacă o persoană poate

supravieţui timp de 17 zile (23 decembrie 1989 – 8/9 ianuarie 1990) cu toracele zdrobit, aşa cum se descoperise la autopsie. Întrebarea nu era atât de lipsită de sens pe cât pare. Procurorul solicitase iniţial toate datele medicale de la IML Braşov şi primise răspunsuri mai mult decât ciudate: că, de fapt, pe 3 ianuarie 1990 nu se făcuse nici o radiografie deoarece „în perioada decembrie 1989 – ianuarie 1990 lipseau substanţele reactive”, apoi că se făcuse ceva, dar „substanţele reactive erau de proastă calitate şi citirea rezultatelor putea fi viciată”. În esenţă, aducând motive care erau la limita plauzibilului, IML Braşov nu se clintea de la concluzia că Molan murise în 8/9 ianuarie 1990 din cauza loviturilor de pe 23 decembrie 1989. Care concluzie se potrivea ca o mănuşă cu NUP-ul din 1990.

Răspunsul de la „Mina Minovici” a venit cu adresa A5/12862/24.03.1995 şi avea următoarele concluzii: „Moartea lui Molan Tudor a fost violentă, politraumatism cu fracturi multiple, fracturi ale scheletului toracic (fracturi de stern, coastele laterale). Modul de producere: posibila comprimare între două corpuri dure”. Generalul Ioan Dan ar fi putut să fie mulţumit dacă respectiva expertiză nu ar fi conţinut şi fraza: „Pot data din 23.12.1989”. Ceea ce, de fapt, anula întreaga linie de raţionament.

Jurnalistul Romulus Nicolae relatează că au fost găsite gloanţe de calibrul 5,6 mm (din dotarea exclusivă a Securităţii) în cadavrele victimelor de după 22 decembrie din Braşov. Însă, într-un mod suspect, la sediul Procuraturii din Braşov s-a produs în 1991 un „incendiu devastator” care a dus la distrugerea documentelor despre evenimentele din decembrie (!).

În luna iunie, anul trecut [1990], s-a deplasat la Braşov domnul general Nicolae Constantin Spiroiu însoţit de cinci ofiţeri. Au contactat grupul „Opinia” şi alte persoane pentru a afla cine anchetează evenimentele din decembrie 1989. La sediul grupului „Opinia”, domnul general Spiroiu a discutat mai bine de cinci ore cu Adrian Moruzi, Viorel Boeru, Viorel Niţescu, Alexandru Popescu şi Katarina Peter.
Pe 14 iunie 1990 seara, generalul Spiroiu l-a sunat pe Adrian Moruzi interesându-se ce se întâmplă la Braşov. S-a procedat la o deshumare a morţilor din decembrie 1989. Totul s-a făcut cu participarea Procuraturii care a prelevat gloanţele ucigaşe. *S-au găsit în special gloanţe de calibrul 5,6 mm care nu sunt în dotarea Armatei*. Recent, la sediul Procuraturii din Braşov s-a produs un incendiu devastator. Au ars mai multe documente legate de Revoluţie. Incendiul a fost atât de puternic, încât s-au calcinat pereţii. Ar fi interesant de aflat ce material inflamabil a putut produce o astfel de putere calorică[88].

Martorul Cornel Vasile Măcrineanu a condus împreună cu un prieten operaţiunile de la Revoluţie la o baricadă pe strada Lungă din Braşov:

[În noaptea de 23-24 decembrie] pe la ora 1:00-1:30 pe strada Lungă trecea o maşină cu număr de Italia. Înăuntru, un domn mai în vârstă, cu cei doi fii ai săi. Aflat pe bancheta din spate, tatăl a fost lovit de un glonţ care a ricoşat în omoplat, sfâşiindu-i carnea până în dreptul gulerului, apoi s-a oprit în tavanul maşinii. D-l Măcrineanu a cercetat glonţul:

calibrul curent 7,62, dar *mai scurt şi „înflorit” la vârf*. După aspectul rănii şi al glonţului, domnia sa e de părere că acesta *a fost exploziv*: unul normal găureşte, nu sfâşie, iar la ciocnirea cu un corp dur (tavanul maşinii) se turteşte sau se îndoaie, nu plezneşte în evantai. Spre norocul italianului, e de părere dl Măcrineanu, glonţul a explodat la contactul cu parbrizul. Altfel, puţin probabil ca acela să fi scăpat cu o simplă rană.

Tot pe 24, dar seara, domnia sa a condus un grup de militari la o locuinţă de pe strada Horea, nr. 65, *asupra căreia s-a tras. Au găsit în ferestre găuri mici, iar în zid gloanţele: subţiri, cam de grosimea unui creion, de culoarea aluminiului, uşoare şi scurte*. Pe când îşi satisfăcea stagiul militar, dl Măcrineanu a făcut trageri cam cu toate armele din dotarea infanteriei. Nu-şi aminteşte să fi văzut ceva care să semene, măcar, cu acele gloanţe[89].

Martorul Andrei N. descrie într-un interviu modul în care atât şeful garnizoanei Braşov, generalul Florea, cât şi procurorii militari din oraş au acreditat dezinformarea securistă: „Versiunea oficială a generalului Florea împărtăşită şi de Procuratura Militară a Braşovului este cunoscută: nu au fost terorişti, oamenii s-au împuşcat între ei”.

Numai că martorul a văzut altceva:

În 23 dimineaţa, de la Unirea se trăgea ca şi de la [hotel] Postăvaru. Am urcat spre poligonul de sub Tâmpa. Am văzut un individ care trăgea. A sărit gardul, eram mai mulţi şi l-am prins. Avea *armă cu lunetă*. Mai târziu *s-a tras de la Liceul Sanitar*. La spălătorie am văzut o talpă ce nu era cizmă

militară. Am doborât uşa. Individul era urcat pe o mobilă. L-am rănit. *Era îmbrăcat în combinezon negru, pe dedesubt avea pulovăr gri. Poseda un automat Thomson calibru 5,65*. La el avea cam 2500-3000 de cartuşe[90].

De remarcat că automatul Thomson de calibru 5,65 este o armă care se afla doar în dotarea Securităţii şi se regăseşte pe listele de armament ale unităţilor DSS pe care le-am găsit recent la CNSAS.

Filmul *Braşovul Revoluţionar*, partea a 7-a[91]:

Se pot vedea acelaşi tip de *glonţ de calibru redus* (5,6) şi aceleaşi caracteristici (începând de la minutul 1:57). Un medic chirurg care operase o victimă împuşcată cu acest glonţ poate fi văzut şi auzit cu următoarea mărturisire: „Despre gloanţele atipice, ucigaşe fac mărturisire şi medicii care au primit cadavrele sau răniţii la spitalele din Braşov: «S-a tras de către trăgători de elită special antrenaţi, probabil cu puşti cu lunetă cu infraroşii»”. Imaginea arată o cască perforată de glonţul respectiv şi un cadavru cu o plagă acoperind tot craniul. Medic:

[Glonţul a trecut] prin cască după care a dat *această plagă oribilă care a cauzat decesul acestui tânăr soldat* complet nevinovat. *Patru au fost împuşcaţi în cap. Un glonţ penetrant din acestea de care vă vorbeam, care* a trecut prin cască. *Orificiul de intrare este foarte mic, puterea explozivă la ieşire foarte mare. Gloanţe care sunt interzise la ora actuală. Ca să zdrobească şi mai tare sunt capetele retezate. Acesta este glonţul folosit. De asta avem plăgi extraordinar de mici la intrare şi datorită puterii distructive, mari la ieşire*.

Într-un interviu filmat, colonelul magistrat (r) Gheorghe Ionescu de la Parchetul Militar Braşov recunoaşte că în dosarul de anchetă există dovezi că, în Braşov, „Au fost aduşi suspecţi îmbrăcaţi în combinezoane negre…”. Însă procurorul militar respectiv, obedient până la capăt fostei Securităţi pe care instituţia sa a slujit-o până în 1989, declara, în mod stupefiant: „Dar aceste combinezoane au fost luate de la Securitate de către civilii care au intrat fără opoziţie” (!)[92].

Mărturia lui Codruţ H. din Braşov din iulie 1990:

Se referă la ceea ce el şi alţi civili revoluţionari au găsit când au ocupat sediul Securităţii din Braşov în noaptea de 22 decembrie 1989: „Ceea ce mi s-a părut suspect e că Securitatea părea că se pregătise… În faţa clădirii era un ARO alb în care erau truse antiteroriste complete şi *combinezoane negre*”[93].

Reşiţa

Martorul Coancă Gheorghe, plutonier de armată, Lugoj, descrie atacuri teroriste la Reşiţa care întrunesc aceleaşi elemente ale luptei de rezistenţă pe care le-am întâlnit în celelalte oraşe: focuri în timpul nopţii, din locuri ascunse. Unul dintre terorişţii prinşi a fost identificat ca ofiţer de Securitate.

Consiliul Frontului Salvării Naţionale din Reşiţa a cerut întăriri din partea Lugojului şi o parte din subunităţile

noastre s-au deplasat de urgenţă în ajutorul fraţilor din Reşiţa… [Trăgătorii erau din] *Securitatea civilă* a statului. Erau dispersaţi în tot oraşul, *în locuinţe, cazemate subterane şi la Liceul nr. 2*, unde îşi transportau răniţii. *Atacul se deschidea la lăsarea serii şi înceta în jurul orei opt-nouă dimineaţă. La una dintre locuinţele de unde s-a tras am reuşit să arestăm un maior de Securitate, împreună cu cei doi fii ai săi* (unul de 14, celălalt de 20 de ani, elev la şcoala militară de Securitate), toţi trei foarte buni trăgători. […] La întrebarea adresată de comandantul unităţii militare din Reşiţa „Ce rost are vărsarea de sânge, situaţia oricum nu o puteţi întoarce?”, răspunsul comandantului Securităţii civile, atunci arestat, a fost: „Puţin ne pasă!”. […]
Din rândul gărzilor patriotice s-au înregistrat multe victime. […]
[Securiştii] s-au predat în data de 29 decembrie 1989 […]. *Armamentul lor era de provenienţă străină, superuşor, de calibru 5,6, şi în cadenţă de tragere dublă. Gloanţele erau cu vârf retezat şi pastilă explozivă în cap*[94].

Norbert Pongracz din Lugoj a fost ucis în noaptea de 23 decembrie 1989, ora 2:40, în unitatea (de radiolocaţie) unde îşi satisfăcea stagiul militar. Glonţul care i-a curmat viaţa

a pornit din pădăricea din apropiere (care ulterior s-a defrişat) în timp ce stătea de vorbă cu locotenentul său, i-a secerat pe amândoi. În total *au fost ucise nouă persoane (ofiţeri şi militari în termen). S-a presupus că ucigaşii ar fi fost de la unitatea de rachete*, dar *arma cu care s-a tras a fost specială, calibrul 5,62 faţă de armamentul obişnuit de 7,62*

mm […]. Nu s-a elucidat problema aceasta a ucigaşilor […]. Reşiţa are declaraţi 16 morţi în Revoluţie, iar domnul Pongracz, când a mers să ridice trupul băiatului său de la morgă, a văzut circa 50 de cadavre[95].

Craiova

Ion Bran, care la vremea respectivă era angajat al Cooperativei Constructorul din Craiova (preşedinte al Asociaţiei Umanitare 22 Decembrie ’89 – Dolj şi vicepreşedinte al Blocului Naţional al Revoluţionarilor) arată că, pe 22 decembrie dimineaţa, peste 100.000 de craioveni se strânseseră în faţa Comitetului Judeţean Dolj al PCR strigând „Jos Ceauşescu!”. În acel moment, „Armata nu a intervenit şi nici nu a încercat să disperseze mulţimea. Miliţienii, securiştii, militarii şi pompierii s-au concentrat pentru a împiedica accesul altor oameni în piaţă […]. Pe lângă militari, mai *erau şi miliţieni şi securişti în civil, iar pe sub şube li se zăreau mitralierele* […]”[96].

Dan Talpoş, preşedinte al Asociaţiei Avioane 22 Decembrie ’89 – Dolj şi secretar general al Blocului Naţional al Revoluţionarilor, declara:

> Pe pod la Electroputere ne aştepta un cordon: *bărbaţi îmbrăcaţi în combinezoane negre şi înarmaţi cu mitraliere* [trăgând] de pe acoperişurile diferitelor clădiri mai înalte[97]. Mulţimea s-a dispersat abia spre seară, din cauza zvonurilor de tot felul, cum că platforma industrială a Craiovei urma să

fie atacată de terorişti. [...] Am fost anunţaţi că este atacată Fabrica de Avioane şi alte uzine, aşa că ne-am întors acolo. Am găsit arme, le-am împărţit muncitorilor şi am petrecut noaptea de 22/23 decembrie păzind fabricile. În centru au rămas oameni puţini, care s-au adăpostit în clădiri, spre seară, căci *a început să se tragă, sporadic, de pe acoperişurile diferitelor clădiri*. Mulţimea s-a readunat în Piaţa din faţa sediului Comitetului Judeţean Dolj al PCR şi în ziua de 23 decembrie. Pe parcursul zilei a *continuat să se tragă sporadic de pe clădirile mai înalte. În total, au fost ucise 19 persoane, în Bănie, iar alţi zece craioveni şi-au pierdut viaţa în Timişoara şi Bucureşti. Numărul răniţilor este de aproape 80*[98].

Din aceste mărturii rezultă că şi la Craiova terorişţii au existat, au fost aceiaşi securişti fie „în civil", fie în combinezoane negre şi „înarmaţi cu mitralierele", trăgând, ca şi în alte oraşe, conform tacticii de gherilă urbană a „luptei de rezistenţă", de pe „clădirile mai înalte".

Zvonurile diversioniste legate de pericole în alte zone (la fabricile de avioane şi alte uzine) au fost destinate împrăştierii revoluţionarilor comasaţi în centru. Este evident că focurile de armă „sporadice", „de pe clădirile înalte" nu au fost rezultatul „focului fratricid" sau întâmplător, ci al focului „ochit şi foarte precis" al aceloraşi terorişti securişti „înarmaţi cu mitralierele". Aceştia au urmat aceleaşi metode şi scopuri ca şi în alte oraşe – şi anume, prin panică şi teroare – să slăbească şi să demoralizeze revoluţionarii, să-i disperseze astfel încât aceştia să se retragă înapoi în casele lor.

Buzău

Din declaraţiile unor ofiţeri de armată şi personal sanitar din Buzău rezultă că asupra unităţii lor militare au tras terorişti. Scopurile par să fie aceleaşi ca la Bucureşti şi în restul ţării: slăbirea Armatei, crearea de panică şi foc fratricid. Identitatea trăgătorilor ca securişti se poate stabili prin vestimentaţie (combinezoane negre), focul precis, probabil cu puşcă cu lunetă (soldat împuşcat „în frunte”), focuri nocturne:

> În drum spre Buzău, la Mărăcineni, în dreptul unei unităţi militare care, la rândul ei, a fost atacată, coloana de la Piatra Neamţ intră sub tirul unor grupuri de indivizi îmbrăcaţi în *combinezoane negre* [...]
> La ora 23, militarul Vespasian este împuşcat în frunte, lt.-mj. Cighir este împuşcat în genunchi, militarul Nicolau în gât [scris în declaraţia ambulanţierilor]. Pe cei răniţi i-am pansat şi pensat pe vasele mari de sânge. Abia dimineaţă, cei decedaţi şi, ulterior, cei răniţi au fost transportaţi cu autosanitara tip TV, asistent Vârcă Gheorghe, conducător auto Boghian Ilie. La al doilea transport, la întoarcere, s-a tras asupra salvării, Boghian Ilie fiind rănit cu 8 gloanţe în abdomen, iar Vârcă Gheorghe cu 2 gloanţe. [...] *Asupra unităţii militare din Mărăcineni se produceau atacuri mai ales în timpul nopţii*, lângă noi au murit militari [...]. Decizia de a rămâne la UM Buzău Mărăcineni a fost luată de ministrul Apărării, generalul Guşă. [...] Subsemnatul col. (r) Mierlici Ion certific faptul că, în seara zilei de 26.12.1989, am fost rănit în localitatea Mărăcineni, judeţul Buzău, în timp ce mă aflam în misiune de patrulare pentru depistarea teroriştilor

şi capturarea acestora[99].

Această mărturie dovedeşte un element esenţial al diversiunii din timpul Revoluţiei, şi anume că a fost iniţiată intenţionat cu focuri de armă *care au făcut victime şi în rândul militarilor*, de către trăgători camuflaţi în *combinezoane negre*. Aceasta demontează încă o dată teoria că victimele de la Revoluţie ar fi rezultat în întregime din „foc fratricid" datorat „psihozei teroriste". Iată că pentru aceşti militari nu a fost vorba de o „psihoză teroristă", ci de o *teroare indusă de terorişti reali, iar nu de zvonuri diversioniste ori informaţii induse de alte unităţi miliare aflate în stare de confuzie.*

Atacurile asupra unităţilor militare din Brăila[100]

Din mărturiile ofiţerilor şi soldaţilor de la unităţile militare din Brăila (citate mai jos), confirmate de locatarii din blocuri, rezultă că trăgătorii au tras „de pe Laminorul 4, de pe terasele blocurilor din jur şi chiar din unele apartamente", „din blocurile în construcţie", „din apartamentul de la ultimul etaj al blocului, în care locuiau părinţii unui ofiţer de Securitate", „de la marginea pădurii". Este absurd să ne imaginăm că aceste focuri de armă îndreptate din zone civile către unităţi militare au fost executate tot de militari din MApN.

Martorul Franţ Giurgiu, maior:

Spre seara zilei de 23 decembrie ’89 am văzut un TV în zona Viziru [din Brăila] unde sunt dispuse, după cum se ştie, nu-i nici un secret, majoritatea unităţilor noastre. Nu se întunecase încă. Au coborât câţiva *tipi îmbrăcaţi în haine de culoare închisă,* care s-au împrăştiat prin cartier. N-a trecut mult şi *s-a deschis focul asupra unităţii din care fac parte, de pe terasele blocurilor din jur şi chiar din unele apartamente*. Am ripostat. *Ne-au ţinut aşa, în şah, toată noaptea*. A doua zi, când s-a luminat, am cercetat zona. Apartamentele din care s-a tras erau nemobilate. Vecinii şi administratorul blocului n-au fost în stare să ne spună cui aparţineau [...]. Zeci de militari au văzut flacără la gura ţevii în dreptul ferestrelor acestor apartamente. Găurile făcute de gloanţele militarilor care au ripostat se văd şi acum în pereţii exteriori. Aşa cum *se văd pe pereţii clădirilor noastre urmele focului executat din aceste apartamente*.

Martorul Ionel Ţarălungă, maior:

Pe seară, după căderea întunericului *s-a tras asupra comandamentului diviziei şi unităţii noastre,* care se afla în aceeaşi curte, în special *din blocurile în construcţie*. Aceleaşi pocnete seci, care s-au auzit şi în alte zone. *Am adunat destule asemenea gloanţe pe care le-am predat procurorului militar*. *Erau de calibrul 5,6 mm, cilindrice, dintr-un metal dur, de culoare albă. De altfel, găurile făcute de ele în clădirile noastre se mai păstrează încă. Sunt mai mici decât cele produse de gloanţe de calibru 7,62 mm*. S-a tras şi cu muniţie 7,62 mm[101].

Martorul Vasile Ionescu, plutonier:

După încetarea duelului de foc dintre militari şi persoana sau persoanele care *au executat foc din apartamentul de la ultimul etaj al blocului*, am făcut cercetări la faţa locului. Eu cu patru militari. Împreună cu vecinii, am forţat uşa apartamentului. Înăuntru nu mai era nimeni, deşi şi *vecinii confirmau că au auzit trăgându-se din acest apartament*. De fapt, *zeci de militari au văzut flacără la gura ţevii la ferestrele apartamentului* [...]. După spusele celorlalţi locatari *în el locuiau părinţii unui ofiţer de Securitate*, care cu o zi înainte plecaseră la ţară [...]. Nu am găsit tuburi, dar persista în aer miros de pulbere arsă, iar pervazurile ferestrelor erau afumate, datorită flăcării rezultate în urma tragerii.

Martorul Voicu Ionel, căpitan:

În noaptea din 22/23 am acţionat cu un transportor blindat la *depozitul de muniţii*. Când, spre *ora 4 dimineaţa, s-a deschis focul asupra obiectivului*, am pornit aparatul de vedere pe timp de noapte şi am cercetat zona din care se trăsese. *Am văzut la marginea pădurii două persoane care executau gesturi tipice de tragere asupra intrării în obiectiv*.

Martorul Dumitru Marvela, locotenent-colonel:

Aceleaşi care s-au strâns şi din comandamentul diviziei şi din alte obiective militare. *Gloanţe de calibru 5,6 mm... Cred că scopul atacului n-a fost de a cuceri acest obiectiv, ci de a*

provoca, a stânjeni aprovizionarea cu muniţie a unităţilor militare, a produce panică. Altfel acţionau cu forţe mai serioase. N-au fost mai mulţi de 4-5 persoane. Nici rănitul sau mortul n-a fost identificat".

Martorul Tache Ene, locotenent-colonel:

După încetarea focului asupra unităţii noastre de pe Laminorul 4 am trimis o echipă pentru scotocirea zonei. Au găsit doar urme proaspete de încălţăminte pe scara exterioară de acces şi pe acoperişul laminorului. [...] *Majoritatea celor care au atacat unităţile militare erau profesionişti, pregătiţi special pentru asemenea acţiuni.*

Martorul Viorel Lazăr, locotenent-colonel:

Tot în noaptea de 23/24 decembrie a fost ucis şi maiorul Milea Dumitru. Se spune că nu s-a supus somaţiei de a coborî din autoturismul cu care venise la Consiliu fără armă. E adevărat, dar *gloanţele n-au pornit din Consiliu, ci din direcţia Casei Tineretului* sau de undeva de pe strada care separă Casa Tineretului de Consiliu. Am făcut a doua zi, pe lumină, reconstituirea. Glonţul, unul singur, a pornit dintr-o *armă de profesionist, dotată probabil cu dispozitiv de ochire pe timp de noapte*. A lovit drept în inimă. *A fost o armă de calibru mic, pentru că orificiile de intrare şi ieşire erau mai mici decât cele produse de armamentul obişnuit, calibrul 7,62 mm, aflat în dotarea noastră*[102].

Martorul Marcela Pârlog:

În perioada evenimentelor din decembrie ’89 am fost asistent-instrumentist la Secţia Chirurgie a Spitalului de Urgenţă Brăila. Nopţile de 23/24 şi 24/25 au fost de groază. Chirurgii au lucrat aproape 24 de ore din 24, pentru salvarea răniţilor. Ceea ce m-a frapat este că *plăgile aveau un aspect înfiorător*. Aproape de la nici un pacient *n-am scos gloanţe întregi, ci gloanţe înflorite la partea de vârf. La 10-15 cm de acestea, se găseau schije din acelaşi metal*, care *se vedeau pe ecran ca nişte punctişoare cât bobul de grâu. Mare parte din proiectilele ciudate le-am spălat de sânge şi le-am pus în plicuri în dulapurile noastre. Pe 27 sau 28 decembrie s-au prezentat trei persoane la spital care le-au luat pentru cercetări*[103].

Fănică Voinea Ene, locotenent-colonel:

Şi la Brăila, ca şi în alte oraşe din ţară, *acelaşi sistem de operaţiuni asupra unităţilor militare şi obiectivelor de importanţă deosebită: „Trage şi dispari!”, bine-cunoscut principiu al acţiunilor grupurilor de comando. Atacurile s-au petrecut aproape în exclusivitate noaptea, întunericul fiind o mască ideală pentru aceste misiuni.* S-a folosit îndeosebi *armament uşor, calibru mic (5,6 mm)*, dotat cu *dispozitive de ochire în timp de noapte*... Ce scopuri urmăreau? Crearea unei situaţii confuze, paralizarea conducerii unităţilor militare, dispersarea forţelor de apărare în cât mai multe puncte şi altele. Străinii n-aveau de unde cunoaşte atât de perfect sistemul nostru de apărare antiaeriană, de transmisiuni, chiar unele coduri militare[104].

Consecinţele focurilor de armă de la Brăila

Conform statisticilor Institutului Revoluţiei, ca urmare a focurilor de armă descrise mai sus şi a diversiunii create de acestea, la Brăila au murit 42 de cetăţeni, dintre care 32 de civili, nouă militari MApN şi un ofiţer de Securitate[105]. Un număr semnificativ în această statistică este cel al militarilor MApN „împuşcaţi în unitate”. Nu puteau fi victime ale „focului fratricid”. Nici o unitate militară nu a deschis focul împotriva alteia, lucru care ar fi fost absurd. Oricât de bine orchestrată ar fi fost diversiunea şi oricât de mare deruta soldaţilor, aceştia nu puteau trage direct în colegii lor din unităţile militare. Nu se poate ca cei patru militari să fi fost ucişi la Brăila decât de focurile celor cu „*haine de culoare închisă,* care s-au împrăştiat prin cartier” şi au „deschis focul asupra unităţilor militare de pe terasele blocurilor”, „de pe Laminorul 4”, „de pe terasele blocurilor din jur şi chiar din unele apartamente”, „din blocurile în construcţie” sau „de la marginea pădurii”. Aşa cum alţi 53 de militari din MApN au fost ucişi în propriile unităţi în restul ţării în timpul Revoluţiei, ca victime „colaterale” ale diversiunii ale cărei scopuri au fost „crearea unei situaţii confuze, paralizarea conducerii unităţilor militare, dispersarea forţelor de apărare în cât mai multe puncte”. Aşa cum remarca unul dintre martori, este evident că „scopul atacului nu a fost de a cuceri unităţile militare, ci de a le ţine în şah”, „de a provoca, a stânjeni aprovizionarea cu muniţie, a produce panică”. („Altfel acţionau cu forţe mai serioase.”)

Un detaliu important este că toţi martorii brăileni citaţi mai sus au declarat că forţele MApN nu şi-au părăsit unităţile în timpul nopţii, tocmai pentru că nu dispuneau de „aparatură

mobilă de vedere pe timpul nopţii” şi pentru a nu „crea o confuzie nemaipomenită”, pentru a nu „periclita viaţa a zeci de ostaşi”, care, „scoşi din adăposturi, ar fi fost ţinte uşoare chiar şi pentru un trăgător neexperimentat”. Din aceste motive, este de la sine înţeles că acei militari nu s-au dus în blocurile respective pentru cercetări decât pe lumină, a doua zi dimineaţa, fapt confirmat de majoritate depoziţiilor de mai sus.

Brăila: anatomia unei mistificări a propagandei securiste

Într-un „serial” apărut în ziarul *Adevărul*[106], jurnaliştii Cristian Delcea şi Mihai Voinea ajung însă la o cu totul altă concluzie. Conform unei naraţiuni bine ticluite, „nebunia” ar fi început pe 23 seara, când „căpitanul Romulus Hanganu” ar fi încercat „să deblocheze arma unuia dintre subordonaţii săi, declanşând lansarea cartuşului aflat pe ţeavă”. „De la acest foc tras accidental” ar fi început „nebunia” în Brăila. În acest scenariu, miile de focuri observate de militari trase în aceeaşi noapte de la „ferestrele blocurilor” din jurul unităţilor militare, din „blocurile în construcţie”, de pe „Laminorul 4”, „de la marginea pădurii” etc. erau dedublări miraculoase ale „căpitanului Romulus Hanganu”. Sau colegi debusolaţi, care şi-ar fi părăsit unităţile pe timpul nopţii, fără ştirea superiorilor, s-ar fi urcat după acel multiplu „căpitan Hanganu” în blocurile respective sau în pădurile din apropiere şi ar fi început imediat să tragă înapoi către propria unitate (!). În acest fel, adevăraţii trăgători, conspirativi, „în haine închise la culoare”, care au deschis focul inclusiv din apartamentul părinţilor ofiţerului de Securitate menţionat sunt absolviţi de orice vină. Victimele sunt puse pe seama Armatei, ale cărei dispozitive s-ar fi aflat „în toate

clădirile importante din oraş" fără să aibă „habar unii de ceilalţi" şi care ar fi „tras continuu fără să ştie în cine". Inclusiv cu arme de un calibru care nu existau în dotarea Armatei, ale căror gloanţe le-au găsit în unităţile lor (!).

Nu putem şti dacă respectivii jurnalişti au făcut-o din necunoaşterea datelor şi probelor de mai sus. Cert este că această naraţiune absurdă la nivel faptic şi logic este conformă strategiei de dezinformare a Securităţii, care de trei decenii încearcă să-şi acopere crimele de la Revoluţie. Ne vom referi mai pe larg la această dezinformare în secţiunile următoare.

Martorii din Brăila citaţi (Ionel Ţarălungă, Fănică Voinea Ene, Dumitru Marvela etc.) menţionează şi ei că asupra unităţilor lor s-a tras cu *armament uşor, calibru mic (5,6 mm), respectiv „gloanţe calibru 5,6 mm", care produceau* „aceleaşi pocnete seci, care s-au auzit şi în alte zone".

Ofiţerii respectivi au *„adunat destule asemenea gloanţe" pe care le-au predat „procurorului militar"*. Le-au descris astfel: „erau calibrul 5,6 mm, cilindrice, dintr-un metal dur, de culoare albă. De altfel, găurile făcute de ele în clădirile noastre se mai păstrează încă. Sunt mai mici decât cele produse de gloanţe de calibru 7,62 mm"[107].

Acţiuni diversioniste şi teroriste la Hunedoara

Locotenent-major Todea Octavian arată că şi în Hunedoara, în 23 decembrie 1989, după ora 19:00, au început atacurile teroriste. Ele au pornit din direcţia satului Hăşdat şi a serei de flori – poligonul auto:

Anterior declanşării atacului (circa 30-40 de minute), după lăsarea întunericului, când cadrele de pe latura „Nucul” se deplasau pentru ocuparea definitivă a DL (dispozitiv de luptă) aflându-se în faţa garajului MTI, am observat pe fondul cerului senin ţinte aeriene la care nu se deosebea conturul, dar se vedeau clipirile roşii ale luminilor de balizaj, deplasându-se pe direcţia Hăşdat-Teliuc pe partea de SV a DL. Evoluau probabil la o mare înălţime, deoarece în întuneric nu am observat contururi şi, ceea ce m-a surprins, nici zgomot. Nu pot aprecia nici acum, de fapt, nici atunci, înălţimea exactă, dar, în orice caz, în afara zonei de acţiune a mitralierelor antiaeriene, fapt pe care l-am şi comentat atunci în sensul că s-ar cunoaşte de către acestea elementele noastre de DL şi mitralierelor evitând intrarea în zona lor de foc. [...]

Am numărat atunci, la intervale de timp pe care nu le pot preciza cu exactitate, patru trasee de clipiri cu luminile roşii de balizaj în aceeaşi direcţie. Precizez că aceasta m-a convins de existenţa unor ţinte aeriene pe care nu le puteam preciza cu exactitate, dar le presupuneam, după viteză, elicoptere, cu rezerva neînţelegerii lipsei zgomotului.

Atacul terorist s-a manifestat prin focuri de armă, pe care le-am auzit cu claritate din PC (Punctul de Comandă), putând să localizăm, în mare, direcţiile din care veneau şi, corelând cu rapoartele de pe laturi, să avem o imagine destul de precisă asupra sa. Particular era zgomotul diferit de armamentul propriu al împuşcăturilor, fapt care m-a surprins. Erau pocnituri mai seci şi mai scurte. Erau foc cu foc şi serii scurte. Nu erau serii lungi. Alternau pe direcţii şi

din locuri diferite. Atacul a continuat până în jurul orei 06:30, când a încetat brusc. În zilele următoare, la fel. Ziua nu am constatat urme, dar nu am intrat în case.

La 19 septembrie 1991, acelaşi căpitan Todea Octavian a mai declarat, între altele:

Ziua nu s-a întâmplat nimic deosebit, iar după lăsarea întunericului, în data de 24, au apărut aceleaşi situaţii. În timpul zilei, starea psihică era surescitată la toţi militarii din unitate, întrucât apăreau informaţii multiple legate de apariţia unor maşini cu terorişti din diferite direcţii sau de deplasarea unor persoane necunoscute, presupuse a fi terorişti. S-au organizat ambuscade, cercetări în teren, însă toate au avut rezultat negativ, în sensul că nu am putut depista nimic concret. [...] În cursul nopţii, au continuat acele rafale scurte cu cadenţă diferită, din afara unităţii, care ne-au ţinut în şah şi ne-au obligat să ripostăm, dar deja într-un mod mult mai lucid, cu un consum mai mic de muniţie. [...] După terminarea evenimentelor, mi-au fost aduse mai multe elemente de muniţie, respectiv tub de cartuş 8 mm de pistol, glonţ plastic. Acest element mi-a fost adus de maior Fazekas şi nu-mi amintesc exact locul unde l-a găsit, *un tub cartuş de pistol-mitralieră 5,62 mm (pe acesta cred că mi l-a adus şeful de stat-major al regimentului care, şi el, îl primise de la alt militar), tuburi pe lamă calibru 7,62 mm. Cu un lot pe care noi l-am verificat şi nu l-a avut nimeni în garnizoana Hunedoara, respectiv noi şi Gărzile Patriotice*. Aceste tuburi ne-au fost aduse de un soldat spunând că *le-a găsit pe o latură a unităţii de unde s-a deschis foc asupra*

noastră[108].

Locotenent-colonel Toma Ioan a dat şi el o declaraţie demnă de atenţie:

> În dimineaţa zilei de 23 decembrie, orele 3:00, mi s-a raportat că dinspre Teliuc spre Călan se observă o urmă luminoasă la o înălţime de 500-1.000 m. S-a declanşat foc antiaerian, dar nu a fost nimerită acea ţintă, care a dispărut din raza noastră. După acest incident, s-a declanşat focul terestru. Cu certitudine afirm că, dinspre Hăşdat, asupra unităţii sau înspre unitate s-a tras sau s-a semnalat foc de arnament pentru a determina riposta noastră. *În momentele când, din unitate de la noi, nu se trăgea deloc, se auzea clar zgomot de foc de armă de o tonalitate mai deosebită din acea direcţie*. [...] Mai arăt că, în ziua de 24-25 sau 26 decembrie s-au găsit în unitate trei gloanţe, într-adevăr, deformate, *care nu erau din dotarea noastră*[109].

Odiseea personală a lui Eduard Ursache, rănit la Revoluţie în Arad

Pe 24 decembrie 1989, în timp ce, soldat fiind, se afla într-o misiune de luptă împotriva teroriştilor din Arad, domnul Constantin Eduard Ursache a fost împuşcat[110]. Glonţul a intrat prin zona gâtului, a pătruns în cap şi i-a distrus vederea la un ochi şi auzul la una din urechi. A primit titlul de „Luptător

pentru victoria Revoluţiei Române” din partea preşedintelui României.

Astăzi, domnul Ursache trăieşte modest în Bucureşti şi a avut amabilitatea să ne vorbească pe larg, într-un interviu înregistrat, despre experienţa sa din zilele Revoluţiei. Nu se laudă pentru ce a făcut acum 30 de ani. Vorbeşte direct, cu o sinceritate şi un bun-simţ dezarmante. Vocea sa nu trădează nici o urmă de emfază. Emoţionanta relatare de mai jos este o radiografie a unui atac terorist-diversionist. Ca sute de alte atacuri de acest fel din toată ţara soldate cu victime, a rămas până astăzi nesoluţionat de procurorii militari. Prin exemplaritatea sa, este de fapt o radiografie a Revoluţiei, dar mai ales a contrarevoluţiei Securităţii din decembrie 1989.

Ce urmează se bazează în cea mai mare parte pe interviul pe care domnul Ursache ni l-a acordat cu multă amabilitate.

În decembrie 1989, domnul Ursache, în vârstă de 20 de ani, îşi executa serviciul militar la UM 01214 din Ineu, o unitate de artilerie grea. Fusese recrutat în luna septembrie acelaşi an. Era deci un „buhai”, cum li se spunea soldaţilor din ciclul 1. Pe 17 decembrie s-a „vehiculat” printre colegi că „au intrat ungurii peste noi”. După cum se ştie, ungurii nu au intrat peste noi şi nici nu aveau de gând s-o facă. Erau zvonurile plantate de Securitate, pornind de la Iulian Vlad şi Ceauşescu, propagate prin cadrele Direcţiei a III-a de contrainformaţii militare (CI). Spiritele militarilor trebuiau agitate pentru a-i pregăti să tragă în „duşmani”, oricare ar fi fost aceştia. Securitatea pregătea războiul dictatorului Ceauşescu împotriva propriului popor. Un duşman care, evident, trebuia deghizat într-o invazie „externă”, care va „distruge integritatea teritorială” a ţării.

Însă conform „metodicii” serviciului de dezinformare („D”)

al Securităţii, trebuia plantată şi o a doua variantă, pentru cazul în care soldaţii s-ar fi întrebat de ce invadatorii unguri vorbesc româneşte. Aşadar s-a „vehiculat” şi că e vorba de „huligani care au spart vitrinele”. S-a distribuit muniţie de război – 120 de cartuşe fiecărui soldat şi au fost scoase „din remiză”[111] camioanele „cu *obuziere mari*”[112]. Lui Eduard, sau Eddy, cum îi spuneau prietenii, i s-a dat un AG 7[113] cu trei rachete (cu care nu mai trăsese niciodată).

Până pe 21 decembrie, plutonul său a stat în cazarmă, în stare de alarmă, „cu cartuş pe ţeavă şi siguranţa pusă”. Dormeau cu bocancii în picioare. În acea zi au fost urcaţi în camioane pentru misiunea de a apăra Consiliul din Arad.

Au fost duşi în centrul Aradului, unde au înlocuit alţi soldaţi într-un cordon care bloca accesul manifestanţilor în Consiliul Judeţean de Partid. Aveau muniţie de război şi li s-a spus să pună şi baionetă la armă. Cei de dinaintea lor trăseseră deja câteva focuri de avertisment în aer[114]. Reperul pentru manifestanţi era linia tramvaiului. „Dacă depăşeau, trebuia să le spunem” să se retragă. Însă nu era uşor, şi iată de ce:

> Populaţia s-a pus în genunchi în faţa noastră. Unii chiar plângeau şi ne spuneau: „Nu trageţi în noi! Suntem fraţii voştri! La Bucureşti se moare!”. Eu eram tânăr, chiar nu ştiam ce se întâmplă cu mine. Vă daţi seama, cu armament pe mine, cu oameni în genunchi în faţa ta care ne spuneau să ne unim cu ei. […]
>
> Au venit oameni la noi care ne-au băgat flori în ţeava de la arme, ne-au împărţit sendvişuri cu parizer şi apă.

S-ar putea numi această scenă una de semiînfrăţire? Greu de spus. În spatele lor, chiar lângă uşa consiliului, erau totuşi „cei

de la USLA”, cei cu „scuturi albe”.

În noaptea de 21-22 decembrie, Eddy şi colegii săi au dormit în apropierea „obiectivului” pe care trebuiau să-l apere. În dimineaţa care a urmat au reintrat în dispozitiv. Dar n-a mai durat mult. 80.000 de arădeni au venit curând în piaţa din faţa Consiliului Judeţean. „[La un moment dat] s-a anunţat că a fugit Ceauşescu şi toată lumea a început să urle de bucurie. Un coleg, Lucian, care n-a fumat în viaţa lui, s-a apucat atunci de fumat! Eu eram bulversat, vă daţi seama, eu trăisem până atunci doar în comunism…”

Au urmat zile şi nopţi intense pentru militarii în termen ai unităţii din Ineu. Începuse să se tragă. Au rămas „cu muniţia pe ei”, iar pe 23 s-a dat „alarma grea”. Ofiţerii erau „disperaţi”. Ajungând şi pe la unitatea militară din Cetate, li s-a spus „să nu bea apa că e otrăvită”[115]. Reveniţi în unitatea lor, li s-a ordonat să iasă pe terenul de fotbal cu AG 7 şi să stea „în cerc cu faţa în sus că vin trei elicoptere cu terorişti care voiau să treacă frontiera”.

Pe 24 decembrie, „unul dintre colegii care a fost în Arad a fost rănit în mână. S-a tras tare de tot din blocuri în zona unei cofetării. Îl chema Lungu Costel şi a stat în Spitalul Militar Central. Rana de la mână nu era de glonţ de 7,62, pentru că *toată carnea era smulsă*”[116].

L-am întrebat pe domnul Ursache dacă, din câte a auzit, este posibil ca focul de armă care l-a lovit pe Costel Lungu să fi fost tras tot de soldaţi ai armatei sau revoluţionari înarmaţi. Îi vine greu să creadă această variantă pentru că nu a fost de faţă, nu poate fi sigur.

În aceeaşi zi s-a dat alarma întregului batalion din care făcea parte Eduard. Au plecat într-un convoi de opt camioane,

fără prelată[117], precedate de maşina comandantului, în care se afla şi CI-istul, în uniformă specială, „ceva cu roşu parcă”. Eddy era în primul camion. Alături de el se afla Costel Dumitraşcu, care, deşi nu făcea parte din grupul iniţial, a cerut comandantului bateriei permisiunea să meargă şi el în misiune: „La Bucureşti, fratele meu, mama, poate au murit!”. Impresionat, comandantul i-a îndeplinit dorinţa. Costel Dumitraşcu avea să fie foarte curând ucis de gloanţele aceluiaşi terorist care l-a rănit pe Eddy[118].

Dar nimeni nu anticipa ce avea să se întâmple în curând. Drumul spre oraş al convoiului de miliari a fost însufleţit. Întreg convoiul a cântat în cor *La umbră de stejărel, frumos doarme un soldăţel* şi *Treceţi, batalioane române*.

La intrare în Arad era „o blocadă făcută de civili cu bâte în mână. Nu arme, bâte”. Se trăgea, se vedeau trasoare. Militarii s-au consultat cu aceştia pentru a decide unde e mai bine să meargă coloana – în oraş sau la aeroport. S-a hotărât să se continue deplasarea înainte, „să apărăm Aradul”.

Înainte de intrarea pe Calea Romanilor, camionul s-a oprit. Locotenentul Buzincu, comandantul de pluton, le-a cerut lui Eddy şi Costel Dumitraşcu să se ridice în picioare şi să apere flancurile, cu armă încărcată. „Eu eram pe stânga, unde erau blocurile, şi Costel pe flancul drept, cu faţa spre vile. Un altul, cu puşca-mitralieră, ţinea centrul drumului. Ne-a spus să tragem siguranţa la armă.”

A fost ultima comandă pe care cei doi au primit-o. „Am mai făcut 200 m şi mi-am pierdut cunoştinţa. *Ne-a nimerit de la primul foc*. Eram în primul camion. *Costel a avut 5 sau 7 cartuşe în burtă. Pe mine m-a lovit un singur glonţ*. Mi-a şters umărul, mi-a intrat în gât şi cap.”

L-am întrebat iarăşi dacă este posibil să fi fost lovit de un alt militar în termen:

> A, că Armata a tras în Armată? În situaţia asta, *nu*! *Care soldat era nebun, să vadă opt camioane cu soldaţi şi fără prelată pe ele [şi să tragă în ele]?! Că vezi căştile, bulevardul era luminat, eram pe Calea Romanilor* [...]. *N-au cum să fie niciodată opt camioane cu terorişti. Plus că era maşina comandatului* [în faţă]. E clar că acolo *nu s-a tras [din] vreo greşeală sau eroare militară sau că a tras militar în alt militar, nu, sub nici o formă. Nu, sub nici o formă, asta vă spun clar*. Plus că, atenţie, *după ce am fost eu împuşcat, cum mi-au spus băieţii, s-a continuat focul. Şi culmea e că s-a continuat din vila Doina, care, se presupune, vila aia Doina, am aflat în timp că era a şefului Securităţii pe Arad*. Comandantul a dat ordin şi s-au tras cinci sau şase lovituri de AG 7 în vilă, care, mi-a zis mie mama mea când a venit la mine, la spital, e dărâmată toată.

Spre deosebire de atacul din ziua anterioară, soldat cu rănirea colegului Lungu Costel, Domnul Ursache este convins că atacul a fost premeditat, pentru a se crea panică. Observaţiile sale par desprinse din manualul luptei de rezistenţă al Securităţii:

> A fost un fel de *luptă de gherilă, luptă de stradă cu arma de foc. S-a creat panică. Era de ajuns să-ţi cadă un coleg, mai ales că se trage din anumite locuri, de unde nu vezi, nu ştii cine trage*... Asta a fost ca să creeze panică. *Ce înseamnă panica: să nu mai ai siguranţă pe tine, să fii speriat şi atunci când eşti*

speriat faci fapte [pe] care nu le conştientizezi, începi să tragi haotic. Părerea mea e că mulţi civili au căzut victimă acestor focuri încrucişate din panică. *Panica şi-a atins efectul. Cine a făcut lucrurile astea a fost bine organizat, pentru că nu s-a întâmplat să cadă o dată 20 de oameni. Se împuşcă pe grupuri mici, 2-3 inşi cădeau, sau unul, se forma panica. Mai stăteau puţin, mai cădea unul la nu ştiu ce stradă distanţă, se forma panica. Nu ştia nimeni unde să tragă şi în cine să tragă. Asta s-a şi urmărit, să creeze panică, să se împuşte oamenii între oameni. Diversionişti au existat!*[119]

Colegii i-au spus ulterior lui Eddy ce s-a întâmplat după ce a fost împuşcat. Şi anume, exact ceea ce au urmărit teroriştii: „în momentul când am fost lovit,

Constantin Eduard Ursache şi cicatricea operaţiei care i-a salvat viaţa

toţi au sărit din camioane, unii s-au băgat sub camioane, mulţi au fugit, s-au ascuns într-o scară de bloc. Au sărit [imediat] toţi din camionul meu…”. Glasul său trădează, pentru prima oară, o emoţie jenată, împletită cu tristeţe, când reproduce ce i-au relatat unii dintre colegi:

> [Mi-au spus:] „N-a urcat nimeni după tine să te dea jos, doar Mihăilă, singurul. Costel urla «Aoleo, mamă, sunt rănit», tu erai căzut peste oblon, ca un beţiv”. Eu nu ştiam nimic, pierdeam foarte mult sânge, că intrasem în comă deja. A urcat după noi acel oltean, Mihăilă, singurul care a urcat după mine şi m-a dat jos. Îmi curgea sânge şi pe nas, şi pe gură. A venit salvarea, m-au tăiat la gât, asta mi s-a povestit… Am stat în comă de pe 24 seara până pe 1 [ianuarie], când am văzut-o pe mama. Nu ştiam ce se întâmplase cu mine. Am aflat că a murit Costel. Mormântul lui e în cimitirul eroilor. Îl găsiţi, Costel Dumitraşcu…

Cele câteva focuri trase de securiştii aflaţi, după toate probabilităţile, în vila Doina şi-au atins într-adevăr scopul. După spusele domnului Ursache, n-au făcut victime decât din primul camion: un mort (Costel Dumitraşcu, lovit în burtă) şi doi răniţi (Eduard Ursache în umăr, gât şi cap, şi Ion Diaconu, sub bărbie)[120]. Dar întregul convoi s-a oprit. Militarii, fără experienţa luptei reale, au intrat în panică. Ulterior, au răspuns cu foc de AKM şi AG, dar teroriştii îşi schimbaseră deja poziţia. Nici unul n-a fost prins sau identificat. Deşi se ştia cine locuia în acele vile, respectiv cadre de Securitate[121]. Mai mult, s-au găsit înăuntru arme şi muniţii.

Pe 4 iulie 2018, Eduard Ursache a fost citat de SPM să se prezinte la circa 22 Poliţie din Bucureşti să dea o declaraţie în calitate de „persoană vătămată”. Deşi avea de mult această calitate într-un dosar al Revoluţiei Arad, „în atâţia ani nu-l mai chemase nimeni”. I s-a sugerat să vină cu un avocat, însă el nu-şi poate permite acest lucru. În ziua respectivă, la circa 22 se

pare că ar fi trebuit să vină şi avocatul domnului Iliescu.

În legătură cu declaraţia dată la poliţie, domnul Ursache ne-a mărturisit următoarele:

> Ce v-am spus dvs. aici i-am spus şi lui. Numai că [el nu m-a înregistrat], a scris cu mâinile pe calculator. El tot încerca să-mi răstălmăcească cuvântul. Adică eu spuneam una şi el tot încerca să bage altfel. Şi eu îi ziceam „Stai, domnule, că nu-i aşa!”. Eu îi spuneam exact ce s-a întâmplat, cum s-a întâmplat, dar, pe lângă cuvântul meu, el venea cu alt cuvânt. Dacă, de exemplu, eu spuneam „nu”, el scria „nu ştiu”.

Aşteptăm cu interes să vedem cum a fost consemnată declaraţia lui Eduard Ursache în dosarul cu 3.330 de volume de urmărire penală ale procurorilor[122]. Şi cum au ajuns aceştia la concluzia că şi Eduard Ursache, şi Costel Dumitraşcu au fost loviţi de foc „fratricid”? Au consemnat oare că s-a tras din vila Doina? Au cercetat a cui era? I-au audiat? Au verificat ce s-a găsit acolo? Au comparat muniţiile găsite în acea vilă cu gloanţele cu care au fost lovite victimele?

Ne-ar interesa şi modul în care explică prolificii procurori cum a fost ucis de fapt Costel Dumitraşcu şi cum au fost răniţi Eduard Ursache şi Ion Diaconu. În condiţiile în care nu erau alţi militari în zonă, iar civilii din apropiere nu erau înarmaţi[123], cine a fost „nebunul” care ar fi deschis, *fără provocare*, focul „fratricid” asupra convoiului de opt camioane de militari, pe bulevardul luminat?

***

Cert este că mărturia înregistrată pe care ne-a oferit-o domnul Ursache se coroborează cu faptele descrise de organele militare în volumul coordonat de general-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu, *Armata Română în Revoluţia din decembrie 1989*:

> Pe baza ordinului comandantului marii unităţi, la orele 18:40, un detaşament de militari din UM01214 Ineu, chemat să întărească forţele care apărau reşedinţa judeţului, a început deplasarea spre Arad. Intrând în oraş la ora 20:30 şi *primind informaţii că pe străzi se trag focuri răzleţe de armă*, comandantul eşalonului, maiorul Vasile Muntianu, hotărăşte să schimbe itinerarul de deplasare stabilit iniţial. În Piaţa Romană, în zona podului de la Aradul Nou, de la etajele superioare ale blocurilor din zonă şi de pe acoperişuri se trag câteva focuri de armă asupra coloanei. Militarii au ocupat dispozitiv de luptă şi au replicat prompt. *Nici nu apucaseră să debarce din camioanele cu prelată când au fost împuşcaţi: soldatul Costel Dumitraşcu (grav rănit, a decedat a doua zi la spital) şi alţi doi soldaţi: Eduard Ursache şi Ion Diaconu, răniţi. Una dintre clădiri a fost identificată atunci ca aparţinând locotenent-colonelului Rusu de la MI*[124] *(vila Doina), cetăţenii aflaţi la faţa locului informând că de aici diverşi indivizi au deschis foc*. Precizăm că aici, în zona în care *detaşamentul de la UM01214 Ineu a intrat practic în ambuscadă, nu există nici un obiectiv încredinţat armatei pentru pază ori vreo echipă de patrulare*. Pentru prinderea celor care au tras asupra coloanei *s-au întreprins imediat acţiuni de scotocire*, soldate însă fără rezultatele scontate. *Într-una din vilele situate lângă blocurile turn s-a descoperit*

totuşi o uşă masivă care nu a putut fi deschisă folosind mijloace obişnuite. În final s-a recurs la folosirea a patru lovituri de aruncător de grenade AG 7. În încăpere s-au găsit armament şi muniţie, alimente, băuturi alcoolice care au fost inventariate şi predate UM01380[125].

Se remarcă o solidă concordanţă între relatarea interlocutorului nostru şi raportul militarilor. Singura diferenţa pare a fi faptul că militarii menţionează existenţa prelatei pe camion. În această privinţă, tindem să dăm crezare mai degrabă domnului Ursache, pentru următoarele motive:

– Eduard Ursache pare că îşi aduce foarte bine aminte acest detaliu, care l-a frapat, fiind neobişnuit ca un camion militar să se deplaseze fără prelată;
– doi soldaţi (Dumitraşcu pe dreapta şi Ursache pe stânga) primiseră ordinul să apere flancurile camionului. În plus, încă unul ţintea axul străzii, cu mitralieră pe cabină. *Acest ordin nu ar fi avut sens dacă acel camion ar fi avut prelată.*

Gloanţele i-au lovit exact pe cei doi soldaţi care apărau flancurile camionului şi care erau în picioare, cu arma pregătită, în timp ce colegii lor se aflau aşezaţi pe banchete. *Dacă ar fi existat o prelată, este puţin probabil ca gloanţele să-i fi nimerit tocmai pe cei doi, care erau în picioare, şi încă din prima salvă.*

Glonţul i-a zgâriat întâi umărul, apoi i-a intrat, prin partea laterală a gâtului, în cap

Gloanţele au venit din partea dreaptă a camionului, în direcţia de mers, şi anume dinspre vile. Acest fapt rezultă clar din rănile celor doi:

– în burtă, pe Costel Dumitraşcu. Acesta privea spre dreapta, aşadar a fost lovit din dreapta camionului (partea cu vilele);
– în umăr şi apoi în ceafă (după cum se poate vedea şi din imagine) pe Eduard Ursache. Acesta privea spre stânga, deci a fost lovit din spate, adică tot din stânga camionului;
– rănile domnului Ursache arată că traiectoria glonţului respectiv a fost de la nivelul camionului său puţin mai jos.

Toate aceste elemente arată, după cum se poate vedea din

fotografie, că gloanţele au putut origina *de la nivelul şi din direcţia la care se aflau ferestrele vilei Doina. Fapt care confirmă ce au relatat martorii oculari* atât colegilor lui Eduard Ursache, cât şi autorilor cărţii *Armata Română în Revoluţia din decembrie 1989*[126].

***

Domnului Constantin Eduard Ursache nu-i place, sincer, să fie numit „erou”. Celor care o fac le spune simplu: „Eu mi-am făcut doar datoria, eram sub jurământ. Până la urmă, am fost doar rănit, dacă muream, poate eram erou. Costel Dumitraşcu e erou, nu eu”.

Nu ştie cine l-a împuşcat şi nici nu vrea să speculeze asupra identităţii sale. Ştie doar că cineva a făcut-o cu intenţie, „ca să creeze panică”. Mai ştie că „panica şi-a atins efectul” şi că „cine a făcut lucrurile astea a fost bine organizat”. L-am întrebat cum îşi explică faptul că cei care l-au rănit, cei care i-au ucis colegul cu intenţia de a crea panică nu sunt inculpaţi. Şi dacă poate explica modul în care Iliescu şi ceilalţi doi inculpaţi i-ar fi putut organiza aşa de bine pe cei care au apăsat pe trăgaci. Ca răspuns, Eddy se referă la o vagă teorie a unei „lovituri de stat”. Dar nu insistă asupra ei: „Astea or fi secrete de stat, noi suntem prea mici ca să le ştim”. La prima vedere ar putea părea resemnat: „Acum faptul e consumat, toată viaţa am rămas fără un ochi şi o ureche”.

În realitate, Eduard Ursache nu este deloc resemnat. Vrea să afle mai multe lucruri, care ţin de *esenţa focului de armă ce i-a marcat viaţa şi a Revoluţiei în general*: „Ce spune procuratura militară în sensul anchetei mele? De unde a venit glonţul? Ce

glonţ a fost? […]. Să-mi spună şi mie exact: ce s-a întâmplat? La ce concluzie a ajuns procuratură?”. Lipsa de resemnare i se citeşte de fapt şi pe faţă, şi în tonul vocii. Pentru el, acuzarea lui Ion Iliescu şi a celor din „grupul filosovietic” pentru crimele de la Revoluţie este departe de a fi un răspuns la întrebările simple de mai sus.

***

Aradul, al doilea oraş revoluţionar al ţării, prezintă o statistică şocantă: toate victimele datează de după 22 decembrie. Deşi aici s-a propagat pentru prima oară Revoluţia timişoreană, până la fuga dictatorului nu s-au tras decât focuri de avertisment. Să se datoreze oare acest fapt înfrăţirii tacite dintre Armată şi manifestanţi descrise de domnul Ursache (cu flori în ţevile puştilor şi sandvişuri cu parizer)?

Din păcate, Aradul avea să devină un oraş însângerat începând cu noaptea de 22 decembrie. În final, 19 persoane au fost ucise prin împuşcare (printre care Costel Dumitraşcu) şi alte 40 au fost rănite în acelaşi mod (printre care domnul Eduard Ursache)[127]. Nici un terorist nu a fost anchetat şi cu atât mai puţin condamnat, deşi volumul *Armata Română în Revoluţia din decembrie 1989* vorbeşte despre zeci de episoade de focuri cu intenţie, de tip diversionist-terorist. Mai menţionează şi aceste categorii de persoane suspecte:

– din „Securitate, USLA”, reţinute ca „dubioase”;
– „ofiţeri de Securitate” care „nu s-au prezentat să conlucreze cu autorităţile militare”;
– „securişti prinşi” în locuri unde „nu-şi puteau justifica prezenţa”;

– „ofiţer de Securitate oprit la un filtru cu documente secrete şi o sumă de bani româneşti şi în valută”, *cercetat şi eliberat de Vasile Duduman, CI-stul* (!) unităţii 01214 Ineu (cea a domnului Ursache).

Acelaşi volum vorbeşte despre un intens război electronic în Arad în acele zile. Ţintele false de pe ecranele staţiilor de radiolocaţie, telefoanele cu dezinformări şi focurile de armă sporadice, dar constante, în fiecare noapte, din zone împădurite sau alte ascunzişuri au ţinut unităţile militare locale în stare de panică. La Arad, fapt rar, s-a semnalat chiar şi o „alarmă aeriană” falsă (şi aceasta confirmând acurateţea relatării domnului Eduard Ursache).

În final, este relevant să citǎm mǎcar unul dintre zecile de episoade teroriste din Arad prezentate în cartea amintită. Cititorul va observa cu siguranţă caracteristicile „luptei de rezistenţă”, aşa cum se prefigurau încă din anunţul din *Scânteia tineretului*:

> Începând cu orele 19:10, UM01286 a fost atacată cu foc intens, pe toate laturile, tragerile executându-se în *reprize de câte 10-15 minute*, cu *pauze de 30-40 minute*. Atacul, deosebit de violent, s-a prelungit până a doua zi către orele 06:00. Din observaţii a rezultat că pentru dirijarea focului elementele diversioniste foloseau un cod de semnale cu fum şi cartuşe de semnalizare[128].

1. Vezi general magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din ’89. Probe prezentate şi comentate de un fost şef al Procuraturilor Militare*, Lucman, Bucureşti, 2012.; fragmente relevante pot fi citite aici:

https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-Securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists, accesat pe 6.12.2018.

2. Romulus Cristea, „Au recunoscut că au tras la Revoluţie”, *România Liberă*, 24.12.208, https://romanialibera.ro/special/investigatii/au-recunoscut-ca-au-tras-la-revolutie- 142447.
3. Roland Vasilevici, *Piramida Umbrelor*, Editura de Vest, Timişoara, 1991.
4. Emil Munteanu, „Cine sunt teroriştii?”, *România Liberă*, 29 decembrie 1989, reprodus pe blogul lui Marius Mioc: https://mariusmioc.wordpress.com/2010/04/15/cine-s-teroriştii-romlibera-29dec1989, accesat pe 6.12.2018.
5. Dosar 1390/P/1990 al SPM.
6. Emil Munteanu, art. cit.
7. *Ibidem*.
8. Romulus Cristea, „Salvările nu erau pentru răniţi”, *România Liberă*, 20.12.2006, https://romanialibera.ro/special/reportaje/salvarile-nu-erau-pentru-raniti--80867.
9. Vezi subcapitolul „Cazul Ghircoiaş” de la pagina 294 pentru detalii asupra acestui personaj-cheie a muşamalizării crimelor Securităţii de la Revoluţie.
10. Florin Mircea Corcoz, Mircea Arieş, „Terorist ascuns în Apuseni?”, *România Liberă*, 21 august 1992, pp. 1, 3.
11. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 14.
12. *Ibidem*, pp. 125-130.
13. *Ibidem*, p. 125.
14. *Ibidem*, p. 126.
15. *Ibidem*, p. 127

16. Richard Andrew Hall, „Bullets, Lies, and Videotape: The Amazing, Disappearing Romanian Counter-Revolution of December 1989”, decembrie 2009, accesibil la https://romanianrevolutionofdecember1989.com/december-1989-2009-bullets-lies-and-videotape, accesat pe 11.30.2019.
17. Şi aceasta e o temă recurentă în relatările despre casele de unde au tras teroriştii în acea perioadă. Locuri aparţinând unor persoane în vârstă care în perioada anterioară au dispărut.
18. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 125.
19. *Ibidem*. În legătură cu grupul care părea de miliţieni şi „lăsau impresia că ar fi fost angajaţi în schimburi de focuri cu cei care trăgeau din acea casă”, magistratul militar îşi exprimă o suspiciune: „Este absurd să se creadă că unităţile militare ar fi cerut sprijin unor elemente ale Ministerului de Interne şi nici nu rezultă aşa ceva din probele pe care le-am examinat”. Şi totuşi, procurorii din subordinea sa nu au lămurit nici în acest caz „cine erau miliţienii respectivi, ce căutau în zona unităţilor militare şi cine i-a trimis”.
20. General magistrat(r) Ioan Dan, *op. cit.*, pp. 126-129.
21. Era vorba de un căpitan Predoi („cel puţin aşa s-a prezentat martorului Perşu Nicolae”), Raicu Constantin, şeful Biroului CI de la DLEN, şi lt.-col. Rusu Ion, de asemenea ofiţer de Securitate din cadrul Biroului CI de la aceeaşi Direcţie de Lucrări în Economie.
22. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019 în dosarul 11/P/2014 al SPM, f. 136.
23. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 129.
24. *Ibidem*, p. 130.
25. E vorba de declaraţia ţinută de Gheorghe Diaconescu în

secret în fişetul său şi găsită de procurorul Ioan Dan după mai mulţi ani. A se vedea subcapitolul „Iulian Vlad îşi identifică teroriştii” de la pagina 259.

26. Declaraţie general-colonel Ion Hortopan, „Unele aspecte ale desfăşurării acţiunilor Armatei împotriva teroriştilor”, 16.02.1990, dată în faţa lui Gheorghe Diaconescu, procuror militar şef, adjunct al procurorului general. Sursa: Arhiva personală a gen. Ioan Dan, fost şef al Parchetului Militar.
27. *Ibidem*.
28. Silviu Brucan, *Generaţia irosită. Memorii*, Universul şi Calistrat Hogaş, Bucureşti, 1992, p. 223.
29. Declaraţia generalului Ion Hortopan dată adjunctului procurorului general la 16.02.1990.
30. *Ibidem*.
31. Declaraţia lui Virgil Măgureanu în faţa Comisiei Senatoriale de Cercetare a Evenimentelor din decembrie 1989. Măgureanu chiar îşi asumă ideea chemării trupelor USLA, spunând că el a propus-o.
32. Vezi interviul publicat în Vartan Arachelian, *În faţa dumneavoastră. Revoluţia şi personajele sale*, Nemira, Bucureşti, 1998, pp. 130-131.
33. Această secţiune e bazată în parte pe articolul lui Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (IV). Misterele uslaşilor ucişi la Revoluţie”, *22*, 19.04.2016, https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-iv-misterele-uslasilor-ucisi-la-revoluie, precum şi pe declaraţiile de martor ale lui Iulian Vlad, 14.04.1994, dosar 1095/P/1991, şi Isac Constantin, 19.06.1992, dosar 907/P/1991.
34. Silviu Brucan, *op. cit.*, p. 223.
35. Richard Andrew Hall, „Rescrierea Revoluţiei. Relaţiile într-

un regim autoritar şi triumful revizionismului securist în România de după Ceauşescu (V)”, *Memorial 1989. Buletin ştiinţific de informare*, nr. 1(17), 2016, pp. 11-27.

36. Lansată şi aceasta, ca şi conspiraţia KGB-istă, de dezinformatorii Securităţii şi „vuvuzele” (după expresia lui Mircea Marian, folosită în legătură cu Grigore Cartianu – Mircea Marian, „Bietul Cartianu! A ajuns şi vuvuzela Securistului Patriot”, *Romanian revolution of December 1989*, https://romanianrevolutionof december1989.com/vuvuzela-securistului-patriot, accesat pe 12.11.2019).
37. Interviul luat de Romulus Căplescu lui Silviu Brucan, „Poporul român are dreptul să cunoască rolul Frontului în zilele Revoluţiei”, *Adevărul*, 16.01.1990, https://mariusmioc.wordpress.com/2015/02/16/rolul-frontului-in-zilele-revolutiei-explicat-de-silviu-brucan-este-important-ca-cetatenii-patriei-noastre-sa-cunoasca-cu-exactitate- si-precizie-filmul-evenimentelor-care-au-dus-la-infringerea-ban/?fbclid=IwAR1g61 nrVbZGhJ0JK31rrNQ9N5jHudUYKPCpwoIvolMLYOPNSYri6kxN
38. Declaraţie de martor, Iulian Vlad, 14.04.1994, Dosar 1095/P/1991.
39. Declaraţia lui Virgil Măgureanu în faţa Comisiei Senatoriale de Cercetare a Evenimentelor din decembrie 1989.
40. Actualul bulevard Timişoara.
41. Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (IV)”, art. cit.
42. Gheorghe Ardeleanu, „Colonelul Ardeleanu Contraatacă”, în Angela Băcescu, *România 1989. Din Nou în Calea Năvălirilor Barbare*, Zamolxis, Cluj-Napoca, 1994, p. 116.
43. ACNSAS, fond Reţea, dosar R77477.
44. Despre multitudinea de nume conspirative, declaraţii false

şi legătura lui Isac Constantin cu Iulian Vlad încă de la CC din 22 decembrie, vezi seria lui Mădălin Hodor în *22*, https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-iv-misterele-uslasilor-ucisi-la-revoluie, accesat la 11.11.2019.

45. Declaraţie de martor, Isac Constantin, 19.06.1992, Dosar 907/P/1991.
46. Mădălin Hodor, „«Asasinarea» lui Trosca (IV)”, art. cit.
47. Am arătat în subcapitolul „O redutabilă forţă militară conspirată” de la pagina 148 unele dintre armele şi dispozitivele respective, conform proceselor-verbale de predare-primire între unităţile Securităţii şi Armată din acele zile, găsite la CNSAS.
48. Dosarul 1095/P/1991.
49. A se vedea seria lui Mădălin Hodor „«Asasinarea» lui Trosca” în *22*, https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-iv-misterele-uslasilor-ucisi-la-revolutie, accesat la 11.11.2019.
50. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989”, *Noua Revistă de Drepturile Omului*, nr. 4, 2018, http://revistadrepturileomului.ro/sumar_4_2018.html.
51. ACNSAS, fond Reţea nr. 0077477.
52. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, art. cit.
53. *Ibidem*.
54. https://mariusmioc.wordpress.com/2010/04/03/5-ianuarie-1990-maiorul-mihai-floca-incepe-reabilitarea-usla, accesat pe 6.12.2018.
55. Interviu cu căpitanul Gheorghe Tănase, comandantul companiei de tancuri de la MApN, în Maior Mihai Floca,

„Crima?!”, *Armata Poporului*, nr. 23, 6 iunie 1990, p. 3.

56. Maior Mihai Floca, „Crima?!”, art. cit.

57. Maior Mihai Floca, căpitan Victor Stoica, „Unde sunt teroriştii? Pe stradă, printre noi (II)”, *Armata Poporului*, 27.06.1990, p. 3.

58. *Ibidem*.

59. „Dezvăluiri despre implicarea USLA în evenimentele din Decembrie ’89”, *România Liberă*, 28.12.1994, p. 3.

60. „Noi martori în procesul Revoluţiei de la Timişoara”, *România Liberă*, 16.03.2006, https://romanialibera.ro/special/investigatii/noi-martori-in-procesul-revolutiei-de-la-Timişoara--41330.

61. În zelul lor de a disculpa Securitatea, s-a enunţat de către procurorii militari şi ideea că aceştia ar fi putut fi tanchişti, care ar fi avut, de asemenea, în dotare costume negre; această aserţiune nu este credibilă, dată fiind natura pregătirii tanchiştilor, respectiv, evident, pentru lupta în tancuri, nu infiltraţi în formaţiuni de stradă sau în case conspirative.

62. I.D., „General Stănculescu se apară cu amânări şi absenţe”, *Gândul*, 19 ianuarie 2006, https://www.gandul.info/stiri/generalul-stanculescu-se-apara-cu-amanari-si-absente-255636, accesat pe 5.12.2018.

63. „Noii martori în procesul Revoluţiei de la Timişoara”, ed. cit.

64. I.D., „General Stănculescu…”, ed. cit., accesat pe 6.12.2018.

65. Roland Vasilevici, *op. cit*.

66. Grupul Întreprinderilor de Gospodărie Comunală şi Locativă.

67. Parafrază, desigur, după „sceptrul Prezidenţial” cu care l-a felicitat Salvador Dalí pe Nicolae Ceauşescu când acesta din

urmă s-a „înscăunat” preşedinte în 1974. Suprema ironie n-a fost sesizată de cenzura de partid şi a apărut în *Scânteia*, spre deliciul multora.

68. După cum am amintit, această expresie aparţine unui ofiţer superior de Securitate, Gheorghe Diaconescu, şi se referă la „lupta de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic” pe care Iulian Vlad i-a dat impresia că o coordona. A se vedea dosarul „Coman şi alţii” al procesului „Lotul Timişoara”, vol. 19, f. 373.
69. Dan Badea, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Secretele Revoluţiei”, *Expres*, nr. 22, 7-13.06.1994, pp. 8-9.
70. Dragoş Drăgoi, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Sub tirul încrucişat al acuzaţiilor (II)”, *Armata Poporului*, nr. 46, noiembrie 1990, p. 3.
71. Andreea Tudorica, Vasile Surcel, „Manifeste şi sindicat clandestine la Sibiu”, *Jurnalul.ro*, 15.09.2004, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/manifeste-si-sindicat-clandestine-la-sibiu-61096.html, accesat pe 6.10.2018.
72. Cifra reală este de 797, aşa apare în registrele USLA pe 1989. Posibilă greşeală de transcriere.
73. General-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu (coord.), *Armata Română în Revoluţia din decembrie 1989*, Editura Militară, Bucureşti, 1994, pp. 145-146.
74. Nicu Silvestru, „Cine a ordonat să se tragă la Sibiu?”, *Baricada*, nr. 45, 1990.
75. Emil Munteanu, „Postelnicu a vorbit neîntrebat”, *România Liberă*, 30.01.1990.
76. Colonel Gh. Văduva, „Cuvinte pentru Gloanţe III (Sibiu)”, *Armata României*, nr. 21(76), 22-28.05.1991.

77. *Ibidem*.
78. https://web.archive.org/web/20131020063411/https://www.realitatea.net/din-orasul-tau-sibiu-povestea-unui-erou_692697.html, accesat pe 29.11.2019.
79. Monica N. Mărginean, „Marian Valer: Asistăm la îngroparea Revoluţiei”, *Expres*, nr. 33, septembrie 1990, p. 2.
80. Dan Badea, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Secretele Revoluţiei”, *Expres*, nr. 22, 7-13.06.1994, pp. 8-9, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-i, accesat pe 6.12.2018.
81. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-ii.
82. *Ibidem*.
83. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-iii, accesat pe 6.12.2018.
84. *Ibidem*.
85. *Ibidem*.
86. Maiorul Mihai Floca, interviu cu Ion Neaţă, „Unde sunt teroriştii?”, *Armata Poporului*, nr. 30, 25.07.1990, p. 3.
87. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/sibiu-the-capture-disappearance-and-metamorphosis-of-terrorist-maps-iv, accesat pe 6.12.2018.
88. Romulus Nicolae, „Misterele revoluţiei, la Braşov. Au ars dosarele procuraturii despre evenimentele din decembrie”, *Cuvântul*, nr. 32, august 1991.
89. Adrian Socaciu, „Misterele revoluţiei, la Braşov. După nopţi

de groază şi tortură, toţi teroriştii sunt liberi”, *Cuvântul*, nr. 1-2, ianuarie 1991.

90. Alin Alexandru, „Braşov (III): Teroriştii au intrat în pământ”, *Expres*, nr. 27, iulie 1990, p. 6, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/gloante-de-calibru-5-decembrie-1989, accesat pe 6.12.2018.
91. https://www.youtube.com/watch?v=P9z4wLuma0Q.
92. https://www.youtube.com/watch?v=P9z4wLuma0Q&noredirect=1, minutul 9:22, accesat pe 9.11.2019.
93. Alin Alexandru, art. cit.
94. Simion Floriean, „De vorbă cu un fiu al Armatei Române”, *Drapelul*, nr. 7, sâmbătă, 13.01.1990.
95. https://web.archive.org/web/20140303162609/http://www.revol accesat pe 29.11.2019.
96. https://punctochit.info/craiova-22-decembrie-1989-era-o-atmosfera-entuziasta-dar-in-acelasi-timp-una-de-teama-am-fost-anuntati-ca-platforma-industriala-urma-sa-fie-atacata-de-teroristi, accesat pe 29.11.2019.
97. *Ibidem*.
98. http://www.amosnews.ro/arhiva/remember-revolutia-craiova-22-12-2004, accesat pe 6.12.2018.
99. Notă de relaţii dată în faţa unui notar public pe 7.12.2007, http://mesagerulneamt.ro/2015/11/vicentiu-martin-omul-care-de-25-de-ani-dovedeste-c-a-trecut-printre-gloante, accesat pe 4.12.2018.
100. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluţiei”, *Libertatea* (Brăila), 24.10.1991.
101. *Ibidem*.

102. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila… (6)”, art. cit., 7.11.1991, p. 1.
103. *Ibidem*, p. 4.
104. *Ibidem.*
105. IRRD 89, *Caietele Revoluţiei*, nr. 4-5, 2010, pp. 86-97, https://www.irrd.ro/wp- content/uploads/2019/01/Caietele-revolu%C8%9Biei-num%C4%83rul-29-30.pdf, accesat pe 29.11.2018.
106. Cristian Delcea, Mihai Voinea, „Marile masacre ale Brăilei”, *Adevărul*, https://adevarul.ro/news/societate/marile-masacre-brailei-1_50ad8b347c42d5a663970f16/index.html, accesat pe 6.12.2018.
107. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila…”, art. cit., 24.10.1991.
108. Agenda personală a generalului magistrat Ioan Dan.
109. *Ibidem*.
110. Conform Ordonanţei SPM 97/P/1990, vol. 258/P/1998 (Revoluţie/Arad), partea vătămată „Ursache Eduard Constantin, domiciliat în Bucureşti […] a fost rănit în ziua de 24.12.1989, în timp ce se deplasa cu autocamionul UM 01214 Ineu, în misiune ordonată, pe Calea Romanilor din mun. Arad, în condiţiile în care asupra autocamionului s-au tras focuri de armă de către persoane necunoscute”.
111. Din garaje.
112. Era vorba de o unitate de artilerie.
113. Aruncător de grenadă.
114. Toate aceste date se coroborează întocmai cu secvenţa evenimentelor aşa cum au fost relatate şi de alţi martori. Unele sunt accesibile public, spre exemplu Simion Todoca, „Retrospectivă privind Revoluţia din 1989 la Arad”, *Glasul Ardealului*, https://glsa.ro/retrospectiva-privind-revolutia-

din-1989-la-arad, accesat pe 11.11.2019.

115. „Diversiuni tipic securiste”, după expresia jurnalistului care consemnează aceleaşi zvonuri. Simion Todoca, art. cit.

116. Descrierea corespunde rănilor produse de gloanţele explozive sau „dum-dum”. Despre folosirea acestora la Revoluţie există un mare număr mărturii, inclusiv ale mai multor medici, atât romani, cât şi străini.

117. Spre deosebire de ziua de 21, când camioanele aveau prelată.

118. Conform Ordonanţei SPM 97/P/1990, vol. 258/P/1998 (Revoluţie/Arad), partea vătămată „Dumitraşcu Costel-Augustin, fiul Ilie şi Leontina, ns. la 24.08.1970, cu ultimul domiciliu în Bucureşti [...], *a fost împuşcat mortal, în ziua de 24.12.1989, în timp ce se deplasa cu autocamionul UM 01214 Ineu, în misiune ordonată, pe Calea Romanilor din mun. Arad, în condiţiile în care asupra autocamionului s-au tras focuri de armă de către persoane necunoscute*”.

119. Interviu înregistrat de autori, 21.09.2019, cartierul Drumul Taberei, Bucureşti.

120. Cele trei victime sunt confirmate şi în Costache Codrescu (coord.), *op. cit.*, p. 211.

121. Conform unui localnic, era notoriu că în vilele din acea zonă a Căii Romanilor de pe malul Mureşului locuiau „securişti şi oameni din MI”. La fel cum a fost notoriu că la Revoluţie „s-a tras din vilele lor”. Urmele gloanţelor şi rachetelor trase de soldaţi ca răspuns au putut fi văzute multă vreme pe acele clădiri, în special pe vila Doina.

122. Pe 8 aprilie 2019, procurorul general al României Augustin Lazar a făcut o declaraţie de presă în care a spus şi următoarele: „*Rechizitoriul Secţiei Parchetelor Militare*

însumează 12 volume, în total 3.280 de file. Dosarul cauzei cuprinde 3.330 de volume, dintre care 2.030 de volume au fost administrate după 13 iunie 2016, cifre ilustrative pentru volumul impresionant de muncă efectuat de către colegii noştri", http://www.mpublic.ro/ro/content/c_08-04-2019-11-04, accesat la 11.11.2019.

123. Să ne amintim că revoluţionarii din filtrul de care tocmai trecuse convoiul erau înarmaţi doar cu „bâte".

124. Posibil Rusu Vasile, născut pe 2.04.1933 în comuna Boianu Mare, judeţul Bihor, fiul lui Mihai şi Maria. Decedat în 2006, în municipiul Arad. Conform datelor de la CNSAS, era locotenent-colonel de Securitate şi în 1985 avea funcţia de şef de birou la Inspectoratul Judeţean Arad.

125. Costache Codrescu (coord.), *op. cit.*, p. 211; UM01380 este unitatea numită şi „Cetate", la care se referă Eduard Ursache.

126. Aparent în mod ciudat, dar în realitate simptomatic pentru revizionismul mediatic care a însoţit în toţi aceşti ani naraţiunea Revoluţiei, fraza *una dintre clădiri a fost identificată atunci ca aparţinând locotenent-colonelului Rusu de la MI (vila Doina), cetăţenii aflaţi la faţa locului informând că diverşi indivizi au deschis foc de aici* exista doar în ediţia din 1994 a cărţii citate (Costache Codrescu [coord.], *op. cit.*). În ediţia din 1998, care are un număr aproape dublu de file, *citatul a dispărut*. S-o fi supărat domnul locotenent-colonel de Securitate Rusu pe autorii cărţii? Să fi dispărut şi mărturiile „cetăţenilor aflaţi la faţa locului" din dosare? Iată că nici conducerea armatei nu a fost imună la presiuni.

127. *Cf.* extrasele din dosarul 97/P/1990, site-ul lui Marius Mioc, https://mariusmioc.wordpress.com/2015/05/01/cercetarile-

parchetului-in-dosarul-revolutiei-87-arad, accesat pe 13.10.2019.

128. General-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu (coord.), *op. cit.*, pp. 418-419.

Teroriști identificați drept cadre și asociați ai Securității

Definiția termenului „terorist”

Conform dicționarului, termenul „terorist” desemnează autorul „actelor intenționate de violență comise de un grup sau o organizație pentru a provoca o teamă generalizată și pentru atingerea unor scopuri politice”. Or, împușcarea unor demonstranți/revoluționari și după 22 decembrie – din case conspirative, din blocuri din jurul MApN, din vilele aflate în jurul clădirii Televiziunii, din blocuri aflate în centrul capitalei, de pe acoperișuri, uneori prin foc concentrat, alteori prin împușcături izolate, dar mai ales în întuneric, uneori aparent aleatoriu, însă deseori cu precizie, în organe vitale, alteori prin împușcături într-o mulțime –, acte intenționate de violență, a avut scopul de a provoca teamă generalizată. Este de la sine înțeles că, prin această teamă, cei care au organizat represiunea și după 22 decembrie au urmărit ca populația răsculată să se retragă în case, evident, pentru atingerea unor scopuri politice. Aceste scopuri nu sunt greu de elucidat. Populația, exasperată de mizeria și teroarea dictaturii, își dorea

libertate. Dar dorea şi ca cei vinovaţi pentru anii de umilinţă sub Ceauşescu să fie traşi la răspundere. Nu e greu de înţeles că factorilor de comandă şi executanţilor represiunii şi actelor teroriste din decembrie ’89 le era frică de mulţimea dezlănţuită (şi, la scurt timp, în parte înarmată).

Iulian Vlad îşi identifică teroriştii

Cine au fost trăgătorii activi în lupta de rezistenţă? Răspunsul detaliat a fost dat chiar de şeful Securităţii, Iulian Vlad. Procurorul Ioan Dan a intrat în posesia unei inestimabile mărturii a acestuia:

> În aprilie 1990, generalul Gheorghe Diaconescu a fost destituit din funcţia sa de conducere în Direcţia Procuraturilor Militare. La plecare, mi-a predat cheia de la fişetul său, cu menţiunea că acolo au mai rămas câteva hârtii fără importanţă. Întrucât la data respectivă mă aflam, în cea mai mare parte a timpului, în procesul cercetărilor de la Timişoara, mult mai târziu am dorit să pun în respectivul fişet o serie de acte. Am cercetat ce mai rămăsese de pe urma generalului Diaconescu şi, spre surprinderea mea, am găsit declaraţia olografă a generalului Iulian Vlad, dată fostului adjunct al procurorului general, fostul meu şef direct, nimeni altul decât generalul Diaconescu, la *29 ianuarie 1990*, când toate evenimentele din decembrie 1989 erau foarte proaspete. Repet, este vorba despre declaraţia olografă, un text scris foarte îngrijit, pe 10 pagini, din care

voi reda acum integral doar partea care se referă expres la „acţiunile teroriste în Capitală” (formularea îi aparţine generalului Vlad)[1].

Iată transcrierea declaraţiei olografe a generalului Vlad din 29 ianuarie 1990:

Analizând modul în care au început şi s-au desfăşurat acţiunile teroriste în Capitală, pe baza acelor date şi informaţii ce le-am avut la dispoziţie, consider că acestea ar fi putut fi executate de:
1) Elementele din Direcţia a V-a, USLA, CTS şi din alte unităţi de Securitate, inclusiv speciale.
a) Direcţia a V-a, aşa cum am mai spus, avea în responsabilitate paza şi securitatea interioară a Palatului Republicii, multe dintre cadrele acestei unităţi cunoscând foarte bine clădirea, cu toate detaliile ei. În situaţia creată în ziua de 22.12.1989, puteau să meargă la Palat, pe lângă cei care făceau acolo serviciul, şi unii dintre ofiţerii şi subofiţerii care se aflau la sediul CC ori la unitate.
Este cât se poate de clar că numai nişte oameni care cunoşteau bine topografia locului ori erau în complicitate cu cei care aveau asemenea cunoştinţe puteau pătrunde în clădire (sau pe acoperişul ei) şi transporta armamentul şi cantităţile mari de muniţie pe care le-au avut la dispoziţie.
Tot această Direcţie dispunea de o bază puternică şi în apropierea Televiziunii (la Televiziunea veche). De asemenea, avea în responsabilitate perimetrul din zona reşedinţei unde se aflau numeroase case (vile) nelocuite şi în care teroriştii ar fi putut să se ascundă ori să-şi facă puncte

de sprijin.
Sunt şi alte motive care pun pe prim-plan suspiciuni cu privire la această unitate.
b) Elemente din cadrul unităţii speciale de luptă antiteroristă care aveau unele misiuni comune cu Direcţia a V-a şi, ca şi o parte a ofiţerilor şi subofiţerilor de la această unitate, dispuneau de o mai bună instruire şi de mijloace de luptă mai diversificate.
c) Elemente din trupele de Securitate care asigurau paza obiectivelor speciale (reşedinţă, palat etc.) şi, împreună cu Direcţia a V-a, Securitatea Capitalei şi Miliţia Capitalei asigurau traseul de deplasare.
d) Ofiţeri şi subofiţeri din Securitatea Capitalei, îndeosebi de la Serviciul Trasee, sau dintre cei care au lucrat la Direcţia a V-a.
e) Elemente din alte unităţi de Securitate, inclusiv unităţile speciale 544, 195 şi 110, precum şi din cele complet acoperite, comandate de col. Măiţă, col. Văleanu, lt.-col. Sârbu, col. Nica, col. Eftimie şi lt.-col. (Eftimie sau Anghelache) Gelu [aşa stă scris în declaraţie – n.n.]. Aceste din urmă şase unităţi, ca şi UM 544, în ansamblu, şi UM 195 puteau dispune şi de armament şi muniţii de provenienţă străină, precum şi de condiţii de pregătire adecvate.
2) Ofiţeri şi subofiţeri din Miliţie, atât de la Capitală, cât şi de la IGM, cu prioritate cei din Detaşamentul special de intervenţie şi cei care asigurau traseul.
3) Cred că s-ar impune verificarea, prin metode şi mijloace specifice, a trăgătorilor de elită din toate unităţile din Capitală ale Ministerului de Interne, precum şi a celor care au avut în dotare sau au îndeplinit misiuni folosind arme cu

lunetă. N-ar trebui omişi nici chiar cei de la Dinamo şi de la alte cluburi sportive.
4) Unele cadre militare de rezervă ale Securităţii, Miliţiei şi Armatei, precum şi actuali (la data respectivă) şi foşti activişti de partid sau UTC, persoane apropiate trădătorului şi familiei sale ori care posedă arme de foc.
Propun, de asemenea, o atentă investigare a celor care au fost în anturajul lui Nicu Ceauşescu. Acest anturaj, foarte divers, cuprindea inclusiv unele elemente de cea mai scăzută condiţie morală care puteau fi pretabile la asemenea acţiuni.
Ar fi bine să se acorde atenţia cuvenită sub acest aspect şi fraţilor dictatorului – Ceauşescu Ilie şi Ceauşescu Nicolae – care, prin multiplele posibilităţi pe care le aveau, puteau organiza asemenea acţiuni.
5) Anumite cadre militare sau luptători din Gărzile Patriotice.
6) Străini:
a. Din rândul celor aflaţi la studii în România:
– arabi, în general, şi palestinieni, în special, inclusiv cei care sunt la pregătire pe linia Armatei (de exemplu, la Academia Militară);
– alte grupuri de străini la studii (iranieni şi alţii).
b. Special infiltraţi (îndeosebi din cei care au urmat diverse cursuri de pregătire pe linia MI sau a MAN);
c. Alţi străini aflaţi în ţară cu diverse acoperiri, inclusiv diplomatice;
d. Foşti cetăţeni români (care ar fi putut intra în ţară şi în mod fraudulos).
7) Elemente infractoare de drept comun care au posedat

armament ori l-au procurat în chiar primele ore din după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, când, din mai multe unităţi de Securitate, între care Direcţia a V-a şi Securitatea Capitalei, s-a ridicat o cantitate mare şi diversă de armament şi muniţie[2].

Fostul şef al Securităţii a oferit, atât în focul evenimentelor, cât şi după aceea, versiuni diferite asupra identităţii teroriştilor. Conform uneia dintre ele, aceştia ar fi fost chiar „manifestanţii" (trăgând asupra „noastră"!). În naraţiunea disculpatoare compusă ulterior şi diseminată pe scară largă de subalternii săi (Aurel Rogojan, Cristian Troncotă şi alţii), acelaşi Vlad punea acţiunile teroriste pe seama „turiştilor sovietici".

Iată de ce generalul Ion Hortopan avea pe 23 decembrie 1989 motive îndreptăţite să se îndoiască de „loialitatea" lui Iulian Vlad faţă de Revoluţie. Sunt utile comentariile procurorului Ioan Dan la această declaraţie, „o probă de importanţă capitală" în dosarul Revoluţiei:

În primul rând, apare foarte clar că generalul Vlad avea o mare capacitate de analiză şi sinteză. Impresionează stilul clar, modul sistematic în care îşi expune opiniile. Totul este bine elaborat, coerent. Nu încape îndoială că tot ceea ce a scris reprezintă rodul propriilor reflecţii, bazate pe cunoaşterea profundă a faptelor şi datelor expuse. De aici, credibilitatea ei maximă.

În al doilea rând, nu sunt puse, sub nici o formă, sub semnul dilemei, al dubitabilului, „acţiunile teroriste". Faptul că şeful Securităţii recunoaşte explicit, fără ezitări, fără rezerve că au avut loc „acţiuni teroriste" infirmă drastic toate alegaţiile

referitoare la faptul că am avea de-a face cu „un fenomen inventat”. Acest punct este fundamental pentru înţelegerea a ceea ce s-a întâmplat în decembrie 1989. Generalul Vlad nu şi-a permis, nici atunci, nici după elaborarea şi semnarea declaraţiei, să retracteze cele spuse.

În al treilea rând, formula la care a recurs, potrivit căreia acţiunile teroriste „ar fi putut fi executate de…”, reprezintă, dacă recurgem la prezumţia de bună intenţie, o consecinţă a faptului că nu dispunea, la data respectivă, de suficiente dovezi pentru a se exprima în cunoştinţă de cauză. Deci aici intervin multe semne de întrebare.

În al patrulea rând, nu este deloc întâmplătoare ordinea la care a recurs în menţionarea unor posibile sau probabile entităţi care au desfăşurat „acţiuni teroriste” (repet: existenţa unor asemenea acţiuni este – pentru generalul Vlad – o certitudine). Este deosebit de semnificativ că pe primele locuri sunt puse unităţi ale Securităţii. Prin urmare, generalul Vlad nu numai că nu excludea participarea unor securişti la acţiunile teroriste, ci îi menţiona pe aceştia în „top”. Detaliile pe care le prezintă (detalii cu valoare de argumente solide) fac extrem de verosimilă ierarhizarea răspunderilor pentru „acţiunile teroriste”[3].

Vlad chiar aduce argumente logice în favoarea acestei liste, respectiv că *numai aceştia cunoşteau „clădirile” şi „topografia locului” şi aveau posibilitatea „transportării armamentului şi cantităţilor mari de muniţie pe care le-au avut la dispoziţie”.*

Lista include şi „arabi, în general, şi palestinieni, în special, inclusiv cei care sunt la pregătire pe linia Armatei”. Acest fapt e confirmat de unii medici şi alţi martori, după cum se va vedea.

Trebuie subliniat însă de la bun început că respectivii erau afiliaţi Securităţii şi antrenaţi de aceasta, după cum reiese şi din mărturia fostului ofiţer din Direcţia I a Securităţii, citată mai sus : „Din ascunzători, din case conspirative [...] cei din USLA şi unii studenţi străini, alăturaţi lor, trăgeau cu nişte cartuşe speciale, care, la lovirea ţintei, provocau noi explozii. Nu conta că ţintele erau vii!”. După cum se va vedea, probele demonstrează că acelaşi tip de gloanţe explozive au fost folosite şi după 22, de aceeaşi actori. Concluziile lui Mădălin Hodor sunt importante şi merită reluate:

> Pe lângă indicarea Direcţiei a V-a, USLA şi CTS (Comandamentul Trupelor de Securitate) ca principalele unităţi furnizoare de „terorişti”, menţionarea unor „cadre militare de rezervă ale Securităţii, Miliţiei şi Armatei, precum şi actuali (la data respectivă) şi foşti activişti de partid sau UTC, persoane apropiate trădătorului şi familiei sale”, precum şi-a anumitor „cadre militare sau luptători din Gărzile Patriotice” reprezintă o „descriere cât se poate de precisă şi acoperitoare a reţelei «R»”, celebra structură secretă care trebuia să funcţioneze „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic” în timpul „războiului întregului popor pentru apărarea patriei”. Adică în tipul de scenariu din decembrie 1989[4].

Într-adevăr, exact aceeaşi componentă a „nucleelor de rezistenţă” este menţionată în articolele din *Securitatea* referitoare la lupta de rezistenţă, inclusiv „o rezervă compusă din persoane devotate, competente, cu posibilităţi”, dar până atunci „nemobilizate”[5].

Prin mărturia sa, Iulian Vlad

> arată indubitabil că ştia exact componenţa, structura şi modul de operare al reţelei „R”, lucru care nu putea fi explicat decât prin aceea că era, prin natura funcţiei (de şef al Securităţii), unul dintre cei care o coordonau. Ceea ce contrastează cu repetatele sale declaraţii ulterioare prin care nega că ar cunoaşte ceva despre existenţa unei astfel de reţele conspirate şi despre legăturile ei cu Securitatea [respectiv] reţeaua „R”, planul „Z”. *Chiar şi atunci când Silviu Brucan l-a confruntat în seara zilei de 23 decembrie 1989, în timpul celebrei şedinţe din sediul MApN, cerându-i direct să le ordone să depună armele şi să înceteze focul.* [...] *De frică, Iulian Vlad a minţit şi a dat vina pe „elemente loiale dictatorului” sau pe „fanatici care acţionau individual”, deşi tot ceea ce se întâmpla pe străzi indica o acţiune coordonată şi condusă după regulile războiului*[6].

Această explicare a componenţei grupurilor de terorişti de către ultimul şef al Securităţii ceauşiste este singura lui confesiune credibilă. Ea s-a produs într-un moment în care acţiunile teroriste antirevoluţionare erau încă proaspete şi el era arestat pentru genocid. Vlad ştia că, dacă ar fi încercat să ascundă identitatea atâtor trăgători (despre care era imposibil ca el să nu fi avut cunoştinţă), ar fi creat suspiciuni şi şi-ar fi agravat situaţia juridică. A optat astfel pentru o jumătate de adevăr: să se dezică de subalternii săi ca să se scape pe sine. Externalizându-şi vinovăţia individuală în cea colectivă, la care el însuşi nu ar fi participat, Vlad recunoaşte că ofiţeri din subordinea lui au tras, dar nu la ordinul său. Încercând să se

pună la adăpost, el pretindea că ar fi trecut instantaneu de partea Revoluţiei şi împotriva „trădătorului” (!).

Este de la sine înţeles că, *dacă morţii şi răniţii din decembrie 1989 ar fi fost, unilateral, victimele unei diversiuni organizate de capii Armatei Române* (îngrijoraţi, s-ar putea presupune, de propria soartă din cauza culpabilităţii pentru ce au făcut la Timişoara), Vlad ar fi divulgat pe loc acele nume/metode, nesimţind nevoia de a-şi implica propriii subalterni, faţă de care avea un vechi ataşament din vremea când îi şcolise, ani de zile, la Băneasa. Singura posibilitate rămâne aşadar că diversiunea şi crimele de după 22 decembrie au fost coordonate de el însuşi, fiind cel mai interesat să se pună la adăpost de mânia populaţiei răzvrătite.

Din neatenţie sau nu, şi alţi comandanţi din Securitate au dat vina, pentru a se disculpa, pe „alţi” securişti.

Generalul-maior Ghiţă Grigorie, comandantul Trupelor de Securitate, a spus: „Trupele de Securitate nu au nimic comun şi nu pot fi confundate cu acele *forţe speciale de Securitate şi elemente teroriste care au fost pregătite în ascuns de dictator… pentru operaţii de tip gherilă urbană*”[7]. Merită amintit că Ghiţă Grigorie a fost condamnat, abia în 2001, la 6 ani de închisoare pentru contribuţia lui la masacrul de la Otopeni; după ce Joiţa Tănase, procurorul general de atunci, a încercat să-l scape prin recurs în anulare, Ghiţă a fost graţiat, ca şi Iulian Vlad cu 10 ani înainte, de Ion Iliescu.

Un alt comandant care a procedat astfel este colonelul Gheorghe Ardeleanu, şeful USLA. În momentul în care un terorist capturat, care s-a dovedit subofiţer din USLA, a fost adus la MApN în faţa Consiliului de Război, fostul comandant USLA şi-a acuzat direct propriul subordonat – e vorba despre

Gheorghe Trosca, şeful statului-major al USLA, declarat ulterior erou al Revoluţiei –, spunând: „Asta Trosca mi-a făcut-o!”. Mai multe detalii despre cazul Trosca se află în secţiunea dedicată acelui caz.

De altfel, Gheorghe Ardeleanu avea să demaşte USLA din nou, fără să vrea, la sediul USLA, pe 25 decembrie 1989 în jurul orei 18:00.

Concluzia generalului Nicolae Militaru coincide cu cea a lui Iulian Vlad

În mărturia sa din procesul „Otopeni – 23 decembrie 1989”, generalul Nicolae Militaru, ministrul Apărării în acele momente, a fost convins că

> cei care au tras după 22 decembrie 1989 au fost: Direcţia a V-a a Securităţii Statului, Trupele Speciale şi Securitatea Bucureşti. Diversiunea a fost creată de Direcţia „D” [„dezinformare” – n.n.] din DSS. Din informaţiile obţinute în acele zile de la col. Pavelescu, fost şef de Stat-Major al CT de Securitate, ştia că represiunea a fost organizată pe baza ordinului 2600, care nominaliza forţe, nume de persoane, şi amplasarea lor în anumite zone [...]. Numai MI avea în dotare armamentul special cu care au fost ucişi majoritatea oamenilor după 22 decembrie[8].
>
> În dialogul-mărturie din *România Liberă*[9], generalul Nicolae

Militaru oferea argumente credibile pentru care „cei care au emis ordinul 2600, adică Securitatea” sunt şi cei vinovaţi pentru actele de terorism de după 22. Aceştia „aveau şi alte forţe, care dispuneau de putere mare”, fiind capabili să reacţioneze „la orice fel de tulburări” pentru a „contracara revolta oamenilor”. Tot ei au creat diversiunea cu ţintele „aeriene” false, „manevrate de pe teritoriul ţării noastre”, prin „imitatoare de foc”, toate cu „caracter evident de diversiune”, în timp ce unităţi ale USLA au încercat „infiltrarea la MApN pe 23-24 decembrie cu maşini blindate”, având scopul de a „lichida nişte personalităţi, pentru a întoarce lucrurile pe dos”. Cu privire la teroriştii arestaţi, Militaru spune clar că aceştia au fost puşi în libertate imediat de oamenii Securităţii infiltraţi în Armată şi Justiţie: „MI era peste tot. O parte din ei lucrau în Ministerul Apărării. Era vorba de compartimentul contrainformaţiilor militare” care erau „tot securişti”. Generalul ştia de cel puţin 180 de terorişti depuşi la Miliţia capitalei, „cu tabele, cu toată documentaţia însoţitoare”. Aceştia „au fost puşi pe liber” de „procurorii care până atunci acţionaseră cu Securitatea”, că doar „momentele erau tulburi, cine să ştie cu precizie în ce parte se va înclina balanţa”. Declaraţia generalului Militaru este credibilă şi pentru că este confirmată de mărturiile citate anterior. Mai mult, ea se verifică prin analiza planurilor Securităţii de „luptă de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”.

Aceleaşi suspiciuni vin şi din partea generalului Ion Hortopan

O altă mărturie relevantă se găseşte în declaraţia din 16 februarie 1990 a generalului-colonel Ion Hortopan, comandantul Comandamentului Infanteriei şi Tancurilor, dată în faţa procurorului Gheorghe Diaconescu, şeful procuraturii militare în acel moment (nu este vorba despre ofiţerul de Securitate cu acelaşi nume):

> După ce s-au stabilit un grup de măsuri pentru apărarea principalelor obiective, ca Radio-Televiziunea, fostul sediu CC, aeroportul, Telefoanele şi altele, am mers la sediul CC şi Televiziune cu unele probleme de apărare. Acolo s-a prezentat la mine un *ofiţer de securitate de la Direcţia a V-a* care mi-a cerut să îi ofer protecţie, deoarece *el este chemat la misiune* şi nu doreşte să meargă. Apoi mi-a raportat că *în sediul CC sunt ofiţeri ai MI care deservesc telefoanele operative din sediu şi ascultă toate convorbirile MApN şi controlează măsurile pe care le luăm*[10].

Această mărturie explică fără echivoc mai multe elemente ale luptei de rezistenţă în care era angajată în acel moment reţeaua Securităţii destinată acestui scop:

– faptul că anumite cadre de Securitate, în special de la *Direcţia a V-a, fuseseră chemate la misiune*;
– *acea misiune la care fusese chemat ofiţerul de la Direcţia a V-a pe 22, după-amiază*, nu putea fi una de luptă *contra teroriştilor*. În acel moment, activitatea lor nici nu începuse în Bucureşti;
– dacă ar fi fost vorba de o misiune secretă, în slujba Revoluţiei, nu avea sens să-i spună acest lucru lui Hortopan. Şi cu atât mai puţin „să-i ceară protecţie”. Hortopan era evident, în

acel moment, de partea Frontului. Tocmai îşi „exprimase adeziunea” faţă de cauza Revoluţiei;
– singura posibilitate rămasă e că misiunea era *contra* Revoluţiei, adică în cadrul luptei de rezistenţă;
– evident, această concluzie se coroborează cu zeci de alte probe din care rezultă că alţi ofiţeri ai Direcţiei a V-a au răspuns misiunii la care fuseseră chemaţi. Unii dintre aceştia au fost prinşi având asupra lor documentele care le dovedeau identitatea.

Raportul Popescu-Necşeşti coincide cu lista lui Iulian Vlad

Adrian Dumitru Popescu-Necşeşti, fost senator în Parlamentul României în legislatura 1992-1996, este autorul unui raport parlamentar care lămureşte o parte din cele întâmplate în decembrie 1989, însă nimeni n-a mers mai departe cu cercetările. Raportul îl citează inclusiv pe generalul magistrat Ioan Dan, fostul şef adjunct al SPM din Parchetul General (cel care a găsit mărturia olografă a lui Iulian Vlad), care a susţinut în faţa Comisiei Decembrie 1989 că, din datele pe care le cunoaşte, „teroriştii au făcut parte din cadrele oficiale şi cele acoperite ale fostei Securităţi”. Această concluzie, bazată pe un amplu material probator, este identică cu cea a lui Iulian Vlad, deşi nu avea cunoştinţă de ea.

Raportul Popescu-Necşeşti[11] dovedeşte că „numai MI avea organizarea, personalul de specialitate şi logistica necesare

desfăşurării tuturor tipurilor de acţiuni diversionist-teroriste". Drept dovadă, Popescu-Necşeşti aminteşte de Ordinul Secret nr. 2600/1988 al Ministerului de Interne, care reglementează modul de acţiune în cazul unor tulburări sociale. Două ordine mai vechi, secrete şi ele, se referă numai la unităţile speciale de intervenţie: Ordinul Ministrului de Interne nr. 001084/1977 privind acţiunile detaşamentului special de intervenţie antiteroristă (în cooperare cu alte forţe) şi Ordinul MI nr. 001370/1978 (cap. II – Rolul şi sarcinile USLA). Adrian Popescu-Necşeşti consideră că aceste dispoziţii seamănă până la identificare cu modul de acţiune împotriva demonstranţilor de la Timişoara şi Bucureşti.

Raportul prezintă zeci de alte mărturii şi probe care atestă că trăgătorii care au iniţiat diversiunea şi au produs victime în Bucureşti şi alte oraşe ale ţării după 22 decembrie au fost organe de Securitate sau colaboratorii acesteia, antrenaţi în mod special în lupta conspirată, de „rezistenţă", în cazul pierderii puterii de către regimul Ceauşescu.

> Concluzia lui Adrian Popescu-Necşeşti este clară: *În actele de diversiune şi terorism au fost implicate cadre active ale fostului Minister de Interne, în mod deosebit ale fostului Departament de Securitate. Scopul tuturor acestor acte diversionist-teroriste a fost stoparea fenomenului revoluţionar şi limitarea acestuia la răsturnarea de la putere a cuplului Ceauşescu.* Conform lui Necşeşti, majoritatea teroriştilor noştri au fost cadre ale MI (îndeosebi DSS) şi USLA[12].

Scurtă incursiune în misiunile „patriotice” ale USLA

Aparatul de dezinformare al Securităţii a reuşit să acrediteze ideea că USLA ar fi fost o unitate „profesionistă”, a cărei unică misiune era de a apăra poporul de terorişti. Căpitanul Cotuna Eugen, ajuns maior şi şef al serviciului de protecţie apropiată, avea să fie împuşcat în faţa MApN în cadrul încercării eşuate a echipei Trosca de a pătrunde în unitate în noaptea de 23-24 decembrie 1989. (A fost avansat post-mortem la gradul de locotenent-colonel şi declarat erou al revoluţiei „în lupta cu teroriştii”!) Într-o intervenţie din revista *Securitatea*[13] din cadrul „anchetei” „Cadrele de Securitate – *revoluţionari de profesie* în lupta pentru apărarea cuceririlor socialiste”, acesta scria că, „pentru îndeplinirea ireproşabilă a misiunilor încredinţate” „la cotele de exigenţă formulate de Comandantul suprem”, fiecare luptător trebuie să dispună de „o *pregătire moral-politică* şi militară deosebită şi, nu în ultimul rând, *de o înaltă conştiinţă revoluţionară*”, astfel încât fiecare să poată „executa misiuni izolate în mod individual”. Pentru această „luptă corp-la-corp, pregătirea psihologică şi *tragerile cu armamentul din dotare, din orice poziţie şi în viteză, trebuie stăpânite la perfecţie de întregul efectiv*”. Numai cu o astfel de pregătire luptătorii USLA îşi puteau „face datoria de *apărători de nădejde ai cuceririlor revoluţionare ale eroicului nostru popor*”. Este de remarcat aici că Eugen Contuna creiona astfel exact profilul teroriştilor de după 22 decembrie 1989, care „stăpâneau la perfecţie *tragerile cu armamentul din dotare, din orice poziţie şi în viteză*”. *Aşa cum se cerea în aceeaşi* „anchetă” a

lt.-col. Dumitru Dănău, „legile nescrise şi dure ale «războiului secret»” le impuneau şi lor „dăruire totală faţă de muncă”.

Să examinăm care erau misiunile încredinţate de Comandantul Suprem „revoluţionarilor de profesie, apărători de nădejde ai cuceririlor revoluţionare”, cu „dăruire totală faţă de muncă”, înainte de 22 decembrie 1989.

Dosarele Securităţii aflate la CNSAS demonstrează că toate direcţiile Securităţii se ocupau în proporţie covârşitoare cu represiunea populaţiei României, forţată să aplaude „Conducătorul iubit” pe care majoritatea îl dispreţuiau. DSS era principalul punct de sprijin al cultului personalităţii dictatorului Ceauşescu şi al soţiei sale, un instrument prin excelenţă de teroare şi umilire. Pentru că Ceauşescu nu voia să apară „în exterior” că ar fi fost un despot, a cerut Securităţii să „nu mai existe deţinuţi politici”. Ca atare, Securitatea a acţionat în principal prin deghizarea învinuirilor politice în infracţiuni de drept comun. Acţiune la care a participat din plin şi USLA. Din documente precum nota-raport a USLA din 26 iunie 1988 aflăm că „în conlucrare cu Direcţia I şi Direcţia a IV-a” împotriva „unor elemente periculoase” capabile de „săvârşirea unor fapte de natură a afecta Securitatea statului [...], în 13 cazuri s-a început urmărirea penală pentru infracţiuni de drept comun, 3 elemente au fost influenţate pozitiv, iar alte 8 avertizate”[14]. Un caz tipic pentru genul de „obiective” din „baza de lucru” a USLA a fost „Jora”. Apreciat drept „element deosebit de periculos din Bucureşti, care intenţiona să detoneze materiale explozive în locuri publice din capitală; a fost arestat – în urma unei combinaţii – pentru furt din avutul personal, judecat şi condamnat în conformitate cu prevederile legii. În caz se continuau măsurile de control, împreună cu

Direcţia a IV-a, pe timpul cât «JORA» se va afla în detenţie”[15]. Se remarcă similaritatea cu cazul inginerului Gheorghe Ursu, care a fost anchetat şi torturat de Securitate în timpul detenţiei la Miliţie[16]. Tot USLA se ocupa de „destrămarea a 89 de anturaje necorespunzătoare la care erau atrase peste 25 de persoane, în special tineri scăpaţi de sub controlul familiilor şi al factorilor educaţionali. Într-un număr de 12 cazuri s-a dispus începerea urmăririi penale”[17]. În legătură cu „obiectivele diplomatice”, USLA s-a preocupat nu atât de paza lor împotriva atentatelor, cât cu prevenirea intrării „în sediile misiunilor a persoanelor din categoria celor date în consemn ori care aveau asupra lor materiale cu conţinut necorespunzător”[18].

Iată cum apărau cuceririle revoluţionare ale eroicului popor luptătorii antiterorişti ai lui Ceauşescu, căruia îi acordau „dăruire totală”. Este oare de mirare că au acţionat la fel şi pe 22-25 decembrie? Implicaţi deplin în represiune, asumându-şi întreaga recuzită operativă a celorlalte Direcţii, USLA nu s-a diferenţiat prin nimic pe linia aplicării politicii Partidului. Asemenea acestora, ofiţerii din câmpul antiterorist luptau în interiorul aceloraşi scenarii conspirative, inventând „duşmani interni” şi marcând nocivitatea Occidentului.

O confirmare a identităţii teroriştilor din interiorul DSS

Un fost membru al USLA oferă următoarea mărturie care detaliază *primele două şi cele mai importante categorii de*

terorişti specificate de Iulian Vlad: comandourile USLAC[19], „suprapuse Direcţiei a V-a şi USLA”.

> Cei care au avut şi au cunoştinţă despre existenţa şi activitatea forţelor de şoc subordonate direct lui Ceauşescu au tăcut şi tac în continuare de frică sau din calcul. *S-au spus multe despre indivizii îmbrăcaţi în combinezoane negre*, tatuaţi pe mâna stângă şi pe piept, fanaticii mercenari care *acţionau noaptea ucigând cu precizie şi retrăgându-se când erau încolţiţi în canalele subterane ale Bucureştiului. S-au spus multe, iar apoi au tăcut ca şi când nimic nu s-ar fi întâmplat*.
> *Suprapuse Direcţiei a V-a şi USLA, comandourile USLAC erau constituite din indivizi care „lucrau” acoperiţi în diferite posturi*. Erau *studenţi străini, doctoranzi şi băştinaşi devotaţi trup şi suflet dictatorului*. Foarte mulţi erau arabi şi cunoşteau cu precizie cotloanele Bucureştiului, Braşovului şi ale altor oraşe din România. Pentru antrenament aveau la dispoziţie câteva *centre de instruire subterane*: unul era în zona Braşovului, iar altul, se pare, chiar sub sediul fostului CC-PCR, poligon care au dat din întâmplare câţiva revoluţionari în timpul evenimentelor din Decembrie[20].

Mărturiile lui Nicolae Militaru şi Silviu Brucan legate de rolul lui Iulian Vlad şi al Securităţii în lupta de rezistenţă

Primele dezvăluiri privind identitatea „teroriştilor” au apărut în urma unui interviu „aniversar” acordat de Brucan şi Militaru, publicat în *Adevărul*, un cotidian favorabil Frontului, pe 23 august 1990[21]. Deşi Brucan declarase public în ianuarie 1990 că „teroriştii” nu erau alţii decât membri ai Securităţii, acesta a omis să specifice unităţile din care proveneau[22]. În noul interviu, Brucan şi Militaru au susţinut că patru unităţi speciale din cadrul Securităţii (având un efectiv de circa 4.000 de persoane) fuseseră antrenate în folosirea armelor cu lunetă: USLA (800), Direcţia a V-a (450), Direcţia de Securitate a Municipiului Bucureşti (600) şi Şcoala de Ofiţeri de Securitate de la Băneasa, condusă, la acea vreme, de fratele lui Ceauşescu, gen. Nicolae Andruţă Ceauşescu (2.000)[23].

Potrivit lui Brucan, „toţi lunetiştii [erau] antrenaţi în tehnicile de luptă de gherilă urbană şi echipaţi cu cele mai moderne tipuri de arme semiautomate (cu lunete cu infraroşu), acest lucru explicând de ce aceştia acţionau doar pe timp de noapte”[24].

Întrebat dacă era sigur să se presupună că nu toţi cei 4.000 de inşi specializaţi în aceste tactici luaseră parte la actele „teroriste” din decembrie, Militaru a dat de înţeles că este destul de dificil să se afirme cu certitudine câţi dintre aceştia participaseră efectiv. Totuşi, a mai adăugat:

> Ceea ce e absolut sigur este faptul că, încă din primele clipe, aceste persoane au acţionat în baza unui plan premeditat, conceput pentru eventualitatea unei revolte populare, un plan care impunea securizarea principalelor unităţi strategice (incluzând clădirile din preajma locurilor în care urmau să îşi depoziteze armele), securizarea mijloacelor de

comunicare şi transport civil şi militar, securizarea depozitelor de armament şi a altor locuri principale de întâlnire, incluzându-se aici tunelurile subterane în care şi din care puteau pătrunde, respectiv ieşi cu uşurinţă. Unii ofiţeri aveau două identităţi şi deţineau rânduri de chei de la două apartamente dotate cu rezerve de hrană, haine civile, muniţie etc. Erau numiţi „terorişti" fiindcă în seara zilei de 22 decembrie 1989 şi-au ocupat poziţiile de tragere în clădirile din jurul Comitetului Central al PCR, dar şi din jurul Radioului şi Televiziunii, Ministerului Apărării Naţionale etc., de unde au deschis focul asupra militarilor şi civililor, nediscriminatoriu şi, în unele cazuri, au încercat chiar să pătrundă în sediile Televiziunii, Ministerului Apărării Naţionale şi ale altor instituţii[25].

Astfel, Brucan şi Militaru confirmau faptul că suspiciunile iniţiale privind identitatea „teroriştilor" erau corecte.

Pe 21 decembrie 1990, Silviu Brucan a revenit cu un al doilea interviu acordat cotidianului *Adevărul*, întrucât, după cum susţinea, intrase între timp în posesia Ordinului Ministerului de Interne nr. 2600 din 1988[26]. Deşi documentul fusese invocat de nenumărate ori de procurorii militari în cadrul proceselor deschise în 1990, atunci era prima dată când publicul larg afla, în detaliu, conţinutul acestuia. Astfel, Brucan sugera că existau înscrisuri probatorii care să confirme existenţa şi acţiunile „teroriştilor" securişti în decembrie 1989, el subliniind rolul pe care respectivul document îl acorda trupelor USLA.

Rolul rezervat uslaşilor în Ordinul 2600 prefigurează misiunea lor în „lupta de rezistenţă" a Securităţii de după fuga

dictatorului. Conform dovezilor prezentate în acest volum, luptătorii „antiterorişti” ai lui Ceauşescu s-au aflat printre autorii principali ai actelor teroriste care au avut loc între 22 şi 31 decembrie.

Acest lucru a fost devoalat de generalul Militaru şi într-un interviu din decembrie 1992. Întrebat fiind dacă terorismul din decembrie era parte a unui plan de contracarare a revoluţiei, a răspuns: „Nu mai e nici un dubiu în acest sens. După evenimentele din Braşov din 1987, în iunie 1988 s-a adoptat Ordinul nr. 2600. În cuprinsul acestui Ordin se specifică în mod clar cum să se organizeze un răspuns prompt pentru orice mişcare socială care ar avea loc în România [...]. Ştiţi că unul dintre obiectivele vizate de aceste planuri era Armata. Armata trebuia neutralizată!”[27]. Întrebat dacă nu cunoaşte identitatea teroriştilor, generalul a fost explicit: „Dimpotrivă, ştim. *Erau elemente USLA* – în toată regula”[28].

În cadrul depoziţiei de martor din cazul „Otopeni – 23 decembrie 89”, generalul Militaru acuză din nou Securitatea de crimă:

> Iulian Vlad a refuzat să vină la TVR să dea o declaraţie de solidarizare a Securităţii cu manifestanţii deoarece „nu ştia cum vor evolua lucrurile”. Cei care au tras după 22 decembrie au fost: Direcţia a V-a a Securităţii Statului, trupele speciale şi Securitatea Bucureşti. Nu trebuie acuzată în totalitate Securitatea. Diversiunea a fost creată de Direcţia D din DSS. Din informaţiile pe care le-a obţinut în acele zile de la col. Pavelescu, fost şef de Stat-Major al CT Securitate, ştia că represiunea a fost organizată în baza ordinului 002600 care nominaliza forţe, nume de persoane şi

amplasarea lor în anumite zone. De asemenea, prevedea instrucţiuni de recuperare a morţilor şi răniţilor. Numai MI avea în dotare armamentul special cu care au fost ucişi majoritatea oamenilor după 22 decembrie[29].

Fapt confirmat recent de tabelele cu armamentul din dotarea Securităţii predate către MApN în ianuarie 1990, documente prezentate şi în volumul de faţă[30].

Dacă pentru ce s-a întâmplat până pe 22 decembrie dimineaţă este vinovată şi Armata, după 22 şi până în 31 decembrie ’89 vinovaţi sunt numai cei din MI şi DSS. Ordinul de trecere a DSS în cadrul MApN s-a dat pe 26 decembrie ’89.

Depunând mărturie la procesul din mai 1995, Militaru a susţinut că semnificaţia Ordinului 2600 a fost, pentru prima dată, asociată numelui său de către Dumitru Ion Pavelescu, comandant adjunct al trupelor militare de Securitate, în decembrie 1989[31].

S-a spus despre capii Armatei că ar fi avut interesul să dea vina pe Securitate pentru a se spăla pe „mâinile însângerate” prin participarea la represiunea de până în 22 decembrie. Este, desigur, posibil. Însă acest argument, după cum am mai subliniat, nu are legătură cu Nicolae Militaru. El nu a participat la acea represiune.

Mărturiile generalului Militaru au fost puse însă la îndoială şi cu alte argumente, care în general au încercat să utilizeze antisovietismul naţional, promovate de o asiduă campanie mediatică a Securităţii şi oamenilor ei din presă.

I s-au inventat lui Militaru un dosar, „Corbii” (până acum de negăsit), şi un nebulos interes de a-l elimina pe uslaşul Trosca.

S-a construit o teorie implicând legăturile sale cu Uniunea Sovietică (de altfel, reale şi asumate, dar de nivel destul de scăzut), mergând pe supoziţia (nedovedită) că ar fi fost agent GRU (serviciul de spionaj militar al URSS). Chiar dacă aceste zvonuri ar fi reale, rămâne problema punerii în aplicare a „planului" prosovietic. Nu s-a găsit totuşi nici un rus, fie terorist, fie diversionist, la lucru în decembrie 1989 în România. Nici măcar Securitatea nu a reuşit să producă vreun astfel de specimen.

În capitolul „Încercarea de decapitare a Revoluţiei. Cazul Trosca la MApN" am prezentat probe care dovedesc că şi naraţiunea cu „răzbunarea lui Militaru asupra lui Trosca" este o fabulaţie.

Dată fiind ura evident reciprocă, nici cu Securitatea nu se poate spune că ar fi putut colabora Militaru pentru a-şi pune în aplicare pretinsa diversiune.

Este extrem de greu de imaginat că acest om ar fi avut imaginaţia, şiretenia şi mai ales mijloacele să *organizeze în mod deplin conspirat* o diversiune împotriva propriei armate. Mai ales că, după fuga lui Ceauşescu şi desemnarea ca Ministru al Apărării Naţionale, Nicolae Militaru îşi atinsese oricum, după cum am arătat, un moment de glorie în cariera sa.

În ultimă instanţă, declaraţiile sale se coroborează cu cele ale lui Mazilu, Hortopan şi ale altor câtorva sute de martori credibili. Mai mult, se coroborează cu documentele de la CNSAS prezentate în această lucrare. În addenda, „5. KGB-GRU şi «complotul filosovietic»", subcapitolul „Cazul generalului Nicolae Militaru", vom reveni cu note biografice mai detaliate care susţin şi ele faptul că depoziţiile generalului Nicolae Militaru au credibilitate.

Mărturia lui Dumitru Mazilu

În 1991, Dumitru Mazilu, care în urmă cu un an solicitase azil politic în Elveţia, publica extrase din memoriile sale[32]. Mazilu are prea puţine cuvinte de laudă la adresa foştilor compatrioţi din cadrul Frontului, Brucan şi Militaru, dar afirmă că, în cursul evenimentelor, „de cel puţin şapte ori ni s-a comunicat că în acţiunile de gherilă urbană era antrenată fosta «Direcţie de Pază» [Direcţia a V-a]”[33]. Mazilu dezvoltă:

> Din seara zilei de 22 decembrie s-a dovedit că unităţile şi militarii care continuau să tragă în populaţie aparţineau, de fapt, Ministerului de Interne… acest lucru fiind confirmat de următoarele constatări:
>
> a) locurile din care se trăgea în populaţie aparţineau, cu certitudine, Ministerului de Interne (cum era cazul clădirii de lângă Biblioteca Centrală Universitară, ce aparţinea Direcţiei de Pază a Ceauşeştilor) sau cu o mare probabilitate (apartamentele din clădirea generală de vizavi de biroul de lucru al tiranului; apartamentele din preajma vilelor Elenei şi ale lui Nicolae Ceauşescu, precum şi cele din apropierea unor obiective de importanţă strategică sau politică, precum Ministerul Apărării Naţionale, Televiziunea sau Radiodifuziunea Română etc.);
>
> b) folosirea unor aparate speciale, îndeosebi a simulatoarelor, specifice acţiunilor de gherilă urbană, pentru derutarea populaţiei răsculate;
>
> c) acţiunile lunetiştilor în preajma unor obiective de interes major din interiorul unor clădiri învecinate, unde accesul altor persoane era aproape exclus;

d) organizarea unor acţiuni de comando, cum a fost cea de la Comandamentul din fostul Comitet Central din noaptea de 23/24 decembrie, în cursul căreia mai mulţi suspecţi fuseseră găsiţi cu patru sau cinci buletine de identitate asupra lor – o procedură folosită îndeosebi de Ministerul de Interne[34].

Se observă deci că afirmaţiile lui Mazilu ne sunt mai mult decât familiare.

Credibilitatea lui Dumitru Mazilu

Pentru cei care poate nu-şi mai aduc aminte de acţiunile temerare ale acestui disident (şi ulterior, pentru o scurtă perioadă, membru FSN), menţionăm că după 1985, ca raportor special al Naţiunilor Unite pe problemele drepturilor omului şi ale tineretului din lume, Mazilu a scris un raport extrem de critic despre situaţia drepturilor omului în România. Securitatea a aflat şi autorităţile române i-au interzis să părăsească ţara pentru a-şi prezenta raportul. A fost pus sub stare de arest la domiciliu, dat afară din Ministerul Afacerilor Externe şi i s-a retras paşaportul diplomatic. Mai mult, ca motiv pentru faptul că nu s-a mai prezentat la sediul Naţiunilor Unite, Securitatea a ticluit „ştirea” transmisă către ONU că Dumitru Mazilu ar fi grav bolnav.

Dumitru Mazilu i-a scris secretarului general al ONU dezvăluind că a fost spitalizat de două ori cu forţa. În ciuda presiunilor la adresa lui şi familiei, Mazilu nu a renunţat. În aprilie 1989 a reuşit să trimită clandestin raportul, care e publicat ca document oficial al Naţiunilor Unite pe 10 iulie

1989. Anexă la document, cu titlul „O privire specială asupra cazului României”, este o critică devastatoare la adresa regimului Ceauşescu, pe care îl acuza de „subjugarea oamenilor şi distrugerea valorilor umane”. ONU l-a apărat şi, pe 15 decembrie 1989, printr-o decizia unanimă, a cerut autorităţilor române să-l elibereze imediat. A rămas însă sub arest la domiciliu. Iată ce declara într-un interviu ulterior: „În noaptea de 21 spre 22 decembrie, soţia mea, copiii şi cu mine am fost ridicaţi pentru a fi executaţi, în pijama şi în cămaşă de noapte. Am avut pieptul zdrobit de lovituri de baston şi ne datorăm salvarea împrejurărilor particulare ale revoluţiei”[35].

Arestarea lui Dumitru Mazilu e confirmată de adjunctul şefului Direcţiei a III-a (Contrainformaţii) a Securităţii:

> În seara zilei de 21 decembrie gl. mr. Mortoiu Aurelian a convocat o şedinţă cu şefii de servicii la care era prezent şi celălalt locţiitor, l.-col. Rădulescu Emil. Cu acest prilej ne-a informat că are ordin de la conducere ca în anumite *cazuri care ridică probleme speciale* să acţionăm pentru reţinerea temporară a acestora spre a preveni implicarea lor în acţiuni similare celor de la Timişoara. S-a referit concret la *Mazilu Dumitru*, Andreescu Gabriel, *Brucan Silviu* şi Celac Mariana. […]
> Discutând cazul lui Mazilu Dumitru a susţinut că acesta trebuie reţinut […] [pentru că există date] din care rezultă că fiul acestuia ar face naveta între demonstranţii de la Intercontinental şi tatăl său. […] lt.-col. Rădulescu Emil s-a transformat într-un adevărat instigator cerând să-i fie aduse cătuşele ce se aflau în intrarea unităţii, cătuşe pentru a trece la arestarea membrilor familiei Mazilu şi desigur a acestuia.

[…] Astfel gl.-mr. (r) Mortoiu Aurelian a luat legătura telefonic cu şeful securităţii jud. Teleorman căruia i-a cerut să-i pună la dispoziţie un spaţiu în localitatea Zimnicea unde să fie dus Mazilu Dumitru şi anchetat. Lt.-col. (r) Rădulescu Emil şi subalternul său Manea Gheorghe s-au ocupat de organizarea unui grup de ofiţeri şi subofiţeri pentru a-i sprijini în acţiunea de pătrundere a locuinţei subsemnatului, reţinerea şi transportarea la Zimnicea. […]
Seara târziu [Mortoiu] a revenit spunând că are aprobare să acţioneze în cazurile Mazilu şi Andreescu după cum hotărâse mai devreme, iar în cele ale lui Brucan şi Celac după cum îmi ordonase. […] În primele două cazuri a acţionat conform planului. […]
În declaraţia mea, referindu-mă la modul în care s-a pus la punct planul în cazul Mazilu, am uitat să menţionez că s-a discutat (l.-col. Rădulescu Emil) despre faptul că la intrarea în apartamentul celui în cauză va folosi răngi şi baroase pe care le va lua de la garajul nostru auto în situaţia că va refuza să deschidă uşa[36].

Dumitru Mazilu a fost un disident autentic şi el şi familia lui au avut destul de mult de suferit din cauza Securităţii. Pe de altă parte, nu se poate spune nici că ar fi avut vreo legătură cu URSS, nici că ar fi făcut parte dintr-un „complot” FSN-ist. Din contră, avea o relaţie rece cu Iliescu, Brucan şi Militaru, iar conform articolului publicat în *Le Monde* pe 18 ianuarie 1990 citat mai sus nu avea oricum de gând să continue să facă politică:

Dar de la început am spus că vreau să rămân expert al

> Naţiunilor Unite, că nu vreau să deţin funcţii în CFSN decât până la alegerile libere şi că nu mă interesează să particip la aceste alegeri [...]. Personal, sunt pentru schimbări mai rapide şi mai profunde în toate domeniile, pentru a rupe cu moştenirea lui Ceauşescu [...]. Din clipa în care, în 22 decembrie, oamenii m-au împins către balconul Comitetului Central, mi-am expus obiectivele. La repet: România n-a fost, nu este şi nu va fi o ţară comunistă; poporul a trăit şi va trăi în credinţa lui Dumnezeu care trebuie să se exprime în toată libertatea. Toţi cetăţenii trebuie să aibă condiţii de viaţă decente, libera iniţiativă trebuie să predomine în economie. Dacă aceasta deranjează pe cineva e problema sa. Eu am luptat pentru aceste idei punându-mi viaţa în primejdie[37].

Mărturia lui Mazilu cu privire la identitatea teroriştilor ca fiind oamenii Securităţii nu poate fi judecată prin prisma setei de putere, a „filosovietismului" sau a oricărui alt pretext asociat „complotului FSN-ist". Este credibilă în sine, fără a avea nevoie de alte argumente.

1. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din '89*, Lucman, Bucureşti, 2012, p. 10.
2. Vezi *ibidem*, pp. 10-13, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists; originalul olograf poate fi consultat pe https://revista22.ro/actualitate-interna/cine-au-fost-teroristii-iulian-vlad-spune-c-erau-de-la-securitate-declaraie-olograf.
3. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit.*, p. 7.
4. Mădălin Hodor, „Securitatea şi Revoluţia, 29 de ani de

diversiune”, *Newsweek*, 21.12.2018.
5. Lt.-col. Filip Teodorescu, mr. Dumitru Peţanca, lt.-col. Claudiu Bucur, col. Ioan Bordei, lt.-col. Valeriu Gheorghe şi mr. Alexandru Curcă Stănescu, „Particularităţi ale muncii de Securitate pe profil de informaţii interne, contrainformaţii în sectoarele economice, contraspionaj şi contrainformaţii militare în perioada iniţială şi pe timpul ducerii războiului de către întregul popor”, *Securitatea*, nr. 4(76), 1986.
6. Mădălin Hodor, „Cine au fost «teroriştii»? Iulian Vlad spune că erau de la Securitate. Declaraţie olografă”, *22*, 21.12.2017, https://revista22.ro/actualitate-interna/cine-au-fost-teroristii-iulian-vlad-spune-c-erau-de-la-Securitate-declaraie-olograf, accesat pe 4.12.2018.
7. General-maior Ghiţă Grigorie, „Să se cunoască adevărul. O precizare a Ministerului Apărării Naţionale”, *Adevărul*, 19 ianuarie 1990.
8. Ondine Gherguţ, „Generalul Militaru acuză Securitatea de crimă”, *Cotidianul*, 25 mai 1995.
9. Corneliu Antim, „Ordinul 2600 în Revoluţia din decembrie. Dialog-mărturie cu general (r) Nicolae Militaru”, *România Liberă*, 17 decembrie 1992, https://romanian revolutionofdecember1989.com/ordinul-2600-in-revolutia-din-decembrie-dialog-marturie-cu-general-r-nicolae-militaru-romania-libera-17-decembrie-1992, accesat pe 6.12.2018.
10. Declaraţie gen.-col. Ion Hortopan, „Unele aspecte ale desfăşurării acţiunilor Armatei împotriva teroriştilor”, 16.02.1990, dată în faţa lui Gheorghe Diaconescu, procuror-şef militar, adjunct al procurorului general. Sursa: arhiva personală a gen. Ioan Dan, fost şef al Parchetului Militar.

11. https://romanianrevolutionofdecember1989.com/opinie-separata-privind-fenomenul-terorist-in-revolutia-din-decembrie-1989-senator-adrian-d-popescu-. necsesti/?fbclid=IwAR27x6zgVQUza648hVBo6jplubwNCd6RwV8jTxt4MVAALkty DsxSgY-Dc, accesat pe 6.12.2018.
12. „Un raport ţinut la sertar: teroriştii au făcut parte din cadrele oficiale şi cele acoperite ale fostei Securităţi”, Flux 24, 21 decembrie 2014, https://flux24.ro/raportul-necsesti-teroristii-au-facut-parte-din-cadrele-oficiale-si-cele-acoperite-ale-fostei-securitati, accesat pe 6.12.2018.
13. Lt.-col. Filip Teodorescu *et al.*, art. cit..
14. Arhiva CNSAS, fond c, dosar 4038, vol. 1, f. 50v.
15. *Ibidem*.
16. Vezi declaraţiile martorilor şi documentele Securităţii aflate în dosarul 2500/2/2017 de la Curtea de Apel Bucureşti.
17. Arhiva CNSAS, fond c, dosar 4038, vol. 1, f. 50v.
18. *Ibidem*, f. 51.
19. Căpitanul Romanescu Marian (fost cadru USLA), Dan Badea, „USLA, Bula Moise, teroriştii, şi «Fraţii Musulmani»”, *Expres*, nr. 26(75), 2-8 iulie 1991, pp. 8-9.
20. *Ibidem*.
21. Vezi interviul acordat de gen. Nicolae Militaru şi Silviu Brucan lui Darie Novăceanu, „Adevărul, numai adevărul”, *Adevărul*, 23 august 1990, pp. 1, 3. Este semnificativ modul în care observatorii începuseră deja să adere la ideea că Frontul „ar fi deturnat Revoluţia” din decembrie 1989, că „teroriştii” nu ar fi fost un pericol real şi că interviul ar fi devenit notoriu (în special în Occident) ca urmare a dezvăluirilor făcute de Brucan şi Militaru cu privire la activităţile predecembriste şi la legăturile existente între cei

care au preluat puterea în decembrie 1989 (incluzându-se aici şi ei). Cu toate acestea, adevărata ştire rezultă din comentariile celor doi vizând identitatea „teroriştilor”. Vezi, de exemplu, articolul lui Mark Champion, „Romanian Revolution Depicted as Planned Coup, Not Uprising” („Revoluţia Română prezentată ca o lovitură de stat premeditată, şi nu ca o revoltă spontană”), publicat în *The Washington Post* pe 24 august 1990. Chiar şi cea mai bine argumentată combatere a răstălmăcirii argumentaţiei oferite de Brucan şi Militaru atingea doar în trecere problema „teroriştilor”. Vezi articolul semnat de Michael Shafir, „Preparing for the Future by Revising the Past” („Revizuind trecutul ne pregătim de viitor”), Radio Europa Liberă, raport privind Europa de Est, nr. 41, 12 octombrie 1990, pp. 29-42. Data are o semnificaţie aparte pentru istoria României, întrucât reprezintă data la care dictatorul militar Antonescu fusese înlăturat de la putere în 1944 şi care, ca atare, era sărbătorită la nivel naţional în timpul regimului comunist. Faptul că acest interviu fusese publicat la o dată atât de uşor identificabilă cu regimul precedent nu făcuse decât să-i discrediteze conţinutul.

22. Romulus Căplescu, interviu cu Silviu Brucan, „Poporul român are dreptul să cunoască rolul Frontului în zilele Revoluţiei”, *Adevărul*, 16 ianuarie 1990.
23. Darie Novăceanu, art. cit. Brucan a mai dezvăluit că fuseseră implicaţi 30 de străini, „în marea lor majoritate palestinieni instruiţi la şcoala din Băneasa sau în alte centre ale Securităţii”.
24. *Ibidem*.
25. *Ibidem*.

26. Sergiu Andon, interviu cu Silviu Brucan, „Cine au fost teroriştii?”, *Adevărul*, 21 decembrie 1990, pp. 1-2.
27. Corneliu Antim, „Ordinul 2600 în Revoluţia din decembrie. Dialog-mărturie cu general (r) Nicolae Militaru”, *România Liberă*, 17 decembrie 1992, p. 2.
28. *Ibidem*.
29. Odine Gherguţ, art. cit., p. 3.
30. Vezi subcapitolul „O redutabilă forţă militară conspirată. Arsenalul Securităţii cnform documentelor găsite recent la CNSAS” de la pagina 148.
31. Ondine Gherguţ, art. cit., p. 3. Militaru a depus mărturie la aşa-numitul proces „Otopeni – 23 decembrie ’89”.
32. Acesta susţine că exemplarul original al memoriilor sale i-a fost sustras atunci când a fost atacat de nişte agresori mascaţi, vorbitori de limba română.
33. Dumitru Mazilu, „Cine sunt teroriştii?”, *Flacăra*, 25 septembrie 1991, p. 4.
34. *Ibidem*. Mazilu încearcă, în mod evident, să evite orice distincţie între Ministerul de Interne şi Securitate.
35. Sylvie Kauffmann, interviu cu Dumitru Mazilu (vicepreşedinte al CFSN), „Un entretien avec le numéro deux du Conseil du Front de salut natinal”, *Le Monde*, 18 ianuarie 1990, https://mariusmioc.wordpress.com/2018/01/03/dumitru-mazilu-in-le-monde-s-a-pretins-ca-a-avut-loc-o-concurenta-intre-presedintele-iliescu-si-mine-dar-asta-e-fals-nu-putem-scoate-in-afara-legii-nici-un-partid-nici-partidul, accesat la 31.10.2019.
36. Dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii”, vol. 19, f. 373.

37. Sylvie Kauffmann, art. cit.

Interesul şi scopurile posibile urmărite de Securitate

Procurorul Ioan Dan, cel care după 1990 a condus ancheta în dosarele Revoluţiei în calitate de adjunct al şefului Procuraturii Militare, considera că toate victimele Revoluţiei s-au datorat în principal aceleiaşi forţe care a acţionat „înainte de 22 decembrie pentru apărarea lui Ceauşescu, iar după acea dată pentru stoparea procesului revoluţionar şi limitarea efectelor revoltei populare la căderea cuplului dictatorial”[1].

Documentele studiate şi declaraţiile martorilor pe care le-am consultat, dintre care o parte au fost prezentate în acest studiu, arată fără putinţă de tăgadă că represiunea, atât dinainte, cât şi după 22 decembrie 1989, a fost pregătită din timp, organizată şi ordonată la vârful organelor de putere, în principal de DSS, şi operaţionalizată de organele Securităţii cu ajutorul altor forţe loiale regimului, controlate de Securitate, inclusiv infiltrate în Armată, în scopul:

– păstrării puterii dictatorului şi, implicit, a Securităţii, până pe 22 decembrie;
– revenirii dictatorului sau a unui regim similar care să transfere puterea în mâinile aceloraşi organe de forţă şi represiune, în intervalul 22 decembrie – 25 decembrie;

– timorării revoluţionarilor şi contracarării dorinţei lor de reformă, a infiltrării în noile structuri de forţă ale statului şi asigurării imunităţii juridice fostelor organe represive – după 25 decembrie.

Din analiza acţiunilor generalului Iulian Vlad de după fuga dictatorului rezultă că acesta „juca la două capete”. El a acceptat amorsarea şi a controlat desfăşurarea „luptei de rezistenţă”:

– pentru cazul în care dictatorul ar fi readus la putere în vreun fel sau altul (şi atunci se va fi achitat de misiunea „rezistenţei” în ochii lui);
– pentru „temperarea” Revoluţiei şi infiltrarea în noua putere.

Examinând probele prezentate mai sus (mărturiile unui mare număr de medici care au operat răniţii, ale martorilor oculari, dar şi ale multor ofiţeri de Armată şi chiar de Securitate), coroborate cu documentele Securităţii aflate la CNSAS, deducem că teroriştii au făcut parte din forţele care erau pregătite să acţioneze în situaţia unei crize majore a regimului dictatorial, în ambele sale faze – *înainte* şi *după* pierderea puterii de către Ceauşescu. Modul de acţiune în cele două faze era evident specific celor două realităţi:

– acţiune *la vedere*, prin ordinul 2600, în cazul unei revolte populare interne, cum a fost cea eroică de la Timişoara, şi apoi în Bucureşti, pe 21, deci *câtă vreme Ceauşescu rămânea la putere*;
– acţiune în clandestinitate, prin planul „luptei de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, în cazul pierderii puterii de către Ceauşescu.

Păstrarea puterii de către Securitate chiar şi în absenţa

dictatorului a inclus:

– infiltrarea în noile structuri de putere;
– salvgardarea dosarelor;
– dobândirea imunităţii pentru crimele săvârşite în anii dictaturii.

În timpul Revoluţiei, pentru un moment de derută, securiştilor le-a fost fără doar şi poate teamă de „gloata”[2] scăpată de sub controlul ubicuu pe care-l exercitaseră cu „profesionalism”, timp de 40 de ani. Ştiau ce făcuseră. Unii, cu noţiuni de drept, poate auziseră şi că se numesc, pe plan internaţional, crime împotriva umanităţii. Şi mai ştiau şi cât erau de urâţi.

1. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din ’89. Probe prezentate şi comentate de un fost şef al Procuraturilor Militare*, Lucman, Bucureşti, 2012, p. 18.
2. Termenul îi aparţine lui Iulian Vlad, referindu-se la demonstranţii timişoreni. ACNSAS, fond Documentar, dosar 013906, vol. 7 – agenda generalului Ştefan Alexie, f. 39.

Armata sau Securitatea

Să ne oprim pentru moment asupra întrebării *care dintre cele două principale instituţii de forţă ale regimului Ceauşescu ar fi mai probabil să fi dus tipul de luptă teroristă (sau doar de diversiune, în varianta SPM), soldată cu morţi şi răniţi (în majoritate civili şi soldaţi în termen), care a urmat după 22 decembrie în România?*

Motivul. Problema vinovăţiei pentru Timişoara (şi pentru cei 45 de ani de comunism)

Este plauzibil că şefii Armatei (Guşă, Stănculescu, Hortopan) se ştiau vinovaţi pentru măcelul de la Timişoara şi din Bucureşti de pe 21 şi că le era frică atât de mânia populaţiei, cât şi de un eventual proces postrevoluţionar.

Dar capii Securităţii (Vlad, Postelnicu, Ardelean, Neagoe, Gheorghe Raţiu, Vasile Gheorghe etc.) se ştiau, evident, mai vinovaţi decât capii Armatei. Ei puteau presupune că un proces revoluţionar veritabil se putea solda şi cu un proces juridic, în

care crimele de la Timişoara ale instituţiei pe care au condus-o ar fi ieşit la iveală. Crime care le-au depăşit cu mult, în letalitate şi cruzime, pe cele ale Armatei[1]. Şi, în consecinţă, erau mai vulnerabili în faţa poporului răzvrătit. Mai mult, în cazul lor, era vorba nu numai de vinovăţia pentru crimele din 15-21 decembrie 1989, ci şi de vinovăţiile lor anterioare. Chiar dacă la ordinul lui Ceauşescu au încercat să deghizeze represiunea politică în cauze de drept comun[2], capii Securităţii ştiau foarte bine că *teroarea în care au ţinut poporul român în toată perioada comunistă le-a atras ura majorităţii românilor*. Ei ştiau că au comis crime împotriva umanităţii, inclusiv în cazul Braşov ’87, şi mai ales, în mod decisiv, la Timişoara.

Pentru aceste motive, ofiţerii de Securitate erau în cel mai mare pericol. Românii de pe stradă ştiau că *unii* dintre capii Armatei participaseră la măcelul de la Timişoara, dar îi considerau pe *toţi* securişti, instituţional, vinovaţi pentru teroarea îndurată de decenii şi menţinerea abjectei dictaturi Ceauşescu la putere.

Din cauza urii şi învinuirii colective care planau asupra Securităţii, capii instituţiei se bucurau de o mult mai mare loialitate din partea cadrelor instituţiei. Securiştii sperau să-şi păstreze prerogativele şi să-şi câştige imunitatea prin manevrele şefilor lor, oricare ar fi fost acelea. Aşadar, inclusiv prin a trage în revoluţionari. Adică, prin acţiuni, după stricta definiţie a termenului, *teroriste*. E greu de imaginat ca ofiţerii de rând ai Armatei să fi fost dispuşi la aceleaşi acte.

Securiştii se mai simţeau ameninţaţi şi într-o altă privinţă: pierderea puterii. Armata nu putea fi desfiinţată prin venirea la putere a unui guvern democrat. Ea trebuia să păzească graniţele ţării indiferent de regim. Securitatea putea şi *ar fi*

trebuit să fie înlăturată în cvasitotalitate dacă Revoluţia ar fi mers până la capăt. Revoluţionarii au cerut asta din primul moment, începând de la Timişoara. Se ştia, evident, că misiunea principală a Securităţii fusese apărarea dictatorului, reprimarea oricărei opoziţii interne şi terorizarea populaţiei. Până şi Iliescu, deşi i-a preluat masiv pe securişti în SRI (folosindu-i în consolidarea puterii, de la diversiunea de la Târgu Mureş până la mineriade), şi-a dat seama că trebuia să-i pedepsească, măcar formal, cu câţiva ani de închisoare pe cei de la vârf (Postelnicu, Vlad, Vasile Gheorghe etc.)[3].

În sfârşit, să nu uităm strigătul revoluţionarilor din mai toate oraşele ţării („Armata e cu noi!”) şi faptul că Revoluţia a învins totuşi şi datorită retragerii (şi, în multe cazuri, a fraternizării) unităţilor Armatei.

Încrederea dictatorului

Cuplul dictatorial avea o mult mai mare încredere în Direcţia Securităţii Statului, în calitatea ei de pilon principal al represiunii şi dezinformării interne şi al propagandei externe pe care s-a susţinut timp de 25 de ani cultul personalităţii lui Nicolae Ceauşescu.

Conform declaraţiilor lui Ion Coman din procesul „Lotului Timişoara”[4], şeful Securităţii, Iulian Vlad, avea un canal de comunicare directă cu dictatorul. Deşi teoretic, în virtutea funcţiei deţinute în CC, Coman avea în subordine atât Armata, cât şi Ministerul de Interne, Securitatea informa direct cuplul

prezidenţial despre evoluţia evenimentelor de la Timişoara: „Peste capul meu, E. Ceauşescu fusese informată de reprezentanţii MI, probabil de general Macri ori Nuţă”. Mai mult, Ion Coman, ca şi ceilalţi membri ai nomenclaturii supuşi suspiciunii proverbiale a dictatorului, era monitorizat atât direct, de Elena Ceauşescu (în virtutea rolului ei de şef al Comisiei de Cadre a CC al PCR), cât şi prin intermediul Securităţii. Şi acest lucru reiese inclusiv din declaraţiile amintite: „Activitatea mea era în permanenţă supravegheată şi raportată soţilor Ceauşescu de organele de securitate. Afirm cu toată certitudinea acest lucru, deoarece în mai multe rânduri mi s-a telefonat de la Bucureşti, cerându-mi-se explicaţii în legătură cu unele amănunte pe care nu aveau de unde să le cunoască decât de la respectivele organe”[5] (urmează mai multe exemple relevante).

Aceste declaraţii ale inculpatului Ion Coman sunt credibile prin simplul fapt că prin ele inculpatul nu încerca să se dezvinovăţească: în acel moment, fostul nomenclaturist îşi recunoscuse vina pentru morţii de la Timişoara. Mărturia sa se coroborează de altfel cu cele ale altor martori şi, mai important, cu documente de arhivă din care rezultă că, dintre toţi factorii de răspundere ai regimului, şeful Securităţii Iulian Vlad a avut cel mai mare număr de intrări la cabinetele I şi II (soţii Ceauşescu) în perioada 16-22 decembrie 1989 (zilnic, uneori de două ori pe zi, deseori însoţit de ministrul de Interne Tudor Postelnicu)[6]. Mai mult, din coroborarea cu alte agende de lucru ale şefilor DSS şi declaraţii ale acestora, Iulian Vlad a avut, pe lângă întâlniri directe, un număr de convorbiri telefonice cu şeful statului în aceeaşi perioadă, în urma cărora organiza şedinţe cu şefii de Direcţii ale Securităţii în care le transmitea

ordinele primite direct de la dictator.

De aceea este plauzibilă şi următoarea declaraţie a lui Ion Coman:

> Vreau să precizez că, deşi am fost ani de zile secretarul Comitetului Central, care teoretic răspundea de activitatea organelor de Armată, Interne, Procuratură şi Justiţie, niciodată nu am avut acces la documentele Departamentului Securităţii Statului. Acest departament nu era subordonat nici CPEx, nici biroului acestuia, ci numai soţilor Ceauşescu. Niciodată vreun raport al departamentului şi nici al Ministerului de Interne adresat fostei conduceri superioare nu mi-a fost prezentat[7].

În special Armata, ca principală instituţie de forţă a statului, era monitorizată în profunzime de Securitate prin intermediul Direcţiei a IV-a Contrainformaţii Militare. Fiecare unitate militară avea cel puţin un ofiţer al acestei direcţii, care o „asigura contrainformaţional" la vedere („CI-ştii"), şi o reţea informativă acoperită. Un general-maior de armată ne-a declarat recent: „Aţi auzit de instituţia CI. *Un CI-ist avea mai multă putere decât un comandant de regiment*"[8].

Sau, în cuvintele procurorului Ioan Dan:

> Este cunoscut faptul că în fiecare unitate a Armatei, inclusiv la nivelul Marelui Stat-Major, existau ofiţeri de Securitate organizaţi în Birouri de Contrainformaţii, cu întregi reţele de informatori în rândul militarilor.
> În timpul evenimentelor revoluţionare din decembrie 1989, comandanţii unităţilor Armatei au fost supravegheaţi *direct*

şi *tot timpul* [subl. în original] de către ofiţerii de Securitate din reţeaua aşa-numită de Contrainformaţii Militare. Este suficient să arăt cazul comandantului Armatei de Transilvania – generalul Iulian Topliceanu – în cabinetul căruia s-a instalat, în zilele Revoluţiei, înarmat, şeful Biroului de Contrainformaţii, însoţit de procurorul militar şef – înarmat şi el – fără să fi primit ordin sau aprobare de la şefii lui ierarhici. Scopul acelei supravegheri directe şi permanente este cât se poate de clar, acela *de a interveni în cazul în care comandantul respectiv ar fi dat semne că ar intenţiona să sprijine revolta populară* [s.n.][9].

Nicolae Ceauşescu avea suspiciuni în legătură cu conducătorii Armatei (legate, probabil, şi de încercarea „complotistă” din 1984 a grupului Militaru-Ioniţă-Kostyal). Printre altele, acesta este şi motivul pentru care l-a numit pe unul dintre fraţii săi (Ilie Ceauşescu) în funcţiile de secretar al Consiliului Politic Superior al Armatei şi adjunct al ministrului Apărării Naţionale. Din dosarele descoperite la CNSAS rezultă că unii dintre ofiţerii din eşaloanele superioare ale Armatei semnaseră în primii ani de carieră angajamente de colaborare cu Securitatea (având „dosare de reţea”). A se vedea, în acest sens, spre exemplu, dosarele de informatori ale vârfurilor MApN din decembrie 1989 Vasile Milea[10], Victor Anastase Stănculescu[11], Iosif Rus[12]. Aceste dosare par să susţină ipoteza că, sub Ceauşescu, colaborarea cu Securitatea era un criteriu sine qua non de promovare la vârf în armată.

Un martor ocular al fugii dictatorului spre Târgovişte a surprins plastic şi cu precizie relaţia dictatorului cu cele două instituţii de forţă ale statului comunist. Constantin Paisie spune

că soţii Ceauşescu „în primul rând pe Securitate se bazau”. Fostul secretar general dorea să meargă „la unitatea aia de Securitate, o unitate specială la Băneasa”, însă „din partea Miliţiei sau a Armatei nu se aştepta să-i vină sprijinul imediat”[13].

Era o neîncredere recirocă între Comandantul Suprem şi forţele armate. În anii ’80, criza economică cauzată de inaptitudinea secretarului general a afectat şi cadrele Armatei, dotarea acesteia şi pregătirea de luptă în sine. Militarii erau folosiţi în masă la munci agricole şi alte lucrări necalificate din sectoarele vulnerabile ale economiei. Dotarea cu armament şi tehnică era precară şi depăşită din punct de vedere tehnologic[14]. Până şi Direcţia de Informaţii a Armatei (DIA), pe care Securitatea a încercat, printr-o asiduă campanie de dezinformare, să o transforme – conform unei „legende” – în ţapul ispăşitor pentru morţii din decembrie 1989, avea în acea perioadă doar 80 de cadre[15].

Misiunea instituţională. Posibilităţile strategice, umane, logistice şi de conspirativitate

Conform articolelor citate din revista *Securitatea*, ofiţerii acestei instituţii erau pregătiţi pentru lupta de rezistenţă în cazul pierderii puterii în faţa unei revolte interne. Este şi firesc: Armata nu avea cum să fie pregătită pentru această eventualitate. Ea avea în sarcină, prin definiţie, graniţele ţării.

Astfel, cadrele Securităţii cunoşteau codurile şi modul de punere în aplicare a planului acestui tip de „luptă de rezistenţă”. Planul respectiv fusese elaborat efectiv de ofiţeri de Securitate, a căror menire absolută era „asigurarea securităţii personale a Comandantului Suprem”. *Planul în sine avea şi el, explicit, acelaşi scop*. Componenţa listei din confesiunea lui Vlad dovedeşte că majoritatea unităţilor de Securitate erau implicate; or, şeful lor direct, capabil să le dea ordin simultan, era Iulian Vlad.

Însă ei nu aveau capacitatea specifică luptei de gherilă urbană (casele conspirative, armele şi muniţia de calibru redus, comandourile independente pregătite pentru lupta din spatele frontului) a Securităţii.

Datorită capitalului de încredere net superior din partea dictatorului, era firesc ca misiunea cea mai delicată şi complexă a luptei de rezistenţă, respectiv readucerea lui la putere după ce va fi fost înlăturat, să fie încredinţată Departamentului Securităţii Statului. Forţele Ministerului Apărării, bazate în cea mai mare parte pe soldaţi recrutaţi din rândul populaţiei, nu ofereau nici pe departe garanţia conspirativităţii şi loialităţii oferite de cadrele de Securitate.

Acest fapt este confirmat şi de tehnica militară complexă şi armamentul de excepţie cu care era dotată Securitatea în acei ani, după cum am arătat în acest volum.

Să reamintim elementele ce dovedesc că forţele care au iniţiat focurile de armă de tip terorist şi diversionist au aparţinut Securităţii:

– locurile de tragere (vile şi case conspirative ale Securităţii, apartamente ale unor cadre de Securitate, blocuri civile, poduri de case, în general din apropierea obiectivelor

strategice – CC, MApN, Televiziune, zone din apropierea unor unităţi militare etc.);
– cărţile de identitate (Direcţia a V-a, USLA etc.);
– declaraţiile martorilor, inclusiv ale unor ofiţeri de Securitate, de Armată şi civili, medici etc.;
– echipament (mai multe rânduri de haine – respectiv deghizări în forţe ale MApN şi deghizări civile);
– armament: arme ce nu existau în dotarea Armatei. Am prezentat dovezi că în dotarea unităţilor Securităţii existau arme de calibru redus sau special; arme uşoare, cu pat rabatabil, destinate luptei de gherilă urbană; muniţie explozivă pentru a exacerba panica populaţiei revoltate; arme cu lunetă şi vedere nocturnă etc.;
– metode de luptă dolosive destinate:
  • creării de situaţii de foc fratricid între unităţi ale Armatei sau militari şi revoluţionari;
  • ştergerii urmelor;
  • creării impresiei că există un număr mai mare de trăgători (simulatoare), pentru a spori panica, a teroriza populaţia şi a bloca şi intimida Armata.

Aşadar, cu destulă certitudine, putem trage concluzia că *Securitatea a fost singura instituţie care a avut încrederea dictatorului, motivul, planul, pregătirea, structura conspirată, resursele umane, tehnice şi de armament pentru a duce tipul de luptă de gherilă urbană care a urmat după 22 decembrie*.

1. Am demonstrat validitatea acestei comparaţii, credem, cu argumente neîndoielnice, în secţiunile din acest volum dedicate Revoluţiei de la Timişoara. Să ne amintim că, deşi Ceauşescu şi Securitatea au „scos armata în faţă”, cele mai

multe victime, inclusiv copii, au fost făcute de securişti în civil care trăgeau din maşini ARO şi Dacia, din case şi din blocuri sau de cei infiltraţi în dispozitivele de militari. Iar filajul, arestările, interogările violente, bătăile şi torturile bestiale aplicate inclusiv femeilor, sustragerea şi incinerarea cadavrelor etc. au fost în întregime lucrarea forţelor MI.

2. Andrei Ursu „«Discernământul politic şi juridic» al Securităţii. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceauşescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.
3. Deşi până şi aceştia au fost graţiaţi după termene relativ scurte.
4. Gino Rado (coord.), *Procesul de la Timişoara. Audierea în cadrul urmăririi penale a celor 21 + 4 inculpaţi*, Memorialul Revoluţiei 1989, Timişoara, 2013, http://www.editura-memorialul revolutiei1989.ro/wp-content/uploads/2016/05/Procesul-de-la-Timisoara.pdf, accesat pe 11.30.2019.
5. Declaraţia de învinuit/inculpat a lui Ion Coman din 16 ianuarie 1990 dată la Procuratura Generală – Direcţia Procuraturilor Militare în dosarul 517/P/1989. Poate fi găsită şi în Gino Rado (coord.), *op. cit.*
6. Arhivele Naţionale, Biroul Arhive Contemporane, nr. inventar 2799, fond CC al PCR, Cabinetul 1, u.a. 24.
7. Gino Rado (coord.), *op. cit*. Audierea inculpatului Ion Coman.
8. General-maior (r) dr. Mihai Floca, fost şef al Departamentului pentru relaţia cu Parlamentul şi informare publică, membru al trustului de presă al MApN, interviu înregistrat acordat autorilor, 20 iunie 2019, sediul GDS, Bucureşti.
9. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din ’89*, Lucman, Bucureşti, 2012, p. 267.

10. ACNSAS, fond Reţea, dosar 0016793.
11. ACNSAS, fond Reţea, dosar 0177281.
12. ACNSAS, fond Reţea, dosar 0037476.
13. Marius Tucă, interviu cu Constantin Paisie, „Ceauşeştii au crezut că o să-i salveze cineva”, *Jurnalul Naţional*, 18 martie 2004, http://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/ceausestii-au-crezut-ca-o-sa-i-salveze-cineva-71314.html.
14. Vezi nota 1, p. 145, despre echipamentul de radiolocaţie cu care era dotată Armata în anii ’70-’80.
15. Conform declaraţiilor lui Ştefan Dinu, şeful DIA, în faţa comisiei senatoriale Gabrielescu, 13.01.1994.

Cine şi cum a putut coordona „lupta de rezistenţă” în zilele de 22-25 decembrie 1989

Procurorii militari au acceptat cu o suspectă uşurinţă teza (promovată în mod asiduu de fosta Securitate) că, începând cu după-amiază zilei de 22 decembrie 1989, DSS ar fi fost dezarmată, subordonată Armatei şi, în esenţă, desfiinţată. În realitate, aşa cum rezultă din mărturiile generalilor Militaru, Hortopan, Ardeleanu, a unor membri FSN ca Silviu Brucan, dar şi din propriile lui declaraţii, *Iulian Vlad a condus, alături de Ştefan Guşă, „operaţiunile militare ale Armatei împotriva teroriştilor” în zilele de 22-24 decembrie*. Acesta a avut acces la sistemul operativ de comunicaţii:

– în sediul CC, până cel puţin pe 23 ianuarie, ora 4:00. Acest fapt rezultă din declaraţia generalului Hortopan:

> Un ofiţer de Securitate mi-a raportat că în sediul CC sunt ofiţeri ai MI care deservesc telefoanele operative din sediu şi ascultă convorbirile MApN şi controlează măsurile pe care le luăm. Am luat legătura cu generalul Popescu, comandantul Trupelor de Transmisiuni şi l-am rugat să studieze posibilitatea identificării ofiţerilor respectivi şi înlăturarea lor. După un timp, generalul Popescu s-a

prezentat şi a raportat că e riscant să se procedeze la înlăturarea lor, deoarece ei vor riposta cu violenţă, chiar cu foc. Totuşi, am repetat cerinţa de a se face ceva în această direcţie şi să se restudieze posibilităţile de a-i face inofensivi pe respectivii ofiţeri. În noaptea de 22-23 decembrie, în jurul orei 4:00, generalul Popescu a venit cu soluţia să întrerupem legăturile operative din centrala telefonică specială, care se afla la Telefoane. Am acceptat propunerea şi am mers împreună la generalul Stănculescu Victor, care se afla la conducerea ministerului. A fost consultat şi dl Montanu, din partea Consiliului Frontului Salvării Naţionale, şi toţi au căzut de acord să fie întrerupte legăturile operative, lucru care s-a realizat[1].

Acest fapt este confirmat şi de alte declaraţii, inclusiv a lui Iulian Vlad (din 02.02.1990), prin care recunoştea că a putut suna nestingherit în tot acel interval, printre altele direct la dispeceratul Direcţiei a V-a (Securitate şi Gardă), „unitate care asigura paza şi Securitatea interioară a Palatului Republicii” (de fapt, Direcţia a V-a avusese ca misiune principală securitatea familiei Ceauşescu);

– chiar în incinta MApN, unde a avut temporar un birou. Din declaraţia generalului Hortopan: „Cunoscând acţiunile organizate de Consiliul de Război, având legăturile operative la dispoziţie, precum şi sistemul de ascultare” rezulta explicit că „Vlad a întreprins măsuri pentru contracararea acţiunilor Armatei cu forţele terestre pe care le cunoştea foarte bine, atât ca organizare, dotare, cât şi ca mod de acţiune”[2];

– din biroul pe care l-a avut temporar în sediul USLA:

A ieşit din birou şi i-a chemat pe generalul Tencu şi maiorul

Iliuţă, cărora le-a ordonat să-i *organizeze legăturile operative în biroul colonelului Bleorţ*, locţiitorul comandantului unităţii, că va lucra cu el. De asemenea, *l-a ameninţat pe maiorul Iliuţă să stabilească, în timpul cel mai scurt, legăturile telefonice operative, altfel îl împuşcă* [...]. Fiind în birou, a chemat deoparte pe colonelul *Bleorţ*, căruia i-a reproşat că nu-l priveşte cu încredere şi că, *chiar dacă unitatea este subordonată Armatei, în problemele de specialitate legătura trebuie să fie menţinută cu el*. De asemenea, *a încercat să dea indicaţii separate şi altor cadre din conducerea acestei unităţi*[3];

– mai mult, aşa cum rezultă din articolele marcate „strict secret" din revista *Securitatea*, planurile existente şi antrenamentul reţelei care a dus „lupta de rezistenţă" stipulau „un pronunţat caracter de independenţă, ducându-se în condiţiile lipsei unor vecini apropiaţi şi a sprijinului altor forţe militare". Odată dat ordinul, luptătorii urmau să desfăşoare acţiunile teroriste şi de diversiune (pentru a crea panică şi „slăbirea" adversarului) în mod independent, timp de mai multe zile. Aşadar, într-o măsură semnificativă şi timp de câteva zile, fără a mai fi nevoie de ordinele lui Vlad. Acesta a încercat, cum s-a văzut, să-şi păstreze cu orice preţ, chiar prin „împuşcarea" unui subordonat, „legăturile telefonice operative" până în ultima clipă. Luptătorii lui erau însă pregătiţi să activeze oricum. Aşa cum au şi făcut, cel puţin până pe 25 decembrie, iar în unele cazuri şi după.

Nu este surprinzător că sursa de bază pentru apariţia „legendarului" rol jucat de Direcţia de Informaţii Militare (DIM), „Reţeaua 246-internă" a Direcţiei de Informaţii a Marelui Stat-Major al Armatei şi „nucleele de rezistenţă" asociate nu a

fost alta decât Pavel Coruţ, la vremea aceea ofiţer de contrainformaţii în Direcţia a IV-a a DSS (CI-ist responsabil cu supravegherea DIM). Potrivit lui Coruţ, „Securitatea prin diversiune a fost blocată şi a încetat să colecteze informaţii pe data de 22 decembrie”[4]. Teoria că DIM ar fi fost principala sursă de diversiune/terorism din decembrie 1989 are rădăcini adânci în fosta Securitate şi a fost susţinută în presă, pentru a menţiona doar câţiva, de Valentin Raiha (şi el fost ofiţer al Direcţiei a IV-a a Securităţii), Gheorghe Raţiu (şeful Direcţiei I – Informaţii Interne a Securităţii în decembrie 1989) şi Nicolae Pleşiţă (fostul şef al Centrului de Informaţii Externe, CIE, din cadrul DSS).

Ideea că planul „luptei de rezistenţă” *al Securităţii* nu s-ar fi „activat” pentru că n-ar fi fost deschis „plicul” nu este plauzibilă[5]. În condiţiile din 22 decembrie, Iulian Vlad şi ceilalţi şefi ai represiunii ceauşiste *nu aveau nevoie să deschidă un plic* pentru a-şi pune în aplicare planul stabilit demult. Mai ales în condiţiile în care se simţeau ameninţaţi direct, după cum am arătat. Ei cunoşteau bine planul, inclusiv „semnalele de înştiinţare, de identificare şi recunoaştere; codificarea funcţiilor; frecvenţa radio folosită; sistemele de legătură”, şi modul lui „diversificat” de executare, în deplină conspirativitate. Tocmai în acest sens planul trebuia pus în aplicare şi adaptat la „schimbările – uneori foarte rapide – care intervin în situaţia operativă”[6].

1. Declaraţia gen.-col. Ion Hortopan, „Unele aspecte ale desfăşurării acţiunilor Armatei împotriva teroriştilor”, 16.02.1990, dată în faţa lui Gheorghe Diaconescu, procuror-şef militar, adjunct al procurorului general. Sursa: arhiva

personală a gen. Ioan Dan, fost şef al Parchetului Militar.

2. *Ibidem*.

3. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din ’89*, Lucman, Bucureşti, 2012. Alte fragmente relevante din volum pot fi consultate aici: https://romanianrevolution ofdecember1989.com/text-of-Securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists.

4. „Teroriştii din decembrie ’89: Luptătorii din «Rezistenţă»”, *Jurnalul Naţional*, 22 decembrie 2013, https://jurnalul.antena3.ro/stiri/observator/teroristii-din-decembrie-89-luptatorii-din-rezistenta-657810.html. Reamintim că *Jurnalul Naţional* a fost patronat de informatorul Securităţii Dan Voiculescu. În articol, Pavel Coruţ este în mod eufemistic numit „şeful Biroului Contraspionaj din DIA între 1985-1989”. Ceea ce lipseşte din această titulatură e faptul că Biroul respectiv condus de Coruţ era al *Securităţii*. Coruţ era securist în Direcţia a IV-a Contrainformaţii („CI-ist”) şi avea ca „obiectiv” chiar DIA. Mai precis, el spiona DIA din partea Securităţii. Nu e de de mirare că a fost unul dintre principalii promotori ai falsei naraţiuni conform căreia DIA ar fi fost responsabilă pentru diversiunea teroristă din 1989. Articolul citează depoziţia lui Coruţ dată în faţa senatorilor din comisia care investiga evenimentele din 1989, conform stenogramei „nr. 46/14.02.1994”: „În afară de Securitate, pe teritoriul României se afla şi Reţeaua 246 a Direcţiei Informaţii a MstM [...]. În 1989, în timpul evenimentelor, este singurul organ informativ care a rămas neafectat, pentru că Securitatea prin diversiune a fost blocată şi a încetat să mai culeagă informaţii pe data de 22 decembrie”.

5. Plicul nedeschis privea planurile Armatei de luptă pe teritoriul ocupat, în caz de agresiune externă.
6. Lt.-col. Tudor Alexandru, cpt. Nicolae Catană, „Lupta de rezistenţă în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularităţi ale participării unităţilor centrale şi teritoriale de securitate la organizarea şi ducerea luptei de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 85, martie 1989, pp. 25-34, http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_Securitatea/Securit 1-85.pdf, accesat pe 7.12.2018.

Ştergerea urmelor şi acoperirea crimelor

La începutul anilor ’90, în rândul celei mai mari părţi a ziariştilor şi opiniei publice nu existau dubii asupra existenţei şi identităţii teroriştilor. Bunul-simţ le spunea românilor că instituţia ce avusese drept menire existenţială menţinerea dictaturii trebuia să se afle în spatele luptei împotriva revoluţiei ce a înlăturat-o. Raţiunea şi bunul-simţ erau confirmate de evidenţă: terorişti filmaţi, prinşi sau ucişi, cu legitimaţii de Securitate (în general, USLA sau Direcţia a V-a); arme şi gloanţe ce nu se aflau în dotarea Armatei; focuri trase din vile şi case conspirative ale Securităţii sau apartamente ale unor ofiţeri de Securitate, majoritatea aflate în proximitatea obiectivelor vitale ale statului comunist: CC-ul, MApN-ul, Televiziunea, Radioul; ţinte aeriene false şi transmisiuni suspecte ce nu puteau veni din unităţile MApN.

Consensul nu a durat însă mult. Probele au început să dispară vertiginos, multe chiar în timp ce se aflau în custodia procurorilor militari chemaţi să ancheteze actele teroriste. Teroriştii au fost eliberaţi de procurori şi cadre de Armată care, după toate aparenţele (inclusiv conform opiniei procurorului Dan Ioan, într-un interviu cu autorii), au slujit în continuare interesele fostei Securităţi.

Cadavrele teroriştilor, actele medicale şi de identitate şi gloanţele neobişnuite extrase din corpurile victimelor au fost rechiziţionate de ofiţeri MI – precum colonelul de Miliţie Ghircoiaş Nicolae, şeful Institutului de Criminalistică din cadrul Inspectoratului General al Miliţiei. Acesta a selectat cadavrele timişorenilor care au fost arse la Bucureşti. Tot el a distrus prin ardere întregul set de documente privitoare la cei împuşcaţi în Timişoara pe 22 decembrie, după fuga cuplului dictatorial, fapte pentru care a fost trimis în judecată în „Lotul Timişoara", ulterior fiind graţiat.

Din ordinul lui Iulian Vlad din 22 decembrie 1989, ora 10:45, către toate unităţile de Securitate, s-a ars un volum mare de dosare. Sub pretextul pătrunderii manifestanţilor în sedii, s-au ars cu siguranţă documente compromiţătoare ce demonstrau crimele Securităţii. Distrugerea dosarelor a continuat cu episodul Berevoeşti şi altele asemenea. Martorii au arătat că au fost arse dosare în curtea Miliţiei şi la direcţiile centrale ale Securităţii (a se vedea declaraţiile lui Gheorghe Diaconescu, Vasile Mălureanu etc.).

De fapt, o succintă analiză a unora dintre dosarele Securităţii aflate la CNSAS arată că SPM a anilor '80 era o instituţie pe de-a-ntregul aservită DSS. Mai mult, aşa cum vom arăta în volumul de faţă, ofiţerii temutei Direcţii a VI-a (Cercetări Penale) a Securităţii au fost transformaţi peste noapte (în ianuarie 1990) în *procurori militari* (cu legitimaţii în regulă), având misiunea de a ancheta şi ei actele teroriste din timpul Revoluţiei (!). De altfel, în scurt timp, majoritatea cadrelor de Securitate au fost preluate de conducerea FSN în structurile de forţă ale noului regim (SRI, UM 0215, SPP, SIPA etc.).

În aceste condiţii, era de aşteptat ca anchetele asupra actelor teroriste ale Securităţii din decembrie 1989 să stagneze. Adevărata cotitură în percepţia publică s-a produs însă în cursul anului 1990, prin punerea în aplicare a două „metodici de lucru" clasice ale Securităţii:

– intimidarea („influenţarea pozitivă") sau chiar eliminarea martorilor şi jurnaliştilor care dezvăluiseră până atunci rolul DSS în Revoluţie;
– presiunea mediatică a aparatului de dezinformare al fostei Securităţi, prin crearea de reviste, edituri şi trusturi de presă care să le servească interesele. La acestea şi-au adăugat concursul obedient mai mulţi factori influenţi ai presei postdecembriste aparent „independente", personalităţi care s-au dovedit ulterior a fi colaboratori ai Securităţii (precum Sorin Roşca Stănescu, Ion Cristoiu);
– crearea unui mare număr de lucrări „ştiinţifice" de către „istorici" care nu erau decât foşti ofiţeri de Securitate (precum Gh. Cotoman, Aurel Rogojan, Filip Teodorescu, Vasile Mălureanu, Cristian Troncotă) ori colaboratori acoperiţi ai acesteia (Alex Mihai Stoenescu).

În acest fel s-au lansat, din nou conform metodologiei mistificatoare a Securităţii, mai multe „variante" ale teroriştilor din decembrie 1989. E vorba de îndelung acreditata teorie a celor „30.000 de turişti sovietici KGB-işti" sau de cea a „teroriştilor DIA" sub comanda „conducerii KGB-iste a FSN-ului". Acestea au fost preluate de jurnalişti suspect de permeabili faţă de naraţiunile securiste, precum Cornel Mihalache (TVR) şi Grigore Cartianu (*Adevărul*), ale căror producţii s-au bucurat de o largă diseminare. În final, nefiind prins cu arma în mână nici măcar un turist sovietic şi din cauza

numărului ridicol al personalului DIA (sub 100 de cadre), teroriştii pur şi simplu au fost făcuţi dispăruţi. Şi această manevră narativă s-a făcut, conform „metodicii” securiste, în mai multe variante. Astfel, conform teoriei „confabulaţiei”, revoluţionarii şi cadrele Armatei „s-au împuşcat între ei ca proştii”; iar conform mai noii teorii a „loviturii de stat prosovietice”, martirii Revoluţiei ar fi fost victimele „acţiunilor diversioniste ale conducerii filosovietice a FSN-ului, cu concursul unor agenţi GRU infiltraţi în noua conducere a Armatei”. Această teorie şi-a găsit recent adepţii cei mai folositori Securităţii în procurorii SPM de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie.

Rolul nefast al procurorilor militari

Direcţia Procuraturilor Militare sub dictatură

Este un fapt cunoscut că sub dictatura Ceauşescu mulţi procurori militari îndeplineau cu conştiinciozitate ordinele nescrise ale Securităţii. Pentru o acoperire „legală”, actele de opoziţie politică erau iniţial încadrate la „infracţiuni contra securităţii statului” (printre care celebra „propagandă împotriva orânduirii socialiste”, art. 166 Cod penal). Aceste cazuri erau „instrumentate” de Securitate în „strânsă colaborare” cu organele procuraturii militare. În realitate, procurorii militari nu făceau decât să contrasemneze, în cvasitotalitate, „propunerile” anchetatorilor Direcţiei a VI-a a Securităţii, de la scoaterea de sub urmărire penală (în cazul în

care cel cercetat se arăta „influenţat pozitiv” sau dacă se hotăra deghizarea cazului într-unul de drept comun) până la trimiterea în judecată pentru infracţiuni „de competenţa securităţii”. Rapoartele Direcţiei a VI-a arată că practic toate propunerile securiştilor de trimitere în judecată a cazurilor politice au fost „rezolvate de către organele de procuratură militară” şi tribunalele militare prin trimiterea în judecată şi condamnarea opozanţilor respectivi[1].

În cuvintele procurorului militar Ioan Dan, „ştiam ce însemna să fii procuror, chiar de cel mai înalt rang, atunci când ordinele erau date la un asemenea nivel [Securitate]. Procurorul nu era altceva decât un funcţionar-executant”[2].

Rolul procurorului Gheorghe Diaconescu

Acoperirea crimelor Securităţii imediat după Revoluţie de către Procuratura militară s-a făcut sub direcţia procurorului-şef militar Gheorghe Diaconescu, cel care, conform unui număr covârşitor de documente şi mărturii, unele prezentate în volumul de faţă, a participat la „acoperirea legală” a represiunii de la Timişoara.

Cum au devenit cadrele din Direcţia a VI-a procurori militari care anchetau Revoluţia

Din declaraţiile martorilor prezentate aici rezultă că mulţi dintre procurorii militari chemaţi să ancheteze crimele de la Revoluţie au contribuit la ştergerea urmelor acelor crime, atât prin facilitarea dispariţiei suspecte a unora dintre teroriştii

decedaţi şi a probelor materiale (gloanţe, hărţi, rapoarte medicale), cât şi prin punerea în libertate a teroriştilor capturaţi. Acelaşi lucru îl susţinea în declaraţiile sale şi generalul Nicolae Militaru. Cu privire la teroriştii arestaţi, acesta spunea că au fost puşi în libertate imediat de oamenii Securităţii infiltraţi în Armată şi justiţie: „MI era peste tot. O parte din ei lucrau în Ministerul Apărării. Era vorba de compartimentul Contrainformaţiilor militare" care erau „tot securişti". Generalul ştia de cel puţin 180 de terorişti depuşi la Miliţia capitalei, „cu tabele, cu toată documentaţia însoţitoare". Aceştia „au fost puşi pe liber" de „procurorii care până atunci acţionaseră cu Securitatea", că doar „momentele erau tulburi, cine să ştie cu precizie în ce parte se va înclina balanţă"[3].

Aici trebuie precizat că majoritatea anchetatorilor Direcţiei a VI-a (Cercetări penale) a Securităţii au fost detaşaţi la scurt timp de la Revoluţie, în mod oficial, la Procuratura Militară – inclusiv în Bucureşti, Sibiu, Braşov – de către şeful Direcţiei Procuraturilor Militare din acea perioadă, generalul Gheorghe Diaconescu. După cum relatează generalului magistrat Ioan Dan, de cele mai multe ori aceştia au fost lăsaţi să facă efectiv muncă de cercetare în cauzele Revoluţiei, în special activitatea de adunare a probelor pe teren. În acest fel, anchetatorii securişti – acum în rol de procurori militari – puteau să ascundă probe, aşa cum au remarcat şi martorii citaţi mai sus. Ioan Dan avea suspiciuni legate de modul în care colegi de-ai lui se lăsau de fapt „coordonaţi" de foştii securişti, multora dintre procurori fiindu-le încă frică de cei din Direcţia a VI-a. Unii procurori militari ar fi cerut chiar să fie suspendaţi de pe anumite cazuri, de frica celor din fosta Securitate. Ioan Dan a relatat şi alte cazuri în care foştii ofiţeri de securitate,

anchetând trageri din apartamentele foştilor colegi de instituţie, au raportat că de fapt s-ar fi tras din afară către interior[4].

Cazul Nicu Crişan

Un exemplu grăitor pentru cele de mai sus este fostul ofiţer din Direcţia a VI-a a Securităţii Nicu Crişan, care imediat după Revoluţie a fost preluat, împreună cu majoritatea colegilor săi, în procuratura militară din cadrul Armatei şi apoi în Formaţiunea J a SRI[5]. Iată declaraţia sa, dată în 2015 în faţa procurorului militar, în dosarul 32/P/2014 (prin care au fost inculpaţi foştii săi colegi Pârvulescu Marin, Hodiş Vasile şi Postelnicu Tudor pentru săvârşirea infracţiunii contra umanităţii):

> Imediat după decembrie 1989, când *am fost transferaţi la Ministerul Apărării Naţionale*, am primit *legitimaţii cu indicativul de unitate militară a MApN* şi nişte împuterniciri semnate, după câte îmi amintesc, de şeful Direcţiei Procuraturilor Militare din acea perioadă, Gheorghe Diaconescu, *împuterniciri prin care aveam dreptul de a face verificări în toate unităţile militare. Eu, de exemplu, am verificat mai multe locuri de unde se reclamă că s-ar fi deschis foc în zilele Revoluţiei.* Am fost împreună cu dl Voinea, de exemplu, într-un apartament pe str. Franklin, de unde *se reclamase că s-ar fi tras şi că cineva ar fi fost rănit*. Când am ajuns acolo am constatat că *de fapt se trăsese din exterior spre interior*, uşa de la intrarea în apartament avea urme de gloanţe, era vorba de *apartamentul unui ofiţer de la Direcţia*

a V-a; am întocmit un document despre cele constatate şi a fost audiată soţia ofiţerului. Nu ştiu dacă toţi colegii mei au primit astfel de împuterniciri, însă în mod cert *mai mulţi dintre noi au primit aşa ceva*[6].

În legătură cu credibilitatea lui Nicu Crişan, care afirmă că a constatat că „de fapt se trăsese din exterior spre interior” (deşi se reclamase că din apartamentul ofiţerului de la Direcţia a V-a se trăsese şi că „cineva fusese rănit”), este relevant următorul aspect. În martie 1990, în cauza legată de uciderea lui Gheorghe Ursu, Nicu Crişan luase o declaraţie în care martorul mărturisea că „Ursu era anchetat de Securitate în legătură cu un jurnal [...] împotriva conducerii de stat şi partid [...]. Când venea de la anchetă era abătut, spunând că s-au folosit metode violente”. Însă atât în notele informative date la SRI din anii ’90[7], cât şi în declaraţiile de martor în dosarul 32/P/2014 (la Parchetul Militar) şi în dosarul 2500/2/2017 (la Curtea de Apel Bucureşti – Secţia I Penală), Crişan a declarat că „din verificări nu rezultă ca vreun ofiţer de securitate să-l fi scos pe Ursu Gheorghe la anchetă din arestul Miliţiei”. Evident, un fals. Este rezonabil de presupus că aceeaşi poziţie mincinoasă, de disculpare a foştilor colegi din Securitate, a fost adoptată de Nicu Crişan şi în legătură cu cercetările asupra victimelor de la Revoluţie. Acest caz oferă o explicaţie plauzibilă la observaţia constantă a martorilor citaţi în acest studiu, anume că unii procurori militari au distrus şi contrafăcut probe în anchetele desfăşurate imediat după Revoluţie. (Evident, le-au manipulat în favoarea făptuitorilor, respectiv a celor din „Direcţia a V-a, USLA, CTS şi din alte unităţi de Securitate, inclusiv speciale”, după formularea lui Iulian Vlad.) Şi explicaţia e simplă:

respectivii „procurori militari” erau de fapt securişti din Direcţia a VI-a, confirmând afirmaţiile lui Ioan Dan şi intuiţia lui Nicolae Militaru.

Mărturii „dirijate”, probe dispărute, anchete care să-i scoată „basma curată” pe lucrătorii MAI

Magistratul Ioan Dan a remarcat nenumărate situaţii în care cercetările în dosarele Revoluţiei efectuate de procurorii din subordine „au fost foarte superficiale”[8], în unele cazuri, *de-a dreptul penibile*. Domnia sa a întocmit referate cu „propunerea de a fi continuate” anchetele, însă nici după aceea nu erau „verificate nici măcar susţinerile din declaraţii” şi memoriile rudelor victimelor[9].

Fostul adjunct al şefului SPM a observat că mijloace de probă importante, cum ar fi simulatoarele de foc automat, care „au fost capturate şi de militarii ce au executat scotociri în blocurile din jurul MApN”, s-au predat la Procuratură, „iar de aici urma se pierde în necunoscut”[10].

În cursul anchetelor, magistratul militar a remarcat că martorii care relatau „numeroasele acte de teroare” au fost audiaţi „cu totul superficial”[11], iar „securiştii prinşi au fost eliberaţi fără vreo investigaţie serioasă”[12]. Pur şi simplu, „nu s-a perseverat în astfel de demersuri”. Nemulţumirea cea mai mare a generalului Ioan Dan a fost „modul în care au fost consemnate declaraţiile persoanelor audiate. *În foarte multe situaţii, au fost evidente încercările procurorului de a dirija cercetările spre concluzii preconcepute, nu spre stabilirea adevărului*, oricare ar fi el”.

Lipsa de profesionalism şi perseverenţă în anchete şi

încercările de a le „dirija” spre concluzii preconcepute nu au fost întâmplătoare. Ele au avut la bază vechea subordonare şi aservire a procurorilor militari faţă de Securitate. Cu o directeţe şi sinceritate care îi aşază mărturia deasupra oricărei îndoieli, magistratul pune degetul pe rana instituţiei în care şi-a desfăşurat practic întreaga carieră:

> Părtinirea organelor Ministerului de Interne – Miliţie şi Securitate – de către procurorul militar este confirmată de probe. Un exemplu, nu singurul, care confirmă opinia exprimată îl constituie dirijarea audierilor, astfel încât lucrătorii din MAI să fie scoşi „basma curată”.
> În dosar există probe suficiente că au fost acte de diversiune prin tragerea unor focuri cu pistolul. Cu toate strădaniile procurorului militar de a înlătura din declaraţii aceste aspecte – prin audieri repetate –, tot a rămas clar că a fost vorba de diversiune, şi nu de zvonuri. În actul de soluţionare, ca, de altfel, în majoritatea cazurilor, *nu sunt redate probele care atestă actele teroriste şi de diversiune*[13].

Autorii acestui volum au primit confirmarea directă a „dirijării” audierilor de la martorii cu care au stat de vorbă. Astfel, vorbind de elevul de la Academia Militară rănit în picior de un terorist din blocul A1 din faţa MApN, doamna T. ne-a spus că pe acesta „l-au chemat la SPM de mai multe ori”, dar că nu voia să se mai ducă pentru că „nu voia să scrie ce-i spun ei [procurorii militari]”.

Mai mult, martora Viorica Cosma a fost chiar ameninţată de procurorul militar, care i-ar fi spus că „are gura mare şi să se mai potolească cu gura”.

În sfârşit, martorul Ursache, după cum am arătat, afirmă că poliţistul care i-a luat declaraţia pentru procurorii militari „tot încerca să-mi răstălmăcească cuvântul. Adică eu spuneam una şi el tot încerca să bage altfel. Şi eu îi ziceam «Stai, domnule, că nu-i aşa!». Eu îi spuneam exact ce s-a întâmplat, cum s-a întâmplat, dar, pe lângă cuvântul meu, el venea cu alt cuvânt. Dacă, de exemplu, *eu spuneam «nu», el scria «nu ştiu»*”.

Cazul Iosif Costinaş

Poate că una dintre cele mai relevante şi cutremurătoare mărturii asupra acţiunii de muşamalizare a crimelor prin care li s-a asigurat cadrelor MI impunitatea pentru cele făcute la Timişoara în ultima săptămână în slujba dictatorului este cea a lui Iosif Costinaş, jurnalist şi om de cultură din Timişoara, participant activ la Revoluţie. El a încercat ulterior să desluşească vinovăţiile Securităţii pentru moartea concitadinilor săi. A adunat un material probator consistent în acest sens, pe baza căruia a publicat articole incisive în presă (ziarele *Orizont* şi *Timişoara*). La sfârşitul anilor ’90 s-a ocupat de investigarea vastei operaţiuni de camuflare a acelor vinovăţii. A descoperit că printre autorii principali ai camuflării crimelor Securităţii s-au aflat procurorii militari.

Considerăm important să reproducem aici o parte a interviului din 1999 pe tema Revoluţiei de la Timişoara cu regretatul ziarist[14]:

> *Iosif Costinaş*: Iată ce s-a întâmplat în 17 decembrie ’89: din depozitul MI au luat arme 114 ofiţeri şi subofiţeri de Securitate, 150 de ofiţeri şi subofiţeri de Miliţie şi 43 de

cadre USLA, au luat pistoale-mitralieră, puşti-mitralieră şi PLS-uri – PLS-urile sunt puşti semiautomate cu lunetă.
Unii au ridicat muniţie de mai multe ori, asta poate să confirme armurierul Pantea Ambrozie, care este şi acuma armurier. Totodată s-au constituit patrule mobile care s-au numit Z-uri şi care *au început să tragă în populaţie înaintea Armatei, e absolut important de subliniat că nu au tras în demonstranţi, deci au făcut o vânătoare de oameni în oraş*. Z-urile astea erau maşini ARO, Dacia Combi, aşa, majoritatea, evident cu *numere false*[15]. Sunt foarte multe mărturii când *s-a tras din ARO alb, s-a tras din Dacia aşa, au fost în Piaţa Traian vânaţi oameni care nu aveau nici o treabă cu demonstranţii, stăteau doi bătrâni în faţa unei porţi şi discutau şi comentau şi au fost împuşcaţi* ş.a.m.d. Sunt mărturii destule [...]. Încă o dovadă: că, după ce s-a trezit Armata, s-au trezit în sfârşit şefii de la Armată – care erau cum erau, despre asta aş putea să vorbesc mult –, au zis „hai, domnule, să vedem ce s-a întâmplat cu securiştii ăia, ce-au făcut ei” şi au făcut o echipă, s-au dus să cerceteze armele astea; ei bine, între ele *erau destule cu funingine* şi vă pot spune şi câte. E adevărat că cei mai mulţi securişti n-au tras, exact cum cei mai mulţi din Armată n-au tras, din fericire. Ăsta e un lucru care trebuie spus, l-am spus de nu ştiu câte ori, *dacă ar fi tras toţi din Armată, ar fi fost nenorocire, dar au tras foarte puţini*, din fericire, repet. *Efectivele Armate au fost în 17 decembrie în Timişoara de cca 12.000 de oameni, plus efectivele MI, deloc neglijabile, că nu erau numai cei 178 de securişti din Timişoara*, [...] filajul [...] şi trupele de Securitate pe strada Bariţiu.
Şi iată un exemplu că, bunăoară, din trei PLS-uri, două au

fost cu funingine, puşti semiautomate cu lunetă, care ţintesc la marele fix, *din şapte puşti-mitralieră, cinci au fost cu funingine*.

Reporter: Din tot ce am vorbit cu dvs. rezultă o declaraţie a armurierului, că niciodată funinginea nu poate fi depusă dacă arma nu e întrebuinţată, că au existat explicaţii ale Securităţii, ale forţelor de Securitate că funinginea s-ar fi depus, mă rog, că Timişoara era atunci plină de praf de puşcă…

I.C.: Da' de unde, dar am vorbit şi cu Pantea, şi Pantea e un om serios. Păi, să nu vă spun că am cercetat brigada de Securitate şi *au făcut după aceea rapoarte false şi au spus* că *total, per total, au tras 176 de cartuşe în aer*. […]

Deci *am avut declaraţii de martori oculari care au dus armamentul, în fiecare judeţ Securitatea avea un depozit de armament secret cu arme sofisticate*[16], […] şi au fost duse la el atunci, după 24, când a fost el instalat. Când m-am dus: „Unde-s armele alea, domnule?", „Ce arme?", habar n-avea. *Păi, era mână-n mână cu securiştii, toţi comandanţii, şi ăştia, şi tot, ce să mai vorbim, şi aşa au fost şi procurorii militari, majoritatea, cu Securitatea erau mână în mână şi se aveau la mână unii pe alţii, lucruri îmbârligate şi complicate*.

Iosif Costinaş a dispărut în mod misterios în 2003. Cadavrul său a fost găsit abia după un an. Cercetările poliţiei şi procuraturii au determinat cauza morţii ca fiind „sinuciderea". O soluţie suspectă, contrazisă de mai multe fapte şi mărturii ale prietenilor şi familiei.

Dispariţia teroriştilor, a cadavrelor şi a mijloacelor de probă din spitale

Cazul Ghircoiaş

Colonelul Ghircoiaş, şeful Institutului de Criminalistică din cadrul Inspectoratului General al Miliţiei în 1989, a avut un rol central în „ştergerea urmelor” criminalilor de la Revoluţie. Conform rechizitoriului din dosarul „Lotul Timişoara”, el a selectat cadavrele şi a distrus prin ardere întregul set de documente privitoare la cei împuşcaţi pe 22 decembrie, după fuga cuplului dictatorial. A fost însă graţiat pentru acele fapte, de altfel greşit încadrate (era vorba, evident, de complicitate la infracţiuni contra umanităţii, nu doar favorizare, cum au considerat magistraţii în acel caz).

Martorul Tocuţ Florea, maior în serviciul Criminalistică al Miliţiei judeţului Timiş, a descris acţiunile colonelului Ghircoiaş din zilele de 17-21 decembrie de la morgă, spitalul judeţean şi arestul Inspectoratului Judeţean de Miliţie[17]. Din această mărturie rezultă că toate documentele legate de revoluţionarii morţi, inclusiv cele ale cadavrelor care au fost arse la Bucureşti, au fost preluate de colonel. Apoi, „în jurul datei de 27 decembrie 1989, mr. Popovici [şeful serviciului Criminalistică Timişoara, rămas în funcţie] i s-a raportat de tehnicianul de la laboratorul din subsol că dimineaţă a găsit uşa forţată şi în interior deranj şi că i-au dispărut mai multe aparate de fotografiat şi materiale foto: filme şi developate, şi nedevelopate”. De aici rezulta că cei care au avut interesul să ascundă crimele din Timişoara au acţionat şi după 22

decembrie.

Ghircoiaş a jucat acelaşi rol şi în acoperirea crimelor Securităţii de după 22 decembrie. Din mărturiile mai multor medici care i-au operat pe cei împuşcaţi în Bucureşti începând cu 22 decembrie (atât terorişti, cât şi revoluţionari sau militari în termen), Ghircoiaş a preluat acte medicale, gloanţe şi chiar terorişti, care apoi au dispărut. Prezentăm în continuare câteva dintre declaraţiile relevante, selectate dintr-un set mai larg (67 de file) de mărturii pe care autorii l-au înmânat procurorilor din SPM, din care rezultă cu destulă certitudine că *Ghircoiaş a fost un factor central în acoperirea crimelor teroriştilor*.

Medicul chirurg Nicolae Constantinescu:

> Tripon Cornel a fost rănit prin împuşcare în zona hotel Negoiu din Bucureşti. Medicii de la spitalul Colţea au solicitat Procuraturii instrumentarea acestor cazuri. Colonelul Ghircoiaş [...] i-a adunat pe toţi indivizii care erau acuzaţi că sunt terorişti, făcându-i dispăruţi[18].

Profesorul Andrei Firică, directorul Spitalului de Urgenţă Floreasca în 1989:

> La camera de gardă a spitalului au fost aduse, în zilele Revoluţiei, mai multe persoane suspectate că ar fi terorişti. Acestea *au dispărut apoi fără urmă, luate de un colonel de la Miliţie*. [...] A apărut *un colonel de Miliţie* [...] care *mi-a dat un sfat* ce la prima vedere părea logic: *să nu mai duc ziarişti la patul teroriştilor*, fiindcă aceştia sunt doar suspecţi de terorism şi s-ar putea să mă trezesc mai târziu dat în

judecată că am stricat imaginea unor oameni. Cum începuse tirul asupra Spitalului de Urgenţă, [...] legat de terorişti, lucrurile s-au desfăşurat astfel: a venit din nou *colonelul acela de Miliţie care mă îndemnase să nu mai duc ziariştii la patul teroriştilor* şi i-a *încărcat pe terorişti într-un autobuz, plecând cu ei* [...]. Peste două-trei zile am primit un telefon de la *generalul Chiţac*, deja ministru, care m-a întrebat ce e cu teroriştii. I-am relatat cum ei au fost luaţi de acel *colonel de Miliţie şi generalul Chiţac n-a părut surprins. Chiar părea* mulţumit *că au fost luaţi de acel colonel de Miliţie*. Marea mea surpriză a fost când pe *acel colonel de Miliţie l-am revăzut în zeghe, la televizor, în boxa acuzaţilor, la procesul de la Timişoara* [este deci vorba de acelaşi Ghircoiaş][19].

Până pe 25 decembrie la noi în clinică au fost operaţi circa 55 de răniţi, dintre care 2 au murit. Ca cineva care a făcut războiul în prima linie, am constatat că rănile au fost provocate cu intenţia de a ucide (ţinta era abdomenul sau toracele: zone vitale). Au fost şi răniţi cu gloanţe „dum-dum", cu gloanţe umplute cu bolţuri de fier-beton (*surprinzător cum au dispărut din mică noastră colecţie*!)[20].

Intimidări şi ameninţări la adresa martorilor şi jurnaliştilor

Securitatea a continuat să-şi folosească metodele predilecte, frica şi dezinformarea, şi după 22 decembrie 1989. După cum am arătat, martorul Soucoup a primit telefoane de ameninţare:

„Ţine-ţi gura, că dispari!”[21].

Generalul-maior (r) dr. Mihai Floca, fost şef al Departamentului pentru relaţia cu Parlamentul şi informare publică, membru al trustului de presă al MApN, a acordat un interviu înregistrat autorilor pe 20 iunie 2019, la sediul GDS, Bucureşti. Ca jurnalist militar şi de investigaţii, domnul Floca a scris o serie de articole în ziarul *Armata Poporului* şi altele în 1990, în care arată că armamentul folosit de terorişti în decembrie 1989 era de un calibru special (de exemplu, 5,6) şi provenienţă străină, care nu existau în dotarea forţelor MApN. După cum am arătat în subcapitolul „O redutabilă forţă militară conspirată. Arsenalul Securităţii conform documentelor găsite recent la CNSAS”, Securitatea avea aceste arme şi le-a folosit după 22 decembrie. Seria de articole incendiare ale domnului Floca s-a oprit subit în vara anului 1990. Domnia sa ne-a făcut următoarea mărturisire: „În august 1990, într-o seară, când m-am dus să închid geamul de la balcon, [am observat] *că aveam un punct roşu pe piept. La scurt timp mi s-a transmis din partea unui ofiţer de informaţii să-mi văd de treabă. Am familie şi copii…*”[22].

Aluzia clară a domnului Floca, făcută în faţa noastră, a fost că *şi-a oprit investigaţiile şi publicarea a ceea ce aflase despre vinovăţiile de la Revoluţie (şi era evident vorba de Securitate) după ameninţarea asupra propriei vieţi din vara anului 1990*. Nu există nici o altă explicaţie pentru aceste ameninţări decât intenţia foştilor securişti de a-şi ascunde vinovăţia pentru crimele de la Revoluţie, acţionând tot prin mijloacele disimulării şi mizând tot pe efectul fricii.

Procesele şi rechizitoriile trucate ale Revoluţiei

Studiu de caz: „Lotul Timişoara”

Ne-am mai referit la probele care există în dosarele Revoluţiei de la Timişoara, inclusiv în dosarul „Coman şi alţii”, care dovedesc atât vinovăţia multor cadre de Securitate, cât şi modalităţile prin care până acum magistraţii militari le-au oferit impunitatea. Vom mai da doar câteva exemple.

Din faptele menţionate chiar în concluziile instanţei, bazate pe un număr covârşitor de mărturii şi probe cu înscrisuri, rezultă că la represiunea în care „au fost ucise 94 persoane şi alte peste 300 rănite grav, iar 896 cetăţeni au fost reţinuţi, mulţi dintre ei fiind maltrataţi şi cercetaţi abuziv” au participat direct, inclusiv prin *„folosirea armelor de foc”*, *cadre şi trupe ale DSS*. În aceste condiţii, întrebarea legitimă este cum a fost posibil ca pentru toate aceste fapte *enunţate* ale Securităţii ceauşiste să nu rezulte decât un singur condamnat? Este rezonabil de presupus că Sima Traian a jucat rolul tuturor *„cadrelor şi trupelor” DSS* în „cazurile de împuşcare mortală sau rănirea celor 325 victime”, prin „ţintirea selectivă a unor persoane şi executarea de focuri de armă singulare asupra lor”, *parcurgând întregul lanţ de comandă* de la şeful Securităţii Iulian Vlad până la „trăgătorii experimentaţi instalaţi pe acoperişuri sau la ferestrele unor clădiri, aflaţi în autovehicule ce se deplasau în diferite zone ale oraşului ori care au reuşit să se infiltreze în rândul trupelor”?[23]

Să ne oprim, pentru că am vorbit despre agenda maistrului militar Ambrozie, la doar trei dintre ofiţerii care figurează în listele sale. Locotenent-colonelul Petru Pele era în decembrie

1989 şeful Serviciului 1A de la Securitatea Timişoara; atribuţiile sale de serviciu erau legate de problema „Artă-Cultură”, calitate în care se ocupa, printre altele, şi de scriitori. În documentele din arhiva CNSAS îl găsim implicat activ în urmărirea informativă a grupului „cu preocupări literare şi atitudine ostilă statului nostru” format din Herta Müller, Richard Wagner şi William Totok. Acest ofiţer se găseşte în liste la poziţia 55, cu menţiunea că s-a înarmat cu un pistol-mitralieră Kalaşnikov cu seria BL 3023, patru încărcătoare şi 120 de gloanţe, în data de 17.12.1989. Aceeaşi armă, cu serie identică, figurează în procesul-verbal din ianuarie 1990 printre cele cu funingine pe ţeavă. Or, Petru Pele nu a fost întrebat niciodată despre aceste aspecte. S-a retras din SRI pe 30 august 1994, cu gradul de colonel, după un scandal legat de un presupus dosar de colaborator al lui Virgil Măgureanu. De aceeaşi impunitate au beneficiat locotenent-colonel Rudolf Köpe (Cope), poziţia 118 la primire (17.12.1989) – poziţia 23 la verificare (8.01.1990) cu pistolul-mitralieră seria BH 4558, şi căpitanul Viorel Vlădic, poziţia 71 la primire (17.12.1989) – poziţia 24 la verificare (8.01.1990) cu pistolul-mitralieră seria BH 4994.

Cum s-a ajuns la această disculpare făţişă, în cvasitotalitate, a principalei instituţii represive a regimului Ceauşescu pentru crimele de la Timişoara, crime în care, conform datelor din aceste dosare, Securitatea ceauşistă a jucat rolul principal de coordonare şi favorizare (prin identificarea liderilor şi acţiunilor revoluţionarilor) şi de execuţie? Aflăm răspunsul din aceleaşi dosare.

Magistraţii militari au avut în timpul dictaturii ceauşiste o umilitoare relaţie de supunere, mai mult sau mai puţin explicită, faţă de Securitate[24]. Ei au cercetat şi trimis în instanţă

un procent infim din cei vinovaţi de uciderea, rănirea, arestarea şi bătăile violente ale eroilor timişoreni.

De la început, majoritatea învinuirilor aduse nu au privit infracţiuni contra umanităţii, aşa cum ar fi fost legal (şi cum SPM a ajuns să accepte abia recent). Invocând *infracţiuni minore* (de exemplu, abuz în serviciu), procurorii au creat condiţia *amnistierii* securiştilor şi miliţienilor care au beneficiat astfel de unul dintre primele decrete date de Ion Iliescu în ianuarie 1990. Alţi inculpaţi au fost pur şi simplu *achitaţi*, în mod suspect, de judecători[25].

Ulterior, aceste procese iniţiale au fost folosite pe scară largă de procurorii militari, care au invocat „autoritatea de lucru judecat" pentru a-i disculpa, *ab ovo*, pe toţi ceilalţi făptuitori. Deşi ideea că ar exista astăzi o autoritate de lucru judecat acoperitoare cu privire la represiunea de dinainte de 22 decembrie 1989 este absurdă şi profund contrară legii, ea a fost însuşită şi de conducerea actuală a SPM. *Faptul că un unic ofiţer de Securitate (Sima Traian, şeful Securităţii Judeţene Timiş) a fost condamnat pentru represiunea de la Timişoara nu exclude vinovăţia şi necesitatea anchetării tuturor celor care i-au executat ordinele, care au tras, au bătut, au arestat abuziv, care au fost complici la acele infracţiuni sau care au favorizat infractorii. Să nu uităm că infracţiunile contra umanităţii sunt imprescriptibile şi ele îi includ şi pe cei care au executat ordinele criminale cu bună ştiinţă. Statutul de executant nu absolvă făptaşul de răspunderea penală.*

Probele adunate în acest volum demonstrează necesitatea reluării acelor dosare prin anchetarea tuturor faptelor de infracţiuni contra omenirii (articolul 439 din noul Cod penal sau 358 din vechiul Cod penal), precum şi, evident a

făptuitorilor. Mai mult, dovezile arată că făptaşii nu sunt dificil de identificat.

Pretextul „identificării străinilor” în represiunea de la Timişoara

Citind cu atenţie rechizitoriul procurorului Romeo Bălan, descoperim că, deşi „inculpaţii general maior rez. Macri Emil, col. rez. Popescu Ion, col. rez. Sima Traian, col. rez. Teodorescu Filip, lt.-col. rez. Anastasiu Gabriel, col. rez. Deheleanu Ion, lt.-col. rez. Atudoroaie Gheorghe, maior rez. Radu Tinu, lt.-col. rez. Corpodeanu Ioan, col. rez. Ghircoiaş Nicolae” au fost trimişi în instanţă pentru „complicitate la infracţiunea de genocid prevăzută de art. 26 raportat la art. 357 alin. 1 lit. a şi b, cu aplicarea art. 75 lit. a C.P.”, în concretizarea acţiunilor nu s-a reţinut pentru inculpaţii col. Teodorescu Filip, locţiitor al şefului Direcţiei contraspionaj, lt.-col. Anastasiu Gabriel, locţiitor al şefului Direcţiei Informaţii Interne, ambii din Departamentul Securităţii Statului, lt.-col. Atudoroaie Gheorghe şi maior Radu Tinu, adjuncţi ai şefului Securităţii judeţului Timiş decât că „au organizat activitatea de obţinere de informaţii din rândul manifestanţilor, de identificare a celor care au iniţiat şi condus demonstraţiile, precum şi a străinilor implicaţi în aceste acţiuni”[26].

Această încadrare limitată i-a dat posibilitatea judecătorului Cornel Bădoiu, general-maior de justiţie în acel moment, ca în sentinţa din 9 decembrie 1991 să-i achite pe inculpaţii lt.-col. Atudoroaie Gheorghe, maior Radu Tinu, lt.-col Anastasiu Gabriel şi col. Teodorescu Filip, pentru motivul că „materialul probator administrat nu confirmă că vreunul dintre aceşti

inculpaţi a avut reprezentarea că prin acţiunile de culegere, centralizare şi sintetizare de informaţii privind manifestaţiile ce aveau loc la Timişoara se implică în înseşi actele de reprimare, respectiv de ucidere şi rănire a manifestanţilor”! Altfel spus, cei patru credeau că ei culeg informaţii privind manifestaţiile doar pentru curiozitatea lui Iulian Vlad şi a dictatorului Ceauşescu, şi nu pentru a fi folosite în scopul reprimării manifestaţiilor.

Acest sofism sinonim cu complicitatea s-a bazat în principal pe mitul „atacului extern” pe care inculpaţii încercau să-l insinueze prin avocaţii lor. Astfel, binevoitorul judecător reţine că „activitatea lor a constat în verificarea participării elementelor străine şi autohtone la evenimentele de la Timişoara, respectiv în culegerea de informaţii pentru combaterea eventualelor acţiuni de sabotaj în întreprinderi, iar nu în participarea la acte de reprimare armată a demonstranţilor”. Judecătorul insistă:

> Împrejurarea că inculpaţii Teodorescu Filip şi Radu Tinu au stabilit, prin rezoluţii puse pe unele lucrări ce li s-au prezentat, luarea unor măsuri de identificare, reţinere şi cercetare a celor suspectaţi ca iniţiatori, organizatori ori participanţi la demonstraţiile antidictatoriale sau că inculpatul Atudoroaie Gheorghe a transmis ordinul de înarmare a cadrelor de Securitate nu poate duce la concluzia că au şi contribuit la executarea acţiunii de reprimare armată cât timp din nici o probă nu rezultă că pentru ei era previzibil că informaţiile respective puteau fi folosite într-un asemenea scop, iar nu pentru prevenirea unor acţiuni ostile ţării, inspirate din afara ei, sau pentru prevenirea unor acte

de sabotaj în cadrul întreprinderilor, de natură a crea pericol pentru întreaga populaţie a municipiului Timişoara.

Prezumţia atacului extern asociată legitimităţii unei intervenţii în acest caz constituie, în ochii judecătorului, un alibi organizaţional şi moral pentru vinovăţia ofiţerilor de Securitate implicaţi. Practic, justiţia postdecembristă a asumat exact versiunea Securităţii, care pretindea că a apărat teritoriul naţional întrucât ar fi fost atacat din exterior. Astfel s-a născut şi consolidat impunitatea Securităţii, încă de la procesul din Timişoara.

Prin urmare, ofiţerii respectivi, deşi au luat „măsuri de identificare, reţinere şi cercetare a celor suspectaţi ca iniţiatori, organizatori ori participanţi la demonstraţiile antidictatoriale”, nu au ştiut că „informaţiile respective puteau fi folosite la executarea acţiunii de reprimare armată”(!). O atare concluzie este însă şi ilogică, şi nelegală pentru că:

1. Se ignoră faptele de tratamente neomenoase, respectiv torturarea revoluţionarilor asupra cărora ofiţerii respectivi au exercitat control după arestare. În scopul obţinerii informaţiilor privind liderii revoltei, acestora li s-au cauzat vătămări şi suferinţe fizice sau psihice grave, au fost întemniţaţi, cu încălcarea regulilor generale de drept internaţional, şi în general au fost persecutaţi, cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului, tocmai pentru că au aparţinut unui grup determinat, respectiv larga colectivitate a opozanţilor politicii dictatorului Ceauşescu. Aceste fapte ale celor patru ofiţeri, care aveau funcţii de comandă în aparatul represiv ceauşist, respectiv în comandamentul unic de la Timişoara se încadrează astfel,

evident, printre elementele constitutive ale infracţiunii de complicitate la tratamente neomenoase prevăzută în art. 358 Cod penal în vigoare la acea dată, explicată de art. 439, infracţiuni contra umanităţii, alin. 1, lit. e, g, i, j, k.

2. Acţiunile inculpaţilor au fost justificate sub pretextul că aceştia ar fi „crezut” că informaţiile respective (obţinute prin „identificare, reţinere şi cercetare a celor suspectaţi ca iniţiatori, organizatori ori participanţi la demonstraţiile antidictatoriale”[27]) ar fi folosite nu pentru reprimarea lor, ci doar „pentru prevenirea unor acţiuni ostile ţării, inspirate din afara ei, sau pentru prevenirea unor acte de sabotaj în cadrul întreprinderilor, de natură a crea pericol pentru întreaga populaţie a municipiului Timişoara”[28]. Pentru oricine a citit dosarele Securităţii aflate la CNSAS sau măcar cunoaşte în cea mai mică măsură istoria acelor ani de umilinţă şi mizerie morală, această afirmaţie este chiar teza prin care s-a menţinut cuplul Ceauşescu la putere, prin intermediul aportului „informativ” al Securităţii, respectiv că orice opoziţie împotriva dictatorului (în acest caz, „demonstraţiile antidictatoriale”, enunţate explicit) sunt „acţiuni ostile ţării inspirate din afara ei” sau „acte de sabotaj” (complexul „cetăţii asediate” şi al „duşmanilor din interior”). Inculpaţii au folosit în continuare această naraţiune mistificatoare, provenită din cultul dictatorului Ceauşescu, pentru a dezinforma şi a se disculpa. Astfel, aceştia au declarat în cadrul proceselor că „anterior” ar fi fost prinşi „transfugi instruiţi de serviciile străine de spionaj şi trimişi în România pentru a destabiliza situaţia politică”. În realitate, ei ştiau foarte bine – la fel şi şefii Securităţii – că nu au existat astfel de forţe străine „destabilizatoare” pe

teritoriul României. Dezinformările lor de la proces sunt contrazise de declaraţiile date chiar de inculpaţi la urmărirea penală, ca şi de un mare număr de alţi ofiţeri de Securitate. Vezi, de exemplu, declaraţia lui Liviu Dinulescu, menţionată în acest volum[29]. De altfel, nici un document de la CNSAS nu a confirmat invazia de „străini" sau „transfugi" instruiţi de „serviciile străine de spionaj". Chiar generalul Macri Emil (şeful Direcţiei a II-a a Securităţii), inculpat pentru complicitate la infracţiunea de genocid în aceeaşi cauză (ca şef al delegaţiei DSS la Timişoara), a declarat la urmărirea penală: „Rezumând sintetic informaţiile obţinute, ele nu au pus în evidenţă nici lideri, şi nici amestecul vreunei puteri străine în producerea evenimentelor de la Timişoara. Raportarea acestor date la eşalonul superior, respectiv generalului I. Vlad a produs iritare şi chiar supărare"[30]. Însuşi inculpatul Teodorescu Filip declara pe 12 ianuarie 1990, în faţa procurorului, că „nu sunt date că ar exista instigatori sau conducători anume veniţi din străinătate"[31].

3. Culegerea de informaţii despre „străinii" care ar fi „inspirat" Revoluţia sau „acte de sabotaj" nu s-ar fi putut face decât prin „reţinerea şi cercetarea" abuzivă[32], „nelegală" (cum a fost calificată în cazul lui Sima Traian) a manifestanţilor. Pe lângă absurdul şi periculozitatea acestei idei, care justifică crimele împotriva umanităţii de către un regim dictatorial, premisa ei e contrazisă chiar de „constatările instanţei referitor la caracterul manifestaţiilor din Timişoara"[33] şi de „situaţia de fapt reţinută de instanţă"[34], care stabilesc că manifestanţii scandau de la început „lozinci antidictatoriale şi pentru respectarea drepturilor omului"[35], iar acest fapt

era cunoscut Securităţii de la „lucrătorii de filaj”. Aşadar, nu erau în nici un fel, „acte de sabotaj” sau „ostile ţării”, din contră: erau acte patriotice, ostile doar dictatorului şi regimului comunist care, susţinuţi eminamente de Securitate, îngenuncheaseră ţara şi o conduceau spre faliment moral şi economic.

4. Mergând cu raţionamentul mai departe, se descifrează în această sentinţă jocul „la două capete” al justiţiei române de sub regimul postrevoluţionar al lui Ion Iliescu. Pe de o parte, au fost condamnaţi capii represiunii şi, pentru a satisface într-o anumită măsură opinia publică însetată de dreptate, un comandant de Securitate (Sima Traian). Pe de altă parte, au fost achitaţi sau, pur şi simplu, eludaţi din rechizitoriu majoritatea securiştilor (dar şi a multor miliţieni şi şefi ai Armatei) vinovaţi pentru crimele de la Timişoara. Motivul invocat de instanţă vădeşte astfel o componentă a falsei naraţiuni, inspirată de Ceauşescu însuşi, conform căreia până în dimineaţa de 22 decembrie revoluţionarii („elemente trădătoare, huliganice, declasate”) ar fi fost „în serviciul diferitelor servicii străine”. Aceştia „îşi trădau poporul”, erau rezultatul „amestecului străin în România” şi urmăreau „destabilizarea”, ba chiar „ruperea integrităţii ţării”. A se vedea în acest sens stenogramele şedinţelor CPEx din 16-21 decembrie 1989[36].

Ce nu a vrut să accepte instanţa „Lotului Timişoara” a fost că poporul român şi-a dorit singur eliberarea de dictatura ceauşistă, iar orice „inspiraţie” din afară, ca urmare a revoluţiilor anticomuniste din restul ţărilor Pactului de la Varşovia, dar şi a măsurilor liberalizatoare ale lui Gorbaciov

(perestroika şi glasnostul) aveau în acel moment un efect benefic, care a dat un plus de curaj şi speranţă maselor ieşite astfel în stradă împotrivă tiraniei. Să nu uităm că regimul anilor ’80 din România a fost mai draconic decât în orice altă ţară comunistă, cu excepţia Albaniei şi Coreei de Nord, şi că „acesta a fost şi motivul principal al întârzierii Revoluţiei Române şi-a violenţei care a însoţit-o”[37].

Cazul familiei Bărbat

Un caz specific de injustiţie degradantă pentru magistraţii militari este cel al familiei Bărbat. Vasile Bărbat a fost rănit pe 17 decembrie 1989 în Piaţa Libertăţii din Timişoara. Fiica sa a fost rănită, iar soţia, Lepa, a fost ucisă în acelaşi timp. Trupul ei s-a aflat printre cele arse la crematoriul din Bucureşti. Probe indubitabile arată că împuşcarea soţilor Bărbat e lucrarea căpitanului de contrainformaţii Vasile Joiţoiu. Acesta a fost cercetat, judecat şi condamnat iniţial la 18 ani de închisoare de Tribunalul Militar, în 1991. A fost însă rejudecat şi în final scos de sub urmărire penală de procurorul militar, maiorul magistrat Caloian Gheorghe, din cadrul Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial, printr-o stupefiantă acrobaţie „juridică”[38].

1. Vezi CNSAS, fond D, dosar 8852, vol. 1, Planuri şi rapoarte DCP, 1985.
2. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din ’89*, Lucman, Bucureşti, 2012, pp. 39-40.
3. Corneliu Antim, „Ordinul 2600 în Revoluţia din decembrie. Dialog-mărturie cu general (r) Nicolae Militaru”, *România*

Liberă, 17 decembrie 1992, https://romanian revolutionofdecember1989.com/ordinul-2600-in-revolutia-din-decembrie-dialog-marturie-cu-general-r-nicolae-militaru-romania-libera-17-decembrie-1992, accesat pe 7.10.2018.

4. General magistrat (r) Ioan Dan, într-o discuţie personală cu autorii.
5. În această calitate, Nicu Crişan a participat în 1990 la ancheta procurorului Dan Voinea cu privire la uciderea lui Gheorghe Ursu în 1985. Conform rechizitoriului SPM (http://gh-ursu.ong.ro/20160729-rechizitoriu-anonimizat.pdf), cât a fost deţinut la miliţie, Gheorghe Ursu a fost anchetat şi torturat de foştii colegi ai lui Nicu Crişan, Marin Pîrvulescu şi Vasile Hodiş. Crişan a dat ulterior note informative la SRI (unde lucra) despre ancheta procurorului Dan Voinea în cazul Ursu (http://gh-ursu.ong.ro/falsificareaDUI.html), precum şi date false despre acea anchetă.
6. Declaraţie dată la Parchetul Militar, în dosarul 32/P/2014.
7. Vol. 6, ff. 83 *sqq*, în DUI „Udrea”, respectiv vol. 23, f. 83 din dosarul 2500/2/2017 – 1030/2017 de la Curtea de Apel Bucureşti – Secţia I Penală.
8. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit*., p. 270.
9. *Ibidem*, p. 271.
10. *Ibidem*, p. 141.
11. *Ibidem*, p. 125.
12. Declaraţia lui Ioan Dan din conversaţia (înregistrată) cu autorii.
13. General magistrat (r) Ioan Dan, *op. cit*., pp. 281-282.
14. Vezi https://www.youtube.com/watch?v=6NelkHZWSGA.
15. Falsificarea numerelor maşinilor Securităţii e confirmată,

printre altele, de procesul-verbal din 22.01.1990, dosarul „Coman şi alţii”, vol. 19, f. 36.

16. Aserţiunea e confirmată, evident, de documentele de la CNSAS prezentate în acest volum şi de alte mărturii.

17. Declaraţie din 20.06.1991 dată în dosarul 40/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, regăsită în dosarul „Coman şi alţii”, vol. 21, f. 65.

18. Florin Mircea Corcoz, Mircea Arieş, „Terorist ascuns în Apuseni?”, *România Liberă*, 21 august 1992, pp. 1, 3.

19. Florin Condurăţeanu, „Teroriştii din Spitalul de Urgenţă”, *Jurnalul Naţional*, 9 martie 2004.

20. Prof. dr. Dan Gavriliu, „Din memoriile unui medic: Revoluţia din ’89”, *Hipocrate*, nr. 18, decembrie 2007 – ianuarie 2008, pp. 80-82, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/peter-siani-davies, accesat pe 11.29.2019

21. Nicolae Ţone, interviu cu Nicolae Soucoup, „Frontul general de atac împotriva Televiziunii”, *Tineretul liber*, 21 decembrie 1991.

22. Domnia sa ne-a explicat că era vorba de punctul unei arme cu laser.

23. Citatele sunt din sentinţa 6/1991 a CSJ – Secţia Militară în Dosarul „Lotului celor 25” („Coman şi alţii”), „Constatările instanţei despre efectele actelor de represiune”, http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmi0208efec.htm, accesat pe 30.11.2019.

24. A se vedea în acest sens subcapitolul „Rolul nefast al procurorilor militari”, p. 289.

25. Marius Mioc (https://mariusmioc.wordpress.com/tag/procesul-celor-25/)

aminteşte de cazul colonelului Filip Teodorescu, unul dintre liderii represiunii sângeroase de la Timişoara, care a fost invitat în SRI de Virgil Măgureanu *încă în timpul detenţiei dinaintea procesului*. Pentru ca la proces judecătorul Cornel Bădoiu să-l asigure personal, „în biroul lui din spatele scenei", „că el va face tot ce trebuie pentru evidenţierea adevărului" şi să aibă „răbdare" (Ion Măldărescu, „Filip Teodorescu – «Un risc asumat»", Art-Emis, 6.12.2011, https://www.art-emis.ro/jurnalistica/filip-teodorescu-un-risc-asumat). Filip Teodorescu a intrat imediat după achitare în SRI şi ulterior a devenit unul dintre cei mai activi agenţi ai dezinformării securiste postdecembriste.

26. Rechizitoriul Procuraturii Militare Timişoara din 5 februarie 1990 în Dosarul „Lotului celor 25" („Coman şi alţii"), accesibil pe site-ul lui Marius Mioc: http://procesul comunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/02 accesat pe 30.11.2019.
27. Sentinţa 6/1991 a CSJ – Secţia Militară în Dosarul „Lotului celor 25" („Coman şi alţii"), „Constatări referitoare la Teodorescu Filip, Anastasiu Gabriel, Atudoroaie Gheorghe şi Radu Tinu", http://www.procesul comunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/02 accesat pe 30.11.2019
28. *Ibidem*.
29. Reprodus de Marius Mioc, http://www.contributors.ro/analize/%E2%80%9C informatiile-obtinute-%E2%80%A6-nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nici-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-Timişoara, accesat pe

6.12.2018.

30. Vezi declaraţia olografă completă pe site-ul dosarelerevoluţiei.ro (de Asociaţia 21 Decembrie), regăsită şi pe https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2013/03/10/liviu-dinulescu-cpt-la-serviciul-de-pasapoarte-al-jud-timis-precizez-ca-anterior- declansarii-evenimentelor-de-la-Timişoara-din-datele-ce-le-detineam-serviciul-nostru- nu-rezulta-vreun-amestec-di, accesat pe 6.12.2018.

31. Mai multe astfel de documente sunt prezentate de Marius Mioc în articolul „Informaţiile obţinute [...] nu au pus în evidenţă nici lideri şi nici amestecul vreunei puteri străine în producerea evenimentelor de la Timişoara”, http://www.contributors.ro/analize/%E2%80%9Cinformatiile-obtinute-%E2%80%A6-nu-au-pus-in-evidenta-nici-lideri-si-nici-amestecul-vreunei-puteri-straine-in-producerea-evenimentelor-de-la-timisoara, accesat pe 6.12.2018. Articolul e bazat pe documente „scoase la iveală de Asociaţia 21 Decembrie din Bucureşti prin site-ul dosarelerevoluţiei.ro şi semnalate de cercetătorul american Richard Andrew Hall”.

32. Citǎm din aceeaşi sentinţă: „Se relevă, în această privinţă, depoziţia martorului Mioc Marius, care a relatat că în seara zilei de 16 decembrie 1989 a fost reţinut [...], fiind dus mai întâi la miliţia judeţeană, unde a fost cercetat şi bătut şi apoi la penitenciar, unde a fost cercetat şi bătut din nou [...]; depoziţiile martorilor Pocovnicu Paul şi Oprescu Lucian Marius, care au declarat că şi în noaptea de 17/18 decembrie 1989 s-au făcut arestări de pe stradă, ei fiind duşi la miliţie, unde li s-au aplicat numeroase lovituri [...]; martorul Flocioiu Ioan a arătat că în seara de 16 decembrie 1989 a fost

reţinut şi lovit de organele de miliţie [...], iar martorul Perici Viorel a declarat că pe la orele 3 din noaptea de 16/17 decembrie 1989, [...] au fost reţinuţi şi duşi cu un autoturism «ARO» la miliţie, unde au fost bătuţi şi ameninţaţi" (ff. 385-387, vol. 15).

33. Vezi http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/cur0207cara.htm, accesat pe 6.12.2018.

34. Vezi http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/cur0203fapt.htm, accesat pe 6.12.2018.

35. Un citat relevant: „Martorul Mioc Marius, student, a relatat că, în momentul în care o parte din persoanele aflate în faţa locuinţei pastorului Tőkés László au început să scandeze lozinci antidictatoriale, a apărut un grup de miliţieni cu scuturi care le-au forţat să se retragă, după care el a fost prins în zona gării şi dus la miliţie şi apoi la penitenciar, fiind lovit în mai multe rânduri cu ocazia cercetărilor".

36. Mihnea Berindei, „20 de ani de la revoluţie. Ceauşescu, decembrie 1989", *22*, http://revista22.ro/7359, accesat pe 8.17.2019.

37. Andrei Ursu, „Cosmetizarea «patriotică» a unui criminal (partea a treia)", http://www.contributors.ro/cultura/cosmetizarea-%E2%80%9Cpatriotica%E2%80%9D-a-unui-criminal-partea-a-treia, accesat pe 6.12.2018.

38. Marius Mioc, „Deznodământul juridic al cazului Vasile Bărbat", https://mariusmioc.wordpress.com/2013/02/13/deznodamintul-juridic-al-cazului-vasile-barbat, 13 februarie 2013, accesat pe

24.10.2019.

Mistificarea adevărului

Mitul „amestecului străin”

Doctrina de apărare a lui Nicolae Ceauşescu a avut ca bază legală legea nr. 14/1972 privind „organizarea apărării naţionale a Republicii Socialiste România”. Pentru ce s-a întâmplat la Revoluţie după 17 decembrie 1989 este relevant articolul 6 din textul legislativ, care descrie situaţia în care putea fi declarată „starea de război”: „Numai în cazul unei agresiuni armate împotriva Republicii Socialiste România sau împotriva unui alt stat faţă de care Republica Socialistă România are obligaţii de apărare mutuală”.

Însă Nicolae Ceauşescu nu a convocat Consiliul Apărării în acele zile şi nici vreun alt organism care să fi „aprobat” declanşarea stării de război. Evident, nu avea nevoie decât de o acoperire formală pentru aceasta.

Ne aflăm aici în faţa supremului iluzionism al dictatorului: declararea *de facto* a stării de război (prin ordinele date în şedinţele CPEx), dar nu şi *de jure*. Şi, mai ales, fără să o facă publică. Avea nevoie de acest război declarat unui inamic extern inexistent. Şi asta nu numai pentru a păstra puterea, ci

şi, în cazul în care ar fi pierdut-o în urma revoltei interne sau militare interne, *ca să şi-o recucerească*. Starea de război cu un duşman „extern”, chiar inexistent, justifica, aşa cum am arătat, *activarea reţelei pregătite de Securitate pentru lupta de rezistenţă*. Iulian Vlad ştia foarte bine jocul acestei stări de război disimulate. Aşa cum o ştiau toţi şefii Securităţii, după cum o dovedesc documentele de la CNSAS citate în acest volum (inclusiv agendele de lucru ale unor ofiţeri superiori).

„Amestecul străin” a fost acoperirea lui Ceauşescu şi a Securităţii atât pentru represiunea cu muniţie de război, cât şi pentru lupta de rezistenţă

Documentele consultate la CNSAS dovedesc faptul că Ceauşescu, în tentativa de a-şi crea în Occident şi în lume, în general, o imagine pozitivă, a încercat cu orice preţ:

– să „prevină” orice formă de disidenţă internă[1];
– să oprească fluxul de informaţii către Occident legat de represiunea internă;
– să disimuleze represiunea internă şi să transforme opoziţia internă în „cauze de drept comun”[2];
– să preîntâmpine coagularea opoziţiei politice interne într-o „mişcare”, prin „destrămarea de anturaje”;
– să distrugă în faşă orice încercare de revoltă populară (de tipul Braşov ’87);
– să „reziste” printr-o „luptă de hărţuire” şi să revină la putere

în cazul în care o astfel de revoltă populară ar „ocupa vremelnic teritoriul” şi l-ar înlătura, temporar, pe dictator.

Nenumărate documente ale Securităţii, culminând cu stenogramele şedinţelor CPEx din decembrie 1989 dovedesc că Ceauşescu a inventat un „atac extern”, de la est sau de la vest, pentru a declara starea de necesitate şi represiunea armată făţişă.

Pe de altă parte, principala obligaţie instituţională a Securităţii, normativă, ca în orice dictatură personală, era să-l apere pe şeful statului. În virtutea acestei obligaţii şi a îndoctrinării amintite, întreaga Securitate i-a îndeplinit ordinele criminale la Timişoara şi la Bucureşti până pe 22.

Aşa cum rezultă din bogatul material probator prezentat în acest volum, în acel moment din 22 decembrie, dată fiind starea de război (invocată, simulată şi disimulată), reţeaua pregătită de Securitate pentru lupta de rezistenţă s-a activat. Gradul de îndoctrinare al cadrelor de Securitate, în special al celor pregătite pentru această luptă, este cunoscut: „Să avem garanţia că nu există militar în sistemul de securitate care să nu aibă conştiinţa nevoii de a-şi da viaţa”[3].

Ştim şi că direcţiile şi unităţile cu „misiuni reale, de luptă” ale Securităţii fuseseră alertate din timp, odată cu declanşarea „de cercurile imperialiste, dar şi de alţii” a „campaniei concertată antisocialistă” pe care, în paranoia sa, Nicolae Ceauşescu o vedea îndreptată împotriva sa. Aceste unităţi de luptă urmau să primească în „perioada următoare” „noi şi importante sarcini”, respectiv „acţiuni de importanţă excepţională”. Misiunile care urmau trebuiau îndeplinite „în condiţii ireproşabile”[4], printr-o luptă „compartimentată şi secretizată”[5], pentru care luptătorii erau pregătiţi „de a-şi da şi

viaţa”.

Cine urmau să fie „duşmanii”? Şi pe aceştia îi cunoaştem tot din documentele Securităţii: „Avem şi pe plan intern duşmani care s-au înhăitat cu cei din exterior [...]. Să înţelegem semnificaţia acestor fenomene. Pe fondul [lor] ne aşteaptă misiuni deosebite – vigilenţa trează”[6].

Or, pentru şefii Securităţii şi unităţile pregătite pentru lupta de rezistenţă, duşmanii *care s-au înhăitat cu cei din exterior* au fost, după 22 decembrie, revoluţionarii şi Armata Română.

Cine avea interes în mistificarea Revoluţiei?

Mitul „pericolului” sau „amestecului” sovietic la Revoluţie a fost folosit de la început de aparatul de „legendare” al Securităţii. În acelaşi timp, se încerca decredibilizarea generalului Militaru prin asocierea acestuia cu GRU. Oferim cititorului un „minidosar Militaru” în addenda, „5. KGB-GRU şi «complotul filosovietic»”, subcapitolul „Cazul generalului Nicolae Militaru”, pentru a putea evalua credibilitatea informaţiilor vehiculate iniţial de Securitate (dar preluate viral în unele zone din mass-media). Prin asocierea lui Militaru cu serviciul de informaţii al Armatei Sovietice, Securitatea a „scos în faţă Armata” (ca la Timişoara), încercând astfel să se disculpe pentru actele teroriste şi diversiunea de după 22. Miza diseminării insistente a mitului influenţei „serviciilor” sovietice nu a fost alta decât impunizarea Securităţii.

1. Col. Costică Mohorea, col. Lucian Molnar, mr. Alexandru

Olaru, „Conceptul de prevenire elaborat de secretarul general al partidului, tovarăşul Nicolae Ceauşescu – fundament şi călăuză pentru întreaga activitate de securitate”, *Securitatea*, nr. 4(76), 1986.

2. Vezi Andrei Ursu „«Discernământul politic şi juridic» al Securităţii. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceauşescu”, *NRDO*, nr. 1/2018, şi declaraţia generalului de Securitate/SRI Olaru Alexandru din procesul torţionarilor lui Gheorghe Ursu, Curtea de Apel Bucureşti, dosar penal 2500/2/2017, în şedinţa publică din 30 mai 2018: „Menţionez că, la un moment dat, într-o cuvântare, Ceauşescu a spus să nu mai avem infractori politici, motiv pentru care în situaţia în care erau vizate persoane de către Securitatea statului, orientarea de sus în jos era cu preponderenţă să fie identificate infracţiuni de drept comun. Arăt că acest lucru se întâmpla mai ales în cazuri de propagandă împotriva orânduirii socialiste”.
3. ACNSAS, fond A1, vol. 28, agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcţiei a V-a (Securitate şi gardă a Preşedintelui), f. 15.
4. *Ibidem*.
5. *Ibidem*, f. 17.
6. *Ibidem*.

Concluzie de etapă

De ce a fost desprinderea de comunism din România cea mai sângeroasă din lagărul socialist? De ce a fost regimul Ceauşescu, în special în ultimii săi 15 ani, mai brutal decât în oricare altă ţară comunistă, cu excepţia Albaniei şi Coreei de Nord[1]? Cum se explică eficienţa cu care dictatorul de la Bucureşti şi-a dominat poporul până în ultima clipă, popor care l-a urât cu patimă, cum s-a văzut în decembrie 1989?

Răspunsurile au o legătură directă cu violenţa Revoluţiei.

Dispreţul, frica şi ura poporului

În ultimii ani ai dictaturii ceauşiste, cea mai mare parte a populaţiei detesta regimul. Literatura istorică asupra comunismului românesc a fost de acord că Securitatea era principalul instrument de represiune şi subjugare a populaţiei de rând, atât în perioada stalinismului „clasic” („obsedantul deceniu”), cât şi sub dictatura lui Nicolae Ceauşescu. Doctrina „preventivă” a acestuia însemna insuflarea cu predilecţie a fricii în populaţie, propagată printr-o reţea informativă extinsă,

delaţiune, suspiciune, dezinformare şi ameninţarea unei reale sau doar proiectate omniprezenţe a Securităţii. În cuvintele unui expert în istoria acestei instituţii, „Partidul Comunist a putut miza pe obedienţa unui popor intimidat în care frica devenise o a doua natură”[2].

Poporul român *ştia* care era izvorul fricii şi umilinţei sale. Nu era frica de URSS, de unguri, de Armată sau de pompieri. Nici măcar frica de Ceauşescu însuşi, care, fireşte, nu-i putea urmări şi aresta pe toţi cei care ar fi strigat „Jos Ceauşescu!”. Nici frica de Partidul Comunist, în ale cărui şedinţe (stau mărturie bancurile epocii) unul din patru români dormea săptămânal.

Era vorba, evident, de frica de Securitate. Principala instituţie de represiune a oricărei forme de opoziţie împotriva „Marelui Cârmaci” era principal pilon de susţinere a cuplului dictatorial. Beneficia de forţa a 100.000 de ofiţeri, subofiţeri şi trupe de Securitate, bine dotaţi tehnologic, înarmaţi şi mai ales profund loiali dictatorului. Se mai bucura şi de aportul a peste un milion de informatori – cointeresaţi sau constrânşi întru delaţiune.

Societatea îi rezerva cuplului Ceauşescu un dispreţ suveran[3]. Partidului Comunist Român – un dispreţ mai ambiguu: o spune numărul de patru milioane de membri de Partid. Acest număr nu denotă, desigur, o răspândire pasională şi malignă a ideologiei comuniste în România lui Ceauşescu. S-a văzut aceasta în decembrie 1989. Procentul de 25% din totalul populaţiei eligibile[4] al „comunişţilor” a fost mai degrabă un testament al diluării semnificaţiei ideologice a PCR-ului acelor ani în favoarea instrumentalizării sale carieristice de către o populaţie altfel sătulă atât de dogma marxist-leninistă, cât şi de

imundul cult al personalităţii dictatorului şi familiei sale.

Dacă ar fi fost însă vorba doar de dispreţ – fie el suveran ori diluat cu oportunism –, regimul care a dus economia României în pragul falimentului, îngenunchind un popor, nu ar fi rezistat atâţia ani. Sentimentul care a ţinut societatea românească ostatică în acei ani a fost unul mult mai devastator, pe cât de înjositor, pe atât de ubicuu. *Frica* a fost diseminată în mod strategic de Securitate, ca principal instrument de „influenţare pozitivă", „temperare", „avertizare" şi, în final, supunere a populaţiei la cultul dictatorului. Astfel se explica faptul că, în pofida dispreţului cvasiunanim, Ceauşescu a fost ani de zile aplaudat fără prea multă opoziţie pe trasee şi la *meeting*-uri, omagiat *ad nauseam* în ziare şi la radio-televiziune, studiat şi lăudat în nesfârşitele şedinţe de învăţământ politic şi de sindicat la care participau (dormind sau nu), pe lângă membrii PCR, o mare parte a oamenilor muncii din RSR.

În mod firesc, frica populaţiei s-a împletit cu ura şi dispreţul. Ceauşescu, „Visul nostru de aur, Făurarul, Primul Bărbat al Ţării", a fost urât pentru că a dus „de râpă ţara, prin autocraţia sa obtuză, dar absolută, arbitrară, dar fără replică"[5]. Securitatea a fost urâtă cel puţin în aceeaşi măsură, ca instituţie care, eminamente, a facilitat degradanta autocraţie absolută şi fără replică a clanului Ceauşescu. Prin Europa Liberă şi pe cale orală, de la om la om, românii ştiau că, pornind de la perestroika şi glasnostul gorbacioviste, după 1985, în majoritatea statelor socialiste „şurubul" dictaturilor comuniste se slăbise. Societatea românească, în rând cu cea nord-coreeană, rămăsese într-o umilitoare robie, graţie terorii omniprezente şi atotputernice a Securităţii.

Nu este deci de mirare că pe 22 decembrie în faţa CC-ului şi

în toată ţara, pe lângă „Jos Ceauşescu!”, s-a scandat „Jos Securitatea!”. Poporul român, cel puţin pentru moment, *îşi învinsese frica*. Despre cum a fost posibilă această victorie asupra fricii s-a scris mult. Elementele esenţiale au fost, fără dubiu, tenacitatea şi coeziunea primelor grupuri de demonstranţi timişoreni, înfrăţirea interetnică şi interreligioasă locală, solidarizarea tinerilor şi muncitorilor, fraternizarea unor unităţi ale Armatei la Timişoara, apoi la Bucureşti şi în alte oraşe. Mai presus de orice, ura împotriva dictaturii.

Frica de Securitate şi ura împotriva acesteia au fost factori decisivi în desfăşurarea evenimentelor atât până pe 22 decembrie, ora 12:08, cât şi după acel moment crucial. Dosarele Securităţii aflate la CNSAS arată că instituţia a fost pregătită să-l apere şi eventual să-l readucă la putere pe dictator chiar şi după ce acesta îşi pierdea puterea.

Pentru a se menţine la putere, dictaturile secolului trecut au folosit cu succes două ingrediente esenţiale: o *ideologie justificativă* şi o *poliţie politică* care să înăbuşe încercările de opoziţie. Ideologia justificativă, de stânga sau dreapta, a inclus îndeobşte un „pericol extern”, mai ales la graniţe, şi „agenturi străine” infiltrate pe teritoriul ţării. Aceştia voiau să fure, să vândă, să corupă sau să „rupă” ţara. În buna tradiţie orwelliană, validată de la Hitler şi Stalin la Enver Hoxha şi Kim Jong-un, Ceauşescu inoculase de ani buni brandul său de comunism cu un naţionalism primitiv. Ca şi predecesorii săi, el a încercat astfel să-şi sporească popularitatea pe plan intern. Numai că „Eurasia” dictatorului român erau de fapt state membre ale Pactului de la Varşovia, acelaşi criminal lagăr comunist în care Ceauşescu rămăsese în final ultimul stalinist.

Chiar dacă repetat până la saţietate[6], mitul pericolului extern era în România anului 1989 obosit. Aproape nimeni n-a mai crezut în mitul prin care „Conducătorul iubit” asigura „independenţa şi suveranitatea ţării”. În cuvintele temerarului disident Mircea Dinescu, ţara era „o insulă împresurată din toate părţile de apele tulburi ale reformismului politic, ai cărei locuitori visează să guste din miraculoasele licori numite glasnost şi perestroika”[7].

Flagranta discrepanţă dintre autoevaluarea superlativă a paranoicului secretar general şi sentimentul maselor (care îl urau cu înverşunare) a fost observată de mulţi autori. De asemenea, propaganda mistificatoare prin care dictatorul român era desemnat garant al independenţei ţării în faţa atacurilor sovietice (subliminale) sau occidentale (mai directe) a fost analizată pe larg încă din acei ani. „Ceauşescu are nevoie de spioni” era titlul, întru câtva premonitoriu, al unui articol publicat chiar la începutul lui decembrie 1989 de un reputat sociolog român în Occident[8].

Cultul personalităţii lui Nicolae Ceauşescu, ca şi al altor dictatori absoluţi din istorie, a fost un produs de echipă. În toţi acei ani de tragică umilire, Securitatea a avut rolul principal de a menţine dictatorul la putere şi populaţia României amuţită de frică şi frig, în cea mai mare parte. Pentru milioanele care au trăit în degradarea morală la care Măreţul Conducător, Partidul şi Securitatea aduseseră ţara, acesta e un fapt evident. E nevoie însă să-l repetăm pentru noile generaţii şi să-l argumentăm cu probe şi documente, într-o vreme în care foştii securişti, ajunşi „istorici” şi „profesori”, scriu o istorie paralelă cu realitatea, a unei „Securităţi patriotice” şi „profesioniste”. O şaradă propagată de televiziuni, ziare, edituri şi bloguri lugubru

aservite instituţiei criminale.

Frica Securităţii în decembrie 1989

Ce i-a speriat în cea mai mare măsură la Revoluţie pe securişti a fost şi motivul paranoiei lui Ceauşescu: posibilitatea coagulării opoziţiei, a nemulţumirilor populaţiei într-o mişcare de masă, care să-i pună în pericol regimul (până pe 22) şi poziţiile de putere şi chiar vieţile securiştilor înşişi, cei care au îngenuncheat populaţia ţării sub dictatura comunistă (după 22). Analizând aceste mărturii, sperăm că am reuşit să demonstrăm cum, din sete de putere – cu sau fără Ceauşescu – şi frică, Securitatea a purtat după 22 decembrie 1989 o sângeroasă „luptă de rezistenţă" împotriva Revoluţiei române.

Teoria „complotului filosovietic" ca vinovat pentru diversiunea de după 22 este o aberaţie[9]

Teza parchetului se bazează pe premisa – evident, falsă – că Securitatea ar fi depus armele pe 22. Şi că nu ar mai fi tras. Până la halucinanta teză că teroriştii nici nu ar fi existat: „Nu există nici o probă credibilă care să contureze o reală acţiune terorist-securistă îndreptată împotriva Revoluţiei şi noii puteri

politico-militare”[10].

Adică *nu a tras nimeni cu intenţia să ucidă oameni nevinovaţi*, pentru a crea panică, urmărind un scop politic (aceasta e definiţia teroristului). Că ideea de terorişti ar fi fost indusă de gruparea filosovietică Iliescu/FSN. Tocmai ca să justifice scoaterea Armatei pe străzi. Şi forţarea populaţiei să intre, de frică, în case. Şi ţinerea Armatei în stare de alertă şi panică. Tocmai ca să se ajungă la foc fratricid. Să fie victime, lucru care să creeze şi mai multă panică.

Şi astfel să-şi justifice ei („conspiraţia filosovietică Iliescu/FSN”) ascensiunea la putere şi la statutul de „salvatori” naţionali şi de emanaţi ai Revoluţiei. În felul ăsta s-ar fi legitimat în faţa poporului.

Aceasta e teza parchetului. De altfel, şi a Securităţii (ultima dintre variante). Securitatea, în buna tradiţie a „metodicii” serviciului „D” (dezinformare), a plantat mai multe „legende” asupra teroriştilor (sau lipsei lor).

Ani de zile au susţinut că de fapt teroriştii (adică cei care au tras cu intenţia de a ucide oameni nevinovaţi) *au existat*. Asta pentru că, în acei ani, memoria colectivă era încă vie, probele – proaspete, dosarele cu morţi şi răniţi – încă deschise. Aşadar, era mai greu să pretindă că toţi morţii şi răniţii ar fi fost victimele focului fratricid.

Securitatea şi oamenii ei (prin Iulian Vlad, Aurel Rogojan, Cristian Troncotă, Filip Teodorescu, Vasile Mălureanu, Alex Mihai Stoenescu[11], Ion Cristoiu[12], Sorin Roşca Stănescu[13] etc.[14]) au emis două versiuni principale cu terorişti:

– terorişti = turişti sovietici (folosiţi ad-hoc sau acţionând, conform unui plan anterior stabilit, în slujba grupării filosovietice Iliescu/Militaru/FSN);

– terorişti = agenţi DIA (şi aceştia manevraţi sau acţionând în slujba grupării filosovietice Iliescu/Militaru/FSN).

Multă vreme, procurorii militari au „crezut” şi ei că au existat terorişti. Adică au crezut că la Revoluţie au existat persoane *care au tras cu intenţia de a ucide oameni nevinovaţi*, pentru a crea panică în masă. Şi că aceştia au ucis şi rănit oameni. Au crezut o vreme chiar şi în varianta „turiştilor sovietici”.

Problema cu turiştii sovietici era că nu s-a găsit nici o probă că ar fi tras vreun foc de armă. Cu atât mai puţin ucigaş.

Şi atunci procurorii au schimbat macazul. Au adoptat o a treia versiune a Securităţii: şi anume că *nu* ar fi existat terorişti. Toate victimele ar fi fost cauzate de *focul fratricid*, indus de diversionişti din vârful Armatei, slujbaşi sau părtaşi ai grupării filosovietice Iliescu/FSN.

Este aiuritoare această tranziţie a procurorilor. Un procuror trebuie, nu-i aşa, să plece de la *fapte*, respectiv *probe* pentru a ajunge la vinovaţi. Or, a presupune în primă instanţă că au existat terorişti, deci focurile de armă şi crimele au fost săvârşite *cu intenţie* (de turişti ruşi), pentru a bascula ulterior la ipoteza opusă, aceea că toate crimele au fost *fără intenţie*, trădează o nesocotire flagrantă, *ab ovo*, a *faptelor* şi *probelor*. Aceasta arată clar că *procurorii militari au adaptat faptele la vinovăţia convenabilă*.

Parchetul vorbeşte de interesul pe care l-ar fi avut Iliescu şi complotul filosovietic să organizeze sângeroasa diversiune care ar fi început la CC în seara de 22 (pentru a speria populaţia, s-o facă să plece din piaţă şi din CC şi el să preia astfel nestingherit puterea, „legitimându-se” în acelaşi timp ca salvator al situaţiei). Iată câteva argumente pentru care considerăm că

este aberantă această teorie a „războiului de diversiune pentru acapararea puterii” de către Iliescu/FSN:

1. După cum am mai arătat, diversiunea nu a început la CC. Înainte de primele focuri din Piaţa Palatului:
   – se trăsese la MApN (de grupuri în haine civile, dinspre blocurile civile, către Minister);
   – se trăsese către Televiziune din vilele limitrofe;
   – la Sibiu se trăgea încă din cursul după-amiezii.
2. De câţiva ani, Iliescu era deja văzut ca alternativă viabilă şi un posibil succesor al lui Ceauşescu:
   – pe plan intern, de mulţi din aparatul de partid, de o parte a publicului şi a Armatei;
   – pe plan extern, atât la Moscova, cât şi în mediile occidentale (se vorbise de el la Europa Liberă şi în reviste din vest).

Din aceste motive, era firesc să fie acceptat pe 22 şi nu a fost contestat în acea zi. Nu a fost contestat nici măcar când în primul discurs de la Televiziune a invocat „întinarea idealurilor” comuniste, ceea ce denota intenţia de a păstra sistemul socialist, dar reformându-l după modelul perestroika şi glasnost. Aceasta arată că, în acele prime momente, nu mulţi revoluţionari se gândeau la democraţie de tip occidental. O reformare a sistemului pe ruinele dictaturii era în acel moment, pentru o mare parte a lor, o formă acceptabilă de guvernare. Iar dincolo de mesajul în sine, discursul lui Iliescu a fost perceput drept cel mai articulat de la Televiziunea liberă până în acel moment.

3. Iliescu fusese chemat de Stănculescu la MApN din acelaşi motiv: generalul îl recunoştea ca alternativă viabilă la putere după fuga lui Ceauşescu[15]. Având practic şi Armata

de partea lui, Iliescu nu avea de ce să se simtă ameninţat (şi nici nu dădea semne că s-ar simţi astfel) de alţi pretendenţi la guvernare în acea zi (Verdeţ etc.). Aceştia din urmă nu aveau nici pe departe aceeaşi susţinere.

4. Din aceste motive, nu se poate spune că Iliescu ar fi avut nevoie în acel moment de o diversiune sângeroasă pentru a se legitima. El se bucura deja de o largă acceptare. După eroarea făcută în balconul CC („dragi tovarăşi”), s-a repliat rapid. Piaţa l-a iertat. În afara acelor huiduieli de moment, nu există indicii că s-ar fi strigat „Jos Iliescu!” sau că ar fi fost alte forme semnificative de contestare. La venirea la CC, revoluţionarii l-au primit în mare parte entuziast, făcându-i „pârtie” pentru a intra în clădire. Pe scurt, în acea zi Ion Iliescu nu mai avea prea mare nevoie de legitimare publică.
5. În schimb, Iliescu avea nevoie de aliaţi şi de linişte pentru a-şi construi platforma şi imaginea de lider. De aceea i-a chemat pe oamenii pe care îi cunoştea, contestatari sau marginalizaţi ai dictaturii (Brucan, Mazilu, Militaru). I-a solicitat lui Mazilu să vină cu textul despre care ştia că-l redactase cu câteva zile înainte şi pe care spera să-l folosească pentru a alcătui un program politic al Revoluţiei şi să-l comunice public. În acest scop a şi chemat „toţi oamenii de bine” să vină la CC la ora 17:00. Momentul redactării şi citirii comunicatului era important pentru el şi în acest scop avea nevoie de linişte, nu de un conflict armat sângeros.
6. Tot pentru a-şi consolida poziţia şi imaginea de lider, Iliescu ar fi vrut să citească el însuşi comunicatul reprezentând noul program politic la Televiziune. Tocmai din cauza focurilor de armă declanşate în acel moment nu a mai putut

s-o facă[16]. Să fi declanşat el însuşi diversiunea ar fi însemnat să-şi pericliteze propria construcţie.

7. Înţelegerea iniţială cu Stănculescu a dus la faptul că acesta din urmă a preluat atribuţiunile de ministru al Apărării. În această calitate, a dispus trimiterea unor dispozitive de apărare la Televiziune, Radio şi CC. În condiţiile în care exista un anumit haos (unii aveau deja arme), iar Armata era singura instituţie rămasă „în picioare” pentru a păstra ordinea, aceste măsuri par rezonabile.
8. Exista şi un element practic. Declanşarea unei diversiuni sângeroase comporta riscuri. Este o acţiune greu de stăpânit tocmai pentru că generează confuzie şi potenţial foc fratricid. Acest efect s-a văzut imediat la CC. Se trăgea haotic atât în piaţă, cât şi pe coridoarele clădirii. Iliescu era înconjurat de oameni necunoscuţi, înarmaţi, fapt care se observă pe filmările din acele zile. În starea de confuzie, el însuşi ar fi putut să cadă victima propriei maşinaţiuni. Este evident că, dacă ar fi avut într-adevăr de gând – şi posibilitatea – să declanşeze această contrarevoluţie, ar fi făcut-o după ce s-ar fi instalat în siguranţă la MApN.

Ca mijloc de probă pentru vinovăţia sa, Parchetul aminteşte frazele „panicarde” pe care Iliescu le-ar fi „lansat” cu intenţia de a induce „psihoza teroristă”, cum ar fi aceea că teroriştii „trag din toate poziţiile”. Însă o analiză a acestor fraze în context pun această interpretare sub semnul întrebării. Discursul lui Ion Iliescu a inclus şi această frază: „Trebuie să vă spun că nu avem de-a face cu un număr mare de elemente teroriste, dar ei sunt antrenaţi special şi echipaţi pentru acest gen de acţiuni”[17].

Dacă Iliescu ar fi vrut să creeze panică, de ce ar fi temperat

anunţul spunând că *nu* e „un număr mare” de terorişti? La fel, generalul de armată Tudor vorbeşte la TVR de acţiuni teroriste „doar la unele unităţi speciale [...] câteva, din punct de vedere numeric”[18]. De ce ar fi încercat „diversioniştii” să limiteze imaginea unei ameninţări când scopul „diversiunii” era, evident, exagerarea ameninţării?

Tot alimentare intenţionată a ameninţărilor „teroriste” sunt considerate de mulţi şi afirmaţiile personalului televiziunii (în special Teodor Brateş), care ar fi răspândit în mod deliberat zvonuri că apa ar fi fost otrăvită sau că Armata ar fi rămas fără muniţie la Sibiu. Dar tot Brateş a moderat ştirea: „În mod constant primim informaţii... *desigur, nu avem posibilitatea de a verifica autenticitatea lor*... dar vă cerem să fiţi atenţi. Se spune că elemente inamice, securişti, au otrăvit apa la Sibiu, la Timişoara... apa trebuie să fie fiartă înainte de a fi consumată”[19].

Tot Brateş s-a întors mai târziu pentru a informa audienţa:

a) când luptele au încetat la Sibiu;
b) când proviziile de apă îmbuteliată se aflau în drum spre Sibiu;
c) când autorităţile competente au verificat că apa din Bucureşti era bună de băut.

Greu de tras concluzia de aici că asta ar fi fost o dezinformare intenţionată a FSN-ului sau a lui Brateş, când *tot el a dezminţit curând zvonurile a căror autenticitate o pusese oricum sub semnul îndoielii, de la început*. (În paranteză fie spus, în acel moment se aflau mai mulţi „revoluţionari” în studiourile TVR care ulterior s-au dovedit a fi informatori ai Securităţii – printre care şi Isac Constantin.)

Mai sunt şi alte semne de întrebare asupra virtualei strategii

„diversiune cu terorişti” a lui Iliescu/FSN. Astfel, pe 26 decembrie a avut loc prima manifestaţie împotriva Frontului. TVR-ul a avertizat într-adevăr lumea să nu se ducă, pentru că ar putea fi ţinta teroriştilor. Dar dacă Iliescu/FSN ar fi controlat cu adevărat teroriştii sau ar fi stăpânit metoda de „împuşcare a soldaţilor între ei ca proştii din cauza psihozei teroriste”, *de ce n-au aplicat-o tocmai atunci, în zona CC-ului, pentru a împrăştia mulţimea care îi contesta*? De ce n-au făcut-o în nici unul dintre momentele critice din săptămânile care au urmat, când protestele împotriva lor s-au înmulţit? Nu ar fi fost logic să continue „diversiunea”, punând-o în continuare pe seama securiştilor lui Ceauşescu? Se pare că s-au lăsat de diversiune exact când aveau mai multă nevoie de ea pentru a-şi consolida puterea.

Este evident că desemnarea lui Iliescu ca vinovat de serviciu a fost cea mai comodă soluţie:

– n-a mai fost nevoie să fie stabilite vinovăţii individuale ale trăgătorilor şi omuciderilor: dacă au fost manipulaţi de diversionişti, n-au tras cu intenţie, iar atunci nu exista infracţiunea contra umanităţii (uciderea din culpă s-a prescris de mult);
– oricum Iliescu e deja acuzat pentru Mineriadă (probabil pe bună dreptate, de altfel), deci nu-i greu de indus ideea că e vinovat şi pentru Revoluţie;
– ideea că Iliescu e vinovat (în sine) este acceptabilă unei mari părţi a publicului în ziua de azi, inclusiv opoziţia, intelectualii etc.;
– inculparea lui Iliescu satisface cumva, printr-un posibil melanj emoţional, şi ura împotriva Securităţii, fiind de notorietate că Iliescu a luat în braţe Securitatea (mai puţin

vârfurile ei) începând cu ianuarie ’90 (dacă există, presupusa satisfacţie pierde evident din vedere tocmai faptul că prin această soluţie Securitatea este în întregime absolvită de orice răspundere);

– inculparea lui Iliescu nu mai deranjează pe foarte mulţi, omul fiind, se pare, ramolit şi având oricum şanse infime să înfunde puşcăria, fie pentru Revoluţie, fie pentru Mineriadă. De fapt, majoritatea pare mulţumită: noi toţi din fosta opoziţie, securiştii, nostalgicii lui Ceauşescu, zonele infiltrate de securişti ale partidelor politice şi ale mass-mediei[20];

– acuzarea lui Iliescu, colorată cu „filosovietism”, arată că procurorii, ca şi Ceauşescu, ca şi Securiştii înaintea lor, au ştiut pe ce buton să apese pentru ca acuzaţia să aibă o mai mare şansă să prindă cel puţin la o parte din publicul larg (în plus, naraţiunea conspiraţionistă care „înşală aparenţele” se citeşte bine, ca o carte de Pavel Coruţ);

– în sfârşit, din acuzarea fostului preşedinte (atâţia ani atotputernic), procurorii (de la Piţu şi Cosneanu până la Lazăr) au scontat că-şi pot face un titlu de glorie („după 30 de ani, în sfârşit, e inculpat Iliescu, cel de trei ori ales preşedinte! În sfârşit a fost rezolvată Revoluţia”).

Or, tot acest eşafodaj cade în clipa când ne uităm la probatoriu, care demonstrează că:

1. La Revoluţie au existat persoane *care au tras cu intenţia de a ucide oameni nevinovaţi* pentru a crea panica, urmărind un scop politic.
2. *Aceste persoane au fost cadre de Securitate sau afiliaţi ai acestora.*
3. Îi putem numi, conform definiţiei, terorişti (terorişti nu sunt doar membrii ISIS, al-Qaida sau IRA).

4. Teroriştii securişti au acţionat după un plan, conceput de Ceauşescu şi de capii Securităţii („lupta de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”).
5. Scopul lor a fost iniţial să-l readucă pe Ceauşescu la putere şi să recâştige ei înşişi puterea, conform planului original. Ulterior, acesta probabil s-a modificat parţial: au acţionat tot conspirat, acoperit, însă nu doar pentru a-l readuce pe Ceauşescu (scop din ce în ce mai improbabil), ci pentru a domoli avântul populaţiei şi Armatei, pentru a ţine Armata în cazărmi, pentru a avea timp să-şi protejeze dosarele folositoare şi a le distruge pe cele compromiţătoare; pentru a avea timp să tempereze, să coopteze sau chiar să schimbe noua conducere. Pe scurt, pentru a se infiltra în noua conducere şi a-şi asigura menţinerea în noile structuri de forţă.

Eventualitatea revenirii lui Ceauşescu, deşi, în mod realist, improbabilă începând cu 22 după-amiaza, a constituit un scop central al „luptei de rezistenţă” şi o posibilitate importantă în mentalul reţelei. DSS avea o cultură profundă a loialităţii pentru Comandantul Suprem. Există o cointeresare existenţială, simbiotică între dictatura Ceauşescu şi instituţia care o făcea posibilă: puterea instituţiei era, la rândul ei, posibilă datorită dictaturii Ceauşescu. Şi reţeaua pregătită de aceasta pentru „lupta de rezistenţă” respectivă era cu atât mai loială. În acelaşi timp, existau o frică profundă de dictator şi suspiciune reciprocă în rândurile ofiţerilor de Securitate. Ipoteza, cât de vagă, că Ceauşescu s-ar putea întoarce putea constitui un alt factor motivaţional pentru a continua „lupta”. Pe de altă parte, lupta, odată amorsată, era organizată şi pregătită în aşa fel încât membrii reţelei să acţioneze mult timp în mod

„independent”, fără ajutoare şi comandă directă (aceste caracteristici, comune luptelor de gherilă, sunt descrise în articole din revista strict secretă *Securitatea*, disponibile la CNSAS).

Faptul că lupta s-a redus brusc, substanţial, pe 25 decembrie, imediat după executarea dictatorului, e un argument greu de ignorat pentru această ipoteză a factorului „Ceauşescu se poate întoarce”.

Dar până la urmă trebuie să înţelegem că nu Iliescu e miza în cauza Revoluţiei, ci Securitatea. Există probe reale pentru vinovăţia lui Iliescu la Mineriadă. Dacă e să spunem „*măcar* Iliescu să fie pedepsit”, atunci să cerem acest lucru legat de crime pentru care chiar există probe că fostul Preşedinte ar fi vinovat: Mineriada. Nu pentru nişte acuzaţii nebuloase, ne-ancorate în probe, dar într-o convenabilă disculpare a Securităţii. O disculpare argumentată şi azi de procurorii militari, cu elemente din discursul lui Ceauşescu (şi al Securităţii, de 30 de ani încoace): ruşii, prin filosovieticii noştri, trebuie că au fost de vină.

Invocarea autorităţii de lucru judecat pentru crimele de dinainte de 22 decembrie – o eroare judiciară elementară

Încă un element important şi rămas practic neobservat în receptarea rechizitoriului: pentru crimele împotriva umanităţii comise până pe 22 decembrie, Parchetul a închis cauza

invocând „autoritatea de lucru judecat”. Asta pentru că au fost deja condamnaţi definitiv câţiva dintre capii acelei represiuni, printre care Coman, Stănculescu, Chiţac, Vlad şi un singur securist de-al lui, Traian Sima (şeful Securităţii Timiş). La acea represiune au participat şi Miliţia, şi Armata, dar Securitatea a avut aportul covârşitor. Există probe indubitabile, inclusiv în dosarul „Lotului Timişoara” (accesibil online la https://dosarelerevolutiei.ro) că Securitatea şi Miliţia au arestat ilegal şi torturat sute de timişoreni – care sunt, evident, infracţiuni contra umanităţii. Mai mult, magistraţii din prima instanţă au considerat că în „cazurile de împuşcare mortală sau rănirea celor 325 de victime” au participat *„cadrele şi trupele” DSS* prin „ţintirea selectivă a unor persoane şi executarea de focuri de armă singulare asupra lor”, prin „trăgătorii experimentaţi instalaţi pe acoperişuri sau la ferestrele unor clădiri, aflaţi în autovehicule ce se deplasau în diferite zone ale oraşului ori care au reuşit să se infiltreze în rândul trupelor”[21].

„Autoritatea lucrului judecat” nu poate fi invocată, întrucât cei vizaţi nu au fost niciodată urmăriţi, şi nici judecaţi pentru toate actele materiale săvârşite descrise mai sus. Este o aberaţie judiciară să consideri că, dacă au fost anchetaţi câţiva ofiţeri, dintre care doar unul a fost condamnat definitiv, înseamnă că ar exista autoritate de lucru judecat *pentru toţi ofiţerii care au transmis ordinele de bătăi sălbatice şi foc de armă şi pentru cei care le-au executat cu bună ştiinţă*. Cercetătorului onest al istoriei recente îi este greu să nu asocieze această aberaţie juridică sordidei istorii (discutată anterior) a subordonării instituţiei parchetelor militare faţă de interesele Securităţii ceauşiste.

Datoria Parchetelor Militare

Procurorii militari trebuie să ia în considerare probele ignorate şi să ancheteze cadrele de Securitate şi Miliţie pentru crimele de la Timişoara. Ei ar trebui să fie trimişi în instanţă pentru:

– torturarea revoluţionarilor asupra cărora ofiţerii respectivi au exercitat control total după arestare;
– cauzare de vătămări şi suferinţe fizice şi psihice grave revoluţionarilor, pentru a obţine informaţii despre liderii revoltei;
– întemniţarea cu încălcarea regulilor generale de drept internaţional a peste 200 de revoluţionari timişoreni;
– persecutarea victimelor, cu încălcarea drepturilor fundamentale ale omului, tocmai pentru că aparţineau unui grup determinat, respectiv larga colectivitate a opozanţilor politicii dictatorului Ceauşescu;
– „transmiterea ordinului de înarmare a cadrelor de Securitate” şi execuţia de *focuri de armă care au avut drept urmare directă uciderea şi rănirea a peste 300 de revoluţionari timişoreni.*

Instanţele în cazul „Lotului Timişoara” au reţinut că victimele au rezultat „în urma folosirii armelor de foc de către cadre şi trupe ale Ministerului de Interne şi Departamentul Securităţii Statului”, de „trăgători experimentaţi instalaţi pe acoperişuri sau la ferestrele unor clădiri, aflaţi în autovehicule ce se deplasau în diferite zone ale oraşului ori care au reuşit să se infiltreze în rândul trupelor” (o referinţă evidentă la cadre ale Securităţii), inclusiv „trupele de Securitate care făceau parte din organigrama Departamentului Securităţii Statului”. Or, ce

au acum procurorii de făcut este să-i ancheteze şi să-i inculpe pe cei care au tras, torturat şi arestat abuziv, precum şi pe instigatorii şi complicii[22] acestora din structurile şi lanţurile de comandă ale Securităţii şi Miliţiei.

Dacă Macri Emil s-a făcut vinovat de aceste fapte (încadrate la infracţiunea de genocid), este de la sine înţeles că şi faptele „personalului din subordine", căruia acesta i-a transmis acele ordine, reprezintă tot crime împotriva umanităţii. De altfel, instanţa a reţinut în concluziile sale că la „împuşcarea mortală sau rănirea celor 325 de victime au participat „cadrele şi trupele de Securitate", prin „ţintirea selectivă a unor persoane şi executarea de focuri de armă singulare asupra lor". Aceste concluzii, prin ele însele, ar fi trebuit să atragă responsabilitatea penală a celor vizaţi. Or, aceştia pot fi identificaţi în baza numeroaselor mărturii aflate în dosare[23].

Societatea românească a fost pusă în situaţia de a se întreba, timp de 30 de ani, cine a tras în cei peste 1.200 de morţi ai Revoluţiei şi în miile de răniţi. Cine i-a bătut, i-a întemniţat nelegal şi cercetat abuziv, cu vătămarea integrităţii fizice şi psihice pe revoluţionarii de la Timişoara, în zilele de 16-22 decembrie, şi pe cei din Bucureşti, în noaptea de 21 decembrie 1989?

Prin gravitatea lor, precum şi pentru că se înscriu într-o represiune sistematică şi generalizată, motivată politic, exercitată de forţele de stat, îndreptată împotriva „colectivităţii ori grupului uman legal caracterizat"[24] – respectiv revoluţionarii –, faptele enumerate întrunesc, evident, elementele constitutive ale infracţiunilor contra umanităţii prevăzute în Codul penal în vigoare la acea dată, la articolul 358, respectiv infracţiunea de tratamente neomenoase,

care se regăseşte în prezent în elementele constitutive ale infracţiunii contra umanităţii, prevăzute de art. 439 alin. 1, lit. a, e, g, i, j, k. Este vorba despre următoarele fapte:

a) uciderea unor persoane;
e) torturarea unei persoane aflate sub paza făptuitorului sau asupra căreia acesta exercită controlul în orice alt mod, cauzându-i vătămări fizice sau psihice ori suferinţe fizice sau psihice grave, ce depăşesc consecinţele sancţiunilor admise de către dreptul internaţional;
g) vătămarea integrităţii fizice sau psihice a unor persoane;
i) întemniţarea sau altă formă de privare gravă de libertate, cu încălcarea regulilor generale de drept internaţional;
j) persecutarea unui grup sau a unei colectivităţi determinate, prin privare de drepturile fundamentale ale omului sau prin restrângerea gravă a exercitării acestor drepturi, pe motive de ordin politic [...];
k) alte asemenea fapte inumane ce cauzează suferinţe mari sau vătămări ale integrităţii fizice sau psihice.

Aceste fapte erau imprescriptibile la data producerii lor, imprescriptibilitate menţinută şi în noua reglementare a infracţiunii din noul Cod penal[25].

Deşi evident incomplete, datele prezentate, coroborate cu alte sute de mărturii similare din dosarele proceselor şi anchetelor care au avut loc până acum şi cu imagini surprinse în timpul Revoluţiei oferă un prim argument că justiţia română nu a făcut până acum dreptate victimelor şi nici memoriei colective a societăţii româneşti. Din acest motiv, recenta restituire a „Dosarului Revoluţiei" la SPM este o speranţă.

Miza istorică şi juridică a dosarului Revoluţiei

Ceea ce a determinat-o pe generaţia de atunci să iasă „pe traseu” şi să-l aplaude pe tiranul cvasiunanim urât a fost, pur şi simplu, frica de Securitate. Insidioasa, profunda frică pe care războiul de ţesut al lui Iulian Vlad – de la Postelnicu, Ardeleanu, Neagoe, Vasile Gheorghe la Filip Teodorescu, Radu Tinu, Vasile Mălureanu, Gheorghe Burloi, Marin Pârvulescu şi Vasile Hodiş – o aşternuse peste România. O frică în masă, ce constituia sursa puterii lui Vlad şi-a instituţiei pe care o conducea. Din nefericire, aşa cum remarca Orwell, acest gen de putere tinde să devină în anumite momente ale istoriei, pentru cei de tipul „băieţilor cu ochi albaştri”, un scop în sine: „Partidul îşi doreşte puterea doar de dragul puterii. Nu ne interesează binele celorlalţi. Ne interesează exclusiv puterea. Nu bogăţiile sau luxul, viaţa îndelungată sau fericirea: doar puterea, puterea în stare pură. Noi ştim că nimeni nu pune niciodată mâna pe putere cu intenţia de a o ceda. Puterea nu este un mijloc, este un scop. Scopul persecuţiei este persecuţia. Scopul torturii este tortura. Scopul puterii este puterea”[26].

Pentru noile generaţii ar putea părea paradoxal că în 1989 poliţia politică mai avea atâta loialitate pentru cauza pierdută a dictatorului de pe Dâmboviţa, în contextul revoluţiilor de catifea din ţările vecine. S-a vehiculat şi teoria că securiştii jinduiau şi ei totuşi la bunuri occidentale. Atunci cum ar fi putut Ceauşescu şi Vlad să inspire atâta abnegaţie suicidală în comandourile care trăgeau aparent aleatoriu în populaţie, doar pentru a insufla panica? Acestor noi generaţii – dar poate nu numai lor – ar trebui să le reamintim ceea ce poate nu este scris

în cărţile de istorie: părinţii lor, care au asistat la degringolada morală şi materială a ceauşismului, n-au făcut-o din cauza unei gene a laşităţii. Am avut totuşi disidenţii noştri, i-am avut pe muncitorii braşoveni. Au fost, după cum au dovedit-o cu prisosinţă dosarele de la CNSAS recent, mii de alţi opozanţi „neutralizaţi" de Securitatea lui Vlad prin deghizarea rezistenţei lor în înscenări de drept comun[27]. Şi am avut totuşi Revoluţia.

Însă, timp de 30 de ani, ea a rămas încâlcită prin efortul unui vast şi perfecţionat aparat mistificator, avatar al fostei Securităţi, una din cele mai brutale şi loiale poliţii politice ale dictatorilor din Est. O instituţie a cărei predilecţie pentru disimulare încă mai iese la iveală din dosarele de la CNSAS. Rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019 nu este decât ignobila consecinţă a acestei moşteniri.

Nu putem accepta această batjocorire a ideii de dreptate, a memoriei victimelor, a curajului revoluţionarilor care au înfruntat armele securiştilor pe străzi, înainte şi după 22. E o batjocorire a istoriei noastre, până la urmă. Şi asta doar pentru că Iliescu s-a dovedit un personaj nefast, care a comis crime la Mineriadă? Sau pentru că ni se pare că ar fi dificil să fie identificaţi şi inculpaţi securiştii?

Sperăm ca, prin probatoriul prezentat, acest volum să slujească, într-o cât de mică măsură, la descâlcirea Revoluţiei, la aflarea publică a adevărului, dar şi la o nouă direcţie de anchetă în dosarele ei. De data aceasta, în direcţia adevăraţilor vinovaţi.

Căci Parchetul Militar încă poate şi are datoria să facă dreptate celor care au înfruntat frica de Securitate, chiar în acele condiţii, pentru conştiinţa noastră.

În 2016, filiala Timişoara a Academiei Române a găzduit lansarea uneia dintre cărţile fostului şef al Securităţii ceauşiste, Iulian Vlad. Acesta fusese condamnat pentru genocid, însă a executat doar patru ani de detenţie. Foto: Lăcrămioara Perici

Corneliu Vaida demonstrează în spatele sălii filialei din Timişoara a Academiei Române. Lansarea cărţii lui Iulian Vlad a suscitat interesul unui numeros public de foşti securişti. Foto: Lăcrămioara Perici

1. Pe 9 decembrie 1989, secretarul pentru drepturile omului al Administraţiei SUA, Richard Schifter, numea România şi Albania „ultimele dictaturi de stil vechi din Europa”; vezi Buletinul Europei Libere din decembrie 1989, http://storage.osa archivum.org/low/0e/b2/0eb2876f-9699-445d-9b0a-6f81e2604383_l.pdf, Vera & Donald Blinken Open Society Archives (OSA), Central European University (CEU).
2. Dennis Deletant, „The *Securitate* and the police state in Romania, 1964-89”, *Intelligence and National Security*, vol. 9, nr. 1, 2.01.2008, pp. 22-49.
3. O dovedeşte, printre altele, acelaşi folclor inepuizabil de bancuri.
4. Vezi http://data.gov.ro/dataset/d7920017-db02-4cc7-bb03-f2d3b5938016/resource/aa71b799-99f5-4bc0-9cd3-2c9227e2cba4/download/populatia-romaniei-grupa-de-varsta-mediu.xls.
5. ACNSAS, fond Penal, cota P 058684 – dosarul penal al lui Gheorghe Ursu, ff. 86-88. Transcriere a ofiţerilor de Securitate din jurnalul său personal.
6. Numai în scurtul (şi fatidicul) discurs din 21 decembrie, Ceauşescu a folosit cuvintele *independenţa*, *suveranitatea* şi *integritatea* ţării de peste 20 de ori.
7. Interviu acordat ziarului parizian *Libération*, publicat pe 17

martie 1989.

8. Publicat de Pavel Câmpeanu în *The Nation*, sub pseudonimul Vasile Pintea (Pavel Câmpeanu, *Ceauşescu, anii numărătorii inverse*, Polirom, Iaşi, 2002, p. 295).

9. Dorim să accentuăm că scopul nostru *nu* este să-l disculpăm pe Ion Iliescu. După cum am arătat, îl considerăm vinovat că i-a preluat ulterior pe securişti în SRI, asigurându-le în acelaşi timp impunitatea pentru crime împotriva umanităţii. Şi mai grav, el însuşi este probabil vinovat de crime împotriva umanităţii pentru ce a făcut la Mineriadă. Tocmai de aceea în cauza Revoluţiei a fost un ţap ispăşitor convenabil, atât pentru procurori, cât şi pentru public. Scopul nostru este doar cunoaşterea adevărului şi dreptatea pentru victimele din decembrie 1989.

10. Rechizitoriul din 5 aprilie 2019 în dosarul 11/P/2014 al SPM, f. 385.

11. După cum am mai arătat, prin decizia nr. 1677/1.04.2014 a ICCJ, instanţa a constatat definitiv că Stoenescu a fost colaborator plătit al Securităţii.

12. A se vedea Ramona Ursu, „Documente CNSAS: relaţia cu Securitatea a lui Ion Cristoiu”, *Newsweek Romania*, 22.03.2019, https://newsweek.ro/investigatii/documente-exclusive-relatia-cu-securitatea-a-lui-ion-cristoiu-coroiu, accesat la 28.11.2019.

13. „Invitat la emisiunea *100%* realizată de Robert Turcescu la Realitatea TV, Sorin Roşca Stănescu, directorul ziarului *Ziua*, a vorbit despre modul cum s-a autopropus pentru colaborarea cu Securitatea, cine i-a scos la lumină pentru prima oară dosarul de colaborator al Securităţii, cum a ajuns la conştiinţa că a făcut rău prin turnătoriile făcute”, în Ionuţ

Baias, „S.R.: Stănescu: «Am colaborat cu Securitatea şi îmi pare rău»”, HotNews, 19.07.2006, http://mobile.hotnews.ro/stire/1167084, accesat la 30.11.2019.

14. În baza publicisticii sale, la această listă ar putea fi adăugată Angela Băcescu, în legătură cu care Ion Cristoiu (el însuşi „sursă” a Securităţii) a declarat: „Eu am fost primul care, în *Zig-Zag* am deschis acea lungă campanie în legătură cu Revoluţia. Despre revolta populară şi lovitura de stat. Dintre cei care ne aduceau documente pe această temă, era şi celebra gazetăriţă de la *Europa* [e vorba de Angela Băcescu]. Mă trezisem într-o zi cu o cetăţeancă în redacţie care susţinea că *vrea să spună adevărul, că nu are nevoie de nici un ban şi că are multe documente. Într-adevăr, a adus foarte multe documente care dădeau şi punctul de vedere al Securităţii despre 22 decembrie 1989*. Le-am publicat. *Ulterior, văzând că ea, Angela Băcescu, a ajuns la* Europa, *am putut presupune că fusese infiltrată*. Dar nu regret şi nu am conştiinţa că am fost intoxicaţi. Aşa am avut mult succes” (Constantin Iftime, „Cu Ion Cristoiu prin infernul contemporan”, Contraria, Bucureşti, 1993, pp. 126-127).

15. Deşi în calitate de ministru al Apărării Stănculescu deţinea el însuşi puterea în acel moment, îşi dădea seama, desigur, că nu putea s-o menţină. Nu se putea pune problema ca Armata să preia puterea, această situaţie nu ar fi fost acceptabilă pentru cei 100.000 de bucureşteni care înconjurau CC-ul.

16. A trebuit să-l trimită pe Cazimir Ionescu în acest scop la Televiziune, Iliescu fiind nevoit să se adăpostească în MApN împreună cu restul conducerii Frontului.

17. FBIS-EEU-89-246, 23 decembrie 1989, p. 61, „Ion Iliescu

anunţă capturarea lui Ceauşescu”, Bucharest Domestic Service, 1616 GMT.

18. *Apud* Richard Andrew Hall, „Scopurile absurdităţii”, *Eastern European Politics & Society*, 1999, p. 518.
19. Înregistrarea transmisiunii de la TVR cu anunuţurile lui Brateş poate fi găsită aici: https://romanianrevolutionofdecember1989.com/revisiting-the-myths-of-the-revolution-part-iii-the-water-is-poisoned-apa-este-otravita-dr-heyndrickxs-toxicology-report, accesat la 30.11.2019.
20. A se vedea, spre exemplu, general de brigadă (r) Aurel I. Rogojan, „Despre rolul jucat de ofiţerii STS în decembrie 1989”, *Cotidianul*, 29.07.2019, https://www.cotidianul.ro/general-de-brigada-r-aurel-i-rogojan-despre-rolul-jucat-de-ofiterii-sts-in-decembrie-1989, accesat la 30.11.2019. Sau Ion Cristoiu: „Azi, prin trimiterea în instanţă a Dosarului Revoluţiei din decembrie 1989, avem confirmarea oficială a suspiciunilor din opinia publică a anului 1990. Şi anume că versiunea oficială asupra evenimentelor era o minciună sfruntată. N-a fost nici o Revoluţie, cum susţinea regimul Iliescu. A fost o Lovitură de stat pusă la cale de Moscova. N-a fost nici un terorist. A fost o diversiune sângeroasă pentru rămânerea la putere a echipei gorbacioviste de la Bucureşti”, https://www.cristoiublog.ro/diversiunea-monstrul-cu-butoiul-azi-punerea-la-indoiala-a-versiunii-oficiale-e-atacata-ca-un-pericol-de-stat, accesat la 30.11.2019.
21. Sentinţa 6/1991 a CSJ – Secţia Militară în dosarul „Lotului celor 25” („Coman şi alţii”), „Constatările instanţei despre efectele actelor de represiune”, accesibil la

http://www.procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmi0208efec.htm, accesat la 30.11.2019.

22. Aici, juridic, trebuie incluşi şi cei care au „furnizat date informative” ce au dus la aceste crime, respectiv la „neutralizarea” manifestanţilor prin arestare, tortură şi împuşcare.

23. Se impune de asemenea concluzia că tot în categoria complicităţii la aceste infracţiuni se încadrează şi sustragerea şi transportarea celor 40 de cadavre care, la ordinul Elenei Ceauşescu, au fost incinerate în Bucureşti pentru a şterge urmele crimei. Printre cei identificaţi ca participanţi, dar încadrat la o faptă mult mai „blândă” (favorizare) şi, în consecinţă, amnistiat a fost şi colonelul Ghircoiaş Nicolae, care a jucat un rol similar în acoperirea crimelor de după 22 decembrie ale Securităţii. A se vedea în acest sens subcapitolul „Cazul Ghircoiaş”, p. 294.

24. Vezi opinia separată a judecătorului Eftimescu din procesul de la Timişoara, „De ce faptele trebuiau încadrate la genocid”, http://procesulcomunismului.com/marturii/fonduri/mmioc/curteasup/docs/0227geno.htm, accesat pe 6.12.2018.

25. Vezi rechizitoriul din cazul Vişinescu al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie, Secţia de urmărire penală şi criminalistică, dosar 494/P/2013, din 16.06.2014.

26. George Orwell, *O mie nouă sute optzeci şi patru*, traducere de Dana Crăciun, Polirom, Iaşi, 2019, pp. 290-291.

27. Andrei Ursu „«Discernământul politic şi juridic» al Securităţii. Deghizările represiunii în timpul regimului Ceauşescu”, *NRDO*, nr. 1/2018.

ADDENDA

1

Mărturii care confirmă utilizarea gloanţelor şi armelor speciale de către teroriştii din Bucureşti

Martorul Savin Chiriţescu:

Ofiţer la UM 01060 Bucureşti-Pantelimon, domnul Chiriţescu declara că a capturat terorişti de origine străină ce aveau asupra lor arme de calibru redus, care, după cum am arătat, existau doar în dotarea unităţilor DSS. Existenţa acestui tip de luptători în nucleele de rezistenţă ale Securităţii e un fapt confirmat de un număr important de alte mărturii, inclusiv de cea a lui Iulian Vlad. Aşadar, trebuie subliniat că nu e vorba de terorişti internaţionali acţionând pe cont propriu. Aceşti cetăţeni străini, în general arabi, veniţi la studii sau sub alte pretexte în România, erau pregătiţi de Securitate alături de reţeaua luptei de rezistenţă, care era alcătuită în majoritate din cadre autohtone. Domnul Chiriţescu declara că, împreună cu

mai mulţi colegi din aceeaşi unitate de tancuri am capturat terorişti arabi (dintre care unul ne-a spus că este din Beirut) înarmaţi, pe care i-am predat la Marele Stat-Major. Unul era student, am găsit asupra lui un *pistol-mitralieră de calibrul 5,62 seria UF 060866*, cu cadenţă de ambreiaj, lung de vreo 40 cm, *portabil pe sub haine*: arma părea făcută dintr-un plastic foarte dur, cu excepţia ţevii şi a mecanismului de dare a focului[1].

Martorul Gavrilă Ioan:

Am avut în palmă un glonţ dum-dum. După ce-şi loveşte ţinta, explodează. E lung cam de 10 cm. Vârful de penetrare şi partea explozivă se deosebesc uşor. În jurul capsei detonatoare este scris „RWS 9,3X74 R”. Celebrele, din păcate, gloanţe mici sunt de calibru 5,62 şi se ambalează în cutii pe care scrie „STYPEN 6 carthouses standard”[2].

După cum am arătat, în 1989 au fost produse gloanţe dum-dum la Sadu, Gorj, din ordinul Securităţii, sub pretextul că ar fi fost folosite de Nicolae Ceauşescu la vânătoare[3].

Relatarea lui Miron Mitrea, Bucureşti:

Cartierul de lângă Cişmigiu în care locuieşte familia lui Miron Mitrea este „lovit”, neîntrerupt, de gloanţele mitralierelor. Miţi şi „tribul” lui, exasperaţi, vor să pună mâna pe „teroristul” care, în fiecare noapte, începea rafale scurte, repetate, la un cap al străzii, apoi cu bocancii grei fugea în celălalt capăt şi, din nou, zeci de rafale pe secundă.

„Dimineaţa pornisem să-i căutăm vizuina. La intersecţia Cazzavilan cu Transilvaniei era o clădire paradită rău. Fusese un teatru, ceva. Sub scena dărâmată *găsisem o grămadă de tuburi goale de cartuşe*. Multe. Gri deschis. Mici. *Sunt de 5,62*. Un UZI ceva…”[4].

Martor maior Mihai Floca, Bucureşti:

Ulterior au fost „curăţate”, „periate” vilele din jurul Televiziunii, precum şi cele situate pe Calea Dorobanţi, până la piaţă. Din toate acestea nu s-a mai tras. Cu acest prilej s-a descoperit că de *pe casa scării, în zilele precedente, se executase foc asupra locuinţei unui scriitor*. Specialiştii unităţii [USLA, Ioan Iliuţă] au ajuns la concluzia că s-a folosit un *pistol Heckler-Koch, cal. 5,6 mm, cu tub cartuş cu ardere completă, ceea ce conferă gloanţelor o mare putere de pătrundere*[5].

Mai mulţi ofiţeri MApN, citaţi de jurnalistul Radu Anton Roman, Bucureşti:

Aveau un armament foarte divers. Gloanţe 5,6, NATO, lungi, cu cap de oţel de foarte mare viteză şi forţă de penetraţie ce provoacă dezastre anatomice. Cartuşe explozive dum-dum care n-au fost folosite împotriva oamenilor decât de fascişti în 1941, la Odessa […]. Lunete cu infraroşii, amortizor de zgomot şi obturator de flacără la gura ţevii[6].

Martorul Bălaşa Gheorghe, Bucureşti:

> Sunt foarte intrigat de interviul acordat de dl general Stănculescu ziarului *Tineretul Liber*, interviu în care acesta ocoleşte adevărul. *Din Direcţia a V-a, din depozitul de muniţie, au fost scoase pe 23-24 decembrie 1989 cartuşe dum-dum, cartuşe speciale care nu se potriveau la nici o armă din dotarea MApN*. S-au găsit *trei-patru cutii cu astfel de cartuşe. Gloanţele speciale erau lungi de 5-6 cm şi puţin mai groase decât un creion. Un astfel de cartuş avea în vârf o piatră albă, transparentă*. Toate aceste cartuşe i le-am prezentat personal, spre a fi filmate, dlui Spiru Zereş. *Toate cartuşele speciale, în afară de dum-dum, erau de provenienţă RFG-istă. Din Direcţia a V-a au fost predate UM 01305*. Căpitanul doctor Panait, care a spus că până atunci nu văzuse astfel de muniţie, maiorul Puiu şi căpitanul Vişinescu ştiu de ele. *În fostul sediu CC al PCR, toţi cei împuşcaţi în noaptea de 23 spre 24 decembrie '89 au fost împuşcaţi cu gloanţe speciale*[7].

Medicii români şi străini, răniţii şi familiile victimelor confirmă masiv folosirea gloanţelor speciale şi rolul „comandourilor de Securitate"

Din economie de spaţiu, ne rezumăm doar la o listă a medicilor români şi străini care au demonstrat că teroriştii au folosit muniţie care nu exista în dotarea MApN, dar şi identitatea teroriştilor ca făcând parte din unităţi de „comando ale Securităţii". Un document care sumarizează declaraţiile relevante ale acestora, inclusiv sursele, a fost depus la SPM. Nu

avem date din care să rezulte că procurorii le-ar fi luat în considerare.

Bucureşti (chirurgi români)

Angelescu, Nicolae (şeful Clinicii de Chirurgie, Spitalul Colţea)

Constantinescu, Nicolae (membru al Academiei de Medicină şi al Academiei Oamenilor de Ştiinţă, medic chirurg la Spitalul Colţea)

Firică, Andrei (directorul Spitalului de Urgenţă Floreasca)

Gavriliu, Dan (chirurg, Spitalul Municipal)

Oancea, Traian (chirurg, Spitalul Militar Central)

Timişoara (medici români)

Bârzeanu, Atanasie (medic primar, doctor în ştiinţe, chirurg, Spitalul Judeţean Timişoara)

Enache, Alexandra (directorul Institutului de Medicină Legală din Timişoara, a fost medic rezident la morga Spitalului Judeţean în 1989)

Fluture, Vladimir (chirurg)

Goga, Andras (medic)

Mogoşeanu, Aurel (medic, şeful serviciului de Terapie Intensivă)

Novac, Rodica (directorul Direcţiei Sanitare Timiş)

Ungor, Csaba (medic)

Un medic neidentificat în filmul lui Ovidiu Boşe Paştina (1991)[8]

Brăila

Marcela Pârlog (asistentă instrumentist la secţia Chirurgie a Spitalului de Urgenţă Brăila)

Medici străini

Burzacao, Manuel dr. (din Spania, Médecins Sans frontières; Ploieşti, Braşov, Buzău şi Brăila)
Domergue, Richard dr. (Franţa)
McGrouther, Angus dr. (Anglia)
Pop, Mariana dr. (Italia)
Rietveld, A.B.M. dr. (din Olanda; Sibiu)
Sister Rosa (din Olanda; Braşov)

Răniţii sau rudele decedaţilor (confirmaţi de un medic sau la morgă)

Butiri, Florin (Bucureşti)
Ciungan, Florin (Bucureşti)
Griga, Ioan (Timişoara)
Haidău, Cătălin (Braşov)
Ioan, Ingrid Irina (Bucureşti; Finlanda)
Kos, Alexandru (Timişoara; Austria)
Mareş(i), Eugen (Bucureşti)
Mihăilescu, Petre (Bucureşti)
Neagu, Mugurel (Bucureşti; Italia)
Nicolosu, Gheorghe (Hunedoara; Italia)
Nemeţi, Nicolae Cristea (Cluj; Austria)
Onofrei, Cristi (Bucureşti; Germania)
Sarnache Costel (Brăila)
Stan, Şerban Bogdan (Bucureşti)

Autorii au predat acest material probator (67 de file, cuprinzând zeci de mărturii ale medicilor şi rudelor victimelor) procurorilor din SPM. Acestea demonstrează şi ele operaţiunea sistematică de ştergere a urmelor crimelor Securităţii. Este

vorba aici de „dispariţia” teroriştilor şi a gloanţelor de 5,6 mm sau explozive (dar şi de alte mijloace de probă precum radiografiile victimelor) din spitale. Faptul că aceste arme au aparţinut doar Securităţii este demonstrat, după cum am arătat, de listele de predare-primire ale armamentului găsite la CNSAS recent. Într-o discuţie recentă, procurorii au replicat că nu ar fi găsit „nici un glonţ de 5,6 mm sau exploziv”. Considerăm că acest fapt nu poate împiedica ancheta în această direcţie. Folosirea acestor gloanţe poate fi dovedită printr-o anchetă atentă, bazată pe declaraţiile unui număr semnificativ de martori. Credibilitatea atâtor medici (unii de renume) este greu de pus la îndoială.

Martorul Nicolae Ştefan Soucoup:

Între orele 5:00 şi 7:00 [23 decembrie 1989] [au avut loc] trageri intense. La un moment dat, *dintr-una din clădiri se trage asupra sa cu armă cu infraroşu, calibru 5,6 mm* (reţine glonţul)… În ziua de 24 decembrie, ora 7, tir puternic spre casa scării de la pasarelă (din clădirea Studiourilor); gloanţele care ricoşau erau de *calibrul 5,6 mm*[9].

Martorul ing. Dan Iliescu, Muzeul de Artă, Bucureşti:

S-a tras din Muzeu permanent. Aveam impresia că *se trage de la parter, de la arta feudală* […]. Armele lor sunau altfel. Aveau o cadenţă sănătoasă. A doua zi şi în zilele următoare, am găsit gloanţe în Muzeu. *Nu erau gloanţe obişnuite*. *Aveau un vârf teşit*. Păreau îmbrăcate într-o cămaşă de plumb. *Era un calibru între cinci, cinci şi ceva. N-au vrut uslaşii să ne lase*

nici un glonţ. I-am rugat să ne lasă măcar de amintire. N-au vrut! Au zis că au nevoie pentru identificare. Au notat de unde le-au ridicat[10].

Concluzie: teroriştii au tras cu gloanţe aflate în dotarea Securităţii, nu şi a forţelor MApN

Conform documentelor predate recent de CNSAS către SPM, *arme de calibru redus (5,6 şi altele) se aflau în dotarea Securităţii*. Potrivit listelor existente în dosarul 2328 din fond Neoperativ şi prezentate în acest volum, unităţile special ale Securităţii (între care UM 0544, DIE – a se vedea declaraţia lui Iulian Vlad, care vorbeşte despre faptul că existau *unităţi ale Securităţii dotate cu armament special*) au predat în perioada 26 decembrie 1989 – 4 ianuarie 1990 către unităţi ale MApN un *număr impresionant de arme de toate calibrele şi proveninţele (foarte mult armament de provenienţă străină, de la puşti-mitralieră şi pistoale automate* la dispozitive de tragere de tipul „pixuri”), împreună cu muniţia aferentă. *Între acestea se regăsesc inclusiv arme şi muniţie de calibrul 5,6 mm*. La momentul predării, cu proces-verbal, către MApN, *s-au consemnat zeci de mii de gloanţe lipsă faţă de momentul în care fuseseră distribuite, cu puţin timp înainte de 22 decembrie.*

Este de la sine înţeleasă preferinţa Securităţii şi a celorlalte „forţe speciale” care au tras după 22 decembrie pentru arme „cu pat scurt şi cu ţeavă scurtă”, după cum declară colonelul magistrat Ilina Radu, prim-procuror al Parchetului Militar

Timişoara. Nu poate fi vorba decât de posibilitatea camuflării mai uşoare a acestor arme în condiţiile „conspirate” ale „luptei de rezistenţă”. Ele se leagă atât cu multiplele salopete şi alte uniforme pe care teroriştii de la USLA sau din alte formaţiuni pregătite în acest scop le purtau în acele zile, cât şi cu necesitatea mobilităţii trăgătorilor de gherilă, în virtutea strategiei „trage şi fugi”.

Interviu cu colonelul magistrat Ilina Radu, prim-procuror al Parchetului Militar Timişoara:

> *L.K.*: Dar dumneavoastră, acum, cred că sunteţi cel mai în măsură să-mi spuneţi care au fost tipurile, în afară de calibrul ăla obişnuit, 7,62, care au fost toate tipurile de gloanţe ce au fost identificate, folosite în 1989, şi care au cauzat decese şi răni. Deci au fost o dată aceste 7,62, au fost acele dum-dum explozive şi-n afară de…
> *R.I.*: 7,65-ul a fost, pistoale-mitraliere scurte…
> *L.K.*: Kalaşnikov, da, din acestea au fost folosite şi la… cred că şi la cazul Jubea…
> *R.I.*: …un tip care, atunci, *erau doar în dotarea forţelor speciale*, la acel moment. *Pistoale cu pat scurt şi cu ţeavă scurtă. Mai erau pistoale-mitralieră, AKAEM-uri obişnuite. Au fost apoi, s-a tras chiar şi cu aruncător de grenade, cu AG 7 şi cu diverse tipuri de pistoale*[11].

Volumul de faţă oferă confirmarea depoziţiei colonelului magistrat Ilina Radu: *pistoale-mitralieră cu pat scurt şi cu ţeavă scurtă (de exemplu, UZI) şi aruncătoare de grenade AG 7 se aflau în arsenalul Securităţii*[12].

1. Al. Mihalcea, „O gafă monumentală”, *România Liberă*, 31.10.1990.
2. Gavrilă Ioan, „Cu ce trag teroriştii”, *Tineretul Liber*, 31.12.1989, p. 1, https://romanian revolutionofdecember1989.com/tag/gloante-cu-cap-widia, accesat pe 6.12.2018.
3. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din ’89. Probe prezentate şi comentate de un fost şef al Procuraturilor Militare*, Lucman, Bucureşti, 2012, p. 143.
4. Feri Predescu, „Memoriile lui Miron Mitrea, scrise în puşcărie. Cum a capturat un «terorist» arab la Revoluţie şi cum i-a dictat Ion Iliescu să facă ordine la Mineriadă”, *Evenimentul Zilei*, 22.07.2015, http://evz.ro/memoriile-lui-miron-mitrea-scrise-in-puscarie-cum-a-capturat-un-terorist-arab-la-revolutie-si-cum-i-a-dictat-ion-iliescu-sa-faca-ordine-la-mineriada.html, accesat pe 6.12.2018.
5. Mihai Floca, „Reportaj la USLA”, *Tineretul Liber*, 5.01.1990, p. 4.
6. Radu Anton Roman, „Bătălia pentru Bucureşti”, *România literară*, anul 23, nr. 3, 18.01.1990, pp. 14-15.
7. Dan Badea, „Gloanţe speciale sau ce s-a mai găsit în clădirea Direcţiei a V-a”, *Expres*, 16-22 aprilie 1991.
8. Filmul *Timişoara – Decembrie 1989*, regia Ovidiu Bose Paştina, imaginea Doru Segal, Sahia-Film, 1991. Discuţia despre experienţa lucrătorilor din spital începe la minutul 48.40. Ei vorbesc în mod specific despre rănile neobişnuit de distructive suferite de manifestanţi. La aproximativ minutul 51.00, un medic spune că s-au folosit gloanţe explozive.
9. Televiziunea Română, Mihai Tatulici, *Revoluţia română în direct*, Combinatul Poligrafic Bucureşti, 1990, p. 133

10. Ion Zubaşcu, „Misterioasa revoluţie română”, *Flacăra*, 19 decembrie 1990, p. 11.
11. Liza Kratochwill, „Cine a tras în noi… după 22?!”, *Memorialul revoluţiei 16-22 decembrie 1989*, 2(5), 2009, pp. 91-95, http://www.memorialulrevolutiei.ro/index.php?page=revista-on-line/memorial-5/cine-a-tras, accesat la 6.12.2018.
12. A se vedea subcapitolul „O redutabilă forţă militară conspirată. Arsenalul Securităţii conform documentelor găsite recent la CNSAS” de la pagina 148.

2

Diversiunea radioelectronică[1]

Încă de la începutul lui 1990 s-au publicat rapoarte cu privire la o posibilă diversiune radioelectronică după 22 decembrie în jurul unor unităţi militare[2]. Cel mai detaliat a apărut pe 21 martie 1990 în revista *Armată Poporului* de locotenent-colonelul Alexandru Bodea. Seria se intitula „Variantă la invazia extratereştrilor” şi era subintitulată „Pe cine interpelăm pentru uriaşa şi ultraperfecţionata diversiune psihologică şi radioelectronică prin care s-a urmărit paralizarea conducerii Armatei în timpul Revoluţiei?”.

În primul articol al seriei, lt.-col. Bodea da detalii asupra diversiunii radioelectronice din decembrie 1989 şi a surselor acesteia:

> Suntem invitaţi la Punctul de Comandă al Trupelor de Apărare Antiaeriană a Teritoriului [PCCAAT], unde, timp de mai multe ore, cu ajutorul unor specialişti de competenţă recunoscută, inclusiv al şefului de Stat-Major, al comandantului trupelor de rachete şi artilerie antiaeriană şi al comandantului trupelor radiotehnice, ne propunem să

facem o succintă trecere în revistă a ceea ce se întâmplat aici, dar şi la unităţile mari, la unităţile şi subunităţile subordonate, pe timpul Revoluţiei şi în perioada imediat următoare. Avem la îndemână, pentru un edificiu, un bogat material documentar, constând din *jurnalul acţiunilor de luptă, schemă de evoluţie a situaţiei aeriene din principalele momente cu care s-au confruntat trupele de apărare antiaeriană a teritoriului*...

În ansamblu, în ziua de 22 decembrie *au fost sesizate circa 300 de obiective de aviaţie acoperind spaţiul aerian al ţării, care ofereau oricărui specialist în materie imaginea unei operaţiuni aeriene de invazie. Simultan, în circuitele telefonice şi radio, inclusiv în cele de comandă, se înregistra o uriaşă avalanşă de ordine şi informaţii dintre care unele contradictorii.* Înălţimile de zbor, vitezele şi durata de evoluţie a ţintelor aeriene descoperite erau în general mici. Peste 96% zburau la înălţimi de sub 1.000 m, din care 87%, sub 500 m. Vitezele erau cuprinse, preponderent, între 150-300 km/h, iar durata tractoarelor era relativ mică, la unele până la 10 minute, ceea ce lasă impresia că elicopterele, probabil, intenţionau să desanteze trupe. Ele foloseau frecvent manevrele în direcţie şi înălţime şi uneori acţionau în zona limitată. *De regulă, intensitatea de evoluţie sporea după lăsarea întunericului.* Majoritatea ţintelor au apărut pe teritoriul ţării în partea de Sud, Sud-Est, Vest şi Nord-Vest, cu intensitate mai mare în apropierea frontierelor de stat, dar şi în zonele localităţilor Călăraşi, Hârşova, Făurei, Buzău, Reşiţa, Oradea, Satu Mare, Baia Mare, Cluj, Covasna şi Lacul Sinoe. *După un scenariu oarecum similar, situaţiile aeriene s-au repetat şi în zilele următoare, la 23 decembrie – circa 250*

de traiecte de ţinte aeriene, în 24 decembrie – peste 100, după care numărul acestora a scăzut continuu (ne referim, desigur, numai la traiectele ţintelor aeriene, deci nu ale celor care vizau evoluţia aeronavelor ce zburau potrivit programelor cunoscute)[3].

Este important de remarcat că, deşi aceasta era o publicaţie oficială a militarilor români, Bodea admitea eforturile unor forţe necunoscute, se presupune, puternice, de a şterge istoria celor întâmplate cu numai câteva luni în urmă: „Chiar dacă drumul spre acest adevăr devine tot mai greu, mai anevoios, din cauză că, prin grija nu tocmai dezinteresată a unora, cărora le este frică de acest adevăr, majoritatea probelor materiale existente şi relativ mai uşor de depistat şi identificat au fost atunci, în zilele imediat următoare Revoluţiei, şterse ca şi cum nici n-ar fi fost. Din nefericire însă, ele nu au putut fi chiar cu desăvârşire făcute dispărute”[4].

Concluzii care se desprind din articolele publicate în *Armata Poporului*

1. *Rachetele au lovit unele ţinte – sugerând că cel puţin unele dintre acestea au fost create de dispozitive aeriene reale – şi este fals că nu au existat rămăşiţe ale dispozitivelor doborâte.*

În raportul Procuraturii Militare din decembrie 1992, autorii au făcut publice statistici care de atunci continuă să fie repetate în numeroase articole: în combaterea celor mai bine de 1.200 de

ţinte apărute pe radar, *„au fost lansate 58 de rachete antiaeriene de diferite tipuri, dintre care peste 60% au explodat la ţintă,* la parametrii determinaţi cu ajutorul mijloacelor de radiolocaţie, ceea ce demonstrează existenţa unor *obiecte zburătoare sau faptul că s-a executat bruiaj eficace asupra focoaselor radio ale rachetelor, provocându-se explozia acestora*". În acest sens, seria de articole menţionează o unitate în care lucra maiorul Gelu Dragomir, relatând: „Preponderent, ţintele descoperite şi urmărite acţionau din direcţiile *Sud şi Sud-Vest*, cu viteze cuprinse între 50-100 m. În acea noapte de 22 spre 23 decembrie, au intrat în zona de acţiune a unităţii nu mai puţin de 18 ţinte aeriene, iar în noaptea următoare, 11, absolut toate fiind combătute. Dintre rachetele lansate, *marea lor majoritate au făcut explozie la ţintă*".

În aprilie 1990, în *Armata Poporului,* Bodea a furnizat detalii despre specialiştii în analiză spectrală care au făcut rapoarte privind resturile rezultate de la unele rachete explodate în decembrie 1989. S-a referit la aceste rămăşiţe spunând că au fost strânse în „doi saci", ceea ce sugerează că afirmaţia conform căreia n-au existat niciodată dovezi care să permită o anchetă a diversiunii radioelectronice este falsă:

> În numerele anterioare ale ziarului nostru ne-am referit succint la un anume gen de probe materiale care au fost descoperite şi cercetate: resturi de baloane având ataşate reflectoare poliedrice[5], sonde meteorologice de o factură cu totul specială şi rachete miniaturale.
> În afară de acestea, au fost găsite şi alte probe la care ne vom opri în cele ce urmează. Astfel, în mai multe zone, au fost identificate cratere adânci de circa 3-4 metri şi cu un

diametru de aproximativ 10-12 metri. Proveniența acestora se apreciază că ar fi de la unele obiecte aeriene care, lovite în aer, au căzut şi, la impactul cu solul, au produs asemenea dislocări ale terenului. S-a considerat că respectivele obiecte aeriene au fost prevăzute cu sisteme de autodistrugere, care au făcut să dispară urmele materiale. Realitatea era însă cu totul alta. Nu ne referim la sistemele de autodistrugere, ci doar la prezența urmelor materiale. La o cercetare mai atentă a craterelor, acestea au fost găsite. *Ele sunt acum adunate în doi saci şi rămăşiţele straniilor „OZN"-uri pot fi văzute de oricine*. Este adevărat că în aceleaşi locuri au fost găsite şi rachete neexplodate la ţintă, dar, de notat, despre destule rămăşiţe recuperate din acele cratere s-a dovedit că sunt de la ţintele aeriene doborâte. Le-am examinat şi noi îndeaproape. Se poate uşor observa că au rezultat prin explozie. Au o grosime de 1-3 centimetri, deci comparabilă cu cea a elementelor componente ale unor aparate de zbor. Parte dintre ele ar putea proveni din motoarele sau rezervoarele de combustibil ale acestora. Pentru această supoziţie pledează şi faptul că au fost fabricate dintr-un material specific industriei aeronautice. *De altfel, din acest punct de vedere, nu există nici un dubiu. O atestă şi buletinele de analiză spectrală, întocmite de specialişti, din care rezultă că este vorba de un aliaj complex, în compoziţia căruia se află fier, siliciu, cupru, zinc, mangan, nichel, plumb, staniu, titan şi magneziu, un aliaj diferit de cel din care au fost realizate rachetele antiaeriene care au explodat la ţinte doborâte*[6].

2. *Diversiunea radioelectronică nu a fost un eveniment izolat. Ea a fost însoţită de dezinformare şi ameninţări telefonice,*

precum şi de atacuri de foc armat reale.

Unităţile militare de radiolocaţie au primit în acelaşi timp apeluri telefonice care conţineau ameninţări. Mai mult, erau confruntate concomitent cu atacuri simulate. În unele cazuri au existat şi atacuri teroriste reale, soldate cu soldaţi ucişi sau răniţi. Aşadar, o campanie *coordonată planificată*. Faptul că până şi CAAT (Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului) a fost ţinta acestei diversiuni arată gradul ei de sofisticare. Spre deosebire dezinformările primite de posturile de televiziune şi radio, ale căror numere de telefon se puteau afla mai uşor (în unele cazuri, au fost chiar date publicului direct pe post), numerele de telefon ale UM-urilor şi la care s-au făcut apelurile erau secrete. Alexandru Bodea spune că:

> Dar ne vom opri şi vom analiza mai îndeaproape o altă acţiune de aceeaşi natură, ce se corela cu o diabolică precizie cu informaţiile parvenite de pe ecranele radiolocatoarelor. Este vorba de „intoxicarea" cu informaţii false pe calea legăturilor fir. Din surse exterioare Armatei, dar – nu puţine – şi din interiorul sistemului de transmisiuni al ApAAT. Deoarece aproape la toate cele mai importante zone de dislocare a trupelor noastre, în imediata vecinătate a dispozitivelor de luptă, a punctelor de comandă, erau simulate simultan atacuri combinate ale teroriştilor şi ale elicopterelor inamice (imitate cu ajutorul unor mijloace aeriene dispunând de dispozitive de semnalizare luminoasă de diverse culori ce creau imaginea unor aeronave în zbor). Atacuri ce, pe alocuri, nu erau total false, ci se soldau cu morţi şi răniţi în rândul cadrelor şi ostaşilor noştri. *Toate menite, evident, să creeze şi să amplifice deruta, panica, să*

provoace unităţile şi subunităţile să riposteze cu focul armamentului şi mijloacelor de apărare antiaeriană din dotare, să escaladeze acţiunile de confruntare armată, să creeze imaginea unui „război total” împotriva unui inamic fără identitate, aparent copleşitor, dar totuşi, în ultimă instanţă, greu de înţeles ce scopuri urmăreşte dincolo de acela de a ne uza fizic şi psihic, de a ne consuma muniţia şi de a ne testa limitele şi capacităţile noastre de rezistenţă. Căci de o întoarcere a cursului evenimentelor nu mai putea fi vorba! Pentru nimeni!

Dar să revenim la „intoxicarea” cu informaţii false. Afirmăm că numai în ziua de 22 decembrie 1989, pe ecranele Punctului de Comandă Principal al CAAT au fost materializate peste 300 de traiecte de ţinte aeriene, pe 23 decembrie – peste 250 de ţinte, pe 24 decembrie – peste 100, după care numărul lor a scăzut continuu. Concomitent, pentru ca diversiunea radioelectronică să fie completă, în circuitele telefonice ale punctului de comandă au fost înregistrate peste 100 informaţii false despre atacurile fantomaticelor elicoptere în 22 decembrie 1989, peste 460 în 23 decembrie şi aproape 50 în 24 decembrie. Cele mai multe asemenea informaţii soseau pe timpul nopţii: în noaptea de 22/23 decembrie – peste 400, iar în noaptea de 23/24 decembrie – peste 300[7].

3. *Tactica şi strategia teroriştilor diversionişti.*

Într-una dintre unităţi, atacurile au continuat şi în noaptea de 26/27 decembrie. Cum au remarcat şi alţii, formele de atac erau multiple şi programate, urmând un program specific şi, cu trecerea timpului, previzibil.

Dar se părea că „serialul nocturn” al atacurilor teroriste începea să-şi arate anumite „tipicuri” – dacă le putem numi aşa – care ar fi meritat să fie mai judicios analizate şi luate în calcul pentru luarea unor măsuri mai eficiente de contracarare. Toate atacurile terestre ale teroriştilor erau executate exclusiv pe timp de noapte şi, de regulă, *în două „reprize” a circa o jumătate de oră fiecare, una în prima parte a nopţii (aproximativ între orele 22-23) şi alta spre ziua (în jurul orei 2-3)*. Executate de grupuri mici de terorişti – nişte profesionişti ai luptei de gherilă având un armament de înaltă precizie, dotat cu sisteme optice de ochire pe timp de noapte – *atacurile nu vizau însă altceva decât întreţinerea unei atmosfere stresante, de tensiune, de ameninţare permanentă, pentru menţinerea întregului efectiv (pe cât posibil!) în cazarmă, într-o permanentă stare de luptă, pentru a-l uza şi a-l determina să-şi irosească o cantitate mai mare din resursele de muniţie*[8].

Din observaţiile lui Bodea rezulta cu claritate că atacurile ţin de tactica *etapelor iniţiale ale războiului de gherilă*, bazat pe *hărţuire psihologică şi Armată care să slăbească moralul şi resursele inamicului* şi care, cel puţin pe termen scurt, *nu încearcă să atace şi să ocupe clădiri şi obiective*. Adică exact ceea ce prevedea, după cum se va vedea, planul „luptei de rezistenţă” pregătit de mulţi ani de Securitate pentru cazul în care „elemente duşmănoase” ar răsturna dictatura Ceauşescu, ar prelua puterea şi ar „ocupa vremelnic teritoriul”.

Pe 30 mai 1990, lt.-col. Bodea publica în *Armata Poporului* această analiză a tacticii diversioniştilor/teroriştilor în timpul „războiului de rezistenţă” sau „luptei de rezistenţă” preconizate

de Nicolae Ceauşescu:

> Am adăuga că, în concepţia doctrinară referitoare la apărarea patriei de către întregul popor, elaborată „sub oblăduirea fostului comandant suprem" a existat, atât sub aspect teoretic, metodologic, cât şi practic o susţinută preocupare, mai ales în ultimii ani, pentru fundamentarea conceptului de „război de rezistenţă" şi de pregătire, încă din timp de pace, a unor formaţiuni „de rezistenţă" şi a unor „zone libere" şi raioane de pe teritoriu în care, în cazul ocupării unor părţi din teritoriul naţional, vor acţiona aşa-zise „grupuri sau detaşamente de rezistenţă"[9].

Este absurd de presupus că nu Securitatea, ci chiar Armata ar fi fost în spatele diversiunii şi terorismului din decembrie 1989. Cum s-ar explica în acest caz de ce tot Armata ar fi publicat, tocmai în paginile săptămânalului oficial al MApN, detalii ale diversiunii radioelectronice, cu atât mai mult în contextul luptei de rezistenţă?

4. *Diversiunea radioelectronică a revenit pentru o scurtă perioadă şi la jumătatea lunii ianuarie 1990.*

Diversiunea radioelectronică de fapt nu s-a încheiat la sfârşitul lui decembrie, deşi actele teroriste dispăruseră. Bodea afirmă că au mai fost scurte episoade la jumătatea lunii ianuarie. În acest sens e greu de justificat teoria că diversiunea ar fi opera FSN-ului: de ce s-ar mai fi reangajat acesta într-o astfel de tactică după ce cucerise puterea? Armata însăşi nu ar mai fi avut, cu atât mai puţin, vreun motiv să creeze panică propriilor forţe.

Un alt argument de luat în seamă este că articolele nu par să fi avut rolul de „campanie mediatică” de dezinformare a publicului. *Armata Poporului* era citită de foarte puţini, în general cadre militare.

> În data de 09.01.1990, între orele 21:55 şi 23:14, pe ecranele complexului de dirijare a rachetelor de la una dintre subunităţile subordonate au fost sesizate semnale provenind de la un număr de 12 aeronave neidentificate, care se deplasau la înălţimi cuprinse între 300 şi 1.800 m, pe direcţia unei localităţii învecinate.
> În ziua următoare, între orele 03:00 şi 04:15, au fost sesizate din nou semnale de la şase aeronave, după care, la fel, între orele 17-18:00 şi 21:30, acelaşi tip de semnale, despre nişte ţinte aeriene evoluând la altitudini cuprinse între 800 şi 3.000 m, pe aceeaşi direcţie de deplasare ca şi în ziua precedentă.
> Apoi, parcă pentru a le întări rachetiştilor convingerea că nu poate fi vorba de nici o confuzie, a treia zi, pe 11 ianuarie, între orele 04:00 şi 05:00, au apărut iarăşi semnale despre şapte aeronave neidentificate, având în esenţă aceleaşi caracteristici de zbor. Ceea ce este curios este că nici una dintre ţinte nu a fost observată vizual şi nici nu a făcut să se audă în zona respectivă zgomotul caracteristic de motor[10].

5. *Sursele diversiunii radioelectronice.*

După ce a analizat evenimentele din 9-11 ianuarie 1990, Bodea a continuat:

> Stând de vorbă cu unii cetăţeni din zona localităţii unde au

fost sesizate acele ţinte aeriene şi unde fusese localizat straniul trafic radio interceptat, comandantul unităţii de apărare antiaeriană la care ne-am referit a aflat că în vecinătate există un drum forestier [localitatea respectivă se afla într-o zonă muntoasă], mărginit de două rânduri de sârmă ghimpată, drum pe care nu se efectuează, de fapt, transporturi forestiere. *Nu de alta, dar şi pentru că până la Revoluţie drumul în cauză era interzis şi se afla sub pază strictă a Securităţii.*

Tot acei cetăţeni au mai ţinut să-l informeze pe comandantul unităţii că nici după Revoluţie drumul respectiv nu a rămas chiar al nimănui, întrucât în zona respectivă au fost văzute persoane îmbrăcate în uniforme de pădurari despre care însă nimeni de la ocolul silvic în raza căruia se află acele locuri nu ştia absolut nimic.

Cine să fi fost oare acei „pădurari" necunoscuţi? Şi cu ce „treburi" pe acolo?[11]

Bodea prezintă un caz similar în care s-a aflat o unitate aviatică unde lucra lt.-col. Gheorghe Ilie:

Întrebarea firească şi imediată ce se pune este: de unde ştia inamicul aerian cu atâta precizie acele zone? Doar două dintre ţinte s-au apropriat mai mult, riscând să se expună tragerilor prin ochirea directă cu mitraliere antiaeriene… Paradoxal, dar respectarea acestor „reguli" bazate pe o riguroasă cunoaştere a zonelor de nimicire se făcea inclusiv în funcţie de dispozitivul de luptă al fiecărui divizion de unitate, de cunoaşterea posibilităţilor concrete ale tehnicii noastre de apărare antiaeriană din înzestrare. Din analiza

traiectelor ţintelor aeriene din zona de est a unităţii s-a desprins totodată concluzia că ele evoluau în majoritatea cazurilor pe aceleaşi coordonate ca şi unele dintre *aeronavele ce au efectuat zboruri de „importanţă deosebită" programate în ultimii ani, folosite pentru plimbarea fostului dictator la rezervaţiile de vânătoare*[12].

Într-un interviu publicat la sfârşitul lui 1991 despre evenimentele petrecute în zona Brăilei în decembrie '89, maiorul Tănase Horia confirmă în seria lui Bodea:

În ţară au existat puncte fixe (în special în vilele de vânătoare ale lui Ceauşescu) şi mobile (pe autoturisme Dacia şi Lada) din care s-au transmis mesaje codificate, probabil pentru conducerea operaţiunii radioelectronice şi de dezinformare la care am fost martori şi totodată victime. Cei de la goniometraj vă pot spune mai multe în acest sens. În Insula Mare a Brăilei există o *vilă de vânătoare, care a aparţinut lui Ceauşescu*[13].

Din nou se remarcă activităţi în zonele unde existau instalaţii ale Securităţii dedicate pazei lui Nicolae Ceauşescu, în acest caz într-o zonă (Brăila) care constituia una dintre rutele de evacuare ale dictatorului.

Şi ofiţerul Eftimescu (menţionat anterior) face afirmaţii demne de luat în seamă în acest sens:

Foarte des s-a semnalat apariţia elicopterelor în preajma unor rezervaţii cu cabane de vânătoare sau de odihnă destinate fostului dictator, care, după câte se ştie, numai

când venea el i se asigura o pază straşnică. Un artilerist antiaerian a deschis focul asupra unui astfel de aşezământ. Din acel moment, în zona respectivă nu au mai apărut elicoptere inamice[14].

De la bun început, au uimit acţiunile de bruiaj de radiolocaţie prin imitare, procedeu electronic ultramodern, prin care inamicul preia impulsul electronic al unei staţii de radiolocaţie adversară, îl amplifică şi îl multiplică, după care îl înapoiază staţiei în cauză sub multiple semnale corespunzătoare unor imagini ale unor ţinte aeriene fictive. Cu o asemenea „intoxicare" se mai întâlnise radiolocaţia noastră înainte de 16 decembrie 1989, pe la sfârşitul lui noiembrie, când nu se putuseră identifica autorii. Asemenea semnale au provenit *din nişte zone izolate din aproprierea unor dispozitive ale cercetării apărării antiaeriene*. Atunci nu s-a dat importanţă unor indivizi apăruţi în zonele respective care s-au dat drept pescari, vânători, excursionişti sau chiar militari în uniformă românească. Ulterior, s-a constatat că nu aveau nici o legătură cu îndeletnicirile pe care le revendicaseră. Faţă de diversiunea din ultimele zile ale lunii decembrie, acele semnale din noiembrie au apărut ca simple încercări [...] în vederea acţiunilor viitoare[15].

După mărturiile unor cadre din dispozitivele de apărare antiaeriană din zona Bucureştiului, rezultă că aceste elicoptere transportau dimineaţa teroriştii care acţionaseră pe timpul nopţii, iar seara îi aduceau în locurile de unde se răspândeau. Asta însemna că respectivii terorişti se odihneau undeva. Cum numeroasele cazuri de semnalizare a apariţiei ţintelor aeriene au fost din *direcţiile unor domenii de odihnă sau vânătoare ale lui Ceauşescu*, unde paza pe

timpul cât el nu era acolo era redusă, ne conduce la concluzia că aceştia îşi făcuseră bivuacul în pădurile din domeniile respective...[16]

Articolele de mai sus arată clar că diversiunea radioelectronică şi-a avut originea în interiorul României şi a fost însoţită de o dezinformare prin telefon şi de atacuri teroriste reale. Ea a continuat, cu intensitate redusă, şi dincolo de moartea lui Ceauşescu. Este evident că a avut ca obiectiv să genereze confuzie şi panică în unităţile militare. Aşa cum au presupus şi ofiţerii de Armată, Securitatea îşi crea astfel posibilităţi de repliere cu scopuri bine definite. În prima perioadă, era vorba de a pregăti condiţiile readucerii lui Nicolae Ceauşescu la putere[17] şi, evident, să-şi scape şi propria piele. Ulterior, să acceadă la vârful noii administraţii. Diversiunea teroristă a făcut astfel parte din lupta de rezistenţă a Securităţii, conform planului stabilit în ultimii ani ai dictaturii ceauşiste descris în revista *Securitatea*[18].

Războiul electronic semnalat de statele vecine

Conform planului „luptei de rezistenţă", Securitatea deţinea staţii de transmisii radio secrete. Armata Ungariei (care din octombrie al acelui an era liberă de comunism) le monitoriza, inclusiv în decembrie 1989. Privind cu simpatie Revoluţia română, Ungaria a furnizat în acest sens date Armatei române. Acestea au fost confirmate de oficialii militari maghiari, dar şi

de cei români. Colonelul György Keleti, purtătorul de cuvânt al Ministerului maghiar al Apărării, declara pe 26 decembrie 1989:

> Vă pot da ştiri bune astăzi pe plan militar [...]. Astăzi am avut un contact bun cu conducerea militară română. Situaţia din România s-a îmbunătăţit simţitor. Evaluarea noastră este că ieri s-a produs un eveniment de cotitură şi, conform informaţiilor şi analizei noastre, direcţia Armatei române a devenit mai decisivă. Aş vrea să spun că s-a înregistrat o slăbire progresivă a Securităţii. Chiar noi putem vedea acest lucru pentru că unităţile noastre de radio căutare şi localizare din Ungaria au detectat 31 de centre de radio ale Securităţii care transmiteau acum câteva zile, iar ieri nu mai erau decât 19, iar astăzi doar 5. Chiar noi am dat aceste date conducerii Armatei române[19].

Vecinii de la sudul Dunării au confirmat şi ei existenţa ţintelor aeriene false în spaţiul aerian al României şi aparentele „incursiuni" pe care acestea le-au făcut pe teritoriul Bulgariei:

> Mai mult, în perioada 22-25.12.1989, şi sistemul de cercetare prin radiolocaţie al Bulgariei a recepţionat o parte din situaţia aeriană de la noi. În martie 1990, la o întâlnire ce a avut loc la Moscova, generalul-colonel Blagoev, comandantul Apărării Antiaeriene al Bulgariei, a ţinut să-l informeze pe comandantul român al Apărării Antiaeriene că radiolocatorişti bulgari au confirmat situaţia creată în spaţiul aerian românesc, inclusiv faptul că pentru a combate două ţinte aeriene descoperite de staţiile de radiolocaţie

bulgăreşti, ţinte care au trecut la sud de Dunăre, a fost ridicată în aer o celulă de vânătoare, dar care nu a descoperit prezenţa fizică a vreunei aeronave. Această afirmaţie este o nouă confirmare a faptului că situaţia aeriană complexă din spaţiul aerian al România a existat ca atare, că ţintele aeriene au fost descoperite atât de sistemele specializate ale CAAT şi Aviaţiei Civile, cât şi de sistemul din structura CAAT al Bulgariei. Într-o discuţie avută cu fostul ataşat militar român la Budapesta, colonel Ioan Todericiu, acesta a afirmat că, în perioada respectivă, şi în partea de est a Ungariei radarele ungureşti semnalau prezenţa unor ţinte aeriene[20].

Componenta radioelectronică a luptei de rezistenţă

După cum am arătat în studiul din *NRDO* şi după cum rezultă şi din citatele de mai sus, „războiul radioelectronic" menit să menţină Armata într-o stare *permanentă de nesiguranţă, de teamă*, inclusiv prin ţinte aeriene false, a fost declanşat din unităţi speciale de Securitate.

A fost cunoscut şi folosit în scop de diversiune inclusiv sistemul de transmisiuni pentru conducerea şi înştiinţarea trupelor de apărare antiaeriană a teritoriului. În majoritatea cazurilor, acţiunile de luptă aeriană şi terestre s-au desfăşurat pe timp de noapte, probabil cu forţe şi mijloace dispuse din timp în zonele respective, dar şi cu altele

redislocate pe parcurs. [...] Există suficiente date şi informaţii care ne îndreptăţesc să afirmăm că toate acţiunile aeriene au fost declanşate – fie real (cu ajutorul unor mijloace şi dispozitive adecvate de creare a ţintelor aeriene false), fie imitate (cu o aparatură radioelectronică modernă) – din interiorul ţării şi, de regulă, din aceleaşi zone în raioanele unor localităţii pe care, din motive a căror explicaţie nu-şi are locul aici, nu le vom divulga[21].

După cum rezultă din serialul citat din *Armata Poporului*, militarii cunoşteau într-o anumită măsură conceptul ceauşist al „războiului de rezistenţă". Mai mult, caracteristicile atacurilor pe care autorii articolelor le-au detectat se suprapun întocmai, ca şi în alte cazuri, planurilor prezentate în acest volum în capitolul dedicat luptei de rezistenţă a Securităţii:

– atacuri desfăşurate exclusiv pe timp de noapte;
– în general executate în două „reprize" de circa o jumătate de oră fiecare, una în prima parte a nopţii şi alta înaintea zorilor;
– teroriştii acţionau în grupuri mici şi erau antrenaţi în lupta de gherilă;
– posedau armament de înaltă precizie, inclusiv sisteme optice de ochire pe timp de noapte;
– scopul atacurilor nu era să cucerească imediat unităţile militare (lucru oricum improbabil, ţinând cont de numărul redus de luptători de care dispuneau), ci să menţină militarii în cazarmă;
– un alt scop era ca atât starea permanentă de tensiune şi oboseală, cât şi pierderile umane şi de muniţie să ducă la scăderea moralului şi a capacităţii de luptă a Armatei. O

declaraţie care coroborează pe cele citate în ziarul *Armata Poporului* a dat şi generalul Mircea Mocanu, comandantul CAAT în 1989. Acesta adaugă un element concret al diversiunii executate de Securitate în cadrul razboiului radioelectronic împotriva unitaţilor de apărare antiaeriană: „Au fost găsite pe teritoriul ţării mai multe baloane tip meteo, cu materialul din plastic sfâşiat de schije; de baloane atârnau reflectoare poliedrice, adică un schelet de lemn cu foiţă de staniol în măsură să reflecte undele electromagnetice emise de staţiile de radiolocaţie”[22].

1. Această secţiune are la bază studiul publicat în Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989”, *Noua Revistă de Drepturile Omului*, nr. 4, 2018, http://revistadrepturileomului.ro/sumar_4_2018.html.
2. Vezi, de exemplu, Radu Ciobotea, „Teroriştii au tras. Unde sunt teroriştii?”, *Flacăra*, nr. 8, 21 februarie 1990, p. 8; Horia Alexandrescu, „Misterele de la Boteni (IV): Faţă în faţă cu «Războiul Electronic»”, *Tineretul Liber*, 18 martie 1990; Brânduşa Armanca, „Recuperarea Azurului”, *Orizont* (Timişoara), nr. 12, 23 martie 1990, p. 3.
3. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereştrilor”, *Armata Poporului*, nr. 12, 21 martie 1990, p. 1, 4.
4. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereştrilor”, *Armata Poporului*, nr. 13, 28 martie 1990, p. 1.
5. Cu privire la acest aspect, este interesant de citit ceea ce

afirma în 2011 în *Adevărul* Radu Borcea, care în decembrie 1989 era şeful biroului de luptă electronică din cadrul Comandamentului Aviaţiei Militare: „Generalul Iosif Rus, comandantul Aviaţiei, a primit prin februarie 1990 nişte resturi dintr-un reflector poliedric găsit în zona Timişoara. Mi l-a pus mie în braţe, să mă ocup de el. L-am luat şi l-am reconstituit. Era un schelet de lemn îmbrăcat în staniol, care e o suprafaţă bună conductoare de electricitate. În orice poziţie îl vede o undă electromagnetică, acest reflector poliedric o trimite înapoi. Exact ceea ce se întâmplă cu ţinta aeriană. Astfel de dispozitive au umplut radarele de ţinte în decembrie 1989. Au apărut din astea cu zecile, mai ales noaptea, când era mai greu de stabilit dacă e sau nu e ţintă reală. Şi apariţia lor pe radar a fost interpretată drept un atac masiv al aviaţiei inamice” – Cristian Delcea, Mihai Voinea, „Misterele revoluţiei/Diversiunea radioelectronică: sovieticii sau americanii?”, *Adevărul*, 1 iunie 2011, http://www.adevarul.ro/actualitate/Diversiunea_radioelectroni_sovieticii_sau_americanii_0_490751545.html, accesat la 23.11.2018.

6. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereştrilor”, *Armata Poporului*, nr. 15, 11 aprilie 1990, p. 3.
7. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereştrilor”, *Armata Poporului*, nr. 19, 9 mai 1990, p. 2.
8. *Idem*, „Variantă la invazia extratereştrilor”, *Armata Poporului*, nr. 23, 6 iunie 1990, p. 3.
9. *Idem*, „Variantă la invazia extratereştrilor”, *Armata Poporului*, nr. 22, 30 mai 1990.
10. *Ibidem*.

11. *Ibidem.*
12. *Idem*, „Variantă la invazia extratereştrilor”, *Armata Poporului*, nr. 21, 23 mai 1990, p. 3.
13. Lt.-col. Fănică Voinea Ene, „Brăila în zilele revoluţiei (11)”, *Libertatea* (Brăila), 19 decembrie 1991, pp. 1, 3. Această fascinantă şi revelatoare serie a fost de asemenea publicată în *Armata Poporului* aproximativ în aceeaşi perioadă.
14. Colonel (r) Gheorghe Eftimescu, interviu din 23 martie 1992, „Un «joc de război» ciudat”, *Europa (Est/Vest)*, nr. 78, iunie 1992, p. 8.
15. Colonel (r) Gheorghe Eftimescu, interviu din 23 martie 1992, „Un «joc de război» ciudat”, *Europa (Est/Vest)*, nr. 77, mai-iunie 1992, p. 3.
16. Angela Băcescu, înterviu cu colonel (r) Gheorghe Eftimescu, „Adevărul – A fost prima victimă a evenimentelor din decembrie 1989. Cine a tras în noi după 22? (II)”, *Europa (Est/Vest)*, nr. 159, 18-24 ianuarie 1994, pp. 6-7.
17. Să ne reamintim că „Sarcina prioritară, de importanţă excepţională şi de maximă responsabilitate a întregului aparat” al DSS era „asigurarea securităţii depline a Conducătorului Partidului şi Statului”, respectiv „marele Erou al păcii”, „Comandantul nostru Suprem” pe care activul de comandă din Securitate îl „omagiază cu profund respect şi fierbinte dragoste”, „personalitatea de excepţie”, „genialul inspirator şi făuritor al victoriilor obţinute pe drumul destinului comunist al patriei, ctitor strălucit al unei politici de neasemuită omenie, cel mai dârz şi neînfricat luptător revoluţionar pentru afirmarea şi apărarea independenţei, suveranităţii şi unităţii naţionale” etc. etc. (Fragmente din agenda de lucru a maiorului Dinu Nicolae din cadrul

Direcţiei a V-a – Securitate şi gardă a preşedintelului. ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 28.)

18. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989”, *NRDO*, nr. 4, 2018, http://revistadrepturileomului.ro/sumar_4_2018.html.
19. FBIS-EEU 89-247, 27.12.1989, f. 39. „Purtătorul de cuvânt al Armatei Ungariei în legătură cu România”, 1730 GMT 26 Dec 1989. Disponibil şi la https://romanian revolutionofdecember1989.files.wordpress.com/2012/01/image accesat la 6.12.2018. Foreign Broadcast Information Service (FBIS) a fost până în 2005 componenta deschisă de informaţii a Directoratului de ştiinţă şi tehnologie al CIA (Central Intelligence Agency) a Statelor Unite.
20. General-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu (coord.), *Armata Română în Revoluţia din decembrie 1989*, Editura Militară, Bucureşti, 1998, pp. 418-419.
21. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereştrilor”, *Armata Poporului*, nr. 22, 30 mai 1990.
22. https://adevarul.ro/news/societate/video-misterele-revolutiei-diversiunea-radio electronica-sovieticii-americaniii-1_50ad127b7c42d5a6638e4c95/index.html.

3
Folosirea simulatoarelor de foc la Revoluţie

Unul dintre instrumentele cu care s-a creat panica în rândul revoluţionarilor şi Armatei la Revoluţie au fost simulatoarele de foc. Mai mulţi martori, inclusiv ofiţeri de Armată le-au semnalat. Ele explică şi de ce în multe puncte din oraşe se auzeau în acele zile focuri de armă fără să existe victime şi fără să se vadă puncte atinse de gloanţe. Unii revoluţionari se obişnuiseră cu aceste zgomote care simulau arme de foc şi nu se mai fereau. Această situaţie se poate observa foarte clar într-unele din scenele filmate la Revoluţie[1].

Se poate spune că simulatoarele funcţionau ca arme într-o luptă de diversiune, întrucât puteau duce la declanşarea focului fratricid şi producerea de victime. Ele corespundeau scopurilor explicite ale luptei de rezistenţă a Securităţii, respectiv crearea de panică şi haos în cadrul forţelor inamice, adică Armata şi revoluţionarii de pe străzi. Erau de altfel instrumente tipice într-o luptă de gherilă urbană împotriva unui duşman net superior, ele putând da impresia că forţele diversioniste şi teroriste erau mai numeroase decât în realitate, sporind în consecinţă starea de frică.

Se pune întrebarea cine a folosit simulatoarele după 22

decembrie, Securitatea sau Armata. Ideea folosirii lor de către Armată nu se susţine pentru mai multe motive:

– este absurdă ideea că Armata le-ar fi folosit pentru a crea panică în propriile rânduri;
– Armata nu avea nevoie să creeze impresia că are forţe mai numeroase.

În schimb, folosirea lor de către Securitate pentru a crea panică şi a da impresia că dispune de forţe mai numeroase coincide exact cu scopurile luptei de rezistenţă împotriva unui „duşman mult superior numericeşte”[2]. Iar existenţa simulatoarelor de foc în arsenalul Securităţii este probată fără dubiu: Generalul Iulian Vlad o spune în faţa Comisiei Senatoriale condusă de Valentin Gabrielescu: „Dl. Gabrielescu: «Aţi auzit despre acele simulatoare care s-au folosit?». Dl. Vlad: «*Sigur, tot Securitatea le avea*. Mi se pare că *tot un asemenea aparat electronic s-a folosit şi în ziua de 21 decembrie când s-a spart mitingul*. După ce-a făcut Nica Leon [a strigat „Timişoara, Timişoara”] *s-a auzit o arma automată şi s-a creat panică mare*»”[3].

Tot în cadrul Comisiei Senatoriale condusă de Valentin Gabrielescu, alţi martori au declarat:

Martorul D.N., bd. Aviatorilor: „În ziua de 23 şi în noaptea de 23/24 în perioada critică, în spatele vilei unde locuia actorul Mitică Popescu am văzut *doi bărbaţi tineri de 34-35 ani ce manipulau o cutiuţă ca un pian cu clape pentru copii, simulând zgomot de armă automată şi semnale optice*. După aceasta, din bd. Aviatorilor şi de la TV se răspundea cu gloanţe adevărate”[4].

Martorul B.I., bd. Aviatorilor: „În noaptea de 23/24 şi următoarele, *la ore relativ fixe, dar numai noaptea, în zona unde locuiesc, în spate, pe un garaj-magazie, am observat prezenţa*

unei persoane – posibil militar cu salopetă combinezon, care manipula o cutie de circa 30/35/20 cm cu taste şi, eventual, claviatură, care producea zgomote şi lumini, similare celor produse de puşca-mitralieră. Aceasta provoacă trageri reale din Televiziune şi din bd. Aviatorilor”[5].

Magistratul Ioan Dan a remarcat că simulatoare „au fost capturate şi de militarii ce au executat scotociri în blocurile din jurul MApN. După opiniile acestora, aceste materiale s-ar fi predat la Procuratură, iar de aici urma se pierde în necunoscut”[6].

Postolache Polixenia, care locuia pe str. Franklin, a fost împuşcată la Revoluţie în propria bucătărie. Martora Dragoş Olivia, vecină de bloc cu victima, pe 20 aprilie 1990, în dosarul SPM 406/ÎI/89, declară referitor la decesul acesteia că, pe un bloc vecin, „pe str. Golescu (lângă *Athénée Palace*) *a existat un simulator de puşcă-mitralieră, montat la uşa podului, care a fost ridicat de organele MApN*”.

Procurorul Ioan Dan notează că martorei „nu i s-au cerut detalii – de unde ştie, dacă l-a văzut etc.”[7].

Cu toate acestea, autorii rechizitoriului în discuţie neagă total folosirea simulatoarelor de foc la Revoluţie. Argumentul lor este năucitor, ţinând cont de probele de mai sus: „Nu există nici o probă juridică doveditoare a existenţei fizice privind simulatoarele armelor de infanterie”.

Este oare posibil ca procurorii militari să nu ştie că o declaraţie semnată, dată în faţa unui organ de anchetă, este o probă juridică?

Cu siguranţă că tot pe ignorarea cu asiduitate a declaraţiilor martorilor se bazează şi acest enunţ, la fel de năucitor, din rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019: „Justiţia sau mass-media

nu au putut produce proba indubitabilă a existenţei măcar a *unui singur terorist* care să fi acţionat *în timpul Revoluţiei. Având în vedere toate argumentele prezentate prin prezenta lucrare, se desprinde concluzia conform căreia în timpul Revoluţiei din decembrie 1989 nu au existat teroriști*" [subl. în original][8].

1. Spre exemplu, https://www.dailymotion.com/video/x7rob0 şi https://romanian revolutionofdecember1989.com/23-26-decembrie-1989-pe-strada-dan-iosif-filmari-furate-de-la-s-r-i-annotated etc.
2. Conform articolelor citate din revista *Securitatea*.
3. Vlad Mihai, *Dimineaţa*, nr. 244, 27 august 2001.
4. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din '89*, Lucman, Bucureşti, 2012, p. 141.
5. *Ibidem*.
6. *Ibidem*.
7. Agenda personală a generalului magistrat Ioan Dan, f. 56.
8. Versiunea neanonimizată a rechizitoriului din dosarul 11/P/2014, din 5 aprilie 2019, întocmit de procurorii militari, postată pe 19 iulie 2019 la https://www.b1.ro/stiri/eveniment/exclusiv-b1-ro-prezinta-integral-rechizitoriul-revolutiei-romane-episodul-1-dovada-implicarii-rusiei-in-evenimentele-din-decembrie-1989-filo sovietismul-lui-iliescu-si-acolitilor-sai-286156.html.

4

Numărul total al victimelor Revoluţiei

Institutul Revoluţiei Române din Decembrie 1989 estimează că „cifra decedaţilor în timpul Revoluţiei a fost de 1.290 de persoane identificate, respectiv 1.283 de români şi şapte străini”[1]. Cifrele vehiculate în alte documente sunt similare, deşi în general mai mici[2]. Această diferenţă este probabil datorată introducerii celor două noi categorii de victime: cei pentru care nu au existat „date certe privind ziua când s-a produs decesul” (112) şi cei decedaţi după 1 ianuarie 1990 din cauza rănilor suferite în decembrie 1989 (44), pe care statistica IRRD, în mod judicios, îi include în totalul victimelor. Datorită similitudinii cu alte statistici, bazată pe faptul că la originea acestor cifre stau certificatele de deces, considerăm că le putem folosi, cel puţin cu titlu de aproximaţie, pe cele prezentate în documentul citat. Trecând peste câteva greşeli de logică şi aritmetică (de pildă, „cauza deceselor” amestecă „împuşcat în locuinţă” cu „împuşcat în ceafă” drept categorii ireductibile), din tabelele prezentate rezultă câteva elemente importante. Astfel, în perioada 17-21 decembrie, adică de la începutul represiunii la Timişoara până în ultima seară a dictaturii, au fost ucise 177 de persoane, vasta majoritate fiind civili.

Dintre aceştia, ponderea cea mai mare o au timişorenii (76 de eroi martiri numai pe 17 decembrie), urmaţi de bucureşteni şi clujeni (34, respectiv 27 de eroi martiri cu deces înregistrat în data de 21 decembrie).

Numărul de victime creşte dramatic după fuga lui Nicolae Ceauşescu. Pentru majoritatea populaţiei României şi mass-media, „faptul pare de neînţeles”[3]. Focurile de armă din 22 decembrie 1989 s-au soldat cu 129 de morţi, iar cele mai sângeroase zile au fost 23 şi 24 decembrie (cu 428, respectiv 247 de victime). Din cele cunoscute se mai pot desprinde următoarele corelaţii:

– majoritatea civililor au fost omorâţi prin împuşcare, mulţi dintre ei în cap şi în spate/ceafă;
– pe lângă cei ucişi în „pieţe şi străzi”, mulţi civili au fost împuşcaţi în locuinţe şi „în incinta întreprinderii”;
– din rândul celor consideraţi „militari”, cei mai mulţi erau soldaţi în termen, subofiţeri şi ofiţeri din MApN (51);
– restul categoriei de „militari” din rândul victimelor, un număr mai redus, este formată din „M.I. + Securitate + Pompieri”;
– numărul victimelor cu „autori identificaţi” este sub 10% din totalul victimelor;
– numărul civililor identificaţi că au fost împuşcaţi de Securitate ar fi de 1 (unu);
– numărul celor din MI şi Securitate identificaţi că au fost împuşcaţi de securişti ar fi de 2 (doi);
– nu s-ar fi identificat nici un securist care să fi împuşcat un militar din MApN.

Studiul IRRD conchide că din 127 de autori identificaţi ai omorurilor justiţia s-a pronunţat „fie prin neînceperea urmăririi penale, fie prin pedepse privative de libertate, dar

despre care, din păcate, nu avem suficiente date pentru a-i supune judecăţii istoriei”[4].

1. Valentin Marin, „Revoluţia Română din Decembrie 1989 în date statistice”, IRRD, *Caietele Revoluţiei*, nr. 4-5 (29-30), 2010, pp. 86-97.
2. 1.142, conform Secretariatului de Stat pentru Problemele Revoluţionarilor.
3. Vezi, de exemplu, acest sumar de la Digi TV din 18.12.2106, intitulat sugestiv „Eroii Revoluţiei, victime ale confuziei dirijate?”, https://www.digi24.ro/special/campanii-digi24/1989-anul-care-a-schimbat-lumea/1989-eroii-revoluţiei-victime-ale-confuziei-dirijate-634657.
4. Valentin Marin, art. cit., pp. 86-97.

5

KGB-GRU şi „complotul filosovietic”[1]

Cazul generalului Nicolae Militaru

Despre acuzaţiile de „spionaj” aduse generalului Nicolae Militaru

În legătură cu generalul Nicolae Militaru s-au vehiculat suspiciuni că ar fi fost agent GRU (agenţia sovietică de contrainformaţii militare). Ceea ce se ştie este că, în perioada când s-a intensificat cultul lui Nicolae Ceauşescu, acesta l-a scos pe general dintr-o poziţie de comandă a Armatei. Militaru a recunoscut deschis că a participat la o încercare de înlăturare a lui Ceauşescu în 1984 şi că pregătea o alta, care ar fi trebuit să aibă loc în februarie 1990, cu o organizaţie numită Frontul Salvării Naţionale. Din „grupul civil” al acestui front ar fi făcut parte şi Ion Iliescu şi Silviu Brucan. Iliescu a negat existenţa acestui „complot”, iar Brucan, după cum se vede pe filmul constituirii FSN-ului în seara de 22 decembrie de la CC, considera că „Frontul” lui Militaru nu avusese audienţă şi

impact („nimeni nu ştie de el!”). Într-un interviu la BBC din 1994, Militaru recunoştea deschis că a avut o întrevedere cu consulul sovietic la consulatul din Constanţa, unde a pus problema, ipotetică, a poziţiei URSS în cazul unei „mişcări pentru înlăturarea lui Ceauşescu”[2]. În interviul realizat cu doi ani înainte de moartea sa, Militaru declara că a primit asigurări (conforme, de altfel, cu poziţia publică a lui Gorbaciov în acei ani) privind „neamestecul URSS în treburile interne ale României” şi că „niciodată nu se va repeta ceea ce s-a întâmplat în august 68, în Cehoslovacia”. Se mai ştie un fapt important, de altfel elementar: Militaru era urmărit de Securitate în anii ’80. După spusele lui, „în seara de 17 decembrie [1989], pe la miezul nopţii”, a fost vizitat de „un maior de Securitate” care ar fi fost „legătura” lui „cu un grup din Securitatea română”, grup care ar fi făcut parte din „Front”. Maiorul de Securitate l-ar fi „rugat să nu părăsească domiciliul nici ziua, nici noaptea”, pentru că „viaţa i-ar fi fost în pericol”[3].

Despre „legătura” lui Militaru cu Securitatea

Pentru a înţelege acest aspect al relatării lui Militaru, trebuie amintit că în interiorul DSS se exercita un control cvasiabsolut asupra cadrelor sale. Din dosarele aflate la CNSAS se desprinde o metodologie de lucru a Securităţii prin care toţi membrii săi erau supravegheaţi de alţi securişti, inclusiv prin Direcţia a IV-a (Contrainformaţii militare), tehnică operativă (T.O.), şefi şi colegi.

De aceea este mult mai probabil ca maiorul despre care Militaru presupunea (sau pretindea) că era „legătura” lui cu „Frontul” să fi fost de fapt ofiţerul lui de „obiectiv”, făcând un

clasic „joc operativ” acoperit.

Iată alte câteva argumente în favoarea unei atari interpretări:

– era imposibil ca mişcările lui Militaru să nu fi fost cunoscute îndeaproape de Securitate, având în vedere interesul de care se bucura din partea dictatorului şi legătura cu sovieticii de la Constanţa. Se ştie că Militaru era „lucrat informativ”, fiind urmărit îndeaproape prin filaj, aşa cum era urmărit şi Ion Iliescu, un alt „tovarăş” căzut în dizgraţie şi devenit periculos pentru Ceauşescu, în principal tot din cauza paranoiei acestuia faţă de cei cu „legături” cu Moscova. Iliescu însuşi a fost urmărit în permanenţă de Securitate[4], inclusiv pe 21-22 decembrie;

– printre alte misiuni de „*apărători* de *nădejde* ai cuceririlor *revoluţionare* ale eroicului nostru popor”, „*la* cotele de *exigenţă* formulate de *comandantul* suprem”[5], USLA monitoriza cu precizie toate intrările şi ieşirile din ambasadele şi consulatele străine, preocupându-se nu atât de paza lor împotriva atentatelor, cât de prevenirea intrării „în sediile misiunilor a persoanelor din categoria celor date în consemn ori care aveau asupra lor materiale cu conţinut necorespunzător”. Or, ca „dat afară din Armată” chiar de Ceauşescu, este de presupus că Militaru era „dat în consemn”;

– este neverosimilă ideea că acel maior de Securitate („legătura” cu „Frontul” a lui Militaru) ar fi fost atât de „îngrijorat” pentru viaţa lui Militaru încât să-l fi pus pe acesta în gardă (expunându-se pe sine!) cu privire la un fantomatic „pericol pentru viaţa” generalului. Şi asta într-un moment în care întreaga Securitate era în alertă şi îi aresta

pe disidenţii consideraţi „potenţiali lideri ai mişcărilor huliganice” (vezi subcapitolul „Arestarea potenţialilor capi ai Revoluţiei” de la pp. 125-126).

Analizând mărturisirea şi antecedentele generalului Militaru, putem trage concluzia că Securitatea ştia de mişcările sale şi ale presupusului Front. Probabil că nu l-au arestat din mai multe motive:

– nu l-au considerat destul de periculos, mai ales atât timp cât generalul intrase, posibil fără să ştie, în „jocul operativ” al Securităţii. Ipoteza e susţinută şi de încrederea pe care încă o avea Militaru, în 1994, în fosta lui „legătură”. Aici nu este exclus ca posibila „iluzie de grandoare” de care generalul poate că n-a fost străin (vezi lamentabila sa campanie prezidenţială din ’96, când a obţinut 0,2% din voturi) să-l fi făcut să supraliciteze gradul de pregătire sau de importanţă a „complotului” său. O astfel de evaluare ar explica şi ironiile lui Brucan legate de acest subiect;
– tocmai datorită „jocului operativ”, Securitatea ştia că Militaru va sta „cuminte” în caz de revoltă populară. Ceea ce s-a şi întâmplat, cel puţin iniţial: în momentul când, după izbucnirea revoltei la Timişoara, a fost „rugat să nu părăsească domiciliul nici ziua, nici noaptea”, generalul s-a „conformat recomandărilor” şi „nu a ieşit din casă” timp de cinci zile. (Frica astfel indusă – că putea fi „lichidat oricând” – a fost, de fapt, ridicolă, întrucât Securitatea l-ar fi putut asasina, evident, şi la el în casă, dacă Ceauşescu ar fi dorit acest lucru);
– Ceauşescu a renunţat să-l aresteze pe Militaru şi pentru a evita o reacţie de la Moscova, ţinând cont de episodul de la consulatul URSS din Constanţa. Ceea ce nu însemna, evident,

că Militaru ar fi fost spion GRU. Mai mult, rezultatul întâlnirii, respectiv asigurarea primită de Militaru de la consulul sovietic că „niciodată nu se va repeta ceea ce s-a întâmplat în august ’68, în Cehoslovacia”, *trebuie că a fost de fapt liniştitor pentru dictatorul de la Bucureşti.*

„Autodenunţul” lui Militaru: între propagandă şi fapte

Cât despre acuzaţiile de „spionaj” la adresa lui Militaru, care-şi au originea cu precădere în sfera dezinformării securiste, ele nu sunt susţinute de probe.

În acest sens este de observat cum s-a construit falsul cu privire la cel mai controversat episod în care a fost implicat generalul Militaru, şi anume „cazul Trosca”. Contrar teoriei „asasinatului KGB-ist”, traseul profesional al viitorului şef de Stat-Major al USLA, consemnat în dosarul său de cadre[6], *nu se intersectează deloc cu cel al presupusului său călău*. Deşi este adevărat că între 1973 şi 1977 Gheorghe Trosca a lucrat la Direcţia a IV-a, nu era vorba de Serviciul 13, care se ocupa de Armata a II-a (comandată atunci de Militaru), ci la Serviciul 12, care se ocupa de comandamentele de armă şi direcţiile centrale ale MApN. La 1 octombrie 1977, el a fost detaşat pentru studii la Academia Militară, Facultatea de Arme Întrunite, Tancuri şi Auto, de unde a revenit la Direcţia a IV-a la 1 noiembrie 1979.

Ca să fie clar că în perioada „descoperirii trădării lui Militaru” Trosca nu mai lucra la Direcţia a IV-a, fişa sa de serviciu menţionează că în perioada respectivă a fost „la dispoziţia Direcţiei Cadre”, la fel ca în cazul tuturor angajaţilor MI care îşi întrerupeau activitatea, dintr-un motiv sau altul. Abia din noiembrie 1979 el se reîntoarce la Direcţia a IV-a, ca

ofiţer III la Serviciul 13 (Armata a II-a). *Trecuse deja mai bine de un an (5 iunie 1978) de când Nicolae Militaru nu mai era şeful acestei structuri*. Cum ar fi putut Gheorghe Trosca să-i instrumenteze un dosar de urmărire lui Nicolae Militaru anterior anului 1978, când acesta din urmă ar fi trebuit să fie „lucrat" de un alt serviciu al Direcţiei a IV-a? Şi mai ales cum ar fi putut să determine trecerea lui Militaru în rezervă, în perioada când Trosca era de fapt student la Academia Militară?

Trosca nu a fost ofiţerul de caz, iar cu un an înainte şi cu un an după eveniment, nu lucra la Direcţia a IV-a. Admiţând că dosarul de urmărire „Corbii" ar exista, că Gheorghe Trosca l-ar fi preluat după venirea sa la serviciul CI al Armatei a II-a (1979) şi că ar fi continuat să-l urmărească pe general şi după trecerea sa în rezervă (1983), cum ar fi putut afla Militaru numele ofiţerului care îl monitoriza? Securitatea nu obişnuia să divulge identitatea ofiţerilor săi, cu atât mai puţin celor aflaţi sub supraveghere.

Este implauzibilă şi posibilitatea ca lui Militaru să-i fi fost comunicate, fie anterior, fie în timpul evenimentelor din decembrie 1989, mişcările de personal din cadrul DSS. Nu avea cum să deducă sau să presupună că Gheorghe Trosca, care l-ar fi deconspirat ca agent KGB/GRU încă din 1978, a ajuns la USLA în 1986 şi era şeful Statului-Major în decembrie 1989.

Mai mult, din moment ce nu doar Gheorghe Trosca ar fi putut şti că el este agent KGB/GRU, Militaru ar fi trebuit să ordone asasinarea metodică a mai multor ofiţeri de la Direcţia a IV-a, şi nu de la USLA. Mult mai plauzibil este că, în 23 decembrie 1989, generalul Militaru habar nu avea cine este locotenent-colonelul Trosca de la USLA. Cu alte cuvinte, nu avea nici un motiv să dorească să se răzbune pe el şi să-l asasineze.

Un presupus dosar „Corbii” al Securităţii n-a fost, din câte ştim, făcut public şi nu este disponibil la CNSAS[7]. Istoricul Petre Opriş are în vedere un presupus „autodenunţ” al lui Militaru din 1978 ca „spion GRU” (şi acesta de negăsit în spaţiul public), în baza declaraţiile generalilor Constantin Olteanu şi Nicolae Pleşiţă[8]. Însă pe aceeaşi pagină, ca răspuns la întrebarea unui cititor, chiar Petre Opriş pune sub semnul întrebării cele două surse ale sale, acceptând că „prezumţia” sa nu este susţinută cu fapte sau file de dosar. Cu toată stima ce i-o purtăm domnului Opriş, propunem o altă interpretare a acelor surse, coroborate şi cu alte mărturii.

Aşa cum au remarcat şi alţii, faptul că „autodenunţul” lui Militaru n-a fost făcut public de Securitate, care încerca de 30 de ani să-l demaşte pe autor ca „trădător de neam”, ridică un semn de întrebare important în ce priveşte autenticitatea sa.

Dar să vedem ce se ştie despre acel „autodenunţ”. El ar fi survenit în urma unei întâlniri a generalilor români cu cei sovietici în perioada 14-19 februarie 1978 la Mangalia-Nord cu ocazia unei „aplicaţii operativ-strategice, pe hartă, pe linia Pactului de la Varşovia”[9]. Conform relatărilor lui Nicolae Militaru, generalii sovietici „s-au pronunţat împotriva politicii externe a României şi a lui Nicolae Ceauşescu, a modului în care se poziţionează România în cadrul Pactului de la Varşovia”. Generalul român nu ar fi răspuns. Însă conform memoriilor lui Constantin Olteanu, generalul Nicolae Pleşiţă l-ar fi sfătuit pe Militaru să se autodenunţe, ca urmare a „situaţiei grave create”, că este „colaborator al unor organe de informaţii sovietice”. Iar acesta din urmă, prompt, ar fi făcut-o. Asta deşi Nicolae Pleşiţă i-ar fi spus lui Olteanu: „Nea Costică să ştii că Nicu [Nicolae Militaru] nu este trădător, îl cunosc bine!”.

Atât de „prietenesc” a fost sfatul lui Pleşiţă, încât acesta l-a şi informat, la fel de prompt, pe Nicolae Ceauşescu. Concluzia lui Olteanu este relevantă: „Dacă nu intervenea acel sfat «prietenesc» al generalului Nicolae Pleşiţă, era posibil ca lucrurile să se oprească aici”[10].

Documentul ar fi rămas în posesia ministrului Ion Coman, deşi este improbabil ca şeful Securităţii Tudor Postelnicu să nu fi avut o copie în momentul când l-a anchetat pe Militaru în sediul CC, în 1984, pentru presupusul complot menit să-l răstoarne pe Ceauşescu. Din aceleaşi memorii ale lui Olteanu ar rezulta că Direcţia a IV-a a Securităţii (Contrainformaţii militare) a pretins că n-a ştiut de conţinutul discuţiei de la Mangalia Nord, lucru de care Olteanu însuşi se îndoia. Cert este că Ceauşescu a mai aşteptat câteva luni pentru a-l schimba pe Militaru din funcţie, oferindu-i postul de ministru adjunct într-un minister civil. Şi încă şase ani (şi-o anchetă a lui Postelnicu) până când Militaru şi-a pierdut şi postul de membru supleant al CC al PCR.

Pe lângă suspiciunea legată de absenţa presupusului autodenunţ, nu putem decât să ne îndoim de veridicitatea detaliilor emise de Olteanu şi Pleşiţă, în sine contradictorii. De pildă, nu se înţelege *de ce, dacă cei doi nu-l considerau „trădător” pe Militaru, l-ar fi convins totuşi să se demaşte că atare*. Şi, evident, *de ce acesta ar fi acceptat*? De asemenea, e greu de crezut că un „spion GRU” recunoscut (deci trădător de ţară) ar mai fi fost acceptat de dictator, încă şase ani, ca membru supleant al CC al PCR (!).

Din aceste considerente, tindem să credem că un astfel de dosar de spion propriu-zis n-a existat. Cât despre perioada petrecută de Nicolae Militaru la Academia Militară din

Moscova, să nu uităm că majoritatea ofiţerilor români de vârf din acea vreme fuseseră şcoliţi în URSS. Inclusiv *Iulian Vlad*[11].

Militaru îi scrie lui Ceauşescu

Mai mult, în scrisoarea pe care Militaru i-a adresat-o lui Ceauşescu în 1984, generalul îl ruga (slugarnic, patriotic şi partinic) pe „mult stimatul tovarăş” să-i redea o funcţie militară – mai precis, aceea de comandant al Academiei Militare[12]. Finalul scrisorii merită atenţie:

> *Nu am găsit nimic pentru ceia ce ar trebui să mă ruşinez, nu am nimic pe conştiinţă. Nu mă simt cu nimic vinovat*. De aceea, respectuos Vă rog, mult stimate tovarăşe secretar general, să reveniţi asupra hotărârii de trecerea mea în rezervă şi să-mi încredinţaţi un loc de muncă în Armată, unde să-mi aduc *aportul la întărirea capacităţii de apărare a ţării*, în raport cu pregătirea pe care o am şi experienţa pe care am acumulat-o până în prezent.
> Vă asigur, mult stimate tovarăşe Nicolae Ceauşescu, de tot devotamentul meu faţă de partidul din rândurile căruia fac parte de peste 38 ani şi care m-a crescut şi educat, faţă de pământul acestei ţări, ROMÂNIA, în care sunt puternic şi adânc înfipte rădăcinile arborelui genealogic din care fac parte. Cu profund respect şi nemărginită consideraţie etc. [s.n.].

Indiferent de gradul de inteligenţă al lui Nicolae Militaru (care nu putea fi prea redus, ţinând cont de traiectoria pre- şi post-89 a generalului), este aproape imposibil de crezut că ar fi

scris aceste cuvinte („nu am găsit nimic pentru ceia ce ar trebui să mă ruşinez, nu am nimic pe conştiinţă, nu mă simt cu nimic vinovat”) după ce s-a recunoscut „spion GRU”. Este absurd să-şi fi imaginat fie că Ceauşescu nu a ştiut de autodenunţ, dacă acesta existase cu adevărat, fie că uitat de el. Sau că postura de „spion GRU”, pur şi simplu, nu era ceva de care un comandant al Academiei Militare Române în naţional-comunismul ceauşist să se „ruşineze”, „să se simtă vinovat”, un lucru pe care să-l aibă „pe conştiinţă”(!). Mai mult, că supralicitarea „devotamentului” de 38 de ani faţă de „partidul” care „l-a crescut şi educat, faţă de pământul acestei ţări, ROMÂNIA”, cu tot cu „puternicele şi adânc înfiptele” rădăcini ale „arborelui său genealogic” din partea unui declarat „spion GRU”, n-ar fi produs exasperarea criminală a dictatorului.

De ce l-a îndepărtat Ceauşescu pe Militaru din Armată

Dar, dacă autodenunţul n-a existat (sau a fost doar o informare benignă asupra luării de poziţie nu prea diplomatice a sovieticilor faţă de „mult stimatul tovarăş” la Mangalia, aşa cum o zugrăveşte Olteanu), se pune problema motivului care l-a făcut pe Ceauşescu să-l scoată din Armată pe Militaru şi să-l trimită la „munca de jos” ca adjunct al ministrului Construcţiilor Industriale.

O mărturie relevantă care, dacă e adevărată, explică în mod cert traiectoria lui Militaru este cea a generalului Mircea Mocanu, fost comandant al Comandamentului Apărării Antiaeriene a Teritoriului (CAAT). Mărturia este veridică prin aceea că se suprapune cu datele cunoscute ale personajelor implicate. Mai mult, ea explică în mod plauzibil secretul păstrat

de Ceauşescu asupra motivelor pentru care l-a îndepărtat pe Militaru din Armată.

Iată ce spune Mircea Mocanu:

> Teoria că generalul Militaru, pe o terasă, la un restaurant, ar fi transmis secrete militare unei femei care reprezenta KGB-ul este o invenţie, o făcătură a Securităţii. Nu avea ce să transmită URSS-ului. Nu avea ce să ştie. Una la mână: ce a comandat el? El a fost comandant la Armata de la Bucureşti. Or, Armata asta era pusă unde se găsea de către sovietici. După război, ei au stabilit locul fiecărui regiment. Doi la mână: în fiecare primăvară, anual, până în 1989, se trimiteau, de la Marele Stat-Major, la Moscova, la Comandamentul Unificat, text, hartă şi tabele cu Forţele Armate Române. Iar tehnica de luptă nu numai că o aveam de la ei, dar veneau periodic să-i verifice capacitatea de luptă. Şi atunci, ce secrete ştia el?
> — Şi atunci de unde i s-a tras?
> — Vă spun eu de unde! Când a venit ultima oară Brejnev la Bucureşti, după ce a coborât din avion, a salutat garda, s-a cântat imnul. A trecut la strâns mâini. Au fost întâi Comitetul Central şi guvernul, câţiva activişti, după ei urmând reprezentanţii Armatei. Eram aşa: primul, generalul Militaru, reprezentând Armata de uscat; al doilea, generalul Mocanu, reprezentând apărarea antiaeriană; al treilea, generalul Zărnescu, reprezentând aviaţia militară; şi al patrulea, contraamiralul Dinu – el era la DIA, dar era îmbrăcat marinar şi reprezenta marina. Ceauşescu îl însoţea pe Brejnev. Brejnev abia îşi târa picioarele, abia dădea mâna cu noi. Era terminat, consumat! Între ultimul din guvern şi

> generalul Militaru era cam un metru şi jumătate. Când Brejnev a ajuns în dreptul lui Militaru, Militaru a salutat şi a zis în limba rusă: „Să trăiţi, tovarăşe mareşal al Uniunii Sovietice!”. Ceauşescu a făcut ochii mari. Dar a trecut mai departe! A plecat, s-a terminat vizita. În scurt timp, Militaru a fost eliberat din funcţia de comandant al Armatei de la Bucureşti şi numit în funcţia de adjunct al ministrului Construcţiilor Industriale[13].

În paranteză fie spus, în 1977, în timpul stagiului militar la o unitate de radiolocaţie, unul dintre autorii acestui studiu a putut constata direct că echipamentele româneşti de detectare a unei invazii aviatice străine erau de producţie sovietică de pe la 1950 – aparent scoase din uzul Armatei Roşii. Aceleaşi echipamente le-am regăsit şi în 1983, în timpul stagiului de după terminarea facultăţii. Un motiv în plus să-i dăm crezare generalului Mocanu când spune că „tehnica de luptă nu numai că o aveam de la ei, dar veneau periodic să-i verifice capacitatea de luptă”, întrebându-se, retoric, „atunci, ce secrete ştia el [Militaru]?”.

Credibilitatea generalului Nicolae Militaru

Faptele şi mărturiile redate mai sus vin în flagrantă contradicţie cu naraţiunea de sorginte securistă a „spionului sovietic” Militaru, care l-ar fi ajutat pe Ion Iliescu să pună mâna pe putere cu un nebulos ajutor sovietic. O „lovitură de stat” pe care Securitatea chiar ar fi stăvilit-o (!). O altă variantă a dezinformării securiste pretinde că Militaru ar fi orchestrat „diversiunea” de după 22 decembrie 1989 şi l-ar fi ucis pe

„eroul” Trosca, din răzbunare pentru că acesta l-ar fi „demascat” ca „spion GRU”. În realitate, nu există nici o mărturie credibilă şi nici un document care să ateste această legătură. În declaraţiile lor, Olteanu şi Pleşiţă pretind că Militaru s-ar fi „autodenunţat” ca spion, deci oricum nu ar fi fost nevoie de vreun „demascator” din Securitate. Cu atât mai puţin unul de rang inferior, cum era Trosca la acea vreme.

Rezultă portretul unui militar de carieră fără vreun gest de opoziţie detectabil la adresa regimului comunist, dar cu o certă ostilitate, cel puţin după 1978 şi în special după 1984, faţă de dictator şi faţă de Securitatea aservită acestuia[14]. Ostilitate pentru care generalul era urmărit îndeaproape de Securitate. Probabil că, în discuţiile purtate cu colegii de „Front”, Militaru preconiza o preluare a puterii pe linie gorbaciovistă, ca varianta cea mai „realistă” în anii ’80, la care şi mulţi disidenţi se gândeau, pentru a răsturna tirania ceauşistă.

Dincolo de problematica „GRU”, ne întrebăm ce mijloace şi ce motiv ar fi avut Militaru să orchestreze crimele de după 22 decembrie şi în ce măsură acea presupusă afinitate gorbaciovistă l-ar fi făcut mai apt pentru a încerca să saboteze Revoluţia.

Din datele existente, nu rezultă însă vreo convingere ideologică atât de profundă la Militaru încât să ne imaginăm că acesta ar fi fost gata să saboteze Revoluţia (care i-a dat totuşi şansa accesului la putere pe 22) din faşă (adică din 22 decembrie) doar de dragul păstrării economiei socialiste. În acele zile, principala prioritate a lui Nicolae Militaru, ca de altfel a majorităţii revoluţionarilor, a fost să-i înlăture pe Ceauşescu şi aparatul său represiv.

Totodată, se pune problema dacă Militaru ar fi avut

mijloacele necesare unei astfel de încercări de a înăbuşi Revoluţia, respectiv control asupra trăgătorilor „USLA, din Direcţia a V-a”, cu gloanţe de 5,62, în salopete negre, cei care „cunoşteau foarte bine clădirile” şi „topografia locului”, bine antrenaţi şi disimulaţi. Este, să recunoaştem, o presupunere absurdă. Pe de altă parte, în sfârşit a fost acceptat şi de magistraţii militari faptul că sovieticii nu s-au implicat în Revoluţia română, că cele două tabere, atât revoluţionarii, cât şi cei care i-au ucis, i-au rănit şi i-au terorizat între 22 şi 31 decembrie, au fost alcătuite din români.

Şi atunci, pe 22 decembrie, ieşind din casă după cinci zile şi după ani de „ostilitate” faţă de Ceauşescu şi Securitate, ce pârghii ar fi avut Nicolae Militaru pentru a pune în mişcare focurile de armă nocturne, diversiunea, ţintele false, dezinformarea şi clandestinitatea, respectiv „acţiunile diversionist-teroriste” cunoscute? Şi de ar fi făcut-o, că doar nu avea mâinile pătate cu sânge de la Timişoara? Mai mult, el a acuzat o parte a Armatei pentru acele crime, într-una din primele sale intervenţii televizate.

Cazul Silviu Brucan

Biografia fostului nomenclaturist şi ideolog comunist este larg cunoscută. Ceea ce poate s-a uitat este faptul că fostul ambasador român în SUA, retras din funcţii politice, a fost o lungă perioadă profesor de ştiinţe politice la Institutul de Medicină şi Farmacie, timp în care scria cărţi şi ţinea cursuri în Occident. Revoltat faţă de politica abuzivă şi incompetenţa lui

Ceauşescu, Brucan a susţinut cu entuziasm deschis, într-o scrisoare critică la adresa dictatorului român din 1987 pe care a trimis-o ziarelor occidentale, revolta muncitorilor de la Braşov şi revendicările lor. A devenit astfel un opozant făţiş al lui Ceauşescu, un disident important în peisajul sumbru al opoziţiei din România, în contextul celui mai represiv cult al personalităţii din ţările Pactului de la Varşovia.

Brucan a fost arestat imediat la domiciliu, i s-au tăiat legăturile telefonice şi corespondenţa. Doi miliţieni erau postaţi în permanenţă în faţa casei sale şi cinci securişti îl urmăreau mereu. Convorbirile îi erau înregistrate prin T.O. în cvasitotalitate, inclusiv cele cu Apostol pe o bancă în Herăstrău, când au iniţiat „Scrisoarea celor şase”. În primăvara lui ’89, în calitate de semnatar al scrisorii, a fost anchetat de Securitate timp de două luni. Deşi nu a fost vorba de violenţă fizică, s-a folosit violenţa verbală şi mai ales forma de tortură psihică a „nedormirii”. Era interogat „24 sau 25 de ore în şir”. „Anchetatorii erau trei şi se roteau între timp.” Dorinţa de somn devine atât de puternică, „încât eşti tentat să spui orice, numai să te lase să te culci”[15]. Pentru a deturna sensul autentic al revendicărilor politice anticeauşiste şi pentru drepturile omului din scrisoare, Securitatea a încercat metodele cunoscute: să-l facă să „recunoască” că ar fi fost un spion american; represalii asupra fiicei (dată afară din slujbă) şi ginerelui (trimis în provincie); să-i însceneze o infracţiune de drept comun prin inserarea unei bancnote de 100 de dolari în buzunar; plănuiau să-l acuze, ca şi pe Gheorghe Ursu şi pe atâţia alţi opozanţi, de „operaţiuni ilegale cu valută”[16].

Mai mult, dosarul lui Brucan de la Securitate arată şi planul anchetatorilor ca, „în eventualitatea în care va fi surprins

circulând noaptea pe jos pe stradă, să se organizeze o acţiune agresivă asupra lui, prilej cu care să fie jefuit”[17].

Ulterior, domiciliul său forţat s-a mutat la Dămăroaia. Faptul că a fost lăsat să plece în SUA în acea perioadă s-a adeverit a fi un „joc operativ” conceput de Iulian Vlad. Întrucât nu putea fi „anihilat” ca alţi opozanţi mai puţin cunoscuţi în Occident şi pentru că îi era profund incomod lui Ceauşescu (îi stătea acestuia „ca un os de peşte în gât”), Vlad i-a dat paşaportul cu două scopuri:

– încercând să-l discrediteze ca disident (creând „legenda” că ar fi pactizat cu Ceauşescu, aşa cum a încercat şi cu Mihai Botez şi alţii);
– în speranţa că Brucan nu va mai dori să se întoarcă în România, date fiind condiţiile represive care îi fuseseră create la Bucureşti.

Dosarul de la Securitate al lui Brucan dovedeşte că în ţară era supravegheat în permanenţă şi în „cele mai mici detalii”. Deşi avea domiciliu forţat la Dămăroaia (în afara Bucureştilor), Direcţia a III-a a Securităţii (Contraspionaj) a avut misiunea să-l aresteze pe 21 decembrie, alături de alţi câţiva disidenţi importanţi. Este relevantă în acest sens depoziţia martorului Gheorghe Diaconescu, adjunctul lui Aurelian Mortoiu:

> În seara zilei de 21 decembrie gl.-mr. Mortoiu Aurelian a convocat o şedinţă cu şefii de servicii la care era prezent şi celălalt locţiitor, l.-col. Rădulescu Emil. Cu acest prilej ne-a informat că are ordin de la conducere ca în anumite *cazuri care ridică probleme speciale* să acţionăm pentru reţinerea temporară a acestora spre a preveni implicarea lor în acţiuni similare celor de la Timişoara. S-a referit concret la

Mazilu Dumitru, Andreescu Gabriel, *Brucan Silviu* şi Celac Mariana[18].

Ideea „complotului” sau „loviturii de stat” pe care Brucan ar fi pus-o la cale în acei ani împreună cu Militaru şi Iliescu şi pe care ar fi dus-o la bun sfârşit pe 22 decembrie 1989 nu se susţine. Deşi i-a cunoscut bine pe ceilalţi doi, care îi împărtăşeau dezgustul pentru dictator, ştiind că era urmărit, Brucan, ca şi Iliescu, nu făcuse vreun pas semnificativ în direcţia pregătirii unei mişcări politice în tandem cu cea militară preconizată în 1984 de Militaru şi Ioniţă. Ca şi Iliescu, un alt fost stalinist, dar mai avansat ca acesta, Brucan era „reformat”. Acţiunile lui de disidenţă fuseseră făţişe şi „din afara sistemului” comunist. În ultimii ani ai dictaturii ceauşiste, au oferit, ca de altfel şi poziţia reformistă „din interior” a lui Iliescu, o speranţă pentru o mare parte a poporului oprimat. Spre deosebire de Iliescu, care rămăsese la ideea unei reformări „din interiorul Partidului” (şi fusese în bună măsură marginalizat pentru asta), poziţia lui Brucan era pe o direcţie prooccidentală (vezi în acest sens cărţile publicate şi intervenţiile lui mediatice în Occident din acei ani). Aşadar, „din afara Partidului”.

Poziţia mai degrabă prooccidentală a lui Silviu Brucan, în special în anii 1987-1989, reiese cu claritate din lectura notelor informative şi a planurilor de măsuri ale Securităţii în ceea ce îl priveşte. În acest sens stau mărturie principalele „atitudini ostile” imputate de Securitate fostului redactor-şef adjunct la *Scânteia*:

În timpul deplasărilor efectuate în anii 1985-1987 în Olanda, Japonia, SUA [...] Silviu Brucan a redactat mai multe

materiale, publicate în 1987 de Editura Praeger sub titlul *Socialismul mondial la răspântie*. În lucrarea respectivă, Silviu Brucan încearcă să argumenteze [...] necesitatea efectuării unor „schimbări" şi „restructurări" în sistemul social-economic şi politic din ţările socialiste. [...] Cel în cauză denigrează în fapt statutul politic şi economic din ţara noastră. De asemenea, susţine ideea potrivit căreia pentru democratizarea şi modernizarea actualului sistem politic „trebuie să se lovească în nucleul structurii sale de putere".

În ziua de 23 noiembrie 1987[19] [...] Brucan Silviu a dat un interviu profund duşmănos lui Nick Shorp, reporter la postul de radio englez BBC, şi Koza Patricia, corespondentă a Agenţiei americane de ştiri UPI, în care face afirmaţii denigratoare şi speculative la adresa situaţiei interne din ţara noastră. Prin pretinsa sa declaraţie, preluată şi difuzată de mai multe posturi de radio, televiziune şi agenţii de presă străină, Brucan Silviu a adus grave prejudicii intereselor RS România.

La 11 decembrie 1987, posturile de radio BBC, Vocea Americii şi Europa Liberă au difuzat ample reportaje pe marginea unui nou interviu dat de Brucan Silviu unui corespondent al Agenţiei americane UPI, în care, printre altele, a pretins că la Conferinţa Naţională a partidului ar urma să fie abordate „gravele tulburări muncitoreşti din ţară".

După atenţionarea de către organele de poliţie, Brucan Silviu a continuat să desfăşoare activităţi cu caracter ostil. Astfel, la 12 februarie şi 23 martie 1988 a acordat noi interviuri ziaristului englez Daniel Thorniley de la revista *The Economist* şi corespondenţilor de la Viena şi Londra ai

> Agenţiei americane Associated Press, în cadrul cărora a susţinut că [menţine] declaraţiile date anterior. Totodată a făcut referiri critice la adresa politicii externe româneşti, afirmând că încercările de a duce o politică independentă „au suferit un grav eşec, ca urmare a renunţării la clauza în relaţiile economice cu SUA”[20].

Nu este de mirare că Securitatea a încercat să distrugă prin ardere dosarul de urmărire informativă al lui Silviu Brucan[21]. Ca majoritatea populaţiei româneşti din acei ani, Brucan privea cu speranţă reformele lui Gorbaciov, comparându-le cu dictatura lui Nicolae Ceauşescu. Însă din dosarul lui de la Securitate rezultă că, în acelaşi timp, Brucan nu numai că nu mai era „filosovietic”, ci avea o poziţie „cu caracter instigator şi provocator” faţă de „situaţia din URSS”. Mai mult, a criticat public, în cadrul unei vizite la Academia de Ştiinţe de la Moscova, decizia lui Gorbaciov de a prelua preşedinţia URSS drept „o acţiune retrogradă de tipul marxismului românesc”[22].

Concluzia care se impune cititorului onest al dosarului său este că Brucan pur şi simplu nu mai credea în viabilitatea economică şi capacitatea de reformare ale sistemului din „Europa de Est” şi susţinea deschis „pluralismul politic” în acest bloc[23]. Dosarul său de la Securitate are sute de referiri la contactele cu diplomaţi şi jurnalişti occidentali (cu care Brucan se întâlnea regulat) şi mult mai puţine la cele cu oficiali sovietici. Pe Iulian Vlad şi Aurelian Mortoiu îi preocupau prioritar legăturile lui Brucan cu „Ambasadele SUA şi Angliei”. Faţă de acestea, securiştii încercau să-l discrediteze prin „plasarea unor date” false despre Brucan în „anturajul” ambasadelor. În acelaşi timp, încercau să-l compromită şi prin

„răspândirea prin mijloace speciale, în rândul elementelor filosovietice aflate în anturajul său, a informaţiei că se manifestă ostil la adresa conducerii superioare din URSS, că nu are încredere în reformele iniţiate de aceasta[24], iar punctele lui de vedere sunt de fapt elemente componente ale strategiei americane ce vizează destabilizarea situaţiei politice din ţările socialiste”[25].

Îl lăsăm pe cititor să devoaleze strategia postdecembristă a foştilor securişti când l-au desemnat pe Silviu Brucan agent KGB (evident, fără vreo probă). În mod neverosimil, „legenda” a prins, ducând la acreditarea de astăzi a aberaţiei (susţinută şi de SPM) că Silviu Brucan ar fi fost nu numai „eminenţa cenuşie” a loviturii de stat KGB-iste (sau, în orice caz, filosovietice) de la Revoluţie, ci şi unul dintre arhitecţii diversiunii teroriste care i-a urmat (!).

Posibilitatea implicării URSS

Pentru a aprecia motivaţiile lui Mihail Gorbaciov de a se implica în Revoluţia română, să ne amintim situaţia Europei de Est în acel moment. În august 1989, sindicatul Solidaritatea intrase în guvernul polonez, deşi URSS avea sute de mii de soldaţi, divizii de tancuri şi o graniţă mai lungă şi mai poroasă cu Polonia, ţara sa de predilecţie pentru invazii, decât cu România. În mai 1989, Ungaria îşi distrugea gardul de sârmă ghimpată de la graniţa cu Austria, ducând la un exod subit, nu numai al ungurilor, ci mai ales al est-germanilor. La acea

graniţă avea loc la 19 august o uriaşă demonstraţie paneuropeană. Pe 20 octombrie parlamentul maghiar adopta legea alegerilor libere, iar pe 23 octombrie Ungaria nu mai era Republică Populară. Toate astea în prezenţa a 100.000 de soldaţi sovietici, care aveau să plece din Ungaria abia între martie 1990 şi iunie 1991. Revoluţia de catifea din Cehoslovacia începuse în aceeaşi perioadă (17 noiembrie), iar pe 24 noiembrie conducerea Partidului Comunist Cehoslovac îşi dădea demisia. La scurt timp cădea şi acolo sârma ghimpată de la graniţele de vest, iar pe 10 decembrie Gustáv Husák numea primul guvern necomunist cehoslovac de după 1948, totul în prezenţa a 73.500 de soldaţi ruşi staţionaţi acolo de la invazia din ’68. (Aceştia aveau să-şi înceapă retragerea abia în februarie ’90[26].)

Începând cu 1985 (anul în care în România Gheorghe Ursu era ucis de Securitate), Gorbaciov introdusese în Uniunea Sovietică reforme nesperate, care au încurajat ţările vecine să forţeze Cortina de Fier. Fără a intra în detaliile programelor perestroika şi glasnost, să ne amintim că pe 19 decembrie 1986 liderul sovietic îl elibera din exilul intern pe celebrul disident Andrei Saharov şi că în martie 1989 acelaşi Saharov era ales în noul parlament şi organiza proaspăta opoziţie democratică din URSS, Grupul Interregional.

În timpul acesta, Ceauşescu se încăpăţâna să-şi menţină cultul autocratic de tip nord-coreean, controlul absolut asupra populaţiei şi represiunea răzbunătoare împotriva celor care îndrăzneau să-l înfrunte, cu ajutorul „patriotic” al Securităţii.

Însă în decembrie 1989 Gorbaciov avea probleme mult mai arzătoare decât răsturnarea micului dictator de pe Dâmboviţa. Pe 25 octombrie 1989, între 16.000 şi 24.000 de mineri din regiunea nordică Vorkuta intraseră în grevă, cerând schimbări

politice şi economice. Pe 14 decembrie, Saharov (care susţinuse cauza greviştilor) cerea public, în congresul deputaţilor poporului din URSS, introducerea sistemului multipartid (moment în care Gorbaciov i-a tăiat microfonul).

Lanţul Baltic. Foto: Baltic News Network, https://bnn-news.com/baltics-celebrating-the-baltic-way-30-years-after-historic-human-chain-204455

Ţările baltice erau în fierbere: după Estonia în 1988, Lituania şi Letonia îşi ceruseră independenţa în mai, respectiv iulie 1989. Pe 23 august acelaşi an, două milioane de oameni şi-au dat mâna formând Lanţul Baltic, lung de 675 de kilometri. Cu câteva zile înainte, congresul deputaţilor poporului dezavuase pactul Ribbentrop-Molotov din 1939. Iar deşi PCUS nu era gata să elibereze cele trei ţări, unde avea sute de mii de soldaţi şi KGB-işti, aceştia *nu au tras în tot acel tumultos an 1989 nici un glonţ*.

În sfârşit, Moscova l-a lăsat şi pe Honecker să cadă în Germania de Est, cel mai important şi mai strategic stat-satelit din punct de vedere militar şi geopolitic. Deşi nu i-a convenit, Gorbaciov a lăsat să cadă, în noiembrie, şi zidul Berlinului, deşi avea o armată redutabilă pe teritoriul Republicii Democrate Germane. Cu toată importanţa acestei ţări, sovieticii n-au tras un glonţ ca s-o menţină în sfera lor de influenţă.

Deci n-ar fi cazul să ne întrebăm... De ce n-au oprit sovieticii căderea comunismului în Polonia, Cehoslovacia, Ungaria, RDG, ţări mai dezvoltate şi strategice, care mai erau şi practic ocupate? Unde ruşii n-ar fi avut nevoie nici de turişti KGB-işti şi nici de comploturi filosovietice şi diversioniste „locale”?

Răspunsul este elementar şi ţine de faptele istorice. Încă din 1987, Gorbaciov recunoscuse public că glasnostul şi perestroika datorau mult „socialismului cu faţă umană” a lui Dubček. Pe 4 decembrie 1989, Gorbaciov le relata celorlalţi conducători ai ţărilor participante la Pactul de la Varşovia despre întâlnirea pe care tocmai o avusese cu preşedintele american George Bush în Malta, unde discutaseră despre reunificarea Germaniei şi retragerea trupelor sovietice din Europa de Est. Contrar fabulaţiei lui Ceauşescu, a Securităţii şi a multor amatori de teorii conspiraţioniste, pe insula mediteraneeană cei doi lideri nu şi-au împărţit din nou „sferele de influenţă”. Despre România aproape că nici nu s-a vorbit la Malta. Stau mărturie documentele – făcute publice în ultimii ani – ale celor două mari puteri, printre care şi stenogramele întâlnirii. Cele două versiuni, sovietică şi americană, coincid[27].

A doua zi după întâlnirea din Malta, Gorbaciov şi ceilalţi lideri ai ţărilor Pactului de la Varşovia se întâlneau la Moscova. Liderul sovietic făcea un anunţ dramatic: retragerea trupelor

sovietice din ţările Pactului „va trebui să aibă loc ca parte a negocierilor de dezarmare europeană”[28]. O dezarmare pe care Gorbaciov şi-o dorea cu prioritate, realizând că pierderea hegemoniei mondiale şi cvasicolapsul economic al imperiului pe care încerca să-l reformeze fuseseră cauzate nu în mică măsură de pierderea cursei înarmărilor. Gorbaciov mai declara oficial, pentru prima oară şi fără echivoc, că „Uniunea Sovietică regreta invazia Cehoslovaciei”. Adică o „repudiere oficială a doctrinei «Brejnev», principiul Kremlinului de a interveni pentru oprirea oricărui proces de decomunizare”.

1. Acest capitol este bazat pe materialul publicat în *NRDO* nr. 4/2018.
2. Tudor Curtifan, „Revoluţie 1989. Complot împotriva lui Ceauşescu. Nicolae Militaru: E un lucru pe care Iliescu nu-l recunoaşte”, *DC News*, https://www.dcnews.ro/revolutie-1989-complot-impotriva-lui-ceau-escu-nicolae-militaru-e-un-lucru-pe-careiliescu-nu-l-recunoa-te-document_571952.html.
3. *Ibidem*.
4. Se pare că trei maşini erau folosite pentru această urmărire. Una venea după el la Casa Scânteii, rămânând parcată acolo în timpul orelor de lucru ale lui Iliescu la Editura Tehnică; Grigore Cartianu, „Ziua de 22 decembrie 1989 a lui Ion Iliescu”, 26.11.2009, *Adevărul*, https://adevarul.ro/news/societate/ziua-22-decembrie-1989-ion-iliescu-1_50bd47497c42d5a663c9c975/index.html.
5. Cotuna Eugen (ofiţer în cadrul USLA), „Pentru îndeplinirea ireproşabilă a misiunilor încredinţate”, *Securitatea*, 1986, nr. 2(74).
6. ACNSAS, Dosar cadre T-110, ff. 6-6v

7. Este de presupus că, dacă un astfel de dosar „fierbinte”, de „spion” real (deci mai mult decât al unui fost student la Moscova cu simpatii gorbacioviste) ar fi existat, Securitatea ar fi păstrat o copie, inclusiv la CID (microfilmat). Şi că o astfel de copie ar fi devenit publică prin grija unui Pavel Coruţ sau a unui anonim, aşa cum s-a întâmplat în atâtea alte cazuri.
8. Petre Opriş, „Ipoteze în dosarul generalului Nicolae Militaru”, *Contributors*, 25.01.2016, http://www.contributors.ro/societatelife/ipoteze-in-dosarul-generalului-nicolae-militaru, accesat pe 6.12.2018.
9. Informaţiile provin din studiul lui Nicolae Corneanu publicat pe Aesgs.ro intitulat „KGB versus Securitate. Comploturile politico-militare din epoca Ceauşescu şi relevanţa lor în erodarea încrederii regimului”, 22.02.2019, https://www.aesgs.ro/kgb-versus-securitate-comploturile-politico-militare-din-epoca-ceausescu-si-relevanta-lor-in-erodarea-increderii-regimului, accesat pe 14.11.2019. Singura sursă (primară) pentru presupusul autodenunţ al lui Militaru la care autorul face referire ar fi Constantin Olteanu, *O viaţă de om. Dialog cu jurnalistul Dan Constantin*, Niculescu, Bucureşti, 2012. Olteanu a fost în până în ultima clipă un înalt demnitar al regimului Ceauşescu. Funcţia lui în 1989 era de secretar al CC al PCR *pentru propagandă şi presă* (20 mai 1988 – octombrie 1989), apoi pentru relaţii externe. Ne îndoim de credibilitatea şefului cu propaganda (internă sau externă) al lui Ceauşescu, *mai ales atunci când acesta încearcă să disculpe Securitatea (invocând un autodenunţ al lui Nicolae Militaru pe care nimeni altcineva nu l-a văzut).*

10. În studiul amintit, Constantin Corneanu adaugă această notă de subsol în legătură cu presupusul autodenunţ: „Plicul cu autodenunţul lui Nicolae Militaru a rămas în posesia ministrului Ion Coman şi a fost predat în martie 1980 lui Constantin Olteanu, la preluarea funcţiei de ministru al Apărării Naţionale. În decembrie 1985, plicul a fost predat, din nou, lui Ion Coman, şi nu generalului-colonel Vasile Milea, noul ministru al Apărării Naţionale (*cf*. Constantin Olteanu, *op. cit.*, p. 124). Într-o astfel de situaţie *se naşte o întrebare: a fost Nicolae Militaru agent secret al GRU sau doar un susţinător al politicii URSS în cadrul Pactului de la Varşovia şi în lume? Inexistenţa în circuitul istoriografic a unor documente din dosarele Direcţiei a IV-a Contrainformaţii Militare a DSS cu referire la Nicolae Militaru amplifică misterul asupra acestui ofiţer şi a rolului său în confruntarea dintre comunitatea de* intelligence *a României socialiste, susţinătoare a politicii interne şi externe a lui Nicolae Ceauşescu, şi KGB & GRU, ca instrumente de putere ale Uniunii Sovietice*”.
11. Dosarul de cadre al lui Iulian Vlad de la CNSAS, cota 27753.
12. https://mariusmioc.wordpress.com/2010/03/24/in-1983-nicolae-militaru-ii-scrie-lui-nicolae-ceausescu-in-ultimii-25-ani-viata-mea-a-fost-permanent-legata-de-dumneavoastra, accesat pe 6.12.2018.
13. Sorin Turturică, „Adevăruri pătrunse şi nepătrunse”, IRRD, *Caietele Revoluţiei,* nr. 5(37), 2011, pp. 18-25.
14. „Ostilitate”, eticheta predilectă a Securităţii pentru disidenţi, este chiar termenul folosit de fostul şef al Direcţiei a IV-a Contrainformaţii Militare a Securităţii, generalul-locotenent Vasile Gheorghe, probabil din automatism verbal de natură

profesională, în legătură cu Nicolae Militaru. Într-un interviu acordat jurnalistei Angela Băcescu în martie 1991, el spunea următoarele: „Este adevărat că, pe fondul nemulţumirii cauzate de îndepărtarea sa din Armată, îndeosebi în ultimii ani, generalul Militaru Nicolae s-a situat pe o poziţie de ostilitate”; Angela Băcescu, *România 1989. Din nou în calea năvălirilor barbare*, Zalmoxis, Cluj-Napoca, 1994, pp. 106-107.

15. Silviu Brucan, *Generaţia irosită. Memorii*, Universul şi Calistrat Hogaş, Bucureşti, 1992.

16. Şeful Direcţiei a III-a, generalul-maior Aurelian Mortoiu: „Nota cu măsurile ce se propun a fi luate în cazul Silviu Brucan [...]. Va fi studiat comportamentul lui în timp ce efectuează cumpărături la magazinele pe valută, în scopul de a stabili dacă într-o asemenea împrejurare *i se poate strecura în buzunar o bancnotă de 100 de dolari cu care să fie surprins la ieşire de «organele de miliţie», care să-l cerceteze pentru deţinere ilegală de valută*” (s. n.), în Radu Ioanid (ed.), *Dosarul Brucan. Documente ale Direcţiei a III-a Contraspionaj a Departamentului Securităţii Statului (1987-1989)*, Polirom, Iaşi, 2008, p. 87.

17. Silviu Brucan, *Generaţia irosită*, ed. cit.

18. Dosarul 24/1991 al Curţii Supreme de Justiţie, Secţia Militară, „Coman şi alţii”, vol. 19, f. 373.

19. După reprimarea revoltei muncitorilor de la Braşov.

20. Radu Ioanid (ed.), *op. cit.*, pp. 745-747.

21. *Ibidem*, p. 772.

22. *Ibidem*, p. 757.

23. Relevante în acest sens sunt articolele „Confuzii teoretice în Europa de Est” şi „Despre clasa muncitoare” publicate pe 19

mai 1988 în *The Independent*, menţionate în Radu Ioanid (ed.), *op. cit.*, p. 747; „Buletinul Radio nr. 693”, ACNSAS/SIE FI 686MVI, ff. 25-33, prezentat în *ibidem*, pp. 757-766.,

24. Lucru ce rezultă de altfel direct din articolele lui Brucan publicate în acei ani în Occident, după cum am arătat.
25. Radu Ioanid (ed.), *op. cit.*, p. 493.
26. Acest subcapitol se bazează în parte pe articolul lui Andrei Ursu, „Apusul lagărului socialist: absurdul atacului KGB-ist în România. Vedere de ansamblu”, *Contributors*, 29.12.2017, http://www.contributors.ro/cultura/cosmetizarea-%E2%80%9Cpatriotica %E2%80%9D-a-unui-criminal-partea-a-treia, accesat la 11.11.2019.
27. „US Memorandums of Conversation, George H.W. Bush and Mikhail Gorbachev at Malta Summit, 2-3 December 1989”, 2.12.1989, History and Public Policy Program Digital Archive, George Bush Presidential Library, National Security Council, Condoleezza Rice and Arnold Kanter files, *Wilson Center. Digital Archive*, https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/117430, accesat pe 10.19.2019, şi „Soviet Transcript of the Malta Summit, December 2-3, 1989”, National Security Archvies, George Washington University.
28. Bill Keller, „Clamor in Europe; Warsaw Pact Condemns ’68 Prague Invasion”, *The New York Times*, 5 decembrie 1989.

6

Cum a câştigat Securitatea războiul pentru istoria lui decembrie 1989. O analiză bazată pe probe a rechizitoriului din 5 aprilie 2019 din Dosarul Revoluţiei

Securitatea a pierdut bătălia pentru salvarea regimului comunist al dictatorului Nicolae Ceauşescu în decembrie 1989. Dar, deocamdată, a câştigat războiul pentru modul în care decembrie 1989 este înţeles şi judecat.

Nu există o dovadă mai bună şi mai amară a acestei afirmaţii decât obiectul capitolului de faţă: rechizitoriul de 501 pagini din Dosarul Revoluţiei din 5 aprilie 2019 întocmit de procurorii militari[1]. Rechizitoriul îi acuză pe fostul preşedinte al României, Ion Iliescu (1990-1996 şi 2000-2004), şi pe alţii, inclusiv pe fostul viceprim-ministru Gelu Voican Voiculescu (1990), de „crime împotriva umanităţii”. E vorba de „862 de morţi şi 2.150 de răniţi” (p. 456), crime comise după ce Nicolae şi Elena Ceauşescu au fugit din Bucureşti pe 22 decembrie 1989, la prânz. Inculpaţii sunt acuzaţi că au creat „o diversiune teroristă” împotriva loialiştilor „inexistenţi” ai lui Ceauşescu în perioada 22-31 decembrie 1989. Scopul lor ar fi fost de a

legitima confiscarea puterii şi de a acoperi rolul Armatei în vărsarea de sânge care a precedat răsturnarea lui Ceauşescu. Nestor Ratesh a descris această naraţiune drept teoria „războiului de operetă”[2]. Aceasta ar putea fi numită şi „schimbarea regimului printr-o operaţiune de tip război de diversiune”. Ar fi aşadar teoria conform căreia primul act al celor care au confiscat puterea, actul care i-a adus la putere, ar fi fost crearea unui război diversionist, în acest caz unul fals[3].

Observaţii generale

Înainte de a începe să studiem în detaliu rechizitoriul, facem câteva observaţii şi interpretări generale. Unele teme vor fi dezvoltate în continuare.

1. În linii mari, vinovaţii şi victimele violenţei de după 22 decembrie 1989 ar fi fost:

• vinovaţi:

a) ofiţeri superiori din MApN (inclusiv agenţi recrutaţi de GRU/KGB);

b) demnitari ai PCR (inclusiv agenţi recrutaţi de KGB/GRU);

c) mass-media (TVR, fosta presă de stat şi a PCR);

d) CAAT (Comandamentul Apărării Antiaeriene a Teritoriului, pentru diversiunea radioelectronică);

e) DIA (sugerată pentru că ar fi avut simulatoare; pregătirea pentru aşa-zisa luptă de rezistenţă şi pentru că ar fi acuzat pe nedrept Securitatea);

• victime:

a) întreaga populaţie românească şi opinia publică internaţională;

b) militari în termen (nu ştiau nimic despre diversiune);

c) arabi suspecţi şi alţi străini (arestaţi pe baza dezinformării şi a suspiciunii care ar fi fost nefondată);

d) Securitatea (şi, într-o măsură mai mică, Miliţia);

e) Ştefan Guşă (cu excepţia rolului său în represiunea de la Timişoara, este prezentat ca un erou care li s-a opus lui Iliescu şi ruşilor, acest lucru fiind în contrast puternic cu modul în care este tratat Militaru).

2. a) Securitatea, poliţia politică şi secretă a regimului comunist al dictatorului Nicolae Ceauşescu, este menţionată doar în trecere, în contextul în care, împreună cu toate celelalte instituţii armate de stat şi de partid, începând cu 22 decembrie 1989, ora 16:00, s-ar fi pus (în totalitate) la dispoziţia CFSN şi a conducerii sale (în special a lui Ion Iliescu). Nicolae Ceauşescu şi Elena Ceauşescu sunt prezentaţi ca ţinte ale unei diversiuni nefaste, ca victime ale unui proces penal simulat şi ale unei condamnări şi executări injuste.

b) Presupusa diversiune este atribuită „Consiliului Militar Superior” din subordinea CFSN. Doar doi oficiali militari ai Consiliului Militar Superior sunt menţionaţi, amândoi generali de Armată, Victor Atanasie Stănculescu şi Nicolae Militaru (în rezervă la acea vreme). (Întrucât se presupune că Stănculescu şi Militaru au participat la presupusa diversiune, nu sunt menţionaţi generalul Mihai Chiţac şi, mai ales, generalul de armată Ştefan Guşă.) Se spune că Ion Iliescu, Gelu Voican Voiculescu, Iosif Rus şi Emil Dumitrescu, ultimii doi din Aviaţia Militară, respectiv din Forţele Navale, au participat direct la

realizarea diversiunii şi dezinformării. *Nici un securist nu este menţionat în legătură cu presupusa diversiune*.

c) Generalii de Securitate Iulian Vlad, Gianu Bucurescu, Aristotel Stămătoiu şi Gheorghe Vasile, toţi patru arestaţi la acea vreme (e vorba de sfârşitul lui decembrie 1989) pentru participarea la vărsarea de sânge, *nu* sunt menţionaţi cu vreun rol în presupusa diversiune în rechizitoriul din 2019. Aşadar, în decembrie 1989 aceştia ar fi fost arestaţi pe nedrept. (Mai mult, deoarece se susţine că teroriştii ar fi fost o ficţiune creată de aşa-numita diversiune, asta înseamnă că, prin definiţie, nu au existat terorişti-securişti, că nici un securist nu a fost responsabil în mod intenţionat pentru vărsarea de sânge de după 22 decembrie 1989.)

3. Secţiunile din rechizitoriu care tratează „teroriştii" şi străinii arestaţi sunt preluate *verbatim* din *Sinteza aspectelor rezultate din anchetele efectuate de parchetele militare în perioada 1990-1994, în cauzele privind evenimentele din decembrie 1989* (vezi, de exemplu, pp. 184-210, 438, 447-450). Acest document a fost alcătuit sub procurorii Samoilă Joarză şi Mihai Popa Ulpiu Cherecheanu în decembrie 1994, când România era condusă *de facto* de coaliţia PDSR-PUNR-PSM-PRM-PDAR.

4. Numărul citărilor din surse din fosta Securitate sau asociate acesteia este semnificative. Sunt incluşi Aurel Rogojan, Vasile Lupu şi alţi stâlpi ai regimului Ceauşescu, precum Constantin Olteanu. Chiar şi „turiştii sovietici" – o temă preferată a fostei Securităţi – apar în mărturiile lui Vasile Lupu şi Ion Mateescu (de exemplu, în legătură cu războiul radioelectronic, p. 347). Şi mai îngrijorătoare este însă credibilitatea acordată de procurori, facil şi serviabil, acestor

membri ai instituţiei eminamente represive – şi specialişti ai disimulării – din timpul dictaturii Ceauşescu.

5. Multe dintre mărturii au fost consemnate în ultimii ani (2017, 2018). Cele apărute imediat sau în primii ani de după evenimente, când amintirile erau mai proaspete în mintea martorilor, sunt puţine. Acest lucru lărgeşte domeniul aşa-numitelor „amintiri recuperate”. Cu alte cuvinte, martorii uită, nu-şi amintesc bine, confundă detalii, date şi actori, reinterpretează evenimentele de atunci prin prisma politică şi a duşmăniilor personale şi ideologice ale anilor (deceniilor!) care au trecut şi, poate neintenţionat, amestecă ce au auzit sau au citit în altă parte – *în special din istoriile scrise şi filmele propagandistice de tip securist* – în propriile relatări.

6. Studiul nostru NRDO din 2018[4] este tratat superficial, în trecere (pp. 300-304). Drept contraargument la sutele de probe publicate, este audiat doar autorul unui articol din revista *Securitatea* (1989) despre *lupta de rezistenţă*. Acesta, evident, se disculpă spunând că articolul său ar fi fost doar un exerciţiu teoretic (!). Cazul Molan este respins pentru că respectivul ar fi avut o armă şi nu ar fi acţionat „profesionist”. În această replică nu vedem decât o sordidă încercare de ultimă oră de a aborda un număr covârşitor de dovezi pe care procurorii le-au ignorat şi în continuare preferă să le ignore.

7. În privinţa *luptei de rezistenţă*, a simulatoarelor sau a războiului radioelectronic, rechizitoriul concluzionează că sursa a fost *internă*. Dar apoi priveşte în orice direcţie, *în afară de Securitate*, pentru a căuta vinovaţii (concentrându-se în principal pe DIA şi CAAT). Două exemple sunt elocvente. Pe de o parte, creditul acordat autorului articolului din revista *Securitatea* (procurorii acceptă docili minciuna că articolul său

nu ar fi avut vreo bază reală). Pe de altă parte, la pp. 130-131 este citat Ioan Rusan (ofiţer de Securitate din UM 0110) pentru a susţine o altă dezinformare centrală a Securităţii: că aceia care au călătorit cu ROMBAC-ul spre Sibiu în seara de 20 decembrie ar fi fost cadre din UM 404 (Buzău), adică DIA.

8. Deşi construieşte o argumentaţie bazată pe intenţia generalilor de a-şi spăla mâinile de sânge după rolul avut în Timişoara, acest rechizitoriu nu adoptă varianta „timişoreană", care sugerează că o parte din conducerea Armatei (în special generalii Guşă, Stănculescu şi Chiţac) ar fi fost motorul diversiunii cu terorişti inventaţi de după 22 decembrie[5]. În fapt, rechizitoriul din 5 aprilie 2019 inversează rolurile din varianta „Timişoara", sugerând că şefii Armatei implicaţi în represiunea din oraşul de pe Bega n-au făcut decât să se alipească unei conspiraţii filosovietice preexistente (din jurul lui Ion Iliescu şi al nucleului viitorului CFSN). Rechizitoriul are în acest sens un puternic filon partizan „bucureştean", accentul fiind pe implicaţiile politice de după 22 decembrie. Acest argument politic a făcut ca rechizitoriul, deşi absolvă în întregime Securitatea, să fie totuşi acceptat de mulţi intelectuali anticomunişti/anti-Iliescu (în mare parte bucureşteni).

9. La fel ca în 1996, argumentele rechizitoriului se suprapun cu scrierile fostei Securităţi – inclusiv ale lui Pavel Coruţ şi în special ale unui alt fost ofiţer al Direcţiei a IV-a, Valentin Raiha. Sugestia că DIA, şi cu siguranţă *nu* Securitatea poartă o vină pentru haosul şi violenţa de după 22 are o istorie lungă în literatura securistă, de la Gheorghe Raţiu la Nicolae Pleşiţă şi la mulţi alţii[6]. În general, puternicul substrat antisovietic/antirus al rechizitoriului şi argumentele şi dovezile prezentate sunt culese din propaganda naţionalistă de sorginte ceauşistă a

foştilor ofiţeri de Securitate (inclusiv din Direcţia a IV-a – Contrainformaţii Militare şi UM 0110).

Abordare

Aşadar, procurorii militari duc mai departe dezinformarea securistă după care:

– cei care au preluat puterea după fuga lui Nicolae şi a Elenei Ceauşescu ar fi produs cu bună ştiinţă haosul şi vărsarea de sânge care au urmat;
– acelaşi grup ar fi organizat o diversiune cu un inamic inventat (în chip de rezistenţă la Revoluţie), care, de fapt, susţin ei, nu ar fi existat;
– Securitatea şi asociaţi ai acesteia (care au fost suspectaţi, capturaţi şi/sau arestaţi în decembrie 1989) ar fi fost de fapt *victime* ale diversiunii; nici unul dintre ei nu ar fi fost vinovat pentru vărsarea de sânge care a început pe 22 decembrie 1989 după prânz.

A spune că aceasta este o schimbare cu 180 de grade a înţelegerii generale la *momentul respectiv* (sau la scurt timp după aceea) este o subestimare. Cei care nu au urmărit istoriografia Revoluţiei din ultimele trei decenii ar putea fi surprinşi să afle ce s-a spus şi s-a scris la acea vreme. De fapt, ceea ce susţine rechizitoriul este exact ceea ce Nestor Ratesh a identificat în 1991 ca o teorie improbabilă:

Mulţi adversari ai regimului actual [respectiv regimul Iliescu

în 1991] consideră că teroriştii au fost eliberaţi deoarece procesele lor ar fi fost o jenă pentru noii lideri ai ţării. Criticii sunt convinşi că jena ar veni din simplul fapt că nu există terorişti aşa cum s-a descris în zilele sângeroase de la sfârşitul lunii decembrie 1989. Ei numesc lupta şi ciocnirile care au urmat fugii lui Ceauşescu un „război de operetă", o afacere înscenată în care numai victimele erau reale. Potrivit respectivelor critici, acest minirăzboi avea menirea de a legitima noua putere, de a-i conferi aura şi prestigiul salvatorului revoluţiei. *Oricât de puţin probabilă părea această teorie, ea a fost difuzată pe larg în presa de opoziţie şi în articole şi cărţi publicate în străinătate şi a fost acceptată în anumite cercuri intelectuale româneşti*[7].

Desigur, ceea ce Ratesh nu spune în acest fragment, dar este esenţial să se înţeleagă este că acesta a fost şi argumentul favorit al Securităţii din mass-media care îi era favorabilă[8]. Abia în ultima vreme s-a înţeles că „mass-media favorabilă" Securităţii a inclus în acei ani, prin aportul unor informatori ai Securităţii, şi ziare care păreau onorabile şi erau privite cu simpatie de opoziţie, precum *Ziua* şi *Evenimentul Zilei*[9].

Cum a ajuns rechizitoriul, cel mai important document juridic şi oficial al Revoluţiei române din Decembrie 1989, să fie dominat de naraţiunile contrafăcute şi disculpatoare ale fostei Securităţi? Vom încerca să explicăm acest fenomen analizând proveniența argumentelor din rechizitoriu, şi anume:

– mărturiile date în faţa procurorilor militari de ofiţeri din fosta Securitate, colaboratori sau informatori ai acesteia sau foşti demnitari ai regimului Ceauşescu;
– declaraţiile celor de mai sus făcute anterior, în mass-media

românească (în unele cazuri, pentru prima dată);
– vom arăta diferenţele esenţiale dintre aceste mărturii (ale securiştilor şi afiliaţilor lor) şi mărturiile mai precise şi mai credibile ale altor participanţi şi/sau observatori ai aceloraşi evenimente.

Înainte de fuga Ceauşeştilor

Prima jumătate a acestui capitol examinează perioada de dinaintea fugii cuplului Ceauşescu. Din punct de vedere istoric şi juridic, aceasta este perioada mai puţin controversată, asupra căreia cei mai mulţi istorici cad de acord. Au avut loc de asemenea o serie de procese împotriva unor factori de răspundere ai regimului Ceauşescu, a unor ofiţeri de Securitate şi a altor angajaţi ai Ministerului de Interne şi a unor ofiţeri superiori de armată („autoritatea de lucru judecat”).

Tulburarea discursului lui Nicolae Ceauşescu la mitingul din capitală de pe 21 decembrie 1989

O acuzaţie profund neverosimilă a rechizitoriului se află în concluzia procurorilor militari cu privire la ceea ce a tulburat discursul lui Nicolae Ceauşescu la mitingul proregim de joi, 21 decembrie 1989. Deoarece Nicolae Ceauşescu a dispus personal ca mitingul să fie transmis în direct la Televiziunea de stat, confuzia şi şocul de pe chipul său au fost difuzate în timp real şi au dus la răspândirea revoltei dincolo de Timişoara.

Rechizitoriul insinuează că o unitate militară ar fi dezorganizat intenţionat mitingul şi că aceasta ar fi făcut parte dintr-un complot mai amplu pus la cale de elemente ale regimului comunist pentru a-l răsturna pe Ceauşescu. Astfel, procurorii conchid:

> Analiza acestei declaraţii confirmă ceea ce foarte mulţi participanţi la miting au declarat că au simţit în timpul discursului preşedintelui Ceauşescu Nicolae. Mai mult şi foarte important este faptul că *dezorganizarea mitingului a fost provocată şi prin implicarea directă a unor cadre MApN* ce activau în cadrul unei unităţi cu profil special. Martorul citat nu a dorit să precizeze dacă pentru folosirea celor două benzi magnetice a avut girul structurilor superioare din cadrul MApN[10] [subl. în original].

Cu alte cuvinte, cei care i-au criticat pe procurorii militari pentru că *au transformat Revoluţia într-o lovitură de stat* au o justificare când vine vorba de conţinutul acestei acuzaţii.

A. În capitolul IV al rechizitoriului, procurorii militari prezintă declaraţiile a cinci martori despre tulburarea mitingului oficial. Al cincilea este cunoscutul ziarist Cristian Tudor Popescu, care povesteşte despre ce i-a spus un activist de partid. Ceilalţi patru sunt martori oculari, şi anume:

1. *Constantin Manea*, fostul şef de cabinet al lui Ceauşescu Nicolae în intervalul 1982-1989;
2. *Florian* [sic!; Florea] *Lăzărescu*, fost colonel, adjunct al şefului Direcţiei a V-a a Securităţii şi şef al Serviciului de operaţii tehnice;
3. *Silviu Curticeanu*, fost şef al Cancelariei prezidenţiale, 1982-

1989;

4. *Ionel Dumitrescu*, ofiţer al MApN, cu gradul de inginer colonel în cadrul Secţiei de înzestrare cu materiale tehnice a Consiliului Politic Superior al Armatei.

Patru din cei cinci martori pe ale căror declaraţii îşi construieşte SPM teoria au fost membri ai regimului Ceauşescu şi ai aparatului de stat comunist: doi oficiali de partid de nivel înalt, un ofiţer de Securitate însărcinat cu paza lui Ceauşescu şi un ofiţer de armată subordonat fratelui lui Nicolae Ceauşescu, generalul Ilie Ceauşescu (care a condus Consiliul Politic Superior al Armatei). Alegerea acestor martori drept singure surse pentru un eveniment-cheie al Revoluţiei este în sine o dovadă că procurorii încearcă să manipuleze adevărul în favoarea principalei forţe represive a respectivului sistem.

Iată câteva pasaje din mărturiile alese de procurorii militari:

1. *Constantin Manea*, fostul şef de cabinet al lui Nicolae Ceauşescu în intervalul 1962-1989, Comisia Senatorială, dosar 208/J.I.4, Stenograma nr. 23 din 28.12.1993, a spus: „După evacuarea populaţiei adunate la miting au rămas foarte multe pancarte, lozinci şi s-a făcut curăţenie. Nu ştiu cine spunea, parcă Barbu Petrescu (primarul capitalei), că au fost adunate foarte multe sule. Unele din ele cu vârful însângerat. Explicaţia că ar fi fost o echipă pregătită care a înţepat femeile şi ele au ţipat, de disperare şi durere. Deci aşa s-a produs. *A fost foarte bine organizat*” (pp. 57-58).

2. Martorul *Lăzărescu Florian*, fost colonel, adjunct al şefului Direcţiei a V-a şi şef al Serviciului de operaţii tehnice, a declarat în Stenograma nr. 29 din 25.01.1994 la Comisia Senatorială,

dosar 258/J.I.4:

> În ziua de 21.12.1989, mitingul a început la ora 11:00 şi a durat puţin. După ce Nicolae Ceauşescu a luat cuvântul, am auzit, la interval scurt, două şuierături puternice, ca la lansarea şi căderea unei rachete, am simţit durere în stomac. Lumea s-a speriat, mitingul s-a spart. Zgomotul venea dinspre Athénée Palace. Putea să vină şi prin difuzoare, căci era foarte puternic. Au fost şi două explozii ca de petarde. […] În dreptul Bibliotecii Centrale Universitare era parcată o maşină de culoare kaki de la Armată, cu difuzoare. Cred că de aici au venit şuierăturile. Eu am discutat cu colonel Ciobanu – şef de stat-major la punctul nostru de comandă – şi el mi-a spus că zgomotul a venit de la maşina Armatei (p. 58).

3. Cele relatate mai sus sunt completate de martorul *Curticeanu Silviu*, care a specificat:

> Eu nu cunosc ordinele pe care Ceauşescu le-a dat în continuare, dar la scurt timp am putut observa nemijlocit pe o masă aflată într-una din săliţele de la nivelul cancelariei mai multe obiecte aduse probabil din piaţă. Erau prezenţi gl. Neagoe, şeful Direcţiei a V-a, şi alte persoane din aparatul de partid şi de stat. Pe masă am văzut mai multe bucăţi de lemn, iar unele aveau la capete, sub formă de două cârlige, „coarne de drac”, foarte bine ascuţite, metalice. Am mai văzut bucăţi de lemn care aveau în vârf „ace”. Aceste „ace” erau de fapt nişte bucăţi metalice de circa 5-6 cm foarte bine ascuţite la vârf şi prinse în acele cozi din lemn. Rolul lor era

fără îndoială acela de a împunge şi a provoca evident răniri. Cred că au fost folosite pentru a crea panică şi a dezorganiza respectivul miting. Sunt convins că s-a acţionat în mai multe puncte, ca nişte focare pentru dislocarea mulţimii. Faţă de masa de oameni aflată în acel moment în piaţă nu era suficient să se acţioneze singular de câteva persoane doar într-o anumită zonă. Aşa am şi avut reprezentarea că lumea a alergat în mai multe părţi ca urmare a existenţei mai multor focare de panică. Pe acea măsuţă am văzut şi resturile unei sau unor petarde. Aşa se discuta acolo. Am remarcat prezenţa lui Nicolae Ceauşescu, care a vizualizat acele obiecte aflate pe masă şi puteam constata cum teama lui incipientă se transformă în furie. În mod cert Nicolae Ceauşescu înţelegea că acele obiecte au fost folosite cu intenţie pentru destructurarea mitingului. Aşadar, înţelegea că cele petrecute au fost urmarea unor provocări… (p. 57).

4. În legătură cu cele afirmate în paragraful anterior, este important să fie reţinută declaraţia martorului *Dumitrescu Ionel*, audiat la sediul SPM, la data de 30.10.2017. Acesta a relatat:

În decembrie 1989 eram ofiţer al MApN, cu gradul de inginer-colonel în cadrul secţiei cu înzestrare cu materiale tehnice a Consiliului Politic Superior al Armatei. Unitatea unde activam purta numărul 02348 şi avea în subordine UM 02381 şi UM 02487 Bucureşti. Ocupam funcţia de ofiţer I, având ca principală atribuţie de serviciu asigurarea cu tehnică de propagandă specială – război psihologic […]. La 21.12.1989 de la unitatea unde activam au fost trimise patru

autospeciale care au avut rolul de a amplifica sunetul, respectiv de a dubla sistemul celor de la Radiodifuziunea Română. Aceste autospeciale s-au aflat sub comanda lt.-maj. Grumaz Alexandru. Conform planificării, cele patru autospeciale au fost instalate. *Afirm în deplină cunoştinţă de cauză că una dintre autospeciale a fost sursa sunetului de joasă frecvenţă cu efect de panică*, sunet care a provocat dezordine în mulţimea adunată în Piaţa Palatului, cu ocazia mitingului popular convocat de preşedintele Nicolae Ceauşescu. În timp, s-a acreditat ideea conform căreia acest sunet a fost generat de sovietici sau americani, însă realitatea este că sunetul a fost generat de una dintre cele patru autospeciale dispuse de UM 02348 Bucureşti în perimetrul pieţei. *Semnalul de panică a fost opera propagandei speciale la inamic* [...]. Precizez că acel sunet cu efect de panică înregistrat pe două benzi magnetice a fost probabil importat. Anterior datei de 21.12.1989 nu a existat nici o situaţie în care respectivele benzi să fie scoase pe teren. Este important de precizat că cele două benzi nu au apărut ca fiind înregistrate în evidenţele unităţii. La 21.12.1989 ele au fost scoase şi folosite în premieră [...]. Din câte cunosc de la persoanele cu care am intrat în contact, cele două benzi cu efect de panică urmau a fi folosite în timpul discursului preşedintelui Ceauşescu doar dacă s-ar fi ivit ocazia. Concret, această ocazie s-a ivit atunci când anumite persoane infiltrate în rândul manifestanţilor au declanşat acţiuni diversioniste cu scopul de a sparge mitingul. Este vorba de împunsături cu diverse obiecte contondente şi ascuţite, victimele acestei acţiuni fiind în special femeile. Busculada a fost creată dinspre exterior spre

> interior, fiind generată o mişcare ce nu a putut fi controlată. În acel moment, a fost declanşat sunetul cu efect de panică existent pe benzile respective. Rezultatul acestor acţiuni este bine-cunoscut. Precizez că Mircea Andrievici (comandantul UM 02487 Bucureşti) nu a luat singur decizia de folosire a acestui sunet cu efect de panică, ci doar după ce s-a consultat cu mine şi Ionescu Dan (comandantul UM 02381 Bucureşti). Împreună am decis să experimentăm pe viu folosirea acelui sunet. Cunoşteam la modul teoretic ce efecte poate genera difuzarea unui astfel de sunet. Sunetul era emis pe o bandă de joasă frecvenţă şi odată generat crea efecte de panică maximă, în funcţie de subiecţii asupra cărora acţiona [...]. Benzile cu sunet de panică au fost distruse prin ardere în seara zilei de 21.12.1989. Pentru realizarea acestui sunet de panică se folosesc huruit de blindate, împuşcături de mitraliere grele sau uşoare, explozii (petarde, grenade). În acest fel, este posibil ca zgomotele unor explozii de grenadă sau petarde raportate de unii martori să fie generate tot de emiterea sunetului respectiv (pp. 55-56).

B. Această teorie despre mitingul din 21 decembrie datează de fapt dinaintea Comisiei Senatoriale Gabrielescu-Săndulescu invocate în rechizitoriu. Acestea nu sunt doar nişte aberaţii personale ale autorilor citaţi, ci fac parte dintr-o naraţiune mai complexă de disculpare a fostei Securităţi şi a demnitarilor fostului PCR.

Astfel, afirmaţia că femeile au fost înţepate cu aceste sule sau bucăţi de lemn ascuţite se regăseşte într-o scrisoare colectivă a ofiţerilor Direcţiei a V-a a Securităţii publicată în ziarul *Democraţia* în septembrie 1990. Conform acestui „grup

de foşti ofiţeri de Securitate”, *„turişti” străini şi colaboratorii lor autohtoni şi-ar fi făcut drum de la Timişoara la Bucureşti* (!) şi s-ar fi infiltrat printre cei aflaţi la mitingul oficial. „Turiştii” au încercat apoi să creeze panică în mulţime, după cum urmează: „…uzează de furcile din oţel-beton folosite la susţinerea unor lozinci din poliuretan expandat pentru a înţepa în spate participanţii şi a le crea impresia – pe fondul zgomotelor produse de petarde şi de scurtcircuitarea difuzoarelor staţiei de amplificare – că se trage asupra lor”[11].

Ideea că evenimentul catalizator în întreruperea mitingului ar fi fost zgomotul emis de un vehicul al Armatei a fost reluată ulterior de un alt fost „ofiţer superior” al Direcţiei a V-a (tot anonim), în interviurile publicate în 2004 în *Jurnalul Naţional* (al cunoscutului informator al fostei Securităţi, Dan „Felix” Voiculescu)[12]. În sfârşit, mărturia lui Constantin Manea a fost invocată de Grigore Cartianu, un ziarist ale cărui elucubrante cărţi despre decembrie 1989 au fost bine primite de fosta Securitate[13].

C. Ce este fals în analiza din rechizitoriu a evenimentelor care au determinat dezorganizarea discursului lui Ceauşescu? Practic, totul. Pe de o parte, ideea unei dezorganizări intenţionate, care insinuează că şi revolta anterioară, cea din Timişoara, şi cea din după-amiaza de 21, până la răsturnarea lui Ceauşescu, nu au fost spontane, ci planificate – şi încă „din afară”. Această „legendă” plantată de securişti susţine că ei nu s-ar fi opus unei revolte populare împotriva lui Ceauşescu, ci doar unei lovituri de stat. Prin urmare, justifică indirect acţiunile represive sau inacţiunile lor din acel moment. Punctul de plecare comun al acestor mărturii este acelaşi: că acţiunile unor agenţi (nu foarte bine identificaţi) au fost cauza principală

a dezorganizării mitingului şi că au fost intenţionate. Însă realitatea a fost alta. Ceea ce lipseşte din aceste relatări este ceea ce a precedat ţipetele femeilor şi sunetul emis de vehiculul militar.

Pentru a înţelege şirul evenimentelor, să începem cu relatările corespondenţilor de presă străini aflaţi la Bucureşti publicate imediat după ce-a avut loc incidentul[14]. La scurt timp după ce adunarea populară s-a destrămat, un ziarist bulgar a relatat că motivele tulburării au fost folosirea unor grenade cu gaze lacrimogene de către forţele regimului pentru a-i împiedica pe demonstranţi să intre în piaţă şi panica pe care aceste grenade au dezlănţuit-o printre cei care erau deja în piaţă[15] Ziaristul sugerează că demonstranţii s-au adunat iniţial lângă Piaţa Romană, pe bulevardul Magheru, şi erau de ordinul miilor când au ajuns în Piaţa Palatului, unde îşi ţinea Ceauşescu discursul. Relatări similare vin de la corespondentul agenţiei iugoslave Tanjug care a transmis că demonstranţii s-au adunat în colţul din nord-vest al Pieţei Palatului, lângă hotelul Athénée Palace, şi, când „au încercat să se apropie de mitingul oficial, s-a aruncat cu grenade de gaz lacrimogen asupra lor”[16]. Conform aceluiaşi corespondent, tinerii au început să strige lozinci anti-Ceauşescu şi, când au fost alungaţi de Miliţie, au luat-o pe străzi laterale pentru a ajunge într-o altă parte a mitingului[17]. Miliţia a folosit atunci grenade cu gaze lacrimogene pentru a-i împiedica pe aceşti demonstranţi să ajungă la mitingul oficial şi, după ce au explodat acestea, „transmisia directă la radio şi televiziune a fost întreruptă pentru câteva minute”[18].

După cum am văzut, în mărturiile lor Florea Lăzărescu şi Silviu Curticeanu se referă amândoi la explozia „petardelor” (deşi Ionel Dumitrescu încearcă să sugereze că sunetele de

explozie ale „petardelor” şi grenadelor ar fi fost produse tot de vehiculul militar). Însă şi alţi martori oculari ai confruntărilor dintre forţele regimului şi demonstranţi din după-masa şi seara de 21 decembrie se referă la folosirea unor „petarde” de către forţele de ordine împotriva demonstranţilor[19]. Un martor ocular al evenimentelor din Piaţa Universităţii din după-amiaza zilei de 21 decembrie povesteşte: „Securiştii fugeau după ei, fugeau care încotro şi demonstranţii. Se mai opreau din fugă şi veneau înapoi după securişti. Securiştii iar se năpusteau peste ei, în grupuri, au dat şi cu *petarde*, au dat şi cu bastoanele”[20].

Care forţe ar fi putut folosi „petarde” şi grenade cu gaze lacrimogene împotriva demonstranţilor? În procesul său de la începutul lui 1990, ministrul de Interne din perioada evenimentelor, Tudor Postelnicu, a dezvăluit că „de gaze lacrimogene s-au ocupat cei de la USLA” la miting[21]. Mai mult, documente CNSAS obţinute de Mădălin Hodor demonstrează clar că aceste aşa-zise GELA (Grenadă cu Efect Luminos şi Acustic), la care se referea descrierea de „petardă”, erau în dotarea USLA[22].

Transcrierile parţiale ale comunicărilor între unităţile USLA şi Miliţie au fost publicate la sfârşitul lui ianuarie şi începutul lui februarie 1990 în ziarul *Libertatea*[23]. Aceste transcrieri confirmă că încă înainte ca adunarea populară să fi început, grupuri mari de demonstranţi adunaţi în mai multe intersecţii ducând spre Piaţa Palatului strigau lozinci împotriva regimului şi puneau la încercare capacitatea forţelor de ordine de a-i împiedica să intre în piaţă[24]. Martori oculari au identificat forţele care i-au împiedicat să intre în piaţă ca „trupe USLA”[25]. Transcrierile arată de asemenea că din ordinele şefului

Securităţii, generalului Vlad, USLA a lansat gaze lacrimogene şi GELA împotriva demonstranţilor[26]. Transcrierile arată şi că „forţele speciale de intervenţie” pretind că „au restabilit ordinea”. Un uslaş a comunicat despre demonstranţi: „Huliganii ăştia trebuie anihilaţi în primul rând. Nu sunt hotărâţi ăştia. Ar trebui să-i ia repede. Restul sunt şovăitori”[27].

Un element semnificativ: transcrierea publicată pe 5 februarie 1990[28] prezintă comunicările „Granitului” în dimineaţa de 22 decembrie. *„Granitul” este identificat ca fiind colonelul Florea Lăzărescu din Direcţia a V-a*. E vorba de *acelaşi Forea Lăzărescu prezentat în rechizitoriul SPM ca un martor credibil la evenimentele din 21 decembrie 1989, când, de fapt, era un participant activ la represiunea din acele zile!*

Când au apărut transcrierile din ziarul *Libertatea*, nu era clar de unde veniseră. În martie 2006, jurnalistul Romulus Cristea a lămurit sursa acestor redări ale comunicărilor dintre Securitate, Miliţie şi şefii PCR în după-amiaza şi seara de 21 decembrie 1989 şi din dimineaţa zilei de 22 decembrie[29]. Potrivit lui Cristea, „interceptările şi transcrierile pe foile de goniometrie au fost efectuate de radiotelegrafişti şi alţi angajaţi de la Centrul de Control al Radiocomunicaţiilor din strada Olteniţei nr. 103, Bucureşti. Înregistrările au fost făcute din propria iniţiativă a unor salariaţi, care şi-au asumat riscurile de rigoare, în acea perioadă fiind interzisă ascultarea frecvenţelor alocate organelor de Miliţe şi Securitate”[30].

Cristea a reprodus unele dintre cele mai importante fragmente din transcriere (identice cu cele apărute la începutul anilor ’90 în *Libertatea*) şi a adăugat comentarii, pertinente pentru înţelegerea cauzei principale a tulburării mitingului:

La acel moment, au fost interceptate următoarele convorbiri:

Ora 12:10
— 146, 475. Introdu civilii, Oprea, fă agitaţie. Măi, terminaţi cu joaca la staţie, că va ia dracu'. (Se aude o voce care scandează „Ceauşescu PCR").
— Măi, nu mai strigaţi în staţie.
Ora 12:30 – USLA
— Tridentul, şi pe Calea Victoriei, la Gioconda [un magazin de confecţii], iarăşi este un grup care scandează lozinci.
— Tridentul, Catargul, sunt Catargul 5, la „Muzica", aici, în faţă a izbucnit scandal. Pe Victoriei, spre poştă. Scandează lozinci, dar nu intervine nimeni. Miliţia se uită doar la ei.
— Sunt Catargul 5. Au fost împrăştiaţi pe Victoriei, spre Casa Centrală a Armatei.
De la Inspectoratul Miliţei Bucureşti intervine cineva care comunică:
— Vezi ce poţi. *Pe care poţi să-i temporizezi, că nu sunt mulţi. Trebuie o forţă mai dură un pic.*
— *Toate forţele să intervină să-i împrăştie!*

Interesant este că în zona Hotelului Bucureşti, chiar înainte de spargerea mitingului de la CC-PCR, *persoane îmbrăcate în costume de culoare kaki, cu cizme şi fără însemne militare au coborât dintr-un autocar şi au luat la bătaie, cu bâtele din dotare, persoanele aflate în zonă, după care au aruncat câteva petarde şi grenade lacrimogene. S-au făcut primele reţineri. Se bănuieşte că exploziile auzite dinspre Ateneu şi Biserica Kretzulescu ar fi fost ecoul acestor acţiuni de la Hotelul Bucureşti.*

USLA, deranjată de „huligani”

Orele 12:30-14; USLA:
— În zona Catargului 2 este linişte.
— La fel în zona Catargului 1 [dispozitiv USLA].
— Sunt Catargul 3. Au mai rămas la „Gioconda” în faţă. Văd că s-au potolit.

Intervine un ofiţer de la Inspectoratul Securităţii Municipiului Bucureşti:

— Măi, transmite la mine. Două unităţi de la Popa să meargă la Calea Victoriei şi două să vină la Oneşti (actuala str. Dem I. Dobrescu). Imediat!
— Am trimis forţe.
— Aici s-au concentrat, la Sala Dalles, colţ cu Batistei.
— 2056.

În acelaşi interval de timp (12-14), discuţie între „Tridentul” şi „Catargul” de la USLA:

— Da, recepţionez, sunt Catargul. Tridentul, confirmă, te rog.
— Te retragi? Sunt forţe de ordine care trebuie să acţioneze.
— Te retragi şi supraveghezi.
— Supraveghezi şi mă ţineţi la curent.
— *Huliganii ăştia trebuie anihilaţi în primul rând. Nu sunt hotăraţi ăştia. Ar trebui să-i ia repede*. Restul sunt şovăitori.
— La Catargul 3, în faţa Hotelului Bucureşti se scandează.
— Da, s-au luat măsuri.
Zona Hotelului Bucureşti, pe Calea Victoriei, a fost locul unde a existat un prim grup de demonstranţi care au început să strige împotriva regimului ceauşist-comunist chiar când se desfăşura mitingul din faţa CC-PCR.
Aici au fost primele persoane reţinute şi bătute de forţele de

ordine. Conform cercetărilor efectuate de procurorii militari, în zona respectivă a activat şi *un grup de persoane venite de la Timişoara. La un moment dat, aceştia, susţinuţi de câţiva bucureşteni, au reuşit să treacă prin barajul format de forţele de ordine şi să se îndrepte apoi spre Piaţa Palatului. Incidentul a fost consemnat şi în Raportul Comisiei Parlamentare de anchetă privind evenimentele din decembrie 1989*[31].

Aşadar, mitingul nu a fost tulburat pentru că au fost femeile înţepate cu instrumente ascuţite sau pentru că au fost emise sunete de un vehicul militar, ci de demonstranţi – inclusiv din Timişoara – care au încercat să străpungă cordoanele forţelor de ordine la periferia regimului. Pentru a-i bloca şi a-i dispersa, Securitatea (USLA) a folosit gaze lacrimogene şi grenade audio-vizuale de tipul GELA care, fără intenţie, au provocat panică în rândul mulţimii şi au întrerupt discursul lui Ceauşescu. Încă o dată, acest efect a fost, evident, neintenţionat.

Mădălin Hodor a explicat de ce ar fi ţipat femeile şi de ce unitatea lui Dumitrescu a dat drumul la benzile sonore care induc panica:

Şi începe. Apoi, fix când Ceauşescu mulţumea „organizatorilor acestei mare (?!) adunări populare”, se aude o bubuitură. Se opreşte cu mâna în aer şi se uită fix în dreapta lui, la locul cu pricina. Fix ceea ce se temea Vlad se întâmplase.

Un grup de tineri (unii susţin că erau timişoreni şi poate erau chiar cei scăpaţi de Vlad de sub supraveghere, poate bucureşteni, nu e clar) au încercat să intre în piaţă strigând

„Timişoara! Timişoara!”. Aici a intervenit un şir de evenimente în lanţ.
Nu o să ştim niciodată ce s-ar fi întâmplat dacă Vlad nu ar fi trimis acolo uslaşii de la DSI (Detaşamentul Special de Intervenţie) al USLA. Dacă acolo erau doar miliţienii din FOI şi cei de la trupele de securitate, probabil că protestatarii ar fi fost respinşi cu bastoane şi scuturi. *Dar aşa, băieţii din DSI, care erau luptători, nu forţe de menţinere a ordinii, au pus mâna direct pe grenadă. Pe GELA. Era din dotarea lor standard, dar era pentru uzul antitero şi pentru spaţii închise, unde trebuia să năucească teroriştii* [s. n.][32]. Dar, vorba românească, asta avem, cu asta dăm. Şi au dat. Bubuitura a fost amplificată de spaţiul îngust al străduţei şi s-a instalat un început de panică. Din nou ironia istoriei, exact în zonă erau nişte femei de la o întreprindere bucureşteană. S-au speriat rău de tot şi au început să ţipe, să se împingă şi au încercat să fugă. S-a creat o busculadă şi unele dintre ele au fost călcate în picioare. De aici ce s-a văzut la televizor.
Ceauşescu a încercat să treacă peste moment, dar băieţii din jurul său deja s-au activat. Cum erau deja setaţi, nu au mai aşteptat să se lămurească ce se întâmplă şi au trecut direct la planul pentru protecţia secretarului general. Oamenii lui Neagoe de la a V-a au ieşit atât de repede cu automatele pe scările CC, că au ieşit în costume. Vlad se agita în balcon şi urla la ăia de jos. „Cu ce aţi dat?”, întreabă. În CC Ardeleanu se agită şi el. „Daţi-mi GELA!”, urlă şeful USLA.
Vrea să iasă şi el să arunce în duşmanii poporului. Dar nu mai apucă. Le-o iau tuturor înainte oamenii lui Ilie Ceauşescu.
Declaraţie de martor. Ionel Dumitrescu, colonel inginer,

ofiţer I la UM 02348 (Secţia de înzestrare cu material tehnic a Consiliului Politic Superior al Armatei). Dumitrescu făcea parte dintr-o subunitate din subordinea CPSA, UM 02478 unitate care se ocupa de „război psihologic şi asigurare cu tehnică de propagandă şi cultură pentru MApN”. Ce spune el? „La data de 21 decembrie 1989, de la unitatea mea au fost trimise mai multe autospeciale care au avut rolul de a amplifica sunetul (respectiv de a dubla sistemul celor de la Radiodifuziunea Română). Autospecialele au fost sursa sunetului auzit atunci când adunarea populară organizată în Piaţa Palatului s-a dezorganizat, iar participanţii au început să fugă”. Clar. Frumos. La obiect. Fără diversionişti, împunsături cu obiecte ascuţite, comploturi şi lovituri de stat.

Crezând la fel ca ceilalţi că se pregăteşte un atac la adresa secretarului general, oamenii lui Ilie Ceauşescu au pus benzile pe care le foloseau în aplicaţiile lor de război psihologic cu vuiet (care le-a dat impresia participanţilor de zgomot de tancuri şi avioane). Scopul? Să golească rapid piaţa, pentru ca forţele de intervenţie să protejeze clădirea CC. Ceea ce s-a şi întâmplat. Mulţimea panicată s-a călcat în picioare, încercând să fugă, cu gândul că ăştia pun tancurile pe ei ca la Timişoara.

Ceauşescu însă, care din balcon vedea întreg peisajul, a înţeles că nu se întâmplă nici un atac. A urlat odată la ei „Ho, bă!”, a refuzat nervos să intre în sediu şi le-a ordonat să aducă mulţimea înapoi. Asta au şi făcut.

După ce au adunat cu chiu, cu vai pe cei care nu fugiseră şi au garnisit primele rânduri cu securişti, Ceauşescu a mai vorbit încă un sfert de oră, încheind tot ironic cu versuri din

Deşteaptă-te, române.
Dar era prea târziu. Se văzuse la televizor că nu mai avea poporul de partea lui[33].

Cu alte cuvinte, Hodor subliniază absurditatea ideii, insinuată de procurorii militari, că unitatea specială de propagandă a Armatei, sub comanda generalului Ilie Ceauşescu, s-ar fi angajat într-o acţiune de subminare şi eventual răsturnare a fratelui sau, Nicolae (!). Dacă au existat într-adevăr eforturi de amplificare a panicii – înţeparea femeilor în spate cu instrumente ascuţite sau „vuietul" transmis de vehiculul militar, acestea au fost evident eforturi ale regimului de a *dispersa* manifestanţii, de a goli piaţa şi de a ajuta forţele de ordine să împiedice luarea cu asalt a CC-ului.

În rechizitoriu, procurorii militari au transformat manifestaţia spontană şi eforturile Securităţii de a suprima demonstranţii într-o acţiune premeditată a unora dintre forţele de ordine menite să tulbure discursul. Bazând-se exclusiv pe mărturiilor foştilor securişti şi ale demnitarilor de partid şi ignorând un vast material probator cu adevărat credibil, magistraţii maschează rolul Securităţii în represiunea care a dus la fuga lui Ceauşescu. Ne e greu să credem că au făcut-o doar din comoditate, ţinând cont de miile volume de anchetă pe care le-au produs. Nu ne rămâne decât să deducem că e vorba de aceeaşi veche obedienţă faţă de Securitate care a caracterizat instituţia Parchetelor Militare atât sub Ceauşescu, cât şi după Revoluţie.

Pe cine a transportat ROMBAC-ul la Sibiu în noaptea de 20 decembrie 1989?

Modul în care rechizitoriul tratează cazul avionului ROMBAC trimis de la Bucureşti la Sibiu în noaptea de 20 decembrie trezeşte suspiciuni similare. Forţele trimise cu acel avion au fost suspectate că au jucat un rol în represiunea manifestanţilor înainte de 22 decembrie 1989 şi în violenţa care a urmat, având astfel o dublă semnificaţie.

Rechizitoriul explică:

> Despre evenimentele desfăşurate la Sibiu mai există o controversă. S-a speculat în perioada postdecembristă că la data de 20 decembrie 1989, pentru protecţia suplimentară a lui Ceauşescu Nicu, la Sibiu a fost trimisă, în regim conspirat, o grupă militară aparţinând *DIA*, mai precis militari ai UM 0404 Buzău (cercetare). Aceşti militari ar fi făcut deplasarea spre Sibiu, clandestin, la bordul unei aeronave civile ROMBAC (BAC-400) ce asigura ruta Bucureşti – Sibiu. Controversa a apărut şi pentru că, doar atunci, cursa a fost efectuată cu o aeronavă ROMBAC în locul uzualei aeronave de tipul AN-24. Totuşi ancheta a demonstrat că motivul înlocuirii a fost determinat de o necesitate de moment: aeronava ROMBAC era mai încăpătoare, astfel încât au putut fi transportate toate pachetele trimise din străinătate (mai ales din RFG) rudelor aflate în zona Sibiu, dată fiind comunitatea germană numeroasă de aici. Aşadar, prezenţa în sine a aeronavei ROMBAC nu constituie motiv de suspiciune. Cu toate acestea, au existat declaraţii de martor prin care s-a arătat că în perimetrul situat între sediul Inspectoratului Judeţean al MI şi UM 01512 Sibiu au fost executate trageri cu arme militare automate de către persoane echipate în combinezoane de

culoare neagră, aflate pe terasele blocurilor din apropiere. Sunt relevante declaraţiile martorilor *Bogdan Viorel* (audiat la 8.12.2006), *Bălăiţă Romulus* (audiat la 17.11.2006) şi *Verony Viorel* (audiat la 13.12.2006). Acestea, precum şi altele, sunt ataşate dosarului, în vol. I-VII, *Sibiu* (p. 130).

a) Rechizitoriul însă îl citează doar pe martorul Rusan Ioan (sediul SPM, 04.10.2018-11/P/2014, vol. IV, *Declaraţii,* pp. 130-135):

Cu referire la evenimentele desfăşurate în Sibiu şi nu numai, a fost audiat martorul *Rusan Ioan* (sediul SPM, 04.10.2018-11/P/2014, vol. IV, *Declaraţii,* pp. 130-135) care a spus: „În decembrie 1989 eram cadru al DSS şi făceam parte din Unitatea 0110 – Contraspionaj ţări socialiste. Eu am fost şeful colectivului anti-STASI [serviciul de informaţii al RD Germană], aşa că am luat contact doar tangenţial cu colegii care desfăşurau activităţi anti-KGB. Într-un interviu pe care l-am acordat mai demult, am spus că în decembrie 1989 puterea a fost preluată chiar de cei pe care-i urmăream noi. […] După Revoluţie, când îndeplineam funcţia de şef al Departamentului de Informaţii Sibiu (SRI), am primit ordin să efectuez o cercetare în vederea obţinerii de date pentru clarificarea evenimentelor de la Sibiu din decembrie 1989. […] În urma cercetărilor, mi-am format convingerea că aterizarea avionului ROMBAC la Sibiu în seara zilei de 20 decembrie 1989 a avut rolul de a aduce un comando de militari de la Batalionul 404 Buzău. Aceştia au călătorit împreună cu pasagerii cursei respective. Am luat câteva declaraţii unor pasageri care au afirmat că în aeronavă au

călătorit şi luptătorii Batalionului 404 Buzău. Am avut şi declaraţia bucătarului de la UM 01512 Sibiu, care a precizat că în acea perioadă a hrănit suplimentar un grup de militari despre apartenenţa cărora nu ştia nimic, afirma că nu erau din unitate şi nu se legitimau" (pp. 128-129, 130-131).

Procurorii militari adaugă faptul că, în afara acestei declaraţii, *nu ar exista nimic care să confirme implicarea vreunei forţe speciale în evenimentele din Sibiu*[34]. Şi în acest caz, magistraţii militari au ales să ia în considerare o singură sursă, una din sfera Securităţii. Aceasta sugerează (previzibil) că Direcţia de Informaţii a Armatei (UM 404 Buzău) ar fi fost implicată în crimele de la Sibiu. Din nou, SPM ignora probele existente *din afara Securităţii*, care demonstrează cu totul altceva.

b) Mărturia lui Ioan Rusan citată de procurorii militari nu este prima în care Securitatea încearcă să arunce vina pe DIA la Sibiu. În noiembrie 2004, astfel de alegaţii au apărut în cotidianul cunoscutului colaborator al Securităţii Dan „Felix" Voiculescu, *Jurnalul Naţional*, într-un interviu cu Alex Mihai Stoenescu. Scrierile acestui manipulator au minimalizat sistematic responsabilitatea Securităţii pentru crimele de la Revoluţie. Şi nu e de mirare: Stoenescu a fost informator plătit al Securităţii înainte de 1989[35]. Rusan încearcă deci să sugereze că Ceauşescu a fost răsturnat de duşmani din Est şi din Vest, devalorizând curajul popular spontan şi autentic care a stat la baza răscoalei din decembrie 1989. În interviul din noiembrie 2004, Rusan susţine că revolta ar fi fost opera românilor instruiţi în diversiune de serviciile de informaţii străine şi

trimişi înapoi în România. Aceasta este o naraţiune veche a Securităţii, care se regăseşte în scrisoarea menţionată mai sus de la ofiţerii Direcţiei a V-a din septembrie 1990. Numeroasele interviuri ale portavocei Securităţii Angela Băcescu şi ale însuşi şefului Securităţii Iulian Vlad au susţinut viguros, de-a lungul anilor, această abracadabrantă legendă.

Ioan Rusan nu e singurul fost ofiţer de Securitate care a căutat să sugereze că forţele venite la Sibiu cu ROMBAC-ul pe 20 decembrie 1989 au fost cadre DIA. Valentin Raiha, fost ofiţer de Contrainformaţii militare, scria în 1994: „Dacă ne gândim că «securiştilor-terorişti» nu li se hărăzise o soartă prea blândă în cadrul scenariului «Revoluţiei», nu trebuie să concluzionăm că pasagerii ROMBAC-ului ar cam trebui căutaţi în grădină la DIA?”[36].

De fapt, tot un fost CI-ist a emis (probabil pentru prima dată) ipoteza că cei din avion erau din DIA. În paginile săptămânalului clujean *Nu!*, într-o notă anonimă (din nou!) din 1990, după ce a recunoscut concurenţa dintre Direcţia a IV-a şi DIA, acesta a adăugat: „Despre DIA ştiu multe… A doua oară am auzit de un avion care a decolat din Bucureşti de pe Aeroportul Otopeni, şi nu Băneasa, cum era normal, spre Sibiu, avion în care erau doar şapte sibieni şi în rest peste 50 de bărbaţi cu valize asemănătoare, civili, dar cu domiciliu fals: aşa am înţeles din depoziţia col. Rotariu, inspector-şef la Sibiu [la Inspectoratul MI]”[37].

Este interesant în această privinţă ce s-a scris în anii ’90 despre colonelul Rotariu:

> În lucrarea *Lovitura de stat a confiscat Revoluţia română*, Şerban Săndulescu, membru al Comisiei Senatoriale, susţine

ideea că avionul ROMBAC a adus la Sibiu nu uslaşi, ci luptători ai Direcţiei de Informaţii a Armatei, argumentându-şi afirmaţia în principal cu declaraţiile făcute de elevi ai UM 01512, care, în seara zilei de 20 decembrie 1989, i-au întrebat pe cei aduşi în unitate de unde sunt, aceştia răspunzând că de la DIA. Fără a cita alte detalii sau nume proprii, Şerban Săndulescu precizează că aceste fapte i-au fost relatate de un redactor de la ziarul *Tribuna* din Sibiu, care urma să scrie o carte. Pentru susţinerea ipotezei sale adăuga „confirmarea obţinută personal de la un cadru al SRI", a cărui identitate este învăluită în aceleaşi anonimat.
Varianta că în ROMBAC au fost aduşi la Sibiu luptători ai DIA este susţinută în cartea *Recurs* şi de *Iulian Rotariu, fost inspector-şef la Inspectoratul MI Sibiu*. Pasagerii avionului, susţine acesta, „nu au aparţinut Ministerul de Interne. Din surse care au ţinut să-şi păstreze *anonimatul,* cei circa 80 de pasageri ar fi fost cazaţi la UM 01512 Sibiu, unde au intrat pe poarta 2, şi nu pe cea principală. Dacă ar fi fost de la MI ar fi fost identificaţi [?!]. Mai degrabă au făcut parte din trupele de cercetare-diversiune subordonate DIA".
Interesant de reţinut este faptul că varianta DIA este susţinută, în diferite formule, doar de foste cadre ale MI, interesate, se pare, să creeze această diversiune…[38]

c) Cu alte cuvinte, singura mărturie prezentată în rechizitoriu despre cei veniţi la Sibiu cu ROMBAC-ul aparţine unui fost ofiţer de Securitate, iar ea repetă fabulaţiile altor foşti ofiţeri de Securitate emise de-a lungul anilor. La trei decenii după epoca Ceauşescu, e posibil ca unii cititori să nu cunoască prea multe despre eternul meci „Steaua-Dinamo" (referinţă în

care numele celor două cluburi de fotbal – al Armatei, respectiv al Securităţii – sunt folosite ca reprezentanţi pentru confruntarea mai largă), despre competiţia birocratică şi neîncrederea dintre militari şi Securitate. Această luptă tăcută, ancorată în preferinţa absolută a dictatorului pentru instituţia represivă, respectiv DSS, caracterizează epoca târzie a regimului Ceauşescu[39].

Prin natura misiunii instituţionale, Securitatea a privit cu un adaos de suspiciune unitatea DIA a Armatei. Militarii din DIA au fost în mod special conştienţi de eforturile Securităţii de a-i supraveghea şi controla. În mărturia sa în faţa Comisiei Senatoriale Gabrielescu, contraamiralul Ştefan Dinu, şeful DIA din 1989, a declarat în ianuarie 1994 că, pe hârtie, militarii români aveau 31 de ataşaţi militari în străinătate pentru a acoperi 50 de ţări; în realitate, până în decembrie 1989 au rămas doar patru – Budapesta, Belgrad, Paris şi Roma. Dinu a descris situaţia astfel:

> Pentru că, treptat-treptat, datorită poate adversităţii serviciilor de informaţii DSS, nu avea interes să mai existe alături de ei, undeva, independent, vreun serviciu de informaţii. Aveau întotdeauna obsesia că nu se lucra corect în aceste servicii – vorbesc de cele externe, că în ţară noi nu aveam nimic –, ofiţerilor sub acoperire li se găseau tot felul de şicane ca să fie retraşi. Îi retrăgeam şi alţii nu s-au mai numit ca ataşaţi militari în exterior[40].

Bineînţeles că relatările oricărui fost şef de serviciu secret din timpul regimului Ceauşescu nu reprezintă neapărat o sursă credibilă. Cât priveşte cifrele prezentate de Ştefan Dinu şi

relaţia de subordonare a efectivelor DIA faţă de Direcţia de Contrainformaţii a Securităţii şi faţă de DSS în general, informaţiile vice-amiralului se coroborează cu numeroase alte surse, lucru care le face credibile[41].

Detaliile care se cunosc despre DIA oricum fac prezenţa membrilor săi în acel avion practic imposibilă, pentru mai multe motive. În primul rând, nu aveau personalul necesar. Relatările variază, dar cei mai mulţi sugerează că numărul de civili suspecţi care s-au urcat în avion era de cel puţin 40. Dinu a declarat în faţa Comisiei Gabrielescu (din care a făcut parte şi Săndulescu), pe 13 ianuarie 1994, că „Nu aveam practic 80 de luptători în acest batalion”[42]. Se ştie că 41 dintre aceştia erau la Timişoara din dimineaţa zilei de 18 decembrie. Ei s-au întors la baza lor din Buzău pe 22 decembrie[43]. Ar fi rămas deci 39 la sediu. E puţin probabil ca toţi să fi fost trimişi la Sibiu, în acelaşi timp în care jumătate din unitate era la Timişoara. Mai mult, se pune întrebarea evidentă de ce să fi călătorit la Bucureşti în loc să zboare direct la Sibiu.

De altfel, militarii aveau propriile aeronave. Când cei 41 de membri ai acestei unităţi au fost transportaţi la Timişoara, s-au dus cu un avion militar AN-24/26, nu cu un ROMBAC civil al companiei Tarom. Au plecat de pe aeroportul militar Boboc din apropiere de Buzău, nu din Bucureşti. Mai mult, cunoscând preferinţa militarilor pentru procedurile operative standard, de ce la două zile după trimiterea echipei lor la Timişoara cu o aeronavă militară ar fi ales un zbor Tarom cu pasageri civili la bord?[44] Ipoteza DIA pur şi simplu nu stă în picioare dacă ţinem cont de numărul de luptători, nava, ruta de zbor şi procedurile Armatei.

Încă mai problematic e faptul că, din nou, rechizitoriul nu

menţionează existenţa probelor, mult mai bogate, consistente din punct de vedere logic şi din surse credibile, care demonstrează că personalul „misterios” de pe ROMBAC era al USLA, aşadar al Securităţii.

Astfel, Nicu Silvestru, şeful Miliţiei Judeţene Sibiu, arăta în 1990, într-o scrisoare din închisoare, că Nicu Ceauşescu a anunţat în cadrul unei şedinţe de urgenţă din după-amiaza zilei de 19 decembrie 1989 că „o să-mi chem specialiştii mei de la Bucureşti” pentru a deschide focul în cazul în care vor avea loc proteste în Sibiu[45]. Ministrul de Interne Tudor Postelnicu a recunoscut la procesul său din ianuarie 1990 că Nicu l-a sunat solicitând „ceva trupe”, iar el l-a informat pe şeful Securităţii Iulian Vlad despre cerere[46]. Dacă ar fi fost vorba de personal DIA, de ce l-ar fi sunat Nicu pe Postelnicu, şi nu pe ministrul Apărării? Şi de ce ar fi transmis Postelnicu cererea mai departe lui Iulian Vlad, şeful Securităţii?

Primii doi procurori militari în dosarul Sibiu, Anton Socaciu şi Marian Valer, au identificat pasagerii drept USLA[47]. Chiar Nicu Ceauşescu recunoştea că aceasta a fost acuzaţia când declara, în august 1990:

> au fost două variante pe care mi le-a dat procuratura militară. Deci o dată în prima fază a anchetei penale, că erau cei de la Ministerul de Interne. După aceea, în faza a doua a anchetei penale, când USLA şi cei de la Ministerul de Interne au început să treacă, în umbră, ca să zic aşa, şi nu se mai pomeneşte nimic de ei, s-au luat declaraţii după lista de pasageri din care a reieşit, după câte mi-au spus anchetatorii, că erau oameni normali, fără nici o problemă[48].

Însuşi comandantul USLA, colonelul Gheorghe Ardeleanu (pe numele adevărat Bulă Moise), a confirmat că oamenii lui au fost la Sibiu cu ROMBAC-ul. Întrebat despre situaţia personalului USLA de către Nicolae Militaru în noaptea de 23/24 decembrie 1989 la MApN, Ardeleanu a răspuns direct că există „30 în paza la ambasade şi *80 la Sibiu plecaţi cu un ROMBAC încă din 20 decembrie 1989, din ordin superior*”[49]. La rândul său, lt.-col. Aurel Dragomir a declarat ziarului *Armata Poporului* în noiembrie 1990:

> Dragomir: Lucrurile au început să se precipite la 22 decembrie. Dimineaţa mi s-a raportat că elevii aflaţi în câteva puncte din oraş observă indivizi suspecţi, în salopete negre, pe acoperişuri şi la iluminatoarele podurilor anumitor clădiri.
> Reporter: Acelaşi echipament ca al uslaşilor ucişi în faţa MApN…
> Dragomir: Şi pe clădirea Miliţiei se aflau trei sau patru asemenea indivizi…[50]

Faptul că aceşti indivizi au fost postaţi pe clădirea Miliţiei în acea dimineaţă spune multe despre apartenenţa lor: nu e plauzibil ca personalul DIA să fi avut acces la poziţiile de pe clădirea Miliţiei.

Ca să recapitulăm, rechizitoriul citează o singură sursă, anume a Securităţii, pentru a insinua că cei transportaţi pe 20 decembrie 1989 la Sibiu erau cadre DIA. Sursele din mass-media care spun că erau DIA se bazează practic exclusiv pe relatările Securităţii şi Miliţiei. În schimb, probele care dovedesc faptul că erau cadre USLA includ nu doar relatările

personalului militar, ci şi cuvintele actorilor direct implicaţi, inclusiv Securitatea, Miliţia şi demnitari din vârful ierarhiei regimului (inclusiv Nicu Ceauşescu). Acestea sunt şi relatările iniţiale, aşadar cele mai credibile, dinainte ca aparatul de dezinformare securist să pună în circulaţie fabulaţiile menţionate.

Rolul Securităţii, în special al USLA, în represiunea anterioară fugii Ceauşeştilor din 22 decembrie 1989

Se ridică întrebarea de ce sunt procurorii militari fixaţi pe varianta atât de implauzibilă cu DIA, în mod clar inspirată de Securitate, fără măcar să menţioneze probe directe şi consistente logic care dovedesc că a fost vorba de personalul USLA al Securităţii? Citind secţiunea din rechizitoriu care priveşte evenimentele de după 22 decembrie, intenţia procurorilor devine evidentă. Sibiul a servit drept prolog al luptei de rezistenţă a Securităţii. Fiind vorba de fiul preferat al Ceauşeştilor, era şi firesc ca ordinul Comandantului Suprem[51] despre protejarea lui Nicu împotriva revoltei populare să fie prioritatea luptei de rezistenţă. Prezenţa luptătorilor USLA la Sibiu a fost o măsură premergătoare a acestei lupte şi constituie încă un argument pentru stabilirea identităţii teroriştilor de după 22 drept cadre ale Securităţii. Este exact ceea ce procurorii militari încearcă cu asiduitate să acopere. În totalitatea sa, rechizitoriul nu face decât să eludeze probele care dovedesc rolul central al uslaşilor şi în general al DSS în violenţa atât de dinainte, cât şi de după 22 decembrie.

Acest ignobil serviciu prestat Securităţii a necesitat un efort titanic. Procurorii militari au adunat un vast probatoriu din

care au extras cu migală în principal depoziţiile securiştilor şi apropiaţilor acestora. În acelaşi timp, au ignorat cu zel documente oficiale şi declaraţiile olografe ale martorilor oculari şi ale participanţilor, inclusiv cele din procesele iniţiale din anii 1990-1991.

Să luăm ca exemplu relatările a doi martori implicaţi în evenimentele din Timişoara. Aceste documente au devenit disponibile publicului pe 1 decembrie 2012[52]. Pe 9 ianuarie 1990, manifestantul Ion Popovici a scris în faţa procurorului militar ce a trăit duminică, 17 decembrie 1989: „Mi-am revenit într-un camion militar în care eram mulţi civili, unii morţi fiind aduşi la garnizoana militară. La garnizoană eu am fost dat jos şi predat unui cpt. (căpitan) sau unui lt.-major (locotenent-major); văzând rana mea, n-a vrut să mă primească exprimând: «Voi trageţi cu dum-dum şi noi să răspundem pentru acest lucru»”[53].

Acest lucru sugerează că a) au fost folosite gloanţe explozive (aşa-zisele dum-dum) şi b) faptul că un ofiţer de armată li se adresează celor care i-au adus pe arestaţi cu „Voi trageţi cu dum-dum şi noi să răspundem pentru acest lucru” arată că cei care au deţinut şi au folosit aceste gloanţe nu erau din Armata română. Mai mult, este evident că se referea la personalul Ministerului de Interne (Securitate şi/sau Miliţie), aceştia fiind cei care l-au adus pe Popovici.

În declaraţia sa olografă din 8 ianuarie 1990, Mircea Stoica descrie astfel evenimentele din 17 decembrie 1989: „Când am ajuns aici, la poartă, o voce de militar din garnizoană s-a exprimat: «Ce faceţi, măi – voi toţi cu bum-bum sau dum-dum şi ni-i trimiteţi nouă să ne spălăm pe cap cu ei»”[54].

Încă o dată rezultă că au fost folosite gloanţe dum-dum, dar nu de militari. Mai mult, se remarcă îngrijorarea acestora că

vor fi acuzaţi pentru consecinţele sângeroase ale folosirii lor. Este adevărat că au existat cazuri de victime împuşcate cu muniţie convenţională de 7,62 mm cu miez de oţel care s-a despărţit de jachetă. Este verosimil ca aceste răni să fi dat în unele cazuri impresia greşită că era vorba de gloanţe dum-dum. Însă cei doi martori de mai sus au înţeles clar că discuţia se referea la ceva diferit şi neconvenţional – gloanţe dum-dum. *Există multe mărturii şi relatări despre oameni împuşcaţi cu muniţie neconvenţională şi explozive*[55]. Şi totuşi, rechizitoriul nu face nici o menţiune, de-a lungul celor 501 file, la folosirea acestora înainte şi după 22 decembrie.

Mass-media românească a relatat că la procesul din 2008 al ofiţerilor Stănculescu şi Chiţac, implicaţi în represiunea din Timişoara, au fost prezentate instanţei documente declasificate ale Ministerului Apărării care demonstrau prezenţa cadrelor de Securitate (inclusiv USLA) printre militari şi în rândul manifestanţilor, *trăgând acoperit* asupra acestora din urmă:

> Includerea în mai multe locuri fierbinţi a unităţilor militare în cadrul unor *dispozitive mixte*, împreună cu forţele de ordine (trupe de Securitate, Miliţie, USLA, grăniceri), specializate în acţiuni represive, de forţă, infiltrarea printre rândurile manifestanţilor a unor persoane aparţinând Securităţii care acţionau cu deosebită abilitate, trăgând acoperit împotriva manifestanţilor, a fost deliberat folosită [pentru] ca stabilirea responsabilităţii pentru împuşcarea unor oameni să devină practic imposibilă şi a arunca pe seama Armatei vina pentru o bună parte din tot ce s-a întâmplat în acele zile la Timişoara.

Este una dintre concluziile unui raport înaintat Parlamentului României de MApN, în 1990, inclus în Jurnalul depus la instanţa supremă[56].

Un raport al lui Dumitru Marcu, comandantul UM 01380 din Arad, a evidenţiat prezenţa unor forţe necunoscute din Securitate şi Miliţie, inclusiv în haine civile, amestecate printre trupele sale la Timişoara, inclusiv în zona Calea Girocului, unde pe 17 decembrie 1989 au fost împuşcaţi civili. Documentul în cauză apare în Dosarele Revoluţiei (de la Timişoara) făcute publice pe 1 decembrie 2012 şi datează din 4 ianuarie 1990.

Unii ar putea atribui aceste acuzaţii efortului de după decembrie 1989 al şefilor MApN de a se disculpa. Însă mărturiile lor sunt susţinute de un mare număr de mărturii ale revoluţionarilor[57] şi de cel puţin doi ofiţeri de Securitate. Aceştia şi-au acuzat colegii din instituţia din care făcuseră parte că pe străzile Timişoarei şi în Bucureşti au tras inclusiv cu gloanţe dum-dum în manifestanţi. Fostul ofiţer din Direcţia I a Securităţii Timişoara Roland Vasilevici[58] şi-a publicat mărturiile despre decembrie 1989 sub pseudonimul Püspöki F. în săptămânalul timişorean *Orizont* în martie 1990 şi sub formă de carte în 1991, sub pseudonimul Romeo Vasiliu. Vasilevici a afirmat în articolele din martie 1990 şi în cartea de 140 de pagini care a urmat – atât seria, cât şi cartea s-au numit *Piramida Umbrelor* – că Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă a Securităţii şi comandourile arabe pregătite de aceasta au fost „teroriştii” din decembrie 1989. Este de remarcat afirmaţia lui că „Cei din USLA şi unii studenţi străini alăturaţi lor trăgeau cu nişte cartuşe speciale, care, la lovirea ţintei, provocau noi explozii”[59]. Cu alte cuvinte, gloanţe sau cartuşe explozive/dum-dum.

O altă mărturie relevantă este a tânărului „care şi-a făcut stagiul militar în trupele USLA”. În decembrie ’89, a recunoscut că a activat atât la Timişoara, cât şi la Bucureşti. Odată cu militarii în termen, „au fost dislocaţi şi profesionişti reangajaţi, care purtau costume negre de camuflaj”, cei care la Timişoara au tras în manifestanţi „de la distanţă mică”. Tânărul a avut astfel ocazia să vadă „cum săreau creierii celor ciuruiţi de gloanţe”. Concluzia sa a fost că „mascaţii, folosind armamentul lor special, au tras cu gloanţe explozive”: „Cred că mascaţii au fost acei terorişti”[60].

Sugestia că o astfel de muniţie – gloanţe dum-dum – nu exista în România în decembrie 1989 s-a demonstrat a fi falsă. Mihai Julei, un vânător care a participat la partidele de vânătoare ale lui Nicolae Ceauşescu, vorbeşte despre faptul că acestea erau controlate de Securitate şi că Nicolae Ceauşescu „utiliza cartuşe dum-dum” la vânătoare[61]. Într-adevăr, la 9 ianuarie 1990, AFP a citat mai mulţi jurnalişti din Timişoara care au participat la o razie împreună cu armata: „Potrivit jurnalistului, *suspiciunile armatei au fost confirmate atunci când a găsit un depozit de gloanţe dum-dum, folosite exclusiv de Securitate*, la domiciliul şefului cooperativei agricole de la Topolovăţu Mare, Ioan Josu. Domnul Josu, fost membru al Comitetului Central al Partidului Comunist, a organizat expediţiile de vânătoare ale lui Ceauşescu”[62]. [În realitate, Ioan Josu a fost membru în Marea Adunare Naţională şi în Biroul Judeţean de Partid Timiş, nu în CC. După ’90, a reuşit să-şi însuşească patrimoniul respectivei CAP[63].]

Civilii care au pătruns în clădirile Securităţii în decembrie 1989 atestă, de asemenea, ca martori oculari, că au găsit gloanţe dum-dum printre alte muniţii atipice din stocurile unităţilor în

cauză, inclusiv la Direcţia a V-a a Securităţii din Bucureşti[64].

Uslaşii au fost prezenţi şi în rândul forţelor care au deschis focul în noaptea de 21/22 în Bucureşti. La mijlocul lunii ianuarie 1990, mai mulţi militari în termen şi ofiţeri ai armatei au discutat despre rolul „civililor” necunoscuţi strecuraţi printre forţele de ordine în acea noapte în Piaţa Universităţii din Bucureşti, în interviuri cu reporterii ziarului armatei. Potrivit soldatului Rudolf Şuster, „Au coborât dintr-un singur camion vreo 15-20 (în civil, dar se vede că erau bine instruiţi), au trecut în faţa soldaţilor cu scuturi şi, când tancurile au intrat în baricadă, au tras. Am văzut flăcările în faţa pardesielor”[65].

Soldatul Tiberiu Florea a descris o scenă asemănătoare: „Aveau pardesie lungi sau paltoane, au scos pistoalele de sub ele, pe furiş, şi au tras. Erau înaintea noastră, nu se puteau ascunde de noi. Nu trăgeau toţi odată, în salvă, aşa cum o făceam noi, în sus, ca să ne dăm curaj. Trăgeau când unul, când altul”[66].

Aceste afirmaţii au fost repetate în instanţă şi în documentele oficiale ale procurorilor militari din 1990. În aprilie 1990, la procesul lui Nicolae Andruţă Ceauşescu, fratele lui Nicolae Ceauşescu şi comandantul Şcolii de ofiţeri de Securitate de la Băneasa, un martor a mărturisit că „După declanşarea salvei de avertisment, în vacarmul produs, din spatele nostru am văzut civili care trăgeau fie cu arme scoase, fie prin buzunarul hainei, eu observând zvâcnirea hainelor”[67].

Alte confirmări privind participarea USLA la represiunea din noaptea de 21/22 decembrie 1989 au fost publicate în decembrie 1993 într-o serie de interviuri realizate de Petre Mihai Băcanu de la *România Liberă*. Un martor i-a spus lui Băcanu că, în noaptea respectivă,

a venit pe str. Oneşti o dubă TV de miliţie din care au coborât vreo zece bărbaţi care parcă erau fraţi, în sensul că toţi erau solizi, îmbrăcaţi în haine de piele, cu pălării pe cap. Aceşti indivizi s-au plasat între cordoanele noastre şi ne filau pe noi, în principal cadrele… Auzeam de la miliţienii care erau în dispozitiv cu noi că acei indivizi trăgeau prin buzunarul hainei. Aceşti indivizi aveau arme cu *ţeava scurtă şi erau de la Interne*… Acei civili în haine de piele care au venit cu TV-ul s-au instalat în spatele cordonului de scutieri şi mai trăgeau din buzunarul hainei în manifestanţi şi mai luau cu ei câte un manifestant din primele rânduri pe care îl duceau pe str. 13 Decembrie unde erau şi un TAB, şi cordoane MI…[68]

Băcanu însuşi a declarat:
Foarte mulţi ofiţeri vorbesc despre acei „civili” cu pardesie lungi sau cojoace, care efectuau arestările din rândul manifestanţilor, apoi îi loveau cu brutalitate […] Nu s-a interest nimeni până acum nici cine au fos cei zece „civili” cu pălării care trăgeau prin buzunarul hainelor […]. Un timp am dat crezare şi afirmaţilor că trupele USLA n-au fost prezente în Piaţa Universităţii. Am intrat în posesia unor informaţii din care rezultă că 20 de ofiţeri USLA, conduşi de colonelul Florin Bejan, s-au aflat […] printre demonstranţi[69].

Comandantul USLA Gheorghe Ardeleanu a recunoscut, într-o altă mărturie, că personalul USLA a acţionat în haine civile în acea seară[70]. De remarcat, de asemenea, că infiltrarea securiştilor sub acoperire, mai ales uslaşi, printre demonstranţi

urmează strategia evidenţiată anterior la Timişoara[71]. Şi, nu în ultimul rând, în conformitate cu acuzaţiile procurorului militar din 4 iunie 1990, „Martorul Spiru Răduţ a declarat: «în jurul orelor 24:00 [...] unul din trupele USLA, care avea în mână o puşcă-mitralieră, a tras rafale de avertisment după care a tras şi asupra demonstranţilor. Cu această ocazie martorul a fost rănit la mână de la un glonte şi, ulterior, transportat la Spitalul Colţea»”[72].

În mod simptomatic, rechizitoriul din 5 aprilie 2019 nu menţionează deloc rechizitoriul mai vechi al Parchetului Militar. Credem că motivul disimulării adevărului de către procurorii militari este în acest moment evident pentru cititorul de bună-credinţă: în joc a fost asigurarea, chiar şi la 30 de ani de la Revoluţie, a impunităţii Securităţii.

După fuga Ceauşeştilor

A existat o comandă unică, politică şi militară, căreia MI-DSS i s-a subordonat, comandă ce a exercitat controlul asupra a tot ce s-a petrecut ulterior

Procurorii militari au considerat subordonarea formală a Securităţii faţă de Ion Iliescu şi FSN în după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989 (înainte ca la lăsarea serii să înceapă aşa-zisa fază teroristă) drept cheie a soluţionării cauzei Revoluţiei. Este evident că acest punct de vedere legalist are scopul să plaseze

întreaga vină pe Ion Iliescu şi pe ceilalţi membri ai conducerii CFSN şi ai Armatei, iar executanţii să fie absolviţi. Şi asta pentru că cei din urmă nu ar fi făcut altceva decât să execute ordinele (ilegale) ale lui Iliescu şi echipei sale, fără vreo intenţie criminală.

> Astfel, la data de *22 decembrie 1989, în jurul orelor 16:00,* în sediul MApN a pătruns un grup de civili format din Iliescu Ion, Roman Petre, Voiculescu Gelu Voican, gl. (r.) Militaru Nicolae, Montanu Mihail, Constantin Ispas, Velicu Florin. Grupul a fost primit de gl. Stănculescu Victor Atanasie (numit ministru al Apărării, în jurul orelor 10:00 ale aceleiaşi zile, de fostul preşedinte Ceauşescu Nicolae, fără emiterea unui decret), precum şi de militari cu funcţii importante aflaţi deja în minister (gl.-lt. Guşă Ştefan, gl.-lt. Logofătu Gheorghe, gl.-lt. Dafinescu Traian, gl.-lt. Eftimescu Nicolae, gl.-lt. Chiţac Mihai, gl.-lt. Hortopan Ion, gl.-lt. Rus Iosif, *din partea MApN*, şi gl.-mr. Grigorie Ghiţă, gl.-mr. Câmpeanu Romeo, lt.-col. Stan Gheorghe *din partea MI-DSS*). Cu toţii au intrat în sala de consiliu a MApN.
> *Militarii antemenţionaţi l-au recunoscut în fapt pe Iliescu Ion ca fiind noul şef de stat şi de guvern, implicit, noul comandant suprem al Forţelor Armate Române. La rândul său, Iliescu Ion şi-a asumat imediat, fără rezerve aceste demnităţi, comportându-se ca atare.*
> Grupul (civili şi militari) a discutat inclusiv problema denumirii noului organ de conducere politică şi militară. S-a hotărât ca denumirea să fie *Frontul Salvării Naţionale*, întrucât, aşa cum s-a arătat, unii dintre participanţi acţionaseră şi anterior datei de 22 decembrie 1989 prin

diferite activităţi în scopul înlăturării preşedintelui Ceauşescu Nicolae.
Iliescu Ion, acceptat ca nou lider, a propus constituirea unui *Comandament unic militar şi civil* care avea să coordoneze inclusiv operaţiunile militare pe întreg teritoriul ţării.
La scurt timp, structura civilo-militară denumită *Gărzi Patriotice* a fost integrată în *Comandamentul* nou-înfiinţat. Şeful de Stat-Major al acestei structuri, col. Pârcălăbescu Corneliu, a emis *OZU nr. 1 din 22 decembrie 1989*, prin care s-a stabilit că, *„Pe baza hotărârii CFSN*, Statele-Majore şi gărzile patriotice se află în stare de alarmă de luptă şi vor participa cu întregul efectiv şi cu toată capacitatea de luptă la înfăptuirea şi apărarea cuceririlor Revoluţiei” (vol. 23, *Jurnale de luptă*, p. 128).
Având în vedere cele invocate şi celelalte probe administrate în cauză, se desprinde concluzia conform căreia *întreaga forţă militară a României (MApN, MI-DSS, Gărzi Patriotice), începând cu după-amiaza zilei de 22 decembrie 1989, ora 16:00, s-a pus la dispoziţia Consiliului Frontului Salvării Naţionale şi a conducerii acestuia. Este momentul în care Armata şi Securitatea îşi dau acordul ca România să fie condusă de CFSN*. Din acelaşi moment, *grupul de decizie politico-militară al CFSN format din Iliescu Ion, Brucan Silviu, gl.-lt. Stănculescu Victor Atanasie, gl. (r.) Militaru Nicolae* (reactivat ulterior, înaintat în grad militar şi numit ministru al Apărării), *Voiculescu Gelu Voican a exercitat în mod direct prerogativele puterii de stat şi a luat decizii importante cu caracter atât politic, cât şi militar* (pp. 135-136).
Conduita concretă manifestată de Iliescu Ion, începând cu 22 decembrie 1989, ora 16:00, demonstrează că acesta şi-a

asumat prerogativele puterii în stat (p. 150).

Procurorii militari acceptă fără rezerve că cei care au jurat credinţă sau au recunoscut conducerea CFSN drept legitimă

a) au făcut asta în numele întregii unităţi/organizaţii militare;
b) au fost sinceri şi nu au simulat. Cu alte cuvinte, magistraţii au eliminat din calcule posibilitatea ca unii participanţi să joace un joc dublu şi să fie acolo doar pentru a crea o falsă impresie, pentru distrage atenţia sau cu scopul de a culege informaţii pentru cei care nu recunoşteau Frontul.

Procurorii militari pretind că, prin dovedirea recunoaşterii sau jurământului de credinţă *de jure* obţinem dovada loialităţii *de facto.* Ceea ce este cel puţin ciudat, dacă e să dăm puţin timpul înapoi. Să ne amintim că acestea se întâmplau într-un moment când Nicolae Ceauşescu era încă în viaţă, locul în care se afla era încă necunoscut şi ne aflam la doar câteva ore distanţă de un timp în care Securitatea veghease la păstrarea netulburată a sistemului politic dictatorial, în care disimularea era înrădăcinată atât ca strategie a represiunii, cât şi ca mecanism de supravieţuire.

Mai mult, procurorii militari vor să ne facă să credem că Securitatea nu numai că s-ar fi subordonat CFSN, dar şi că şi-ar fi încetat activitatea „specifică” din lipsa mijloacelor de comunicare. Şi asta pentru că telecomunicaţiile i-ar fi fost scoase din uz. În consecinţă, n-ar mai fi putut nici să se interpună în comunicaţiile Ministerului Apărării.

Probatoriul administrat a demonstrat inclusiv faptul că, pe perioada exercitării inducerii în eroare prin intermediul comunicaţiilor militare, DSS a fost *lipsit în mod deliberat de*

posibilitatea comunicării prin propriul sistem de telefonie. Totodată, încă din seara de 22 decembrie 1989, MApN şi-a dublat legăturile telefonice. Sunt aspecte importante care vin în sprijinul concluziei conform căreia dezinformarea prin comunicaţiile militare a fost făcută de la MApN. Faptul că, începând cu seara zilei de 22 decembrie 1989, Armata a avut practic comunicaţii noi face imposibilă penetrarea noii reţele de o altă entitate, într-un timp atât de scurt (pp. 278-279).

Un număr de mărturii sunt furnizate pentru a susţine această poziţie. Majoritatea sunt obţinute recent de procurorii militari şi aparţin în special *foştilor securişti sau afiliaţi ai acestora*.

În realitate, este uşor de demonstrat că subordonarea Securităţii, pe hârtie, faţă de CFSN şi Ministerul Apărării, *nu* s-a tradus în subordonarea efectivă a acestei instituţii faţă de cele două entităţi. Vom examina pentru început dacă Securitatea 1) chiar nu avea nici un mijloc propriu de comunicare internă şi dacă 2) Armata chiar controla comunicaţiile şi acţiunile Securităţii.

O astfel de dovadă vine de la o sursă externă (şi, prin aceasta, mai degrabă dezinteresată – prin comparaţie cu diversele instituţii interne care au participat la evenimente). E vorba de Armata Ungariei. Această sursă a fost pur şi simplu ignorată de procurori, în ciuda importanţei ei.

Pe 26 decembrie 1989, colonelul György Keleti, şeful Departamentului de Presă al Armatei Populare Maghiare, a declarat la postul de radio din Budapesta: „Aş vrea să spun că a avut loc o slăbire treptată Securităţii. Noi înşine putem observa

acest fapt, deoarece serviciile noastre de monitorizare a transmisiilor radio înregistrau acum câteva zile 31 de centre de transmisiuni radio ale Securităţii, ieri 19, iar astăzi doar 5. Evident că punem aceste date la dispoziţia conducerii militare a României”[73].

Declaraţia lui Keleti este relevantă din mai multe motive:

1) Nu lasă nici o îndoială că transmisiile au aparţinut Securităţii, iar nu Ministerului român al Apărării. Aceasta este o distincţie pe care un adversar aşa cum fusese Ungaria la sfârşitul anilor ’80 e de aşteptat să o poată face.
2) Spune că informaţia a fost oferită conducerii militare a României, ceea ce sugerează că aceasta avea nevoie de informaţie. Şi asta, evident, pentru că Armata nu ştia locaţiile exacte şi cu certitudine nu putea avea încredere în Securitate.
3) Numărul centrelor de transmisiuni ale Securităţii s-a redus în timp, ceea ce sugerează că Armata română folosea informaţiile pentru a le neutraliza.

Dacă ar fi să dăm crezare procurorilor militari, Securitatea nu ar mai fi avut nici un mijloc de comunicare internă şi ar fi fost complet subordonată Armatei şi Frontului. Dacă acest lucru ar fi fost adevărat, cum ar fi putut ungurii să recepţioneze comunicaţiile Securităţii? Şi încă să ajute Armata română să găsească centrele de transmisiuni? Şi de ce ar fi închis forţele MApN aceste centre de comunicaţii dacă ele nu erau folosite pentru scopuri contrare intereselor Armatei şi ale Revoluţiei?

Un deceniu mai târziu, Ferenc Kárpáti, ministrul ungar al Apărării în decembrie 1989, fără a furniza cifre, cum făcuse Keleti, a reluat ideea că Armata ungară a ajutat Armata română să localizeze centrele de transmisiuni ale Securităţii, cu scopul

de a fi neutralizate.

> Armata şi alte forţe ale Revoluţiei au continuat o luptă lungă şi grea împotriva forţelor Securităţii. Pentru a le elimina, am redesfăşurat de-a lungul graniţei cu România câteva dintre unităţile de recepţie ale Armatei ungare, astfel că am putut măsura şi afla poziţiile lor exacte. Prin transmiterea acestor informaţii, am contribuit semnificativ la eliminarea bazelor Securităţii[74].

Procurorii militari nu au făcut în rechizitoriu nici o referire la afirmaţiile funcţionarilor superiori ai Armatei ungare în decembrie 1989 sau de atunci încoace, lăsând impresia că nici nu ştiu de existenţa acestora.

Este inexactă şi afirmaţia procurorilor militari cu privire la legăturile telefonice ale Securităţii.

Generalul Ioan Dan oferă detalii relevante din acea zi:

> În context, reamintesc şi momentul (trăit de mine ca martor ocular) în care, în sediul fostului CC al PCR, imediat după fuga lui Ceauşescu, generalul Iulian Vlad, şeful Securităţii, a refuzat orice însărcinare din partea revoluţionarilor, care îi cereau să asigure conducerea Ministerului de Interne, în scopul restabilirii ordinii şi liniştii publice. Acest refuz nu l-a împiedicat însă ca, în „noaptea generalilor”, profitând de scurta absenţă din birou a generalului Ştefan Guşă, să ia legătura cu Aviaţia Militară şi, pe un ton autoritar, revoltat chiar, să întrebe, „de ce nu se ridică avioanele de la sol”. O întrebare cel puţin deplasată dacă avem în vedere că era în vigoare ordinul strict ca orice aeronavă care survolează

spaţiul aerian al României să fie doborâtă de apărarea antiaeriană.
Apreciez această intervenţie a şefului Securităţii drept un act de diversiune, opinie întărită de audierea generalului Vlad ca martor în procesul „Otopeni”. Atunci l-am întrebat *de ce* şi-a permis să dea ordine Aviaţiei Militare, în condiţiile în care nu o avea în subordine. A răspuns că aşa a fost înţelegerea cu generalul Guşă, şeful Marelui Stat-Major al Armatei, ca, în lipsa unuia dintre ei, cel care rămâne în birou să-i preia toate atribuţiile. Generalul Guşă nu a confirmat însă o asemenea înţelegere. *De altfel, arestarea generalului Iulian Vlad a avut loc atunci când devenise evident că acţionează contra Revoluţiei, menţinându-şi legăturile clandestine de comunicaţie cu unităţile de Securitate din subordinea sa*[75].

O mărturie din ianuarie 1990 a unui revoluţionar este de asemenea grăitoare. Acesta îşi expune propria experienţă din clădirea CC, în special din 22-23 decembrie:

Între noi şi el [Guşă] se crease însă o stare de tensiune. Nu ne plăcea cum vorbea la telefon, parcă fiecare frază avea un subînţeles. De exemplu, au sunat cei de la Boteni care au anunţat că au doborât nişte elicoptere neidentificate. Guşă s-a răstit la ei, că de unde ştiu lucrurile alea, că actele găsite n-au nici o valoare, că de ce sunt atât de siguri pe ei? etc. Parcă el era la Boteni! L-am întrebat ce se întâmplă. Ne-a răspuns: *„Nişte tâmpiţi, dom-le, unii trag în alţii.* Nici o problemă”. *Amândoi, el şi cu [generalul] Vlad ţineau ocupate în permanenţă „scurturile”, „T.O.”, telefoane operative. Practic*

era imposibil să li se comunice evenimente poate mult mai importante. Dacă între timp suna cumva al treilea telefon, se repezeau să vorbească şi la acela, nelăsându-ne să primim nici un mesaj. Chestia ni s-a părut suspectă[76].

Ideea că Securitatea ar fi fost sub controlul complet al Armatei şi lipsită de orice mijloace independente de comunicare este desfiinţată chiar de dezvăluirile făcute de foşti membri ai Securităţii, în mediile favorabile lor, după 1989. Gheorghe Raţiu, şeful Direcţiei I a Securităţii, a recunoscut într-o publicaţie pro-Securitate că abia la 24 decembrie 1989 au fost tăiate toate liniile de comunicaţie ale Securităţii: „Din ziua de 24 decembrie, ne-au fost tăiate legăturile pe circuitele telefonice speciale şi guvernamentale, mai aveam doar legături telefonice pe circuitele obişnuite ale MPTc”[77].

Declaraţia generalului de armată Ion Hortopan[78] din 16 februarie 1990 demontează şi ea credibilitatea fostei Securităţi şi a procurorilor militari. Iată cât de mult respecta Securitatea subordonarea sa oficială faţă de CFSN şi al său „Consiliu Suprem de Apărare”:

Acţiunile teroriştilor au crescut în intensitate în ziua de 23 decembrie şi, în seara zilei, la o analiză a Consiliului Frontului Salvării Naţionale, Vlad a fost întrebat cine sunt cei care trag asupra armatei şi populaţiei, la care acesta, ca să ne inducă în eroare, a răspuns că manifestanţii, pătrunzând în anumite obiective importante, printre ei fiind şi elemente răuvoitoare, foşti puşcăriaşi de drept comun, au pus mâna pe arme, s-au constituit în grupuri şi trag asupra noastră. În timpul acţiunii, trupele noastre au prins un

număr de terorişti care făceau parte din unităţile de Securitate, au cerut cuvântul şi au prezentat numărul unităţilor din care făceau parte (UM-0672F[79], UM-0639[80], UM-0106, UM-0620[81]), la care Vlad, tot pentru a induce în eroare, a afirmat că aceştia s-ar putea să fie fanatici, care, chipurile, ar acţiona pe cont propriu… [Pe 25 decembrie, generalul Vlad] a ieşit din birou şi i-a chemat pe generalul Tencu şi maiorul Iliuţă, cărora *le-a ordonat să-i organizeze legăturile operative* în biroul colonelului Bleorţ, locţiitorul comandantului unităţii, că va lucra cu el. De asemenea, *l-a ameninţat pe maiorul Iliuţă să stabilească, în timpul cel mai scurt, legăturile telefonice operative, altfel îl împuşcă…*[82]

Este important să remarcăm aici că directorul Securităţii a) mai întâi a încercat să nege existenţa forţelor teroriste, descriind focurile de armă ca pe un fenomen spontan[83], şi b) confruntat cu dovada că cei acuzaţi şi arestaţi pentru că au tras erau, de fapt, ofiţeri de Securitate – un fapt pe care nu părea să-l conteste! –, a avansat ideea că aceştia acţionaseră independent, iar nu la ordin, că ar fi fost fanatici care, deşi i se subordonau ierarhic, nu ar fi ascultat de ordinele lui.

Pentru a ne reaminti că cei arestaţi nu erau nişte „nevinovaţi”, o idee lansată de fosta Securitate şi preluată de autorii rechizitoriului, să luăm un exemplu din Braşov. Maiorul Viorel Tocan, comandantul adjunct al Gărzilor Patriotice din Braşov, care a încălcat legea pentru a susţine doborârea lui Ceauşescu, a povestit într-un interviu din decembrie 1990 cum i-a cerut şefului local al Securităţii, col. Bucur, să înceteze atacurile:

> Maior Viorel Tocan: „Domnule colonel, noi nu te întrebam dacă poţi s-o faci, noi te întrebam dacă vrei să opreşti măcelul în Braşov, să-ţi opreşti oamenii să mai tragă”. *Col. Bucur [Şeful Securităţii] i-a răspuns că nu depinde de el, să-i oprească cel care a declanşat focul. S-a încercat atunci să se ia legătura cu Vlad Iulian. După circa o jumătate de oră de tergiversări, col. Bucur a lăsat o listă cu 50-60 numere de telefon din Braşov, iar el s-a dus la sediul Securităţii. La o oră, o oră şi jumătate după aceea s-a oprit focul. O confirmare: un maior care este şi acum la gărzi, era coleg cu mine, a început să dea telefoane de acolo, din sediu. La un moment dat, a primit un telefon prin care era căutat gen. Zăgoneanu [şeful Inspectoratului MI] sau col. Bucur, cel care telefona prezentându-se drept un subordonat de al lor.* […] Interlocutorul a întrebat atunci dacă este adevărat că s-a dat ordin de încetare a focului, dacă nu mai trebuie să tragă[84].

Dezvăluirea lui Tocan este interesantă întrucât indică faptul că nu ne aflăm în faţa unor acţiuni „spontane”, ad-hoc, ci a unora pregătite şi planificate. În acest context este relevantă următoarea relatare din 1991:

> În perioada 23-25 decembrie 1989, Braşovul a fost un oraş în stare de război. Nu vom încerca să dăm răspunsuri definitive în privinţa evenimentelor din acele zile, ci vom prezenta doar o serie de aspecte ciudate. […] Braşovul era pregătit pentru ceva asemănător. Două personaje-cheie se ocupau de aceste planuri. Primul, generalul Zăgoneanu, şef al Inspectoratului Judeţean al MI, venit pe 19 noiembrie 1987 la Braşov. Dăogaru Gheorghe, în fapt eminenţa cenuşie

a judeţului, secretar cu problemele economice, a venit pe 19 noiembrie 1987. Cei doi erau numiţi de Ceauşescu pentru a face în aşa fel ca revolta din noiembrie 1987 să nu se mai repete. Pentru demonstraţia de la 23 august 1989 a fost pregătit planul „Victoria”. Pe clădirile din jurul tribunei oficiale au fost plasaţi lunetişti. Alte echipe care filmau cu camere video erau amplasate în balcoane. Echipe USLA erau în alarmă de luptă. O variantă îmbunătăţită şi mult mai amplă a fost gata pe 21 decembrie 1989. Pe 18 decembrie 1989, la ora 9 dimineaţa s-a întrunit în şedinţă Consiliul Apărării. Zăgoneanu a prezentat planul de intervenţie. Acest plan prevedea că, dacă vor fi mai mult de 400 de manifestanţi, Securitatea va interveni numai la cooperare cu Armata şi gărzile patriotice. În seara de 18 decembrie 1989 planul a fost materializat până la ultimele amănunte la comandamentul Brigăzii de vânători de munte. Au participat generalul Florea, şef de Stat-Major, lt.-col. Dumitru Popescu, maiorul Oprea, reprezentantul lui Zăgoneanu, un delegat al şcolii militare de ofiţeri, un delegat de la apărarea civilă şi un anume Dragnea de la gărzile patriotice. Pe 19 şi 20 decembrie 1989 acest plan a fost pus pe curat în cinci exemplare, cu harta oraşului Braşov. (Pe 7 februarie 1990, aceste planuri i-au parvenit generalului Florea din partea lui Zăgoneanu. Urmau să fie distruse). Pe 18 decembrie avea loc o întâlnire între Gheorghe Pană, delegat al CC al PCR, Petre Preoteasa, prim-secretar, şi Zăgoneanu, în care se discuta planul de intervenţie. În clădirea „Modaromului” s-au dispus trăgători de elită la mai multe niveluri. Pe 21 decembrie, echipele de intervenţie au ocupat posturile de luptă obligatorii[85].

Într-un interviu din 2010, Tocan s-a referit la cei care au luptat pentru Ceauşescu, adică „teroriştii”, ca fiind „rezistenţa”. Potrivit autorului interviului:

> Trupele secrete din „Judeţeană”
> El [Tocan] a ajuns în sediul „Judeţenei” de Partid în seara zilei de 21 decembrie. „Practic, în acea clădire erau trei tabere. Revoluţionarii, care se împărţeau şi ei în două categorii, cei chemaţi de Securitate şi cei cinstiţi, care luptau pentru libertate, Armata, unde, de asemenea, erau oameni devotaţi ruşilor, ce voiau să-l dea jos pe Ceauşescu, dar nu şi sistemul, *şi ultima forţă era cea secretă, formaţiunile de rezistenţă, dotate şi instruite să menţină regimul*”, îşi aminteşte colonelul. „Trăsesem deja concluzia că şeful meu este unul dintre trădători şi este în legătură cu cei din rezistenţă…”[86].

„Lupta de rezistenţă” transferată în seama Armatei, partidului sau Gărzilor Patriotice, în nici un caz în sarcina Securităţii şi Miliţiei, care, conform rechizitoriului, nu ar mai fi fost active după 22 decembrie

Textul acuzării examinează aşa-numita „luptă de rezistenţă” care, după 1968, devenise un principiu ideologic fundamental şi parte a planului de apărare a regimului Ceauşescu. Totuşi, această analiză a „luptei de rezistenţă” se concentrează asupra forţelor Ministerului Apărării, ale Partidului Comunist şi ale

Gărzilor Patriotice, ignorând cu obstinaţie rolul Securităţii şi al Miliţiei. De fapt, textul susţine pe larg ideea că, din punct de vedere teoretic şi juridic, acest plan de apărare nu ar fi putut fi declanşat în decembrie 1989.

> Cercetările efectuate în prezentul dosar au avut în vedere inclusiv o eventuală implicare în exercitarea inducerii în eroare a unor forţe interne total acoperite. Doctrina militară a României socialiste prevedea concepţia potrivit căreia, într-un eventual război al întregului popor român pentru apărarea patriei, un rol deosebit de important în zădărnicirea şi nimicirea oricărei agresiuni imperialiste revenea localităţilor, tuturor centrelor industriale şi agricole ale ţării.
> La dosar au fost ataşate „Principiile, criteriile şi normele de integrare a unor subunităţi militare şi de gărzi patriotice în cadrul luptei de rezistenţă" – CC al PCR din 30.05.1988 (vol. I, *Documente gărzi patriotice*, pp. 7-10). În esenţă, materialul stabileşte că, „în concepţia PCR, apărarea patriei se realizează de către întreaga societate, prin forme extrem de diversificate, inclusiv prin mişcarea de rezistenţă [...]. Potrivit Legii nr. 14/1972 una din sarcinile principale ce revin consiliilor locale de apărare este de a constitui şi pregăti încă din timp de pace formaţiuni ale luptei de rezistenţă, *în condiţiile ducerii luptei pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic şi să conducă acţiunile acestora în timp de război*. Aceste formaţiuni alcătuiesc nucleul de bază al mişcării de rezistenţă care va acţiona *în spatele inamicului, în situaţia că acesta ar reuşi să cotropească anumite zone din teritoriul naţional* [...]. Integrarea în mişcarea de rezistenţă

se realizează la ordin sau din proprie iniţiativă. Trecerea din proprie iniţiativă în mişcarea de rezistenţă este specifică subunităţilor mai mici care, din anumite motive, au pierdut legătura cu eşaloanele superioare”.

O primă observaţie priveşte realitatea conform căreia structurile de rezistenţă îşi intrau în atribuţii doar dacă România se afla în stare de război şi dacă inamicul ar fi ocupat militar o parte a teritoriului naţional. În decembrie 1989, România nu a fost în stare de război şi nici nu a fost ocupat parţial teritoriul ţării. Aşadar, „subunităţile mici” despre care se vorbeşte în materialul supus analizei şi care ar aminti teoretic de pretinşii trăgători izolaţi invocaţi de conducerea MApN nu se puteau activa fără ordin, în lipsa decretării stării de război. De asemenea, nici nu s-a pus problema pierderii legăturilor cu eşaloanele superioare. Începând cu 22 decembrie 1989, unicul eşalon superior era Consiliul Militar Superior. Nu în ultimul rând, luptătorii din formaţiunile de rezistenţă au fost pregătiţi să acţioneze împotriva unui inamic străin, şi nu împotriva propriilor concetăţeni. Nicidecum luptătorii din aceste formaţiuni nu aveau o pregătire *militară şi psihologică* de a ataca sediul central al MApN, alte unităţi militare, sediul CC al PCR sau pe *cetăţenii români* (pp. 293-294).

În încercarea de a salva aparenţa că investigaţia s-a făcut cu bună-credinţă, procurorii militari ajung la autorul unui articol din revista *Securitatea*. Ei evită, în mod convenabil scopului lor, să-i pună acestuia întrebări incomode. Răspunsurile autorului pot fi exemple dintr-un manual de dezinformare.

Relevantă pentru subiectul supus analizei este şi declaraţia martorului Tudor Alexandru (sediul SPM, 26.06.2018 – vol. V, *Declaraţii*, pp. 281-285), care a spus: „Din anul 1965 când am absolvit Şcoala Militară de Ofiţeri de Securitate şi până la data de 30.12.1989 am activat în cadrul Departamentului Securităţii Statului. În anul 1989 aveam gradul de lt.-colonel. […] Mi se prezintă astăzi de către procurorii militari facsimilul revistei *Securitatea* nr. 1 (85/1989 cu nr. de documente clasificate „D00334, vol. 21"). Îmi amintesc că revista era editată de DSS şi cuprindea articole de interesul instituţiei respective. Avea un caracter de circuit închis şi se adresa exclusiv membrilor DSS. Nu reţin exact, dar mi s-a spus astăzi că nr. 1 ar fi apărut în luna martie 1989, ceea ce este posibil. Nu îmi amintesc, însă cred că avea o apariţie trimestrială. Mi se prezintă, de asemenea, articolul de la pagina 25, intitulat „Lupta de rezistenţă în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularităţi ale participării unităţilor centrale şi teritoriale de securitate la organizarea şi ducerea luptei de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic". Articolul se întinde până la pagina 34 şi este semnat de mine, lt.-col. Tudor Alexandru, şi de căpitan C.N. Este adevărat că am conceput acest articol, însă nu mai reţin de ce apare şi numele căpitanului C.N., întrucât eu îmi amintesc că la redactare am lucrat împreună cu şeful biroului meu, maiorul B.G. […] Este adevărat că articolul este structurat pe mai multe capitole, concept de luptă, formele şi scopurile luptei, constituirea şi organizarea formaţiunilor de rezistenţă, procedeele de luptă şi în sfârşit particularităţile participării unităţilor teritoriale la organizarea şi ducerea luptei de rezistenţă. Arăt că articolul are caracter teoretic şi

a fost redactat în temeiul doctrinei naţionale de apărare a patriei din care s-a şi inspirat. *Toate aceste procedee de ducere a luptei se referă la momentul ipotetic al ocupării vremelnice a teritoriului naţional de către un inamic nedefinit şi eu nu cunosc ca pe timp de pace să se fi luat măsurile despre care se menţionează în articol.* Deşi am lucrat la compartimentul mobilizare, eu nu am cunoştinţă de existenţa vreunei reţele intitulată „R" sau „S" sau „246". [...] Nu am cunoştinţă despre aplicarea în practică a termenilor menţionaţi în articol şi am convingerea că el îşi avea aplicabilitatea ca *teorie în cazul unui conflict real şi al invadării teritoriului de către un inamic extern. Acest lucru nu s-a întâmplat însă în decembrie 1989,* astfel încât nu am cunoştinţă de posibila activitate a nucleelor de rezistenţă. Ele erau consemnate ca unităţi de luptă în cadrul Sistemului Integrat de Apărare Naţională din care teoretic făceau parte Armata Naţională, Trupele de Securitate, Gărzile Patriotice, tineretul în pregătirea pentru luptă, organizaţiile de femei şi Crucea Roşie, Apărarea Civilă şi către sfârşit chiar aceste nuclee. Teoretic, aceste entităţi trebuiau să coopereze în plan militar pentru slăbirea şi distrugerea *inamicului extern* (pp. 301-302).

Şi totuşi această mostră de disimulare (care conţine vizibile carenţe logice şi factuale) nu a ridicat semne de întrebare din partea procurorilor militari. Ei se limitează la lectura superficială a răspunsurilor oferite şi sfârşesc prin a nega relevanţa articolului, revenind la argumentaţia lor anterioară.

Să ne raportăm însă la conţinutul propriu-zis al articolului lui Alexandru Tudor din martie 1989.

Acţiunile de luptă desfăşurate de formaţiunile de rezistenţă prezintă câteva caracteristici, altfel: de regulă, *sunt de scurtă durată şi violente*, având aspectul unor lovituri fulgerătoare; vizează în principal obiective ale inamicului de o dezvoltare mai redusă, dar de mare importanţă pentru acesta; au un pronunţat caracter de independenţă, ducându-se în condiţiile lipsei unor vecini apropriaţi şi a sprijinului altor forţe militare; *se desfăşoară cu forţe relativ puţin numeroase*; necesită o minuţioasă şi, uneori, îndelungată pregătire a luptătorilor participanţi la acţiune; impun cunoaşterea amănunţită a particularităţilor terenului în care va avea loc acţiunea, precum şi elaborarea unui plan simplu, uşor de aplicat; *se desfăşoară, de regulă, noaptea* şi în condiţii grele de stare a vremii, în momente şi locuri în care să se realizeze surprinderea inamicului…[87].

Multe dintre elementele planului de mai sus vor părea cunoscute în descrierile următoare.

Să examinăm cele trei elemente ale argumentaţiei procurorilor militari în rechizitoriu. În primul rând, ei sugerează că cei care ar fi fost chemaţi să pună în practică planul de apărare ar fi fost alte forţe decât cele ale Securităţii şi Miliţiei, în esenţă, forţele Ministerului Apărării. Cum se explică, în acest caz, faptul că tocmai un ofiţer al Armatei române şi tocmai în ziarul oficial al Ministerului Apărării a dezvăluit pentru prima oară aplicarea planului „luptei de rezistenţă” la Revoluţie? Ar însemna, evident, că Armata s-ar fi autoacuzat pentru crimele de după 22 decembrie 1989 (!). Să ne reamintim că locotenent-colonelul Alexandru Bodea a fost primul care a

scris într-un ziar al MApN că, în decembrie 1989,

– sistemul de transmisiuni pentru „conducerea şi înştiinţarea trupelor de apărare antiaeriană a teritoriului” a fost „folosit în scop de diversiune”;
– acţiunile de luptă au avut loc „*pe timp de noapte*, probabil cu forţe şi mijloace dispuse din timp în zonele respective”;
– au fost create din interiorul ţării atât „ţinte aeriene false”, cât şi imitate „cu o aparatură radioelectronică modernă”;
– toate aceste acţiuni au fost executate conform conceptului de „război de rezistenţă” al „fostului comandant suprem”[88].

Dacă forţele Ministerului Apărării erau vinovate pentru ce s-a întâmplat după 22 decembrie 1989 şi fuseseră angajate în „lupta de rezistenţă”, de ce ar fi riscat autorul ca acest lucru să fie aflat prin publicarea acestor afirmaţii? Ar fi echivalat cu sinuciderea lui profesională şi l-ar fi urmărit întreaga viaţă. Nu s-a întâmplat aşa. Este evident că el a făcut aceste afirmaţii pur şi simplu pentru că era sigur că cei angajaţi în „lupta de rezistenţă” *nu* erau din Ministerul Apărării.

Mai mult, este interesant de văzut ce au de spus chiar oficialii DIA. Contraamiralul Ştefan Dinu, şeful DIA în decembrie 1989, aduce subtil în discuţie execuţia planului „luptei de rezistenţă” în decembrie 1989. El a declarat în ianuarie 1994 în faţa Comisiei Senatoriale Gabrielescu (din care rechizitoriul, altfel, citează copios) următoarele:

> — Păi, eu v-am spus reţeaua cu ce s-a ocupat acolo. Ei nu aveau obligaţie să-mi raporteze mie. Se crede că a existat probabil o structură necunoscută de nimeni, o subterană într-adevăr, făcută de dictator şi *nu se poate să nu fie cu cunoştinţa fostului şef al DSS*, cu inşi din toate structurile, *pregătiţi să-şi dea viaţa pentru asta*[89]. *Noi am surprins foarte*

multe legături radio cifrate. Nu făceau parte din centrul Armatei şi toată lista am trimis-o la Securitate s-o identifice, mi-au dat şi două telefoane pe T.O. care de fapt nu existau. Şi atunci întreb şi eu: cine a tras în noi? Noi le-am spus de la început care sunt legăturile noastre, dar ei nu ni le-au spus niciodată şi atunci daţi-mi voie să trag o concluzie. Deci cred că a existat o structură supra, în care puteau să fie şi ofiţeri din Armata română, puteau să fie şi de la Miliţie, Securitate, studenţi, studenţi străini, din toate statele. Şi dacă nici o comisie nu a ajuns la nici o concluzie, înseamnă că asta a fost (p. 232).

— *Aşa îmi explic şi multele traficuri radio parazitare sau, dacă vreţi, necunoscute nouă care le-am dat şi noi să fie verificate, deci ale Armatei nu erau, cei de la Interne nu ne-au răspuns niciodată.* Şi probabil că s-a primit semnalul la un moment dat, totul să se acopere, totul să dispară şi asta este suficient să căutăm acum chiar în casele conspirative, puneţi-le cap la cap, şi unde au fost victimele şi să vedeţi dv., coincidenţa nu poate fi întâmplătoare. Dar, sigur, eu cred că numai cei care au ceva de spus în această chestiune, cei care ar trebui să ştie ori nu sunt audiaţi, ori nu ştiu ce se întâmplă (p. 244)[90].

Încă o dată este demontat alibiul Securităţii, un element central al rechizitoriului, anume că nu ar fi avut mijloace independente de comunicaţii şi că, pe de altă parte, comunicaţiile Armatei nu ar fi fost bruiate.

În legătură cu loialitatea care se cerea acestei reţele a Securităţii, să ne reamintim de imperativul Direcţiei a V-a (a cărei misiune era „Paza şi securitatea Comandantului

Suprem”), trasat cu două zile înainte de căderea dictatorului: „să avem garanţia că nu există militar în sistemul de securitate care să nu aibă conştiinţa nevoii de a-şi da viaţa”[91].

Col. Romulus Ghergulescu, comandantul Batalionului 404 Buzău în decembrie 1989, a fost şi mai precis în identificarea celor aflaţi în spatele „luptei de rezistenţă”. Mai întâi, în 2004, el a relatat că însuşi generalul de armată Ştefan Guşă a afirmat, în prezenţa lui, în martie 1990, că Securitatea fusese implicată:

> Venind vorba despre „terorişti” şi-a exprimat convingerea că „unele structuri pregătite pentru a acţiona în urma unei intervenţii străine au fost activate”, dar nu îşi explică cum şi de către cine, deoarece mapele referitoare la aceste planuri le-a găsit, ulterior, intacte, sigilate, în fişetul din biroul pe care îl avea în sediul MApN, ceea ce „înseamnă că au intrat în acţiune cele ale Securităţii”, a concluzionat ferm[92].

Tot în 2004, Ghergulescu a legat faptele de executarea „Planului 1600”. (*Sic! E vorba, evident, de Ordinul Ministerului de Interne 2600*, a cărui importanţă procurorii militari au recunoscut-o şi analizat-o în 1990 şi pe care fostul procuror militar Ioan Dan[93] o prezintă drept element central pentru înţelegerea a ceea ce s-a petrecut după 22 decembrie.)

> Din investigaţiile făcute de noi, chiar în acele zile am tras concluzia că se pusese în aplicare planul de „gherilă urbană” în capitală. Cineva apăsase pe acest „buton”. Din câte ştiu eu, purta numele „Planul 1600”. Or, cei care trebuiau să pună în aplicare acest plan aveau nişte semnale dinainte stabilite, locuri precise. Se cunoşteau pe echipe de unul, doi, dar nu

mai mult. Odată declanşat acest plan, nu s-a mai putut opri. Într-o seară, de la fereastra unui bloc, au început să se audă pocnete şi sclipiri ca de armă. Dinspre minister s-a ripostat cu toată puterea de s-a făcut apartamentul zob. Mergând să cercetăm apartamentul, *am găsit un simulator*[94].

Acelaşi colonel Ghergulescu, care a fost implicat, după propriile spuse, din sarcina dată de MApN în cercetarea activităţilor teroriste, a declarat în 2006: „În acele zile totuşi, au fost *trăgători foarte buni şi eficienţi* [...]. Erau *persoane implicate ca şi noi pentru «menţinerea ordinii»*. Dar derularea evenimentelor făcuse ca ele să fie *de altă parte a baricadei*. Şi ele *acţionau tot pe baza unui ordin, a unui plan*. Că până la urmă a învins raţiunea, dorinţa generală a naţiunii este cu totul altceva. Păcat însă că au fost multe pierderi umane". Explică şi mecanismul de declanşare a luptei de rezistenţă: „Îmi aduc foarte bine aminte episodul cu apariţia articolului din *Scânteia tineretului* referitor la sfaturile pentru cei care merg la mare. L-am întors pe toate părţile. Era clar că era un mesaj. [...] Am concluzionat: diversiunea va continua [...]. Am concluzionat că se adresează celor implicaţi în planul de «rezistenţă populară», de «gherilă urbană»"[95].

Aşadar, încă din 1989 oficialii Armatei au acuzat direct şi indirect Securitatea de a fi a executat planul *luptei de rezistenţă*. De asemnea, l-au acuzat indirect pe şeful Securităţii, generalul Iulian Vlad, că era cel puţin la curent cu acest fapt (şi cu siguranţă l-ar fi putut opri), în decembrie 1989. Nici unul dintre aceste aspecte nu este menţionat în rechizitoriu.

În al doilea rând, argumentul procurorilor militari că planul luptei de rezistenţă nu ar fi fost şi nu ar fi avut cum să fie pus în

practică pentru că România nu se afla sub atacul unor forţe externe în decembrie 1989 şi nu fusese ocupată de inamici este pur şi simplu năucitor.

Să afirmi asta înseamnă să ignori că, încă de la început, conducerea Securităţii a încercat să-i fie pe plac lui Ceauşescu şi să-i satisfacă nevoile paranoide şi conspiraţioniste, insistând că evenimentele din Timişoara reprezentau o *intervenţie străină*. Securitatea, după cum am arătat în acest volum, a cultivat şi prelucrat cu toate cadrele militare această teorie mistificatoare. Ceauşescu a insistat în teleconferinţe şi declaraţiile publice că *România era atacată atât din Est, cât şi din Vest*, că era în joc „integritatea şi independenţa României". În acest sens a înarmat toate forţele – şi în primul rând Securitatea – cu muniţie de război. Forţele MI şi ale DSS erau în situaţia de mobilizare totală şi la nivelul întregii armate se declanşaseră măsurile corespunzătoare indicativului „Radu cel Frumos". Se ordonase mobilizarea generală a Gărzilor Patriotice şi a activului de partid. Judeţenele partidului, aflate în directă subordine a Consiliului Apărării, au fost stabilite ca sediu al coordonării acţiunilor de luptă, conform prevederilor legii 14/1972. Faptele descrise în acest volum confirmă că aceste măsuri corespunzătoare stării de război *s-au tradus în practică*. Forţele de ordine au tras în manifestanţi cu muniţie de război. Soldaţilor – cărora CI-iştii le-au spus că „au intrat ungurii peste noi" – li s-a ordonat să iasă cu arme de război, iar unităţile de artilerie au scos chiar obuzierele grele din remiză[96]. Securitatea distribuise pistoale-mitralieră şi efectivele ei erau consemnate permanent în unităţi, unde li s-au distribuit paturi, pături şi hrană, reamintindu-li-se că trebuie să fie „gata să-şi dea viaţa"[97]. Toate aceste pregătiri au corespuns, evident, luptei de

rezistenţă pe care urmau s-o declanşeze „pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, pentru readucerea Comandantului Suprem la putere.

Ştim din Dosarele Revoluţiei de la Timişoara că, în ciuda afirmaţiilor ulterioare[98], numeroşi oficiali ai regimului şi ai Securităţii au recunoscut în declaraţiile lor din 1990-1991 că Vlad le-a cerut insistent să găsească implicarea străină, în special sovietică şi maghiară. Şi tot din aceleaşi declaraţii rezulta că, în ciuda eforturilor depuse, Securitatea nu a reuşit să identifice nici o urmă a intervenţiei vreunor forţe externe[99].

Mai mult, Vlad a încercat *chiar şi în noaptea de 22/23 decembrie 1989, în clădirea CC, să susţină că ungurii invadau ţara ca să ocupe Transilvania*[100]. Altfel spus, conducerea Securităţii încerca să acrediteze „legenda” că propriile acţiuni aparţineau altora. În realitate, teoria „atacului extern”, pe care am analizat-o pe larg în acest volum, a reprezentat justificarea lui Ceauşescu – şi a Securităţii, în rândul cadrelor ei – pentru activarea reţelei luptei de rezistenţă. Acest fapt rezultă direct din probele înfăţişate în capitolele anterioare, inclusiv agendele de lucru ale ofiţerilor superiori de Securitate pe care le-am expus.

Al treilea element al argumentaţiei procurorilor militari este că implicarea Securităţii şi Miliţiei în lupta de rezistenţă ar fi fost *pur teoretică* şi niciodată nu a fost mai mult de atât – pe baza interviului cu un ofiţer de Securitate, lt.-col. Alexandru Tudor (!). Aşadar, că nu ar fi existat nici un antrenament, nici o pregătire a „luptei de rezistenţă” şi că aceasta era doar un cadru teoretic speculativ creat de strategi şi ideologi. Absurdul acestei aserţiuni este probat de o multitudine de surse pe care se pare că procurorii militari nu au avut timp sau nu au dorit să

le consulte.

Potrivit lui Emil Bărbulescu, un nepot al lui Ceauşescu, care era reprezentantul Ministerului de Interne în judeţul Olt:

> Reporter: Se tot vehiculează-n ultima vreme informaţii despre nişte reţele conspirative, pregătite de Nicolae Ceauşescu în caz de invazie sovietică, care s-ar fi activat parţial în decembrie ’89. Ca şef judeţean de Securitate, ştiaţi de aşa ceva?
> Emil Bărbulescu: Am văzut şi eu la televizor diverşi domni care scoteau pe gură aiureala asta. Într-adevăr, în cadrul doctrinei „lupta întregului popor” exista şi o teorie a „teritoriului vremelnic ocupat”, unde se făcea vorbire de luptă de partizani. *Şi eu, când eram în şcoala de Miliţie de la Băneasa, am fost instruit că noi, cei de la Interne, trebuie să luptăm în munţi dacă e ţara ocupată. Ştiam de existenţa unor depozite de muniţii şi armament ascunse prin păduri şi prin munţi, dar nu le-am văzut niciodată. […]. Războiul de partizani trebuia dus de rezerviştii trupelor de Securitate şi Miliţie, dar aceştia nu au fost concentraţi în 1989*[101].

Este semnificativ că Bărbulescu recunoaşte că Securitatea şi Miliţia urmau să fie elemente de bază în lupta de rezistenţă. Este esenţială şi referirea la Şcoala de Securitate de la Băneasa, unde aveau loc o mare parte dintre antrenamente, şi ea este întărită de afirmaţiile din acest interviu, din vara lui 1990, al unei alte persoane asociate cu Securitatea/Ministerul de Interne:

> *Săptămâna trecută am încheiat un ciclu de 2 săptămâni de*

pregătire şi examinare, la Băneasa, pentru obţinerea gradului de subofiţer. Acest ciclu l-am efectuat la Băneasa, deoarece stagiul militar de 9 luni l-am satisfăcut într-o unitate aparţinând Securităţii Statului.

— Ce specific a avut pregătirea?

— Am fost antrenaţi pentru lupta de gherilă urbană, în caz de agresiune externă. Eram organizaţi în grupuri mici care acţionau pentru destabilizarea inamicului, pe teritoriul ocupat de el.

— S-au făcut afirmaţii în *perioada revoluţiei că nu există trupe specializate în gherilă urbană!* Este adevărat?

— Nu! În cazul în care se face excepţie de noţiunea de inamic străin sau agresiune externă, pregătirea multor generaţii de militari are acest specific.

— Aţi fi activat doar în termenul celor 9 luni?

— Nu! Noi suntem la dispoziţia lor în permanenţă. Putem fi convocaţi telefonic sau printr-o altă modalitate conspirativă. Existe case conspirative şi depozite de muniţie în plin Bucureşti, de unde ne-am fi aprovizionat cu armament şi muniţie pentru a efectua ambuscade, aruncări în aer şi altele.

— Consideraţi că după Revoluţie lucrurile s-au schimbat, cum apreciaţi că aţi fost chemat tot la o unitate fostă a Securităţii?

— Am fost indignaţi şi chiar ne-am manifestat în sensul acesta! La toate întrebările noastre n-am primit răspuns. De-abia la sfârşitul stagiului am aflat că ne-am pregătit, de fapt, la trupele de jandarmi.

— Şi până atunci?

— Col. Porumbelu ne-a făcut un mic istoric din care am să citez: „Din 22 dec. în 28 am fost terorişti! Din 28 până în

martie am fost MApN-işti. Până pe 5 iulie suntem trupe de jandarmi…[102]

Ştim de la Constantin Paisie, unul dintre ofiţerii de Miliţie implicaţi în transportarea şi arestarea soţilor Ceauşescu în după-amiaza zilei de 22 decembrie, pe cine se bazau cei doi soţi pentru a fi salvaţi. Această instituţie nu era nici Miliţia, nici Armata. Era vorba, evident, de Securitate, iar din cadrul acesteia, „o unitate specială la Băneasa”.

Nicolae Ceauşescu îşi încuraja soţia spunându-i că e vorba de un moment trecător şi că totul va reintra în normal?
Domnule, ei nu ştiau ce se întâmplă în ţară în timpul acela. Într-adevăr, dădeau semne că ar aştepta să vină cineva să-i scoată din toată treaba asta şi să se simtă ei mai în siguranţă, *dar, vedeţi, ei în primul rând pe Securitate se bazau. Ştiu că, la un moment dat, Nicolae Ceauşescu mi-a spus să mergem la unitatea aia de Securitate, o unitate specială la Băneasa, dar din partea Miliţiei sau a Armatei nu se aştepta să-i vină sprijinul imediat*[103].

Există chiar şi confirmarea din partea unor *ofiţeri de Securitate* că, *în timpul evenimentelor din decembrie 1989*, instituţia din care făceau parte nu a fost dezarmată[104] şi avea armele „încă în rastele”. Securitatea nu era nici pe departe un actor omogen, pasiv şi demobilizat psihic şi fizic, precum încearcă rechizitoriul să o portretizeze.

Generalul de brigadă Vasile Mălureanu din Direcţia I (Afaceri interne) recunoaşte în paginile periodicului fostei Securităţi că existau tensiuni între Direcţia I şi Direcţia a II-a a

Securităţii şi că personalul Direcţiei sale era înarmat în conformitate cu prevederile planului „luptei de rezistenţă”:

> *La semnalarea unor riscuri de acest gen, ofiţerii şi subofiţerii unităţii (aproape 100 de cadre) primeau de la armurier armamentul din dotare (pistoale Carpaţi) şi câte două cutii de cartuşe (24 bucăţi) şi luau poziţii de luptă la căile de acces (uşi, ferestre), în baza unui plan gândit pentru situaţii în care teritoriul României ar fi fost vremelnic ocupat de inamic extern*. După momente de tensiune şi încordare, deseori prelungite, tot din dispoziţii superioare se ordona încetarea alarmei de luptă şi depunerea armamentului şi a muniţiei.
> Pe acest fond, s-a ajuns la un moment paroxistic de psihoză colectivă. În noaptea de 24/25 decembrie, pe la ora 2, în rândul cadrelor Direcţiei I s-a insinuat temerea că ar putea fi atacate de colegii de la Direcţia a II-a, Contrainformaţii economice. Momentul declanşator l-a constituit decizia locotenent-colonelului Gheorghe Stan, locţiitor al şefului unităţii, aflat la comandă în locul generalului Emil Macri, care fusese trimis în misiune la Timişoara, de a ordona subordonaţilor, la acea oră târzie, o trambalare a armamentului şi muniţiei din dotare fără anunţarea unei stări de pericol. Întrucât magazia cu armament a Direcţiei a II-a se afla la etajul IV, unde jumătate din spaţiu era ocupat de Direcţia I, mişcarea a fost sesizată. *Acţiunea inopinată şi la o oră nonconvenţională a Direcţiei a II-a de a se înarma, coroborată cu desolidarizarea publică a locotenent-colonelului Gheorghe Stan faţă de „componenta represivă a Securităţii” în apariţia sa la Televiziune din după-amiaza zilei de 22 decembrie a indus ideea unui posibil risc la adresa*

cadrelor Direcţiei I.
În linişte şi pe întuneric, au fost trezite şi alertate toate cadrele unităţii, care s-au înarmat şi au luat poziţie de luptă în dispozitiv de apărare pe etaje. Situaţia a fost dezamorsată de colonelul Gheorghe Raţiu, care, în acel context tensionat şi riscant, s-a dus la cabinetul lui Stan, un etaj mai jos, şi a clarificat lucrurile. Locotenent-colonelul Stan luase decizia să-şi aducă armamentul mai aproape, de la etajul IV la II, deoarece Direcţia a II-a era cea mai expusă la un eventual atac din exterior, la etajul II putându-se pătrunde şi prin escaladarea ferestrelor care dădeau spre platoul de la Miliţia Capitalei[105] (pp. 80-81).

Nu numai Mălureanu vorbeşte de înarmarea Securităţii (respectiv a direcţiilor I şi a II-a) în acele zile şi de planul luptei de rezistenţă. Subiectul este prezent, după cum am arătat, şi în declaraţia dată în faţa procurorilor de un alt ofiţer superior de Securitate. Colonelul Diaconescu Gheorghe a intuit că Iulian Vlad coordona lupta de rezistenţă a Securităţii în seara de 22 decembrie, respectiv că acesta urmărea „să trecem la un *mod de acţiune din ilegalitate (după principiul dictatorului, de război al întregului popor în condiţiile teritoriului vremelnic ocupat)*” vizând chiar „un atac asupra noastră”[106]. Ofiţerul Diaconescu mai dezvăluie un element important al dialogului său cu şeful Securităţii: „L-am dezinformat spunându-i că *nu am acces* la armament, iar *forţele gărzilor patriotice sunt numeroase*”[107].

Din această mărturie se pot trage mai multe concluzii:

1. Colonelul avea de fapt acces la armament (deci nu se poate susţine că „Securitatea fusese dezarmată”).
2. Ideea lui Vlad de a folosi acel armament avea legătură cu

„modul de acţiune din ilegalitate”, „după principiul dictatorului”, „în condiţiile teritoriului vremelnic ocupat”. *Adică lupta de rezistenţă.*

3. Această luptă trebuia ascunsă faţă de forţele gărzilor patriotice (aflate, evident, de partea Revoluţiei), care erau aşadar percepute ca adversar.

Toate aceste mărturii dovedesc cu prisosinţă falsitatea afirmaţiilor Procuraturii, conform cărora a) lupta de rezistenţă nu ar fi a fost activată în decembrie 1989 şi b) teoretic, dacă ar fi fost activată, cei implicaţi în această acţiune ar fi aparţinut altor entităţi decât Securitatea.

Lupta de rezistenţă în acţiune: Reşiţa şi sud-estul Banatului

Majoritatea relatărilor cu privire la ce s-a întâmplat în România după fuga Ceauşeştilor se concentrează, în mod firesc, asupra evenimentelor din capitală şi din alte centre urbane mari, ca Timişoara, Braşov, Sibiu, Cluj etc. Acestea erau cunoscute în afara României şi în decembrie 1989 se aflau acolo şi corespondenţi de presă străini. În acest context a apărut şi naraţiunea potrivit căreia lupta de după 22 decembrie 1989 ar fi fost un spectacol creat de cei care au pus mâna pe putere pentru a-şi acoperi urmele şi a înşela populaţia care ar fi putut să-i conteste.

Însă focurile de armă de după 22 decembrie 1989 *nu s-au limitat la aceste oraşe* care erau acoperite de presa internaţională. S-a tras şi în oraşe mici sau în zonele unor unităţi militare din afara oraşelor, aşadar nu ar fi putut sluji cu nimic pretinsului „spectacol”.

Să examinăm un astfel de loc: Reşiţa şi zona Banatului de sud-est.

Naraţiunea din rechizitoriu despre evenimentele de la Reşiţa se bazează pe mărturiile unui fotojurnalist cu o lungă carieră în România comunistă (inclusiv la ziarul central al PCR, *Scânteia*) care sugerează că un comandant militar, Teodor Stepan, a fost de vină pentru crearea diversiunii cu falşii terorişti, insinuând că trecutul profesional al lui Stepan, la DIA, ar fi avut legătură cu acest fapt.

Martorul Cucu Ion, sediul SPM, 28.02.2018 (vol. V, *Declaraţii*, ff. 1-13):

> În anul 1989 eram corespondent local la Reşiţa, jud. Caraş-Severin, al ziarului naţional *Scânteia*, eu fiind absolvent al Facultăţii de ziaristică. [...] Cel mai înverşunat duşman al presupuşilor terorişti a devenit col. Stepan Teodor, care propunea mereu *măsuri extreme în vederea anihilării acestora*. Pentru protecţia noastră s-a solicitat sprijin de la unităţile militare din Caransebeş şi chiar am primit acest sprijin. Au venit nişte militari şi două TAB-uri care s-au poziţionat în zona fostului comitet judeţean. Cunosc că cel care i-a întâmpinat a fost col. Stepan, care a folosit ABI-ul în acest scop, iar la întoarcere ne-a relatat la toţi că, în timp ce se deplasa prin faţa liceului, s-a tras asupra coloanei din curtea acestei instituţii. Spunea că a ripostat cu mitralieră de pe ABI astfel încât, redau textual: „Am creat mormane de terorişti morţi". Mi-am exprimat neîncrederea şi am vrut să am o dovadă materială a prezenţei acestora, însă col. Stepan sugera faptul *că dispar pur şi simplu sau sunt preluaţi de alţii prin canale şi nu mai pot fi găsiţi. Îi suspecta pe lucrătorii de*

Securitate de comiterea acestor fapte întrucât sediul Securităţii se afla peste stradă, în faţa liceului. Eu nu-l cunoşteam prea bine pe col. Stepan, însă acesta se lăuda că a fost ofiţer al DIA şi chiar ataşat militar. Nu cunosc alte amănunte. În zilele următoare, în această zonă a fost focarul unor numeroase trageri, fără a cunoaşte cu exactitate combatanţii. Tot aici s-au înregistrat şi victime, însă nu pot preciza cine sunt autorii. Eu am numit zona principală a focului ca fiind „triunghiul morţii", deoarece unghiurile erau compuse din fostul sediu al Securităţii, Comisariatul Militar şi Unitatea de Rachete Antiaeriane. Deşi s-a tras intens şi au rezultat victime, cercetările ulterioare au arătat că intensitatea focului era diferită, iar cea mai intensă a fost din direcţia CMJ. Bănuiesc că prezenţa col. Stepan la comandă a fost şi cauza acestor trageri înverşunate. Tragerile începeau cu predilecţie după ora 18:00 şi coincideau cu plecarea de la sediul CFSN-ului, unde ne aflam noi şi col. Stepan, şi sosirea lui la CMJ. Către dimineaţă focul înceta, iar ziua focul era sporadic. Eu nu cunosc cine au fost teroriştii, nici cei care au creat diversiunea, dar *cred că toate acestea au fost coordonate de o structură a Armatei* necunoscută mie. Nu am probe sau dovezi, ci mă bazez doar pe iniţiativele destul de bizare ale col. Stepan şi pe modul său de comportare pe toată perioada până la încetarea focului. Acesta solicita mereu forţe noi din afara municipiului, deşi era evident că nu ne erau necesare. Se afirma că unitatea de rachete este atacată de terorişti dintr-o pădure apropiată şi a fost necesară chiar intervenţia unei aeronave militare de tip MIG care a lansat rachete asupra unor zone din pădure fără vreun efect pe care noi să-l

> constatăm ulterior în lupta cu presupuşii teroriştii. L-am întrebat pe Stepan despre împrejurările decesului lt. Smaranda, care a fost victima unui glonţ pătruns sub bărbie cu ieşire prin calota cranianã. Colonelul a relatat o poveste total de necrezut, în sensul că, după ce a aruncat o grenadă, ofiţerul respectiv s-a uitat să vadă efectele, iar un terorist l-a împuşcat de aproape (pp. 223-224).

Cucu nu a fost singurul care a propagat această versiune a evenimentelor din Reşiţa. Un fost ofiţer de Securitate, lt.-col. Ion Micle, a încercat şi el să discrediteze declaraţiile comandantului Teodor Stepan, de data aceasta în paginile publicaţiei *Vitralii* (aparţinând cadrelor fostei Securităţi). Micle se referă la interviul acordat de Stepan la începului anului 1990 unui ziar local:

> Seria de interviuri acordate ziarului culminează cu cele spuse în data de 07.01.1990, în articolul intitulat „Noaptea cea mai critică”. În opinia sa [a lui Stepan], noaptea de 24/25.12.1989 „a început prin apariţia unui aliniament de trăgători care a deschis foc puternic în zona hotelului asupra CMJ, cu 2-3 arme automate”; „noi am depistat în jur de 60 de cuiburi foc”; „focul a durat toată noaptea cu pauze de 10-15 minute”. Asemenea afirmaţii arată că marele comandant stătea foarte rău cu logica, iar singurele dovezi ale operaţiunilor erau spusele sale. Nimeni nu a găsit în locurile precizate de el nici măcar un cartuş, nemaivorbind de imposibilitatea dispunerii a 2-3 arme automate în 60 cuiburi de foc. În dimineaţa zilei de 25.12.1989, din ordinul lui Theodor Stepan au ajuns la Reşiţa zece elicoptere de la

unitatea din Caransebeş, care au „bătut pădurea cu armamentul la bord” [pădurea este situată peste drum de IJ al MI]. După această operaţiune s-a efectuat scotocirea pădurii cu participarea unei subunităţi MApN şi a unei grupe de poliţie, solicitată de Theodor Stepan, prilej cu care s-a constatat că nu s-au găsit nici o creangă ruptă de rafalele armelor, nici o urmă de tragere, deci a fost o demonstraţie de forţă cu muniţie de manevră. Îmi pun întrebarea, cred eu, firească: nu cumva singurul terorist din Reşiţa a fost Theodor Stepan? Am discutat cu o familie care locuieşte chiar la poalele crângului supus intervenţiei, care mărturisea că acţiunile din acele zile i-a „terorizat psihic”. Mai târziu şi-au dat însă seama că totul a fost o făcătură, o înscenare menită să alimenteze psihoza „securişti-terorişti”. Tot în acel articol se mai afirmă că din catedrală s-a tras de la un crenel, iar Theodor Stepan a apelat la un pluton de miliţie pentru prinderea teroristului, blocând căile de refugiu cu militari ai MApN. Din afirmaţiile unui participant la acţiune, a reieşit că la un moment dat Theodor Stepan a spus că „merge la Front pentru consultaţii”, iar miliţienii să stea pe poziţie în aşteptarea ordinelor. Theodor Stepan s-a deplasat prin spatele catedralei, a revenit după două ore, ordonând scotocirea. Teroristul nu a fost găsit, foarte probabil că în acel interval a fost retras din dispozitiv de către comandantul său…[108]

Ar părea o relatare bazată pe fapte reale, aşadar convingătoare. Însă problema procurorilor o constituie (din nou!) sursa acestor afirmaţii şi publicaţia în care au apărut. Revista *Vitralii* (condusă de Filip Teodorescu, fost inculpat în

„Lotul Timişoara”) încearcă de ani de zile, prin „legendare” şi dezinformare, să „albească” Securitatea de crimele comise la Revoluţie, atât înainte, cât şi după 22 decembrie. O citire atentă a textului lui Micle relevă o serie falsuri şi insinuări „plantate” printre fapte reale, melanj prin care securistul induce aberanta concluzie că *„singurul terorist din Reşiţa” ar fi fost Theodor Stepan (!).* De ce reprezintă Teodor Stepan o problemă pentru fosta Securitate şi pentru cei care au adoptat, cu sau fără intenţie, teoria Securităţii? Aceasta rezultă din seria interviurilor de la sfârşitul lui decembrie 1989 – începutul lui ianuarie 1990, din mass-media locală, la care se referă mai sus Micle. Liza Kratochwill, de la Societatea Memorialul Revoluţiei 1989, din Timişoara, relata:

> Cel mai important şi interesant material care aduce cititorului reşiţean ceva nou, de interes şi limpezire a frământărilor (la acea dată) este serialul „Zilele şi nopţile Revoluţiei”. În acest număr poate fi citit un interviu cu *colonelul Todor Stepan*, sub titlul „Pentru morţii noştri nu-i vom ierta niciodată!”. Acesta declara: *„Una dintre caracteristicile unităţilor de comando este şi aceea de a acţiona cu efectiv mic, creând panică, inclusiv în rândul militarilor* [ofiţerul se referă la grupurile-matcă ce trăgeau în tot ce mişca, haotic]. *Numai aşa pot avea succes, când toată lumea intră în degringoladă, îşi pierde capul, începe să nu mai raţioneze şi să creadă că inamicul este teribil. Dacă reuşesc să creeze imaginea aceasta, scopurile lor sunt atinse. Pentru că, aşa cum v-am spus, au acţionat sporadic, în câteva puncte, prin focuri izolate, inclusiv asupra clădirii Consiliului. De acolo s-a văzut clar un lunetist instalat pe funicular,*

asupra căruia s-a tras. Distanţa fiind destul de mare, a reuşit să scape, dar panică a fost… Cu scopul de a ne determina să mutăm forţele dintr-o parte în alta şi de a intra, în felul acesta, într-o debandadă totală. Nu au reuşit. Şi bine am făcut, pentru că altfel erau vieţi pierdute în mod inutil. Aş dori să nu ne mai întâlnim cu asemenea episoade. Au murit opt militari, plus cadre, şi erau răniţi în spital, în jur de 16. Ultimul a fost împuşcat în ziua de 26, în timpul unei scotociri într-o clădire din Reşiţa. În faţa uşii, în timp ce încerca să desfacă lacătul, *din pod s-a tras în soldat*. *A fost lovit în spate* şi a decedat după două zile. Faptul acesta nu-l vom ierta niciodată. Am informat Procuratura să se ocupe de caz. S-au luat măsuri şi se continuă cercetarea… [cel] care a tras nu avea cum să plece. Sperăm că vom găsi curând o altă cheie a secretului. Ultimul foc în Reşiţa, ultima victimă a fost în 26 decembrie 1989. De-atunci s-a mai tras sporadic, bănuiesc că au făcut-o cei care au fost lăsaţi în urmă, pentru a menţine forţele aici şi a nu permite trecerea la urmărire. Să ştiţi însă că au fost depistaţi prin aparatură de radiolocaţie. Probabil sunt în retragere completă. Trebuie să remarc că folosesc o strategie”[109].

Stepan descrie ceea ce mulţi observatori, inclusiv procurorii militari, fie au ratat, fie au ignorat cu bună ştiinţă: este vorba despre caracterul planificat, cu escaladare treptată şi strategică, al atacurilor îndreptate în special împotriva Armatei, în decembrie 1989.

Scopul *acestui stadiu iniţial*, după cum explică Stepan, nu era de a genera victime în masă, ci de a stârni panică, de a crea iluzia unui adversar mai numeros şi mai răspândit decât era

sau ar fi putut fi, cu scopul de a crea confuzie şi a împrăştia forţele militare. Adică *exact scopurile luptei de rezistenţă ale Securităţii,* după cum am arătat într-un capitol anterior.

Afirmaţiile mai cuprinzătoare ale lui Stepan şi ale comandanţilor militari din această regiune în *Documentarul privind modul de acţiune al unităţii în revoluţia din decembrie 1989*, întocmit de *ofiţerii garnizoanei Reşiţa, la cererea conducerii* MApN, au fost rezumate în titlul articolului „La Reşiţa s-a jucat o mare carte a Revoluţiei”:

> Culoarul de intrare-ieşire al elementelor teroriste trebuia să existe şi chiar a existat. El este Reşiţa, Haţeg, Sibiu, Braşov. La această concluzie ne conduc faptele reţinute în *Documentarul privind modul de acţiune al unităţii în Revoluţia din decembrie 1989*, întocmit de ofiţerii garnizoanei Reşiţa, la cererea conducerii MApN. […]
> Potrivit doctrinei militare, în cazul în care ţara ar fi fost ocupată, s-ar fi trecut la un război de apărare, „al întregului popor”.
> O componentă a războiului o reprezenta *lupta de rezistenţă*. Iar aceasta ar fi trebuit să fie *condusă de Ministerul de Interne*. Caracteristica principală ar fi fost aceea de *luptă de gherilă, luptă în care unităţi cu pregătire specială s-ar fi integrat perfect*. În acelaşi timp, se putea miza şi pe ajutorul venit din partea unor ţări prietene fostului comandant suprem. În concepţia acestuia, *evenimentele de la Timişoara nu reprezentau altceva decât încercarea de cotropire a Ardealului*. (Este de remarcat aici, ca pe toată perioada luptelor din decembrie ’89, faptul că în judeţele de pe graniţa româno-ungară nu s-au semnalat incidente.

Dimpotrivă, acestea au avut loc în Banat şi, ca întindere, cu precădere în judeţul Caraş-Severin.) Astfel, *războiul de rezistenţă* condus de Ceauşescu îşi găsea justificarea, el fiind declanşat. *Desfăşurarea lui cuprindea trei faze*: 1. *informativă*; 2. *intrarea în luptă în mod gradat*; 3. *ofensiva directă*. Rapiditatea cu care s-au derulat evenimentele au precipitat trecerea de la o fază la alta, conducând în final nu atât la crearea unui culoar de pătrundere dinspre Iugoslavia a efectivelor aliate lui Ceauşescu, ci de părăsire a ţării de către cele existente în interior, precum şi de ieşire din ţară a familiei prezidenţiale. Culoarul nu se putea realiza decât controlând spaţiul aerian. Iar controlul se obţinea, dacă nu prin ocuparea unităţilor de apărare antiaeriană, atunci prin punerea lor în imposibilitatea de a acţiona. *În acest scop, au fost atacate atât unităţi militare din judeţul Caraş-Severin, dar şi unităţi şi depozite de rachete din zona munţilor Haţeg.* În plus, pe graniţa româno-iugoslavă a patrulat tot timpul un elicopter inamic, ce a avut misiunea să supravegheze prin radio desfăşurarea luptelor şi să coordoneze acţiunile de atac îndreptate împotriva Armatei. Mai mult, acest elicopter putea servi drept acoperire teroriştilor care părăseau ţară[110].

Comandantul local al Securităţii, colonelul Aurel Mihalcea, chiar ajută, fără să vrea, la completarea acestui tablou, atunci când se plânge de următoarele:

După unele discuţii legate de situaţia existentă la acea oră în municipiu, a intervenit colonelul Teodor Stepan, care a început să debiteze un scenariu ridicol de superficial şi de

prost argumentat, vădit incriminant la adresa conducerii Inspectoratului MI. Din acuze reieşea că eu aş fi şeful teroriştilor, că am legături la Bucureşti, de unde primesc instrucţiuni pentru a dirija acţiunile în judeţ împotriva revoluţiei, că aş dispune de depozite de armament şi muniţie sofisticată, că aş fi dat dispoziţii subalternilor să distrugă arhiva Securităţii etc. Teodor Stepan a început punerea în aplicare a scenariilor diversioniste care trebuiau să ducă la incitarea populaţiei împotriva cadrelor Ministerului de Interne şi în special împotriva Securităţii[111].

În rechizitoriu nu se face nici o referire la „Documentarul" amintit.

Pe de altă parte, există dovezi de utilizare a unor arme şi muniţii care nu erau cunoscute ca fiind în dotarea Ministerului Apărării. Aceste date constituie dovada că aceia care au utilizat armele respective înainte de 22 decembrie 1989 erau tot cei care le-au utilizat şi după 22 decembrie şi că planul „lupta de rezistenţă" a fost activat.

Fostul comandant al Regimentului 17 Rachete Antiaeriene Semenic, generalul (r) Vasile Cocoşilă, a afirmat*:*

Şi eu, după Revoluţie, ani de zile am adunat zeci de probe. *Ca să dau un simplu exemplu, am să vă spun că unuia dintre soldaţii noştri, după ce a fost împuşcat, i s-a făcut autopsia, iar în el a fost găsit un glonţ – dum-dum – care, odată ajuns în organism, explodează. Or, Armata română nu avea în dotare astfel de gloanţe. Am găsit zeci de tuburi şi de cartuşe care nu existau în dotarea noastră.* Sunt lucruri greu de explicat şi nu cred că îşi vor găsi prea curând răspunsul[112].

> Unul dintre militarii care se aflau în punctul de control, sublocotenent post-mortem Daniel Lupea, a murit în noaptea de 23 spre 24 decembrie, după ce a fost împuşcat în stomac. Dacă glonţul era unul normal, Daniel Lupea ar fi trăit şi în ziua de astăzi, susţine gen. (r.) Vasile Cocoşilă. „Din păcate, a fost vorba de un glonţ dum-dum, care, în timpul impactului, produce o explozie, iar lui Daniel Lupea i-au fost distruse toate organele interne. Asemenea gloanţe nu existau nici în dotarea Armatei Române, nici a gărzilor naţionale, nici a altor structuri naţionale de apărare. Au fost multe alte diversiuni, dar Armata, la Reşiţa, nu a reacţionat împotriva poporului. Şi susţin aceasta în ciuda tuturor afirmaţiilor prin care se susţine contrariul.[113]

Utilizarea gloanţelor de tip dum-dum la Reşiţa şi în împrejurimi a fost confirmată de medicii din echipele internaţionale care au efectuat operaţii în spitale, în timpul evenimentelor. De exemplu: „Oftalmologul Michael Priest, 63, din Burnaby, British Columbia, a sosit la Timişoara în ziua de Crăciun… Medicul canadian a călătorit la Reşiţa în ziua următoare ca parte a unui convoi de ambulanţe, împreună cu o echipă de voluntari din Paris. În Reşiţa, Priest a operat un pacient care fusese lovit de un *proiectil dum-dum, care explodează la impact*. Acest tip de gloanţe este interzis de comunitatea internaţională”[114].

Detaliile morţii lui Norbert Pongracz este în contrast evident cu ceea ce se afirmă în rechizitoriu (p. 287):

> Născut la 15 ianuarie 1971, unicul fiu al lui Norbert şi al Ilenei Pongracz.
>
> A căzut în noaptea de 23 decembrie 1989, ora 2:40, în

unitatea (de radiolocaţie) în care îşi satisfăcea stagiul militar. Un glonţ ucigaş pornit din păduricea din apropiere (care ulterior s-a defrişat) în timp ce stătea de vorbă cu locotenentul său i-a secerat pe amândoi. În total au fost ucise nouă persoane (ofiţeri şi militari în termen). *S-a presupus că ucigaşii ar fi fost de la unitatea de rachete, dar arma cu care s-a tras a fost specială, calibrul 5,62, faţă de armamentul obişnuit de 7,62 mm.*

Pe lângă golul definitiv în sufletul lor, durerea cea mai mare a familiei Pongracz este că nici acum nu s-a elucidat problema aceasta a ucigaşilor fiului lor. Reşiţa are declaraţi 16 morţi în Revoluţie, iar domnul Pongracz, când a mers să ridice trupul băiatului său de la morgă, a văzut circa 50 de cadavre[115].

Mărturia locotenentului-major Octavian Todea, de la baza Hăşdat-Teliuc, aflată la sud de Hunedoara, arată nu doar semnele caracteristice ale atacurilor teroriste, ci şi utilizarea gloanţelor de calibru 5,62 mm, adică acelaşi calibru care se pare că l-a ucis şi pe Norbert Pongracz. Este de remarcat că aceste afirmaţii provin din mărturia oficială, din Dosarele Revoluţiei de la Timişoara, ceea ce înseamnă că procurorii militari puteau avea acces şi trebuiau să se refere la ele atunci când îşi pregăteau rechizitoriul.

Următoarele date rezultă din Dosarul 410/P/1990, care a primit la Secţia Parchetelor Militare nr. 487/1992. E vorba de declaraţiile locotenentului-major Todea Octavian (Hunedoara, Hăşdat-Teliuc, UM 01852) din 19 septembrie 1991[116].

Locotenentul confirmă şi el că în ziua de 23 decembrie 1989, după ora 19:00, asupra unităţii sale a început un atac terorist

din direcţia satului Hăşdat. După cum am arătat în secţiunea dedicată acţiunilor diversioniste şi teroriste din Hunedoara, atacul a fost precedat, la circa 30-40 de minute, de lumini de balizaj (semnalizări). Aceste clipiri roşii s-au deplasat pe direcţia Hăşdat-Teliuc la o înălţime considerabilă, respectiv „în afara zonei de acţiune a mitralierelor antiaeriene”[117]. Militarii au presupus atunci că cei care semnalizau cunoşteau elementele dispozitivului de luptă şi dispoziţia mitralierelor, evitând să intre în zona lor de foc. Fără a putea preciza natura lor şi fără a detecta vreun zgomot, ofiţerii au fost totuşi convinşi că era vorba de ţinte aeriene despre care, după viteză, presupuneau că erau elicoptere. Locotenentul a auzit de la punctul de control focuri de armă. Acestea aveau un zgomot diferit de cele cu care era obişnuit, erau „pocnituri mai seci şi mai scurte”[118]. Caracteristicile focurilor respective erau aceleaşi cu ale altor episoade întâlnite şi în alte oraşe şi la alte unităţi militare, conformându-se tiparului luptei de rezistenţă a Securităţii: „erau foc cu foc şi serii scurte”, „alternau pe direcţii şi din locuri diferite”[119] şi s-au desfăşurat exclusiv pe timpul nopţii.

Scopul atacurilor a fost aparent atins. Militarii din unitate au ajuns să aibă o stare psihică „surescitată”, fapt amplificat de informaţii legate de „apariţia unor maşini cu terorişti din diferite direcţii”. Unitatea a fost astfel ţinută „în şah” şi obligată să riposteze, consumând o cantitate mare de muniţie. Acest obiectiv coincide, după cum am mai arătat, cu unul din scopurile luptei de rezistenţă enunţate în articolele din revista *Securitatea*.

Ofiţerii au organizat pe timpul zilei ambuscade şi cercetări în teren, fără însă a putea stabili originea focurilor. A doua

noapte şi în următoarele au ripostat însă „mai lucid, cu un consum mai mic de muniţie”[120]. Pe una dintre laturile unităţii de unde s-a tras au fost găsite tuburi de cartuşe de 8 mm de pistol, gloanţe de plastic şi „un tub cartuş de pistol-mitralieră 5,62 mm”[121]. Chiar şi tuburile pe lamă de calibru 7,62 mm aveau un lot care nu exista în garnizoana Hunedoara, inclusiv la Gărzile Patriotice[122].

Dovada existenţei, în decembrie 1989, atât a gloanţelor dum-dum, cât şi a celor de calibru 5,62 mm este oferită de un număr covârşitor de martori, atât în dosarele de anchetă, cât şi în presă. Declaraţiile unora dintre ei au fost prezentate în volumul de faţă. Adăugăm aici, ca exemplu, experienţa personală a lui Gavrilă Inoan, publicată în ediţia din 31 decembrie 1989 a cotidianului *Tineretul Liber*: „Am avut în palmă un glonţ dum-dum. După ce-şi loveşte ţinta, explodează. E lung cam de 10 cm. Vârful de penetrare şi partea explozivă se deosebesc uşor. În jurul capsei detonatoare este scris «RWS 9,3X74 R». Celebrele, din păcate, *gloanţe mici sunt de calibru 5,62* şi se ambalează în cutii pe care scrie «STYPEN 6 [...] standard»[123].

CC, TVR, Sibiu şi multe alte exemple

În final, rechizitoriul pur şi simplu are prea multe erori, omisiuni şi interpretări greşite sau tendenţioase în favoarea Securităţii pentru a le menţiona în acest spaţiu. În analiza noastră referitoare la perioada ante-22 din actul SPM am discutat despre mitingul convocat de Nicolae Ceauşescu pe 21 decembrie şi despre zborul ROMBAC spre Sibiu, din 20 decembrie. De aceea ne vom referi acum pe scurt la elementele care decurg din cele două evenimente, după data de 22

decembrie, aşa cum sunt prezentate în rechizitoriu.

Ne oprim pentru început la izbucnirea focurilor de armă în seara zilei de 22 decembrie 1989 la clădirea CC şi la Televiziunea Română. Generalul de Securitate Iulian Vlad s-a referit la aceste două chestiuni în mărturia olografă din 29 ianuarie 1990, ale cărei existenţă şi conţinut au devenit publice abia în 2012, mulţumită fostului procuror militar general Ioan Dan, mărturie publicată de Mădălin Hodor, în 2017[124]. Iată un fragment relevant din mărturia lui Iulian Vlad:

> Analizând modul în care au început şi s-au desfăşurat acţiunile teroriste în capitală, pe baza acelor date şi informaţii ce le-am avut la dispoziţie, consider că acestea ar fi putut fi executate de:
> 1. Elementele din Direcţia a V-a, USLA, CTS şi din alte unităţi de Securitate, inclusiv speciale.
> a) Direcţia a V-a, aşa cum am mai spus, avea în responsabilitate paza şi securitatea interioară a Palatului Republicii, multe dintre cadrele acestei unităţi cunoscând foarte bine clădirea, cu toate detaliile ei. În situaţia creată în ziua de 22.12.1989, puteau să meargă la Palat, pe lângă cei care făceau acolo serviciul, şi unii dintre ofiţerii şi subofiţerii care se aflau la sediul CC ori la unitate.
> Este cât se poate de clar că numai nişte oameni care cunoşteau bine topografia locului ori erau în complicitate cu cei care aveau asemenea cunoştinţe puteau pătrunde în clădire (sau pe acoperişul ei) şi să transporte armamentul şi cantităţile mari de muniţie pe care le-au avut la dispoziţie.
> Tot această Direcţie dispunea de o bază puternică şi în apropierea Televiziunii (la Televiziunea veche). De

asemenea, avea în responsabilitate perimetrul din zona reşedinţei unde se aflau numeroase case (vile) nelocuite şi în care teroriştii ar fi putut să se ascundă ori să-şi facă puncte de sprijin...[125]

Autorii şi caracteristicile focurilor enumerate de Vlad Iulian coincid *exact* cu ceea ce a fost observat în aceste zone de martorii oculari. Iată câteva din relatările acestora:

...în jurul orei 17:30, după ce o rafală a spart un geam la etajul I al CC-ului, ca la un semnal, s-a deschis focul asupra Pieţei de la toate geamurile clădirilor care mărginesc piaţa, mai puţin CC-ul. Timp de circa 5 minute s-a tras în sus probabil pentru că, deşi mă aşteptam ca Piaţa să se transforme într-o baie de sânge, oamenii au fost lăsaţi să se împrăştie sau să se ascundă pe sub camioane. După un timp însă gloanţele au început să coboare, lovind ici, colo câte un civil, dar tirul era concentrat asupra TAB-urilor (5 la număr) care erau amplasate în dreptul Direcţiei a V-a.

În momentul când am văzut că focul nu se mai opreşte, am rugat prin staţie să ni se trimită ajutor militar de urgenţă. Focul a fost continuu timp de 80 minute până când, în sfârşit, în piaţă au apărut 6 tancuri care s-au răspândit în evantai în faţa carului şi au tras cu mitralierele asupra clădirilor din jur. Din acel moment focul din partea opusă a încetat, ca după 20 de minute să se reia cu aceeaşi intensitate. După mai multe astfel de reprize, în Sala diplomaţilor din Consiliul de Stat a avut loc o explozie, în urma căreia flăcările au izbucnit violent. Au chemat pompierii, tot prin intermediul turnului, şi aceştia au venit în circa 10 minute.

După aceea flăcările au izbucnit la cupola BCU-ului, dar se pare că asta s-a întâmplat după ce se mistuise tot ce era înăuntru. Schimbul de foc a continuat mult timp, până când cei din tancuri au început să tragă cu tunurile asupra clădirii Consiliului de Stat. În următorul interval de timp, cei care trăgeau din Consiliu au început să se urce spre etajele superioare, în final ieşind pe acoperiş circa 10-12 inşi îmbrăcaţi în pantaloni negi şi cămăşi cu mâneca scurtă. Deşi au fost somaţi de mai multe ori – circa 15 minute – să se predea că li se garantează viaţa, aceştia continuau să fluture drapele roşii. La un moment dat, unul dintre ei a luat o mitralieră de pe acoperiş şi a început sat tragă asupra celor din Piaţa care ieşiseră din ascunzători, în momentul următor însă o rafală de pe mitraliera unui tanc din faţa noastră i-a secerat pe toţi (se pare deci că cei în cauză nu aveau voie să se predea vii). Pe doi dintre aceşti tipi, prinşi de către revoluţionari în jurul orei 19:00, i-am văzut de la 2 metri distanţă şi arătau a mercenari arabi, după culoare şi echipament (au fost duşi în CC, dar nu ştiu ce s-a întâmplat cu ei)...[126]

Inginerul Dan Iliescu îşi amintea în 1991:

Pe la ora 21 [22 decembrie 1989] au apărut paraşutiştii din Boteni. Începuseră să tragă şi TAB-urile în Palat. Săriseră în aer toate geamurile. Aveam senzaţia că trag în noi trupele speciale. Se trăgea din Athénée, din BCU, de peste tot. [...]
În pauzele de tir, mai ieşeam şi afară. Pe la miezul nopţii am văzut cum a luat foc BCU.
S-a tras din Muzeu permanent. Aveam impresia că se trage

de la parter, de la arta feudală... Armele lor sunau altfel. Aveau o cadenţă sănătoasă. A doua zi şi în zilele următoare am găsit gloanţe în Muzeu. *Nu erau gloanţe obişnuite. Aveau un vârf teşit. Păreau îmbrăcate într-o cămaşă de plumb. Era un* calibru între cinci, cinci şi ceva. N-au vrut uslaşii [USLA] să ne lase nici un glonţ. *I-am rugat să ne lase măcar de amintire. N-au vrut! Au zis că au nevoie pentru identificare. Au notat de unde le-au ridicat*[127].

David Binder, de la *The New York Times*, scria în ianuarie 1990, citând amintirile proaspete ale Codruţei Cruceanu, unul dintre cei 60 de angajaţi ai Muzeului de Artă:

Dar în acea după-amiază, la câteva ore după ce Ceauşescu şi soţia lui au fugit din Capitală cu elicopterul [...], membri ai gărzii sale de elită [Direcţia a V-a], aşa-numitele Trupe Speciale, au intrat în muzeu. [...] Au început să tragă în lumea adunată în Piaţă şi spre unităţile Armatei Române care se alăturaseră răscoalei populare.

O altă unitate a Trupelor Speciale a făcut acelaşi lucru din vechea clădire a Bibliotecii Universitare, aflate peste drum, în Piaţă. [...] În scurt timp, forţele armate ripostau spre clădirea Muzeului şi spre cea a Bibliotecii Universitare. Tirul a fost reluat în 23 decembrie şi a continuat, zi şi noapte, până în 25 decembrie. [...] Au izbucnit incendii pe toate cele trei etaje ale Muzeului şi în Biblioteca Universitară; trupele de Securitate puseseră focul înainte de a se retrage prin tunelele subterane care împânzesc capitala[128].

La sediul Televiziunii, Nicolae Ştefan Soucoup îi răspundea unui ziarist, în 1991:

— Am putea realiza, pe scurt, o „hartă” a vilelor din care s-a tras în Televiziune?

— Având în vedere că am acţionat atât afară, cât şi în interior, în zona studiourilor, pot să vă spun că asupra Televiziunii s-a tras din cele cinci vile din strada Pangratti, pe care le vedeam de la cabina-poartă din această parte. S-a tras din frontul doi de vile, cele de pe Calea Dorobanţi. S-a tras din B-dul Aviatorilor, nr. 72 – o casă înaltă, care avea unghi de tragere asupra Televiziunii. S-a tras din Consulatul sovietic din Piaţa Aviatorilor, nr. 2-4. S-a tras din tot frontul de vile de aici, începând de la nr. 246, până la 212, cât şi din frontul doi de clădiri din spatele lor. S-a tras de pe strada Teheran. S-a tras şi din strada Arhitect Cerchez, nr. 16 (vila lui Valentin Ceauşescu), precum şi din strada Muzeul Zambaccian, aici mai ales din vilele de la numerele 12, 13, 14. S-a tras, de asemenea, din Institutul „C.I. Parhon” şi *din reşedinţa ambasadorului Angliei* (Pangratti, nr. 15)… Acesta a fost frontul general de atac asupra Televiziunii, care s-a conjugat cu accesul prin interior al unor forţe bine instruite, care s-au amestecat printre revoluţionari[129].

Ioan Dan a rezumat mărturiile participanţilor (militari şi civili) din aceeaşi zonă, după cum urmează:

O.E. – str. Av. Nicolae Veleseu – „În noaptea de 22 spre 23 am auzit paşi pe lângă casă şi focuri de armă… o parte din cetăţeni au părăsit vilele înainte de evenimente cu circa 2 zile”.

H.C. – Calea Dorobanţi – „S-a tras din vila lui Marin Ceauşescu (str. pictor Rosenthal, nr. 2) în data de 21 decembrie locatarii din str. Pictor Rosenthal au părăsit domiciliile.”
În această perioadă în zona Televiziunii au fost observate *semnale luminoase ce prezentau imaginea unei balizări şi care marcau începutul sau încetarea atacurilor*.
M.V. – UM 0800 – În seara zilei de 22 şi 23 decembrie vedem focuri de trasoare trăgându-se după str. Grigore Mora, vila a 3-a sau a 4-a de pe partea dreaptă, cât şi de pe str. *Pangratti* din clădirile apropiate celor semnalizate. Posibil chiar în Parcul reşedinţei ambasadorului britanic. În acelaşi timp se auzeau şi *rafale scurte de pistol şi mitralieră, cât şi focuri sacadate cu zgomot redus care şi pentru el constituiau o raritate*. În seara de 23, în jurul orei 20:30, observă că din direcţia clădirii părăsite a fostei Şcoli Franceze din bdul. Aviatorilor se deplasau către TV un grup de 5 persoane care mergeau în coloană puţin aplecaţi şi aveau aspectul unor militari cu raniţe în spate. Semnalele luminoase sesizate în noaptea de 23 decembrie erau date din mansarda vilei a 2-a de pe str. Muzeul Zambaccian către colţ cu aleea paralelă cu bdul. Aviatorilor. I s-a spus că vila ar aparţine lui Ghizela Vass.
A.G. – str. Grigore Mora – Aici, în zilele de 22-24 decembrie de aici s-au tras focuri de armă automată, de la etajele clădirii spre TV. În apartamentul respectiv locuieşte col. (r.) *Costingioara Grigore, fost torţionar în sistemul de lagăre de concentrare al MI*.
Declarantul crede că acesta făcea parte dintr-o reţea de sprijin a DSS deoarece l-a văzut la Universitate în haine de

cerşetor, precum şi la diferite cozi făcând diversiuni pentru calmarea spiritelor. Pentru anihilarea cuibului de foc de la etaj a intervenit Armata.
C. – str. dr. Grigore Mora – „Din locuinţa gl. M.I. Zăgoneanu de la etajul 1, în perioada 22-24 decembrie s-au tras focuri de armă”.
F.A. – str. dr. Grigore Mora – Confirmă cele afirmate de cetăţeanul C. şi adaugă că în 23 decembrie, în jurul orelor 11:30-12:00, în timp ce se afla în dreptul imobilului cu nr.18, *aude o rafală de armă dinspre reşedinţa ambasadorului britanic de pe str. Pangratti. „Din imobilul cu nr. 14, fam. Răchită, s-a tras în 23 şi 24 decembrie. Nora Monica a recunoscut că s-a tras de la ea din apartament, unde a găsit cartuşe goale”.*
S.C. – Garda TV – *Remarcă că se trage dinspre clădirile ambasadorului britanic cu arme de calibru mic şi foc cu foc.* De asemenea, spre Televiziune se mai trăgea din vila lui Valentin Ceauşescu şi din vilele de pe Calea Dorobanţilor. În dimineaţa zilei de 23 decembrie se trăgea din vilele pictorilor cu *arme de calibru mic deoarece zgomotul era diferit de cel obişnuit*.
A.I. – UM 1290 – „În 22.12 ne-am deplasat la TV pentru asigurarea siguranţei instituţiei. […] S-a dat ordin pentru distribuirea muniţiilor şi instalarea mitralierelor de campanie. […] Era în jurul orelor 18:00-19:00. Cam după 30-60 minute s-a început să se tragă asupra noastră dinspre clădirile amplasate pe str. Pangratti şi Calea Dorobanţilor. *Focul armamentului avea ceva neobişnuit faţă de armamentul pe care noi îl aveam în dotare, prezentând un zgomot mai strident.* Pe 23.12 s-a tras asupra noastră şi cu arme de foc

automat cam în jur de ora 10:00-12:00. [...] O parte dintre *gloanţele care s-au găsit pe teren erau din oţel cu Vidia la vârf*, celelalte, normale. [...] Au fost răniţi 2 militari în ziua de 23.12. [...] S-a tras în ei dintr-una din vilele aflate pe str. Pangratti."

D.V. – UM 0596 – Fiind la Punctul de Control la Poarta Pangratti în ziua de 22.12 în jurul orei 24:00, a început să se tragă în zonă. *Observă trageri dinspre Ambasada Marii Britanii la intervale mari şi cu armament uşor, dar după zgomot nu ştie ce fel e şi nici ce calibru.* Observă că în clădirea de pe colţ la poarta Pangratti se auzeau focuri de armă cu un asemenea armament uşor.

În sfârşit, revenind la dezvăluirile lui Nicolae Ştefan Soucoup, să reamintim cazul arestării cadrului de Securitate Silviu Duţu, care nu este menţionat în rechizitoriu. Acesta era „îmbrăcat într-un combinezon kaki" şi a fost prins după ce „a tras o rafală asupra unui tanc". Respectivul a recunoscut că „era din garda personală a perechii dictatoriale", cu grad de sergent-major şi „instruit în subunitatea de la Roşu"[130]. Duţu era „instruit să reziste la orice formă de interogatoriu"[131].

Rechizitoriul încearcă să acrediteze ideea că „zvonurile" şi dezinformarea diseminate prin Televiziunea Română, după ce Ceauşescu a fugit din Bucureşti, ar fi fost deliberate, rău intenţionate şi parte a unui plan mai larg al celor care au apărut la TVR.

Nu este întâmplător că rechizitoriul enumeră ca responsabili pentru „diversiune" şi pentru că ar fi inventat sintagma „securişti-terorişti" exact acele persoane identificate într-o scrisoare din ianuarie 1992, dintr-o publicaţie care era, în

fapt, organul de presă al Securităţii: „Scrisoare deschisă adresată domnilor generali: Nicolae Militaru, Victor Stănculescu, Ştefan Kostyal, Hortopan, Nicolae Eftimescu, contraamiral Cico Dumitrescu, precum şi domnilor Silviu Brucan, Petre Roman, Gelu Voican Voiculescu şi crainicilor de la Televiziunea Română care au apărut pe post în noaptea 22/23 dec. ’89, Brateş, Ionescu, Stark, Marinescu…”[132].

Adoptând în linii mari naraţiunea securiştilor, procurorii militari pretind că Brateş, Roman şi alţii pur şi simplu au inventat şi au vehiculat dezinformări în scop diversionist, pentru a semăna panica[133]. Dar aceste afirmaţii sunt contrazise chiar de unii membri ai fostei Securităţi[134].

Astfel, generalul de brigadă (r) Vasile Mălureanu, de la Direcţia I a Securităţii, povestea în 2014, la 25 de ani după Decembrie 1989, că Petre Roman, Cico Dumitrescu şi alţi comandanţi militari de la TVR au cerut Direcţiei I[135] *să verifice aşa-numitele zvonuri şi dezinformări referitoare la posibile atacuri teroriste şi diversiuni ale Securităţii*[136]:

> Colonelul Gheorghe Raţiu *a mai primit şi numeroase alte solicitări de verificare a unor zvonuri şi informaţii privind riscuri ori acţiuni diversionist-teroriste în diferite zone ale Capitalei direct de la Comandamentul Politic şi Comandamentul Militar din Televiziune*. Din relatările sale rezultă că cele mai multe solicitări au fost transmise de comandorul Cico Dumitrescu şi de locotenent-colonelul Răgălie de la Comandamentul Militar din Televiziune, care au sunat la telefon de 10-15 ori pe zi, mai ales în intervalul 23-25 decembrie, precum şi de Petre Roman de la Comandamentul Politic în 3-4 situaţii. Colonelul Gheorghe Raţiu susţine că a încercat să evite trimiterea unor cadre ale

unităţii în asemenea misiuni, care implicau riscuri majore, în condiţiile în care Direcţia I era o unitate informativă, şi nu de intervenţie. La insistenţa solicitanţilor, care invocau faptul că organele de poliţie (miliţie) nu mai aveau forţe disponibile în acest scop şi/sau că era vorba de instituţii aflate în competenţa Direcţiei I (spitale, Televiziune etc.), a acceptat totuşi să trimită în oraş cadre ale unităţii în misiuni de informare în zone în care, chipurile, se derulau acţiuni diversionist-teroriste[137].

Mălureanu admite deci că Roman, Cico Dumitrescu şi ceilalţi din *Comandamentul Militar din Televiziune*, îndoindu-se ei înşişi de acele „zvonuri şi informaţii", au încercat să le verifice acurateţea, mai întâi prin *organele de poliţie (miliţie)*, iar apoi prin Direcţia I a Securităţii (care avusese în „competenţă" Televiziunea). Să ne gândim puţin la semnificaţia acestui fapt. Dacă Roman şi ceilalţi chiar ar fi urmărit diseminarea ştirilor false pentru a crea panica, de ce ar fi căutat să le verifice validitatea (şi încă prin alte organe)? Nu credem că trebuie să fii diversionist de profesie pentru a înţelege că, în acest fel, „grupul lui Iliescu" *şi-ar fi sabotat propriul plan*[138].

Pe aceeaşi linie se înscriu şi afirmaţiile din rechizitoriu referitoare la ordinul generalului Iosif Rus, comandantul Forţelor Aeriene, de revopsire a elicopterelor. Potrivit rechizitoriului:

> ...probele administrate demonstrează că la 23.12.1989 gl.-lt. (r.) Rus Iosif *a dat ordin ca elicopterelor de la Regimentul 61 Boteni să le fie schimbate prin revopsire cocardele tricolore de pe fuzelaj cu alte însemne, de alt format geometric*.

> În condiţiile în care generalul Rus Iosif a ordonat în repetate rânduri ca aparatele de zbor amintite să efectueze misiuni de luptă deasupra Capitalei şi în alte zone, cu scopul combaterii aşa-zişilor terorişti, *au fost generate grave confuzii* la nivelul militarilor dispuşi la sol pentru paza diverselor obiective. *Acest ordin de neînţeles (exceptând intenţia vădit diversionistă) a dus la deschiderea focului fratricid şi atingerea unor cote paroxistice a psihozei teroriste*. Trebuie menţionat că absolut toate misiunile ordonate s-au dovedit a fi date împotriva unui duşman terorist *inexistent* (p. 365).

Numai că descrierea procurorilor militari a ceea ce fusese pictat pe elicoptere este incorectă. Ei le văd drept semne „de alt format geometric". Dar declaraţiile martorilor oculari afirmă că „celălalt format geometric" era chiar steagul tricolor al României!

> De la Boteni însă nu s-a speriat nimeni şi cea mai bună dovadă este că până şi pilotul maior Zamfir pornea la cerere în ziua următoare doborârii sale la o nouă misiune, cum au pornit şi alte elicoptere militare venite în apărarea Bucureştiului, de atacurile trupelor teroriste. *Atenţie, însă, ca să nu se dea loc la confuzii, pe „burta" elicopterelor şi lateral, peste cocardă a fost vopsit tricolorul*, iar piloţii Botenilor au acţionat cu curaj împotriva teroriştilor din Cimitirul Ghencea, ca şi a altora, care trăgeau în alte zone ale Capitalei, în Floreasca, bunăoară, la una dintre misiuni, s-au localizat pe blocuri terorişti care trăgeau de pe acoperiş, dar faptul că jos se afla armata împreună cu gărzile

patriotice nu a permis acţionarea cu foc, pentru a nu periclita viaţa forţelor revoluţionare.[139]

În 2011, chiar pilotul elicopterului care a fost trimis la clădirea Televiziunii Române a confirmat acest fapt:

23 decembrie 1989
Un elicopter la Televiziune
— Domnule căpitan-comandor (r) Adrian Constantinescu, în decembrie 1989 eraţi pilot militar încadrat la Regimentul 61 Elicoptere, care se afla la Titu-Boteni… A venit ziua de 23 decembrie…
— Da. A venit la mine maiorul Mateiciuc şi mi-a zis: „Avem o misiune deasupra Bucureştiului, mergi?”. „Merg!”, i-am răspuns. Era dimineaţă, vizibilitatea era destul de redusă… Am decolat şi am primit misiunea să mergem la Televiziune, că se trăgea, şi să vedem de unde anume. Chiar am zis: „La Televiziune sunt paraşutiştii pe care i-am transportat aseară!”. Mi s-a răspuns: „Da, dar se trage asupra lor din clădirile din jur!”…
— Dar, dumneavoastră, pe elicopter, ce marcaje aveaţi?
— *Aveam vopsit tricolorul pe coadă*[140].

Încă un detaliu relevant: comandorul inginer Marian Pavel (r) relata în 2015 că pictarea elicopterelor a avut loc pe *22 decembrie, nu pe 23 decembrie* şi nu a avut legătură cu lupta de la Televiziunea Română, ci cu căutarea Ceauşeştilor, înainte de capturarea lor: „După ce Nicolae şi Elena Ceauşescu au fost lăsaţi în câmp, maior Suciu a ordonat la SLA să vopsim cocardele de pe burta elicopterelor, care erau sub formă de

stea, sa le facem sub formă de drapel, adică dreptunghiulare, şi să decolăm de urgenţă, să facem o cercetare aeriană pe toate şoselele din împrejurimi”[141].

Este important de observat că procurorii militari sunt atât de concentraţi pe ideea revopsirii fuselajului elicopterelor, încât ignoră şi nu explorează detaliile suplimentare oferite chiar de martorii citaţi de ei:

> Declaraţiile de martor aparţinând piloţilor de la Regimentul 61 Boteni – UM 01901. De exemplu, martorul *Mateiciuc Ioan Cristian* – sediul SPM, 01.02.2018 (vol. III, *Declaraţii*, ff. 190-199): „Am mai redat un aspect privind chemarea noastră în zona televiziunii întrucât presupuşi terorişti, îmbrăcaţi în combinezoane negre, aflaţi pe clădirile din preajma televiziunii, execută trageri intense asupra acestei instituţii” (pp. 365-366).

Această afirmaţie este, în fapt, confirmată de pilotul elicopterului, Adrian Constantinescu. După cum reiese din mărturia acestuia din urmă, echipajul elicopterului chemat la Televiziune a identificat *două persoane îmbrăcate în salopete negre* pe acoperişul unei vile *pe colţ, la o intersecţie vizavi de Televiziune*, care „trăgeau spre curtea Televiziunii”. Pilotul insistă că nu se putea înşela asupra culorii salopetelor: „Eram la o înălţime de zbor de sub o sută de metri şi, la vârsta pe care o aveam, la vederea pe care o aveam atunci, nu m-am înşelat”[142].

În altă secţiune a rechizitoriului, procurorii militari pretind că indivizii în „combinezoane negre” care au fost identificaţi drept terorişti ar fi fost în realitate „tanchişti”. Aceasta pentru că şi tanchiştii aveau salopete negre, ar fi fost dispuşi „în

preajma obiectivelor importante şi pe anumite clădiri” şi ar fi fost „implicaţi într-o multitudine de situaţii (mai ales pe timp de noapte) în care au deschis focul într-o luptă cu un inamic, în realitate inexistent” (p. 450).

Trăgători în combinezoane negre „de camuflaj”[143] au fost însă văzuţi într-o multitudine de ipostaze şi contexte, care exclud prezenţa tanchiştilor:

– iniţiind focul din blocurile civile către MApN; or, acolo nu fuseseră trimişi tanchişti în misiune (tanchiştii stăteau, evident, în tancurile care apărau ministerul);
– iniţiind focul din vile din jurul Televiziunii asociate cu apropiaţii familiei Ceauşescu sau ai altor lideri ai regimului („focul a fost deschis de nişte oameni îmbrăcaţi în *combinezoane negre*”[144]);
– medicii au declarat că trăgătorii în salopete negre împuşcaţi şi aduşi la spitale nu aveau acte la ei;
– „indivizi în combinezoane negre” au iniţiat focul şi asupra unor unităţi militare în zone unde *nu* existau dispozitive sau patrule de tanchişti sau paraşutişti[145];
– „uslaşi în combinezoane negre” au format cordoanele dinspre care s-a tras asupra manifestanţilor din Bucureşti în 21/22 decembrie[146];
– trăgători în „combinezoane negre” au iniţiat focurile de armă şi în timpul Revoluţiei de la Timişoara[147];
– identitatea teroriştilor în combinezoane negre de cadre USLA a fost confirmată şi de un cadru de Securitate[148].

Totodată, teoria că trăgătorii în combinezoane negre ar fi fost tanchişti, iar nu uslaşi a fost deloc susţinută – surprinzător – de un fost informator USLA. E vorba de Isac

Constantin[149], membru al FSN din primele momente, cel care ar fi trebuit să introducă echipajul lui Trosca în MApN[150]: „Despre teroriştii îmbrăcaţi în combinezoane negre: aceştia erau tanchişti şi aveau în dotare şi puşti cu lunetă”[151]. Modul în care şi-a obţinut informatorul Constantin Isac certificat de revoluţionar rănit a fost explicat de Mădălin Hodor, între alţii[152]:

> După cum am aflat din interviurile sale, după consumarea episodului Trosca, Isac a hotărât, după o scurtă vizită la un prieten al său din Drumul Taberei, să meargă „la o policlinică” unde să i se acorde primul ajutor. Spune că a mers la *Policlinica 34*, unde şi-a dat un nou (al doilea) nume conspirativ (Dinescu Gheorghe) şi a fost tratat.
> Spre surprinderea procurorului Popov, adresa Dispensarului Policlinic Drumul Taberei nr. 49/27.02.1992 menţionează că „În Registrul Tratament la nr. 13.336, în ziua de 24.12.1989 figurează Dinescu Ionel, 36 ani, sex. B, la adresa str. Brâncuşi, 14, bl. 2, sc. A, ap. 15, sector 2, fără diagnostic şi tratament [la rubrica respectivă este un asterisc]. Nu figurează în registrul pentru seroprofilaxie antitetanică”. Nu numai că persoana din registrul de internări avea alt nume decât cel indicat de Isac însuşi, dar nu se potriveau nici vârsta, nici adresa şi nici nu avea răni deschise (altfel ar fi fost tratat antitetanic).
> Procurorul Popov ar fi putut pune întreaga poveste în seama dezorganizării şi derutei din zilele respective dacă nu ar fi avut la dosarul constituit pentru obţinerea certificatului de revoluţionar al lui „Isac, Ionescu, Dinescu Gheorghe” o adresă din 18 februarie 1992 cu următorul conţinut: „Se

adevereşte că domnul Isac Constantin s-a prezentat în 29 decembrie 1989 la clinica unităţii noastre, fiind rănit în urma evenimentelor din decembrie”.
Adresa provenea de la *UM 05022*. Fostă *USLA*...[153]

Altfel spus, Constantin Isac, el însuşi fost asociat al USLA, avea un motiv evident să sugereze că alţii, nu cadrele propriei unităţi, ar fi fost teroriştii în combinezoane negre[154].

Aşadar, procurorii militari se bazează din nou pe afirmaţiile foştilor angajaţi ai Securităţii sau pe afirmaţiile acestora repetate de alţii, mulţi dintre ei profund implicaţi în vărsarea de sânge din decembrie 1989 şi care au un interes direct în a dezinforma cu privire la acele evenimente. Discuţia despre „combinezoanele negre” ne aduce înapoi la un alt subiect referitor la evenimentele anterioare lui 22 decembrie: cele de la Sibiu, fieful lui Nicu Ceauşescu.

Rechizitoriul recunoaşte următoarele:

...au existat declaraţii de martor prin care s-a arătat că în perimetrul situat între sediul Inspectoratului Judeţean al MI şi UM 01512 Sibiu au executat trageri cu arme militare automate persoane echipate în combinezoane de culoare neagră, aflate pe terasele blocurilor din apropiere. Relevante în acest sens sunt declaraţiile martorilor *Bogdan Viorel* (audiat la 8.12.2006), *Bălăiţă Romulus* (audiat la 17.11.2006) şi *Verony Viorel* (audiat la 13.12.2006). Acestea, precum şi alte declaraţii relevante, se află ataşate dosarului, în vol. 1-7 *Sibiu* (p. 130)[155].

Lt.-col. Aurel Dragomir, fost comandat al Şcolii Militare de

Ofiţeri „Nicolae Bălcescu” de la Sibiu, îi descria în 1994 ca „terorişti” pe cei ucişi la Sibiu, în decembrie 1989:

> [Pe 22 decembrie] Mi s-a raportat că pe acoperişuri sunt persoane suspecte. Am văzut şi eu 2-3 în combinezoane negre. Miliţia a spus că nu sunt efectivele lor. *La ora 12 au apărut lângă clădirea Şcolii 10-15 oameni în combinezoane negre* care *au deschis foc masiv asupra populaţiei şi militarilor*. Am ordonat să se răspunde cu foc. M-am dus la infirmerie, punctul de comandă de rezervă, m-a sunat col. Pârcălăbescu că „de ce se trage?”. I-am răspuns că suntem atacaţi. Mi s-a spus să opresc focul. *Ilie Ceauşescu a spus să mă predau*. I-am trântit telefonul. Apoi m-a sunat Stănculescu. I-am spus că suntem atacaţi. Stănculescu mi-a zis: „Apără-te!”...
> După evenimente au dispărut nişte declaraţii date la comisiile de anchetă, au dispărut caietele brute de înregistrare de la ofiţerii de serviciu, plus o hartă în care am însemnat casele de unde s-a tras. Morţii care erau în combinezoane şi aveau mai multe haine dedesubt, i-am identificat: *erau cadre ale MI din Sibiu (Miliţie şi Securitate)... S-au găsit arme şi muniţii care nu sunt în dotarea Armatei, s-au găsit pistoale cu amortizor*[156], *care nu sunt în dotarea noastră* etc.[157]

În loc de epilog

Evenimentele din Sibiu, sediul lui Nicu, fiul lui Nicolae Ceauşescu, au intrat în analiza noastră atât pentru evenimentele care au precedat, cât şi pentru cele de după 22 decembrie, aşa cum sunt prezentate (într-un mod evident denaturat) în rechizitoriul Parchetului.

Valentin Ceauşescu, fiul cel mare al dictatorului, declara în 1996 în legătură cu anchetele asupra crimelor de la Sibiu din timpul Revoluţiei: „Aţi observat? Toţi eroii din Sibiu sunt acum miliţienii şi securiştii – atâţia oameni au murit, iar ei sunt acum eroii revoluţiei”[158].

Comentariile lui Valentin sumarizează cumva premisa centrală a acestui capitol: *Securitatea a pierdut bătălia în ce priveşte salvarea regimului Nicolae Ceauşescu în decembrie 1989, dar a câştigat-o în ce priveşte modul în care aceste evenimente sunt reprezentate în memoria publică.* Probabil că deja câştigaseră acea bătălie la începutul anilor 1990, iar ceea ce s-a petrecut de atunci încoace nu a făcut decât să consolideze acea victorie.

În acelaşi interviu citat mai sus, Valentin Ceauşescu a mai pretins că „Nicu nu a fost niciodată pregătit să devină un succesor al puterii. Acesta a fost doar un zvon [...]. Nu el a ordonat tirul [la Sibiu]”. Cum a dovedit analiza noastră asupra evenimentelor de la Sibiu şi asupra Revoluţiei în general, aici primul fiu al dictatorului minte. El minte atât despre poziţia lui Nicu în regimul Ceauşescu, cât şi despre rolul fratelui său în împuşcarea manifestanţilor paşnici, care cereau un viitor mai bun. Şi minte mai ales când se referă la rolul Securităţii atât înainte, cât şi după 22 decembrie 1989.

În ciuda intoxicaţiei informaţionale a lui Valentin, martori oculari au relatat că *din vila sa din Bucureşti, situată lângă*

Televiziunea Română, trăgeau terorişti, cel mai probabil membri ai reţelei de rezistenţă a Securităţii:

> Nicolae Ştefan Soucoup: S-a tras şi din strada Arhitect Cerchez, nr. 16 (vila lui Valentin Ceauşescu)[159]…
> S.C. – Garda TV – Remarcă că se trage dinspre clădirile ambasadorului britanic cu arme de calibru mic şi foc cu foc. De asemenea, spre Televiziune se mai trăgea din vila lui Valentin Ceauşescu şi din vilele de pe Calea Dorobanţilor. În dimineaţa zilei de 23 decembrie se trăgea din vilele pictorilor cu *arme de calibru mic deoarece zgomotul era diferit de cel obişnuit*[160].

***

Rechizitoriul în discuţie este încununarea tragică a unui proces de rescriere a istoriei care durează de 30 de ani: dovada ultimă a reuşitei fostei Securităţi în a-şi impune propria versiune a evenimentelor din decembrie 1989 nu numai la nivel mediatic, ci şi juridic.

Este greu de crezut că mulţi dintre cei care au lăudat acest document l-au şi citit. Mai probabil este că, pentru mulţi oameni de bună-credinţă, inculparea lui Ion Iliescu şi a asociaţilor acestuia a fost de ajuns, „un pas în direcţia bună”. Respectivii inculpaţi sunt oricum cu adevărat vinovaţi pentru unele dintre cele mai întunecate capitole ale „democraţiei originale” româneşti de la începutul anilor ’90, inclusiv violenţele – şi acestea cu caracter esenţialmente politic – din timpul Mineriadei din 13-15 iunie 1990. Dacă s-ar fi străduit să citească şi să analizeze însă cu atenţie rechizitoriul, acei oameni

de bună-credinţă ar fi fost şocaţi de frecvenţa mărturiilor provenite de la nomenclaturiştii fostului regim Ceauşescu şi în special de la foşti securişti.

O privire atentă descoperă că argumentele prezentate de rechizitoriu nu sunt noi, ci reciclări ale unei dezinformări diseminate de membrii fostei Securităţi încă de la începutul anilor ’90, în încercarea de a se disculpa pe ei înşişi şi instituţia din care au făcut parte. Mai mult, mărturiile, inclusiv cele păstrate în documentele oficiale ignorate de autorii rechizitoriului, spun o poveste total diferită, una care indică vinovăţia lui Nicolae Ceauşescu şi a fostei Securităţi.

Cât timp trebuie să mai aştepte românii până când aceste adevăruri dificile vor fi devoalate? Până când adevăraţii vinovaţi se vor bucura de impunitate din partea magistraţilor chemaţi să facă dreptate victimelor din decembrie 1989?

Treizeci de ani – un timp mai lung decât „Epoca de Aur” a lui Nicolae Ceauşescu – se pare că nu au fost de ajuns. Securitatea a continuat diversiunea teroristă din decembrie 1989 cu o diversiune informaţională, care s-o disimuleze pe prima şi să „încâlcească” Revoluţia. Rechizitoriul SPM din 5 aprilie 2019 este o culminare a acestei mistificări, la rândul său o diversiune – de data aceasta, juridică.

1. Versiunea neanonimizată a rechizitoriului a fost postată la 19 iulie 2019 pe https://www.b1.ro/stiri/eveniment/exclusiv-b1-ro-prezinta-integral-rechizitoriul-revolutiei-romane-episodul-1-dovada-implicarii-rusiei-in-evenimentele-din-decembrie-1989-filosovietismul-lui-iliescu-si-acolitilor-sai-286156.html; se pot citi aici: I – paginile 1-125; II – paginile 126-250 ; III – paginile 251-375 ; IV – paginile 376-501.

2. Nestor Ratesh, *Romania: The Entangled Revolution*, Praeger, New York, 1991, pp. 61-62.
3. Spre deosebire de teoria războiului de „diversiune pură”, în care deţinătorii puterii provoacă un război pentru a abate atenţia de la alte probleme, în general interne.
4. Andrei Ursu, Mădălin Hodor, Roland O. Thomasson, „«Cine a tras în noi după 22.» Studiu asupra vinovăţiilor pentru victimele Revoluţiei Române din decembrie 1989”, *Noua Revistă de Drepturile Omului*, nr. 4, 2018, https://www.revistadrepturileomului.ro/assets/docs/2018_4/NR4-2018-studiu.pdf.
5. În acea variantă, Ion Iliescu şi Frontul ar fi avut un rol secundar. Ei ar fi fost cooptaţi în diversiunea Armatei, care ar fi urmărit să-şi cumpere astfel amnistia din partea noii conduceri. Frontul ar fi acceptat această diversiune, fără însă să o fi organizat sau să o fi condus.
6. Pentru o listă de articole, vezi, de exemplu, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2009/12/20/niplesita-si-gheorghe-ratiu-despre-decembrie-1989-teza-pretuita-a-securistilor-dia-e-de-vina/ ; https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2009/12/20/rasecuriste-ale-tezei-dia-despre-decembrie-1989.
7. Nestor Ratesh, *op. cit*., pp. 61-62.
8. Vezi Richard Andrew Hall, „The Uses of Absurdity: The Staged War Theory and the Romanian Revolution of December 1989”, *East European Politics and Societies*, vol. 13, nr. 3, toamna 1989, pp. 501-542.
9. E vorba de Sorin Roşca Stănescu şi Ion Cristoiu, care în paginile acestor cotidiene de mare tiraj criticau regimul Iliescu (pe bună dreptate), dar disculpau în acelaşi timp

Securitatea pentru crimele de la Revoluţie.

10. Versiunea neanonimizată a rechizitoriului, B1.ro, p. 56.

11. ***, „Ofiţeri ai fostei Securităţi acuză: Aşa vă place revoluţia? Aşa a fost!”, *Democraţia*, nr. 36, 24-30 septembrie 1990, p. 4. O traducere în engleză se găseşte în FBIS-EEU-90-207, 25.10.1990, pp. 50-53.

12. Vezi Marius Tucă, „Vuietul, produs de o maşină a Armatei”, *Jurnalul Naţional*, 19.04.2004, https://jurnalul.antena3.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/vuietul-produs-de-o-masina-a-armatei-70050.html. Pentru mai multe detalii despre Dan Voiculescu – colaborator al Securităţii, vezi A.N., „Dan Voiculescu a colaborat cu Securitatea cu numele de cod «Felix». Decizia este definitivă şi irevocabilă”, *HotNews*, 10.03.2011, https://www.hotnews.ro/stiri-esential-8377623-dan-voiculescu-colaborat-securitatea-numele-cod-felix-decizia-este-definitiva-irevocabila.htm.

13. Vezi Grigore Cartianu, „Serial/Sfârşitul Ceauşeştilor (30). 21 decembrie: mitingul fatal”, *Ziariştii*, 15.01.2019, https://ziaristii.com/serial-sfarsitul-ceausestilor-30-21-decembrie-mitingul-fatal; Grigore Cartianu la lansarea cărţii *Trădarea Securităţii*, https://www.youtube.com/watch?time_continue=8&v=fMdHmCRD5-k. Demn de citit în ceea ce priveşte credibilitatea lui Cartianu în legătură cu decembrie 1989: Mircea Marian, „Bietul Cartianu! A ajuns şi vuvuzela Securistului Patriot”, 22.06. 2010, https://web.archive.org/web/20100625061027/http://www.kisele 2010/06/22/bietul-cartianu-a-ajuns-%C8%99i-vuvuzela-securistului-patriot: „Dacă vă era dor de tezele aripii patriotice a securiştilor, teze care susţin că evenimentele din

decembrie 1989 au fost opera spionilor unguri şi ruşi, iar cei care i s-au opus lui Nicolae Ceauşescu erau plătiţi de către «cercurili» din străinătate, vă recomand cu căldură cartea *Sfârşitul Ceauşeştilor*, în care Grigore Cartianu scrie după dictare poveştile fostului vicepreşedinte al lui Gigi Becali, Alex Mihai Stoenescu. Din această carte veţi afla că ruşii au invadat România în decembrie 1989 (Cartianu identifică nu mai puţin de 30.879 de turişti dubioşi, echivalentul a aproape trei divizii sovietice motorizate), iar ceea ce s-a întâmplat la Timişoara în 16 decembrie 1989 a fost o «diversiune». Dovada? Printre altele, un interviu al lui Stoenescu cu S.O. Vîntu, care însă nu spune tot, pentru că se teme! Şi, strecurate printre aceste vechi teorii conspiraţioniste, o informaţie inedită: «Tovarăşul se întoarce cu faţa spre boscheţi, slăbeşte cureaua de la pantaloni, deschide nasturii unul câte unul, scoate… vorba aia… şi dă drumul unui jet subţire. Marele Conducător termină repede, ca de obicei, iar ultimul strop, tot ca de obicei, îi cade în pantaloni». De unde o fi ştiind Cartianu că „Marele Conducător" termină repede, «ca de obicei»?".

14. Această traducere (din teza de doctorat a lui Hall, 1997) din paragrafele următoare este preluată de pe site-ul lui Marius Mioc, „Tulburarea mitingului lui Ceauşescu din 21 decembrie 1989. Parchetul General în 2017 şi agenţia France Presse în 21 decembrie 1989", 20.12.2017, https://mariusmioc.wordpress.com/2017/12/20/tulburarea-mitingului-lui-ceausescu-din-21-decembrie-1989-parchetul-general-in-2017-si-agentia-france-presse-in-21-decembrie-1989.
15. Sofia Domestic Service, 1400 GMT 21 December 1989, în

FBIS-EEU-89-244, 21.12.1989, 71.

16. Belgrade TANJUG Domestic Service, 1359 GMT 21 December 1989, în FBIS-EEU-89-245, 22.12.1989, 77.
17. Belgrade Domestic Service, 1410 GMT 21 December 1989, în FBIS-EEU-89-244, 21.12.1989, 70-71.
18. Belgrade Domestic Service, 1410 GMT 21 December 1989, în FBIS-EEU-89-244, 21.12.1989, 70-71.
19. Vezi Petre Mihai Băcanu, „Intercontinental 21/22”, *România Liberă*, 15.03.1990, 5.04.1990, 19.04.1990.
20. Vezi comentariile lui Marcel Constantinescu în Petre Mihai Băcanu, art. cit., 15.03.1990, p. 3.
21. Emil Munteanu, „Postelnicu a vorbit neîntrebat”, *România Liberă*, 30 ianuarie 1990, p. 3.
22. Mădălin Hodor, bazat pe documente ale USLA găsite la CNSAS, în „Mitingul din 21 decembrie 1989. Epitaful unui alt episod al «loviturii de stat»”, *22*, 22.12.2016, https://revista22.ro/dosar/mitingul-din-21-decembrie-1989-epitaful-unui-alt-episod-al-loviturii-de-stat, accesat la 10.11.2019.
23. Publicate în *Libertatea* între 27 ianuarie şi 15 februarie 1990 sub titlul „Dintre sute de... catarge! Revoluţia ascultată prin staţie”. Interesant că, în afara unui singur episod (3.02.1990), toate aceste comunicări sunt din după-amiaza de 21 decembrie sau dimineaţa de 22 decembrie. Lipsesc comunicările USLA de la ora 3:30 din după-masa de 21 decembrie până la ora 8:00 din dimineaţa de 22 decembrie – *interval în care forţele regimului au deschis focul asupra demonstranţilor*.
24. *Ibidem*, 27.01.1990, 29.01.1990. În decembrie 2016, Mădălin Hodor a scris aşa: „Nu ştim, din păcate, prea multe nici

despre identitatea tuturor celor care formau acele grupuri organizate ad-hoc. Se poate să fie vorba despre «tineri sosiţi de la Timişoara» sau despre tineri bucureşteni. Cercetările *Parchetului Militar* confirmă existenţa lor deoarece o parte dintre ei au fost răniţi în urma ciocnirii cu forţele de ordine care blocau accesul spre mitingul oficial. *Rezoluţia nr. 171/S/27 mai 1992* a *Parchetului Militar Bucureşti* dispune neînceperea urmăririi penale privind împrejurările în care s-a produs rănirea a 16 revoluţionari «care făceau parte dintr-un grup de persoane care a pătruns în piaţă scandând lozinci anticomuniste». Oricine ar fi fost, aceşti tineri erau monitorizaţi îndeaproape de organele represive, care se aşteptau la acţiuni în forţă din partea lor”, *22*, https://revista22.ro/dosar/mitingul-din-21-decembrie-1989-epitaful-unui-alt-episod-al-loviturii-de-stat. Pentru alte declaraţii ale martorilor oculari despre demonstranţii din Timişoara, vezi Petre Mihai Băcanu, „Timişorenii au «stricat» mitingul din 21 decembrie”, *România Liberă*, 15.12.2009, https://romanialibera.ro/special/reportaje/timisorenii-au--stricat--mitingul-din-21-decembrie-172545, accesat la 10.11.2019.

25. Vezi comentariile lui Nistor Ruxăndoiu în Gheorghe Ioniţă, „Culcaţi-i la pământ!”, *Adevărul de Duminică*, 14.01.1990, p. 2.

26. „Dintre sute de... catarge!”, *Libertatea*, 30.01.1990, p. 2. La sfârşitul acestui episod, un redactor anonim defineşte „GELA” ca însemnând „petarde”. Ştefănescu confirmă folosirea petardelor în declaraţia sa. El spune că şeful USLA, colonelul Gheorghe Ardeleanu, a fost văzut în clădirea Comitetului Central strigând la un subordonat: „dă-mi GELA... dă-mi GELA”. Conform lui Ştefănescu, GELA a fost

numele de cod pentru „petardele” folosite de USLA în reprimarea demonstranţilor. Paul Ştefănescu, *Istoria Serviciilor Secrete Româneşti*, Divers Press, Bucureşti, 1994, p. 287.

27. „Dintre sute de… catarge!”, *Libertatea*, 29.01.1990.
28. „Alertă de gradul «zero»”, *Libertatea*, 5.02.1990, p. 2.
29. Din păcate, Cristea nu a menţionat că transcrierile au fost publicate pentru prima dată cu 16 ani mai devreme în *Libertatea.*
30. Romulus Cristea, „Huliganii ăştia trebuie anihilaţi”, *România Liberă*, 28.03.2006, https://romanialibera.ro/special/investigatii/huliganii-astia-trebuie-anihilati-71726.
31. Romulus Cristea, art. cit.
32. Aceasta este o observaţie interesantă. Ceauşescu probabil nu şi-a dat seama de riscul asumat şi consecinţele neintenţionate pe care le-a declanşat când i-a numit pe protestatari „terorişti”. Folosind tacticile antiteroriste împotriva acestora, Securitatea a aprins scânteia care a întors mitingul împotriva lui Ceauşescu!
33. Mădălin Hodor, „Misterul panicii de la mitingul din 21 decembrie 1989”, *Republica*, 21.12.2018, https://republica.ro/misterul-panicii-de-la-mitingul-din-21-decembrie- 1989. Vezi şi versiunea iniţială, „Mitingul din 21 decembrie 1989”, art. cit.
34. În acest scop sunt citate jurnalele operaţionale ale UM 0404 Buzău şi alte documente militare ataşate la dosar, care *ar dovedi inexistenţa unei astfel de misiuni.*
35. Prin decizia Decizia nr. 1677/1.04.2014 a ICCJ, instanţa a constatat definitiv că Stoenescu a fost colaborator plătit al

Securităţii. Acesta a dat în jur de o sută de note informative în perioada 1984-1987. O notă din 1986 a ofiţerului de Securitate care îl dirija pe Stoenescu spune că acesta a depus o activitate informativă „cu pricepere şi pasiune, concretizată în 43 de informaţii scrise”. Un an mai târziu, acelaşi căpitan Sasu Dan îi reconfirmă lui Stoenescu calităţile de informator: „Deosebit de dotat pentru activitatea de culegere de informaţii, cu spirit de iniţiativă şi multă promptitudine în îndeplinirea sarcinilor trasate”. Un „obiectiv” al Securităţii a fost trimis în instanţă (acuzat că a încercat să trimită la Europa Liberă fotografii de la o coadă la carne), în *urma turnătoriei „istoricului” Alex Mihai Stoenescu*. A se vedea şi http://www.scj.ro/1094/Detalii-dosar?customQuery%5B0%5D.Key=id& customQuery%5B0%5D.Value=200000000251596, accesat la 9.11.2019.

36. Valentin Raiha, *Revoluţia Română şi Jocul Serviciilor Secrete*, Euxinus-Impex, Baia Mare, 1994, p. 52.

37. Liviu Man, Eugen Popescu, „Un colonel din contrainformaţiile militare vrea adevărul: Generalii Guşă şi Direcţia de Informaţii a Armatei”, *NU!*, nr. 32, 1990, p. 5.

38. General-locotenent (r) prof. dr. Costache Codrescu (coord.), *Armata Română în Revoluţia din decembrie 1989*, Editura Militară, Bucureşti, 1998, fn. 48, p. 146.

39. După cum am arătat, armata era infiltrată de cadre de Securitate „la vedere” (Direcţia a IV-a – Contrainformaţii militare), pe lângă un mare numar de informatori. A se vedea în acest sens inclusiv dosarele de informatori ale generalilor Stănculescu (ACNSAS R00177281), Milea (ACNSAS R0017693) şi Iosif Rus (R0037476). Despre

ascendenţa CI-iştilor asupra comandanţilor unităţilor militare am mai vorbit în capitolul „Armata sau Securitatea” (pagina 278), unde am prezentat o analiză a acestei caracteristici mai generale a dictaturii Ceauşescu.

40. Şerban Săndulescu, *Lovitura de stat a confiscat Revoluţia română*, Omega Press, Bucureşti, 1996, pp. 211-212.

41. Vezi, spre exemplu, Constantin Corneanu, „DIA, între loialitate şi suspiciune (I)”, interviu cu viceamiral (r) Ştefan Dinu, *Caietele Revoluţiei*, nr. 1(75), 2019, p. 24: „Referindu-se la această rivalitate dintre ofiţerii de informaţii militare şi cei de securitate, autorii volumului *Direcţia de Informaţii Militare între ficţiune şi adevăr* consemnează următoarele: «[...] *Unii ofiţeri din cadrul Ministerului de Interne şi-au depăşit competenţele, subordonându-şi unele cadre din organul de informaţii militare, inclusiv de la posturile din străinătate.* [...] De asemenea, s-a încercat *controlul pe mai multe căi a activităţii informative militare*, însuşirea unora dintre rezultatele obţinute pe această linie şi *limitarea posibilităţilor operativ-informative ale Direcţiei Informaţii* (pp. 147-148)». [...] Defectarea lui Ion Mihai Pacepa (28 iulie 1978) avea să intensifice «*controlul organelor de securitate asupra Direcţiei Informaţii, a cărei activitate a început să fie din ce în ce mai afectată ca urmare a acestei imixtiuni*» (*ibidem*, p. 149). Începând din 1980, *conducerea politică superioară a României socialiste nu a mai permis trimiterea de ofiţeri ai DIA în străinătate, la post, astfel încât numărul de ataşaţi militari a scăzut de la 48 (în 1978) la 4 în decembrie 1989*. «În deceniul nouă încercările eşuate anterior, foarte periculoase, de raportare centralizată şi selectivă a informaţiilor provenite pe diferite canale (inclusiv de la

Marele Stat-Major – Direcţia Informaţii) de către Ministerul de Interne au devenit realitate, o practică obişnuită», menţionează autorii volumului *Direcţia de Informaţii Militare între ficţiune*… (p. 150)". Remus Ghergulescu, unul dintre adjuncţii lui Ştefan Dinu din conducerea DIA, era încă timorat în 2004 de CI-istul care l-a supravegheat la Buzău, ofiţerul din Direcţia a IV-a a Securităţii Pavel Coruţ (ulterior prolificul autor de „beletristică" de dezinformare): „A fost, şi cred că mai şi este, un om deosebit […]. A scris însă adevărul lui". În acest interviu cu Răzvan Belciuganu („Teroriştii au ieşit din haos", *Jurnalul Naţional*, 29.11.2004, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/teroristii-au-iesit-din-haos-55843.html), Ghergulescu propune, cu ajutorul jurnalistului, o teorie nebuloasă a teroriştilor (redenumiţi „trăgători"), dominat de frica de a le dezvălui apartenenţa instituţională. Însă colonelul a lăsat să-i scape mai multe elemente esenţiale asupra *existenţei şi identităţii acestora, cât şi ale luptei de rezistenţă a Securităţii*: 1. „În acele zile totuşi au fost trăgători foarte buni şi eficienţi". 2. „Erau persoane implicate ca şi noi pentru «menţinerea ordinii». Dar derularea evenimentelor făcuse ca ele să fie de altă parte a baricadei. Şi ele acţionau tot pe baza unui ordin, a unui plan. Că până la urmă a învins raţiunea, dorinţa generală a naţiunii este cu totul altceva. Păcat însă că au fost multe pierderi umane." 3. Despre articolul din *Scânteia tineretului* (referitor la sfaturile pentru cei care merg la mare) era „clar că era un mesaj" legat de „diversiune" şi era adresat reţelei de „«rezistenţă populară», de «gherilă urbană»". Ghergulescu menţionează că „cineva a lansat sumbrul slogan «De Revelion,/ În fiecare casă/ Câte-un mort

pe masă»”. [Cine l-o fi lansat?] Din interviu reiese cu claritate că: 1. Teroriştii au existat, chiar dacă fostul ofiţer DIA prefera să-i numească doar „trăgători foarte buni şi eficienţi”. 2. Aceştia erau securişti, chiar dacă-i numeşte „persoane implicate” în „menţinerea ordinii”, pe care „derularea evenimentelor” îi făcuse „să fie de altă parte a baricadei”. 3. Acţionau „pe baza unui ordin, a unui plan” de „rezistenţă populară”, respectiv de „gherilă urbană”. 4. Acest plan a fost declanşat prin articolul din *Scânteia tineretului*. 5. Planul a avut ca scop terorizarea populaţiei, inclusiv prin „sloganuri” de tipul „În fiecare casă/ Câte-un mort pe masă”. În sfârşit, e greu să nu se remarce monumentalul cinism al fostului ofiţer „implicat” şi el, pe vremea lui Ceauşescu, cu „ordinea publică”: „Păcat însă că au fost multe pierderi umane”(!).

42. Şerban Săndulescu, *op. cit.*, p. 214. Cartea lui Săndulescu a fost comercializată şi tipărită de ziarul *Ziua* al lui Sorin Roşca Stănescu. Roşca Stănescu a fost un informator USLA între mijlocul anilor ’70 şi mijlocul anilor ’80. Iar consilierul principal al lui Săndulescu în aceste probleme a fost Ştefan Rădoi, fost ofiţer USLA la începutul anilor ’80 (!). Acesta este tipul de oameni care, desigur, cred că pasagerii erau DIA, şi nu USLA. Pentru o discuţie detaliată asupra acestei încercări de muşamalizare a Securităţii, vezi Richard Andrew Hall, „The Securitate Roots of a Modern Romanian Fairy Tale”, în raportul Radio Europa Liberă, *East European Perspectives*, vol. 4, nr. 7-9, aprilie-mai 2002, https://www.rferl.org/a/1342502.html; https://www.rferl.org/a/1342503.html; https://www.rferl.org/a/1342506.html, accesate la 11.11.2019.

43. Vezi mărturia lui Ştefan Dinu în Şerban Săndulescu, *op. cit.*, p. 220. A se vedea, de asemenea, descrierea transportului în aceste zile de către un ofiţer superior al UM 404, col. Remus Ghergulescu, în Răzvan Belciuganu, „«Revolta de la Timişoara a venit pe filiera iugoslavă»”, *Jurnalul Naţional*, 4.03.2004, https://jurnalul.antena3.ro/ campaniile-jurnalul/decembrie-89/revolta-de-la-timisoara-a-venit-pe-filiera-iugo slava-71956.html.
44. Pe de altă parte, când generalii de Miliţie (IGM) Nuţă şi Mihalcea şi personalul Miliţiei şi Securităţii care erau cu ei au fugit de la Timişoara la Arad în 22 decembrie 1989, au zburat tot cu un ROMBAC civil.
45. Nicu Silvestru, „Cine a ordonat să se traga la Sibiu?”, *Baricada*, nr. 45, 1990, p. 5.
46. Emil Munteanu, „Postelnicu a vorbit neîntrebat”, *România Liberă*, 30 ianuarie 1990, p. 1.
47. Vezi, de exemplu, Monica N. Mărginean, „Marian Valer: Asistăm la îngroparea Revoluţiei”, *Expres*, nr. 33, septembrie 1990, p. 2.
48. Interviu cu Nicu Ceauşescu, „Nicu Ceauşescu se destăinuie”, *Zig-Zag*, nr. 20, 21-27 august 1990.
49. Lt.-col. Mihai Floca şi un grup de ofiţeri militari, „Eroi, victime sau teroristi?”, *Adevărul*, 29.08.1990. Vezi şi Dan Badea, „Cine au fost terorişti?”, *Expres*, nr. 41, 15-21 octombrie 1991, p. 10.
50. Dragoş Drăgoi, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Sub tirul încrucişat al acuzaţiilor (II)”, *Armata Poporului*, nr. 46, noiembrie 1990, p. 3.
51. Cel care, conform planurilor descrise în capitolul dedicat luptei de rezisteţă, o putea declanşa.

52. Au fost publicate pe internet datorită eforturilor lui Teodor Mărieş, liderul Asociaţiei 21 decembrie 1989.
53. Vezi mărturia lui la https://sensidev.com/fc/dosare%20de%20urmarire%20penala/c (mulţumiri lui Claudiu A. pentru transcriere). Popovici şi-a menţinut declaraţia în procesul de la Timişoara de pe 26 octombrie 1990; vezi https://web.archive.org/web/201311 01144746/http://www.banaterra.eu/romana/files/procesul_de_l p. 830.
54. Vezi https://sensidev.com/fc/dosare%20de%20urmarire%20penala/c %20urmarire%20penala%20volumul%204/IMG_0335.JPG (mulţumiri lui Adrian T. pentru transcriere şi ajutor la traducere). Faptul că Stoica n-a cunoscut termenul corect pentru astfel de gloanţe – spune în schimb „bum-bum" – întăreşte ideea că a încercat fidel să-şi amintească ce a auzit.
55. Alţi martori oculari şi victime care au făcut referiri la gloanţe dum-dum, mai ales în faţa procurorilor militari sau în timpul procesul de la Timişoara: Doina Gherasim, Cristian Rusu, Robert Buzatu, M. Csikos, Doboşan, Florin Nicoară, Doru Sciadei; Valentin Aparaschivei, Ioan Muscă, Dănuţ Gavra, Octavian Ţintaru, Adrian Kali, Mariana Rodica Farcău, Leontina Banciu, Vasile Avram, Marius Ciopec şi Florica Sava; medici şi asistenţi care au vorbit despre folosirea gloanţelor dum-dum în represiunea de la Timişoara: dr. Aurel Mogosanu, dr. Atanasie Bârzeanu, Rodica Novac, dr. Fluture, Csaba Ungor, Andras Goga.
56. Vezi, de exemplu, „«Jurnalul de luptă» al Revoluţiei de la Timişoara", *Mediafax*, 9.07.2008, http://www.mediafax.ro/social/jurnalul-de-lupta-al-

revolutiei-de-la-timisoara- desecretizat-galerie-foto-2767638; http://www.hotnews.ro/stiri-esential-3506099-jurnalul-revolutiei-timisoara-fost-desecretizat-securitatea-tras-manifestanti.htm.

57. A de vedea în acest sens subcapitolul despre Revoluţia de la Timişoara intitulat „Securitatea trage disimulat în populaţie din maşini, din clădiri şi din rândurile dispozitivelor militare” de la pagina 77.
58. Am mai menţionat declaraţiile acestui fost ofiţer de Securiate în subcapitolul „Ofiţeri în civil ridică muniţie din depozitul Securităţii şi «fac ca în filme»” (pagina 80).
59. Püspöki F., „Piramida Umbrelor”, *Orizont* (Timişoara), 2/9/16.03.1990; Roland Vasilevici, *Piramida Umbrelor*, Editura de Vest, Timişoara, 1991, p. 61.
60. A.M. Press din Dolj, „Dezvăluiri despre implicarea USLA în evenimentele din decembrie ’89”, *România Liberă*, 28.12.1994, p. 3.
61. Toader Istode, „Un fiu de chiaburi – paharnic pentru Ceauşescu”, *Viaţa liberă*, 4.04.2009, https://www.viata-libera.ro/societate/4686-un-fiu-de-chiaburi-paharnic-pentru-ceausescu.
62. FBIS-EEU-90-006, „Army Combs Timisoara Region for Securitate” *Agenţia France Presse*, 9.01.1990, pp. 61-62 (în original: „According to the journalist, *the Army’s suspicions were confirmed when it found a cache of dum-dum bullets, exclusively used by the Securitate*, at the home of the head of the agricultural cooperative at Topolovatu Mare, Ioan Josu. Mr. Josu, a former member of the Communist Party Central Committee, used to organize Ceausescu’s hunting expeditions”.) Prima Comisie Senatorială care a investigat

evenimentele din decembrie 1989 a recunoscut acoperirea prevăzută pentru achiziţia şi/sau producerea de gloanţe dum-dum prin nevoia lor la vânătoare: „Referitor la existenţa cartuşelor explozive şi perforante, după unele informaţii rezultă că în perioada august – septembrie 1989 *la uzinele Sadu-Gorj s-a primit o comandă de executare a unor asemenea cartuşe explozive*. Comanda a fost ordonată de conducerea superioară de partid şi executată sub *supravegherea strictă a unor ofiţeri din fosta Securitate*. Aşa cum s-a mai spus, asupra populaţiei, dar şi asupra militarilor MApN, *teroriştii au folosit cartuşe cu glonţ exploziv*. Cartuşele respective, de fabricarea cărora nu sunt străini fostul director al uzinei, Constantin Hoart, actualmente deputat PSM Gorj, şi ing. Constantin Filip, *s-au făcut sub motiv că aveau să fie folosite de Nicolae Ceauşescu la partidele de vânătoare*. Consider că lt.-col. Gridan, fost ofiţer de Contrainformaţii pentru Uzina Sadu, actualmente pensionar, ar putea confirma fabricarea unor asemenea cartuşe şi probabil şi unele indicii cu privire la beneficiar. Dacă într-adevăr aceste cartuşe au fost fabricate în România atunci este limpede că o mare parte din teroriştii din decembrie 1989 au fost autohtoni, iar *organele de securitate nu sunt străine de acest lucru*” (Sergiu Nicolaescu, *Cartea revoluţiei române. Decembrie ’89*, Ion Cristoiu, Bucureşti, 1999, p. 217).

63. A se vedea Gheorghe Ilaş, „Scandal în Timiş, la Topolovăţul Mare cu urmaşii unui apropiat al lui Ion Iliescu! Un teren de peste 6 milioane de euro, revendicat cu acte false de către moştenitorii «baronului» comunist Ioan Josu!”, *Opinia Timişoarei*, https://www.opiniatimisoarei.ro/scandal-in-timis-

la-topolovatul-mare-cu-urmasii-unui-apropiat-al-lui-ion-iliescu-un-teren-de-peste-6-milioane-de-euro-revendicat-cu-acte-false-de-catre-mostenitorii-baronului-comunist-ioan-josu/28/05/2013, accesat la 18.11.2019.

64. De exemplu, Gheorghe Bălaşa, civil, a vorbit în aprilie 1991 despre ceea ce el şi alţii au găsit în sediul Direcţiei a V-a a Securităţii, însărcinată cu protecţia şi paza lui Ceauşescu şi a membrilor Comitetului Politic Executiv (CPEx) şi amplasat fizic chiar în incinta clădirii CC al PCR: „Din Direcţia a V-a, din depozitul de muniţie, au fost scoase pe 23-24 decembrie 1989 cartuşe dum-dum, cartuşe speciale care nu se potriveau la nici o armă din dotarea MApN. S-au găsit trei-patru cutii cu astfel de cartuşe. Gloanţele speciale erau lungi de 5-6 cm şi puţin mai groase decât un creion. *Un astfel de cartuş avea în vârf o piatră albă, transparentă. Toate aceste cartuşe i le-am prezentat personal, spre a fi filmate, d-lui Spiru Zereş. Toate cartuşele speciale, în afară de dum-dum erau de provenienţă RFG-istă*. Din Direcţia a V-a au fost predate UM 01305. Căpitan doctor Panait, care a spus că până atunci nu văzuse astfel de muniţie, maior Puiu şi căpitan Vişinescu ştiu de ele” (Dan Badea, „Gloanţe speciale sau ce s-a mai găsit în clădirea Direcţiei a V-a”, *Expres*, 16-22 aprilie 1991). Bălaşa este extrem de precis în ce priveşte locul unde au fost găsite gloanţele, cine le-a găsit, cum arătau, cui au fost predate şi cine a fost martor la toate acestea. Videoclipul făcut de domnul Zereş poate fi văzut în colecţia video a lui Alexandru Stepanian de la Revoluţie (în care civilii arată diferitele tipuri de muniţii descoperite, inclusiv gloanţele dum-dum). Vezi videoclipurile la http://www.dailymotion.com/video/x7rojm_revolutia-

romana-22-dec-1989-cd5_shortfilms şi, postat în chineză (în ciuda originalului japonez), la https://www.youtube.com/watch?v=lclD6fP0Bmc. Pentru discuţiile anterioare despre acest articol al lui Badea, a se vedea R.A. Hall, „După 7 ani”, *Sfera Politicii*, nr. 44, 1996, traducere de Corina Ileana Popa, pp. 61-63; *idem*, „Ce demonstrează probele balistice după şapte ani?”, *22*, nr. 51, pp. 17-23 decembrie 1996, traducere de Adriana Bobeică, p. 10; *idem*, „Rewriting the Revolution: Authoritarian Regime-State Relations and the Triumph of Securitate Revisionism in Post-Ceausescu Romania”, lucrare de doctorat, Universitatea Indiana, 1997, p. 321.

65. Colonel Gh. Văduva *et. al.*, „Nici o pată să nu planeze pe onoarea Armatei!”, *Armata Poporului*, nr. 3, 17.01.1990, p. 2.

66. Colonel Gh. Văduva *et. al.*, art. cit.

67. Căpitan Mihai Mărgineanu, „Un «înger» cu aripile murdare”, *Armata Poporului*, nr. 15, 11.04.1990, p. 5.

68. Petre Mihai Băcanu, „Au evacuat materiale... stropite cu sânge”, *România Liberă*, 28.12.1993, p. 10.

69. *Ibidem*.

70. Paul Ştefănescu, *Istoria serviciilor secrete româneşti*, Divers Press, Bucureşti, 1994, p. 288.

71. Există, de asemenea, dovezi că gloanţele neconvenţionale şi explozive au fost folosite în noaptea de 21/22 decembrie la Bucureşti. Vezi, de exemplu, următoarele cazuri: 1. Nicolae Lucian, adus pe 21 decembrie 1989. Diagnostic: fractură cominutivă femur stâng în treimea inferioară, cu leziune de arteră şi venă femurală şi pierdere de substanţă prin plagă împuşcată; 2. Necunoscut, adus pe 22 decembrie, ora 1, decedat la ora 1:30. Diagnostic: hemoragie peritoneală

cataclismică cu plagă de vena porta, [...] zdrobire de pancreas prin plagă împuşcată hipocondru stâng. Plagă zdrobită de colon travers. „Domnul profesor Nicolae Angelescu, şeful Secţiei Chirurgie a Spitalului Colţea, a avut amabilitatea să ne explice câteva dintre aspectele tratamentului chirurgical al rănilor produse de gloanţe explozive: «Sunt mai mulţi factori care contribuie la a face ca o plagă provocată de un astfel de glonţ să fie greu de tratat şi greu de vindecat. În primul rând, prin explozia glonţului se produc distrugeri masive de ţesuturi în zona în care aceasta a pătruns şi uneori aceste ţesuturi nu se mai pot reface. În al doilea rând, fragmentele metalice rezultate în urma exploziei se răspândesc pe o întindere mare şi de aceea nu pot fi extrase în totalitate, pentru că extragerea lor ar provoca pacientului o rană mult mai mare decât cea produsă de glonţul în sine. Deci după operaţie mai rămân în corpul pacientului destule fragmente metalice şi acestea constituie surse de infecţie care îi agravează starea" – Cristian Călugăr, „Cine a tras cu gloanţe explozive?", *Flacăra*, nr. 6, 13-19 februarie 1991, pp. 8-9; „Tânăra din fotografie, Mioara Luiza Mirea, 27 de ani, a fost împuşcată în 21 decembrie 1989, ora 17:30, în faţa Sălii Dalles. Glonţul exploziv i-a ieşit prin frunte" – *Expres*, nr. 8, 23-29 martie 1990, p. 8; „Poptean Petre, născut pe 27.12.1965, la Margău, lângă Huedin, domiciliat în Bucureşti str. Carpaţi, nr. 54, a lucrat ca şofer la ITB. În 21 decembrie s-a dus în oraş să-şi protejeze sora care ieşea de la serviciu. Amândoi au plecat pe Calea Victoriei şi au ajuns la Dalles... [văzând] sângele ce băltea pe jos, Petre i-a strigat sorei că se ducă să ridice răniţii. Cum stătea aplecat, a fost lovit în abdomen şi şoldul

stâng de cartuşe dum-dum care i-au provocat răni mari. Sora lui, Monica, a reuşit să oprească o salvare cu număr de Târgovişte, dar până la Spitalul 9 nu a mai rezistat. Petre s-a stins aproape de ora 18” – https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2011/09/16/cine-a-tras-cu-gloantele-explozive-inainte-de-22-decembrie-1989; „Maria Baramari (64 de ani) este o mamă care îşi plânge feciorul dispărut în decembrie 1989. În dimineaţa zilei de 21, Petru a plecat de acasă împreună cu sora lui, hotărâţi să-l dea jos pe Ceauşescu. După două ore, Petru zăcea însă fără suflare la morga din oraş. «*Fiul meu a fost împuşcat de un securist, care ţinea pistolul în buzunar. Glonţul i-a explodat în interiorul organismului. Când am primit vestea, soţul meu a făcut un şoc. A înnebunit. Nu şi-a revenit niciodată.* Acum 6 ani l-am pierdut şi pe el, s-a dus lângă Petru», ne-a mai povestit femeia, plângând” – Nicoale Oprea, „O mamă al cărei băiat a murit la Revoluţie: «Aveţi grijă de libertatea cucerită de fiul meu»”, *Libertatea*, 22.12.2010, http://www.libertatea.ro/stiri/o-mama-al-carei-baiat-a-murit- la-revolutie-aveti-grija-de-libertatea-cucerita-de-fiul-meu-533456.

72. Rechizitoriul procurorului militar lt.-col. de justiţie Vasile Stanca din 4 iunie 1990, ff. 87-88, în Mircea Bunea, *Praf în ochi. Procesul celor 24-1-2*, Scripta, Bucureşti, 1994, pp. 59-107.

73. FBIS-EEU-89-247, 27 decembrie 1989, p. 39. O declaraţie a Ministerului Apărării ungar publicat de agenţia maghiară de ştiri MTI pe 11 ianuarie 1990 a confirmat numerele şi circumstanţele relatate de Keleti.

74. Kárpáti Ferenc, „A román forradalom és Magyarország,

1989. Egy volt miniszter emlékezése", *Historia* 2000/4, https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/historia/ 00-04/ch10.html.

75. Generalul magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din '89*, Lucman, 2012, Bucureşti, p. 29.
76. Sergiu Tănăsescu, Ion K. Ion, „Dincă şi Postelnicu au fost prinşi de pantera roz!", *Cuvântul*, nr. 9, 29.03.1990, p. 15.
77. Gheorghe Raţiu (şef dir. I DSS), interviu luat de Ilie Neacşu, *Europa*, episoadele XVII, XVIII, martie-aprilie 1995.
78. Credibilitatea generalului Ion Hortopan este analizată pe larg în subcapitolul „Mărturia generalului Ion Hortopan" de la pagina 193.
79. Unitatea Specială # F (filaj)
80. Unitatea Specială T (interceptarea convorbirilor telefonice şi tehnică operativă).
81. USLA.
82. Generalul magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din '89*, ed. cit., pp. 319-320.
83. Acest argument a fost îmbrăţişat ulterior şi de alţii, devenind sloganul „au tras unii în alţii", după expresia generalului Guşă.
84. „Braşovul în zilele Revoluţiei. Din unghiul acesta, interviu cu maior (în rezervă forţată) Viorel Tocan", *Dreptatea*, 23.12.1990, p. 3, http://www.corneliu-coposu.eu/articol/index.php/2161-dreptatea-anul-xxii-seria-a-iv-a-nr-269-duminica-23-decembrie-1990.
85. Romulus Nicolae, „Misterele revoluţiei, la Braşov. Au ars dosarele procuraturii despre evenimentele din decembrie", *Cuvântul*, nr. 32, august 1991, https://romanian revolutionofdecember1989.com/2014/08/09/misterele-

revolutiei-la-brasov-au-ars-dosarele-procuraturii-despre-evenimentele-din-decembrie-romulus-nicolae-cuvintul-nr-32-august-1991.

86. „Braşov: Viorel Tocan vrea cu orice preţ să afle adevărul Revoluţiei”, *Adevărul*, 17.01.2010, https://adevarul.ro/locale/brasov/brasov-viorel-tocan-vrea-pret-afle-adevarul-revolutiei-1_50ad26437c42d5a6638f9a77/index.html.

87. Locotenent-colonel Tudor Alexandru, căpitan Nicolae Catană, „Lupta de rezistenţă în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularităţi ale participării unităţilor centrale şi teritoriale de securitate la organizarea şi ducerea luptei de rezistenţă pe teritoriul vremelnic ocupat de inamic”, *Securitatea*, nr. 85, martie 1989, pp. 25-34, http://www.cnsas.ro/documente/periodicul_securitatea/Securitatea%1-85.pdf.

88. Locotenent-colonel Alexandru Bodea, „Variantă la invazia extratereştrilor”, *Armata Poporului*, nr. 22, 30.05.1990.

89. A se vedea agenda de lucru a şefului de cadre din Direcţia a V-a, în care era consemnată necesitatea sacrificiului suprem al cadrelor de Securitate pentru secretarul general. ACNSAS, fond A1, vol. 28, Agenda de lucru a maiorului Dinu din cadrul Direcţiei a V-a (securitate şi gardă a preşedintelui), f. 15.

90. Şerban Săndulescu, *op. cit*.

91. ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 15.

92. Răzvan Belciuganu, „Teroriştii: luptători din rezistenţă”, *Jurnalul Naţional*, 2.12.2004, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/teroristii-luptatorii-din-rezistenta-55621.html.

93. General magistrat (r) Ioan Dan, *Adevărul despre minciuni. Noi probe prezentate de un fost şef al Procuraturilor Militare*, Blassco, Bucureşti, 2015, pp. 45-48, 232.
94. „Planul de gherilă urbană, pus în aplicare la Bucureşti”, *Jurnalul Naţional*, 4.03.2004, https://jurnalul.antena3.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/planul-de-gherila-urbana-pus-in-aplicare-la-bucuresti-71960.html.
95. Răzvan Belciuganu, „Teroriştii au ieşit din haos”, *Jurnalul Naţional*, 29.11.2004, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/teroristii-au-iesit-din-haos-55843.html.
96. A se vedea declaraţia martorului Eduard Ursache, militar în termen la UM 01214 Ineu, din subcapitolul „Odiseea personală a lui Eduard Ursache, rănit la Revoluţie în Arad” de la pagina 249.
97. ACNSAS, fond A1, vol. 28, f. 15.
98. Inclusiv ale unor „amintiri recuperate” referitoare la „turiştii” sovietici care ar fi fost în spatele revoltei (!).
99. A se vedea mărturiile la https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2014/12/16/25-for-the-25th-anniversary-of-the-romanian-revolution-1-the-securitate-deny-foreign-instigation-of-the-timisoara-uprising.
100. A se vedea https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2013/10/15/ill take-the-field-or-how-securitate-general-vlads-disinformation-illuminates-the-truth-the-uses-of-hungarians-revolutionaries-with-criminal-records-and-foreign-agents. Relevantă în acest sens este şi replica filmată: „Vezi să nu fie altceva, domnule. *Să nu fie nişte provocări ale ungurilor*”.

Filmul e accesibil la https://mariusmioc.wordpress.com/2011/01/14/stefan-gusa-alerta-totala-peste-tot-astia-au-fost-niste-dementi-au-doborit-8-elicoptere-o-fi-avut-un-regiment-subteran-pe-undeva-video. De asemenea, relevantă este şi mărturia de mai sus a generalului Ion Hortopan, din 16 februarie 1990, referindu-se la Iulian Vlad: „la care acesta, în scopul de ne induce în eroare, a răspuns că manifestanţii, pătrunzând în anumite obiective importante, printre ei fiind şi elemente răuvoitoare, foşti puşcăriaşi de drept comun, au pus mâna pe arme, s-au constituit în grupuri şi trag asupra noastră".

101. Toma Roman, Jr. „La taifas – Nepotul lui Ceauşescu povesteşte", *Jurnalul Naţional*, 7.08.2006, https://jurnalul.antena3.ro/special-jurnalul/la-taifas-nepotul-lui-ceausescu-povesteste-15151.html.

102. Dinu Ispas, „Băneasa – Comedie mută '90", *Expres*, iulie/august 1990, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2014/01/16/ba comedie-muta-90-si-lupta-de-rezistenta-revista-securitatea.

103. Marius Tucă, interviu cu Constantin Paisie, „Ceauşeştii au crezut că o să-i salveze cineva", *Jurnalul Naţional*, 18.03.2004, http://jurnalul.ro/campaniile-jurnalul/decembrie-89/ceausestii-au-crezut-ca-o-sa-i-salveze-cineva-71314.html. Declaraţia din 1993 a lui Nicolae Deca, primul şofer oprit de Nicolae şi Elena Ceauşescu pentru a-şi continua fuga spre Târgovişte în după-amiaza de 22 decembrie, este şi ea revelatoare. Nicolae l-a întrebat dacă ştie ce s-a întâmplat la Bucureşti. Neştiind ce să răspundă, Deca a negat. La care Nicolae a replicat: „A fost lovitură de stat. *Organizez rezistenţă la Târgovişte*" – vezi interviul lui Nicolae Deca în

documentarul „Ultima zi” de Arnaud Hamelin. Cuvintele lui Ceauşescu sunt reproduse la minutul 5:17 în versiunea disponibilă online la https://www.youtube.com/watch?v=qBrHOg2Ih4w. Este evident din această relatare că Nicolae Ceauşescu nu avea intenţia să părăsească ţara, ci fără putinţă de tăgadă să revină la putere – vezi şi Nicolae Deca, Petre Mihai Băcanu, „Ceauşescu nu s-a gândit să fugă din ţară”, *România Liberă*, 23.12.1993, p. 15.

104. Inclusiv partea care „se predase”, în mod oficial, adică se subordonase Ministerului Apărarii.

105. Gl.-bg. (r) Vasile Mălureanu, „Evenimentele din decembrie 1989 în percepţia unui ofiţer de informaţii interne (III). Cum să produci «terorişti» – 23 decembrie şi zilele următoare”, *Vitralii*, anul II, nr. 5, decembrie 2010, http://acmrr-sri.ro/wp-content/uploads/2014/03/vitraliino5.pdf.

106. Dosarul „Coman şi alţii” al procesului „Lotul Timişoara”, vol. 19, f. 373.

107. *Ibidem*.

108. Lt.-col. (r) Ioan Micle, „Colonelul Stepan”, *Vitralii – Lumini şi umbre*, an IV, nr. 13, decembrie 2012 – februarie 2013, pp. 62-63, http://www.acmrr-sri.ro/upload/Vitraliino13.pdf.

109. Liza Kratochwill, „Revoluţia cărăşeană în presă”, *Memorial 1989. Buletin ştiinţific şi de informare*, 2(9), 2011, pp. 110-111, http://www.cercetare-memorialulrevolutiei 1989.ro/wp-content/uploads/2016/04/Buletin-9.pdf.

110. Ilie Stoian, „La Reşiţa s-a jucat o mare carte a Revoluţiei (II)”, *Expres*, iulie 1991.

111. Col. (r) Aurel Mihalcea, „Reşiţa: Cum am devenit «Şeful teroriştilor»”, *Vitralii*, anul III, nr. 9, decembrie 2011, p. 60, http://acmrr-sri.ro/wp-content/uploads/2014/

03/vitraliino9.pdf.

112. Leontin Cupar, Jana Pintili, Daniela Malache, Paula Neamţu, Camelia Bigan, Dorin Ivan, „Eroii Revoluţiei din ’89, comemoraţi în mai multe oraşe din ţară”, Agerpres, 22.12.2017, https://www.agerpres.ro/social/2017/12/22/eroii-revolutiei-din-89-comemorati-in-mai-multe-orase-din-tara-grupaj--27243.

113. Patricia Klauss, „Militarii de la Unitatea 17 Rachete Antiaeriene Semenic, împuşcaţi cu gloanţe dum-dum”, voxbanat.ro, 21.12.2012, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2012/12/21/what-can-we-learn-from-dosarele-revolutiei-de- la-timisoara-iv.

114. „Few survived attacks by Romanian Securitate, says Canadian Doctor”, *The Ottawa Citizen*, 3.01.1990, www.newspapers.com. Medici străini care i-au tratat pe răniţi în ţară şi în afară au vorbit pe larg despre rănile produse de gloanţele dum-dum. Spre exemplu, *The Guardian*, pe 17 martie 1990, a scris despre o microoperaţie de cinci ore, executată în premieră de profesorul Angus McGrouther. Acesta i-a salvat piciorul unui militar român în vârstă de 19 ani, sergentul Orlando (Constantin) Dragu. Acesta fusese „lovit de un glonte exploziv de mare forţă de penetrare, în timpul unei ambuscade de către suporteri ai lui Ceauşescu” împotriva unităţii sale pe 27 decembrie 1989. Chirurgul McGrouther şi-a reamintit detaliile operaţiei de reconstrucţie în detaliu. Era evident cineva care putea să diagnosticheze, să facă diferenţa şi să trateze răni grave.

115. Vezi „Revoluţia 1989, Secţiunea Eroi”, Revoluţia lugojeană, http://www.revolutia lugojeana.org/eroi; Simion Floriean, „De vorbă cu un fiu al Armatei Române”, *Drapelul*, nr. 7,

sâmbătă, 13 ianuarie 1990. Plutonierul Coancă „Gheorghe mărturisea: «Când s-au predat securiştii şi ce armament au folosit?». «*S-au predat în data de 29 decembrie 1989*, dar am continuat să apărăm obiectivele până astăzi, 10 ianuarie, când ne-am întors la Lugoj. Armamentul lor era de provenienţă *străină, super-uşor, de calibru 5,6 şi în cadenţă de tragere dublă. Gloanţele erau cu vârf retezat şi pastilă explosivă în cap*»”, https://web.archive.org/web/20080109042228/http://www.revolistoric/de-vorba-cu-un-fiu-al-armatei-romane.html.

116. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din ’89*, ed. cit., p. 389.

117. *Ibidem*, p. 395.

118. *Ibidem*.

119. *Ibidem*.

120. *Ibidem*.

121. *Ibidem*. p. 396

122. *Ibidem*.

123. Gavrilă Inoan, „Cu ce trag teroriştii”, *Tineretul Liber*, 31.12.1989, p. 1, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/tag/gloante-cu-cap-widia.

124. General magistrat (r) Ioan Dan, *Teroriştii din ’89*, ed. cit., pp. 10-13; transcrierea lui Ioan Dan a fost publicată online în 2013, pe https://romanianrevolutionofdecember1989.com/text-of-securitate-general-iulian-vlads-29-january-1990-declaration-identifying-the-terrorists; originalul olograf apare pe https://revista22.ro/actualitate-interna/cine-au-fost-teroristii-iulian-vlad-spune-c-erau-de-la-securitate-declaraie-olograf. Alţii, identificaţi ca posibili

teroriști de șeful Securității, sunt: *elemente din cadrul unității speciale de luptă antiteroriste care aveau unele misiuni comune cu Direcția a V-a și, la fel ca o parte a ofițerilor și subofițerilor de la această unitate, dispuneau de o mai bună instruire și de mijloace de luptă mai diversificate*; elemente din trupele de Securitate care asigurau paza obiectivelor speciale (reședință, palat etc.) și, împreună cu Direcția a V-a, Securitatea capitalei și Miliția capitalei, asigurau traseul de deplasare; *ofițeri și subofițeri din Securitatea capitalei, îndeosebi de la Serviciul Trasee sau dintre cei care au lucrat la Direcția a V-a; elemente din alte unități de Securitate, inclusiv unitățile speciale 544, 195 și 110, precum și din cele complet acoperite, comandate de col. Măiță, col. Văleanu, lt.-col. Sârbu, col. Nica, col. Eftimie și lt.-col. (Eftimie sau Anghelache) Gelu* [așa stă scris în declarație]. Ultimele șase unități, ca și UM 544, în ansamblu, și UM 195 *puteau dispune și de armament și muniții de proveniență străină*, precum și de condiții de pregătire adecvate.

125. O copie după această esențială declarație a lui Iulian Vlad din ianuarie 1990 există în arhiva personală a generalui magistrat (r) Ioan Dan, care a și publicat-o în cartea sa *Teroriștii din '89*, ed. cit., pp. 10-13. Ea a fost publicată și în revista *22* de Mădălin Hodor.

126. Relatarea lui Viorel Neagoe din Televiziunea Română, în Mihai Tatulici, *Revoluția română în direct*, Combinatul Poligrafic București, 1990, pp. 245-248.

127. Ion Zubașcu, „Misterioasa revoluție română", *Flacăra*, 19.12.1990, p. 11.

128. David Binder, „Met Officials Visit Rumania to Help with Damaged Art", *The New York Times*, 19.01.1990,

http://www.nytimes.com/1990/01/19/arts/met-officials-visit-rumania-to-help-with-damaged-art.html.

129. Nicolae Ţone, „Frontul general de atac împotriva Televiziunii”, *Tineretul Liber*, 21.12.1991. Pentru o discuţie asupra evenimentelor de la locuinţa ambasadorului britanic, inclusiv relatarea experienţei personale a lui Dennis Deletant, vezi http://articles.latimes.com/1989-12-25/news/mn-702_1_provisional-government; https://blogs.fco.gov.uk/paulbrummell/2014/12/16/romanian-revolution-through-british-eyesmichael-atkinson-bucharest-during-the-1989-revolution; http://www.mediafax.ro/social/25-de-ani-de-la-revolutie-marturii-britanice-toti-stiau-ca-se-intampla-ceva-dar-nu-vorbeau-13734730; https://blogs.fco.gov.uk/paulbrummell/2014/12/05/romania-revolution-through-british-eyesdennis-deletant-revisiting-the-1989-romanian-revolution-some-personal-reflections-chapter-ii; https://romanialibera.ro/aldine/indigo/bbc-si-revolutia-romana-amintirile-din-bucuresti-ale-unui-istoric-britanic-ii-361419.

130. „Subunitatea de la Roşu” a fost Unitatea Specială 1 – Trupe de Securitate Bucureşti, cu indicativul UM 0530 Bucureşti.

131. Nicolae Ţone, interviu cu Nicolae Ştefan Soucoup, „Dacă i-ai omorât chiar pe ai tăi?”, *Tineretul Liber*, 21.12.1991, p. 3.

132. În revista *Europa,* nr. 59 ianuarie 1992, pp. 4-5.

133. Scopul urmărit de „grupul filosovietic” ar fi fost, în viziunea procurorilor, de a crea o „psihoză teroristă” şi un conflict armat artificial. De aici, grupul respectiv ar fi obţinut aparenţa unei „false legitimităţi revoluţionare” pentru ei înşişi şi pentru a masca în fapt preluarea puterii.

134. Este interesant de observat că, atunci când vorbesc între ei,

în propriile publicaţii, securiştii lasă să le scape detalii care uneori contrazic propria versiune narativă şi pe cea a procurorilor militari.

135. Aflată sub comanda lui Gheorghe Raţiu.

136. În 22 decembrie, Raţiu îşi afirmase loialitatea faţă de Revoluţie în prezenţa lui Ion Iliescu şi a altor lideri ai Frontului, la sediul MApN, ca presupus reprezentant desemnat al generalului Iulian Vlad. Din acest motiv, se pare că Frontul făcea în acele momente o distincţie între Direcţia I (considerată fidelă Revoluţiei) şi cei din alte direcţii despre care se presupunea că erau printre teroriştii *care încă îl susţineau pe dictator*. (E poate semnificativ faptul că, spre deosebire de Vlad şi alţii, Raţiu nu a fost judecat după decembrie 1989.)

137. Gl.-bg. (r) Vasile Mălureanu, art. cit., accesat la 19.11.2019.

138. Teoria lui Mălureanu adaugă încă o notă de absurd. El pretinde că securiştii ar fi fost ei înşişi victime ale campaniei masive şi planificate de dezinformare a Frontului. Printre altele, Frontul ar fi încercat să-i atragă într-o cursă pe cei din Direcţia I, pentru a-i putea acuza apoi de terorism. Extravaganţa acestei fabulaţii îmbracă o haină umoristică dacă ne gândim la semnificaţia ei: o mână de oameni care interacţionaseră foarte puţin înainte de 1989 au pus la punct în câteva ore un mecanism diversionist de-o subtilitate pe care Securitatea (instituţie expertă în represiunea disimulată şi dezinformare) se chinuie de 30 de ani să-l dezvăluie!

139. Horia Alexandrescu, „Misterele de la Boteni (IV): Faţă în faţă cu «Războiul Electronic»”, *Tineretul Liber*, 18.03.1990.

140. Sorin Turturică, „Un elicopter la Televiziune”, *Caietele*

Revoluţiei, nr. 2(34), 2011, pp. 72-77, https://www.scribd.com/document/200092336/Caietele-Revolutiei- Nr-2-34-2011.

141. Comandor inginer (r) Marian Pavel, „La Boteni în Decembrie 1989”, *Revista Eroica*, nr. 1-2, 2015, pp. 24-26.

142. Sorin Turturică, art. cit. Pilotul arată că ulterior a fost chemat şi la cimitirul Ghencea, de unde se trăgea asupra unităţilor militare din zonă. După cum am arătat în alt capitol, trăgătorii olimpici Ion Corneliu şi Sorin Babii confirmă mărturia lui Adrian Constantinescu, relatând că după 22 decembrie s-a tras asupra unităţii lor dinspre cimitir. Mai mult, în aprilie 1990 ei declarau pentru *Los Angeles Times*: *„Teroriştii aveau mult echipament sofisticat*. Deci, chiar dacă au fost puţini la număr, puteau acţiona pe o zonă mare” (Elliott Almond, „Romanian Olympic Shooter Downplays His Role in Revolution”, 14 aprilie 1990, https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1990-04-14-sp-1113-story.html).

143. Dezvăluiri despre implicarea USLA în evenimentele din Decembrie ’89, *România Liberă*, 28.12.1994, p. 3.

144. „Noi martori în procesul Revoluţiei de la Timişoara”, *România Liberă*, 16.03.2006, https://romanialibera.ro/special/investigatii/noi-martori-in-procesul-revolutiei-de-la-timisoara--41330.

145. Notă de relaţii dată în faţa unui notar public pe 7.12.2007, http://mesagerulneamt.ro/2015/11/vicentiu-martin-omul-care-de-25-de-ani-dovedeste-c-a-trecut-printre-gloante, accesat pe 4.12.2018.

146. Vasile Purica, constănţean rănit în Revoluţie la Bucureşti. „Un disident în tumultul Revoluţiei”, *Ziua de Constanţa*,

23.12.2004, https://www.ziuaconstanta.ro/stiri/eveniment/un-dizident-in-tumultul-revolutiei-29335.html, accesat pe 5.12.2018.

147. Romulus Cristea, „Au recunoscut că au tras la Revoluţie”, *România Liberă*, 24 august 2008, https://romanialibera.ro/special/investigatii/au-recunoscut-ca-au-tras-la-revolutie- 142447. I.D, „Noi martori în procesul Revoluţiei de la Timisoara”, *România Liberă*, 16 martie 2006, https://romanialibera.ro/special/investigatii/noi-martori-in-procesul-revolutiei-de-la-timisoara--41330. I.D. Din relatarea directă a lui Corneliu N. Vaida rezultă că un terorist aparent de origine arabă îmbrăcat tot în combinezon negru a fost arestat de Armată: „Şi eu am văzut un arab arestat de Armată, îmbrăcat tot în combinezon negru [...]. După două zile nimeni din Comandamentul de Garnizoană nu-şi mai aducea aminte de el”. I.D., „General Stănculescu se apară cu amânări şi absenţe”, *Gândul*, 19.01.2006, https://www.gandul.info/stiri/generalul-stanculescu-se-apara-cu-amanari- si-absente-255636, accesat pe 5.12.2018.

148. Căpitanul Romanescu Marian (fost cadru USLA), Dan Badea, „USLA, Bula Moise, teroriştii şi «Fraţii Musulmani»”, *Expres*, nr. 26(75), 2-8 iulie 1991, pp. 8-9.

149. Din motive de neînţeles, Isac Constantin este încă membru al Asociaţiei 21 decembrie 1989, condusă de Doru Mărieş.

150. Vezi subcapitolul „Încercarea de decapitare a Revoluţiei. Cazul Trosca la MApN” de la pp. 219-229.

151. De remarcat că informatorul USLA lansează aceleaşi acuzaţii de „complot” împotriva membrilor Frontului ca şi autorii rechizitoriului în discuţie: „Aşa cum au declarat toţi cei «implicaţi» (Iliescu, G.V.V., Brucan, S. Nicolaescu,

Militaru, Stănculescu etc.) în evenimentele tragice din ’89, teroriştii aveau arme cu lunetă cu care împuşcau militari şi civili în cap. Aşa cum reiese din declaraţia «poziţionare lunetişti», aceştia au fost dispuşi pe blocuri [...] pt. a executa foc împotriva celor care s-ar fi opus dispozitivelor militare, respectiv parcul din Piaţa Moghioroş, lângă centrala telefonică, aici era centrala pentru comunicaţii speciale. Astăzi complotiştii declară că după omorârea lui Ceauşescu focurile şi victimele au încetat”. http://www.asociatia21decembrie1989.ro/index.php/2010/02/02/lunetistii, accesat la 11.15.2019.

152. Vezi, spre exemplu, https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2010/04/18/cine-este-constantin-isac-martorul-la-uciderea-lui-trosca/ şi https://romanianrevolutionofdecember1989.com/2010/12/12/constantin-isac-intre-14-si-22-decembrie-dinamovist-de-judo-la-iasi-prezent-in-zona-crematoriului-cenusa-si-martor-in-piata-universitatii.

153. Vezi, de exemplu, https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-iv-misterele- uslasilor-ucisi-la-revoluie şi https://revista22.ro/dosar/asasinarea-lui-trosca-i-misterele-uslailor-ucii-la-revoluie.

154. Să ne reamintim aici şi cuvintele uslaşului care a declarat agenţiei AM Dolj în decembrie 1994: „Am fost la Timişoara şi la Bucureşti în Decembrie ’89. Odată cu noi, militarii în termen au fost dislocaţi şi profesioniştii reangajaţi, care purtau *costume negre de camuflaj*. Dispozitivele antitero de militari în termen şi profesionişti au primit muniţie de război. La Timişoara s-a tras în manifestanţi de la

distanţă mică. Am văzut cum săreau creierii celor ciuruiţi de gloanţe. Cred că *mascaţii, folosind armamentul lor special, au tras cu gloanţe explozive*”. În timpul evenimentelor, un corespondent a descris astfel „teroriştii”: „Au salopete şi berete negre cu petliţe de mătase roşie pe mâneci. Au radiouri de emisie-recepţie şi vorbesc în limbaj codificat în ei. Sunt echipaţi cu arme automate cu dispozitiv de ochire pe timp de noapte cu infraroşii”. Blaine Harden, „Doors Unlocked on Romania’s Secret Police”, *The Washington Post*, 30.12.1989, p. 1, 14A.

155. Însă procurorii militari, hotărâţi să disculpe cu orice preţ Securitatea, sugerează că aceştia erau parte din DIA, din subordinea Armatei, fără nici o menţiune a potenţialei lor legături cu Securitatea – mai exact, cu USLA.

156. Vezi în acest sens arsenalul unităţilor de Securitate, care includea arme cu amortizor, prezentat în secţiunea „O redutabilă forţă militară conspirată”.

157. Dan Badea, interviu cu lt.-col. Aurel Dragomir, „Secretele Revoluţiei”, *Expres*, nr. 22, 7-13 iunie 1994, pp. 8-9. În legătură cu acelaşi incident sunt relevante un număr semnificativ de mărturii suplimentare. Spre exemplu: cpt. Cristian Teodorescu: „În momentul când noi am tras focul de avertisment, au fost răniţi doi tineri. În nici un caz de focurile noastre. Gloanţele au venit din spate, nu din direcţia noastră şi nici de sus. Unuia dintre ei i-a explodat în umăr. Veneau oameni la mine şi îmi spuneau «La mine în pod este cineva de două zile. Mi-a fost frică să urc să văd ce-i acolo»”. Dan Mititi, elevul: „S-a tras din toate punctele asupra şcolii… Eu am adunat plutonul din coadă care se retraseră în cazarmă, au trecut pe platou, unde erau reţinuţi trei indivizi

în salopete şi cu câte două pistoale, şi m-am dus cu elevii în dormitor. Nu s-a tras întâmplător, ci ochit şi foarte precis. În batalion am avut un mort şi 14 răniţi. Din fericire, cei răniţi au fost recuperaţi. *Se trăgea cu un anumit fel de gloanţe. Am adunat multe gloanţe din acelea. Le-am dat comisiei de procurori. Au dispărut. Ca multe alte probe*", colonel Gh. Văduva, „Cuvinte pentru Gloanţe III (Sibiu)", *Armata României*, nr. 21(76), 22-28 mai 1991. Ing. Mircea Georgescu a scris în 1990 despre participarea sa la arestarea teroriştilor în salopete negre: „Cine a tras din clădirile caselor în 21-22 decembrie 1989 la Sibiu? Cine sunt aşa-zişii terorişti? Unde sunt ei şi armele lor cu luneta şi cu acel pocnet inconfundabil? Tăcere pe toată linia. [...] Un luptător din gărzi, alături uneori fratele lui, a prins în aceste zile (23-25 dec.) vreo 8 securişti, între care unul, de cca 45-50 de ani, la Teatrul de Stat Sibiu, [a fost] predat la Comandantul [de] la Casa Armatei. Acesta a fost dus sub pază de 4 luptători civili (cel din faţă avea o bâtă în mână) şi de un soldat cu arma la şold. Acesta era îmbrăcat cu un pieptar (ca al fierarilor) şi un pantalon-combinezon, de culoare neagră sau gri foarte închis"; Mircea Georgescu, „Sibiu (III)", *Expres*, 28.08.1990.

158. William McPherson, „A Balkan Comedy", *The Wilson Quarterly*, vol. 21, nr, 3, vara 1997.

159. „Frontul general de atac împotriva Televiziunii", *Tineretul Liber*, interviu luat de Nicolae Ţone, 21.12.1991.

160. General magistrat(r) Ioan Dan, *Teroriştii din '89*, ed. cit., p. 143.